

ทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชน
ในชาติพันธุ์เขมร ลัวย เยอ ผู้ไทยและญ้อ
Attitude toward traditional wedding
of Khmer, Suoy, Nyeu, Putai and Nyo teenagers.

สมบัติ ท้ายเรือคำ และคณะ

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทยและญ้อ 2) เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทย และญ้อ ในอดีตและปัจจุบัน 3) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทยและญ้อ มีระดับการศึกษาและเพศแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนชาวบ้านและผู้มีประสบการณ์ในพิธีการแต่งงาน จำนวน 50 คน และเยาวชนชาติพันธุ์ละ 200 คน รวม 1,000 คน ได้มาโดยการเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกโดยความบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือ เทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและมีโครงสร้าง 2) กล้องถ่ายรูป 3) เทปบันทึกเสียง 4) บันทึกภาคสนาม (Field Note) 5) แบบวัดทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทย และญ้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .83, .82, .84, .87 และ .81 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และไคสแควร์ (Chi – Square Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทย และญ้อ มีพิธีการแต่งงานและความเชื่อ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ การเลือกคู่ครอง การทาบทาม การสู่ขอและการหมั้น พิธีการแต่งงาน การส่งตัวเข้าหอ และการสมมา 2) แต่ละชาติพันธุ์ยังคงยึดถือและปฏิบัติเหมือนอดีต มีเพียงการเลือกคู่ครอง ค่าสินสอด การแต่งกาย และพิธีการการจัดงานเลี้ยงในตอนเย็นที่แตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป 3) ส่วนใหญ่เยาวชนในแต่ละชาติพันธุ์มีทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกัน จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน มีประเพณีการแต่งงานที่กระทำสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพิธีการแต่งงานแต่ละชาติพันธุ์มีองค์ประกอบ ขั้นตอน และคติความเชื่อ ดังนี้ การเลือกคู่ครอง การทาบทาม การสู่ขอและการหมั้น พิธีการแต่งงาน การส่งตัวเข้าหอ และการสมมาที่ยังคงยึดถือและปฏิบัติขั้นตอนการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ยังคงยึดถือและปฏิบัติเหมือนอดีต มีเพียงการเลือกคู่ครอง ค่าสินสอด การแต่งกาย และพิธีการการจัดงานเลี้ยงในตอนเย็นที่แตกต่างไปจากเดิม

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย คณะผู้วิจัย
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนา สถาบันวัฒนธรรมศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่สนับสนุนทุนการวิจัยจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบใจนิสิตสาขาการวิจัยการศึกษาทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการวิจัยทั้งช่วยเก็บรวบรวม
ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลและพิมพ์ต้นฉบับรายงานการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ขอน้อมบูชาแด่บูรพคณาจารย์ที่ประสิทธิ์
ประสาทความรู้จนทำให้คณะผู้วิจัยประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

ผศ.ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ และคณะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมาย ความสำคัญและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม.....	9
ความหมายและลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	13
ความเป็นมาและวัฒนธรรมของอีสาน.....	15
คติความเชื่อและวิถีชีวิต.....	16
แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และประเพณีวัฒนธรรม.....	18
แนวคิดเรื่องสภาพสังคมและประเพณีการแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทยและญ้อ.....	40
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ตอนที่ 1 การศึกษาขั้นตอนในประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ในอดีต และปัจจุบัน.....	79
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	79
เป้าหมายของการวิจัย.....	79
เครื่องมือ เทคนิค และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย....	80
วิธีสร้างแบบสัมภาษณ์.....	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 2 การศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ในอดีต และปัจจุบัน.....	81
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	81
เป้าหมายของการวิจัย.....	81
เครื่องมือ เทคนิค และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย....	82
วิธีสร้างแบบสัมภาษณ์.....	82
การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ตอนที่ 3 ทศนคติต่อประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์.....	83
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
เครื่องมือ เทคนิค และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย....	84
วิธีสร้างแบบวัดและการหาคุณภาพ.....	84
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์.....	88
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์.....	123
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์.....	185

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	249
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	249
สมมติฐานของการวิจัย.....	249
สรุปและอภิปรายผล.....	250
ข้อเสนอแนะ.....	285
บรรณานุกรม.....	287
ภาคผนวก.....	293
ภาคผนวก ก.....	294
ภาคผนวก ข.....	301
ภาคผนวก ค.....	316
ประวัตินักวิจัย.....	328

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร.....	131
2	ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย.....	143
3	ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ.....	152
4	ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย.....	171
5	ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ย้อ.....	184
6	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง.....	185
7	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม.....	187
8	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู่ขอและการหมั้น.....	188
9	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน.....	190
10	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเข้าหอ.....	194
11	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสมมาปู้ย่า.....	195
12	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการอาบน้ำให้ปู้ย่า.....	197
13	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง.....	198
14	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน.....	201
15	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว.....	203
16	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า..	205

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการการส่งตัวเจ้าบ่าว.....	207
18	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง.....	208
19	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม.....	209
20	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตาม ระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน.....	210
21	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน.....	212
22	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีบายศรีสู่ขวัญ.....	214
23	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว.....	216
24	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า..	217
25	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืน.....	218
26	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเกี่ยวพาราสี.....	220
27	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม.....	221
28	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการโอม.....	222
29	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นขึ้นเตรียมการ.....	224
30	การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นเอ็ดปะชู (การแต่งงาน).....	231

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
31 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง.....	237
32 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม.....	238
33 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู่ขอ.....	239
34 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหมั้น.....	241
35 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตาม ระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน.....	242
36 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์อู้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีแต่งงาน.....	243

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การเกิดทัศนคติ.....	70
2 ยามประจำวัน.....	118

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พฤติกรรมทางเพศเป็นสิ่งที่ธรรมชาติกำหนดให้มีขึ้นในมนุษย์ เพื่อให้มีการสืบเผ่าพันธุ์ มนุษยชาติไม่ให้สูญหายไป พฤติกรรมเหล่านี้จะเริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์เจริญเติบโตเป็นวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งในวัยนี้ร่างกายและจิตใจได้รับการกระตุ้นจากฮอร์โมนทำให้การเจริญเติบโตทางเพศสมบูรณ์ เป็นเหตุให้วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่มีความต้องการทางเพศ สนใจเพศตรงข้ามและมีความสัมพันธ์ทางเพศขึ้น ระหว่างสองเพศ ความต้องการทางเพศนั้นเป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับความจำเป็น ทางด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกับปัจจัย 4 ของมนุษย์ แต่ความจำเป็นในเรื่องเพศจะต้องอยู่ในเวลาที่ เหมาะสมเมื่อบุคคลนั้นมีความพร้อมมีความรับผิดชอบเพียงพอ ซึ่งสังคมมีส่วนกำหนดพฤติกรรม ทางเพศของมนุษย์รวมทั้งการให้ความรู้และทัศนคติของมนุษย์ในเรื่องเพศด้วย (วันทนีย์ วาสีละสิน. 2526 : 62) การแต่งงานจึงเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นการบ่งบอกว่าผู้ ที่แต่งงานนั้นมีความเป็นผู้ใหญ่แล้ว มีความรับผิดชอบมากขึ้น และพร้อมที่จะเป็นครอบครัว รับผิดชอบชีวิตอีกหลายคนเพิ่มขึ้นนอกจากชีวิตของตนเอง และยังสามารถทำหน้าทีที่แสดงความสามารถ ตามบทบาทของตนเองในฐานะหัวหน้าของครอบครัว ดังนั้นการแต่งงาน หมายถึง การที่ชาย-หญิง มีความรักใคร่ต่อกันจนผูกพัน มีความเห็นอกเห็นใจกันและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตร่วมกันเป็น ครอบครัวอย่างสามภรรยา จึงจำเป็นต้องแต่งงานกัน จากประเพณีการแต่งงานที่จัดทำเป็นพิธีการ ขึ้นตอนต่าง ๆ นั้น จึงนับว่ามีความสำคัญมาก และเป็นประเพณีที่งดงามเหมาะสม แสดงถึงความเจริญ งามของวัฒนธรรมด้านจิตใจ และวัฒนธรรมทางด้านวัตถุของบรรพบุรุษของไทยเราที่มองการณ์ ไกล และมีความละเอียดอ่อน โดยธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิตแล้วย่อมมีความต้องการทางเพศสัมพันธ์ และต้องการสืบสกุลต่อไปด้วย จึงทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างคนกับสัตว์ และขณะเดียวกัน กฎหมายและประเพณีไทยเราจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ของบุคคลที่จะทำการแต่งงานได้จะต้องมี เงื่อนไขอีกหลายอย่าง (พวงผกา ประเสริฐศิลป์. 2542) การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นแห่งชีวิต ครอบครัวของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวได้ คือ ชายหญิงที่เป็นสามี ภรรยาที่กันได้ ซึ่งได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นไปตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ เป็นผู้กำหนด การ แต่งงานในแต่ละภาคของประเทศไทยมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ภาคเหนือเรียกว่า กินแขก ภาคกลาง บางท้องถิ่นเรียกว่า กินสามถ้วย ภาคใต้เรียกว่า กินงาน และภาคอีสานเรียกว่า กินดอง (พระยาอนุ

มาฯราชชน. 2525 : 122) ประเพณีการแต่งงานของชาวอีสานมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน เพราะประชาชนในภาคอีสานประกอบไปด้วยประชาชนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทยอีสานหรือ ไทยลาว มีประมาณร้อยละ 85 ของประชากรในภาค นอกจากนั้นยังมีชนกลุ่มน้อย เช่น แสก กะเลิง ฉ้อ ผู้ไทย เป็นต้น (ไพฑูริย์ มีสกุล. 2531 : 1) ด้วยเหตุที่ภาคอีสานมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้ประเพณีการแต่งงานมีความแตกต่างกัน ด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์นับเป็นกลุ่มชนที่มีความสำคัญ ในตนเองในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมและเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีประเพณี อันเก่าแก่และสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน กลุ่มชนชาติพันธุ์จึงได้สืบทอดประวัติศาสตร์ของ ท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์ของตนเอง

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร เรียกประเพณีการแต่งงานว่า การ์แซน เป็นประเพณีค่อนข้างแตกต่าง จากประเพณีของชาวไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ตั้งแต่การสู่ขอ การหมั้น และการแต่งงาน ถือเป็น ประเพณีที่มีพิธีค่อนข้างมาก เช่น การสู่ขอ ฝ่ายชายต้องเสียเงินและเครื่องเงินและเครื่องบรรณาการ ให้ฝ่ายหญิง เพื่อเป็นการทาบตามหรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า การเปิดปาก (บิกเมื่อด) ฝ่ายหญิง ใน วันหมั้นและวันแต่งงานฝ่ายชายจะต้องจัดขันหมากไปให้ฝ่ายหญิงตามกำหนด ซึ่งขันหมากนี้ ประกอบด้วย หมู เหล้า ขนมห่ม ข้าวต้ม ผลไม้ เงินทอง ในขณะที่ฝ่ายหญิงจะต้องจัดเตรียมสถานที่ สำหรับประกอบพิธีให้พร้อม ก่อนทำพิธีการแต่งงานเจ้าสาวจะลงมาเกี่ยวข้องกับเจ้าบ่าวขึ้นบ้านเพื่อ ประกอบพิธีแต่งงาน โดยก่อนขึ้นบ้านฝ่ายหญิงต้องล้างเท้าให้ฝ่ายชาย มีการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ เมื่อ ทำพิธีแต่งงานแล้วจะมีพิธีกินอาหารเลี้ยงตายของบ่าวสาว พิธีไหว้ญาติของเจ้าบ่าว และพิธีการ อาบน้ำให้แก่ญาติ เป็นต้น ซึ่งแต่ขั้นตอนจะต้องมีอุปกรณ์และพิธีการมาก (คณะกรรมการฝ่าย ประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544 : 31 - 34)

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ที่มีความเหนียวแน่นในการรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และมีบทบาทสำคัญในด้านวัฒนธรรมของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พี่น้องชาวส่วยมีกระจายอยู่หลายจังหวัดทางภาคอีสานตอนล่าง กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มนี้ เรียกตนเองว่า กูย กูย โกย หรือกวย เนื่องจากชาวกูยตั้งถิ่นฐานปะปนอยู่กับเขมรสูงและ ลาว จึงมีการติดต่อ แลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงทำให้ชาวกูยถูก กลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเขมรสูงและวัฒนธรรมลาว จังหวัดศรีสะเกษเป็นเมืองที่มีชาว กูยอาศัยอยู่กันทั้งเมืองมีพวกลาวเวียง (กลุ่มชนที่อพยพมาจากเวียงจันทน์) ปะปนอยู่บ้างบางหมู่บ้าน แต่วัฒนธรรมของลาวได้เข้ามามีอิทธิพลในหมู่ชาวกูย จึงทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรม ร่องรอยที่ แสดงว่าศรีสะเกษเป็นชาวกูยกันทั้งเมือง ก็คือตัวเลขสามะ โนคร้วสม้ยนั้นและเรียกขานชาวศรีสะเกษ ว่า ส่วยศรีสะเกษ อยู่จนทุกวันนี้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544 : 2 35 - 236)

กลุ่มชาติพันธุ์เยอ เป็นชาวพื้นเมืองกลุ่มหนึ่ง ที่จัดอยู่ในภาษามอญ-เขมร เรียกตนเองว่า กวย มีความหมายว่า คน จุดเด่นของชาวเยอก็คือ จะมีความเหนียวแน่นในการรักษาธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชนไว้เป็นอย่างดี การแต่งงาน จะสมมาปุ๋ย่า การแต่งกายมีผ้าเยอคือ ผ้าเหยียบลายลูกแก้ว ย้อมบักเกลือ มีเงินก้อนใส่เป็นกระดุมเงิน กำไลเงิน ข้างละก็บาทแล้วแต่ฐานะ ของคน แล้วปุ๋ย่าก็จะสมมาคุณกลับมาผูกแขนลูกสะใภ้ ในอดีตลูกสะใภ้จะส่งคืนด้วย เลี้ยงข้าวปลา อาหารเสร็จ มีการทำบายศรีสู่ขวัญด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยเป็นกลุ่มชนที่ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีกรรมไว้อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้ความเจริญทางด้านคมนาคมและเทคโนโลยีจะแพร่เข้ามาอย่างไม่หยุดยั้ง ก็ไม่ทำให้ ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนไป ถึงแม้ชาวผู้ไทยจะต้องปรับตัวใช้ชีวิตอย่างทันสมัยทันเหตุการณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเมื่อถึงพิธีกรรมที่สำคัญของชีวิต ชาวผู้ไทยก็ยังพอใจที่จะดำเนินตามแนวทางของ ขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่อยู่ เช่น ประเพณีเลี้ยงศิบรรพบุรุษ การเหยา การลงช่วง การฟ้อน และการรำผู้ไทย การแต่งงานหรือการกินดอง สำหรับการแต่งงานนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจอีกเรื่อง หนึ่ง เพราะมีขบวนกร การจัดการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย เช่น การสรรหาพ่อล้าม การโอม (ผู้ ขอ) การเขียนเขย (การสอนเขย) การสมมา (ขอขมา) การส่งล้ามหรืออ้อมล้าม (แสดงความยินดี) ใน ภาษาของชาวผู้ไทย(นำชัย อุปัญญา. 2538 : 2 – 3)

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้เยอซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ของตนเอง เช่น ประเพณีการแต่งงานนั้น การสู่ขอฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากมี หมาก พลุ บุหรี่ สุรา 1 ขวด กับเงิน 2 บาท หรือ 4 บาท ตามฐานานุรูป และมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาผู้เยอเรียกว่า “เหล้าไขตุ พลุไขปาก หมากไขคอก” เมื่อฝ่ายชายพูดสู่ขอ ฝ่ายหญิงตกลง ยินยอมแล้วก็เปิดเอาสิ่งของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้นตามภาษาผู้เยอเรียกว่า “คาด่านางวาง ค่าเท่า” (หอสมุดแห่งชาติ. 2506 : 383)

ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมที่รวดเร็วที่สุดโดยเฉพาะภายในสังคมไทย และโลกอันได้ชื่อว่ากระแสโลกาภิวัตน์ จากสภาพแวดล้อมทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไทยในยุคจุด ของ “จุดเปลี่ยน” (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, วารสารช่อพยอม : 51) อิทธิพลทางด้านวัตถุนิยมและ กระแสอิสระทางเพศของตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยทำให้มีผลต่อความเชื่อและค่านิยม เก่า ๆ ของคนไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ว่าเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด เรื่องลับและคนที่จะมีเพศสัมพันธ์กันได้จะต้องผ่านขั้นตอนที่ผู้ใหญ่วางไว้ คือ การหมั้นหมาย แต่งงาน จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายอย่างถูกต้องจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ก็เปลี่ยนแปลงไป อาจ เป็นเพราะในสังคมไทยในปัจจุบันชายหญิงมีอิสระมากขึ้นในการคบเพื่อนต่างเพศ ชายหนุ่มหญิงสาว มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ไปไหนมาไหนด้วยกันตามลำพังแม้ยามค่ำคืน มีการถูกเนื้อต้อง ตัว บางครั้งมีการโอบกอดกัน ทำให้พฤติกรรมทางเพศของคนไทยที่แสดงออกให้เห็นว่าเอา

แบบอย่างตะวันตกและบางครั้งการแสดงความรักก็เลยเกิดขึ้นไปถึงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชาวตะวันตกนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทยปัจจุบันมาก จึงทำให้เกิดความเชื่อและค่านิยมในเรื่องเพศของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป (เต็มศิริ บุญยสิงห์, 2544 : 33) การแต่งงานเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและวิถีชีวิตของคนสองคน ซึ่งต้องมาอยู่ร่วมกันเป็น ครอบครัวเดียวกันเครือญาติเดียวกัน ชีวิตจะเป็นสุขได้ต้องอาศัยการปรับตัว ความอดทน ความดี ความซื่อสัตย์พิธิบายศรีสู่ขวัญบ่าวสาวจะช่วยเตรียมความพร้อมในเรื่องนี้ โดยความศักดิ์สิทธิ์ของพิธี และการรับรู้ของชุมชนเป็น (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2531 : 10 – 11) แต่ก่อนพ่อแม่จะเป็นผู้หาคู่ แต่งงานให้กับลูกเมื่อถึงวัยอันควร โดยผู้ใหญ่ฝ่ายชายจัดหาเต่าแก่ไปเจรจาสู่ขอ ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง จะเรียกสินสอดทองหมั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า ฝ่ายชายมีฐานะดีพอที่จะเลี้ยงดูบุตรหลานของตนให้มีความสุขได้ แล้วจึงหาฤกษ์แต่งงาน ฝ่ายชายต้องเตรียมปลูกเรือนหอ แล้วจัดขันหมากอัน ประกอบด้วย หมาก พลู และสินสอดทองหมั้น ยกขบวนไปยังบ้านฝ่ายหญิงมีการกั้นประตูขันหมาก พอเป็นพิธี เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะตักบาตรร่วมกัน แล้วมีพิธีรดน้ำอวยพรคู่บ่าวสาว ตอนกลางคืนมีพิธีส่งตัว มีผู้ใหญ่ปูที่นอนให้โอดวาทและให้ศีลให้พรคู่บ่าวสาว (ประเทือง คล้ายสุบรรณ, 2531 : 197 – 198)

พระราชบัญญัติการศึกษาได้บังคับให้เยาวชนเรียนหนังสืออย่างน้อยต้องจบการศึกษาช่วง ชั้นที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) และให้โรงเรียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งเมื่อต้องการเรียนให้สูงขึ้นสามารถเรียนถึงระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสูงกว่า ชั้นประถมศึกษา มักจะอยู่รวมในเมือง ทำให้เยาวชนจะต้องออกจากหมู่บ้านมาเรียน สถานศึกษาบาง แห่งอยู่ในตัวจังหวัดหรืออยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เยาวชนจึงต้องมาพัก อาศัยอยู่ตามหอพัก ทั้งที่เป็นของสถานศึกษาเอง หรือหอพักของเอกชน ทำให้ห่างไกลครอบครัว พ่อ แม่ จึงมีชีวิตอิสระในการใช้ชีวิตไม่มีใครคอยควบคุมความประพฤติ อาจจะทำให้เหงา และต้องการมี เพื่อนต่างเพศ รวมทั้งสื่อบันเทิง ต่าง ๆ ผลักดันจึงทำให้เกิดมีคูรัก และอาจเลยเถิดถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสังคมไทยถือว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เป็นเรื่องต้องห้าม น่าอับอาย และเป็นความลับ สังคมไทยกำหนดให้หญิงสาวต้องรักษานวลสงวนตัว เพศชายเท่านั้นที่ควรแสดงออกในเรื่องเพศได้ (วัลลภ ปิยะมโนธรรม, 2544 : 61) รวมทั้งเมื่อการแพร่กระจายของวัฒนธรรมของตะวันตกเกี่ยวกับ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ จากสื่อต่าง ๆ การแต่งกายที่วาบหวิว ค่านิยมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การมี เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย (นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ, 2545 : 75)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเพณีการแต่งงาน ความเปลี่ยนแปลงและ ทัศนคติของเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์คือ เขมร ลัวะ เยอ ผู้ไทยและญ้อ ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วไป เกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงานว่ายังเป็นอยู่อย่าง ปัจจุบันหรือไม่ รวมทั้งเมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้น ยังจะคงมีองค์ประกอบ ขั้นตอนของประเพณี รวมทั้ง

ความเชื่อแต่เดิมอยู่หรือไม่ หรือ ได้มีการประยุกต์หรือลดขั้นตอนให้เข้ากับยุคสมัยหรือไม่อย่างไร และทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนคติความเชื่อจากประเพณีการแต่งงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน เพื่อเป็นสารสนเทศในการให้ความรู้การดำรงตน การประพฤติปฏิบัติตนและรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงามของไทยตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทยและญ้อ
2. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทย และญ้อ ในอดีตและปัจจุบัน
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เขอ ผู้ไทยและญ้อ ที่มีระดับการศึกษาและเพศแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน ความเปลี่ยนแปลงของประเพณีการแต่งงาน และทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานของเยาวชน เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาสังคมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมและสารสนเทศในการให้ความรู้และสร้างเสริมทัศนคติที่ดี เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าและสามารถปฏิบัติตนตามแบบประเพณีวัฒนธรรมที่ดี

สมมติฐานของการวิจัย

เยาวชนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีระดับการศึกษาและเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ชาติพันธุ์เขมร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

2. ชาติพันธุ์ส่วย	จังหวัดศรีสะเกษ	จังหวัดสุรินทร์	
3. ชาติพันธุ์เยอ	จังหวัดศรีสะเกษ	จังหวัดสุรินทร์	
4. ชาติพันธุ์ผู้ไทย	จังหวัดมุกดาหาร	จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดนครพนม
5. ชาติพันธุ์ญ้อ	จังหวัดนครพนม	จังหวัดสกลนคร	

กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 8 - 10 คน ซึ่งเป็น
 ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการแต่งงานของชาติพันธุ์ ที่เป็นชาติพันธุ์ผู้ไทย ชาติ
 พันธุ์ญ้อ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย และชาติพันธุ์เยอ ที่อยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้

1. ชาติพันธุ์เขมร	อำเภอขุขันธ์	จังหวัดศรีสะเกษ
2. ชาติพันธุ์ส่วย	อำเภอกันทรลักษ์	จังหวัดศรีสะเกษ
3. ชาติพันธุ์เยอ	อำเภอไพรบึง	จังหวัดศรีสะเกษ
4. ชาติพันธุ์ผู้ไทย	อำเภอหนองสูง	จังหวัดมุกดาหาร
5. ชาติพันธุ์ญ้อ	อำเภอท่าอุเทน	จังหวัดนครพนม

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ เยาวชนของชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. ชาติพันธุ์เขมร	จังหวัดสุรินทร์	จังหวัดบุรีรัมย์	จังหวัดศรีสะเกษ
2. ชาติพันธุ์ส่วย	จังหวัดศรีสะเกษ	จังหวัดสุรินทร์	
3. ชาติพันธุ์เยอ	จังหวัดศรีสะเกษ	จังหวัดสุรินทร์	
4. ชาติพันธุ์ผู้ไทย	จังหวัดมุกดาหาร	จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดนครพนม
5. ชาติพันธุ์ญ้อ	จังหวัดนครพนม	จังหวัดสกลนคร	

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้
 ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เป็นเยาวชนที่เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ชาติพันธุ์ละ 8 – 10 คน เพื่อทำ
 การสนทนากลุ่ม (Focused group) เรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงาน และคติความเชื่อ
 และทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

ระยะที่ 2 เป็นเยาวชน ที่จำแนกเป็นเยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และ
 ระดับอุดมศึกษา เพื่อตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงาน โดยดำเนินการดังนี้

1) เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ชาติพันธุ์ละ 150 คน รวมทั้งหมด 750 คน ได้มาโดยการเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และอุบัติเหตุ (Accidental Sampling)

2) เยาวชนในระดับอุดมศึกษา ทำการสำรวจจำนวนเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในระดับอุดมศึกษาของพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 50 คน รวมทั้งหมด 250 คน ได้มาโดยการเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และอุบัติเหตุ (Accidental Sampling)

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

3.1.1 เพศ (ชาย, หญิง)

3.1.2 ระดับการศึกษา (ช่วงชั้นที่ 4, อุดมศึกษา)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะคิดต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประเพณี (Tradition) หมายถึง ความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทักษะคิด ศิลปกรรม จารีต ระเบียบ แบบแผน ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาแต่ใน อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณี สิ่งที่เป็นปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เป็นนิสัยสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ต้องเอาอย่างบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบๆ ตน และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน

2. วัฒนธรรม (Cultural) หมายถึง ความเจริญงอกงามเป็น “วิถีชีวิตโดยส่วนรวมของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ”

3. งานแต่งงาน หมายถึง การทำพิธีเพื่อการสืบสกุล มี 2 ชนิด คือ อวาหมงคล และวิวาหมงคล

วิวาหมงคล คือ การแต่งงานที่เจ้าบ่าวจะไปอยู่บ้านผู้หญิง (matrilocal) ก่อนที่จะออกไปสร้างบ้านของครอบครัวตนเอง (neolocal) อวาหมงคล คือ พิธีแต่งงานที่ฝ่ายหญิงจะต้องไปอยู่บ้านผู้ชาย (patrilocal)

4. ทักษะคิด (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของ ทักษะคิดนั้น

5. วัฒนธรรมอีสาน หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ยึดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของชาวอีสาน อันได้แก่ ประเพณีท้องถิ่น (ฮีตสิบสอง) บรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของคนแต่ละวัยแต่ละโอกาส (คลองสิบสี่) วัฒนธรรมการบริโภค (เช่น การกินอาหาร การแต่งกาย การฟังดนตรี) วัฒนธรรมการผลิต (เช่น หัตถกรรม การทำนา การทำไร่ การทอผ้า การจักสาน)

6. กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด เดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น คนเขมร คนส่วย คนเขอ คนผู้ไทย คนญ้อ

7. ชาติพันธุ์เขมร หมายถึง ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “คแมร” หรือ “คแมร-ลือ” ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาติพันธุ์เขมรที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์

8. ชาติพันธุ์ส่วย หมายถึง ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “กูย” “กูย” “โกย” หรือ “กาย” ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาติพันธุ์ส่วยที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และสุรินทร์

9. ชาติพันธุ์เขอ หมายถึง ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “เขอ” ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาติพันธุ์เขอที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และสุรินทร์

10. ชาติพันธุ์ผู้ไทย หมายถึง ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ผู้ไทย” หรือ “ญไทย” ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาติพันธุ์ผู้ไทยในจังหวัดมุกดาหาร กาฬสินธุ์ และนครพนม

11. ชาติพันธุ์ญ้อ หมายถึง ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ญ้อ” หรือ “ไทญ้อ” ซึ่งในที่นี้หมายถึงชาติพันธุ์ญ้อในจังหวัดนครพนม และสกลนคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอแนวทางในการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ความหมาย ความสำคัญและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม
2. ความหมายและลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ความเป็นมาและวัฒนธรรมอีสาน
4. คติความเชื่อและวิถีชีวิต
5. แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และประเพณีวัฒนธรรม
6. แนวคิดเรื่องสภาพสังคมและประเพณีงานแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เข่อ ผู้ไทย และญ้อ
7. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย ความสำคัญและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม

1. ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Culture ในหนังสือ Encyclopedia of Social Science ได้อธิบายคำว่า Culture ว่าหมายถึงมรดกของสังคม Social heritage เป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคสมัย (Embree, John อ่างในสุพัตรา. 2520 : 139) เช่น ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถ หรืออุปนิสัยต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับสืบทอดมาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม (Tylor : 1871) ความหมายของวัฒนธรรมในภาษาไทยนั้น พระยาอนูมานราชชนได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้หลายความหมายเพื่อที่จะให้ครอบคลุมเนื้อหา และประเด็นของวัฒนธรรมดังนี้

1. วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญองงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้

2. วัฒนธรรม คือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อกันเป็นประเพณี

3. วัฒนธรรม คือความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิจกรรมายาทอาการหรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์เป็นแบบแผนเดียวกันและแสดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น

4. วัฒนธรรม คือมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาเอาไว้ให้เจริญงอกงาม (พระยาอนุมานราชชน. 2514 : 104)

ซึ่งมีความใกล้เคียงกับ ประสาทร์ ลิทธิเลิศ (2542 : 45) โดยเขาได้ให้นิยามว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์คัดแปลง ปรับปรุงหรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนสมัยก่อนสืบต่อกันมาเป็นประเพณี วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งความคิดเห็น หรือการกระทำของมนุษย์ในส่วนรวมที่เป็นลักษณะเดียวกัน และสำแดงให้ ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี

และนอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป เช่น ไพฑูรย์ เครือแก้ว (ม.ป.ป. : 60) ได้ให้ทัศนะคิดว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างออกไปจากสัตว์ และเป็นลักษณะที่มนุษย์ นอกเหนือไปจากลักษณะทางร่างกายและชีวภาพลักษณะพิเศษ หรือวัฒนธรรมนี้มนุษย์ได้ร่วมกันคิดสร้างสรรค์ และสะสมถือปฏิบัติเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมในชีวิตมาเป็นเวลาช้านาน นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2534 : 14) สรุปว่าวัฒนธรรม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของคนกับคน คนกับธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์นี้มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ทุกชั่วอายุคนแต่จะรับระบบความสัมพันธ์ ที่ตกทอดกันมาจากอดีต มีความซับซ้อนมาก ต้องอาศัยการสืบทอดปลูกฝังเป็นเวลานาน สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2515 : 6) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมเป็นแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ไม่ว่าในทัศนะของผู้อื่นจะเห็นเป็นความเจริญงอกงามหรือความเลวทราม ไม่ว่าเป็นแบบวิถีของการดำรงชีวิตนั้นจะยืนอยู่มาช้านานหรือเพิ่งเกิดขึ้นก็ตาม ถ้าตราบใดคนที่อยู่ร่วมกันในกลุ่มนั้นเห็นชอบที่จะดำรงชีวิตในแบบเช่นนั้นแล้ว สุพัตรา สุภาพ (2538 : 9) ซึ่งกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างกฎเกณฑ์ วิชาการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ จรัล ทองเกษม (2539 : 25-26) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสมเล็ดสรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือกันว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และได้ใช้เป็นเครื่องมือ หรือแนวทางในการ แก้ไขปัญหาสังคม ความหมายของ

วัฒนธรรมที่มีผู้ให้ความหมายข้างต้นนั้น แม้จะดูเหมือนว่า มีความแตกต่างกัน แต่ทว่าเมื่อพิจารณา โดยต้องแท้แล้วก็จะพบว่า เป็นความแตกต่างของการใช้ภาษาสำหรับการอธิบายเท่านั้น โดยแก่นแท้แล้ว มีความคล้าย หรือ มุ่งไปในทางเดียวกัน นั่นคือ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของการดำเนินวิถีชีวิตของคน เป็นสิ่งที่คนสร้างขึ้นและเป็นสิ่งที่มีการสั่งสม ปรับเปลี่ยน ถ่ายทอด ขอมรรับนำมาปฏิบัติของคนแต่ละรุ่นนั่นเอง ไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 10-12) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ วัฒนธรรมที่เป็นความคิด ความอ่าน แบบแผนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ความสนใจ ทศนคติในด้านต่างๆ

2. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ หรือสร้างขึ้นมา ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่มาในรูปของวัตถุ เช่น ลักษณะของที่อยู่อาศัย โบสถ์ วิหาร เครื่องประดับ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในข้อแรกในเรื่องเกี่ยวกับศิลปวิทยาการต่างๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่ได้สะสมหรือถ่ายทอดมาจากคนรุ่นก่อนๆ และการเรียนรู้ที่ได้รับ

นอกจากนี้เฉอมมาลัย ราชภัฏวาริชย์ (2541 : 16) ยังจำแนกวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทซึ่งคล้ายคลึงกับของไพบูลย์ ช่างเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ วิธีการต่างๆ ที่มีมนุษย์คิดขึ้นมาสามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างขึ้นมาได้ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รถยนต์ เครื่องบิน เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางวัตถุเป็นการถ่ายทอดวิธีการทำอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า วิธีการสร้างบ้าน วิธีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้เพราะวัตถุทั้งหลายย่อมเสื่อมสลายไปจะเหลืออยู่ก็เพียงรูปแบบและวิธีการประดิษฐ์ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ วิธีการคิดและแบบแผน พฤติกรรมที่มีมนุษย์คิดขึ้นมาแล้ว ไม่สามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างได้ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ศิลธรรม จริยธรรม กฎหมาย เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเป็นการถ่ายทอดแนวทางแห่งความคิด และแบบอย่างการปฏิบัติ ไพบูลย์ ช่างเรียน ได้อธิบายลักษณะที่สำคัญๆ ของวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่าวัฒนธรรมจะมีลักษณะสำคัญอยู่ 4 ประการคือ

2.1 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้จากสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมไม่ได้เกิดมาพร้อมกับบุคคลหรือ ได้รับการถ่ายทอดทางชีวภาพหรือกรรมพันธุ์ หากแต่เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้จากสังคม การเรียนรู้นี้จะเรียนรู้จากสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในกรณีนี้จึงเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมเดียวกันจะต้องมีการปฏิบัติร่วมกันเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ในสังคมนั้นๆ เช่น ภาษา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี การกินอยู่ การแต่งกาย ฯลฯ

2.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดได้ หมายความว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ มีอยู่ แล้วในสังคม คือ เป็น มรดกในสังคม วัฒนธรรมจึงต้องมีการสอนหรือถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อน ให้แก่คนในรุ่นต่อมา จากบุคคลหนึ่งหรือจากกลุ่มชนหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปยังสังคมหนึ่ง ซึ่งในการที่วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดกันได้ เพราะมนุษย์มีวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาที่ใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด (ภาษาในที่นี้หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมาย ถ้าหาก วัฒนธรรมไม่ได้รับการถ่ายทอด วัฒนธรรมนั้นก็สูญหายไปจากสังคม

2.3 วัฒนธรรมในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ วัฒนธรรมในสังคมหนึ่งจะแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของอีกสังคมหนึ่ง ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิต ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ทั้งในทางสังคม การเมือง การปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ ฯลฯ แตกต่างกันไป เช่น วัฒนธรรมของชาวเมืองกับชนบท ชาวไทยกับชาวต่างชาติ หรือชาติอื่นๆ ทั้งนี้โดยถือว่า แต่ละสังคมหรือชาติจะมีวิถีชีวิต ตลอดจนการดำเนินการในด้านต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นของตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งสังคมใด หรือชาติหนึ่งใดจะต้องดีไปกว่ากันหรือด้อยไปกว่ากัน

2.4 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เราจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดการเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดกันได้ ซึ่งการเรียนรู้นั้น เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ที่มีมันสมองหรือความคิด ดังนั้น ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทำให้มนุษย์สามารถที่จะคิดค้น ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สังคมมนุษย์สูงขึ้น จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น เรื่องของสิทธิเสรีภาพ ความคิดทางการเมืองการปกครอง การบริหาร หรือนวัตกรรมใหม่ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ย่อมจะก่อให้เกิดสังคมมีความเจริญก้าวหน้าและสามารถพัฒนาต่อไปได้

2. ความสำคัญของวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารของ ชาลี ถาวรานุรักษ์ (2534 : 7-8) ได้ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมในด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดและกำเนิกระเบียบแบบแผน ประเพณี ข้อบังคับ กฎหมาย สิ่งของเครื่องใช้ของสังคม โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของมนุษย์ในกลุ่มสังคมใดจะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมนั้น
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมและสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่

สังคม เพราะวัฒนธรรมรวบรวมทั้งความศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน ประเพณี
ศีลธรรม คุณธรรม ฯลฯ ตลอดจนผลตอบแทนในการปฏิบัติตามและบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน

3. การวิเคราะห์วัฒนธรรม

แม้ว่า มโนทัศน์ “วัฒนธรรม” จะครอบคลุมกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์
ได้สร้างสรรค์ ดัดแปลง และรับมรดกทอดมาถึงก็ตาม แต่ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมโดยทั่วไปแล้ว
นักมานุษยวิทยาจะให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบของกิจกรรมบางประเภทเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่า
“สถาบัน” บ้าง “ระบบ” บ้าง สถาบันหรือระบบที่เป็นตัวหลักในการวิเคราะห์วัฒนธรรมก็คือ

- สถาบันสังคม
- สถาบันเศรษฐกิจ
- สถาบันการเมืองการปกครอง
- สถาบันการศึกษา
- สถาบันศาสนา
- สถาบันนันทนาการ (ผ่องพรรณ มณีรัตน์, 2535 : 20)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมจะต้องมีลักษณะเป็นมรดกสังคม
เป็นวิถีชีวิตเป็นความเจริญที่มนุษย์ได้คิดและสร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากสัญชาตญาณ จะต้องมีการ
สืบทอดกันมา จะเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic)

ความหมายและลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่น

วัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญใน
การศึกษาวัฒนธรรมในแนวคิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม องค์ประกอบในการศึกษาวัฒนธรรม
แบบนี้คือ การศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาด้านาน นิทาน นิยาย การศึกษา
การเล่นท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์บอกเล่า ศิลปะพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน ค่านิยม
และโลกทัศน์ท้องถิ่น เป็นต้น (อมรา พงศาพิชญ์, 2523 : 126) คำว่า วัฒนธรรมท้องถิ่น บาง
ท่านใช้คำว่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมพื้นเมือง คติชาวบ้าน หรือคติชนวิทยา เป็นคำที่บัญญัติ
ขึ้นจากความหมายคำในภาษาอังกฤษว่า Folk Lore แปลตามรูปศัพท์ คือความรู้ของปวงชน ใน
ประเทศไทยมีผู้ให้นิยามของวัฒนธรรมท้องถิ่นดังนี้

กุหลาบ มลลิกะมาส (2509 : 5) ได้ให้ความหมายว่าเป็น แนวการดำเนิน
ชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เป็นพื้นเพดั้งเดิม และกระทำกันอยู่ทั่วไปสืบกันมาหลายชั่วอายุคน

เจือ สตะเวทิน (2517 : 24) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่า หมายถึง ความคิด ความเชื่อ และการบำเพ็ญชีวิตของคนโบราณ และบางเรื่องบางอย่างก็ตกทอดมาถึงคนสมัยปัจจุบัน

กิ่งแก้ว อัคราธร (2519 : 3) ได้ให้ความหมายวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า คือ วิชาที่ว่าด้วยวิถีชีวิตตามประเพณีของกลุ่มชน

สุทธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2525 : 2) ให้ความหมายวัฒนธรรมท้องถิ่นว่า หมายถึง งานสร้างสรรค์ของกลุ่มชน หรือปัจเจกชนที่มีลักษณะสัมพันธ์กับกลุ่มชนนั้น และมีขนบนิยมของกลุ่มชนเป็นพื้นฐานเป็นสิ่งที่ได้รับการพิทักษ์ตรงตามเจตจำนงของกลุ่มชน ในฐานะที่ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสังคมที่พอเหมาะ กับ ปทัสถานและค่านิยมของสังคมนั้น มีการถ่ายทอดด้วยปาก (มุขปาฐะ) ด้วยการเลียนแบบ หรือ รูปแบบอื่น

2. ลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่น

Jan Harold Brundrarol (อ้างในประเทือง คล้ายสุบรรณ. 2531 : 3) ได้กล่าวถึง ลักษณะของวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่สืบทอดกันมาโดยมุขปาฐะ
2. เป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี
3. เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดมาหรือปฏิบัติต่อกันมาหลายอย่างหลายความคิด
4. เป็นเรื่องที่ตามปกติจะไม่ทราบผู้ที่เป็นต้นกำเนิด
5. เป็นเรื่องที่เป็นต้นฉบับให้คนรุ่นหลังปฏิบัติตามกันต่อ ๆ มา หรือเชื่อกัน

อย่างนั้นสืบมา

ซึ่งคล้ายกับประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531 : 4) ซึ่งได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่รับทอดกันต่อๆ มาจากบรรพบุรุษชั่วอายุคนหนึ่งๆ ต่อๆ กันมา
2. เป็นอมตะหรือสิ่งไม่ตาย
3. ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้คิด
4. รับทอดมาด้วยการบอกเล่า หรือมุขปาฐะ
5. รักษาด้วยการจดจำหรือปฏิบัติต่อ ๆ กันมากกว่ารักษาไว้ด้วยลายลักษณ์

อักษร

จากการศึกษาเอกสารและทฤษฎีสามารถสรุป ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ว่า หมายถึง ความคิด ความเชื่อ และแนวการดำเนินชีวิตของชาวบ้านตามพื้นเพเดิมที่กระทำกันมาหลายชั่วอายุคน

ความเป็นมาและวัฒนธรรมอีสาน

ภาคอีสาน แม้ว่าจะได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่กั้นดาร แห้งแล้ง ยากจน และมี ปัญหาต่างๆ มากมายก็ตาม แต่ในอดีตนั้นดินแดนแห่งนี้นับว่าเป็นแหล่งอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากหลักฐานทางโบราณคดีค้นพบแหล่งโบราณคดีกว่า 500 แห่ง โดยเฉพาะแหล่งโบราณคดีที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของโลกคือแหล่งโบราณคดีที่บ้านเชียง ปัจจุบันตั้งอยู่ในตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เรื่องราวของอดีตบ้านเชียงเป็นที่น่าสนใจยิ่งเพราะเคยเป็นแหล่งชุมชนโบราณ เมื่อประมาณ 5,000 ปีมาแล้ว (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม, 2534 : 12) พบว่าเป็นแหล่งชุมชนที่เจริญ รู้จักทำเครื่องมือเครื่องใช้โลหะ ปลูกข้าว รู้จักทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผา โดยเฉพาะดินเผาลายเขียนสี ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมโบราณที่เรียกว่า “วัฒนธรรมบ้านเชียง” ซึ่งมี ประเพณีการฝังศพคนตายรวมกับเครื่องใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อและประเพณีของคนในสมัยนั้น

นอกจากหลักฐานทางโบราณคดี ยังมีการบันทึกเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษร โดยกลุ่มในแถบอีสานสมัยโบราณนั้นได้มีการใช้อักษรเป็นของตัวเอง เรียกว่าอักษรธรรมและอักษรไทยน้อย ซึ่งมีเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งแตกต่างไปจากตัวอักษรที่ใช้ในภาคกลางของประเทศไทย (ธวัช ปุณโณทก, 2530) เป็นกลุ่มเดียวกันกับอีสานปัจจุบัน แต่จากประเพณี ความเชื่อก็ยังเกี่ยวข้อง คล้ายคลึงกัน การสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวอีสาน มีความเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมล้านช้างเป็นอย่างมาก มีหลักฐานจากพงศาวดารลาวฉบับกะชวงศึกษาธิการลาว กล่าว ว่า อาณาจักรล้านช้างในสมัยเจ้าฟ้าจ๋ม ซึ่งเป็นผู้สถาปนาอาณาจักรล้านช้างใน พ.ศ.1896 นั้นได้มี อาณาเขตครอบคลุมมาจนถึงเขตที่ราบสูงโคราช คือบริเวณภาคอีสานของประเทศไทยด้วย (ธวัช ปุณโณทก, 2522 : 156) แต่หลักฐานที่แน่ชัดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชาวลาวใน เขตล้านช้างหรือบริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงกับบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนั้นเห็นจะได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับกระแสนอพยพครอบครัวชาวลาวข้ามฝั่งแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เริ่มในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อพระวอพระคาวอพยพครอบครัวชาวลาวมาตั้งถิ่นฐานในเขตอุบลราชธานีเป็นต้นมา หลังจากนั้นก็ได้มีกลุ่มชนชาวลาวท้าวและเข้ามาตั้ง ถิ่นฐานเป็นเมืองชัยภูมิในสมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (เดิม วิกาศยพจนกิจ, 2513 : 46) เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่าวัฒนธรรมในภาคอีสานนั้นจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมล้านช้างอย่าง

มากมาย ทั้งที่เป็นการถ่ายทอดโดยตรงในเรื่องวัฒนธรรมพื้นฐานด้านความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน จนถึงวัฒนธรรมซับซ้อนอื่นๆ เช่น ศิลปกรรม วรรณกรรม ดนตรี ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น แม้จะมีวัฒนธรรมอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนในแถบอีสานอีกอย่างคือ วัฒนธรรมเขมร ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนอีสานตั้งแต่สมัยโบราณ ดังจะเห็นได้จากโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นศิลปกรรมเขมรอยู่ในดินแดนแถบนี้ เช่น ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นต้น ทั้งยังมีการพบศิลาจารึกเขมรในแถบนี้ อนึ่งในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ยังมีกลุ่มชนเชื้อสายเขมรอยู่เป็นจำนวนมาก (กองโบราณคดี กรมศิลปากร. 2531 : 24) จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีวัฒนธรรมเขมรถ่ายทอดกันในกลุ่มชนนั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่แพร่หลายเท่า วัฒนธรรมล้านช้าง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในภูมิภาคนี้ ปัจจุบันประชากรในภาคอีสานมีกลุ่มชนที่พูดภาษาลาว (ภาษาอีสาน) มีจำนวนร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมดในภูมิภาคนี้

วัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน อันเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ที่ยึดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ ของชาวอีสาน ที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนในหมู่บ้านนั้น ซึ่งจะนำเสนอตามระบบและลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับแบบแผนการดำเนินชีวิต
2. วัฒนธรรมการผลิต
3. วัฒนธรรมด้านภาษา การแต่งกาย การละเล่น และการบริโภค

อาหาร

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปความเป็นมาของวัฒนธรรมอีสานได้ว่า วัฒนธรรมอีสานมีการบันทึกเป็นโบราณคดี เป็นลายลักษณ์อักษรทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมอีสานนั้นได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมล้านช้าง วัฒนธรรมจากเขมร และการอพยพของครอบครัวชาวลาวข้ามแม่น้ำโขงมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

คติความเชื่อและวิถีชีวิต

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่ามีผู้กล่าวถึงคติความเชื่อดังนี้

สุเทพ สุนทรเกสัช (2511 : 140 - 180) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวอีสานว่า ชาวอีสานจะเชื่อในเรื่องผี โดยเฉพาะผีปู่ตา ซึ่งเป็นตัวแทนของบรรพบุรุษและเป็นผีประจำหมู่บ้าน เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับ บุญ บาป ผลกรรม ตามหลักพุทธศาสนาเชื่อว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว

ประสาธ อิศรปริดา และคณะ (2528 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อของมนุษย์เป็นการตอบสนองความต้องการ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกตัวว่า ไม่มีที่พึ่งมั่นคง การแสดง

พฤติกรรมตามความเชื่อจะเกิดขึ้นในขณะที่มนุษย์มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือเหตุการณ์นั้น เป็นเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจ ตลอดจนไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคนั้นได้ เพราะฉะนั้นในการที่มนุษย์เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและปลอดภัย จึงจำเป็นต้องหาเครื่องยึดเหนี่ยว อาจจะเป็นทางเวทย์มนต์คาถา หรือการเช่นสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นกำลังใจที่จะเอาชนะสิ่งต่าง ๆ เมื่อได้ทำเช่นนี้แล้ว จะทำให้เกิดผลสำเร็จ จึงเชื่อต่อมา สิ่งที่มีอำนาจสามารถบันดาลให้พบกับความสำเร็จ แต่ถ้ามุขยขัดแย้งกับสิ่งเหล่านี้ ก็อาจจะประสบเคราะห์กรรมได้

มารยาท กิจสุวรรณ (2526 : 14 - 20) ได้กล่าวไว้ว่าความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยจะเป็นความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ แบ่งออกได้เป็น 9 ประการ คือ

1. ความเชื่อเรื่องผีसाग
2. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง
3. ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม
4. ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามและลางสังหรณ์
5. ความเชื่อเรื่องความฝัน
6. ความเชื่อเรื่องขวัญ
7. ความเชื่อในสิ่งเวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ
8. ความเชื่อเรื่องยากลางบ้าน
9. ความเชื่อเรื่องลักษณะบุคคล

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2527 : 14 - 19) ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อได้แก่ความคิดเรื่องตนและเรื่องต่าง ๆ ของชาวอีสาน ได้กลายมาเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมอีสาน ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ปรัชญาการปกครอง การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย จาริตประเพณีศิลปะดนตรี วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ย่อมมีพื้นฐานมาจากหลักแห่งความเชื่อดั้งเดิมทั้งสิ้น

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ (2530 : 1 - 65) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวอีสานไว้ว่า ความเชื่อของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จะเชื่อในการครองเรือน การทำมาหากินเลี้ยงชีพในทางสัมมาอาชีพ สิ่งใดเป็นโทษทำแล้วจะนำความเดือดร้อนมาให้ ย่อมละเว้นสิ่งนั้น เชื่อในฤกษ์ยาม เชื่อเทวดา ผีसागพิวิญญาณบรรพบุรุษ เชื่อลางสังหรณ์ เชื่อไก่อปา - อีแร้งจับหลังเรือน งูเห่า งูสิง เชื่อบาปเคราะห์ นิ่งข้าว - นิ่งข้าวแดง เชื่อผีฟ้า ผีเถน เชื่อประเพณีค้ำโพธิ์ค้ำไทร เชื่อพิธีกรรมตัดกรรมตัดเวร เชื่อการแต่งบูชาพระเคราะห์ปี

จิตร เสนาะ (2534 : 113 - 114) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ ทอเสื่อที่บ้านแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การผลิตเสื่อทอบ้านแพงในอดีต ชาวบ้านจะทอเสื่อเพื่อใช้สอยเป็นสำคัญ การผลิตจะใช้เวลาว่างจากการทำอาชีพหลัก การผลิตเริ่มจากการตัดต้นฝ้ายมาจักเป็นเส้น แล้วตากแดดย้อมสีจนกระทั่งทอเป็นเสื่อฝ้าย โดยใช้

แรงงาน อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนปัจจุบันชาวบ้านแพงจะทอเสื่อเพื่อการค้าเป็นหลัก มีการวางแผนในการผลิต การจำหน่ายและการตลาดอย่างเป็นระบบ

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2534 : 6) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมี 3 ลักษณะ คือ

1) ความเชื่อที่ตรวจสอบหรือพิสูจน์แล้วตรงกับความจริง เช่น ไฟร้อน น้ำแข็งเย็น 2) ความเชื่อที่ตรวจสอบหรือพิสูจน์แล้วไม่ตรงกับความจริง เช่น คนโบราณเชื่อว่าโลกแบน ฟาโรงเกิดจากรามสูรขว้างขวาน 3) ความเชื่อที่ตรวจสอบหรือพิสูจน์ไม่ได้ เช่น เรื่องผี นรก สวรรค์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บาป บุญ

ผิว่อง กันทรพิทักษ์ (2535 : 151 - 156) ได้ศึกษาการสักรายของชาวอีสานที่บ้านศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสักรายในหมู่บ้านศรีสุข จะยังคงมีต่อไป เนื่องจากยังมีบุคคลบางอาชีพ ได้แก่ กลุ่มกรรมกรผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ขายแรงงานต่างถิ่น มีชีวิตที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อจะหาสิ่งยึดเหนี่ยว อันจะก่อให้เกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจและศรัทธา ว่าสิ่งนั้นสามารถป้องกันอันตราย ทำให้มีโชคลาภ อีกทั้งยังมีผลทางด้านเมตตามหานิยม และการอยู่ยงคงกระพัน

วนิดา โกศัย (2535 : 105 - 108) ได้ศึกษาวัฒนธรรมสักรายตำโคราชที่อำเภอยิมมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า สักรายเป็นอาหารที่มีการรับประทานสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยใช้มะละกอเป็นวัตถุดิบในการปรุงทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างสักรายกับวิถีชีวิตของชาวพิมาย พบว่าสักรายเกี่ยวข้องถึงการสร้างความสามัคคีในระหว่างครอบครัวและเพื่อนบ้านทั้งยังประกอบเป็นอาชีพได้ ทางด้านการแพร่กระจาย พบว่า สักรายนิยมทำขึ้นเพื่อขายในงานประเพณี งานประจำปีและตามสถานที่ต่าง ๆ

เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบแนวคิด และเป็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับคติความเชื่อที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ผู้ญ้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และประเพณีวัฒนธรรม

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถจำแนกและแบ่งกลุ่มได้ดังนี้ (Vago1980:33-62)

1. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary theory) เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีวิวัฒนาการทางชีวภาพของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) โดยนักสังคมวิทยาในกลุ่มทฤษฎี

วิวัฒนาการเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งในลักษณะที่มีการพัฒนาและก้าวหน้ากว่าขั้นที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีรูปแบบเรียบง่ายไปสู่รูปแบบที่สลับซับซ้อนมากขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ ตัวอย่างของนักสังคมวิทยาที่สร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยใช้แนวความคิดวิวัฒนาการ มีดังนี้

ออกุสต์ กองต์ (Auguste Comte) เสนอว่า สังคมมนุษย์มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge) ผ่าน 3 ขั้นตอน ตามลำดับ คือ จากขั้นเทววิทยา (Theological stage) ไปสู่ขั้นอภิปรัชญา (Metaphysical stage) และไปสู่ขั้นวิทยาศาสตร์ (Positivistic stage)

ลิวอิส เฮนรี มอร์แกน (Lewis Henry Morgan) เสนอว่า สังคมจะมีขั้นของการพัฒนา 3 ขั้นคือ จากสังคมคนป่า (Savage) ไปสู่สังคมอนารยชน (Barbarian) และไปสู่สังคมอารยธรรม (Civilized)

เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เสนอว่า วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์เป็นแบบสายเดียว (Unilinear) ที่ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลมีจุดกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกันด้วยและมารวมตัวกันด้วยกระบวนการสังเคราะห์ (Synthesis) ทำให้เกิดพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น การพัฒนาของสังคมจะมีวิวัฒนาการเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ กล่าวคือ มนุษย์ที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดีจะมีชีวิตอยู่รอดตลอดไป และนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป

เฟอร์ดินานด์ ทอนนี (Ferdinand Tonnies) เสนอว่า สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบ Gemeinschaft ไปสู่สังคมแบบ Gesellschaft

โรเบิร์ต เรดฟิลด์ (Robert Redfield) เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมจะเริ่มจากสภาพของสังคมชาวบ้าน (Folk) เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแบบเมือง (Urban) ต่อมาแนวความคิดในการสร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบสายเดียว (Unilinear) ที่เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องเปลี่ยนผ่านแต่ละขั้นที่กำหนดไว้ ได้รับการโต้แย้งว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม น่าจะมีวิวัฒนาการแบบหลายสาย (Multilinear) เพราะแต่ละสังคมมีจุดกำเนิดที่แตกต่างกัน มีรูปแบบของสังคมที่แตกต่างกัน หรือแม้ว่าสังคมที่มีรูปแบบที่เหมือนกันแต่อาจจะมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันก็เป็นได้

2. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict theory) เป็นแนวความคิดที่มีข้อสมมุติฐานที่ว่า พฤติกรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ เพราะการแข่งกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก มีนักสังคมวิทยาหลายท่านที่ใช้ทฤษฎีความขัดแย้งอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ในที่นี้จะเสนอแนวความคิดของนักทฤษฎีความขัดแย้งที่สำคัญ 3 ท่าน ดังนี้

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มีความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของทุก ๆ สังคม จะมีขั้นตอนของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นจะมีวิธีการผลิต (Mode of Production) ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของ อำนาจของการผลิต (Forces of production) ซึ่ง ได้แก่ การจัดการด้านแรงงาน ที่ดิน ทุน และเทคโนโลยี กับ ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต (Social relation of production) ซึ่ง ได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต และคนงานที่ทำหน้าที่ผลิต แต่ในระบบการผลิตแต่ละระบบจะมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้งานในการผลิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงสร้างส่วนล่างของสังคม (Substructure) และเมื่อโครงสร้างส่วนล่างมีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้เกิดการผันแปรและเปลี่ยนแปลงต่อ โครงสร้างส่วนบนของสังคม (Superstructure) ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม เช่น รัฐบาล ครอบครัว การศึกษา ศาสนา และรวมถึงค่านิยม ทศนคติ และบรรทัดฐานของสังคม ลำดับขั้นของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์ มีดังนี้

- ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม (Primitive communism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของเผ่า (Tribal ownership) ต่อมาเผ่าต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเป็นเมืองและรัฐ ทำให้กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเปลี่ยนไปเป็นของรัฐแทน

- ขั้นสังคมแบบโบราณ (Ancient communal) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐ (State ownership) สมาชิกในสังคมได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่ง ได้แก่ เครื่องใช้ส่วนตัว และทาส ดังนั้นทาส (Slavery) จึงเป็นกำลังสำคัญในการระบบการผลิตทั้งหมด และต่อมาระบบการผลิตได้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของทาสและทาส

- ขั้นสังคมแบบศักดินา (Feudalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของขุนนาง คือ ที่ดิน โดยมีทาสเป็นแรงงานในการผลิต

- ขั้นสังคมแบบทุนนิยม (Capitalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของนายทุน คือ ที่ดิน ทุน แรงงาน และเครื่องจักร โดยมีผู้ใช้งานเป็นผู้ผลิต

- ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ (Communism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของทุกคน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ตามแนวความคิดของมาร์กซ์ลำดับขั้นของการนำไปสู่การปฏิบัติของชนชั้นล่างของสังคมเกิดจาก กระบวนการดังต่อไปนี้

- มีความต้องการในการผลิต
- เกิดการแบ่งแยกแรงงาน
- มีการสะสมและพัฒนาทรัพย์สินส่วนบุคคล
- ความไม่เท่าเทียมทางสังคมมีมากขึ้น
- เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม

- เกิดตัวแทนทางการเมืองเพื่อทำการรักษาผลประโยชน์ของแต่ละชนชั้น
- เกิดการปฏิวัติ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแนวความคิดของมาร์กซ์ เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม โดยใช้แนวความคิดวิชาวิธี (Dialectical) ที่เริ่มจากการกระทำ (Thesis) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการกระทำ (Antithesis) และเกิดการกระทำแบบใหม่ (Synthesis) ตามมา

ลิวอิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) เป็นนักทฤษฎีความขัดแย้ง ที่มองว่า ความขัดแย้งก่อให้เกิดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ และอธิบายว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสมบูรณ์แบบ เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในความเกลียดและความรัก ต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน โคเซอร์มีความเห็นว่า ความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งได้ เพราะหากสมาชิกในสังคมเกิดความไม่พึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่ เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ นอกจากนี้ โคเซอร์ ยังเสนอว่า ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างกลุ่มในด้านความขัดแย้งและร่วมมือ และสร้างความแปลกแยกกับกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ราล์ฟ ดาห์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) เป็นนักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ที่ปฏิเสธแนวความคิดของมาร์กซ์ ที่ว่า ชนชั้นในสังคมเกิดจากปัจจัยการผลิต และเสนอว่า ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมนั้นเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสิทธิอำนาจ (Authority) กลุ่มที่เกิดขึ้นภายในสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ กลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ สังคมจึงเกิดกลุ่มแบบไม่สมบูรณ์ (Guasi-groups) ของทั้งสองฝ่ายที่ต่างก็มีผลประโยชน์แอบแฝง (Latent interest) อยู่เบื้องหลัง ดังนั้นแต่ละฝ่ายจึงต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเอาไว้ โดยมีผู้นำทำหน้าที่ในการเจรจาเพื่อประนีประนอมผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ระดับของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะรุนแรงมากหรือรุนแรงน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการและการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่ครอบงำ และเสนอความคิดว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากความกดดันจากภายนอกโดยสังคมนอื่น ๆ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมสามารถควบคุมได้ด้วยการประนีประนอม ตามแนวความคิดของดาห์เรนดอร์ฟ ความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงได้ ประเภทของการเปลี่ยนแปลง ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง เช่น อำนาจของกลุ่ม ความกดดันของกลุ่ม

3. ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-Functional theory) แนวความคิดในการพัฒนาทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่เป็นผลมาจากการนำเอาแนวความคิดทางด้านชีววิทยามาใช้ โดยอุปมาว่า โครงสร้างของสังคมเป็นเสมือนร่างกายที่ประกอบไปด้วยเซลล์ต่าง ๆ และมองว่า หน้าที่ของสังคมก็คือ การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยแต่ละส่วนจะช่วยเหลือและเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้ระบบทั้งระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้

โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) ได้จำแนกหน้าที่ทางสังคมเป็น 2 ประเภทคือ หน้าที่หลัก (Manifest) หน้าที่รอง (Latent) หน้าที่ที่ไม่พึงปรารถนา (Dysfunctional) หน้าที่ของบางโครงสร้างของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ แต่ขณะเดียวกันคนบางส่วนอาจได้รับประโยชน์เพียงน้อยนิดหรืออาจไม่ได้รับประโยชน์เลย ซึ่งรวมไปถึงอาจจะมีคนบางกลุ่มหรือบางส่วนของสังคมได้รับผลเสียจากทำงานของโครงสร้างของสังคมนั้นก็ได้

อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) มีแนวความคิดว่า หน้าที่ของสังคมคือ ส่วนที่สนับสนุนให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เอ.อาร์ แรดคลิฟฟ์ บราวน์ (A.R. Radcliffe-Brown) กับ โบรนิสลาฟ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski) ที่มองว่า หน้าที่ทางสังคม เป็นส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคมคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมมีกระบวนการทางสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น

ทาลคอตต์ พาร์สัน (Talcott Parsons) มีแนวความคิดว่า สังคมเป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนต่าง ๆ (Part) มีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่คงที่ของแต่ละส่วนจะเป็นปัจจัยทำให้ระบบสังคมเกิดความสมดุล (Equilibrium) ส่วนในด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พาร์สันเสนอว่า เกิดจากความสมดุลถูกทำลายลง เพราะองค์ประกอบของสังคมคือ บุคลิกภาพ (Personality) อินทรีย์ (Organism) และวัฒนธรรม (Culture) เกิดความแตกกร้าว โดยมีสาเหตุมาจากทั้งสาเหตุภายนอกระบบสังคม เช่น การเกิดสงคราม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม เป็นต้น และสาเหตุจากภายในระบบสังคม ที่เกิดจากความตึงเครียด (Strain) เพราะความสัมพันธ์ของโครงสร้างบางหน่วย (Unit) หรือหลาย ๆ หน่วย ทำงานไม่ประสานกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสาเหตุทำให้ส่วนอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเฉพาะส่วนใดหนึ่งหนึ่งหรืออาจเกิดขึ้นทั้งระบบก็ได้ พาร์สันเน้นความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคม คือ ตัวชี้ให้เห็นว่าให้สังคมมีการรวมตัวเข้าด้วยกันและเป็นตัวต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

โดยสรุปแล้ว แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ มีลักษณะดังนี้

- ในการศึกษาและการวิเคราะห์สังคมต้องมองว่า สังคมทั้งหมดเป็นระบบหนึ่งที แต่แต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

- ความสัมพันธ์คือสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล

- ระบบสังคมเป็นการเคลื่อนไหวเข้าสู่ความสมดุลการปรับความสมดุลของระบบจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในระบบตามไปด้วยความต่อเนื่องของกระบวนการของข่าวสารจากภายในและภายนอก นอกจากนี้ทฤษฎีระบบยังมองว่า ความขัดแย้ง ความตึงเครียดและความไม่สงบสุขภายในสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีระบบก็มีข้อจำกัดในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีระบบเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่อง จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาความสัมพันธ์กับระบบอื่นได้อย่างลึกซึ้ง

4. ทฤษฎีจิตวิทยา-สังคม (Social-Psychological theory) จากแนวความคิดด้านจิตวิทยา-สังคม เสนอว่า การพัฒนาทางสังคมเกิดจากการทำงานของปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่เป็นแรงขับให้ประชาชนมีการกระทำ มีความกระตือรือร้น มีการประดิษฐ์ มีการค้นพบ มีการสร้างสรรค์ มีการแย่งชิง มีการก่อสร้าง และพัฒนาสิ่งต่างภายในสังคม นักสังคมวิทยาที่ใช้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีดังนี้

แมก เวเบอร์ (Max Weber) เป็นนักสังคมวิทยาคนแรกที่ใช้หลักจิตวิทยามาใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และในผลงานที่ชื่อว่า The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism เสนอว่า การพัฒนาของในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ตามลัทธิทุนนิยม มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ที่เกิดขึ้นหลังสมัยศตวรรษที่ 16 เมื่อในยุโรปตะวันตกมีการแพร่กระจายคำสอนของศาสนาคริสต์ ลัทธิโปรเตสแตนต์ (Protestant ethic) ที่สอนให้ศาสนิกชนเกิดจิตวิญญาณแบบทุนนิยม (Spirit of Capitalism) เป็นนักแสวงหาสิ่งใหม่ มุ่งสู่ความสำเร็จเพื่อให้เกิดการยอมรับ ทำงานหนักเพื่อสะสมความร่ำรวย เก็บออมเพื่อนำไปใช้ในการลงทุน สร้างกำไรอย่างต่อเนื่อง เวเบอร์ยังเสนอว่า การพัฒนาของจิตวิญญาณแบบทุนนิยมทำให้เกิดลัทธิความมีเหตุผล (Rationalism) ซึ่งภายใต้สังคมที่ใช้ความมีเหตุผลจะทำให้บุคคลมีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ สุจริต ยอมรับสิ่งใหม่และสามารถเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ เวเบอร์เชื่อว่า อิทธิพลของความคิด ความเชื่อ และบุคลิกภาพของคนในสังคมภายใต้สภาวะดังกล่าวมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมา

อีวีเรทท์ อี เฮเกน (Everett E. Hagen) มีแนวความคิดสอดคล้องกับเวเบอร์ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการเริ่มต้นมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และเสนอว่า การเปลี่ยนจากสังคมดั้งเดิม (Traditional) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern) จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพของบุคคล (Personality) โดยเสนอว่า บุคลิกภาพของคนในสังคมดั้งเดิมมีลักษณะตายตัวที่ถูกกำหนดโดยกลุ่มสังคม เป็นบุคลิกของคนที่ต้องมีการสั่งการด้วยบังคับบัญชา ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่มีการประดิษฐ์คิดค้น เพราะคนเหล่านั้นมองโลกตากรรมมากกว่าที่จะมองโลก

แบบวิเคราะห์ และต้องการควบคุมให้เป็นไปตามที่คิด ซึ่งเป็นผลทำให้สังคมแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนในสังคมสมัยใหม่เฮเกนเสนอว่า บุคลิกภาพของคนที่มีความสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น และเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ มองโลกที่อยู่รอบตัวเขาอย่างมีเหตุมีผล บุคลิกภาพของคนในสังคมสมัยใหม่จึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามเฮเกน ได้เสนอว่า บุคลิกของคนในสังคมดั้งเดิมสามารถที่จะเปลี่ยนไปสู่บุคลิกของในสังคมสมัยใหม่ได้ โดยใช้วิธีการถอดถอนสถานภาพ (Status withdrawal) ด้วยการนำเอาปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจจากสังคมสมัยใหม่เข้าไปแทรกหรือแทนที่ในสังคมดั้งเดิม และยังสามารถเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมอาจทำได้จากเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของคนในสังคม โดยเริ่มจากการพัฒนาบุคลิกภาพตั้งแต่วัยเด็ก

เดวิด ซี แม็กคลีแลนด์ (David C. McClelland) มีแนวความคิดเหมือนกับเฮเกนที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แต่แนวความคิดของแม็ก-คลีแลนด์เน้นศึกษาที่ตัวแปรด้านแรงจูงใจในความสำเร็จ (Achievement motivation) ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล และเสนอแนวความคิดว่า ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสังคมในอดีตและปัจจุบันเป็นผลมาจากแรงจูงใจในความสำเร็จของบุคคล หากคนในสังคมมีแรงจูงใจในความสำเร็จมาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจก็จะมีความสำเร็จก้าวหน้าตามไปด้วย และเสนอวิธีการสร้างแรงจูงใจในความสำเร็จด้วยการเรียนรู้ (Learning) โดยสร้างแรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก สังคมควรมีการปูพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในความสำเร็จของบุคคล ด้วยการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- แบบอย่างของความสำเร็จจากผู้ปกครอง
- การสร้างความอบอุ่น
- การให้กำลังใจและแรงเสริม
- หลีกเลี่ยงการครอบงำและใช้อำนาจของบิดา

ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการ แบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครอง ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น (ราชบัณฑิตยสถาน 2524 : 337) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลาย ๆ ท่าน ได้ให้ความหมายดังต่อไปนี้

พัทธา สายหู (2529 : 206-207) ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ด้วยกัน อันเป็นผลมาจากระเบียบที่กำหนดการกระทำ และความสัมพันธ์ของคน เช่น สิทธิและหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี บทบาทและสถานภาพ มีการเปลี่ยนแปลง

สนิท สมัครการ (2538 : 4) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือใหญ่โตเพียงไรก็ตามย่อมถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น

เดวิด จารี และจูเลีย จารี (Jary and Jary 1995 : 602) หมายถึง ความแตกต่างในส่วนใดส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นกับโครงสร้างของสังคมหรือการจัดระเบียบของสังคมระหว่างปัจจุบันกับอดีต โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมนระหว่างช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาค ซึ่งอาจเป็นผลดีหรือผลเสียก็ได้

สังคมทุกสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมอาจจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกาลเวลาเป็นตัวกำหนด ไม่มีสังคมใดหยุดนิ่งอยู่กับที่ การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะธรรมดาของมนุษย์ เพราะสังคมมนุษย์มีลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและเป็นลักษณะการดำรงอยู่ที่ไม่คงที่ตลอดไปจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปกติธรรมดาในสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบางอย่างอาจเป็นไปได้โดยมีระเบียบและอาจคาดคะเนได้ บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสมัยปัจจุบันจึงเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีผลเกี่ยวเนื่องกันไปในลักษณะของลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อระบบสังคมทั้งหมด จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวงแคบเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกระทบกระเทือนต่อสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นตามมาด้วยแต่การเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ก็มีส่วนทำให้ภาวะหรือสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน (ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2523 : 25)

นอกจากนี้ พิชญ์ สมพอง ได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทนั้นมีสาเหตุจาก 2 ทางใหญ่ ๆ คือ สาเหตุจากภายในสังคมชนบท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การรู้จักนำของใหม่มาใช้ การเบียดเบียนในวัฒนธรรมเก่า เป็นต้น ส่วนสาเหตุภายนอกสังคมชนบท เช่น การผสมผสานและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทดังกล่าวส่วนหนึ่งนั้น เป็นผลมาจากคมนาคมขนส่ง ถนน ไฟฟ้า ประปา และการติดต่อกับสังคมอื่น (พิชญ์ สมพอง. 2522 : 215) การเปลี่ยนแปลงสังคมชนบทดังกล่าวสอดคล้องกับสุวิทย์ ชีรสาสวัต และสมศักดิ์ ศรีสันติสุขได้ศึกษาการ

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสานกรณีบ้านโนนตะแบก พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมี 5 ประการ คือ การเพิ่มประชากรภาวะน้ำท่วมที่นานบ่อยๆ อำนาจรัฐ การคมนาคมที่สะดวกขึ้น และการนำพืชเศรษฐกิจ คือ ปอและมันสำปะหลังเข้ามาปลูก (ศุวิทย์ ชีรสาสวัต และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2529 : บทคัดย่อ)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจนั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายยังคงมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

วราคม ทิสุงกะ (ม.ป.ป. : 208-209) ได้ประมวลศัพท์ต่างๆ ซึ่งมีความหมายว่าเปลี่ยนแปลงไว้หลายคำ กล่าวคือ กระบวนการ วิวัฒนาการ เจริญก้าวหน้า และการปรับตัวซึ่งอธิบายความหมายไว้ดังนี้ ความเปลี่ยนแปลงในฐานะที่เป็น “กระบวนการ” การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งนำไปอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน อาจหมายเอาทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติ คือ เกิดขึ้นเอง และที่บุคคลกำลังจัดสรรขึ้น ความเปลี่ยนแปลงในฐานะที่เป็น “ความเจริญก้าวหน้า” หมายถึงการก้าวไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งได้กำหนดไว้ล่วงหน้าความเปลี่ยนแปลงในฐานะที่เป็น “การปรับตัว” หมายถึงการที่สิ่งมีชีวิตปรับปรุงตัวเองเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

เสถียร โภเศษ (2524 : 65) กล่าวถึงวัฒนธรรมว่าจะสูญเสียบุคลิกลักษณะของตนไป หรือมีความเปลี่ยนแปลงเป็นความเจริญก้าวหน้าก็อยู่ที่การสร้างสรรคัวัฒนธรรม ถ้ารู้จักดึงเอาแต่สิ่งที่ดีและผลลัทธิสิ่งที่ไม่ดี เพราะถ้าดึงเป็นก็ทำให้วัฒนธรรมของตนงอกงาม ถ้าผลลัทธิไม่เป็นก็จะทำให้วัฒนธรรมของตนหมดลัทธิลักษณะ และปัจเจกภาพไป โดยถูกกลืนเข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือถ้าทั้งสองฝ่ายมีแรงเท่ากันต่างก็จะกลืนกัน กลายเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งไป

ส. ศิวรักษ์ (2531 : 19-20) กล่าวถึงวัฒนธรรมว่า เพิ่งมีการนำมาใช้ในสมัยรัชกาลที่ 7 หรือที่ 8 นี้เอง เดิมทีเดียวเรียกว่า “พฤตินิยม” วัฒนธรรมก็คือการประพฤติปฏิบัติอะไรก็ตามที่ทำได้ทำให้นุษย์เจริญเติบโตโดยคนในชุมชนโลกก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นชุมชนเมือง หมายความว่าสังคมไหนๆ ก็มีวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นสังคมหมู่บ้าน สังคมชาวป่าทั้งหมดล้วนมีวัฒนธรรมทั้งสิ้น

สมจิตร พ่วงบุตร (2531 : 18) กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในทางดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านเกิดจากปัญหาหลายประการ คือ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วิธีการเทคโนโลยีสมัยใหม่ เวลา อิทธิพลวัฒนธรรมอื่นๆ หน่วยงานที่สนับสนุนหรือรับผิดชอบ และงบประมาณ

พระเทพเวที (2532 : 3) กล่าวถึงวัฒนธรรมว่ามีความหมายกว้าง ครอบคลุมทั้ง ในทางภาษาศาสตร์ วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี ศาสนา และมานุษยวิทยา เป็นต้น สรุปแล้ววัฒนธรรมหมายถึง “ผลรวมแห่งการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์ และภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้นๆ” วิทยาการต่างๆ ทุกสาขาที่กล่าวมาแล้ว เมื่อกลมกลืนเข้าสู่วิถีชีวิตของประชาชนแล้วก็จัดเข้าในวัฒนธรรมได้ทั้งสิ้น

พัทธา สายหู (2533 : 101) ได้กล่าวถึงลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมว่าการนำสิ่งใหม่ๆ ในรูปใดรูปหนึ่งที่ยืมมาจากวัฒนธรรมอื่นเข้ามาใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั้นก็จะมีลักษณะการผสมผสานแตกต่างกันไปตามรูปของสิ่งที่ยืมมา ซึ่งการผสมผสานนี้อาจจะมีในรูปของ การมาเพิ่มเสริมสิ่งที่มีอยู่แล้ว การมาแทนที่บางสิ่งที่มีอยู่ก่อน การแปลงรูปแบบหรือความหมายหรือหน้าที่ประโยชน์ของสิ่งใหม่มาผสมกับสิ่งคล้ายคลึงกันในของเก่าที่สามารถปรับใช้เข้ากันได้

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 44) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง มี 4 ประการ คือ การค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ซ่อนเร้นอยู่ไม่มีใครทราบมาก่อน (Discovery) การประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือคิดหาวิธีใหม่มาใช้ในสังคม (Invention) วิวัฒนาการ คือ การปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (Marking Things Better or Evaluation) และการแพร่กระจายให้กว้างขวางออกไป (Diffution) มีการยืมยืมไปใช้กันได้

อมรา พงศาพิชญ์ (2537 : 1) กล่าวถึงวัฒนธรรมว่า คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือความคิดตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบในสังคมของมนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2538 : 180-187) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่นเกิดจากอิทธิพลทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเดินทางและการท่องเที่ยว และปัญหาทางงบประมาณ

ประเวศ วะสี (2539 : 40-41) กล่าวถึงวัฒนธรรมว่า คือ การปฏิบัติหรือวิถีชีวิตของชุมชนหรือสังคมได้มาจากประสบการณ์จริง เลือกลง ลั่นกรอง ลองใช้และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติต่อกันมา อีกชื่อหนึ่งของวัฒนธรรมคือ ภูมิปัญญาดั้งเดิม วัฒนธรรมเกิดจาก

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ จึงแตกต่างกันวัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม

กิตติรัช พงษ์สิทธิศักดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบุญยอธาตของไทยไ้ยบ้านเตือ ศรีคันไชย อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ผลของการศึกษาว่าการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบุญยอธาตเกิดจากสาเหตุการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม การหิบบัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงเกิดจากใ้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากสังคมมนุษย์อยู่กันเป็นกลุ่ม จึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิด ภูมิปัญญาและทำให้ใ้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือ วิวัฒนาการที่มีการพัฒนาใ้ดียิ่งขึ้น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นักสังคมวิทยาและนักมนุษยวิทยา ต่างมีความเห็นพร้อมกันถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่ามี 5 สาเหตุดังนี้ (Popenoe 1993 : 542-544)

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประชากร (The physical environment and population) ปราณุกการณ์ทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ความแห้งแล้ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดการเสียระเบียบของสังคม (Disorganization) และความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีต่อกันถูกเปลี่ยนไป เช่น สมาชิกในครอบครัวต้องแยกจากกัน เพราะการเสียชีวิต และการพลัดพรากจากกัน เป็นต้น

2. เทคโนโลยี (Technology) เมื่อมีสิ่งใหม่ที่ทันสมัยเกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นใ้เองหรือการรับเอามาใช้ สังคมย่อมใ้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นระดับกลุ่มหรือระดับโครงสร้างสังคมขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมใ้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้นมากหรือน้อย เพราะเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำต่อกิจกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ บางสิ่งต้องสร้างระเบียบในการทำงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของเทคโนโลยี แต่เทคโนโลยีบางอย่างอาจทำให้มนุษย์ต้องทำงานมากขึ้นและเร็วขึ้นจนต้องทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและคนอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันมีการเปลี่ยนแปลงไปแต่ขณะเดียวกันเมื่อมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ อาจทำให้เกิดความล่าทางวัฒนธรรม (Cultural lag) ซึ่งเป็นช่องว่าง

ระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ที่ปรับตัวในอัตราที่ไม่เท่ากันจนเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างกันและเป็นปัญหาสังคมตามมา

3. วัฒนธรรมอวัตถุ (Nonmaterial culture) นักสังคมวิทยา มองว่า วัฒนธรรมที่เป็นอวัตถุ เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุตามมา สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งหลายเกิดมาจากคตินิยม (Ideology) ที่ถ่ายทอดออกมาสู่วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ หากความคิดเห็น ความเชื่อ และวิธีการคิดของคนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงภายในสังคมก็จะเกิดขึ้นตามมา

4. กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) เมื่อเกิดการค้นพบ (Discovery) และมีการประดิษฐ์ (Invention) จนเกิดเป็นนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง ไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอานวัตกรรมไว้ใช้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้น

5. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) ทำให้เกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรม (Preindustrial society) ไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและแบบเมือง ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงานมนุษย์ไปสู่ การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกล ใช้ระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรม บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม เกิดความเป็นเมือง (Urbanization) เพราะมีการอพยพแรงงานจากชนบทเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม การทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนรูปแบบไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) เกิดเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีการจัดการที่เป็นทางการ

รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติประการหนึ่ง กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากมนุษย์เป็นผู้กระทำอีกประการหนึ่ง แต่ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้เกิดรูปแบบของการเปลี่ยนแปลง 2 แบบ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงแบบเส้นตรง เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวว่า ทุกสังคมจะมีวิวัฒนาการแบบเดียวกันตลอด โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีความเจริญของอารยธรรมขั้นต่ำไปสู่สังคมที่มีความเจริญของอารยธรรมระดับสูงขึ้นไป นักวิชาการที่เสนอรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบเส้นตรงได้แก่ ออกุสต์ กองต์ เลวิส เชนรี มอร์แกน และคาร์ล มาร์กซ์ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักร เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไม่มีความสม่ำเสมอ สังคมจะมีจุดเริ่มต้น จากนั้นจะค่อยๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงที่สุดก็จะเสื่อมสลายไป คล้ายกับความเจริญของมนุษย์ที่เริ่มจากเด็กทารก เติบโตเป็นวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยชรา และในที่สุดก็ตายจากไป หรือหากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเป็นเวลาในวันหนึ่ง ๆ คือ เริ่มจากเช้ามืด สว่าง และมีด แล้วค่อย ๆ กลับมาเข้าใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบนี้เมื่อสังคมมีความเจริญถึงจุดสูงสุดแล้ว ก็จะค่อย ๆ เสื่อมสลายลง โดยไม่ได้สูญหายไปแต่จะมีการปรับปรุงและเจริญขึ้นมาใหม่ เช่น สังคมของกรีก อียิปต์ จีน อินเดีย เป็นต้น

สังคมในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ยุคปัจจุบันมีหลายประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของสังคมจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม แต่บางประเทศกำลังมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า สังคมภายหลังยุคสังคมอุตสาหกรรม (Postindustrial society) ซึ่งจะมีความแตกต่างจากสังคมอุตสาหกรรม ดังนี้ (Daniel Bell อ้างใน Popenoe 1993 : 555-556)

1. ระบบเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญต่อการบริการ(Service) มากกว่าสินค้า (Goods)
2. แรงงานในการผลิตใช้ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer) ควบคุมการทำงานแทนการใช้เครื่องจักรกล (Machine)
3. สถานภาพของแรงงานระดับผู้ใช้แรงงาน หรือแรงงานชั้นต่ำ (Blue-Collar) มีจำนวนลดลง แต่แรงงานระดับบริหารงาน หรือแรงงานชั้นกลาง (White-Collar) จะมีมากขึ้น
4. การแก้ไขปัญหาสังคมของสังคมสังคมภายหลังยุคสังคมอุตสาหกรรมต้องใช้เทคนิคระดับสูง เพราะคนในสังคมมีความรู้และความสามารถมากขึ้น
5. รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการในกิจการต่าง ๆ แทนเอกชนมากขึ้น โดยเฉพาะกิจการที่เป็นของสาธารณะจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่จะทำงานให้กับภาครัฐบาลในทุก ๆ กิจกรรม

อย่างไรก็ตามแนวความคิดของลักษณะของสังคมภายหลังยุคสังคมอุตสาหกรรมยังไม่สามารถที่จะสรุปได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงในอนาคตขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย สาเหตุของการเปลี่ยนทางสังคมบางอย่างมนุษย์ยังไม่สามารถควบคุมได้ เช่น แผ่นดินไหว และวาทภัยต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งแบบรวดเร็วหรือแบบค่อยเป็นค่อยไปมีผลกระทบต่อมนุษย์เสมอ แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์จะต้องเข้าไปทำการแก้ไขเสมอ เพราะยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใด

ๆ ที่มนุษย์พึงพอใจอย่างสมบูรณ์แบบ สังคมทุกสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมอาจจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกาลเวลาเป็นตัวกำหนด ไม่มีสังคมใดหยุดนิ่งอยู่กับที่ การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ เพราะสังคมมนุษย์มีลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและเป็นลักษณะการดำรงอยู่ที่ไม่คงที่ตลอดไปจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปกติธรรมดาในสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบางอย่างอาจเป็นไปได้บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสมัยปัจจุบันจึงเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีผลเกี่ยวเนื่องกันไปในลักษณะของลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อระบบสังคมทั้งหมด จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวงแคบเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต และปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกระทบกระเทือนต่อสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นตามมาด้วยแต่การเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ก็มีส่วนทำให้ภาวะหรือสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน (ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2523 : 25)

สภาพแวดล้อมทางสังคมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คนถือเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม ที่มีคนหลาย ๆ คนมาอยู่ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งเหมือนและต่างกัน พฤติกรรม และกฎระเบียบ มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม สังคมที่อยู่ทุกวันนี้ แตกต่างจากสังคมในอดีต เนื่องจากการดำเนินชีวิต การบริโภค ความเป็นอยู่ นั้น มีการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผลผลิต จากการกระทำของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างกระแสนั้นใน Module นี้ เราจะมาเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาดังนี้

1. ทฤษฎีวิวัฒนาการสายเดียว

เชื่อกันว่ามาจากอิทธิพล แนวความคิดเกี่ยวกับ วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ของ Charles Darwin สรุปได้ว่า วิวัฒนาการ ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายนั้น เริ่มจากแบบชีวิต ที่มีโครงสร้าง ทางร่างกาย อย่างง่าย ๆ ไม่มีกลไกทางระบบประสาทมากนัก แล้วพัฒนาไปสู่ชีวิตทั้งหลายนั้น เริ่มจากแบบชีวิต ที่มีโครงสร้างทางร่างกาย ที่สลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น มีความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี เช่น วิวัฒนาการจากสัตว์เซลล์เดียว มาสู่สัตว์ที่มีระบบประสาท สลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น มนุษย์ ซึ่งต้องใช้เวลอันยาวนานมาก ในการวิวัฒนาการ ทำให้นักสังคมวิทยา และมนุษยวิทยาสภณนั้น นำแนวคิดของ Darwin มาปรับใช้กับ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมได้ นักสังคมศาสตร์ที่เด่น ๆ เช่น เฮนรี มอร์แกน, เฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์, เอ็ดเวิร์ด บี ไทเลอร์ นักวิวัฒนาการสายเดียว เชื่อว่า สังคมมนุษย์ต่าง ๆ มีภาวะเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิต เริ่มต้นด้วยการเป็นสังคมแบบง่าย ๆ หยิบ ๆ แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นสังคม ที่สลับซับซ้อนขึ้น คนในสังคม ก็มีความแตกต่างกันมากขึ้น

กิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น มอร์แกนและไทเลอร์ ได้นำแนวคิดของ Darwin มาอธิบายความเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมว่า มาจากภาวะของ ความหยาบกระด้าง เข้ามาสู่ภาวะของ อารยธรรม คือ แนวทางของวิวัฒนาการนั้น เป็นไปเพื่อความดีขึ้น ก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

มอร์แกน เสนอแบบแผนทางวัฒนธรรม เครือญาติของมนุษย์ มีวิวัฒนาการจากหยาบ มาสู่ความละเอียดอ่อน ดึงงาม คือ แต่เดิมมนุษย์สมสู่กัน อย่างส่ำสอน ไม่แตกต่าง ไปจากสัตว์เท่าใดนักมีการแต่งงานกลุ่ม ซึ่งชายและหญิง ในแต่ละกลุ่มต่าง ก็เป็นสามีและภรรยาทั้งหมด พวกเด็ก ๆ จะเรียกชายรุ่นเดียวกับ พ่อของตนว่า "พ่อ" ทุกคนเรียกหญิงอายุรุ่นเดียวกับแม่ ของตนว่า "แม่" ทุกคน จากการแต่งงานกลุ่ม กลายมาเป็นแต่งงานแบบ พหุคู่ครอง คือ ชายคนเดียวมี ภรรยาหลายคน หรือหญิงคนเดียว มีสามีได้หลายคน ต่อมาวิวัฒนาการมาสู่ การแต่งงานแบบ คู่เดียวเมียเดียวในแบบปัจจุบัน

ไทเลอร์ แสดงให้เห็น วิวัฒนาการทางด้านศาสนา ของมนุษย์โดยเสนอว่า ศาสนาแรก ของมนุษย์ ได้แก่ ลัทธิวิญญาณ มีความเชื่อเรื่อง ภูติปิศาจ มีสิ่งอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ แม่น้ำ ภูเขา จากความเชื่อ ก็เกิดเป็นศาสนา ที่มีพระเจ้าหลายองค์ และมาสู่ศาสนาที่มีพระเจ้าองค์เดียว ต่อมาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เสนอความคิดค้ำวิวัฒนาการ สาธยายว่า วัฒนธรรม จากสังคมหนึ่ง อาจแพร่กระจายไปสู่สังคมอื่นได้ สังคมไม่จำเป็นต้อง ผ่านขั้นตอนวิวัฒนาการ ครบทุกขั้นตอนเสมอไป วิวัฒนาการของสังคม อาจมีการกระโดดข้ามขั้นตอนได้

2. วิวัฒนาการหลายสาย หรือ วิวัฒนาการขนาน

นักมนุษยวิทยา Julian Steward ที่ข้อบกพร่อง ของแนวคิดวิวัฒนาการสายเดียว ไม่สามารถอธิบายสาเหตุว่า ทำไมวัฒนธรรมบางอย่าง จึงเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว ในขณะที่บาง วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงช้า Steward เสนอว่า วิวัฒนาการหลายสาย สนใจเก็บรวบรวมข้อมูล ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ของสังคมต่าง ๆ มาพิจารณาเปรียบเทียบกัน โดยไม่ได้มีการวางแนวคิด ไว้ล่วงหน้าไม่เหมือนกับ นักวิวัฒนาการสายเดียว ซึ่งพยายามทำข้อมูลบางประการ มาสอดใส่ในช่อง ของแนวคิด ที่ได้วางไว้ก่อนแล้ว วิวัฒนาการหลายสาย สนใจการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของ สังคมมนุษย์ แต่ละสังคม มิใช่จะพยายาม สร้างกฎเกณฑ์วิวัฒนาการ วัฒนธรรมของมนุษย์ชาติ Steward เสนอแนวคิด นิเวศวิทยาวัฒนธรรม โดยศึกษาหาข้อกำหนด หลักเกณฑ์อธิบายที่มี ของ ลักษณะและแบบแผนวัฒนธรรม บางประการที่มีอยู่ ในแต่ละสภาวะแวดล้อม และสิ่งสำคัญ ใน แนวคิดเรื่อง นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือ "แก่นวัฒนธรรม" หมายถึง กลุ่มของลักษณะ หรือ แบบแผน วัฒนธรรม ที่มีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดมากที่สุด กับกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ และการจัดการ ทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และศาสนา

3. สภาพแวดล้อมสังคม

สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพของความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคน ความสัมพันธ์ระหว่างคน กับสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันสังคมการเมือง ชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น ดังนั้น การจะศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงต้องศึกษา ความสัมพันธ์ทางสังคม และอาศัยความสัมพันธ์ ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมของคน ที่อยู่ใน ความสัมพันธ์ นั้น ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationship) มีหลายประเภท เช่น แบบเพื่อน กลุ่ม เพื่อน แบบครอบครัว ญาติพี่น้อง ด้านการศึกษา แบบชุมชน แบบชนชั้น แบบสมาคมและแบบสังคม ขนาดของความสัมพันธ์ แต่ละประเภทจะมีขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ ระหว่าง กลุ่มนั้น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน จะเป็นความสัมพันธ์ขนาดเล็ก ความสัมพันธ์ ระหว่างคน กับชุมชน หรือสมาคม จะเป็นความสัมพันธ์ ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จัดเป็นความสัมพันธ์ขนาดกลาง และ ถ้าหากเป็น ความสัมพันธ์ในสังคมชนชั้น หรือองค์กรแบบราชการ จัดเป็นความสัมพันธ์ขนาดใหญ่ นอกจากจะพิจารณาถึง ขนาดของความสัมพันธ์แล้ว ในเชิงคุณภาพ จะต้องมองถึง ความเป็นปึกแผ่น แน่นหนา ความยึดเหนี่ยวทางสังคม ของสังคมนั้นๆ รวมไปถึงองค์ประกอบ ของความสัมพันธ์ทาง สังคม ในแต่ละประเภท ได้แก่ บุคคล บทบาทหน้าที่ ระเบียบทางสังคม ตลอดจนผลกระทบ ของ ความสัมพันธ์ในสังคม ว่ามีผลกระทบต่อกันอย่างไร

การอธิบายสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยใช้ความสัมพันธ์ ดังกล่าวเป็นการอธิบาย ในเชิงสังคมวิทยา ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ

1. เป็นการอธิบายในลักษณะเชิงความน่าจะเป็น (Probabilistic Thinking) ซึ่งจะ อธิบายในลักษณะทั่วไป เช่น "หากมีสิ่งนี้...ลักษณะหรือสภาพอย่างนี้...แล้วจะเกิดสิ่งนี้สภาพอย่างนี้... หรือผล อย่างนี้ เป็นต้น

2. การอธิบาย จะต้องอาศัยทฤษฎีสังคมวิทยา ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งเป็น วิทยาศาสตร์เป็นกรอบในการอธิบาย (Theoretical frame) ไม่ได้เป็นการเดาอย่างเลื่อนลอย แม้จะมี เหตุผลประกอบ ก็ตาม

3. การอธิบายจะต้องเป็นการมองปัจจัยรอบด้าน (Holistic Approach) กล่าวคือ การศึกษาปรากฏการณ์ ทางสังคมเรื่องใด ก็จะต้องมองไปรอบด้าน ของปัญหาว่า อาจสืบเนื่อง มาจาก สาเหตุใดได้บ้าง กรอบการมองในลักษณะดังกล่าว มาจากทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง จะมองระบบสังคม ที่มีความเชื่อมโยง ของสาเหตุของปัญหา เช่น ปัญหาจราจรติดขัด ใน กรุงเทพมหานคร ก็สามารถมองเห็นได้ว่า ไม่ได้เกิดจากรถมาก ถนนแคบ ถนนน้อยเท่านั้น แต่สืบ เนื่องมาจาก การที่กรุงเทพฯ เป็นเมืองศูนย์กลาง ทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การขนส่ง รวมถึง นิติการไร้รถ ของคนที่ขาดวินัย ไม่เคารพกฎจราจร เป็นต้น

4. การอธิบายจะต้องอาศัยข้อมูลประวัติศาสตร์ (Historicity) มาประกอบ โดยมี การศึกษา จากสภาพปัจจุบัน ถอยหลังไปในอดีต เพื่อหาว่าอาจมีสิ่งใด มาเป็นเหตุของปัญหาได้บ้าง

สภาพเดิมเป็นอย่างไร มีการคลี่คลายแก้ไขปัญหาอย่างไร จนกระทั่งเกิดปัญหา อยู่ในปัจจุบัน แล้วจึงลงความเห็น เกี่ยวกับปัญหานั้น องค์ความรู้ หรือทฤษฎีทางสังคมวิทยา มีทฤษฎีใหญ่อยู่ 4 ลักษณะ ซึ่งแตกออกเป็นทฤษฎีย่อย ในแต่ละทฤษฎีใหญ่ อีกมากมาย ทฤษฎีใหญ่เหล่านั้น ได้แก่

1. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural -functional Theory) ทฤษฎีนี้จะอธิบายเรื่องใด ๆ ด้วยเหตุผลทางโครงสร้างและหน้าที่ เช่น สังคมมีหน้าที่ต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านั้น รวมกันเข้าเป็นสังคม หลักสำคัญของทฤษฎีนี้คือ (Sanderson, 1988 : 7)

1.1 สังคมเป็นระบบที่ซับซ้อน ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีส่วนที่พึ่งพากัน แต่ละส่วนของสังคม จะมีอิทธิพลต่ออีกส่วนหนึ่งของสังคม

1.2 แต่ละส่วนของสังคมคงอยู่ได้ เพราะมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ เพื่อจะบำรุงรักษาให้สังคมคงอยู่ หรือเกิดเสถียรภาพของสังคมทั้งสังคม ความคงอยู่ของแต่ละส่วนของสังคม สามารถอธิบายหน้าที่ ในสังคมโดยรวมได้

1.3 สังคมทุกสังคม มีกลไกที่บูรณาการซึ่งกันและกัน กลไกหนึ่งที่สำคัญคือ ความเชื่อ ค่านิยม ที่สมาชิกในสังคมมีต่อสังคม

1.4 สังคมจะมุ่งไปสู่สมดุล หรือมีเสถียรภาพ ไม่ว่าจะมิสิ่งใดเข้ามารบกวน ส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม สังคมก็จะมีแนวโน้ม ที่จะปรับตัวเองไปสู่จุดสมดุล

1.5 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นเรื่องที่ไม่เป็นปกติ ที่ปรากฏในสังคม เมื่อปรากฏขึ้นก็จะนำไปสู่ ผลประโยชน์ของสังคมที่ตามมา

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าในสังคมมีหน้าที่อยู่ 2 แบบ คือ

(1) Manifest function เป็นหน้าที่ที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งเป็นส่วนที่ทุกคนในระบบสามารถเข้าร่วมในหน้าที่นั้นได้

(2) Latent function เป็นผลลัพธ์จากโครงสร้าง ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ หรือลึกลับ ซึ่งทำให้ทุกส่วนต้องคำนึงถึง บางอย่างอาจก่อให้เกิด ผลร้ายต่อหน้าที่ เช่น อุตสาหกรรม ทำให้มีรายได้เศรษฐกิจดี แต่ไม่สามารถดำเนินการไปได้ดี เพราะก่อให้เกิดผลกระทบ ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) ทฤษฎีนี้จะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุผลของการขัดแย้ง เช่น บอกว่าสังคม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะความขัดแย้ง ทางสังคม ประสพการณ์ของคน ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ความจำกัดของทรัพยากร การแข่งขัน นักสังคมวิทยา เชื่อว่าความขัดแย้ง ทำให้สังคมมีชีวิต และสังคม เกิดความเปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม (conflict Theories)

หัวใจของกลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง ทางสังคม มีประเด็นว่า การขัดแย้ง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ที่ดีขึ้นความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล หรือสังคม ถือได้ว่า

เป็นปรากฏการณ์ที่ดี มีประโยชน์ เพราะเป็นการนำไปสู่ภาวะใหม่ ที่ดีกว่าเดิม ความขัดแย้ง มิใช่ปรากฏการณ์ ปกติอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็สังคมมนุษย์ หรือสัตว์ก็ตาม หากเป็นปรากฏการณ์ ที่มีอยู่ทั่วไป และเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมแล้ว มักนำไปสู่สภาวะใหม่ ที่ดีกว่าเก่าเสมอ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ควรมองพฤติกรรมขัดแย้ง ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี หรือเป็นปรากฏการณ์ ที่ผิดปกติแต่อย่างใด Dialectic Method หรือ วิชาวิธี เป็นแนวคิดที่เริ่มมีมาสมัย โซเกรตีส เป็นวิธีการศึกษาโดย การถามและตอบ เพื่อแสวงหาความรู้ ที่ถูกต้องสมบูรณ์กว่าเดิม เป็นเรื่องความขัดแย้ง ในทางความรู้และความคิดเห็น ของบุคคลสองฝ่าย เมื่อผู้ตอบยอมจำนน ตอบคำถาม ไม่ได้ ผู้ถามก็จะบอกคำตอบให้ เพื่อเกิดสภาวะของความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ตอบซึ่งได้มาจาก โซเกรตีส Dialecticมีส่วนดี ในแง่เป็นการนำไปสู่ความสมเหตุสมผลมากขึ้น

ในยุคต่อมา Hegel ได้คิดใช้วิธี Dialectic แนวใหม่โดยการวิเคราะห์ความขัดแย้ง หรือการสงครามระหว่างรัฐต่าง ๆ ซึ่ง Hegel เชื่อว่าเป็นสาเหตุ นำไปสู่ ภาวะสังคมใหม่ที่ก้าวหน้าขึ้น Karl Marx เป็นชาวเยอรมัน แต่ไปศึกษาลัทธิสังคมนิยมที่ประเทศฝรั่งเศส และได้พบกับ Fredric Enqels ผู้ซึ่งช่วยเหลือ Marx และร่วมประกาศลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยกัน Marx ได้เข้าร่วมปฏิวัติฝรั่งเศสและปฏิวัติเยอรมัน จนต้องลี้ภัยการเมือง ไปอยู่ที่อังกฤษระหว่างที่ลี้ภัยนั้น Marx ได้พบเห็นประสบการณ์ความยากจน ลำบากยากไร้ ของการใช้แรงงานเด็ก สตรีและคนชรา ในแหล่งอุตสาหกรรมของอังกฤษ ในยุคเริ่มแรก Marx เกิดแรงจูงใจที่จะเป็นการปฏิวัติสังคม แม้ว่าจะไม่เกิดขึ้นทันในชีวิตของเขา และได้เขียนผลงานจากประสบการณ์ต่าง ๆ ทิ้งไว้ด้วย

สรุปได้ว่า Hegel ใช้ประวัติศาสตร์ทางการเมือง การสงครามระหว่างรัฐเอกราช เป็นพื้นฐานความขัดแย้ง ไปสู่สภาวะของสังคมใหม่ที่ดีขึ้นแต่ Marx ใช้ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและการขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ผลประโยชน์ภายในแต่ละสังคมเป็นพื้นฐาน แห่งการปรับปรุงสภาพสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ลัทธิมาร์คซ์)

การนำทฤษฎีความขัดแย้ง มาใช้พัฒนาองค์กร เช่น การนำพนักงานที่มีความคิดเห็น ความต้องการที่แตกต่างกัน มาร่วมกันระดมความคิดเข้ากลุ่มถกเถียงเพื่อหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ เพื่อนำมาใช้กำหนดขึ้นเป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรต่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

เป็นแนวคิดที่มาจากกลุ่มเศรษฐศาสตร์อรรถประโยชน์, กลุ่มมนุษยวิทยาเชิงหน้าที่ และกลุ่มจิตวิทยาเชิงพฤติกรรมทฤษฎีนี้ยึดหลักเกณฑ์ที่ว่า

1) ทั้งมนุษย์และสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่แสวงหารางวัลหรือสิ่งตอบแทน และจะเลือกหนทางที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุด และให้โทษที่น้อยที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ

2) สิ่งมีชีวิตจะประพฤตซ้ำพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็นว่าให้ผลตอบแทนที่ดีในอดีต

3) สิ่งมีชีวิตจะประพฤติซ้ำในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับอดีต ซึ่งพฤติกรรม
เช่นนี้ส่งผลตอบแทนที่ดี

4) สิ่งกระตุ้นในอดีตให้ผลตอบแทนที่ดี จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทำนอง
เดียวกับอดีตอีก

5) การประพฤติซ้ำจะเกิดขึ้นต่อไป ตราบที่มันยังให้ผลตอบแทน

6) สิ่งมีชีวิตจะแสดงความโกรธหากพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งในอดีตเคยก่อ
ผลตอบแทนแต่ปัจจุบันไม่ก่อผลเช่นนั้นอีก

3. ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่าสังคมเกิดขึ้นจากการที่
มนุษย์ต้องแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน เพื่อสนองความต้องการอันมากมายของตน

4. ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ทฤษฎีนี้
อธิบายว่าสังคมเกิดขึ้นจากการใช้สัญลักษณ์ทำความเข้าใจกัน และตกลงสร้างสังคมขึ้นมา เน้น
ความรู้สึก ความคิดการกระทำ เมื่อคนต้องการการยอมรับ จะสร้างแบบแผนทางภาษา การสื่อ
ความหมาย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เน้นในสังคมขนาดใหญ่ การสื่อความหมาย ทำให้สังคมเกิด
การกระทำระหว่างกัน

ทฤษฎีความสัมพันธ์แบบสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

Blumer ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับ
ความรู้สึกนึกคิดทั้ง ของตนเองหรือของผู้อื่น เป็นกระบวนการ ที่คนเราต้องพิจารณาสิ่งเร้า, ความ
ต้องการ, ความรู้, เป้าหมาย, วิธีการ ทั้งของตนเองหรือของผู้อื่น กระบวนการดังกล่าว คือ
ความสัมพันธ์ แบบสัญลักษณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่สั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็ก จะทำให้เด็ก
เรียนรู้ถึงบทบาท และความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตน และวิธีที่ตนจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อผู้อื่น
และการเรียนรู้ ดังกล่าวมีส่วนพัฒนา ความตระหนักรู้ถึงอดีต ในจิตใจเด็กและพัฒนาไปตามวัยการ
ติดต่อสัมพันธ์ ของมนุษย์ อาศัยภาษาเป็นสื่อ จากนั้นจึงพัฒนาเป็นความสัมพันธ์แบบสัญลักษณ์ใน
รูปแบบต่าง ๆ การสนทนากับผู้อื่น เป็นการเริ่มตระหนักถึง ความเห็นและทัศนคติ ที่แตกต่างไปจาก
ตน และด้วยการเรียนรู้ มนุษย์จึงรู้ว่า ตนควรจะแสดงพฤติกรรมออกไปเช่นไร จึงจะเป็นที่พอใจของ
ผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นร่วมมือกับตน เพื่อประสานประโยชน์ เป็นการสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษา และสัญลักษณ์
ทางกาย หรือสีหน้าเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดที่มีความหมาย

การศึกษาสังคมนั้นจะศึกษาจาก คน กลุ่มคน องค์กร วัฒนธรรม และสังคม จุด
เล็กที่สุดของสังคมคือ บุคคล และขนาดใหญ่ที่สุดคือ สังคม การศึกษาสังคมหน่วยเล็กที่สุด ซึ่งได้แก่
บุคคล ความคิด การกระทำของบุคคล เหล่านี้ เป็นการศึกษาระดับจุลภาค การศึกษาจุดของสังคมที่
ใหญ่กว่าตัวบุคคลขึ้นไป เช่น กลุ่มคน องค์กร วัฒนธรรม สังคม เป็นการศึกษาสังคม ในระดับมหภาค
เพราะฉะนั้น การจะศึกษาสังคมในระดับใด ให้ดูจากหน่วยงาน ที่ใช้วิเคราะห์เป็นหลัก ซึ่งการศึกษา

ระหว่างหน่วยวิเคราะห์ ที่มีขนาดเล็ก และหน่วยวิเคราะห์ขนาดใหญ่ จะมีความแตกต่างใน ปรัชญา การณ์ทางสังคม เช่น ศึกษาครอบครัวกับทีมฟุตบอล กลุ่มศาสนา หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ย่อมจะมี ปรัชญาการณ์ทางสังคม ที่แตกต่างกันออกไป

หลักพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับสังคมนั้น การกระทำและพฤติกรรมของคน เป็น ตัวสร้างสังคม (Social setting) และกฎระเบียบของสังคม (Social rules) สังคมและกฎระเบียบทาง สังคม จึงมีอิทธิพลต่อการกระทำ และพฤติกรรมของคน โดยหลักพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น เราสามารถ ตอบปัญหาว่าทำไม สังคมทุกวันนี้จึงแตกต่างจาก สังคมในอดีต เนื่องจากการดำเนินชีวิต การบริโภค ความเป็นอยู่ แตกต่างจากสังคมในอดีต เพราะความเปลี่ยนแปลง และความเปลี่ยนแปลงนั้น เป็น ผลผลิตจากการกระทำของคน คนเป็นผู้สร้างกระแส ทั้งความเป็นอยู่เดิม และสิ่งใหม่ซึ่งท้าทายสังคม ที่ตนเองอาศัยอยู่ในกรณีที่จะรักษาไว้ ซึ่งสิ่งที่เป็นอยู่เดิมนั้น ถือเป็นการรักษาสังคม ให้เป็นอยู่อย่าง ดั้งเดิม แต่ถ้าสังคมมีการปรับตัว จากความท้าทาย จะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในสังคม ๆ หนึ่งจะมี ลักษณะอยู่ 2 ลักษณะอยู่ในตัวเองเสมอ นั่นคือ เมื่อสังคมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จะมีการต่อต้าน เกิดขึ้น จากผู้ที่สูญเสียประโยชน์ ดังนั้น ในการวิเคราะห์สังคม จึงต้องดูทั้งสิ่งที่ควรระวังไว้ และสิ่งที่ ควรจะเปลี่ยนแปลง ในการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทางสังคม ดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ทฤษฎีที่ใช้ อธิบายสังคม ในระดับจุลภาค ซึ่งจะอธิบายพฤติกรรมการกระทำ ความสัมพันธ์ของบุคคล จะใช้ ทฤษฎี 2 ทฤษฎี ซึ่งอาจจะแตกเป็น ทฤษฎีย่อยอีกมากมาย ทฤษฎีหลัก 2 ทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีการ กระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) และทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Social exchange Theory) ส่วนการอธิบายในระดับมหภาค จะใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และทฤษฎีขัดแย้ง

ในเอกสารนี้จะขอยกตัวอย่าง โดยใช้การศึกษาของ Judson R. Landis (1980) ซึ่งใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีขัดแย้ง และทฤษฎีการกระทำ ระหว่างกัน โดยใช้สัญลักษณ์ อธิบายสังคม ในห้องเรียน วิชาสังคมวิทยา ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ในการใช้ทฤษฎีทั้งสามดังกล่าว ทำไมสังคมห้องเรียน วิชาสังคมวิทยา จึงยังคงมีอยู่ได้ ถ้าจะอธิบาย โดยมุมมองทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ สังคมห้องเรียนวิชาสังคมวิทยา มีหน้าที่ให้ความรู้ สร้างประสบการณ์ ในการสื่อความหมาย ทางสังคมวิทยา แก่ผู้เรียน ภายใต้งานที่ดังกล่าว จึงต้องมีอาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ โครงสร้าง ของห้องเรียน จึงประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา หัวข้อโดยย่อ เนื้อหาสาระตามหลักสูตรที่ใช้ สอน การเข้าเรียนในห้องเรียน เป็นหน้าที่ของนักศึกษา ที่จะต้องเข้าเรียน และคาดหวังว่า เมื่อเข้าเรียน ได้รับความรู้ แล้วจะสอบผ่าน ซึ่งถ้าไม่มีห้องเรียน ไม่มีการเรียน สังคมนี้ก็ไม่สามารถดำเนินการไป ได้ การสอบเป็นหน้าที่หนึ่ง ที่ต้องทำในห้องเรียน เนื่องจากผลการสอบ ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า ผลการ เรียนของนักศึกษา เป็นอย่างไร เมื่อผู้สอนมอบหมาย ให้นักศึกษาทำงาน ในขณะที่นักศึกษาฟัง อ่าน ทบทวน จดจำ และจัดทำงานที่ได้รับมอบหมายแล้ว ส่งงานให้กับผู้สอน ตามที่ผู้สอนคาดหวัง หรือ คาดหวัง ปรัชญาการณ์ของ โครงสร้างหน้าที่ทั้งหมดเป็น Manifest functions ซึ่งทุกคนที่อยู่ใน

โครงสร้าง จะมีหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง ที่ชัดเจน นอกจากนี้ Landis ยังชี้ให้เห็นว่า Latent Function คือสิ่งที่นักศึกษาได้นำความรู้ ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ ไปใช้ในงานอาชีพ และองค์กรที่นักศึกษา เข้าไปทำงาน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และถือเป็นหน้าที่แฝงที่ให้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดย กรณีเดียวกัน เมื่อใช้มุมมองของ การอธิบายโดยทฤษฎีการกระทำ ะหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ เป็นการ กระทำระหว่างผู้เสนอ และนักศึกษา ผู้สอนพยายาม ที่จะหาวิธีตัดสินว่านักศึกษาเข้าใจในวิชาที่เรียน วิธีดังกล่าวจะครอบคลุมอะไรบ้าง เช่น จะต้องมีการปรับวิธี การสื่อความหมายระหว่าง ผู้สอนกับ ผู้เรียนให้เข้าใจกันอย่างไร การสื่อความระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียน ต้องใช้ระดับเสียงระดับใด ภาษาทาง ร่างกาย ที่ต้องใช้ประกอบจะ มีลักษณะอย่างไรบ้าง สัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมาย สร้างให้เกิดความ สนใจ ปฏิกริยาที่โต้ตอบ หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของทั้งสองฝ่าย คือ ผู้สอนและ ผู้เรียนอย่างไรนั้น เป็นผลที่ปรากฏ ในการปะทะสังสรรค์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ในห้องเรียนทางสังคมวิทยา นั้นนอกจากจะวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางสังคม โดยใช้ทฤษฎีทาง สังคมวิทยาแล้ว นักสังคมศาสตร์หลายคน ยังวิเคราะห์สังคม จากการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมและ สังคม ซึ่งนักวิเคราะห์เหล่านั้น มีหลายคนที่ไม่นิยม แยกคำว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ออก จากคำว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ก็มีจำนวนไม่น้อย ที่แยกคำดังกล่าวออกจากกัน พร้อมทั้งให้ ความหมาย ของความแตกต่างไว้ชัดเจน ซึ่งจะมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มุ่งเน้นอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่ นัก มานุษยวิทยา ซึ่งอธิบายในลักษณะวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม
2. กลุ่มที่มุ่งเน้นอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ นักสังคมวิทยา ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาสังคมมนุษย์ ซึ่งย่อมจะมีทั้งโครงสร้างสังคม การจัดระเบียบสังคม และการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อย่างไรก็ดี สังคมกับวัฒนธรรม จะอยู่ควบคู่กัน ไม่มีสังคมมนุษย์สังคมใด ไม่ว่าอดีตหรือในปัจจุบันก็ตาม ที่มีอยู่ได้โดยปราศ จากวัฒนธรรม เพราะ "วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิต ทั้งหมด ของสังคมใดสังคมหนึ่ง" (Linton, 1945 : 30) ส่วน "สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันอยู่ อย่างมีระเบียบภายใต้วิถีชีวิต แบบใดแบบหนึ่ง" หรือจะพูดอย่างง่ายคือ สังคมประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ มารวมกันเข้า และวัฒนธรรมได้แก่ แนวทางพฤติกรรม ที่แต่ละคนยึดถือปฏิบัติ สืบต่อกันมา (Herskovit, 1948 : 29) มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีวัฒนธรรม ถ้าไม่มีวัฒนธรรม มนุษย์จะมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กับสัตว์อื่น ๆ ทั่วไป วัฒนธรรมจึงเป็นสมบัติทางสังคม ของมนุษย์โดยเฉพาะ มนุษย์ได้รับ วัฒนธรรม จากการเรียนรู้ มิใช่ติดตัวมาแต่กำเนิด การเรียนรู้จึงเป็นคุณสมบัติ ประการหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้น การที่มนุษย์มีความคิด ทักษะคิด รวมทั้งพฤติกรรมแตกต่างกัน จึงสืบเนื่องมาจาก การเรียนรู้ แตกต่างกัน มากกว่าสาเหตุอื่น

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในระบบระเบียบ แบบแผน ธรรมเนียมประเพณี หรือแนวกำหนดพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมสังคม (Social behavior) หรือการกระทำทางสังคม (Social action) ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจาก การมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) การเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่ง ซึ่งยังคงอยู่ได้ (Nisbet, 1972 : 1)

ตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง หรือสัมพันธภาพของสมาชิก ในครอบครัวหนึ่ง ซึ่งในเวลา ที่ผ่านไปนานพอสมควร ก็อาจทำให้บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา พ่อแม่ และลูก ๆ เปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ครอบครัวก็ยังคงเป็น สถาบันสังคมที่เรียกว่า ครอบครัวอยู่ตามเดิม การรวมกลุ่มในสังคมมนุษย์ แต่ละคนย่อมมีสถานภาพ (status) และบทบาท (role) ซึ่งเป็นไปตามสถานภาพอยู่แล้ว และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ในความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดขึ้น ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในสถานภาพและบทบาท ของแต่ละคนได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจเกิดขึ้นได้จาก ความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละเรื่อง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อนกับเพื่อน สามี-ภรรยา บิดา-บุตร มารดา-บุตร ครู-ศิษย์ หญิง-ชาย ฯลฯ จนไปถึงกลุ่มความสัมพันธ์ ที่รวมกันเข้ามาในรูปของ การจัดการองค์กรทางสังคมต่างๆ (Social Organization) เช่น การเปลี่ยนรูปแบบของรัฐบาล ก่อให้เกิดมีความเปลี่ยนแปลง ในสัมพันธภาพระหว่าง ราษฎรกับผู้ปกครอง สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลทำให้ ความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดความแตกต่างกันขึ้น ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว การเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือใหญ่โตเพียงไร ก็ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งสิ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ใช้ในการวิเคราะห์สังคมมีหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural evolution Theories)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation, Acculturation and Cultural Integration)
3. กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theories)
4. แนวคิดเรื่องการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม (Cultural Lag Concept)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดอัตราความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม (Concepts of Cultural Progress)
6. แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ (Other Concepts and Theories)

(รายละเอียด แต่ละทฤษฎี สามารถอ่านได้ในหนังสือ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม และวัฒนธรรมทั่วไป ทั้งในหนังสือภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ) สังคมและวัฒนธรรม เป็นส่วน

สำคัญ ของความเป็นมนุษย์ เป็นสองสิ่งที่ยากออกจากกันไม่ได้ และมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน อย่างลึกซึ้ง สิ่งที่ยากสังคมหนึ่ง ว่าต่างจากสังคมหนึ่ง ก็คือวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันวัฒนธรรมก็ เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการ ทางสังคมและจิตใจของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประสาน และผูกมัดคนไว้ในสังคมเดียวกัน และช่วยให้สังคมคงอยู่ได้ การศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยใช้มุมมองหลาย ๆ มุมมองจนกระทั่งสามารถมองภาพสังคมได้ โดยภาพรวม ย่อมเป็นประโยชน์ ที่จะ ทำให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผน เพื่อพัฒนาคน ที่อยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติงาน จนได้ผลที่เป็น รูปธรรมก่อให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ในสังคมขึ้นได้ สิ่งที่น่า เสนอมาตั้งแต่ต้น เป็นเพียงทฤษฎี ที่เป็นมุมมองทางสังคมวิทยา และวัฒนธรรมบางส่วน รายละเอียดในการวิเคราะห์ มองสังคมสภาพสังคม ยังมีอีกหลายอย่าง ซึ่งนักศึกษา สามารถค้นคว้า ศึกษาได้ การค้นคว้าศึกษา โดยถึงแก่นแท้ของศาสตร์ นั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ ในการมองสภาพสังคม ได้เป็นอย่างดี และย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อผู้ที่จะเป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการที่จะ พัฒนาคน ในสังคมให้สอดคล้องกับสังคม ที่เป็นอยู่ต่อไป

แนวคิดเรื่องสภาพสังคมและประเพณีงานแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ล่วย เยอ ผู้ไทย และญ้อ

เขมรเป็นชนชาติที่พูดภาษาในตระกูลมอญ เขมร ปัจจุบันเขมรก็ไม่ผิดแผกกับชนชาติอื่นๆ เป็นพวกที่ผสมกับชาติอื่นทั้งในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม ก่อนที่จะอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในถิ่น ปัจจุบันนี้ เชื่อว่าดินแดนแถบนี้เป็นถิ่นเดิมของชนชาติเงาะ (Proto - melanesian) และชนชาติอินโดเนเซีย (Indo - malay) เมื่อชนชาติเขมรอพยพเข้ามาถึงลุ่มแม่น้ำโขง ก็ได้เผชิญหน้ากับชนชาติ ต่างๆ ในแถบนั้นพวกจาม พวกมละแกล และข่าจรวายเป็นต้น เขมรก็เป็นส่วนใหญ่มิเหมือนพวก เหล่านี้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2504 : 1664 - 1668) กล่าวโดยทั่วไปแล้วเขมรและไทยคล้ายกัน มาก ผิดแต่พวกเขมรจะมีผิวคล้ำกว่าคนไทยและนิยมไว้หนวดเคราร่วมร่วม ด้านความเป็นอยู่ การนับ ถิ่นศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จะมีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของคนไทย หรือไทยลาวมาก เขมรรักษาของตนไว้เป็นอย่างดี ผิดกับพวกญ้อ ซึ่งละเลยภาษาพูดของตนเสียมาก แล้ว (คาร์ และไซเคนฟาเดน. 2509 : 26)

ประชาชนชาวเขมรได้อพยพเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในเขตที่เรียก กันว่าหัวเมืองเขมรป่าดง ในอดีตอาณาจักรพระนครหลวง (ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 9-15) สาเหตุของ การอพยพเนื่องมาจากการสู้รบระหว่างอาณาจักรไทยกับกัมพูชา เช่น ในสมัยของพระเจ้าตากสิน มหาราช (2310 - 2325) ซึ่งประชาชนชาวเขมรได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ในเขตสุรินทร์ สังขะ และขุนันท์ เป็นจำนวนมาก การอพยพครั้งนี้มีขุนนางผู้ใหญ่ของฝ่ายเขมรเป็นหัวหน้า เช่น ออกญา

รินทร์ ออกญาไกรพัฒน ออกญาทูน นางสาวตาม มาตไว (ลูกสาวของเจ้าเมืองบรรทายเพชร) และผู้ติดตามอีกจำนวนหนึ่งอพยพจากเมืองบรรทายเพชรเข้ามาในบริเวณที่เป็นจังหวัดสุรินทร์ ต่อมาภายหลังนางสาวตาม มาตไว ได้แต่งงานกับลูกชายเจ้าเมืองสุรินทร์ชื่อท้าวสุน ได้เป็นผู้ครองเมืองคนที่ 4 ในปี พ.ศ. 2354 และได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสุรินทร์ภักดีศรีไพศมมันต์ (หม่อมราชวงศ์วิจิตร (ปฐม คเนจร). 2506 : 225) ชาวเขมรได้อพยพเข้ามาเรื่อยๆ โดยได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามรอยต่อของเมืองสุรินทร์ สังขะ และขุนันท์ หึงงเขมรที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่ได้แต่งงานกับชาย กูยซึ่งได้อาศัยอยู่ในเขตนี้มาก่อน สาเหตุที่หึงงเขมรได้แต่งงานกับชายกูยเพราะชายเขมรได้ถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก ในการต่อสู้แย่งอำนาจกันระหว่างขุนนางกับพระมหากษัตริย์เพื่อแย่งความเป็นใหญ่กัน เช่น ระหว่างปี พ.ศ. 2324 – 2325 ออกญาเดโชเจ้าเมืองกัมปงสวาย ได้ต่อสู้กับพระยาอุทัยราชา กษัตริย์ผู้ครองอาณาจักรกัมพูชา ออกญาเดโชแพ้จึงได้นำข้าทาสบริวารอพยพเข้ามาในเขตพระราชอาณาจักรไทยพร้อมกับลูกสาวซึ่งเมืองที่ถูกสาวพระยาเดโชได้ทำพิธีสมรสนั้นเป็นที่ตั้งเมืองสังขะในปัจจุบัน (หม่อมราชวงศ์วิจิตร (ปฐม คเนจร). 2506 : 223 - 224)

ชาวเขมรเป็นชาติที่รับเอาวัฒนธรรมมาจากอินเดียในตอนต้นของคริสตศักราช

ภาษาพูดของชาวเขมรมีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นส่วนมาก นอกจากภาษาพูดแล้วยังรับเอาวัฒนธรรมหลายๆ อย่างมาใช้ในอาณาจักรเขมร กฎหมาย ราชศัพท์ และความเชื่อ รูปแบบการปกครองตลอดจน สถาปัตยกรรมและมีระยะอันยาวนาน ชาวเขมรก็ได้ปรับวัฒนธรรมที่ได้รับจากอินเดียเป็นวัฒนธรรมประจำชาติของชนชาติเขมรในที่สุด เมื่อชาวเขมรได้อพยพเข้ามาในเขตจังหวัดสุรินทร์ สังขะ และขุนันท์ ชนชั้นปกครองของชาวเขมร ได้ยกฐานะวัฒนธรรมเมืองเกิดความผสมผสานกับวัฒนธรรมของ

กลุ่มกูย และกลุ่มไทยลาวที่อาศัยอยู่บริเวณนี้มาก่อน แต่ในเขตป่าเขาหรือที่ห่างไกลเมืองออกไปชาวเขมรยังยึดมั่นในประเพณีของคนอย่างเคร่งครัด (Paltoon Mikusol. 1984 : 52)

ประเพณีแต่งงานของชาวเขมร จะจัดพิธีแซนการ์ (การแต่งงาน) จะกำหนดงาน 2-3 วัน โดยแบ่งเป็นวันรวมญาติพี่น้องหรือวันสุกดิบ วันแต่งและวันส่งตัว เป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของทุกคนเพราะเป็นวันแห่งการสร้างสถาบันครอบครัว สร้างอาชีพ สร้างทายาทของวงศ์ตระกูล หนุ่มสาวไทยเขมรในปัจจุบัน มีอิสระในการเลือกคู่ เมื่อรักใคร่กันแน่นอนแล้ว พ่อแม่ฝ่ายชายก็จะมาเยี่ยมเยียนทำความคุ้นเคยจากนั้นก็ส่งเต่าแก่ไปทำการชูร์ (หมั้น) เริ่มต้นด้วยทาบทามด้วยเหล้า 1 ขวด หมากพลู 1 พาน เทียน 1 คู่ ฝ่ายหญิงจะเรียกค่าสินสอดตามแต่จะพอใจ ถ้าตกลงก็จะนัดวันแต่งงานในแซน (วันแต่งงาน) ที่บ้านเจ้าสาวต้องมีอาจารย์ เจ้าพิธี จัดเตรียมบายสีหรือบายเสร์รี่ พร้อมเครื่องบริวาร มีดอกไม้ เทียน ข้าวต้มมัด กล้วย ขนมตามความพอใจ มีด้ายผูกข้อมือ ในปะรำพิธี มีเสากลางตักแต่งด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย และดอกไม้สำหรับเซ่นสรวงเทพมี “ปะดิวล” แขนงหัวเสา ด้านหน้ามีฟูกสำหรับสำหรับกราบฟูกวางหมอนหันไปทาง “ปะดิวล”

วางเครื่องบริวารที่เตรียมไว้โดยรอบ เช่นพานผ้าไหม เงิน หมากพลู กรวย ดอกไม้ ขันข้าวขวัญ (ข้าวสุกปั้น) ไข่ต้ม มีกรวยใบตองคว่ำไว้ ขันน้ำมันตี่ เป็นต้น การขันหมาก เข้าสู่ปะรำพิธี ฝ่ายหญิงจะมารับนำเข้าสู่ปะรำพิธี เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว เจ้าสาวจะออกมามอบหมากพลูให้เจ้าบ่าว จากนั้นเฒ่าแก่ฝ่ายชายจะมอบ “เฮียบ” และ “ท้อง” คือ พานหมากพลู พ่อแม่เจ้าสาวก็จะแก้ห่อผ้า ออกหยิบกิน เป็นการยอมรับ บ่าวสาวลงนั่งฟูกกราบอาจารย์ แล้ววางมือคว่ำลงบนเต้าปูนเหนือ หมอนเจ้าบ่าววางทับบนหลังมือเจ้าสาว การเช่นผี อาจารย์เป็นผู้ทำพิธีจุดเทียน เชิญผีบรรพบุรุษมารับเครื่องเช่น ผู้เฒ่าจะมารินน้ำรินเหล้าใส่เครื่องเช่นแล้วยกออกไป การส่งตัวเจ้าสาว เจ้าสาวหามน้ำ เจ้าบ่าวแบกฟืน หางขบวนช่วยกันแบกฟูก หมอนและผ้าไหว้แห่ไปบ้านเจ้าบ่าวมอบหมากพลูขอ ทางผ่าน ฝ่ายเจ้าบ่าวจะรับน้ำและฟืนไป เจ้าบ่าวเกี่ยวก้อยเจ้าสาวขึ้นเรือน ญาติฝ่ายจะนำน้ำขมิ้นมา ล้างเท้าให้คู่บ่าวสาว แล้วให้เหยียบบนกระเชอใส่ข้าวเปลือก เหล้า ผ้าขาว และขวานเป็นสัญลักษณ์ แห่งความรุ่งเรือง พอขึ้นเรือนผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะนำน้ำขมิ้นและหม้อข้าวเก่ามาให้เจ้าสาวล้างก้นหม้อ แสดงความพร้อมใจจะเป็นแม่ศรีเรือน แล้วมอบฟูกหมอนมาให้พ่อแม่เจ้าบ่าวนำน้ำที่เจ้าสาวหามา จากบ้านมาอาบให้พ่อแม่ฝ่ายชาย แล้วมอบผ้าสมมา ให้ผลัดเปลี่ยนนุ่งห่มใหม่ ไหว้และมอบผ้า สม มามาให้ญาติเจ้าบ่าว ซึ่งจะได้รับเงินของขวัญตอบแทนจนคุ้ม จากนั้นจึงไหว้เจ้าบ่าวด้วยโสร่ง เสื้อ ขาวคอกกลม สไบสองผืน เจ้าบ่าวจะมอบของขวัญให้เมื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าเสร็จ เจ้าสาวจัดขนม ผลไม้ น้ำ เหล้าให้กิน การเลี้ยงทายเป็นมีสำหรับอาหารตั้งไว้ให้บ่าวสาวดักป้อนกันและกัน ใครดักข้าวก่อน ดักกับข้าวแสดงว่ารู้จักดอ่อม ประหยัด ใครดักกับก่อนแสดงว่าฟุ่มเฟือย ญาติจะเตือนฝ่ายหญิงให้ รู้จักดอ่อมให้มาก การแต่งงานของชาวสุรินทร์เน้นการขอบคุณและระลึกถึงเทพีบรรพบุรุษจะ พบว่าปะดิวลเป็นสัญลักษณ์เด่นที่สุดในปะรำพิธี เป็นเครื่องเช่นผีบรรพบุรุษที่จะลืมไม่ได้ ในพิธี แซนการ์ (กมลทิพย์ ทองจันทร์. 2549 : 35 - 36)

ชาวกูย เป็นชนเผ่าเขมรเดิมพวกหนึ่งเรียกว่า เชื้อชาติมูณท์ ซึ่งอพยพมาจาก อินเดียเมื่อ ครั้งถูกอารยันรุกราน โดยอพยพมาทางตะวันออกจากลุ่มแม่น้ำคงคา (สาละวิน) และ แม่น้ำของ (โขง) ตอนบน พวกที่อพยพไปทางลุ่มแม่น้ำคงคา กลายเป็นบรรพบุรุษพวกมอญหรือ รามัญ ส่วนพวกที่อพยพไปตามแม่น้ำของ (โขง) บางพวกไปอาศัยอยู่ตามที่ราบสูงแถบเทือกเขา พนมดงรัก บางพวกเลยไปถึงที่ราบต่ำ

บริเวณทะเลสาบใหญ่และชายทะเล ต่อมากลายเป็นบรรพบุรุษของพวกเขมรหรือเขมร์ และพวกที่อยู่ตามป่าเขาต่างๆ เรียกว่า ลัว่ ข่า ขมุ ส่วย กวย หรือ กูย แตกต่างกันไป

ชาวกูย มีการตั้งหลักฐานกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตอนใต้ของประเทศจีน และประเทศลาวและ ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศกัมพูชา การตั้งหลักฐานเหล่านี้มักกระจัดกระจายตามภูเขาสูงและ ตามป่า

ในช่วงศตวรรษที่ 18-20 ได้มีอาณาจักรชนเผ่ากวยตั้งอยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ทางตอนใต้ของลาว และตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศกัมพูชา โดยมีความสัมพันธ์กับกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่มีใครพูดถึงเพราะกลุ่มชาวกวยถูกทำลายโดยกลุ่มคนไทยในประเทศลาวและกลุ่มเขมรในประเทศกัมพูชา หรือถูกผสมกลมกลืนกันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มลาวและเขมรชนเผ่ากวยจึงสลายไป ชาวกวยที่เหลืออยู่บางส่วนได้ผนวกเข้าเป็นทาสรับใช้ของฝ่ายที่ชนะบ้าง และบางส่วนได้อพยพเข้าไปอยู่ในที่ปลอดภัย ที่เป็นอิสระจากการปกครองของเผ่าอื่น โดยบางส่วนได้อพยพเข้ามาตั้งหลักฐานในเขตที่ว่างเปล่าทางอีสานตอนใต้ของประเทศไทยปัจจุบันต่อมาดินแดนส่วนนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรไทย และชนเผ่ากวยที่อาศัยอยู่ในถิ่นนี้กลายเป็นคนไทยและถูกคนไทยในสมัยอยุธยาเรียกว่า “เขมรป่าดง” และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเรียกว่า “ส่วย” มาจนถึงปัจจุบัน (ชั้น ศรีสวัสดิ์. ม.ป.ป. : 14 - 19)

“กวย” เป็นชนชาติที่กระจัดกระจายอยู่ตามลุ่มแม่น้ำมูลและลาวตอนใต้แกว้นจำศักดิ์ เรียกชนเผ่าตนเองว่า “กวย” “โกย” “กวย” ซึ่งแปลว่าคน แต่คนไทยเรียกว่า “ส่วย” ลาวเรียกว่า “ข่า” การที่กระจัดกระจายอยู่เป็นกลุ่มๆ ภาษากวยจึงผิดเพี้ยนกันบ้าง ฉะนั้นจึงมักมีชื่อต่อท้ายเป็นโคตรตระกูลบ้าง ภูมิลำเนาบ้าง เช่น กวยเปราะ (ส่วยเฉียงช้าง) กวยเขอร์ กวยมะลัวร์ กวยบรู ฯลฯ

กวยตั้งภูมิลำเนาปะปนกับเขมรในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบางท้องถิ่นของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และบางตำบลในอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ชาวกวยเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมอ่อนกว่าเผ่าใกล้เคียง ฉะนั้นจึงยอมรับวัฒนธรรมอื่นมาปะปนกับวัฒนธรรมเดิมของชาวกวย เช่น เขมร ลาว และไทย เป็นต้น

ชาวกวยโดยทั่วไปเป็นคนที่ระเบียบวินัย และมีความเป็นเอกภาพในสังคมสูง โดยเฉพาะกลุ่มชาวกวยที่เรียกตนเองว่า “กวยคำเรีย” (กวยช้าง) ที่นับถือผีประจำ เมื่อถือผีประจำแล้วจะต้องเคารพอย่างเคร่งครัดในศีลธรรมสูง ไม่ลักทรัพย์ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ไม่พูดเท็จ ไม่มีความลับในหมู่ชาวกวยด้วยกัน มีความเคารพนอบน้อมเชื่อฟังผู้นำ และไม่ทะเลาะวิวาทกัน โดยเฉพาะตอนเข้าประจำ (ตั้งสัจจะสาบานต่อกันตอนจับช้าง) ต้องถือโดยเคร่งครัด ไม่เฉพาะแต่ชาวกวยโดยทั่วไปเป็นคนที่ระเบียบวินัย และมีความเป็นเอกภาพในสังคมสูง โดยเฉพาะกลุ่มชาวกวยที่เรียกตนเองว่า “กวยคำเรีย” (กวยช้าง) ที่นับถือผีประจำ เมื่อถือผีประจำแล้วจะต้องเคารพอย่างเคร่งครัดในศีลธรรมสูง ไม่ลักทรัพย์ ไม่ฆ่าสัตว์

ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ไม่พูดเท็จ ไม่มีความลับในหมู่ชาวกวยด้วยกัน มีความเคารพนอบน้อมเชื่อฟังผู้นำ และไม่ทะเลาะวิวาทกัน โดยเฉพาะตอนเข้าประจำ (ตั้งสัจจะสาบานต่อกันตอนจับช้าง) ต้องถือโดยเคร่งครัด ไม่เฉพาะแต่ผู้ออกจับช้างเท่านั้น บุคคลในครอบครัวที่อยู่ทางบ้านก็ต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดเช่นกัน ในด้านความเชื่อ ชาวกวยมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีปิศาจเช่นเดียวกับชาวไทยกลุ่ม

อื่น ส่วนใหญ่จะเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมที่ผูกพันกับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เรื่องประกำ ฝิปู่ตา ฝิเจ้าเข้าทรง เสน่ห์ยาแฝด และเครื่องรางของขลัง แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

ชาวกูยเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมอ่อนกว่าเผ่าใกล้เคียง ฉะนั้นจึงยอมรับวัฒนธรรมอื่นมาปะปนกับวัฒนธรรมเดิมของชาวกูย เช่น เขมร ลาว และไทย เป็นต้น ชาวกูยหรือ ส่วยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่ประเทศอินเดีย เป็นชนชาติที่พูดภาษา ตระกูลมอญ-เขมร ชาวกูยมีแต่ภาษาพูด แต่ไม่มีภาษาเขียนหรือตัวอักษรใช้ในกลุ่มของตนเอง ลักษณะของชาวกูยโดยทั่วไปผิวดำ ผมหยิก สูงปานกลาง รูปร่างบึกบึน ส่วนชาวกูยที่ผสมกับกลุ่มอื่น จะมีลักษณะที่แตกต่างไปอีก โดยเฉพาะชาวกูยที่ผสมกับพวกนิกรอยด์ จะมีลักษณะของเส้นผมที่หยิกมากกว่าพวกเงาะ และมีสีของผิวที่ดำมาก ส่วนชาวกูยที่ผสมกับกลุ่มไทย-ลาว จะมีผิวขาวเสียเป็นส่วนใหญ่ (คำเนียร เลอะกุล. ม.ป.ป. : 3) ชาวกูยกลุ่มชนที่อพยพมาจากแหล่งอื่นและเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ชาวกูยมีการผสมกลมกลืนกับชนอื่นๆ จนทำให้ลักษณะทางร่างกายแตกต่างไปจากเดิม ปัจจุบันชาวกูยที่เป็นกลุ่มแท้ดั้งเดิมโดยไม่ได้ผสมกลมกลืนกับกลุ่มอื่นนั้นมีเหลืออยู่ไม่มากนัก ชาวกูยมีลักษณะนิสัยเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อม และมีความซื่อสัตย์ นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการจับช้างป่ามาฝึกหัดงานจนกลายเป็นช้างบ้านได้อีกด้วย โดยทั่วไปแล้วชาวกูยจะนิยมรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก มากกว่าการรับประทานข้าวเหนียว เหมือนชาวอีสานโดยทั่วไป มีวัฒนธรรมแบบผัวเดียวเมียเดียว ลักษณะของครอบครัวอยู่กันอย่างอบอุ่นและมีความสุข การแต่งงานระหว่างพี่น้องสายเลือดเดียวกัน ประเพณีของชาวกูยถือว่าเป็นความผิดอย่างร้ายแรง นอกจากนั้นยังนิยมแต่งงานกับกลุ่มของตนเอง และคนที่อยู่ภายในหมู่บ้านเดียวกัน มรดกทรัพย์สินโดยประเพณีของชาวกูยแล้ว หญิงจะได้มรดกทรัพย์สินมากกว่าชาย ไม่เหมือนกับวัฒนธรรมโดยทั่วไปที่มรดกทรัพย์สินชายจะได้มากกว่าหญิง ชาวกูยเป็นกลุ่มชนที่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบข้างได้เป็นอย่างดี เมื่ออยู่ร่วมกับกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของชาวกูย ก็ปรับสภาพให้เข้ากับวัฒนธรรมนั้น แต่ยังคงยึดหลักวัฒนธรรมของกลุ่มตนเองไว้เป็นสำคัญ (ไพฑูริย์ มีกุล. 2531 : 14 - 16) จากลักษณะนิสัยของชาวกูยที่เป็นคนอ่อนน้อม และรู้จักปรับสภาพการดำรงชีวิตของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เป็นผลทำให้ชาวกูยรับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นที่อยู่รอบตัวเข้ามาในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก แต่ยังคงยึดหลักวัฒนธรรมไว้เช่นกัน

การอพยพและการตั้งถิ่นฐาน

การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวกูยนั้น ไพบูลย์ สุนทรารักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า ชาวกูยแต่เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่ประเทศอินเดียตอนเหนือ ครั้นต่อมาได้ถูกชาวอารยันที่มีกำลังที่มีกำลังเข้มแข็งกว่าเข้ามารุกราน ชาวกูยซึ่งมีกำลังอ่อนแอกว่า จึงได้พากันอพยพมาทางทิศตะวันตกของประเทศอินเดีย และได้อพยพเรื่อยมาตามที่ตั้งต่างๆ บางกลุ่มได้อพยพมาทางประเทศพม่า และต่อมาได้กลายเป็นบรรพบุรุษของมอญหรือชาวมอญ บางกลุ่มได้อพยพไปอยู่บริเวณทางเหนือของประเทศกัมพูชา และบางกลุ่มได้อพยพไปอยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาว การอพยพของชาวกูยเข้าสู่ประเทศไทยนั้น เป็นกลุ่มชาวกูยที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาว แถวเมืองอัตปือ และเมืองแสนแป สาเหตุที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายจากตอนใต้ของประเทศลาวเข้าสู่ประเทศไทยนั้น เป็นเพราะอิทธิพลทางการเมืองของประเทศลาว โดยสมัยของพระเจ้าศรีสุทธรพุทธราชกูร และสมัยต่อมา มีการเกณฑ์แรงงานชาวกูย ตลอดจนถึงบังคับให้ชาวกูยต้องส่งส่วย ชาวกูยได้พากันอพยพหนีข้ามฝั่งแม่น้ำโขงเข้ามาอยู่ในแถบเทือกเขาพนมดงรัก ทั้งในเขตที่เป็นดินแดนของประเทศกัมพูชา และดินแดนที่เป็นอาณาเขตของประเทศไทย แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือชาวกูยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ชาวข่าที่อาศัยอยู่ในประเทศลาว และชาวละว้าหรือสวะที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า จัดเป็นชนกลุ่มเดียวกัน ชาวกูยในประเทศไทยไม่ชอบให้คนเรียกกลุ่มของตนเองว่าส่วย เพราะคำส่วยนั้น ถือว่าเป็นคำเรียกที่ดูถูกเหยียดหยาม ชาวกูยชอบที่จะเรียกกลุ่มตนเองว่า กูย หรือกูย หรือกวย ส่วนชาวข่าที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาว ไม่ชอบให้คนกลุ่มอื่นเรียกตนว่าข่าเช่นเดียวกัน เพราะหมายถึงพวกที่เป็นทาสคนอื่น ทั้งชาวกูยที่อยู่ในประเทศไทย ชาวข่าที่อยู่ในประเทศลาวและชาวละว้าที่อยู่ในประเทศพม่า ถึงจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่น แต่ก็จัดเป็นกลุ่มเดียวกัน เพราะมีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เหมือนและคล้ายคลึงกัน สามารถที่จะติดต่อสื่อสารเข้าใจกันได้ แม้ว่าจะอยู่กันคนละแห่งก็ตาม (ไพบูลย์ สุนทรารักษ์. 2515 : 59 - 72) ฉะนั้น ชาวกูยเป็นกลุ่มชนที่ได้อพยพมาจากประเทศอินเดีย และได้แยกย้ายกันอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ชาวกูยที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้น ได้อพยพมาจากประเทศลาวโดยข้ามฝั่งแม่น้ำโขงที่บริเวณจังหวัดอุบลราชธานี แล้วข้ามเทือกเขาพนมดงรักเข้ามาอยู่เขตอีสานตอนใต้ ชาวกูยที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเขตประเทศไทยนั้น ไพบูลย์ มีกุศล ได้กล่าวไว้ว่า แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กูยมะไฮ อาศัยอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มนี้อยู่ใกล้ภูเขา ชาวกูยเรียกภูเขาวาบลู กลุ่มนี้จึงเรียกตนเองว่า ชาวบลูหรือบรู อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างแม่น้ำโขงและดินแดนลาวทางฝั่งขวามือแม่น้ำโขง

2. กูยมะลอ อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดศรีสะเกษ

3. กูยเยอหรือโย อาศัยอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ

4. กุยมะลั่วหรือมะหลั่ว อาศัยอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ (ไพบูลย์ มีกุศล. 2515 : 24-38)

จึงสรุปได้ว่าชาวกุยที่อาศัยอยู่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้นมี หลายกลุ่มด้วยกัน แต่ละกลุ่มจะมีชื่อเรียกกลุ่มของตน และจะอาศัยอยู่บริเวณเขตอีสานใต้ แถว จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ ชาวกุยได้อพยพเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ หนังสือประวัติศาสตร์มหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์ ได้กล่าวว่าชาวกุยที่อพยพเข้ามาอยู่และทำมาหากินได้ตั้งถิ่นฐานตามจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และทางตอนใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยแต่ละแห่งจะมีหัวหน้าเป็นผู้ปกครองดูแล ในจังหวัดสุรินทร์มีชาวกุยได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแยกกันอยู่ตามที่ต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เชียงไชยเป็นหัวหน้า ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านจาระเบือดและต่อมาคำว่าจาระเบือด ได้กลายมาเป็นบ้านจารพัด ปัจจุบันได้กลายเป็นตำบลจารพัด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีขรภูมิ

กลุ่มที่ 2 มีเชียงปุมเป็นหัวหน้า ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านโคกเมืองที่ ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์

กลุ่มที่ 3 มีเชียงฆะเป็นหัวหน้า ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านโคกคดงหรือบ้านอ้อจะบะนึ่ง ปัจจุบันคือที่ตั้งอำเภอสังขะ

กลุ่มที่ 4 มีเชียงสีเป็นหัวหน้าได้มาตั้งบ้านเรือนที่บ้านเรือนที่บ้านกุดหวาย ปัจจุบันคือที่ตั้งอำเภอรัตนบุรี

กลุ่มที่ 5 มีตากะจะเป็นหัวหน้า ได้มาตั้งบ้านเรือนที่บ้านปราสาทสี่เหลี่ยมโคกลำดวนใหญ่ ปัจจุบันคือที่ตั้งอำเภอปราสาท

กลุ่มที่ 6 มีเชียงสงเป็นหัวหน้า ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสิงห์ ปัจจุบันคือที่ตั้งอำเภอจอมพระ กลุ่มชาวกุยทั้งหกกลุ่มนี้มีการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ เพราะถือว่าเป็นญาติพี่น้องกันแต่ละกลุ่มประกอบอาชีพหลักด้วยการทำนา ทำไร่ หาของป่า และสิ่งที่เป็นความสามารถพิเศษของชาวกุยก็คือการคล้องช้างป่า แล้วนำมาหัดจนกลายเป็นช้างบ้านจนสามารถใช้งานช้างที่ฝึกหัดได้ (ประวัติศาสตร์มหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดสุรินทร์. 2526 : 39-51) จึงสรุปได้ว่าชาวกุยที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ มีด้วยกัน 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหัวหน้าปกครองดูแล มีอาชีพด้วยการทำนา ทำไร่ และการหาของป่า และสิ่งที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเกี่ยวกับชาวกุยก็คือ การคล้องช้างและการเลี้ยงช้างชาวกุยที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานจังหวัดสุรินทร์นั้น ประถม คนจร ได้กล่าวไว้ว่าในปี พ.ศ. 2501 สมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยamarinทร์ (เจ้าฟ้าเอกทัศน์ กรมขุนอนุรักษ์มนตรี) แห่งกรุงศรีอยุธยา ช้างเผือกได้แตกโรงหนีออกจากกรุงศรีอยุธยาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เมืองพิมาย สมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ขุนนางสองพี่น้องกับไพร่พล 30 คน ออกติดตามช้างเผือกมาทางพิมาย ซึ่งเป็นผู้ชำนาญในภูมิประเทศในแถบนั้น ชาวเมืองพิมายจึงแนะนำให้ไปหาชาวกุยจังหวัดสุรินทร์ เมื่อได้รับคำแนะนำจากชาวเมืองพิมายว่าให้ไปหาชาวกุยที่จังหวัดสุรินทร์แล้ว ขุนนางสองพี่น้องพร้อมไพร่พลได้ออกติดตามช้างเผือกมาทางลำน้ำมูล จนมาถึงจังหวัดสุรินทร์พบเชียงสีหรือตากะอาม หัวหน้าชาวกุยบ้านกุดหวาย เชียงสีได้นำขุนนางสองพี่น้องไปพบกับหัวหน้าชาวกุยหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อช่วยกันติดตามช้างเผือกต่อไปโดยไปหาเชียงปุมที่บ้านเมืองที เชียงปุมได้ร่วมสนทนากับขุนนางสองพี่น้องพากันไปหาเชียงไซที่บ้านอัจจะปะนึ่ง จึงได้ทราบข่าวจากเชียงมะว่า ได้พบช้างเผือกเชือกหนึ่งมีเครื่องประดับที่งา พาบบริวารซึ่งเป็นช้างป่ามาเล่นน้ำที่หนองโชนหรือหนองบัว เป็นประจำทุกวันในเวลาบ่ายเชียงมะพาขุนนางสองพี่น้องไปยังบ้านหนองโชน แล้วพากันขึ้นไปบนต้นไม้ที่ริมหนองโชนเพื่อดูโคลงช้าง ครั้นเวลาบ่าย โคลงช้างดังกล่าวก็ออกจากป่ามาเล่นน้ำที่หนองโชนเหมือนเช่นเคย เชียงมะได้หยิบก้อนอิฐแปลกก้อนขึ้นมาเสกเวทย์มนตร์ ตามพิธีกรรมทางคชศาสตร์ อธิษฐานแล้วพาไปยังโคลงช้างทั้งแปดทิศ กลุ่มช้างป่าที่เป็นบริวารของช้างเผือกพากันแตกตื่นหนีไปหมด คงเหลือแต่เพียงช้างเผือกเพียงเชือกเดียว ยืนสงบนิ่งอยู่ ขุนนางสองพี่น้องก็ลงจากต้นไม้พากันไปที่ช้างเผือก

พากันขึ้นจับหลังช้างได้โดยง่าย เมื่อจับช้างได้แล้ว ขุนนางสองพี่น้องและไพร่พลพากันเดินทางกลับอยุธยา หัวหน้าหมู่บ้านชาวกุยทั้งหลายที่มาช่วยเหลือในการตามช้าง ได้อำนวยความสะดวกในการควบคุมช้างเผือกมาส่งกรุงศรีอยุธยา จากความดีความชอบนี้เอง เมื่อมาถึงอยุธยา ขุนนางสองพี่น้องได้นำหัวหน้าหมู่บ้านชาวกุยเข้าเฝ้าพระที่นั่งสุริยามรินทร์ และกราบบังคมทูลพฤติกรรมทั้งหมดให้ทรงทราบ พร้อมทั้งเสนอความดีความชอบหัวหน้าชาวกุยที่ได้ช่วยเหลือในการจับช้างเผือก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงดำริว่า ป่าดงซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวกุยนั้น เป็นอาณาเขตที่มีชาวกุยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในภายหน้า สมควรที่จะยกหมู่บ้านเหล่านี้ขึ้นเป็นเมือง โดยอยู่ในอาณาเขตการปกครองของอยุธยา ดังนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้หัวหน้าหมู่บ้านชาวกุยจังหวัดสุรินทร์ทุกคนที่ร่วมจับช้างเผือกมีฐานันดรศักดิ์ทุกคน พร้อมทั้งพระราชทานตราตั้ง และโปรดเกล้าให้ปกครองหมู่บ้านตามเดิม โดยขึ้นตรงต่อเมืองพิมาย (ประถม คนจร. 2507 : 65-69) จากความสามารถของหัวหน้าชาวกุย ที่จับช้างเผือกที่แตกโรงหนีกลับคืนเมืองหลวงได้ จึงทำให้หัวหน้าชาวกุยได้รับบรรดาศักดิ์แต่งตั้ง และให้ปกครองบ้านเมืองของตนตามเดิมด้วยสาเหตุที่เรียกชาวกุยว่าช่วยนั้น เพราะในสมัยรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 3 ทางราชการได้สำรวจประชากร บริเวณเมืองที่เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวกุย จังหวัดสุรินทร์ในขณะนั้นยังเป็นป่าดงอยู่และมีชาวกุยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อทางราชการได้สำรวจแล้ว ได้มีนโยบายที่ต้องการให้ชาวกุยต้องเสียส่วยเป็นเงินหรือเป็นสิ่งของ แทนการเกณฑ์แรงงานที่ใช้อยู่เดิม โดยถือว่าจะต้องส่งส่วยเป็นของป่า เพราะในสมัยนี้ประเทศไทยเริ่มทำการค้าขายกับ

ชาวต่างประเทศ และของป่าเป็นสิ่งที่ต้องการของชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก และเรียกกลุ่มไพร่
 ช่วย ส่วนชาวกูยที่มีฐานะมีเงินทอง พอที่จะเสียส่วยได้ จะใช้เงินส่งส่วยแทนสิ่งของ เรียกชาว
 กูยกลุ่มนี้ว่าส่วยเงิน คำว่า ส่วยจึงใช้เรียกแทนชาวกูยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (อัครา ภาณุรัตน์.
 2537 : 74 – 80) ในเวลาต่อมาได้มีกลุ่มชนเขมร ได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และได้
 เข้ามาอยู่ปะปนกับชาวกูย ประกอบกับชาวเขมรที่อพยพเข้ามาในเวลานั้น ในเวลาต่อมาได้มีกลุ่มชน
 เขมร ได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และได้เข้ามาอยู่ปะปนกับชาวกูย ประกอบกับชาว
 เขมรที่อพยพเข้ามาในเวลานั้น เป็นกลุ่มที่มีกำลังที่เข้มแข็ง ได้นำเอาประเพณี วัฒนธรรมที่เป็น
 ของกลุ่มตนเข้ามา เผยแพร่ในกลุ่มของชาวกูยทำให้ชาวกูยรับเอาวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชน
 ชาวเขมรมาผสมผสาน จนทำให้ชาวกูยซึ่งเป็นชนกลุ่มเดิมและเป็นกลุ่มที่ใหญ่ของจังหวัดสุรินทร์
 กลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป ปัจจุบันนี้ชาวกูยเป็นชาวกูยแท้ ที่ไม่ได้รับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่น
 นั้นมีน้อยมากที่หลงเหลืออยู่ในจังหวัดสุรินทร์ (เสียน แก้วดี. สัมภาษณ์ : 2537) ชนพื้นเมือง
 ของจังหวัดศรีสะเกษชนพื้นเมืองของจังหวัดศรีสะเกษที่สำคัญได้แก่ ส่วย ลาว เขอและเขมร ซึ่งมี
 ลักษณะวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ปัจจุบันได้กระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ

ส่วย เขอ เดิมคนทั่วไปจะเรียกส่วยว่า “ข้า” แต่ชาวส่วย เขอ จะเรียกตัวเองว่า กวย
 หรือ กูย ซึ่งมีความหมายว่า “คน” เป็นชนพื้นเมืองที่มีถิ่นฐานตามสองฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณตอนใต้
 ของประเทศลาวและตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ชาวเขอและส่วย ใช้
 ภาษาเดียวกันแต่สำเนียงจะเพี้ยนไปตามถิ่นฐานว่า อยู่ใกล้กับชนพื้นเมืองใดเช่น ลาวหรือเขมร
 จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ระบุว่า ส่วยอพยพมาจากเมืองอัตปือ แสนแป (ประเทศ
 ลาว) และบางส่วนมีหลักฐานว่า เขอในจังหวัดศรีสะเกษอพยพมาจากเมืองโขงทางตอนใต้ของนคร
 จำปาศักดิ์ เมื่อมาอยู่จึงตั้งชื่อถิ่นที่อยู่ใหม่ว่า เมืองกง (ตามสำเนียงชาวเขอ) ในอำเภอราศีไศล
 ปัจจุบัน สาเหตุของการอพยพของชาวส่วยนั้นเนื่องมาจากเกิดการต่อสู้ทางการเมืองในนครเวียง
 จันท์เป็นผลให้ชาวลาวอพยพลงมาตั้งหลักแหล่งในตอนใต้ของประเทศลาว ทำให้ชาวส่วยต้อง
 อพยพหนีจากเมืองอัตปือ แสนแป มาอยู่บริเวณจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์
 บุรีรัมย์และบางส่วนของจังหวัดร้อยเอ็ดและมหาสารคาม แต่หนาแน่นในจังหวัดศรีสะเกษ
 สุรินทร์ การประกอบอาชีพเมื่อแรกอพยพเข้ามาคือการทำไร่ทำนา หาของป่าขาย บางส่วนชำนาญ
 ในการคล้องช้าง ปัจจุบันมีการแสดงการคล้องช้างโดยชาวส่วยที่จังหวัดสุรินทร์ทุกปีและมีชื่อเสียง
 ไปด้วยไปทั่วโลก

ลักษณะของชาวเขอ โดยทั่วไปมีผิวขาวตาเล็ก สูงปานกลาง รูปร่างสันทัด จมูกแบน
 ผมหยัดตรง แต่ก็มีบางส่วนที่มีผิวคล้ำและผมหยัดเล็กน้อย มีความขยัน ซื่อสัตย์ ปัจจุบันพวก
 ส่วย เขอได้กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดศรีสะเกษ เช่น อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอราศีไศล
 อำเภอกันทรารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนันธ์ อำเภอไพรบึง และอำเภอน้ำเกลี้ยง

เยอ จะมีลักษณะการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งชายและหญิงจะใช้เสื้อผ้าไหมเหยียบสีดำ (ผ้าไหมเส้นเล็กทอคล้ายซิดดอกลีเก้ๆ แทรกไว้ตลอดผืนข้อมสีดำมะเกลือ) เสื้อผ้าไหมสีดำนี้เป็นผ้าเนื้อแน่นและอ่อนนุ่มมีความคงทนเป็นพิเศษ ผู้หญิงจะนิยมใช้เบี่ยง (สไบ) ถ้าทำนาหรือทำงานอื่นๆ จะสวมเสื้อไหมสีดำคู่ผ้าซิ่นฝ้าย แต่โอกาสทำบุญต่างๆ หรือโอกาสพิเศษจะนิยมสวมเสื้อไหมสีดำคู่กับผ้าซิ่นหมี่ ผู้ชายนิยมสวมเสื้อแขนยาวผ้าไหมสีดำ นุ่งผ้าโสร่งไหม มีผ้าขาวม้าไหมหรือด้ายสีสดเป็นลวดลายตารางมัดคาคที่เอว ปัจจุบันเยอได้มีการประยุกต์การแต่งกายเพื่อให้เกิดความสวยงามตามสมัยนิยม แต่ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้

สาวจะมีการแต่งกาย ดังนี้

ชาย เสื้อคอกลมผ่าหน้า นุ่งโสร่งสีสันต่างๆ หรือกางเกงขาก๊วยผ้าขาวม้าคาดเอวหรือคล้องไหล่

หญิง นุ่งผ้าถุงมีเชิงหรือไม่มี เป็นผ้ามัดหมี่หรือผ้าฝ้าย เสื้อแขนกระบอกสีสันต่างๆ ผ้าขาวม้าเบี่ยงหรือผ้าลายลูกแก้วสีครีมหรือสีดำ ในปัจจุบันการประยุกต์ใช้เพื่อให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

เขมร ราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เขมรได้ขยายอิทธิพลเข้ามายังดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จนถึงบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเขมรขยายอิทธิพลไปยึดเมืองละโว้ (ลพบุรี) เมืองพิมาย (นครราชสีมา) เมืองสุรินทร์ เมืองบุรีรัมย์ (ศรีสะเกษ) เป็นเมืองลูกหลวง ปัจจุบันชนพื้นเมืองเขมรกระจายอยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอขุขันธ์ อำเภอปรังค์กู อำเภอไพรบึง อำเภอห้วยทับทัน อำเภอภูสิงห์ อำเภอศรีรัตนะ

ลักษณะการแต่งกายของชาวเขมร

ชาย เสื้อคอกลมผ่าหน้า นุ่งโสร่งสีสันต่างๆ ผ้าขาวม้าคาดเอว หรือคล้องไหล่

หญิง นุ่งผ้าถุงลายตั้งมีเชิงตามขวางสองชั้น ส่วนบนกว้าง ส่วนล่างแคบ ระหว่างรอยต่อคาดด้วยสีแดงเสื้อดำข้อมด้วยสีมะเกลือแขนกระบอกรัดรูป ตามแนวรอยตะเข็บถักด้วยสีต่างๆ ชายเสื้อผ้าข้างทั้งสองด้านยาวประมาณ 6 นิ้ว กระดุมกลมทำด้วยเงินมีผ้าคล้องไหล่เป็นสีดำหรือสีต่างๆ ถ้าคล้องคอนิยมหย่อนมาด้านหน้า

การตั้งถิ่นฐานของชาวกวย หรือ กูยในจังหวัดศรีสะเกษ

เนื่องจากชาวกูยตั้งถิ่นฐานปะปนอยู่กับชาวเขมรสูงและลาว จึงมีการติดต่อแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้ชาวกูยถูกกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเขมรและลาว ดังจะเห็นได้จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งที่ตั้งเมืองสุรินทร์ใหม่นั้นมีคนกูยทั้งเมือง ชาวเขมรสูงมีปะปนบ้างเล็กน้อย แต่นานวันเข้าวัฒนธรรมของเขมรสูง ก็เข้ามามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมของชาวกูย ชาวกูยจึงถูกกลืนเข้าไปเป็นคนเขมรเกือบหมด

เมื่อ พ.ศ. 2450 ศรีสะเกษยังเป็นเมืองที่มีชาวภูยกอาศัยอยู่กันทางเมือง มีพวกลาวเวียง (สาขาเวียงจันทร์) ปะปนอยู่บ้างบางหมู่บ้าน แต่ต่อมาวัฒนธรรมของชาวลาว ได้เข้ามามีอิทธิพลในหมู่บ้านชาวภูยก ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ชาวภูยกที่นี้พูดภาษาลาวด้วยสำเนียงส่วยโดยสามารถใช้สระเอือได้ ในขณะที่ภาษาลาวเวียงมีแต่สระเอีย ร่องรอยที่แสดงว่าศรีสะเกษเคยเป็นเมืองที่ชาวภูยกอยู่กันทั้งเมือง คือ สำมะโนประชากรในสมัยนั้น และการเรียกขานชาวศรีสะเกษว่า ส่วยศรีสะเกษอยู่จนทุกวันนี้ ด้วยสาเหตุที่จะคัดแปลงพัฒนาตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมที่ตนคิดว่าสูงกว่า ดีกว่า จึงทำให้ภาษาและวัฒนธรรมของภูยก นับวันมีแต่จะหมดสิ้นไป ชาวภูยกชอบอพยพเคลื่อนย้ายอยู่เสมอเพื่อแสวงหาที่ดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก นอกเหนือจากอยู่ในประเทศกัมพูชาแล้ว ชาวภูยกยังมีมากในบริเวณเมืองอัตปือแสนปาง จำปาศักดิ์และสาละวัน ในบริเวณตอนใต้ของลาว แต่เนื่องจากต้องประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้งรวมทั้งภัยทางการเมือง ชาวภูยกจึงอพยพข้ามลำน้ำโขงเข้าสู่ภาคอีสาน โดยเฉพาะทางด้านแก่งสะพือและในเขต อำเภอลำทะเมนชัย (ซึ่งชาวภูยกเรียกว่า โขงเจียงแปลว่าฝู่งช้าง) หลังจากนั้นลูกหลานชาวภูยกก็แยกย้ายกันไปตั้งบ้านเรือน ที่บ้านนาคอนจอบซึ่งเป็นภาษาภูยก แปลว่า บ้านนาลูกหมา ปัจจุบันคือบ้านวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ที่บ้านเจียงอี (แปลว่าช้างป่วย) ในเขตอำเภอมืองศรีสะเกษในปัจจุบัน นับว่าในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ภูยก ลาว เขมร ชาวภูยกเป็นชนชาติดั้งเดิม ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในพื้นที่อีสานใต้เป็นกลุ่มแรก

ลักษณะภาษาและลัทธิความเชื่อของคนในท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับลักษณะภาษาลัทธิความเชื่อของคนในท้องถิ่นผู้วิจัยจะนำเสนอ ดังนี้

คำเนียร เลขะกุล (ม.ป.ป. : 3) ได้กล่าวไว้ว่า ภูยกอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร พวกภูยกมีรูปร่างลักษณะคล้ายเขมรมาก ผมหยิก ผิวคล้ำ พูดภาษาผสมที่เกิดจากภาษามอญกับเขมร เดิมถิ่นฐานอยู่บริเวณตอนเหนือเมืองเสียมราฐ และเมืองกัมปงทม ก่อนที่ชาวไทยจะเข้ามาอยู่ในบริเวณนั้นเสียอีก ต่อมาชาวภูยกได้อพยพเข้ามาที่เวหาพนมดงรัก ไปอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และทางตอนใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ประถม กเนจร (2507 : 654) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวส่วยภาคอีสานจังหวัดสุรินทร์ ในสมัยพระเจ้าเอกทัศ ช้างเผือกได้แตกโรหนิมาจากอยุธยา และได้เข้ามายังบริเวณพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ ชาวส่วยซึ่งมีความสามารถในการจับช้าง ได้ทำการจับช้างที่แตกโรหนิมานำไปถวายพระเจ้าเอกทัศดังเดิม จึงทำให้ชาวส่วยจังหวัดสุรินทร์ที่จับช้างถวาย ได้รับพระมหากรุณาธิคุณแต่งตั้งมีบรรดาศักดิ์ต่างๆ กัน นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงความเป็นนักรบของชาวส่วยจังหวัดสุรินทร์ด้วย

ไพบูลย์ สุนทรารักษ์ (2515 : 59-68) ได้กล่าวไว้ว่า จังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย เคยเป็นเมืองที่ชาวกุยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ต่อมาได้มีกลุ่มเขมร ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งกว่าชาวกุยได้เข้ามาภายในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และชาวเขมรซึ่งเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมของกลุ่มคนเผยแพร่ไปในกลุ่มของชาวกุย จนทำให้ชาวกุยซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของจังหวัด ได้กลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป เพราะรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มเขมรนั่นเอง

ไพฑูรย์ มิกุล (2515 : 23) ได้กล่าวไว้ว่า ก่อน พ.ศ. 2534 พวกชาวกุยได้อพยพมาจากเมืองอัตปือและเมืองแสนแป แล้วมาตั้งบ้านเรือนตามที่ต่างๆ ในเขตอีสานตอนใต้ จังหวัดสุรินทร์ชาวกุยได้อพยพมาตั้งบ้านเมืองครั้งแรกที่บ้านเมืองที่บ้านกุดหวาย บ้านเมืองถึงบ้านอจจะปะนึ่ง บ้านลำควน และบ้านจารพัต ต่อมา พ.ศ. 2302 สมัยอยุธยา ชาวกุยจังหวัดสุรินทร์ ได้รับบรรดาศักดิ์จากพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา เพราะสามารถช่วยจับช้าง ที่แตกโรงมาจากอยุธยาไปถวายกลับคืนได้

นิคม วงเวียน (2526 : 168) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวกุยมีความเชื่อในเรื่องต่างๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลางและความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ นอกจากนั้นยังได้วิเคราะห์พฤติกรรมของชาวกุยว่าเป็นผู้รักสันโดษและกล้าหาญ

ประวิตมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์ (2526 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยอยุธยามีอาณาเขตกว้างขวางมาก ชาวไทยพื้นเมืองกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเรียกตนเองว่า กุย หรือกวย หรือกวย อาศัยอยู่ในเมืองอัตปือและเมืองแป ซึ่งในขณะนั้นอาณาจักรนี้เป็นดินแดนของอาณาจักรไทย เป็นพวกที่มีความรู้ความสามารถในการจับช้างและสัตว์ป่านานาชนิด ได้อพยพข้ามลำน้ำโขง มาสู่ฝั่งขวา เมื่อ พ.ศ. 2260 และได้แยกย้ายกันอยู่ตามที่ต่างๆ ในเขตอีสานตอนใต้ บริเวณจังหวัดสุรินทร์มีชาวกุยได้อพยพเข้ามาอยู่ตามพื้นที่ของจังหวัด และได้แยกย้ายกันตั้งบ้านเรือนประกอบอาชีพด้วยการทำนา ทำไร่ การจับช้างป่าและการหาของป่า

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (2528 : 50) ได้ศึกษาสำนวน ภาษิต และคำสอนพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ในการศึกษาจะใช้ภาษาเขมรและภาษากุย จากนั้นจะถอดความออกมาเป็นภาษาไทย สำนวน ภาษิต และคำสอนพื้นบ้านที่ศึกษา จะเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวเขมรและชาวกุย

ชื่น ศรีสวัสดิ์ (2529 : 33) ได้กล่าวว่า ชาวกุยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ ชอบอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำกับเทือกเขา เพราะชาวกุยเป็นผู้มีความสามารถในการเลี้ยงช้างและจับช้างป่า เหตุที่ชอบอยู่บริเวณป่าและแม่น้ำเพราะเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงช้าง ชาวกุยจึงนิยมที่จะอยู่บริเวณที่เป็นป่ามากกว่าเป็นที่โล่ง

สะอาด ขันอาษา (2530 : 14-16) ได้กล่าวไว้ว่า สถานที่โดยทั่วไปของภาค

อีสาน เป็นบริเวณที่มีความกว้างใหญ่ มีกลุ่มคนที่อาศัยอยู่หลายกลุ่มด้วยกัน กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดคือ กลุ่มไทยลาวหรือกลุ่มไทยอีสาน รองลงมาคือกลุ่มย่อยๆ อีกหลายกลุ่มที่เป็นชนกลุ่มน้อยของภาคอีสาน เช่น ไทยเขมรไทยกวยหรือส่วย เป็นต้น ความแตกต่างของชนกลุ่มน้อยมีหลายอย่างด้วยกัน และชนกลุ่มน้อยยังมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองคือ ภาษา บริเวณที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางสังคม

ไพฑูรย์ มิกุล (2531 : 85-86) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวไทยกวยมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ค่านิยมและเอกลักษณ์ที่เด่นประการแรกคือ ค่านิยมพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง มีความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบ ประการที่สอง ชาวกวยมีความเชื่อในผู้นำและผู้อาวุโส สังเกตได้จากการร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การตัดถนนหนทางในหมู่บ้าน เป็นต้น ประการที่สาม มีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา และประการที่สี่ มีการนับถือผีบรรพบุรุษ ผีปู่ตา ผีบ้าน ผีเรือน และอารักษ์ต่างๆ

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ (2537 : 74) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวกวยเรียกตัวเองว่ากวย หรือกวย หมายถึง คน แต่ชาวไทยทั่วไปเรียกเขาว่า ส่วย ซึ่งคำว่า ส่วย เริ่มมีใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อันเนื่องมาจากการส่งส่วย ให้เป็นเครื่องราชบรรณาการเป็นประจำทุกปี งานวิจัยทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบแนวคิด และเป็นแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย และชาติพันธุ์เยอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ใจจริง โกมลมิศร์ (2518 : 23 – 25) กล่าวถึงวัฒนธรรมและประเพณีของชาวผู้ไทยในเรื่องของการแต่งงาน หรือ “ปะซู่” ว่าแต่เดิมพิธีแต่งงานนั้น หนุ่มสาวมักจะรู้จักใคร่ชอบพอกันมาก่อน การคลุมถุงชนมีน้อย เมื่อตกลงกันได้ จะต้องไปโอม (สู้อ) แล้วจึงเข้าพิธี “ปะซู่” เมื่อครบ 9 วัน ฝ่ายชายจะต้องนำสิ่งของไปไหว้ผีทางฝ่ายหญิง หลังจากแต่งงานได้ 3 ปี ก็ต้องทำพิธีกินดอง คือ การทำอาหารไหว้ผีและเลี้ยงแขกผู้ใหญ่ เมื่อมีบุตรแล้ว 2 คน จะต้องทำพิธีกินด่าง คือ การจัดเลี้ยง เมื่อมีบุตรแล้ว 4 คน จะต้องกินหมูสมฮอย คือ กินควายและหมู ซึ่งนับเป็นประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะ

พระราชกิตติโสภณ (2526 : 1 – 31) ; อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (ม.ป.ท. : 1 – 30) และมนัส สุขสาย (ม.ป.ท. : 1 – 8) ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการทำบายศรีสู่ขวัญเนื่องในโอกาสต่างๆ ไว้รายละเอียดในหนังสือเรื่อง คำบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ และหนังสืออ่านเสริมความรู้เรื่องการบายศรีสู่ขวัญ

อรุณดิษฐ์ วิริยะบูรณะ (2526) ได้ทำการศึกษาการแต่งงานไว้ว่า “พิธีสมรสจะเกิดขึ้นต้องผ่านขั้นตอนของการหมั้น โดยจะมีการนำเอาวันเดือนปีเกิด ของชาย – หญิงที่จะแต่งงานกันไปให้โหรผูกดวงชะตา ว่าชาย – หญิงคู่นี้ดวงต้องกันหรือไม่ และหาฤกษ์ยามไปพร้อม ๆ กันเลย ฝ่ายชาย

จะต้องเตรียมการหมั้น โดยจัดเตรียมของหมั้นและขันหมากหมั้น นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงความเชื่อในการจัดขันหมากไว้หลายอย่าง

สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2531) กล่าวไว้ในประเพณีและวัฒนธรรมไทยว่า ตามประเพณีอันดีงามของไทย เมื่อหญิงชายมีความรักใคร่ชอบพอกันและมีความประสงค์ที่จะแต่งงานอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา ผู้ใหญ่ฝ่ายชายมักจะจัดส่งผู้ที่น่าเชื่อถือของคนทั้งหลายซึ่งเรียกว่า "เต่าแก่" ไปพุดจาตบตะเคียบกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงอย่างไม่เป็นทางการก่อน ถ้าฝ่ายหญิงไม่ขัดข้องก็จะดำเนินการขอและหมั้น สมชัยและยรรยงได้กล่าวถึงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้แก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. 2519 เกี่ยวกับการแต่งงาน การเข้าพิธีแต่งงาน คนไทยนิยมแต่งงานในเดือนคู่โดยถือเอาเสียงของคำว่าเป็นสิริมงคล ประเภทของงานพิธีแต่งงาน การปลูกเรือนหอ การแห่ขันหมาก การส่งตัวเข้าหอ

สมิทธิ์ สระอุบล (2531 : 6 – 76) ได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยผู้อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษากรณีบ้านโพนสิม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปว่า ประชาชนชาวไทยผู้อยู่ยี่สิบในแผนประเพณีอย่างมั่นคง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน หญิงจะไม่ได้ส่วนแบ่งในมรดกของฝ่ายตน แต่จะได้มรดกจากฝ่ายสามี สำหรับการแต่งงานชายนิยไปอยู่บ้านหญิง เว้นแต่บ้านนั้นมีลูกชายคนเดียวหญิงจะไปอยู่บ้านบ้านฝ่ายชาย ซึ่งมีพิธีรับลูกสะใภ้ขึ้นบ้านโดยใช้แห้วเวลาขึ้นบ้าน (เรือน)

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

1. ความหมายของทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ หรือ Attitude ตามปทานุกรมของ Webster ได้กล่าวถึง คำว่า Attitude ขึ้นมาจากศัพท์ภาษาละตินว่า "Aptus" แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสมและนำมาใช้ในความหมายของคำ "Attitude" ว่าหมายถึง ท่าทีที่แสดงออกของคนเรา ซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ ส่วนคำจำกัดความของทัศนคติ (Attitude) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Charles R.Foster (1952, 119) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิด ทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเป็นสิ่งที่เกิดในตัวบุคคล จากการได้พบ ได้เห็น ได้กลิ่นเคย ได้ทดลอง ฯลฯ อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ไม่พบเห็น และไม่ได้ทดลองด้วยตนเอง ถือเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับทราบ เมื่อรับแล้วก็จะเกิด

ความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ซึ่งอาจเป็นไปทั้งในแง่ดีและไม่ดี (Cognitive) ดังนั้น ถ้าบุคคลใดไม่มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งของบุคคลหรือสถานการณ์นั้น เขาก็จะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้น

2. ค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่

Nunnally (1959, 300) ให้ค่านิยมทัศนคติทำที่ที่แสดงออกล่วงหน้าก่อนให้รู้ว่าปฏิกริยานั้นจะเป็นไปในเชิงลบ (Negative) หรือเชิงบวก (Positive) ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามที่มีต่อวัตถุ สถาบัน หรือบุคคลในระดับชั้นต่างๆ

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland, 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ โดยปกติสามารถนิยามว่า เป็นแรงจูงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคนด์เลอร์ (Kendler, 1963 : 572) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่างต่อบุคคลต่อสถาบัน หรือแต่แนวคิดบางอย่าง อีกทั้งเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้เป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

Secord และ Backman (1964, 97-98) ได้แบ่งองค์ประกอบทัศนคติออกเป็น 3 อย่างคือ

1. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น โกรธเกลียด รัก ชอบ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างกันตามบุคลิกภาพของแต่ละคนที่จะพึงมี ความรู้สึกเหล่านี้จะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อบุคคลได้พุดถึงหรือคิดถึงถึงนั้นๆ

2. องค์ประกอบทางความคิด (Cognitive Component) คือความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในแง่ดีและแง่ร้าย องค์ประกอบนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลได้กำหนดมาตรฐานขึ้นไว้ในใจเป็นสำคัญ

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) คือความโน้มเอียงล่วงหน้าที่จะปฏิบัติต่อสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์นั้น ทั้งนี้ย่อมหมายถึงแนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่ต้องฝืนความรู้สึก และความคิดในองค์ประกอบดังกล่าวเป็นการวางแนวไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงคราวจะปฏิบัติจริงๆ จะปฏิบัติอย่างไร

เทอร์สโตน (Thurstone. 1967 : 479) กล่าวว่า ทักษคติ เป็นความโน้มเอียง ทางด้านจิตใจภายในที่แสดงออกให้เป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ทักษะคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการวัดทัศนคติจึงวัดโดยตรงไม่ได้ แต่สามารถวัดได้ในรูปความคิดเห็น (Opinion) หรือการแสดงออกทางภาษาถ้อยคำ (Verbal Expression) แต่ในการวัดนี้อาจเกิดความไม่แน่นอนได้ หากผู้ตอบไม่ตรงกับความจริง

อลพอร์ต (Allport. 1967 : 417) กล่าวว่า ทักษคติ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางจิตซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทาง การตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1967 : 583 - 584) กล่าวว่า ทักษคติ หมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิด หรือสถานการณ์ใด ๆ ในทางเข้าใกล้ซิดหรือออกห่างและความพร้อมที่จะตอบสนองต่อไปในทางเอนเอียงลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งหรือสถานการณ์ดังกล่าวอีก

โรคิช (Rokeach. 1970 : 112) กล่าวว่า ทักษคติเป็นการผสมผสานหรือจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้ จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

นอร์แมน แอลมุน (Norman L. Munn, 1971 : 71) กล่าวว่า ทักษคติ คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้ บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

กูด (Good. 1973 : 417) ได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติ ทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รักเกลียด หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น

จี มอร์ฟี, แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy, L. Murphy and T. Newcomb, 1973 : 887) ให้ความหมายของคำว่า ทักษคติ หมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ ฟังใจหรือไม่ฟังใจที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่าง ๆ

อนาสตาซี (Anastasi. 1976 : 453) กล่าวว่า ทักษคติ หมายถึง ความโน้มเอียงจะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นพวก ๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ

พัชรี วรรณ (2522 : 60) กล่าวว่า ทักษคติคือความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อหรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อมในการตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

สุรางค์ จันทน์เอม (2524 : 40) กล่าวว่า ทักษคติ คือ สภาพจิตใจของบุคคลแต่ละคนที่เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ อันมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมของบุคคลนั้น

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 230-231) กล่าวว่า ทักษคติ คือ ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป ทักษคติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทักษคติทางบวกหรือทักษะที่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะเข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น เนื่องจากความชอบหรือความพอใจ และทักษะคติทางลบหรือทักษะคติที่ไม่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะถอยหนีจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากความไม่ชอบหรือความไม่พอใจ

อชอุบล โนแวน และฮานีเซียน (สุวิทย์ วงษาไฮ. 2531 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Ausubel, Novak and Hanesian. 1978 : 425) กล่าวว่า ทักษคติคือ ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมที่เกิดจากองค์ประกอบพื้นฐานทั้งทางอารมณ์และสติปัญญา

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 2) กล่าวถึง ทักษคติที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคลว่า ทักษคติ หมายถึง

1. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา

2. ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือ ต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3. ในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนองบุญธรรม กิจปรีดาสูทธิ (2535 : 45) ได้สรุปความหมายของทักษะคติ หมายถึง กริยาท่าทีรวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความโน้มเอียงของจิตใจ และแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยแสดงออกในทางสนับสนุน มีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น หรือแสดงออกในทางต่อต้านซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น

จากความหมายของทักษะคติดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษคติ หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลนั้น จะต้องได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมหลายอย่าง นับตั้งแต่ประสบการณ์ในอดีต การรับฟังข่าวสารจากภายนอก การเรียนรู้และการจดจำสิ่งต่างๆ แล้วนำผสมผสานกัน

จนเกิดเป็นทักษะคติขึ้นในรูปของนามธรรม จับต้องหรือมองเห็นไม่ได้ แต่จะทราบทักษะคติที่เกิดขึ้นกับบุคคลได้โดยการอ่านข้อความที่เขาเขียนหรือถ้อยคำที่เขาพูด พร้อมทั้งสังเกตกริยาที่เขาแสดงออก การทราบทักษะคติของบุคคลช่วยให้เราสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลได้ส่วนมาก เพราะทักษะคติดีมีลักษณะคงเส้นคงวา (Consistency) เปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังนั้น การศึกษาทักษะคติจึงเป็นสิ่งที่มิประโยชน์

2. ลักษณะและองค์ประกอบของทัศนคติ

ไพบูลย์ อินทวิชา (2517 : 17) ได้สรุปลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้ คือ

1. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลเพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางให้ทราบล่วงหน้าว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นในลักษณะใด
3. แม้ว่าทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความมั่นคงพอสมควร แต่ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการเรียนรู้

เฉลิมพล ศรีหงส์ และเสถียร เหลืองอร่าม (2521 : 10) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดและเหตุผล หมายถึง ความเชื่อหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะ ความแตกต่างตลอดจนผลต่อเนื้อที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็คือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดอบรมสั่งสอนมา เข้าไปใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมิน โดยการพิจารณาของบุคคลนั้น จะเป็นเรื่องของเหตุผล โดยไม่มีอารมณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง
2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์เกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบเกลียด รัก เป็นต้น ซึ่งจะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมหรือตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรมนี้จะมีความสัมพันธ์ต่อเนืองกับความคิดหรือสติหรือเหตุผล อารมณ์หรือความรู้สึก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3-4) จำแนกองค์ประกอบทัศนคติเป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา ซึ่งได้แก่ ความคิดที่อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน
2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึกซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง

3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติหรือพฤติกรรม องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

องค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 ด้านต่างมีความสัมพันธ์กัน และมีผลซึ่งกันและกันเป็นที่เชื่อกันว่า ทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล และขณะเดียวกันการแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคตินั้นด้วย ทัศนคติสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นที่เชื่อกันอีกว่า ถ้าองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของทัศนคติเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบอื่น ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าองค์ประกอบด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็จะมีแนวโน้ม ทำให้องค์ประกอบด้านอารมณ์ (Affective Component) และปฏิบัติ (Behavioral Component)

ชิมบาร์โด (สุดฤทัย มุขวงศา. 2533 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Zimbardo. 1979 : 647) กล่าวว่า ทัศนคติ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ความคิด ความเชื่อ (Beliefs) หรือความเข้าใจที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่สิ่งนั้นเป็นหรือควรจะเป็น

2. ความรู้สึก (Affection) หรืออารมณ์ที่สัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อ วัตถุประสงค์จากปฏิกิริยาทางร่างกายหรือแนวโน้มแลแบบแผนในการตอบสนอง

3. พฤติกรรม (Action Intention) เป็นการกระทำที่สังเกตได้ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากความคิดและความรู้สึก

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของทัศนคติทั้งสามด้านจะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปทัศนคติของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย องค์ประกอบทั้งสามของทัศนคติดังกล่าวมีลักษณะสำคัญหลายประการต่าง ๆ กัน แต่ลักษณะที่องค์ประกอบทั้งสามมีส่วนร่วมกัน ซึ่งนักจิตวิทยาสังคมนิยมวัด คือ ทิศทางและปริมาณขององค์ประกอบทั้งสามด้านที่มีส่วนร่วมกันนั่นเอง

1. ทิศทาง (Direction) ทัศนคติมี 2 ชั้น หรือ 2 ทิศทาง หมายถึงการประเมินค่า การรู้จัก การรู้สึกและการพร้อมกระทำ ไปในทางที่เป็นบวกหรือลบ ซึ่งหมายถึงดีหรือเลว เช่นเดียวกับองค์ประกอบทางการรู้จัก ก็สามารถวัดได้ว่าบุคคลมีความรู้ในประเด็นที่ต้องการวัดในทางที่ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว ส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางการรู้สึกก็สามารถวัดว่าบุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นไปในทางบวกหรือลบ คือในทางชอบ พอใจ หรือไม่ชอบ ไม่พอใจ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ ก็สามารถวัดได้ว่าบุคคลพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นในทางบวกหรือลบ ซึ่งทางบวกหมายถึง การพร้อมที่จะให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือ ส่วนทางลบก็หมายถึงความพร้อมที่จะทำลายหรือขัดขวางความเจริญของสิ่งนั้น การวัดทัศนคติ

จึงเป็นการวัดที่แตกต่างไปจากการวัดจิตลักษณะอื่น ๆ ของมนุษย์ เช่น การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีทิศทางเดียว คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือต่ำเท่านั้น

2. ปริมาณ (Magnitude) หมายถึง ความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรงของเจตคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไปในทางบวกหรือลบ นั่นคือ บุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมากแต่มีเจตคติต่ออีกหนึ่งเพียงบางเบา ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้น หรือขึ้นอยู่กับความพัวพันของบุคคลกับสิ่งนั้น ตัวอย่าง เช่น บิดามารดามีความสำคัญต่อบุคคลมาก บุคคลนั้นย่อมมีทัศนคติอย่างรุนแรงต่อบิดามารดาของตน อย่างไรก็ตาม ถ้าบุคคลไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวเอสกีโมเลย ทัศนคติของบุคคลนั้นต่อชาวเอสกีโม ไม่ว่าจะ เป็นไปในทางบวกหรือลบ ก็จะมี ความเข้มข้นน้อย (งามตา วานินทานนท์. 2537 : 200)

3. การเกิดทัศนคติ

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล Allport (สก็๊ต สุนทร เสนี. 2531 : 4) เสนอความคิดเห็นว่าทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ ตามเงื่อนไข 4 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้เพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนองแนวคิด ความคิดต่าง ๆ เช่น ทัศนคติจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียนการสอน และอื่น ๆ
2. ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไปนอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อย ๆ แล้วยังทำให้มีกระสวน (Pattern) เป็นของตัวเองด้วย ดังนั้นทัศนคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลแล้วแต่ พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคน ๆ นั้น
3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดทัศนคติของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบทัศนคติของคนอื่นที่ตนพอใจ เช่น พ่อ-แม่ ครู พี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ
4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนย่อมมีทัศนคติคล้ายคลึงตามกลุ่มที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ทัศนคติต่อศาสนา สถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 64 - 65) กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่าง ๆ ที่อยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิด ทัศนคติ ต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Communication from others) จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิด ทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่เคยรับรู้มา

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น
 เครช และ ครัทซ์ฟิลด์ (Krech and Crutchfield, 1948) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดจาก

1. การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของคนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของคนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. การได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจโดยการอ่าน หรือ จากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติชมที่ใคร ๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้

3. การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอา ทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป

4. ทัศนคติมีส่วนสำคัญกับบุคลิกภาพนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์ มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมี ทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มีคนคอยอิจฉาริษยา หรือคิดร้ายต่าง ๆ ต่อตน

ชงชัย สันติวงษ์, 2539 : 166 – 167) กล่าวว่า ทัศนคติ ก่อตัวเกิดขึ้นมา และเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัย หลายประการ ด้วยกัน คือ

1. การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้าง ทัศนคติ ที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของ ที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติ จะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วย กลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บ ไปคิด และสร้างเป็น ทัศนคติ ขึ้นมาได้

2. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติ บางอย่างอาจมาจาก

กลุ่มต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องกับอยู่ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่าง ๆ แต่ยังมีการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้าง ทัศนคติ ขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้าง ทัศนคติ ให้แก่บุคคลได้

3. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของ ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มี ประสบการณ์มาจนกลายเป็น ทัศนคติ ได้

4. ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญใน

การสร้าง ทัศนคติ ให้กับตัวบุคคล

ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของ ทัศนคติ เท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในความเป็นจริง จะมิได้มีการเรียงลำดับตาม ความสำคัญ แต่อย่างไรก็ดี ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทาง เหล่านี้ ตัวไหนจะมีความสำคัญต่อการก่อตัวของ ทัศนคติ มากหรือน้อย ย่อมสุดแล้ว แต่ว่าการพิจารณาสร้าง ทัศนคติ ต่อสิ่งดังกล่าว จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดมากที่สุด

ประเภทของ ทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดง ทัศนคติ ออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติ ทางเชิงบวก เป็น ทัศนคติ ที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์ จากสภาพจิตใจได้ตอบ ในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการของ องค์กร อื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมี ทัศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การเข้าเป็นสมาชิก และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2. ทัศนคติทางลบ หรือ ไม่ดี คือ ทัศนคติ ที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ หรือ ไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการขององค์กร และอื่น ๆ เช่น พนักงาน เจ้าหน้าที่บางคน อาจมี ทัศนคติ เชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้น ในจิตใจของเขา จนพยายาม ประพฤติ และปฏิบัติต่อต้าน กฎระเบียบของบริษัท อยู่เสมอ

3. ประเภทที่สาม ซึ่งเป็นประเภทสุดท้าย คือ ทัศนคติ ที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็น ในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมี ทัศนคติ นิ่งเฉยอย่าง ไม่มีความคิดเห็น ต่อปัญหาใดได้เรื่อง กฎระเบียบว่า ด้วยเครื่องแบบของนักศึกษา

ทัศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์

แดลเนียล แคทซ์ (Daniel Katz , 1960 : 163 – 191) ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติ ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยทัศนคติ เป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับ พฤติกรรม ของ ตนให้เป็นไปใน ทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูงที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนี้ ทัศนคติ จึงสามารถเป็นกลไก ที่จะสะท้อนให้เห็น ถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เอง ที่จะทำให้นิวโน้มของพฤติกรรมเป็นไป ในทางที่ ต้องการ มากที่สุด

2. เพื่อป้องกันตัว (Ego – Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีนิวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้ง กับ ความนึกคิดของตน (Self – Image) ดังนี้ ทัศนคติ จึงสามารถ สะท้อนออกมาเป็น กลไกที่ป้องกันตัว โดย การแสดงออก เป็นความรู้สึก ถูกเหยียดหยาม หรือติฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกัน ก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมี ทัศนคติ ที่ถือว่า ตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น การก่อตัว ที่เกิดขึ้นมาของ ทัศนคติ ในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมี ทัศนคติ เป็นเครื่องมือ ในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทัศนคติ จะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจาก การมี ประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้นั้นเอง และสิ่งที่เป็น เป้าหมายของการแสดงออก มาซึ่ง ทัศนคติ นั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้น หวังใช้เพียงเพื่อการ ระบายความรู้สึก เท่านั้น

3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทัศนคติ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วย ทัศนคติ นี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ทัศนคติ จึงสามารถใช้สำหรับ อรรถาธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับ ค่านิยม ต่าง ๆ ได้

4. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ จะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมิน และทำความเข้าใจ กับ สภาพแวดล้อม ที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change)

เฮอริท ซี. เคลแมน (Herbert C. Kelman , Compliance , 1967 : 469) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ โดยมีความเชื่อว่า ทัศนคติ อย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ เฮอริท ได้แบ่งกระบวนการ เปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. การยินยอม (Compliance)

การยินยอม จะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขา และมุ่งหวังจะได้รับ ความพอใจ จากบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่อยาก ให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับ รางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจ ที่ได้รับจาก การยอม กระทำตาม นั้น เป็นผลมาจาก อิทธิพลทางสังคม หรือ อิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิด การยอมรับนั้น กล่าวได้ว่า การยอมกระทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ซึ่งจะมีพลังผลักดัน ให้ บุคคลยอม กระทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือ ความรุนแรงของรางวัลและ การลงโทษ

2. การเลียนแบบ (Identification)

การเลียนแบบ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้ เป็นผลมาจาก การที่บุคคล ต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น จากการเลียนแบบนี้ ทักษะคิด ของบุคคลจะเปลี่ยน ไป มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ซึ่ง พลังผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ความน่า โนมน้าวใจ ของสิ่งเร้าที่ มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาท ทั้งหมด ของคนอื่น มาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ ตัวเอง เลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบ ทักษะคิด ของบุคคล จะ เปลี่ยนไปมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง

3. ความต้องการที่อยากจะทำ (Internalization)

เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งตรงกับ ความต้องการภายใน ค่านิยม ของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับ ค่านิยม ที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจ ที่ได้จะขึ้นอยู่กับ เนื้อหารายละเอียด ของพฤติกรรมนั้น ๆ การ เปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่า จะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยน ทักษะคิด ทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบ ต่าง ๆ ใน กระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจน ช่องทางการสื่อสาร ล้วน แล้วแต่ มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ทักษะคิด ของบุคคล เมื่อ เกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทน แต่ก็จะสามารถ เปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมี ความสัมพันธ์ กับค่านิยม ของบุคคล นั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจาก การยอมรับโดยการบังคับ เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ การเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด มี 2 ชนิด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทศนคติ ของบุคคลที่เป็นไป ในทางบวก ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวก ด้วย และ ทศนคติ ที่เป็นไป ในทางลบ ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยน ทศนคติ เดิมของบุคคลที่เป็นไป ในทางบวก ก็จะลดลงไป ในทางลบ และถ้าเป็นไป ในทางลบ ก็จะกลับเป็นไป ในทางบวก เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของ ทศนคติ แล้ว จะเห็นว่า องค์ประกอบสำคัญ ที่เชื่อมโยงให้บุคคลเกิด ทศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่า ทศนคติ จะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง การสื่อสารกับผู้อื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมี การสื่อสาร แทรกอยู่เสมอ กล่าวได้ว่า การสื่อสาร เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมาก ที่มีผลทำให้บุคคลเกิด ทศนคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ ทศนคติ เกี่ยวข้องกับ การสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ โรเจอร์ส (Rogers ,1973) กล่าวว่า การสื่อสาร ก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ

1. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร
2. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทศนคติ ของผู้รับสาร
3. การสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การแสดงพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประการนี้ จะเกิดในลักษณะ ต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร ได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะก่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนั้น และการเกิดความรู้ความเข้าใจนี้ มีผลทำให้เกิด ทศนคติ ต่อเรื่องนั้น และสุดท้าย ก็จะก่อให้เกิด พฤติกรรม ที่กระทำต่อเรื่องนั้น ๆ ตามมา

ความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติ กับ พฤติกรรม (Attitude and Behavior)

ทศนคติ กับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ มีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทศนคติ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ในขณะที่เดียวกัน การแสดงพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลต่อ ทศนคติ ของบุคคลด้วย อย่างไรก็ตาม ทศนคติ เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะ เทเรียนดิส (Triandis,1971) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคล เป็นผลมาจาก ทศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดหวังการเปลี่ยนแปลง ทศนคติ โดย การสื่อสาร (Attitude Change: Communication) ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 หน้า 5) กล่าวว่า ทศนคติ ของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจโดยการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากผู้อื่น หรือจากสื่อต่าง ๆ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบของ ทศนคติ ในส่วนของ การรับรู้ เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบ ส่วนอื่น จะมีแนวโน้ม ที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย กล่าวคือ เมื่อองค์ประกอบของ ทศนคติ ในส่วนของการรับรู้ เชิงแนวคิด เปลี่ยนแปลง จะทำให้องค์ประกอบ ในส่วนของอารมณ์ (Affective Component) และองค์ประกอบใน ส่วนของพฤติกรรม (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงด้วยการเปลี่ยนแปลง ทศนคติ โดย การ

สื่อสาร พิจารณาจากแบบจำลอง การสื่อสาร ของ ลาสเวล (Lasswell,1948) ซึ่งได้วิเคราะห์กระบวนการสื่อสาร ในรูปของ ใคร พูดอะไร กับใคร อย่างไร และได้ผลอย่างไร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตาม กล่าวคือ ใคร (ผู้ส่งสาร) พูดอะไร (สาร) กับใคร (ผู้รับสาร) อย่างไร (สื่อ) ก็คือตัวแปรต้น ส่วนได้ผลอย่างไร (ผลของการสื่อสาร) ก็คือ ตัวแปรตามตัวแปรต้นทั้ง 4 ประการ ซึ่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด มีลักษณะดังนี้ ผู้ส่งสาร (Source) ผลของสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ของบุคคลขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร ลักษณะของผู้ส่งสารบางอย่าง จะสามารถ มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นมากกว่าลักษณะอื่น ๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการคือ ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ผู้ส่งสารที่มาจากความน่าเชื่อถือสูง จะสามารถชักจูงใจได้ดีกว่า ผู้ส่งสารที่มี ความน่าเชื่อถือต่ำ นอกจากนี้บุคลิกภาพ (Personality) ของผู้ส่งสารก็มีความสำคัญต่อการยอมรับสาร (Message) ลักษณะของสารจะมีผลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับของบุคคล ถ้าเตรียมเนื้อหาสารมาเป็นอย่างดีผู้รับสารก็อยากฟัง ดังนั้นการเรียงลำดับของเนื้อหาความชัดเจนของเนื้อหาสาร ความกระชับ เป็นต้น จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพสื่อ (Channel) หรือช่องทางการสื่อสาร เป็นเรื่องของประเภทและชนิดของสื่อที่ใช้ผู้รับสาร (Receiver) องค์ประกอบของผู้รับสารที่จะทำให้เกิดการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สติปัญญา ทักษะคิด ความเชื่อ ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วม การผูกมัด เป็นต้น

แมคไกวร์ (McGuire อ้างใน อรรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2537) กล่าวว่า ตัวแปรทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ ก่อให้เกิดตัวแปรตาม คือผลของการสื่อสารเป็นไปตามลำดับขั้น 5 ขั้นหลัก คือ

1. ความตั้งใจ/ความสนใจ (Attention)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การยอมรับต่อสาร (Yielding)
4. การเก็บจำสารไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action)

โดยผู้รับสารต้องผ่านไปทีละขั้น เพื่อที่ การสื่อสาร จะสามารถเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด ได้ครบถ้วนตาม กระบวนการ ซึ่งในสภาพการณ์ปกติ ขั้นตอนแรก ๆ จะต้องเกิดขึ้นก่อน เพื่อที่ขั้นตอนต่อ ๆ ไปจะเกิดขึ้นได้

การเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด โดยใช้อิทธิพลทางสังคม (Attitude Change: Social Influence) อิทธิพลทางสังคม มีผลอย่างมาก ต่อ การเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด และการตัดสินใจ เพราะในขณะที่ตัดสินใจ ย่อมมี กลุ่มบุคคล ที่มีความสำคัญ ต่อผู้ป่วยเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด

แมคไกวร์ และมิลแมน (McGuire and Millman,1965) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับ

การเปลี่ยนแปลง ทักษะ โดยใช้อิทธิพล ทางสังคม เกิดจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะพัฒนา ทักษะของตนเองในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มี อิทธิพลทางสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับ ประเมิน ทักษะ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิง เพื่อประเมิน ทักษะ ของตน และตัดสินใจว่า ทักษะ ของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ใน กลุ่มมี ทักษะ เช่นเดียวกับตน

วัตสันและ จอห์นสัน (Watson and Johnson ,1972) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของกลุ่ม อ้างอิงที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะ ไว้ดังนี้

1. ทักษะ ของบุคคลจะมีผลอย่างมากจากกลุ่มที่เขามีส่วนร่วม และกลุ่มที่เขา ต้องการจะร่วมด้วย
2. ถ้า ทักษะ ของบุคคลสอดคล้องกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่มจะเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ให้กับ ทักษะ นั้น มากขึ้น ในทางตรงข้าม จะเป็นการลงโทษ (Penalty) ถ้าบุคคลนั้นมี ทักษะ ไม่ตรงกับมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของกลุ่ม
3. บุคคลที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม หรือติดอยู่กับกลุ่มมาก จะเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลง ทักษะ ได้ยากที่สุดถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นความพยายาม ของบุคคลภายนอก
4. การสนับสนุน หรือเห็นด้วยกับ ทักษะ บางอย่างของสมาชิกในกลุ่มแม้เพียง 1 คนเท่านั้น ก็สามารถลดอิทธิพลของกลุ่มใหญ่ ที่มีต่อ ทักษะ ของสมาชิกในกลุ่มได้
5. แม้เป็นเพียงสมาชิก 2 คนในกลุ่มเท่านั้น ที่ยึดมั่นในความคิดหรือ ทักษะ บางอย่าง ก็จะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มได้
6. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มและ การตัดสินใจกลุ่ม จะช่วยลดการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง ทักษะ ถ้ากลุ่มตัดสินใจยอมรับ ทักษะ ใหม่ สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับ ทักษะ ด้วย
7. ถ้าบุคคลเปลี่ยนแปลงกลุ่มอ้างอิงของตน ทักษะ ของบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

2. บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals) หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อ ประเมิน ทักษะ ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อ ทักษะ ของบุคคล ตรงกับ กระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่บุคคลรับเอา คุณสมบัติ ของผู้อื่น เช่น ความคิด ทักษะ พฤติกรรม เป็นต้นมาเป็นของตน ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของ ทักษะ ในส่วนของการ รับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะ เปลี่ยนแปลงด้วยบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต้องมี ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถชักจูงใจ ได้คืออีกทั้งมี บุคลิกภาพ (Personality) ดีก็จะมี ความสำคัญต่อ การยอมรับ นอกจากนี้หากข้อมูลข่าวสาร มีการเตรียมมาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา , การเรียงลำดับ , ความชัดเจนตลอดจนมีความกระชับและมีช่องทางในการส่งที่เหมาะสม ผู้ใช้บริการซึ่งเป็น ผู้รับสารก็อยากฟัง และมีแนวโน้มที่จะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามคำแนะนำหรือชักจูง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP)

ทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และ การยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันอาจมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป จากการรับสารนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภทนี้ จะเกิดขึ้น ในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้น ก็จะไปมีผลทำให้เกิด ทักษะ และขั้นสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำ ทฤษฎีนี้อธิบาย การสื่อสาร หรือ สื่อมวลชน ว่า เป็นตัวแปรต้นที่สามารถเป็นตัวนำ การพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชนได้ ด้วยการอาศัย KAP เป็นตัวแปรตามใน การวัดความสำเร็จ ของการสื่อสาร เพื่อการพัฒนา (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533: 118) จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญใน การนำข่าวสารต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนในสังคมได้รับทราบ ว่า ขณะนี้ในสังคมมี ปัญหาอะไร เมื่อประชาชนได้รับทราบ ข่าวสารนั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิด ทักษะ และเกิดพฤติกรรมต่อไป ซึ่งมีลักษณะ สัมพันธ์ กันเป็นลูกโซ่เป็นที่ยอมรับกันว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การที่คนเดินเท้ามีพฤติกรรมปฏิบัติ ตาม กฎจราจรได้ ก็ต้องอาศัย การสื่อสาร เป็นเครื่องมืออันสำคัญใน การเพิ่มพูนความรู้ สร้าง ทักษะที่ดีและเกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่เหมาะสม โดยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องประกอบด้วย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533 : 120-121) ความรู้(Knowledge) เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมาก จะได้รับผ่าน ประสบการณ์ โดย การเรียนรู้ จาก การตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัด ระบบเป็น โครงสร้าง ของ ความรู้ ที่ผสมผสานระหว่าง ความจำ (ข้อมูล) กับ สภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงเป็นความจำ ที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้อง กับ สภาพจิตใจของตนเอง ความรู้ จึงเป็น กระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจ ส่งผลต่อ พฤติกรรม ที่แสดงออกของมนุษย์ได้ และผลกระทบที่ผู้รับสารเชิง ความรู้ใน ทฤษฎีการสื่อสาร นั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความ สับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสาร จึงมักแสวงหา สารสนเทศ โดยการอาศัยสื่อ ทั้งหลาย เพื่อตอบ ข้อสงสัย และความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ ต่อ การปลูกฝังทัศนคติ

นั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้าง ทักษคติ ให้คนยอมรับ การแพร่ นวัตกรรมนั้น ๆ (ในฐานะความรู้)

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไป เพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลัง ของปัจเจกชน และค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of Belief System) การสื่อสารสังคมมัก กระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน จึงทำให้ ผู้รับสาร รับทราบระบบ ความเชื่อถือ หลากหลาย และลึกซึ้งไว้ใน ความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและ อุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ ย่อมทำให้ ประชาชน ผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านั้นแจ้งชัดขึ้น

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973: 325 อ้างใน โสภิตสุดา มงคลเกษม, 2539 : 42) กล่าวว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (truth) เป็นข้อมูลที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมจาก ประสบการณ์ต่างๆ การที่บุคคลยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลจะต้องรู้ เรื่อง เกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อประกอบ การตัดสินใจ นั่นก็คือ บุคคลจะต้องมีข้อเท็จจริง หรือข้อมูล ต่างๆ ที่สนับสนุนและให้คำตอบข้อสงสัยที่บุคคลมีอยู่ ชี้แจงให้บุคคลเกิดความเข้าใจและ ทักษคติ ที่ดีต่อ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 16) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่ จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นหรือได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำ จำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967: 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ เป็นสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับ การระลึกถึง เฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้น ความจำ

1. ความรู้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจำและการระลึกถึงเหตุการณ์หรือ ประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งออกเป็น

- 1.1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ
- 1.2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- 1.3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

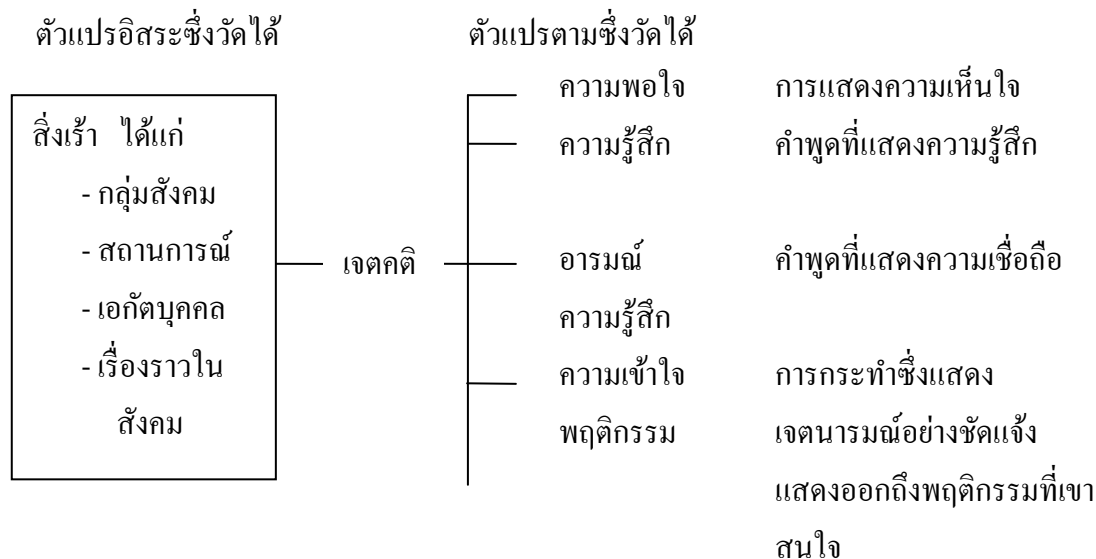
2. ความเข้าใจ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้น
3. การนำไปใช้

4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

แพทริก เมเรดิธ (Patrick Meredith, 1961: 10) ได้พูดถึงความรู้ว่า จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ความเข้าใจ (Understanding) และการคงอยู่ (Retaining) เพราะความรู้ หมายถึง ความสามารถจดจำได้ ในบางสิ่งบางอย่าง ที่เราเข้าใจมาแล้ว

เบอร์กูณ (Burgoon, 1974: 64) และ ริเวอร์, ปีเตอร์สัน และ เจนเซ็น (River, Peterson and Jensen 1971: 283 อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2540: 116-117) ได้กล่าวถึง การศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) ว่าเป็นลักษณะ อีกประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์ และความต้องการ ที่แตกต่างกันไป คนที่มี การศึกษาสูงหรือมีความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะคนเหล่านี้ มีความรู้กว้างขวาง ในหลายเรื่อง มีความเข้าใจ ศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้ มักจะเป็น คนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ การเกิดความรู้ไม่ว่า ระดับใดก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์ กับ ความรู้สึกรู้คิด ซึ่งเชื่อมโยงกับการเปิดรับข่าวสาร ของบุคคล นั้นเอง รวมไปถึงประสบการณ์และลักษณะทาง ประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคน ที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีการศึกษา มีการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับกฎจราจร ก็มีโอกา สที่จะมี ความรู้ในเรื่องนี้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ นั้นเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ สามารถระลึกได้ รวบรวมสาระสำคัญ เกี่ยวกับกฎจราจร รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งประเมินผลได้ต่อไป และเมื่อประชาชน เกิดความรู้เกี่ยวกับ กฎจราจร ไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม สิ่งที่เกิดตามมาก็คือ ทศนคติ ความคิดเห็นใน ลักษณะต่างๆ (ดาราวรรณ ศรีสุกใส, 2542 : 41)

โรเซนเบิร์ก และโฮฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland. 1963 : 1) ได้เขียนแผนภูมิแสดงการเกิดทัศนคติ (Schematic Conception of Attitude) ไว้ดังแผนภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 การเกิดทัศนคติ

กอร์ดอน อัลพอร์ต (Gordon Allport, 1975) ได้ให้ความเห็นเรื่อง ทัศนคติ ว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้ เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและประเพณีจากบิดามารดา ทั้งโดยตรง และทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป
2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่กับเด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน
3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมีทัศนคติไม่ดีต่อครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคนมีทัศนคติที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยชมคนเสมอ
4. เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับทัศนคติของบิดามารดา หรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบมาเป็นทัศนคติของตนได้

สรุปได้ว่าการเกิดทัศนคติ เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ หรือมีสิ่งเร้า เช่น บุคคล สถานการณ์ เรื่องราวในสังคม ทำให้เกิดความชอบ ไม่ชอบ หรือความรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ แสดงพฤติกรรมภายนอกของแต่ละบุคคลออกมา

4. ประโยชน์ของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 4) กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติ ดังนี้

1. ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้มีคามภาคภูมิใจในตนเอง (Self - Esteem) โดยบุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่างซึ่งนำความพอใจมาสู่ตัวเรา
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้าสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิกริยาตอบโต้หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งที่พอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อมดังจะเห็นได้จากบุคคลที่มีทัศนคติที่เหมือนกันนั้นมักจะเข้ากันได้ง่ายและบุคคลส่วนมากมักจะมีทัศนคติเหมือนกับบุคคลอื่นที่เขาใกล้ชิดสนิทสนมด้วย บุคคลที่มีความสำคัญสำหรับเขา
4. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถแสดงถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่า ทัศนคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคตินั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเท่ากับวัดสิ่งที่วัดไม่ได้ นักวิชาการก็หาวิธีวัดโดยการสร้างเครื่องวัดขึ้นมาเรียกว่า สเกล (Scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดยใช้ประเด็นต่าง ๆ ของแต่ละเรื่องทีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (Validity) แล้วก็ใช้วัดทัศนคตินั้น ๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ ของบุคคลแต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้รับและมีปัญหามากมาย เพราะผู้ศึกษาจะต้องรู้ว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของทัศนคติ หรือว่ามันเป็นเพียงทัศนคติรองลงไปซึ่งไม่สำคัญเท่าไร ทัศนคติที่เป็นแกนกลางนั้นจะมีเสถียรภาพสูงและบงการพฤติกรรมให้มากกว่า ตามปกตินี้มีวิธีวัดทัศนคติที่นอกเหนือไปจากการวัดโดย Scale วิธีเหล่านี้ก็คือ การส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบโดยใช้วิธีสะท้อนสภาวะจิต (Projective Test) และการสังเกตพฤติกรรม ทัศนคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ ดังนั้นการวัดทัศนคติโดยตรงประสบปัญหา มาก เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่า รู้สึกพอใจ หรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด ปัจจุบันแบบวัดทัศนคติที่นิยมใช้ คือมาตรวัดทัศนคติเทอร์สโตน (Thurstone's Type Scale) และมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

1. มาตรวัดทัศนคติเทอร์สโตน (Thurstone's Type Scale)

เชิดศักดิ์ โหมวาสินธุ์ (2540 : 98 - 103) กล่าวว่า การสร้างมาตรวัดทัศนคติเทอร์สโตน มีลำดับขั้นดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดทัศนคติให้มาก ให้ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการวัด

2. นำข้อความในข้อ 1 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดว่าข้อความอยู่ในมาตราใด ระหว่าง 1-11 โดยเริ่มจาก “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จนไปถึง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

3. นำผลจากการตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิมาแจกแจงความถี่และความถี่สะสมของแต่ละข้อความ แล้วนำไปคำนวณหาค่ามาตรวัด (S = Scale Value) และหาค่าความแปรปรวน (Q-Value)

4. นำข้อความที่ได้จากข้อ 3 มาเรียงลำดับค่า S ตั้งแต่ 1-11 อย่างน้อย ช่วงละ 2 ข้อความ ถ้าช่วงใดมีมากกว่า 2 ข้อ ให้เลือกข้อที่มี S น้อยที่สุด เรียงลำดับไว้ประมาณ 20-22 ข้อ นำข้อความเรียงคละกันให้ผู้ตอบเลือกว่าเห็นด้วยกับข้อความใดมากที่สุด ถ้ามีประมาณ 20 ข้อความ ให้เลือกตอบ 2 ข้อ ถ้ามีประมาณ 30 ข้อความ ให้เลือกตอบ 3 ข้อ แล้วให้คะแนนตามค่ามาตรวัด S ประจำข้อความนั้น

2. มาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท์ (Likert Scale)

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2527 : 233) กล่าวถึง การสร้างมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท์ (Likert Scale) ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของทัศนคติที่ต้องการวัดตามหลักการทั่วไปในการสร้างข้อความวัดทัศนคติให้ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด

2. สร้างข้อความวัดทัศนคติซึ่งอาจรวบรวมจากเอกสาร ตำราหรือส่งแบบสอบถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างตอบมา นำคำตอบมาสร้างเป็นข้อความวัดทัศนคติให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด และควรมีข้อความที่เป็นบวกและลบในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

3. กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ หรือ 4 ระดับ เริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือเริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5,4,3,2,1 หรือ 1,2,3,4,5 หรือ 1,2,3,4

4. นำข้อความวัดทัศนคติไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา

ตัวอย่างเช่น

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.การแต่งงานแบบดั้งเดิมส่วน ใหญ่พ่อแม่เป็นคนหาคู่ครอง					

ให้					
2. ขั้นตอนการแต่งงานเป็นการ สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ เยาวชนต้องยึดถือและปฏิบัติ ตาม					
3. จัดงานแต่งงานอย่าง ประหยัด					

เยาเวดี วิบูรณ์ศรี (2531 : 19) กล่าวถึง การสร้างมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท
ดังนี้มาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท เป็นวิธีวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยที่ใช้กันมากที่สุด ในการวิจัย
เนื่องจากกระบวนการสร้างไม่ซับซ้อน ถ้าดำเนินการสร้างอย่างดี มาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท
(Likert Scale) จะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับมาตรวัดทัศนคติเซอร์สโตน ซึ่งมีกระบวนการสร้าง
ที่ซับซ้อนกว่า ลักษณะของมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท เป็นมาตรประเภทอันตรภาคชั้นที่มีช่วง
เท่ากัน (Equal Interval Scale) ประกอบด้วยระดับต่าง ๆ 5 ระดับ หรือ 4 ระดับ ในแต่ละ
ระดับมีการให้น้ำหนักของคำตอบคะแนนรวมฉบับ (Summated Score)
จะเป็นพฤติกรรมด้านนั้น ๆ ของผู้ที่ถูกวัดต่อสิ่งนั้น

นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2525 : 128 - 132) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีวัดทัศนคติหรือเจตคตินั้นเรา
สามารถวัดได้จากพฤติกรรมทั้งทางตรง และทางอ้อม มีวิธีวัดทัศนคติไว้ 4 วิธี คือ

1. การสำรวจ (Survey) เป็นการวัดทัศนคติที่นิยมกันมาก เช่น การสำรวจ
ประชามติ การหยั่งเสียงก่อนเลือกตั้ง การสำรวจทัศนคตินั้นอาจใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามก็
ได้แล้วแต่เลือกใช้แบบไหน

วิธีสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดทัศนคติโดยตรง โดยการสอบถามผู้ที่จะวัดทัศนคตินั้น เช่น
เราจะถามว่า “ท่านชอบขั้นตอนการแต่งงานหรือไม่” หรือ “ท่านต้องการที่จะจัดงานแต่งงาน
หรือไม่” เป็นต้น

วิธีใช้แบบสอบถาม สามารถวัดทัศนคติได้ครั้งละหลาย ๆ คน สิ้นเปลืองเวลาน้อย
แบบสอบถามที่ใช้สำหรับวัดทัศนคติใช้สเกลวัดซึ่งมีหลายแบบด้วยกัน แต่ปัญหาในการสำรวจ
ทัศนคตินั้นอยู่ที่การตั้งปัญหา และข้อคำถามอีกด้วย

การใช้คำถามเบา ๆ จะทำให้คนกล้าตอบมาก แต่ผลการวิจัยได้ไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม
คำถามในการวัดทัศนคติที่ดีต้องมีมาตรฐานที่ดีด้วย กล่าวคือ คำถามที่ใช้วัดต้องมีความหนักเบา

เท่ากันด้วยจึงจะได้ผล ฉะนั้นการวัดจึงต้องกำหนดมาตรฐานของเครื่องมือที่จะใช้วัดให้แน่นอน และทำนองเดียวกันคำถามในการวัดเพื่อสำรวจเจตคตินั้นก็ต้องมีมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งไว้ด้วย

2. การใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อวัดและตรวจดูเจตคติของบุคคล คือใช้ Likert Scale (1932) (อ้างอิงจาก นิพนธ์ แจ็งเยี่ยม. 2525 : 138 - 132) เป็นแบบสอบถามที่เป็นประโยคและมีหัวข้อให้เลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทศนคติทางบวกจะได้คะแนนมาก ส่วนทศนคติทางลบจะได้คะแนนน้อย แล้วเอาคะแนนแต่ละข้อมารวมกัน และหาค่าเฉลี่ย ก็จะรู้ว่าทศนคติเป็นอย่างไร

3. การวัดแบบไม่รุนแรง (Unobtrusive Measures) เป็นการวัดทศนคติอีกแบบหนึ่ง ที่ผู้ถูกวัดไม่รู้ว่ากำลังถูกวัดทศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ใช้วิธีการวัดจดหมายหาย (Lost Letter Technique) โดยการจำหน่ายของถึงคนที่ต้องการจะวัด เช่น วัดทศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อนักการเมืองพวกที่ก้าวหน้า และพวกอนุรักษนิยม จำหน่ายของถึงคนเหล่านี้ในปริมาณเท่า ๆ กัน แล้วแกลังทำหล่นไว้ก่อนที่จะถูกส่งถึงผู้ไปรษณีย์ คนที่พบเห็นจะทำปฏิกิริยาอย่างไร อาจฉีกทิ้ง ถ้าเขาไม่ชอบนักการเมืองคนนั้น เป็นต้น การวัดแบบนี้ จะวัดได้โดยตรวจดูจดหมายที่ไปถึงปลายทาง ถ้าจดหมายถึงปลายทางแสดงว่าคนส่วนใหญ่ยังนิยมนักการเมืองคนนั้นอยู่ หรือจะวัดทศนคติของประชาชนที่มีต่อนายกรัฐมนตรีก็ได้ โดยทำในลักษณะเดียวกันนี้

4. การใช้ Projective Technique ซึ่งเป็นการวัดทศนคติทางอ้อม การวัดทศนคติตรง ๆ อาจทำให้คนเราเสียดสีที่ตอบตามตรง และจะตอบตามที่สังคมนิยมชมชอบมากกว่าที่จะออกมาจากใจจริง ดังนั้น การวัดทางอ้อมแม้จะยุ่งยาก แต่ก็สามารถได้ข้อมูลมาใกล้เคียงกับความจริงมากขึ้น มีวิธีที่สำคัญ ดังนี้

4.1 การต่อเนื่องโดยโยงความสัมพันธ์ เมื่อให้ดูสิ่งเร้าบางอย่างให้เขียนสิ่งแรกที่นึกขึ้นได้ลงในสมุดทันที ซึ่งจะได้ความสัมพันธ์ออกมา

4.2 การสร้างภาพเพื่อฝัน โดยให้เล่าเรื่องหรืออธิบายรูปภาพบางอย่างที่กำกวม สามารถบอกได้หลายแง่มุม ซึ่งเรียกว่า T.A.T. (Thematic Apperect Test) จากภาพถ่ายหรือภาพวาดที่เหมือนของจริง และภาพถ่ายที่จงใจทำให้พรางมัวไม่ชัดเจน หรือภาพหยดหมึก สิ่งที่เราออกมาจะแสดงถึงทศนคติของคน ๆ นั้นได้

4.3 การใช้สิ่งเร้าไม่ชัดเจน โดยให้ดูสิ่งเร้านั้น แล้วให้บอกความหมายของสิ่งเร้านั้น จะทำให้ทราบทศนคติของเขาได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวัดทศนคติโดยใช้วิธีมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Summated Rating หรือ Likert Method ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นแบบสอบถามที่นิยมใช้กันมากและเหมาะสมต่อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ตอบสะดวก และสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยการตอบแบบสอบถามนี้มีข้อให้เลือก คือ 1) เห็นด้วยอย่างมาก 2) เห็นด้วย 3) เห็นด้วยปานกลาง 4)

ไม่เห็นด้วย และ 5) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ซึ่งการให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความว่าเป็นนิมมาน (Positive Statement) หรือนิเสธ (Negative Statement) ถ้าข้อความนั้นเป็นนิมมาน (Positive Statement) การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

ข้อเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างมาก	5
เห็นด้วย	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	1

ในกรณีที่ข้อความเป็นนิเสธ (Negative Statement) การให้คะแนนจะตรงข้ามกัน ดังนี้

ข้อเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างมาก	5
เห็นด้วย	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521 : 98-101) ได้ทำวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อพุทธศาสนา และพระสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาระบบศาสนศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ โดยศึกษาสภาพทั่วไปของนักศึกษาระบบศาสนศึกษาที่มีต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ และศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาระบบศาสนศึกษา เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา, เพศ, เชื้อชาติ, การพึงธรรมชาติ และกลุ่มอุดมคติในชีวิต ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักศึกษาปีที่ 4 ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี กับคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 40 เปอร์เซนต์ของแต่ละคณะ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา มีความเห็นว่าพุทธศาสนา มีหลักคำสอนให้คนรับผิดชอบต่อหน้าที่ แสวงหาความจริง ความดี ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นำไป ปฏิบัติและสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หากเราเข้าใจคำสอนอย่างถูกต้อง ตลอดจนเห็นว่า พุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่มีคุณค่าอีกด้วย

2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์ที่ประพฤติดีเคร่งครัดใน ระเบียบวินัย ทำหน้าที่เผยแพร่พุทธศาสนา และที่ท่าประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น ให้การศึกษา ให้ การพัฒนา

กัญญา ศิริวัฒนากุล (2526 : 78-80) เขียนไว้ในภาคนิพนธ์ เกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน ของชาวผู้ไทยตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ถึงขั้นตอนในการแต่งงานของชาวผู้ ไทยซึ่งมีหลายขั้นตอน หนุ่มสาวผู้ไทยจะมีโอกาสพบปะพูดคุยกันได้โดยมีหลักใหญ่ ๆ ที่จะต้องถือ ปฏิบัติ จะนัดแนะกันไปพบปะพูดคุยกันที่อื่นไม่ได้นอกจากที่บ้านของฝ่ายหญิง มิฉะนั้นถือว่า “ผิด ศี” ถ้าหนุ่มพอใจสาวคนใดจะต้องไปหาที่บ้าน ซึ่งส่วนมากจะเป็นกลางคืน โดยที่พ่อแม่ของฝ่ายหญิง จะไม่ว่าและปล่อยให้คุยกันตามสบาย พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะเข้านอนเพื่อไม่ให้หนุ่มสาวกระดากอาย หรือถ้าฝ่ายหญิงนอนแล้วหนุ่มก็สามารถเรียกหรือปลุกออกมาคุยได้ ถ้าสาวพอใจก็จะออกมาคุยด้วย ถ้าไม่พอใจก็จะเฉยเสีย หนุ่มก็จะทราบว่าสาวชอบตนหรือไม่ นอกจากนี้แล้วยังมีตัวอย่างที่เป็นแนว ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการแต่งงานด้วย

สุนัย อยู่สุข (2526 : 113-114) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา และความประพฤตินักเรียนมัธยมตอนปลาย เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2526 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤตินักเรียนชาย และนักเรียนหญิงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤตินักเรียนชาย ทุกด้าน

ศศิธร ทองชัย (2529 : 63 – 70) ได้ศึกษาวิจัยประเพณีแต่งงานของชาวผู้ไทยว่า มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างประเพณีชาวจีนประเพณีชาวลาว ทั้งนี้เพราะชาวผู้ไทยเคยมีถิ่นฐาน อยู่ในดินแดนจีนมาก่อน คือ ดินแดนสิบสองจุไทย สิ่งที่ชาวผู้ไทยได้รับจากจีนก็คือความนิยมยก ย่องลูกชายมากกว่าลูกผู้หญิง เพราะเป็นผู้ชายเป็นใหญ่นั่นเอง

สมิทธิ์ สระอุบล (2531 : 76) ซึ่งได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวผู้ไทยอยู่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษากรณีบ้านโพนสิม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ และได้สรุปว่า ประชาชนชาวผู้ไทยยังคงยึดมั่นในแบบแผนประเพณีอย่างมั่นคง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการ แต่งงาน ซึ่งจะยังคงยึดถือแนวปฏิบัติที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด

มนัสกมล ทองสมบัติ (2536 : 198-202) ได้ศึกษาประเพณีพะซุของชาวผู้ไทย บ้านหนองหญ้าไซ ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประเพณีของงานพะซุ มีคติความเชื่อในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ความเชื่อด้านวัตถุ ด้านบุคคล ด้านเวลา ด้านการนับถือผี จะแทรกอยู่กับทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานพะซุทางด้านพิธีกรรมในงานพะซุ เช่น การปัก การโอม การมอบหับไขไต้งา การกินดอง การกินข้าว การสมมา การสูตรขวัญผูกแขน การปูที่นอน การเขียนเขย การรับเขียน การล้างเท้าเขต ยังยึดถือและสืบทอดกันมา

ทวีศักดิ์ บุญสุ (2537 : 194-196) ได้ศึกษาความเชื่อของชาวเขมร : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองระเวียง หมู่ที่ 4 ตำบลเวียงชัย อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อของชาวเขมรหมู่บ้านหนองระเวียงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ไปสู่การควบคุมธรรมชาติและแข่งขันกันและกันชาวเขมรจึงนิยมทำพิธีสู่ขวัญในพิธีการแต่งงาน พิธีบวช และเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม โศกดวงและพรหมลิขิต

วันชัย คำพวงศรี (2538 : 101-108) ได้ศึกษาประเพณีงานแต่งงานของกวย บ้านอาโพน ตำบลอาโพน อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ชาวกวยบ้านอาโพนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากแหล่งอื่น และเป็นชนกลุ่มน้อยในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ประเพณีการแต่งงานของชาวกวยบ้านอาโพน มีการผสมผสานกับชาวไทยเขมรด้วย สำหรับบทบาทของพิธีกรรมการแต่งงานกับวิถีชีวิตชาวกวย จะมีบทบาทในด้านความเชื่อเกี่ยวกับคุ้มครอง ความเชื่อเกี่ยวกับการทาบตาม ความเชื่อเกี่ยวกับการหมั้น ความเชื่อเกี่ยวกับขันหมากแต่งงาน ความเชื่อเกี่ยวกับการสู่ขวัญคู่บ่าวสาว ความเชื่อเกี่ยวกับการเซ่น ผีบรรพบุรุษ และความเชื่อเกี่ยวกับการสมมา

ชาญชัย ใจหาญ (2538 : 227) ได้ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยเขมรกับชาวไทยลาวบ้านหัวหมู ตำบลก้ามปู อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยเขมรจะยอมรับการผสมผสานจนวัฒนธรรมบางอย่างถูกกลมกลืนเป็นวัฒนธรรมไทยลาวจนหมด ดังจะเห็นได้จากภาษาพูดซึ่งปัจจุบันไม่มีการใช้ภาษาเขมรในการติดต่อกันภายในหมู่บ้าน การที่วัฒนธรรมบางอย่างของชาวไทยเขมรในหมู่บ้านได้ถูกกลายกลืนเป็นผลมาจากไทยเขมรรู้สึกว่าคุณค่ามีความต่ำต้อย และด้อยโอกาสกว่ากลุ่มอื่นจึงพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ และในขณะเดียวกันก็ยอมรับในวัฒนธรรมของตนว่าเป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มอื่นปฏิบัติได้ยาก ดังนั้นการผสมผสานทางวัฒนธรรมจึงมีการรับเอามาทั้งหมด และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่าง

รัตนา กิ่งแก้ว (2543 : 134-135) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก

จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะประเพณี โคนตา ประเพณีแต่งงาน และประเพณีการบวชนาค ซึ่งมี ลักษณะเฉพาะของชุมชน

จรรยา เรียนไชสง (2545 : 79-80) ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และวัย พบว่า วัยทำงานและวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

โทมัส เกิสซ์ (2518 : 14 – 19) ได้ศึกษาการพัฒนาและเชิยพื้นฐานะทางสังคมของชาวผู้ไทย ในเขตตำบลหนองสูง อำเภอกำชะอี จังหวัดนครพนม ระหว่าง พ.ศ. 2505 – 2506 ซึ่งสรุปได้ว่า ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตส่วนใหญ่ติดอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสังคมแบบชานา รักถิ่นฐานบ้านเกิด แม้ว่ากลุ่มชนชาวผู้ไทยจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจเหมือนกับชนกลุ่มอื่นๆ สำหรับในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้นส่วนใหญ่จะเกิดจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ต้องมีการแข่งขันตลอดเวลา ทำให้เวลาถือเป็นเรื่องสำคัญและมีคุณค่าต่อการทำภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตของคนทุกชาติพันธุ์ ดังนั้นขั้นตอนประเพณีในการแต่งงานของชาวผู้ไทยจึงได้ค่อย ๆ เลือนหายไป เช่น การสูตรของหมอสูตรที่ใช้เวลาให้สั้นลง การเตรียมของสมมาโดยการซื้อแทนการลงมือทำเอง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการใช้ชีวิตภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคที่ต้องแข่งขันและพร้อมที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งต่าง ๆ ที่ดูเหมือนไม่มีความจำเป็นจึงถูกลบเลือนออกไปจากวิถีชีวิต ทั้งที่เมื่อก่อนสิ่งเหล่านี้เคยเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเจริญด้านวัฒนธรรมและประเพณีของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้แนวทางในการเลือกกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แนวทางในการสร้างเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้แนวทางในการกำหนดสมมติฐาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบ ขั้นตอนของพิธีกรรมการแต่งงาน การเปลี่ยนแปลงของ ประเพณีแต่งงานและทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทย และญ้อ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษาขั้นตอนประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ในอดีตและปัจจุบัน ผู้วิจัย ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทยและญ้อ

เป้าหมายของการวิจัย

1. พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย ของชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1.1 ชาติพันธุ์เขมร	จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
1.2 ชาติพันธุ์ส่วย	จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์
1.3 ชาติพันธุ์เยอ	จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์
1.4 ชาติพันธุ์ผู้ไทย	จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม
1.5 ชาติพันธุ์ญ้อ	จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร

2. กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 10 คน ซึ่งเป็นปราชญ์ ชาวบ้าน ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการแต่งงานของชาติพันธุ์ คู่บ่าวสาวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ เพื่อสัมภาษณ์ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ และความเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงาน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling

เครื่องมือ เทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย สร้างขึ้นใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดและบริบทที่ผู้วิจัย ดำเนินการศึกษา แบ่งตามวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและมีโครงสร้าง
2. กล้องถ่ายรูป
3. เทปบันทึกเสียง
4. บันทึกภาคสนาม (Field Note)

วิธีสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อประโยชน์ในการ สร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดความมุ่งหมาย และนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ และขั้นตอน ของพิธีกรรมการแต่งงาน ตลอดจนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต พิธีกรรมการแต่งงานของแต่ละ ชาติพันธุ์ และศึกษาความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการเกี่ยวกับพิธีกรรมการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับสร้างแบบสัมภาษณ์
3. ร่างแบบสัมภาษณ์ตามความมุ่งหมายและนิยามเชิงปฏิบัติการ นำเสนอคณะผู้ร่วม วิจัย เพื่อตรวจพิจารณาแก้ไขเบื้องต้น แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน
2. สังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเพณีแต่งงานและการบันทึกภาพที่เกี่ยวข้องประเพณี แต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มที่ศึกษา

การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล ด้วย เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์

เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์อุปนัย (Analytic induction) การวิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การตีความหมายข้อมูล (Interpret Method)

ตอนที่ 2 การศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ในอดีตและปัจจุบัน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนของประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทยและญ้อ ในอดีตและปัจจุบัน

เป้าหมายของการวิจัย

1. พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย ของชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้
  - 1.1 ชาติพันธุ์เขมร   จังหวัดสุรินทร์   จังหวัดบุรีรัมย์   จังหวัดศรีสะเกษ
  - 1.2 ชาติพันธุ์ส่วย   จังหวัดศรีสะเกษ   จังหวัดสุรินทร์
  - 1.3 ชาติพันธุ์เยอ   จังหวัดศรีสะเกษ   จังหวัดสุรินทร์
  - 1.4 ชาติพันธุ์ผู้ไทย   จังหวัดมุกดาหาร   จังหวัดกาฬสินธุ์   จังหวัดนครพนม
  - 1.5 ชาติพันธุ์ญ้อ   จังหวัดนครพนม   จังหวัดสกลนคร

2. กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 10 คน ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการแต่งงานของชาติพันธุ์ คู่บ่าวสาวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ เพื่อสัมภาษณ์ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ และความเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงาน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling และ เยาวชน ในพื้นที่ ที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา ชาติพันธุ์ละ 8 – 10 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม และ เยาวชน ที่เรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ ความเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงาน และคติความเชื่อและทัศนคติต่อประเพณี แต่งงาน ได้มาโดยการเลือกแบบ Snowball Sampling

เครื่องมือ เทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย สร้างขึ้นใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดและบริบทที่ผู้วิจัย ดำเนินการศึกษา แบ่งตามวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและมีโครงสร้าง
2. กล้องถ่ายรูป
3. เทปบันทึกเสียง
4. บันทึกภาคสนาม (Field Note)

วิธีสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อประโยชน์ในการ สร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดความมุ่งหมาย และนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ และขั้นตอน ของพิธีกรรมการแต่งงาน ตลอดจนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต พิธีกรรมการแต่งงานของแต่ละ ชาติพันธุ์ และศึกษาความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการเกี่ยวกับพิธีกรรมการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับสร้างแบบสัมภาษณ์
3. ร่างแบบสัมภาษณ์ตามความมุ่งหมายและนิยามเชิงปฏิบัติการ และส่งให้ผู้ร่วมวิจัย เสนอแนะและทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะผู้ร่วมวิจัย จนได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร
2. สังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเพณีแต่งงานและการบันทึกภาพที่เกี่ยวข้องประเพณี แต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มที่ศึกษา
3. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเยาวชนเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลง ของประเพณีแต่งงาน และทัศนคติต่อการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อ คำถามเพื่อใช้ในตอนที่ 3 โดยกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มดังนี้
  - ความคิดเห็น องค์ประกอบ และขั้นตอนของพิธีกรรมการแต่งงานในอดีต
  - ความคิดเห็น องค์ประกอบ และขั้นตอนของพิธีกรรมการแต่งงานในปัจจุบัน

- ทักษะคิดต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ
- ทักษะคิดต่อการแต่งงาน การอยู่ก่อนแต่ง การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเรียน
- ความเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมการแต่งงาน
- ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมแต่งงาน

การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล ด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์อุปนัย (Analytic induction) การวิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การตีความหมายข้อมูล (Interpret Method)

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะคิดต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทยและญ้อ มีระดับการศึกษาและเพศแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ เยาวชนของชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้
  - 1.1 ชาติพันธุ์เขมร   จังหวัดสุรินทร์   จังหวัดบุรีรัมย์   จังหวัดศรีสะเกษ
  - 1.2 ชาติพันธุ์ส่วย   จังหวัดศรีสะเกษ   จังหวัดสุรินทร์
  - 1.3 ชาติพันธุ์เยอ   จังหวัดศรีสะเกษ   จังหวัดสุรินทร์
  - 1.4 ชาติพันธุ์ผู้ไทย   จังหวัดมุกดาหาร   จังหวัดกาฬสินธุ์   จังหวัดนครพนม
  - 1.5 ชาติพันธุ์ญ้อ   จังหวัดนครพนม   จังหวัดสกลนคร

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่เรียนในพื้นที่เป้าหมายของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเยาวชน ที่จำแนกเป็นเยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา เพื่อตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงาน โดยดำเนินการดังนี้

2.1 เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ทำการสำรวจจำนวนเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ในพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 150 คน รวมทั้งหมด 750 คน

2.2 เยาวชนในระดับอุดมศึกษา ทำการสำรวจจำนวนเยาวชนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในระดับอุดมศึกษาของพื้นที่เป้าหมาย ชาติพันธุ์ละ 50 คน รวมทั้งหมด 250 คน

เครื่องมือ เทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบวัดทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีสร้างแบบวัดและการหาคุณภาพ

ในการสร้างแบบวัดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์

2. นำประเด็นการสนทนากลุ่มและการสอบถามจากตอนที่ 2 มาสร้างแบบวัดและนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Tryout) โดยสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ

3. จากข้อ 1 ข้อ 2 มาสร้างเป็นแบบวัดมีลักษณะเป็น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงานในปัจจุบัน แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 5 ฉบับ แยกเป็นชาติพันธุ์ โดยแบบวัดแต่ละชุดมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร จำนวน 46 ข้อ

3.2 แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ส่วย จำนวน 43 ข้อ

3.3 แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เยอ จำนวน 35 ข้อ

3.4 แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ผู้ไทย
จำนวน 55 ข้อ

3.5 แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ญ้อ
จำนวน 40 ข้อ

นำแบบวัดที่สร้างขึ้นเสนอกณะผู้ร่วมวิจัย เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบวัดทั้ง 5 ฉบับ ที่ผ่านการตรวจการแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับเยาวชนที่เป็นชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ ชาติพันธุ์ละ 200 คน รวม 1000 คน

5. นำแบบวัดมาหาความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2546 : 96)

6. จัดพิมพ์แบบวัดฉบับจริงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้เยาวชนตอบแบบวัดเกี่ยวกับทัศนคติต่อการแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ส่วย ชาติพันธุ์เยอ ชาติพันธุ์ผู้ไทยและชาติพันธุ์ญ้อ ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเบื้องต้นเพื่อการจัดกลุ่ม จำแนก เช่น ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล(Methodological Triangulation) และไคสแควร์ (Chi – Square Test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามเครื่องมือ ดังนี้

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2551 : 50)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หาโดยวิธีใช้สูตร

α - Coefficient ของ Cronbach ดังนี้ (สมบัติ พ้ายเรือคำ. 2551 : 114)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของ คะแนนแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ร้อยละ หาโดยใช้สูตร ดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 119)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร ดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 125)

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum fX$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกตัวในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ค่าไคสแควร์ (Chi – Square Test) โดยใช้สูตร (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2551 : 342)

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าสถิติไคสแควร์
	O	แทน	ความถี่ที่สังเกตได้
	E	แทน	ความถี่ที่คาดหวัง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน และการสังเกตการมีส่วนร่วมในประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ต่าง ๆ พบผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ประเพณีแต่งงานชาติพันธุ์เขมร

ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร มีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

การเลือกคู่ครอง

พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นคนช่วยดู และแนะนำผู้ที่มีความเหมาะสมให้กับลูก การเลือกคู่ครองถ้าเป็นผู้ชายก็ต้องเป็นคนรักลูกรักเมีย พ่อแม่สามารถบอกสอนได้ ดูจากฐานะทางครอบครัว ความขยันขันแข็งรู้จักทำมาหากิน มีอวัยวะครบ 32 ถ้าเป็นผู้หญิงต้องรักลูกรักสามี พ่อแม่บอกสอนได้ เป็นแม่ศรีเรือน ทำกับข้าวหุงหาอาหารเป็น ดูฐานะทางครอบครัว ซึ่งจะดูตั้งแต่บรรพบุรุษหรือ โศตรเหง้าตนเอง หรือ ชายหญิงบางคนเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเมื่อไปตักน้ำ หาฟืน ต่ำข้าว หรือเมื่อไปชมหมอลำตามงานวัดต่าง ๆ ตอนกลางคืนฝ่ายชายก็จะ จุดไฟไปยังบ้านที่ตนเองเกิดความรักใคร่ชอบพอ โดยจะขึ้นไปบ้านอย่างถูกต้อง พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะรู้เห็นและทราบเรื่องราวตลอด ซึ่งตอนนั้นไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน เพราะถือว่าเป็นการผิดผีบรรพบุรุษ ชายหญิงต้องเข้าพิธีแต่งงานก่อนและตอนนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนากันจึงทำให้คนส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน

การทาบทาม

มีเจ้าแก็หรือ นายไซ ประมาณ 4-5 คน ไปบ้านฝ่ายหญิงเพื่อไปทาบทามหรือ สอบถาม ว่าฝ่ายหญิงจะแต่งงานกับฝ่ายชายของตนหรือไม่ ถ้าฝ่ายหญิงบอกว่า ตกลง เจ้าแก็ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามที่จะมาสู่ขอและจัดวันหมั้น

การสู่ขอและวันหมั้น (ปั้งตางค์)

เจ้าแก็ไปด้วยประมาณ 4-5 คน และมีการจัดเตรียมขันหมาก 1 คู่ พลุ 1 คู่ เหล้า สาโท 1 ขวด ไก่ตัวเมีย 1 ตัว เพื่อดูคางไก่อว่าสวยหรือไม่ (หมายถึง เมื่อฝ่ายชายกับฝ่ายชายแต่งงานไปแล้วจะใช้เนื้อคู่กันหรืออยู่กันได้นานหรือไม่) เงินที่เตรียมไปหมั้นอีก 10 บาท จากนั้นก็จะมีกร ตกลงค่าสินสอด ซึ่งค่าสินสอดในตอนนั้นประมาณ 400 - 500 บาท หรือบางคนที่มีฐานะก็มี สร้อยทองด้วย และ สิ่งที่ฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมมาให้ฝ่ายหญิงในวันแต่งงาน และเจ้าแก็ฝ่ายชายก็จะ ไปหาฤกษ์ยามวันแต่งกับอาจารย์ หรือ พรหมณ์เพื่อดูวันเวลาที่เหมาะสม

วันแต่งงาน (เทอกรา)

ผ่านพิธีหมั้นแล้ว เมื่อเจ้าแก็ฝ่ายชายหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมที่จะจัดงานแต่งงาน ซึ่ง อยู่ในช่วงเดือน 2 เดือน 4 หรือเดือน 12 ในวันแต่งฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้อง เตรียมมาในวันแต่ง ได้แก็

1. หมู 1 หาบ (หมูน้ำหนัก 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและ ขา เครื่องใน หั่นมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด เพื่อเซ่นผี บรรพบุรุษ

2. เหล้า 1 เท (1 ไท สมัยก่อนเป็นเหล้าสาโท)(นำไปเซ่นผีบรรพบุรุษที่บ้าน เจ้าสาว)

3. ขบวนขันหมากประกอบด้วย

3.1 ผลไม้ มะม่วง 3-4 ผลกล้วย 3 หวี (กล้วยมหาไทรย)

3.2 อ้อย มะพร้าว

3.3 ขนมนางเล็ด ขนมนโกรจ 3 ถาด ซึ่งจัดกล้วย มะม่วง มะพร้าวใส่ รวมกันในถาดขนมใส่จนเต็มถาด

3.4 ขันหมาก เป็นหมากแห้ง (ใช้เมล็ด) 5 ลูก ขันพลู ใช้พลู 5 ใบ คุณ (กล้วยพฤษ) เป็นแท่งยาวเล็ก ๆ 5 อัน สราจิริเวียไว้กินกับหมากพลู (ซื้อมาจากพ่อค้าที่เป็นคนจีน มีลักษณะเป็นก้อนสีดำขนาดเท่าหัวแม่มือ) ใส่ประมาณ 5 ก้อนนำไปมอบให้ฝ่ายพ่อแม่ หรือเจ้าแก็ ฝ่ายหญิง และมียาเส้นพอกำ

3.5 งาน ชาม เสื้อ หมอน ขวาน มีด ที่จะเตรียมมาสู่ฝ่ายหญิง (เจ้าสาว)

บายศรีสู่ขวัญ

จัดทำทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวคนละ 1 พานใหญ่ ในบายศรีจะทำจากใบตอง ทำเป็นสวย หรือ ลออ มีลักษณะคล้ายรูปกรวย ประดับด้วย ดอกกรักขาว ดอกดาวเรือง ฝ้ายที่ทำด้วยขมิ้น (ด้ายสายลินินจัน)ผูกใส่ก้านมะพร้าวเสียบในบายศรี สำหรับผูกข้อมือเจ้าบ่าว เจ้าสาว จัดชั้น 5 ชั้น 8 (ดอกไม้ รูป เทียน) ไข่ไก่ต้มสุก 1 ฟอง แม่ไก่ต้มสุก 1 ตัว ข้าวเหนียว 1 ปั้น ซึ่งเจ้าแจะนำไปวางตรงกลางของปะรำพิธี

ชุดเจ้าบ่าว – เจ้าสาว

สมัยก่อนเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งซึ่งทำมาจากผ้าไหมสวยงาม และใส่เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาว และมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ ส่วนเจ้าสาวจะนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากเส้นด้ายหรือผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นเอง มีการเก็บลายขิดสวยงาม เสื้อสีขาวหรือสีชมพูตามที่หาได้

ขบวนแห่ขันหมาก

เริ่มแห่จากบ้านมาประมาณ เวลา 3 โมงเช้า เมื่อขบวนขันหมากฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) มาถึงบ้านฝ่ายหญิง (เจ้าสาว)หน้าบ้านเจ้าสาวจะมีญาติของเจ้าสาว อาจจะเป็นพี่น้อง 2 คน นำผ้าขาวม้ามากั้นประตูทางเข้าบ้าน และจะไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าไปได้ง่ายๆ นอกจากจะมีของแลกเปลี่ยน ก็คือ เหล้า 1 ขวด จ้างเข้าบ้าน (เข้าสู่ปะรำพิธี, ปะรำพิธีทำจากก้านมะพร้าวซึ่งมุงทำเป็นหลังคาทำต่อออกมาจากตัวบ้าน ไข่เสจากไม้ 9 ดัน) พิธีแต่งงานจะเริ่มจัดทำที่ปะรำพิธี เมื่อเจ้าบ่าวสามารถเข้าสู่ปะรำพิธีได้แล้ว เจ้าบ่าวจะเข้าไปนั่งตรงบริเวณที่มีบายศรี ซึ่งบายศรีนี้จะวางไว้เสาที่ตรงกลางของปะรำพิธีรวมทั้งข้าวของต่าง ๆ ในขบวนขันหมาก จากนั้นญาติหรือเจ้าแจะทางฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำตัวเจ้าสาวเข้ามายังปะรำพิธี ต่อจากนั้นทั้งเจ้าแจะ ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายและแขกที่มาร่วมงานจะนั่งในปะรำพิธี เจ้าแจะทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะมอบสินสอดให้เจ้าแจะฝ่ายเจ้าสาว จากนั้นพราหมณ์ (อาจารย์สู่ขวัญ) ก็จะเริ่มทำพิธีบายศรี สวดสู่ขวัญ (ภาษาเขมร เรียกว่า ฮาวปลิง) ซึ่งเป็นการเรียกขวัญของคู่บ่าวสาวว่าไปอยู่ที่ใดก็ให้กลับเข้าสู่รูปร่าง และเป็นคำสั่งสอนที่พูดภาษาเขมร จากนั้นพ่อแม่ เจ้าแจะ ญาติพี่น้อง ก็จะฝ่ายมาผูกแขนเจ้าบ่าว เจ้าสาว เป็นการรับเขยเข้าบ้าน ก็จะมีบางคนนำเงินผูกในฝ้าย ซึ่งแต่ก่อนเป็นเงิน 1 สลึง หรือมากกว่านี้ ที่มีลักษณะเป็นรู หรือบางคนผูกเฉพาะฝ้ายเท่านั้น

การส่งตัวเข้าห้องหอ

เมื่อเสร็จพิธีบายสีที่ปะรำพิธี ก็จะเป็นพิธีการส่งตัวบ่าวสาวเข้าห้องหอที่บ้านเจ้าสาว เรียกว่า ฝ่ายชายแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง ก่อนที่มีการส่งตัวนั้น พ่อแม่ และคนแก่คนเฒ่าที่มีครอบครัว หรือเป็นผู้ที่มีประสบความสำเร็จในการแต่งงานเป็นผู้จัดเตรียมห้องหอ ด้วยการมาปูที่นอน สมัยก่อน ปูเสื่อที่ฝ่ายเจ้าสาวเป็นคนทอและเย็บเอง จากนั้นผู้ที่มีครอบครัว เป็นผู้หญิงสองคนจะลงไปนอนบนที่นอน หรือบนเสื่อเพื่อเป็นสิริมงคล พอถึงเวลาส่งตัวบ่าวสาวในวันแต่งงาน พราหมณ์ หรืออาจารย์จะนำบ่าวสาวสวด นะโม 3 จบ เจ้าบ่าวเจ้าสาวพุดตาม ก่อนที่จะเข้าห้องหอบ่าวสาวก็จะกราบพ่อแม่ และพ่อแม่จะพรมน้ำมนต์และอวยพรให้ จากนั้นจึงเดินเข้าห้องหอ ข้าง ๆ ที่นอนจะมี ถาด ใส่ข้าว กับข้าว (พาสั่ว) และมีเหล้า 1 ขวด จากนั้นก็จะกราบพราหมณ์ พราหมณ์จะป้อน ข้าวป้อนน้ำ ซึ่งพราหมณ์จะป้อนข้าวเจ้าบ่าวก่อน แล้วจึงป้อนเจ้าสาว อวยพร แล้วพรมน้ำมนต์ให้เสร็จพิธีการส่งตัว ถ้าแก่ พราหมณ์เป็นคนทำพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

การสมมาปูย่า

เมื่อเสร็จพิธีส่งตัวที่บ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว เครื่องสมมาประกอบด้วย เสื่อ หมอนจืด ผ้าขาวม้า ผ้าถุงทอจากเส้นไหมซึ่งสมัยก่อนจะทอเอง ซึ่งเครื่องสมมานี้จะจัดเตรียมให้ครบทั้งญาติพี่น้องทางฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เจ้าบ่าว พอไปถึงบ้านเจ้าบ่าว เจ้าสาวและญาติพี่น้อง ตรงบันไดบ้าน แม่เจ้าบ่าวจะใส่น้ำอุ่นในหม้อดินใส่ขมิ้น ข้างในหม้อดินจะมีหอมเงิน และใช้ใบตองปิด ไว้ เจ้าสาวจะล้างเอาของข้างใน เป็นการรับขวัญเจ้าสาว (ลูกสะใภ้) ซึ่งสมัยนั้นเป็นเงินสลึง ไม่มีทอง จากนั้นเจ้าสาวมอบเครื่องสมมาให้พ่อแม่ และญาติ ๆ ทางเจ้าบ่าว ก็จะมีการผูกข้อมือและให้เงินค่าเครื่องสมมา ซึ่งประมาณ 10 – 20 บาท เงินที่ผูกข้อมือได้ พราหมณ์จะห่อให้เจ้าสาว และบอกให้ซื้อ หมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ ก็ให้ซื้อไก่ตัวเมียเพื่อจะได้ออกคอกออกผลต่อไป

พิธีอาบน้ำให้ปูย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว)

เมื่อมอบเครื่องสมมาแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะช่วยกันอาบน้ำให้พ่อแม่ ปะแป้ง และผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าทั้งเสื้อข้างใน เสื้อตัวนอกนั้นจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ พอเสร็จแล้ว ก็มีการเลี้ยงข้าวญาติพี่น้อง แยกหรือที่มาร่วมงานเป็นการเสร็จพิธี

1.2 ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ส่วย

การเลือกคู่ครอง

มีทั้งพ่อแม่เป็นคนเลือกคู่ครองให้ เมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรักชอบลูกสาวบ้านใดก็จะส่งเจ้าแก่ซึ่งเป็นทีนับหน้าถือตา หรือเป็นผู้อาวุโสในหมู่บ้านไปเจรจาทาบทามให้ลูกชายของตน ลูกจะเชื่อฟังพ่อแม่มาก คุณสมบัติที่พ่อแม่ดู ก็คือ มีอวัยวะครบ 32 ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือน ว่านอนสอนง่าย กิริยามารยาทเรียบร้อย ถ้าเป็นผู้ชายก็ดูว่ามีอวัยวะครบ 32 ขยันขันแข็งทำมาหากิน บอกสอนง่าย ดูตั้งแต่โคตรเหง้าวงศ์ตระกูล หรือถ้าพ่อแม่ไม่หาให้ ชายหญิงเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเอง ซึ่งผู้ใหญ่รับรู้และให้คำแนะนำลูกเรื่องการมีคู่ครอง ส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน

การทาบทาม

และหมั้น ซึ่งประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติสืบทอดกันมากก็คือ ถ้าผู้หญิงรักหรือชอบพอผู้ชายคนใดก็จะเล่าให้พ่อแม่ฟัง การสู่ขอจะเริ่มขึ้นเมื่อลูกสาวบอกให้พ่อแม่ของตนว่ารักใคร่ชอบพอกับชายใด พ่อแม่จะไปติดต่อกับผู้เป็นเจ้าแก่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่านายไซ 2 – 3 คนและมีความสุขประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ จะให้ช่วยติดต่อกับชายหนุ่มที่มาชอบพอรักใคร่กับลูกสาวของตน การติดต่อนี้เรียกว่า “กระโปนโค” หมายถึง ตามหนุ่มในการไปติดต่อกับนายไซนั้น นายไซจะจุดไม้ซึ่งเป็นเครื่องให้แสงสว่างที่ทำด้วยเชื้อเพลิงห่อด้วยใบไม้ แล้วมัดด้วยดอกที่ทำจากไม้ไผ่ เมื่อถึงบ้านฝ่ายหญิงก็จะดับได้ที่เชิงบันไดบ้าน จากนั้นจะขึ้นไปเจรจากับฝ่ายหญิงบนบ้าน ถ้าเจรจากันตกลงถามฝ่ายหญิงว่าจะตกลงเอาไหม ถ้าตกลงว่าเอา ก็จะมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษให้รับทราบ

วันสู่ขอ

เจ้าแก่ฝ่ายชายเตรียมไก่ตัวเมียมาเพื่อดูคางไก่ว่าสวยหรือไม่สวย ถ้าคางสวยก็แปลว่าใช้เนื้อคู่กัน ถ้าคางไก่ไม่สวยถ้าผู้หญิงผู้ชายรักใคร่กันก็จะเลื่อนวันสู่ขอออกไป นำไก่ตัวใหม่มาคอกไม้ 5 คู่ขันหมาก 5 คู่ ขันพลู 5 คู่ เทียน 5 คู่ เหล้า 1 ขวด เงินที่จะมาหมั้น 12 บาท เพื่อนำมาเซ่นผี จากนั้นเจ้าแก่ก็จะมีรถตกลงเรื่องค่าสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมมาในวันแต่งงาน และหาฤกษ์ยามที่จะแต่งงาน คือ เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และ เดือน 12 ขึ้น 1 ค่ำ, ขึ้น 2 ค่ำ, ขึ้น 3 ค่ำ, วันขึ้น 6 ค่ำ หรือ ขึ้น 13 ค่ำ และได้มีการจัดทำสัญญากัน โดยทำเป็นหนังสือสัญญามีการระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ในสัญญาจะประกอบด้วยเรื่องเงินสินสอดของหมั้นในการแต่งงาน วันเดือนปีที่จะแต่งงานและเรื่องโทษของการผิดสัญญา จากนั้นจะมีการลงชื่อผู้ทำสัญญาและพยานไว้

เป็นหลักฐาน แล้วมอบให้ทั้งสองฝ่ายเก็บไว้คนละฉบับ เมื่อทำสัญญาเรื่องสินสอดของหมั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถ้าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา ตามประเพณี หากทางฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ทำตามข้อตกลง ฝ่ายหญิงก็จะรับสินสอดที่ฝ่ายชายมอบไว้ให้ แต่ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะต้องชดเชยสินสอดของหมั้นตามที่ตกลงไว้เป็นจำนวนสองเท่า

พิธีการแต่งงาน

การแต่งกายเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งทำเป็นโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ส่วนฝ่ายเจ้าสาวจะใส่ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากไหม ใส่เสื้อสีขาว หรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น ซึ่งสถานที่จัดงานจะจัดที่บ้านฝ่ายเจ้าบ่าวและบ้านเจ้าสาวเป็นพิธีการที่เรียบง่าย ไม่หรูหรา ไม่มีการแต่งหน้าทำผมเมื่อถึงฤกษ์ยามที่เหมาะสมตามที่เจ้าแก่ (นายไซ) ตกลงไว้ ทั้งฝ่ายบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะมีการจัดงานซึ่งก่อนที่จะถึงวันแต่ง พ่อแม่ ญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายก็ได้บอกงานให้ชาวบ้านได้รับทราบว่ามีงานแต่งงานรับลูกเขย ลูกสะใภ้ ให้มาช่วยงานก่อนวันแต่ง ญาติพี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่จะมาช่วยกันทำบายศรี เพื่อนฝูงมาช่วยกันหอบน้ำ หาฟืนที่จะใช้ในงาน ก็จะมีการเลี้ยงด้วยข้าวปลาอาหาร เหล้ายา ฆ่าหมูฆ่าวัว เลี้ยงแขกเลี้ยงชาวบ้าน พอวันรุ่งขึ้น พิธีการต่าง ๆ นั้นจะเริ่มตอนที่ฝ่ายชายจะแห่ขบวนขันหมากมาที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งในขบวนขันหมากจะประกอบด้วย พานบายศรี ขันหมาก ขันพลู หมู 1 ตัว หรือไก่ 1 ตัวมาให้ฝ่ายเจ้าสาวเป็นการนำมาเลี้ยงเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ให้ออกลูกออกผล เหล้า แต่ก่อนเป็นเหล้าสาโท ดันอ้อยตันกล้วยจำนวนไม่จำกัด และเงินสินสอดที่ตกลงกันไว้ ซึ่งแต่ก่อนค่าสินสอดประมาณ 200 – 300 บาท ไม่มีทอง ซึ่งจะจัดเตรียมไว้ให้นายไซเป็นคนจัดการให้ พอขบวนขันหมากมาถึงหน้าบ้านเจ้าสาว ก็จะมีประตูกั้น แต่ก่อนใช้ไม้ยาว มีคนถือสองคนกั้นประตูไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวจะให้เหล้า 1 ขวดเป็นค่าจ้าง เมื่อเจ้าบ่าวสามารถผ่านประตูได้แล้ว ญาติฝ่ายเจ้าสาวก็จะมารับข้าวของจากฝ่ายเจ้าบ่าวและเชื้อเชิญให้เข้าไปนั่งในปะรำพิธีที่ทำจากก้านมะพร้าวซึ่งจัดทำไว้หน้าบ้าน พอเจ้าบ่าวเข้ามานั่งในปะรำพิธีหรือเจ้าสาว ญาติเจ้าสาวจะนำตัวเจ้าสาวออกมานั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว เจ้าสาวจะไหว้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับไหว้ตอบ จากนั้นนายไซ (เจ้าแก่) จะส่งมอบสินสอด ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ และญาติพี่น้องหลายคนทางฝ่ายเจ้าสาวรับทราบ และประกาศให้แขกที่มาร่วมงานรับทราบ จากนั้นจะเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ก่อนนั้นพ่อแม่จะนำเงินประมาณ 10 บาทเป็นค่าครู ผูกกับฝ่ายให้พราหมณ์ จากนั้นพราหมณ์ ทำพิธีสู่ขวัญ ซึ่งเจ้าบ่าวจะนั่งทางขวามือของพราหมณ์ เจ้าสาวจะนั่งซ้ายมือของเจ้าบ่าว จะมีการจัดข้าว กับข้าว น้ำเปล่า เหล้า ใส่ถาดวางหน้าพราหมณ์ เป็นการบูชา บูชา พราหมณ์จะเริ่มสูตรขวัญส่วนใหญ่ชาติพันธุ์ส่วยบ้านกระแซงจะนับถือศาสนาพุทธจึงเริ่มต้นด้วยการกล่าวบูชาพระรัตนตรัย โดยการตั้งนะโม 3 จบ และกล่าวอันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ยักษ์ทั้งหลายมาร่วมพิธีด้วยจากนั้นก็ทำพิธีสู่ขวัญเรียกขวัญบ่าวสาว แล้วพราหมณ์เป็นคนนำฝ่ายผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ให้คำอวยพร จากนั้นเจ้าแก่

จะร้องเรียกว่า ให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาผูกแขนที่มาร่วมงานก็ผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ซึ่งสมัยนั้นก็จะผูกแขนให้เงินเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้ให้เลย ซึ่งจะน้อยกว่าสมัยนี้มาก พอเสร็จแล้วพราหมณ์ก็จะตรวจดูไขในบายศรีว่าสวยงามหรือไม่ ก็จะปอกเปลือกไขป้อนกับข้าวสุกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกินคนละ 3 คำ แล้วให้ดื่มน้ำตามเพื่อเป็นสิริมงคล

การขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า

เมื่อทำพิธีส่งตัวแล้ว จากนั้นฝ่ายเจ้าสาวจะไปสมมาปู้ย่า เครื่องสมมาประกอบด้วย เลื่อ หมอน ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ซึ่งเครื่องสมมานี้จะต้องให้ญาติทุกคนของฝ่ายชาย ก่อนที่เจ้าสาวจะขึ้นข้างบนบ้านเจ้าบ่าว ทางขึ้นบันไดจะมีกระบุงข้าวเปลือกมีหินลับมีดหรือขวานใส่ไขแล้วไขนุ่นปิดด้านบน เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะเหยียบกระบุงข้าวขึ้นบนบ้าน พอขึ้นไปถึงหัวบันไดบ้านจะมีเครื่องครัวอย่างเช่น ครก สาก ถ้วยชามวางอยู่ เจ้าสาวจะจัดเก็บวางใหม่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พ่อแม่เจ้าบ่าวจะจัดเตรียมหม้อดินใส่น้ำขมิ้น ใส่น้ำมัน ถูทองหรือแล้วแต่ขึ้นอยู่กับฐานะทางบ้าน เจ้าสาวก็จะล้างเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะไปนั่งบริเวณที่จัดไว้มีหมอน 2 ลูกวางอยู่ด้านหน้าเจ้าบ่าวเจ้าสาว ถ้าแก่ก็จะร้องเรียกว่าปู้ยามาผูกแขนเอาลูกสะใภ้ สมัยก่อนผูก 10-20 บาท พอเสร็จก็มีการเลี้ยงข้าว เหล้ายาแล้วฝ่ายเจ้าสาวก็ลากลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาวเข้าห้องหอ

เมื่อเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้ว พราหมณ์และ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็นำเจ้าบ่าวเจ้าสาวขึ้นบนห้องหอ ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวขึ้นไปก็จะไปเปิดใต้หมอนเปิดใต้ที่นอนก็จะเห็นมวนยาเส้นหมาก พลูวางอยู่ใต้หมอนหรือใต้ที่นอน ก็จะพูดขึ้นว่า เอ็งนางคนนี้มีซุนี้หว่า ซึ่งเป็นประเพณี ฝ่ายเจ้าสาวก็จะให้เหล้าหนึ่งขวด ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะลงมากลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าว

เวลาประมาณ ทุ่มหนึ่ง หรือสองทุ่ม ผู้เฒ่าผู้แก่จะไปส่งตัวไว้ที่บ้านเจ้าสาว พอตอนเช้า เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะลุกขึ้นแต่เช้าเพื่อมาก่อไฟต้มน้ำ เตรียมน้ำอุ่นใส่น้ำอบน้ำหอม น้ำขมิ้น ไว้ให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงล้างหน้าล้างตา หรือไว้อาบ จากนั้นลูกสะใภ้จะหอบน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู้กับย่าอาบเป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้น ปู้ย่าจะผูกข้อมือและให้เงินเป็นการรับลูกสะใภ้

1.3 ประเพณีแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์เยอ

การเลือกคู่ครอง

ในอดีตชาวเยอจะไม่ยอมแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะเชื่อกันว่าคนที่อยู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่แตกต่างจากตนจะไม่ซื่อสัตย์และจริงใจกับพวกของตน ชาวเยอจึงนิยมแต่งงานกับชาวเยอด้วยกัน ส่วนคุณสมบัติของชายและหญิงที่ชาวเยอเชื่อว่าเหมาะในการเลือกเป็นคู่ครองของตน นอกจากจะเป็นชาวเยอแล้ว ฝ่ายชายต้องมีคุณสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เคารพต่อจารีตประเพณี ผ่านการบวชเรียน เป็นคนขยันขันแข็งในการทำไร่ทำนา ไม่ดื่มเหล้า ไม่เป็นนักเลง รักครอบครัว บอกสอนได้ ไม่เล่นการพนัน เป็นหนุ่มโสด มีสมบัติติดตัวมาดีเป็นการดี มีความอดทน เคารพต่อกฎหมายและเคารพต่อบ้านเมือง และสังคมผู้ตั้งแต่วังศ์ตระกูล ส่วนคุณสมบัติฝ่ายหญิง ก็คือ มีรูปสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เป็นแม่บ้านแม่เรือน เก่งในเรื่องการทำครัว ขยันขันแข็ง พุดจาไพเราะ ใจเย็นสุขุมรอบคอบ มีอัธยาศัย รู้จักประหยัดคอดออม เป็นสาวโสด และถ้ามีบ้านเรือนหรือมีสมบัติติดตัวมาดีเป็นการดี ในการเลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ฝ่ายชายจะพิจารณาดูฝ่ายหญิงอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนทุกขั้นตอนตั้งแต่วังศ์ตระกูล กิริยาท่าทาง เช่น การเดิน การพุดจา และสิ่งสำคัญคือการเป็นแม่บ้านแม่เรือน พ่อแม่จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการเลือกคู่ครองให้ลูก เพราะว่าลูก ๆ จะมีความเชื่อฟังและเคารพพ่อแม่อย่างมาก แต่ถ้ามีกรณีที่หนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกันเอง ก็จะบอกให้พ่อแม่รับรู้ และถ้าพ่อแม่ทราบทีหลังก็จะบอกลูกว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งลูกจะกลัวพ่อกับแม่มาก และพ่อแม่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องการเลือกคู่ครองต้องเลือกคนดี เมื่อแต่งงานไปแล้วถึงจะมีความสุข และเมื่อชายหนุ่มคนใดรักใคร่ชอบพอหญิงสาวคนใดพอตอนกลางคืนจะจุดไฟไปที่บ้านหญิงสาวที่ตนชอบเพื่อไปพุดคุย หรือที่เรียกว่า จีบ ส่วนหญิงสาวจะเตรียมขันหมากขันพลู และมวนยาเส้น ซึ่งการพุดคุยกันนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็จะรับรู้ และจะสั่งสอนในการดูคน การเลือกคู่ครองให้ลูก ชาวเยอมักจะแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันเพราะในสมัยนั้นการเดินทางต่าง ๆ ยังไม่สะดวกสบาย และชาวบ้านก็ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ทำนา จึงไม่นิยมไปทำงานต่างจังหวัด

การทาบทาม

เมื่อหญิงชายรักใคร่ชอบพอกันกัน เก้าแก่ 2 คน ฝ่ายหญิงจะไปส่งข่าวให้ญาติพี่น้องฝ่ายชายทราบ ถ้าฝ่ายชายตกลงว่าเอา ก็จะมีพิธีสู่ขอหมั้นหมายต่อไป แต่ถ้าฝ่ายชายตอบว่าไม่ตกลง การแต่งงานก็ยกเลิกจากนั้น เก้าแก่ ญาติพี่น้องฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าวว่าตกลงฝ่ายชายจะ

ทำชวยจากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์ สิ่งเหล่านี้จัดทำขึ้นเพื่อทำตาม ประเพณี ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา จาก ฝ่ายชายว่าตกลงที่จะแต่งงานด้วย

การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน

ถ้าแก่ฝ่ายชายจะให้หมอดำราในหมู่บ้านคว้น เวลาที่จะไปสู่ขอ โดยการนำวัน เดือน ปีทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายไปดูว่าใช่เนื้อคู่กันหรือไม่ จะอยู่ด้วยกันยั่งยืนไหม ถ้าดูแล้วเป็นเนื้อคู่กันก็ จะไปสู่ขอ แต่ถ้าดูแล้วไม่ใช่เนื้อคู่ ถ้าแต่งแล้วจะอยู่ด้วยกันไม่ยืนยาว แต่ถ้าทั้งฝ่ายหญิงและฝ่าย ชายยังยืนยันว่ารักกันและจะแต่งงานกันก็จะหาวัน เดือน ปีเพื่อที่จะไปสู่ขอในวันใหม่ เมื่อดูฤกษ์ยาม แล้วว่าเป็นเนื้อคู่กัน ฝ่ายชายก็จะส่งเจ้าแก่ 2 คน หรือพ่อแม่เป็นคนไปบอกฝ่ายหญิงว่าหาฤกษ์ยาม วันแต่งงานได้แล้ว และจะตกลงค่าสินสอด และ ข้าวของที่ต้องเตรียมมาในวันแต่ง จากนั้นพ่อแม่ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะบอกญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้านว่าลูกหลานจะแต่งงานให้มาช่วยงาน ในวัน เวลาใด

วันแต่งงาน

ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาน้ำ หาฟืน ผู้เฒ่าผู้แก่ก็ จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ มีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายา ตอนเช้าพอถึงวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าบ่าวจะ จัดเตรียมขบวนขันหมากที่จะแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากประกอบด้วย

1. กระจุง
2. กระจั่ง
3. ขันหมาก 1 พาน
4. ขันพลู 1 พาน
5. มีดสนาก
6. ไม้คาน
7. ถังน้ำ
8. ถาด
9. พาช้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร)
10. ต้น อ้อย มะพร้าวจำนวนไม่จำกัด
11. ขวาน
12. หีบเสื้อผ้า หมอน
13. พานใส่สินสอด 4 คำลึง
14. หมู หรือ ไก่ 1 ตัวหรือ เป็นหัวหมู และอวัยวะทุกส่วนของหมูที่ต้มสุกแล้ว

ตัดออกมาเพียงเล็กน้อยเพื่อนำมาเช่น ไหว้ผีที่บ้านเจ้าสาว ขึ้นอยู่กับว่าบ้านเจ้าสาวเช่นอะไร พอ เตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว ตามฤกษ์ยามที่หมอด หรือ พรหมณ์ดูให้ เวลาประมาณ เก้าโมงเช้า ขบวนแห่ก็จะเริ่มออกจากบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปยังบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขาว หรือนุ่งโจร่ง โหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ส่วนเจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำ จากเงินก้อน บางคนก็สวมก้องแขน (กำไลข้อมือ) ที่ทำจากเงินก้อน ใส่ผ้าชั้นมัดหมี่ (ผ้าถุง) พอ ขบวนแห่ขันหมากไปถึงบ้านเจ้าสาว จะมีสาวกวนหนึ่งอันที่สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้ตำข้าววางกัน

ประตู่ ถ้าฝ่ายเจ้าบ่าวนำหมู หรือ ไก่เป็น ๆ ไป เขาก็จะตีให้หมูหรือไก่อึ้งเพื่ออยากให้กินอาหาร เป็นการส่งสัญญาณให้รู้ว่าฝ่ายเจ้าบ่าวมาถึงแล้วให้เตรียมอาหารการกินออกมาต้อนรับ ยกพาข้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร) ออกมาต้อนรับ ฝ่ายเจ้าสาวจะเตรียมเหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก 1 พาน ขัน พลุ 1 พาน เพื่อนำมาแลกหมูไป จากนั้นก็จะเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาในขบวนขันหมากเข้าบ้าน ฝ่ายชาย จะเข้าไปในบ้านได้ก็ต้องใช้เหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก ขันพลุแลกเข้าไป ญาติพี่น้องก็จะยกสาก ออก เจ้าบ่าวก็จะเข้าไปในบ้านได้

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

เมื่อเจ้าบ่าวเข้ามาในบ้านก็จะนั่งติดกับพานบายศรี ถ้าแก่ ก็จะมอบสินสอดให้ทาง เจ้าสาว ผู้เฒ่าผู้แก่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็ประกาศบอกให้รับทราบทั่วกัน ฝ่ายเจ้าสาวนั้นญาติพี่น้อง จะเป็นคนไปรับมาก็จะนั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว ถ้าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะเรียกหาพ่อแม่ ญาติฝ่ายหญิงให้มา แสดงตน เพื่อให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวทำพิธีไหว้พ่อแม่ การไหว้นี้จะใช้หมาก พลุ คนละหนึ่งคำมอบให้ พ่อแม่แล้วก้มลงกราบ จากนั้นก็จะเป็นพิธีบายศรีสู่ขวัญทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาวและเพื่อนเจ้าบ่าวเพื่อน เจ้าสาวมานั่งล้อมพานบายศรี ในพานบายศรีนั้นจะประกอบด้วยของที่ทำจากใบกล้วย ข้าวต้มมัด 2 มัด กล้วย 2 หวี ไข่ต้ม 2 ฟอง ด้ายสำหรับผูกข้อมือ ดอกธูปขาว ผ้าขี้ริ้ว (ผ้าขาว ผ้าฝืนแพรขาว) เงิน 1 คำลึงเพื่อนำไปซื้อเกลือแฉกฝ่ายหญิง และมีพราหมณ์ หนึ่งคนทำพิธีสู่ขวัญ ถ้าแก่ก็จะร้อง บอกให้ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวเจ้าสาวมาผูกแขนพราหมณ์ จะใช้ด้ายพร้อมกับเงิน 20-30 บาท เมื่อ พราหมณ์ทำพิธีสู่ขวัญเสร็จแล้วพราหมณ์จะผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว และปอกเปลือกไข่ดูว่าสวยงาม หรือไม่ ถ้าไข่สวยหมายความว่า จะอยู่กันยาวนาน จากนั้นก็จะป้อนข้าวกับไข่ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกิน พร้อมกับให้ดื่มน้ำ พราหมณ์จะสั่งสอนว่า ยามไปให้ ไปนา กะให้กับบ้าน กับส่อง ให้ติดไม้ติดมือ ไปป่าให้มีพินอย่ามาเดียดคาย ยามนอนหงายให้เหลียวเหม็งขึ้นเทิงฟ้า ยามนอนคว่ำให้เหลียวเหม็งตะ ลางให้ทั่ว คำสั่งสอนเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาเท่านั้นจากนั้นถ้าแก่จะเรียกพ่อ แม่ ญาติพี่น้องว่า มาผูกเอาแขนเขยเคื้อ พ่อแม่ญาติพี่น้องก็มาผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาวเงินผูกแขนใส่ ประมาณ 10-20 บาท หรือไม่ผูกด้วยเงินผูกด้วยด้ายเพียงอย่างเดียว เงินผูกแขนยกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว ทั้งหมด

พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

หลังจากบายศรีสู่ขวัญเสร็จแล้วก็จะเป็นการส่งตัวเข้าห้องหอ ซึ่งก่อนที่จะถึงวันงาน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่จะช่วยกันปูที่นอน จัดที่ นอน และผู้เฒ่าผู้แก่สองคนจะนอนบนที่นอนเพื่อเป็นสิริมงคลกับเจ้าบ่าวเจ้าสาว พอถึงเวลาส่งตัว เจ้าบ่าวเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะจูงแขนเจ้าบ่าวเข้าห้องนอน ที่จัดเป็นห้องหอ ทั้งสองคนจะกราบพ่อแม่

ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งจะสั่งสอนในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ ก็เสร็จพิธี จากนั้นมีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายาแก้ญาติพี่น้อง ชาวบ้านที่มาร่วมงาน รับประทานอาหารเสร็จแล้วฝ่ายเจ้าบ่าวก็กลับบ้าน เพื่อไปเตรียมต้อนรับฝ่ายเจ้าสาว ส่วนเจ้าบ่าวอาจจะกลับไปด้วยหรือ อาจจะไปพร้อมกับฝ่ายเจ้าสาว ถ้าเจ้าบ่าวกลับบ้านก็ให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายเอาไว้ เช่น ให้ผ้าสไบเฉียงกับเจ้าสาว

การขึ้นบ้าน หรือการสมมาปุ๋ย

หลังจากเสร็จพิธีที่บ้านเจ้าสาวแล้ว ต่อไปก็จะเป็นฝ่ายเจ้าสาวที่นำขบวนแห่เครื่องสมมาไปขึ้นบ้านปุ๋ย ฝ่ายพ่อแม่เจ้าสาวก็จะจัดเตรียมเครื่องสมมา ดังนี้ เลื่อ ผ้าขึ้น หมอน ผ้าขาวม้า ผ้าขึ้นผี หรือเนื้อขึ้นผีตามแต่ประเพณีหมู่บ้านนั้น ๆ ถ้าบ้านไหนขึ้นผีด้วยเนื้อก็ให้จัดเตรียมไปตามนั้น คือ ควาย วัว ไก่ หมู ฟืน 3-4 อัน ผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยแบกหามไป น้ำ 1 ถัง นั่นก็คือหาบฟืนหนึ่งข้างหอบน้ำหนึ่งข้าง เตรียมเหล้าสาโท หมาก พลุ อย่างละ 1 คู่พอฝ่ายเจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าบ่าว ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวก็จะออกมาต้อนรับ และรับของสมมาไปวางไว้ในบ้านที่จัดเตรียมไว้ เจ้าสาวขึ้นบ้านตรงบันไดบ้านจะมีหม้อดินที่ใส่น้ำขมิ้นและพ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะใส่เงินก้อนลงในหม้อ เจ้าสาวจะก้มลงกราบสามครั้ง แล้วล้างเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นก็จะเป็นการผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ แล้วเจ้าแม่ก็จะเรียกพ่อแม่ญาติพี่น้องมาผูกแขนผูกข้อมือและรับมอบเครื่องสมมา ฝ่ายพ่อแม่ก็จะผูกเงินด้วยเป็นค่าเครื่องสมมาที่ได้รับในวันนั้น ซึ่งอาจจะ ผูกเพียง 10-20 บาท หรือมากกว่านี้ก็ได้ เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็มี การเลี้ยงข้าวปลาอาหารแขกที่มาร่วมงานแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น

เวลาประมาณ หนึ่งทุ่มถึงสองทุ่ม เจ้าแกล่อย่างน้อย 4 คน ก็จะจัดเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้าสาโท 1 ขวดเพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาวตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ลูกเขยจะตักน้ำให้พ่อตาแม่ยายล้างหน้าล้างตาและยกขันหมากขันพลูให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาลูกสะใภ้ไปบ้านตนเอง เพื่อไปตักน้ำใส่ตุ่มไว้ให้ปุ๋ยอาบเป็นเวลา 3 วัน

1.4 ประเพณีในการแต่งงานของชาวผู้ไทย

ความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว

ก่อนที่หนุ่มสาวจะแต่งงานอยู่กินเป็นสามีภรรยาด้วยกันนั้น โดยทั่วไปแล้วหนุ่มสาวจะต้องมีความรักใคร่ และเกี่ยวพาราสีกันมาก่อนจนเป็นที่พอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย จากนั้นก็มีการทาบทาม การโอมสาว (สู่ขอ) ตลอดจนพิธีการแต่งงานจึงเกิดขึ้น ประเพณีเช่นนี้มีอยู่ในชาวผู้ไทย

ชาวผู้ไทยนิยมส่งญาติผู้ใหญ่ไปทาบทามญาติฝ่ายหญิง การโอมสาว (สู่ขอ) และการแต่งงานนั้นเป็นขั้นตอนภายหลัง อาจจัดพิธีหมั้นหมายวันหนึ่ง และเมื่อได้ฤกษ์ยามดีจึงจัดพิธีแต่งงานแต่บางรายก็จัดพิธีหมั้นหมายในลักษณะสู่ขอ และจัดพิธีแต่งงานติดต่อกันไปภายในหนึ่งวันหรือสองวันทั้งนี้แล้วแต่ฐานะ

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปโดยละเอียดในแต่ละขั้นตอน จึงขอกล่าวเป็นแต่ละประเด็น โดยเริ่มจากการเกี่ยวพาราสี การทาบทาม และการโอมสาวของชาวผู้ไทย ตามลำดับดังนี้

การเกี่ยวพาราสี

ด้วยลักษณะหมู่บ้านของชาวผู้ไทยเป็นลักษณะชนบท ทำให้ชาวผู้ไทยรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี นับแต่วัยเด็กจนถึงวัยหนุ่มสาว และแม้จะอยู่คนละหมู่บ้านก็ตาม ชายหนุ่มที่ผูกสมัครรักใคร่ในตัวหญิงสาว ก็จะไปมาหาสู่ถึงคนรักของตนอยู่เสมอ แต่ก็เสียเปรียบชายหนุ่มที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับหญิงสาว

ทั้งนี้ชายผู้ไทยให้โอกาสหนุ่มสาวเลือกคู่ครอง บิดามารดาของหญิงสาวจะไม่กีดกันชายหนุ่มที่มาพุดจาเกี่ยวพาราสีบุตรสาว เพียงแต่ขอให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่ผิดศีลคองหรือจารีตซึ่งสังคมตนยึดมั่นเท่านั้น ในกรณีที่ชายหนุ่มหลายคนมาติดพันบุตรสาว บิดามารดาจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการตัดสินใจของบุตรสาว หรืออาจช่วยชี้ช่องทางที่ถูกต้องดีงามแก่บุตรสาว เมื่อทราบว่าชายหนุ่มผู้นั้นมีความประพฤติเสียหายนี่ ไม่คู่ควรเป็นสามี ประเพณีการเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มได้รู้จักมักคุ้นสนิทสนมกับหญิงสาวเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการ “กำลังผู้คน” เพื่อการประกอบอาชีพในสังคมเกษตรกรรม ความต้องการผู้ชายที่จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยของครอบครัวทรัพย์สินสมบัติ และค่านิยมของสังคมชนบทที่มุ่งให้บุตรสาวของตนได้มีเหย้าเรือนมีลูกหลาน หากสตรีใดแม้มีรูปโฉมงดงามตามวัยสาวแล้ว ยังหาสามีหรือชายหนุ่มมาเกี่ยวพันมิได้บ้านเรือนนั้นอาจถูกคำครหานินทาต่าง ๆ นานาได้

ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวชาวผู้ไทยในลักษณะเกี่ยวพาราสีแต่เดิม และที่ยังหลงเหลืออยู่บ้าง ในครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมก็คือการเกี่ยวสาว ซึ่งหนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานประเพณีต่าง ๆ งานบุญของเพื่อนบ้าน และในปัจจุบันคือการชมภาพยนตร์เร็ว ซึ่งเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวพบปะพูดคุยกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการไปพบปะสาวที่ตนสนใจที่บ้านของฝ่ายหญิงเองในยามค่ำคืน

โดยลักษณะของชนบทที่ครอบครัวจะต้องพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ ชาวผู้ไทยจะใช้เวลาวางยามค่ำคืนปั้นฝ้ายเพื่อให้ทอผ้านุ่มห่ม ไซ้ทำที่นอน หมอน หรือตำข้าวให้เป็นข้าวสาร เพื่อเก็บไว้หุงอาหาร หน้าที่ดังกล่าวถือกันเป็นหน้าที่เป็นงานอดิเรกของหญิงสาว โดยอาจก่อกองไฟพอมิแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบนร้านที่ยกพื้นจากดิน การทำงานอดิเรก

เช่นนี้เรียกว่า “การลงช่วง” ในคืนเดือนหงายหญิงสาวจะดำข้าวกลางแสงเดือน ส่วนการทำงานอดิเรกบนเรือนโดยจุดไต้หรือตะเกียงให้มีแสงสว่างเช่นนี้ว่า “การอยู่ค่า” ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นโอกาสดีที่บรรดาเด็กหนุ่มในละแวกหมู่บ้านเดียวกันจะมาพบปะหญิงสาวตามบ้านเรือนในยามค่ำคืน เด็กหนุ่มที่เป็นหนุ่มเป็นเพื่อนจะรวมเป็นกลุ่ม ๆ เดินผ่านหน้าบ้านสาวที่ตนหมายปอง บางคนที่มีความสามารถทางดนตรีก็จะเล่นปี่ เล่นแคน หรือกระจับปี่ ตามความถนัด ส่วนผู้ที่เล่นดนตรีไม่ได้ก็จะร้องเพลงหรือขับลำเข้ากับเสียงพิณ เสียงแคน อย่างน้อยที่สุดก็ปรบมือเป็นจังหวะสนุกสนานไปด้วยเสียงดนตรีเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความหมายและรู้กันระหว่างหนุ่มสาวเป็นอย่างดี

เป็นธรรมเนียมของหญิงสาวชาวผู้ไทย เมื่อชายหนุ่มถึงบ้านเรือนแล้ว พอเงยเสียงดนตรีหญิงสาวจะเชื้อเชิญขึ้นบนเรือน หรือเชิญนั่งที่ร้านบันฝ้าย พร้อมทั้งนำหมากพลู บุหรี่ น้ำดื่มที่เตรียมไว้มาต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี

โดยมารยาทของชายหนุ่มที่ยังไม่สนิทสนมกับหญิงสาว จะขึ้นไปนั่งใกล้หัวบันไดบ้าน เมื่อฝ่ายหญิงสาวเชื้อเชิญหรือได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเข้าไปนั่งในที่อันควร ซึ่งหญิงสาวจัดปูเสื่อสาตไว้ และต้องนั่งในที่ทางที่เป็นได้จากแสงได้ ตะเกียง ตรงข้ามกับหญิงสาวซึ่งมักนั่งหลบแสงไฟ เมื่อสนิทสนมกันมากขึ้นจึงนั่งใกล้หญิงสาวได้ ในระยะผูกไมตรีชายหนุ่มจะไม่นั่งคุยนานจนเกินไป จนกว่าจะสังเกตว่าฝ่ายหญิงพึงพอใจจึงอยู่ต่ออีกคั่นค่อนคั้นแล้วจึงกลับเรือนตน

หญิงสาวมักจะไม่นั่งทำงานในบ้านเรือนหรือลงช่วงคนเดียว อาจมีเพื่อนนั่งทำงานพูดคุยกันไป ถ้าเป็นบนเรือนจะมีบิดามารดาหรือญาติพี่น้องนั่งเป็นเพื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ชายหนุ่มจะต้องทักทายพ่อหรือแม่ของหญิงสาวก่อน และโดยธรรมเนียมเช่นเดียวกัน หลังจากทักทายแขกแล้ว ลักครู่หนึ่งพ่อหรือแม่ของหญิงสาวจะขอตัวเข้าไปพักผ่อนในห้องนอน เปิดโอกาสให้ชายหนุ่มและหญิงสาวพูดคุยกันตามประสาคนรัก

ชาวผู้ไทยนอกจากจะใช้ถ้อยคำหยอกล้อกันตามประสาคนรักแล้ว ยังมีการใช้บทกลอนที่เป็นปฏิภาณโวหารเกี่ยวพราสีที่เรียกว่า “พญา” การเอ่ยคำพญาจะพูดโต้ตอบกันเบา ๆ พอได้ยินสองคน คำพูดของฝ่ายชายจะเป็นเชิงอ่อนหวานฝากเนื้อฝากตัวกับหญิงสาว ส่วนคำพญาของฝ่ายหญิงมักจะซักไซ้ไล่เลียงว่าชายหนุ่มมีความรักจริงใจเพียงใด จากนั้นจึงปฏิเสธหรือตอบรับเป็นความนัย ถ้าตอบรับแล้วอาจขอให้ฝ่ายชายสาบานว่าจะจริงจัง ไม่ทอดทิ้งให้เป็นที่ครหานินทาของเพื่อนบ้าน หลังจากฝ่ายหญิงตอบรับรักแล้วฝ่ายชายจะต้องหมั้นไปพูดคุยอยู่เสมอ เพื่อเป็นการกระชับเกลียวสัมพันธ์ก่อนถึงขั้นส่งผู้ใหญ่ไปทาบทามสู่ขอ

ตัวอย่างคำพญาที่ฝ่ายหญิงเอ่ยกับฝ่ายชาย

อย่าหยับเข้ามาใกล้	เดี๋ยวก็ดพวงหลา
เจ้าจงอย่าหยับมาใกล้	ช้อยยันหมาเจ้าเห่า

เจ้าอย่าหับเข้ามาใกล้

ย่านชูเก่าเจ้าฮ้าย

คำแปล

อย่าหับเข้ามาใกล้ จะถูกแขนของหลापับฝ้าย อย่าหับเข้ามาจะเดียวคนรักเก่าของคุณ จะมาต่อว่าฉัน อย่าหับเข้ามา คนรักเก่าคุณจะโกรธเอา

เมื่อได้ฟังเช่นนั้นฝ้ายชายหนุ่มจะต้องหาคำโต้ตอบ ถ้าเป็นคำพูดธรรมดาแล้วจะ รู้สึกอับอายฝ้ายหญิงที่ตนมีวิชาความรู้ดน้อยกว่า บางคนอาจขอตัวกลับเลยก็ได้ เมื่อฝ้ายชายแสดงความมั่นใจไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนอยู่เสมอแล้ว ฝ้ายหญิงจะกล่าวคำพยากรณ์ให้ความหวัง

ตัวอย่างคำพยากรณ์ที่ฝ้ายหญิงให้ความหวัง

เมอฮอดฮั้น

เจ้าอย่าต้องตอดตุ้ไม้เหล็องเคอ

เจ้าอย่าต้องเพียงคนเกี้ยว

เจ้าอย่าเที่ยวไปเว้าขวัญฮ้อยโท้เมือง

ให้เจ้าเมอจิบผ้าฝั้น โหงฮ้อมช่าง

ให้เจ้าเมอจิบผ้าฝั้นกว้างห้องเฮือน

คำแปล

เมื่อคุณกลับไปแล้ว คุณอย่าไปสะคุดตอไม้ หรือบ่วงรักที่สาวอื่นวางดัก และอย่าเอา จันไปนินทาที่บ้าน ขอให้คุณกลับไปเตรียมผ้าห่มฝั้นใหญ่ เตรียมหื้อฮอไว้รอคอย

เมื่อความสัมพันธ์ของหญิงสาวถึงระดับนี้แล้ว หญิงสาวจะขอของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ของฝาก” จากชายหนุ่มไว้ เช่น เสื้อผ้าแพรพรรณ แต่จะยังไม่อนุญาตให้ฝ่ายชายจับมือ ถือแขนกัน หากกระทำเข้าก็ต่อทำพิธีไหว้ผีบ้านผีเรือนภายใน 3 วัน 7 วัน หากช้ากว่านี้เป็นการผิด จารีตประเพณี หรือที่เรียกว่าผิดฮิตผิดคอง หากฝ้ายหญิงปิดบังหรือฝ้ายชายไม่ยอมขอขมาผีเรือน ผี จะโกรธบันดาลให้ญาติพี่น้องหรือพืชผลที่ทำการเพาะปลูก สัตว์เลี้ยงหรือแม่แต่คนในครอบครัว เจ็บป่วยได้

การเลี้ยงผีหรือไหว้ผีเรือนนั้น ฝ่ายชายจะต้องเสียเงิน 2 บาท ให้แก่บิดามารดาของฝ่ายหญิง ประเพณีเช่นนี้มีความแตกต่างกัน คือ บางท้องถิ่นจะต้อนนำเหล่าไห เปิด ไล่ ในการขอมาผีเรือนด้วย แต่ถ้าฝ่ายชายได้ล่วงเกินจนฝ่ายหญิงตั้งครรภ์ จะต้องเสียเงินเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4 บาท แล้วจึงเจรจากันว่าจะรับเป็นภรรยาหรือไม่ เพื่อจัดพิธีแต่งงานต่อไป ถ้าฝ่ายชายไม่รับก็ถือว่าเป็นการประจานความชั่วของตนต่อสังคม ฝ่ายหญิงและครอบครัวก็เสียชื่อเสียงไปด้วย

การทาบทาม

เมื่อหญิงสาวมีความรักใคร่ต่อกัน และปรารถนาจะแต่งงานเป็นคู่ครองกันแล้ว ฝ่ายชายจะบอกพ่อแม่ของตนเพื่อให้ส่งผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และรู้จักกับพ่อแม่ครอบครัวของฝ่ายหญิงไปพูดจาทาบทาม เป็นการหยั่งท่าทีเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะถึงขั้นสู่ขอ หลังจากที่ฝ่ายชายหาผู้ใหญ่ได้แล้ว ชายหนุ่มมักจะเป็นผู้บอกหรือนัดแนะกับคนรักว่าจะส่งผู้ใหญ่มารเมื่อไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเตรียมตัวต้อนรับตามสมควรแก่ฐานะ

ก่อนที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะทาบทามเพื่อการสู่ขอซึ่งกันและกัน ญาติผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะสืบข่าวหาข้อมูล เช่น ลักษณะนิสัย ฐานะ พี่น้อง การศึกษา การบวชเรียน เพื่อช่วยฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายตัดสินใจ การสืบประวัติฝ่ายหญิงมักจะไม่ละเอียดเท่าฝ่ายชาย หากปรากฏว่ามีนิสัยและความประพฤติเสื่อมเสีย พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะตักเตือนบุตรสาวให้ระมัดระวังหรือเลือกชายหนุ่มคนอื่นที่ดีกว่า และหากมีชายหนุ่มที่มีฐานะดี ความประพฤติดี เป็นที่กล่าวขวัญของทุกคนในหมู่บ้าน พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะสนับสนุน ต้อนรับขับสู้ เร่งวันเร่งคืนให้ถึงวันแต่งงานของลูกสาวตน

สำหรับชายหนุ่มที่มีความสัมพันธ์กับฝ่ายหญิงไม่นานนัก ยังไม่ทราบแน่นอนว่าฝ่ายหญิงจะรักชอบตนหรือไม่ ตลอดจนผู้ปกครองฝ่ายหญิงจะสนับสนุนเพียงใด ในวันทาบทามสู่ขอจะเป็นวันรู้ผล หากบิดามารดาฝ่ายหญิงผลัดผ่อนและอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานาแล้ว ย่อมหมายถึงการปฏิเสธโดยมารยาท

การโอม

ความสำคัญของการโอมสาวก็คือ การทำความตกลงระหว่างผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงและผู้ใหญ่ของฝ่ายชายในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของคู่สมรส สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะดีจะตกลงเรื่องการปลูกเรือนหอ กำหนดวันแต่งงาน นอกจากนี้ยังอาจตกลงกันในเรื่องการจัดงานในวันแต่งงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะและความนิยมในท้องถิ่น ซึ่งถึงแม้จะเป็นชาวสุโขทัยด้วยกันก็มีความแตกต่างกันไป

ในวันนั้นซึ่งผู้ไทยถือว่าเป็นวันคู่ขอ จะดึงผู้ใหญ่หรือเต่าแก่ หรือพ่อลามาไปคู่ขอ ชาวผู้ไทยเรียกว่า “ไปโอม” กับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ซึ่งเรียกว่า “ลุงตาพาข้าว” สิ่งที่จะนำไปในวัน นั้นคือเงินจำนวนหนึ่งหรือสิ่งของบางอย่าง เพื่อประกอบพิธีการในวันคู่ขอมีขั้นตอนดังนี้

1. ไชคำปาก ชาวผู้ไทยนิยมจัดหมากพลูใส่ภาชนะเงิน พานตกแต่งอย่างดี เรียก หมากพลูนี้ว่า “พลูไชปาก หมากไชคอ” และเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อให้พ่อลามาไปมอบให้ลุงตาพาข้าวผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงไม่รังเกียจก็จะมารับหมากพลูแจกกันกินทันที ส่วนเงินนั้นลุงตาพาข้าวจะเก็บส่วนของฝ่ายหญิง นอกจากนี้ยังแต่งขันห้าซึ่งมี เทียนไข 5 คู่ ดอกไม้ 5 คู่ และเหล้า ขวด สำหรับฝ่ายชายที่ยากจนไม่อาจจัดหาเงินทองสิ่งของดังกล่าวได้ ก็ยินยอมให้ผูกข้อต่อแขนกัน ถ้าไม่รับไว้เป็นดองก็จะคืนเทียนสังจะคืนนั้นคืนไป แสดงว่าเลิกร้างกันไป

การเจรจาต่อรองในเรื่องเงินค่าสินสอดเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างหาทางเจรจาให้ฝ่ายตนได้รับประโยชน์มากที่สุด ในการเจรจาบางคนใช้คำผญาเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และหาคำที่เป็นสิริมงคลมาพูดจาหวานล่อมให้อีกฝ่ายหนึ่งยินยอม

สำหรับครอบครัวของฝ่ายหญิงที่ยังนับถือผีเรือน จะนำหมู ไก่ เหล้า ที่ฝ่ายชายนำมาไปไหว้ผีเรือนเสียก่อน เพื่อให้ผีบ้านผีเรือนรับรู้ ชาวผู้ไทยมีความเชื่อและยึดถือเป็นประเพณี บางประการ คือ ถ้าหากมีการหมั้นน้องสาวในกรณีที่มีพี่สาวยังไม่มีการหมั้น จะต้องนำเงินจำนวนหนึ่งมาผูกแขนรับขวัญพี่สาวด้วย เพื่อมิให้พี่สาวเสียขวัญวิตกว่าจะต้องครองตนเป็นโสดตลอดไป

2. ตกลงค่าสินสอด เงินค่าสินสอดนั้นเป็นการยากที่จะทราบได้แน่นอน ขึ้นอยู่กับยุคสมัยหนึ่ง ๆ ฐานะของฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ เมื่อตกลงกันแล้วฝ่ายหญิงจะยึดเงินค่าสินสอดไว้ บางคู่จะจัดงานกินดองหรือแต่งงานต่อไปก็ได้

ปัญหาประการหนึ่งที่มีมักจะตกลงกันในวันหมั้น คือ การตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านฝ่ายใด โดยธรรมเนียมภาคอีสานแต่เดิมเจ้าบ่าวต้องไปอยู่กินบ้านเจ้าสาวดังมีกาพย์ที่ว่า “เอาลูกเขยมาเลี้ยงพ่อแม่ ปานได้ข้าวมาใส่เต้าใส่เหยย ถ้าเอาลูกสะใภ้มาเลี้ยงปู่เลี้ยงย่า ปานเอาผีหามาใส่เฮือนใส่ชาน” การที่โบราณนิยมเช่นนี้เป็นเพราะต้องการกำลังคนไปทำไร่ไถนาในพื้นที่ ๆ ยังว่างเปล่าอีกมาก โดยทั่วไปแล้วพ่อแม่ของฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงจะแบ่งเรือนส่วนหนึ่งให้เป็นเรือนหอที่อยู่หลับนอน ชาวผู้ไทยเรียกว่า “โซ่ม” ซึ่งหมายถึงห้องที่กั้นฝาจากห้องโถงในเรือนหอให้มีคิซิด ไซ้ เป็นห้องนอนโดยเฉพาะของกลุ่มสมรส ซึ่งเป็นครอบครัวที่เพิ่มขึ้นมาในเรือนเดิม หลังจากที่แต่งงานมาเป็นเวลาหลายปี มีบุตร และมีฐานะพอที่จะปลูกบ้านเรือนได้ จึงได้แยกครัวเรือนไปอยู่บ้านของตน

3. นัดวันแต่งงาน ปัญหาประการสุดท้ายที่จะพุดกันในวันคู่ขอก็คือ กำหนดวันจัดพิธีแต่งงานโดยหลักทั่วไป คือ นิยมแต่งงานในเดือนที่เป็นเลขคู่ เช่น เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 8 ข้างขึ้น ในช่วงเข้าพรรษาไม่นิยมแต่งงาน และมาเริ่มอีกเดือน 12

สำหรับวันที่จะกำหนดจัดงาน ได้ยึดถือวันที่เป็นสิริมงคล ฤกษ์งานยามดีมาแต่สมัยโบราณ และยังยึดถืออยู่แม้ในปัจจุบัน โดยจะหาผู้ที่มีความรู้ทางโหราศาสตร์ เป็นผู้หาวันที่ดีที่สุด เช่น หมอสูด หมอดู เจ้าอาวาส ญาติผู้ใหญ่ เพื่อขอฤกษ์แต่งงาน

หลังจากวันคู่ขอหมั้นหมายผ่านพ้นไปแล้ว ถ้าคู่สมรสยังไม่ต้องการจะจัดพิธีแต่งงาน หรืองานกินคองติดต่อกันไป ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายก็จะใช้เวลาเพื่อเตรียมจัดงาน เช่น ที่นอนหมอนมุ้งในการขึ้นเรือนหอ ตลอดจนเรื่องข้าวปลาอาหาร หมู วัว และเครื่องดื่มประเภทมีนเมา ให้พร้อมก่อนถึงวันทำพิธีการ

การจัดหาข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนข้าวปลาอาหารเพื่อใช้ต้อนรับแขกหรือญาติมิตร เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าในขบวนแห่ขันหมาก ฝ่ายเจ้าบ่าวจะนำที่นอนหมอนมุ้งมาด้วยในขบวนแห่ แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าฝ่ายเจ้าบ่าวจะเป็นผู้จัดหาเสียทั้งหมด ในช่วงเวลาหลังจากการหมั้นแล้วเจ้าสาวมักใช้เวลาเย็บที่นอน ทำหมอน ซึ่งอาจใช้เป็นของตอบแทนรับไหว้จากญาติพี่น้อง ดังนั้นอาจสันนิษฐานได้ว่าข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เหล่านี้ บ่าวสาวได้ช่วยกันทำหรือจัดหา แต่ถ้าเป็นการลืมหูลืมหู หรือฆ่าวัว ฆ่าหมู สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะปานกลางแล้ว ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายจัดหามาให้ประกอบอาหาร

ขั้นเตรียมการ

ประเพณีการแต่งงานหรือ “เฮ็ดปะชู” นั้นจะมีการเตรียมการดังนี้ เมื่อลูกชายบ้านใดเกิดความสมัครรักใคร่กับลูกสาวบ้านใดแล้ว หนุ่มสาวจะตกลงกันว่าให้ฝ่ายชายไปเจรจากับลุงตาพ้าข้าวของฝ่ายหญิง ซึ่งฝ่ายชายจะต้องเตรียมตัวดังนี้

1. การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ การบอกกล่าวผู้ใหญ่ให้รับทราบและดำเนินการนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก ชาวผู้ไทยมีการนับถือเครือญาติกันอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงเวลาที่จะมีงานสำคัญเกิดขึ้น จึงถือเป็นเรื่องจำเป็นในการบอกกล่าวกัน ญาติผู้ใหญ่ที่จำเป็นในการบอกกล่าวในขั้นนี้ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา เมื่อมีการบอกกล่าวกันแล้วญาติในส่วนนี้จะต้องหารือกันในการที่จะเลือกคนมาเป็นพ่อล้าม เพื่อจะได้เป็นผู้ดำเนินการแทนในขั้นต่อไป

2. การเตรียมข้าวปลาอาหาร การเตรียมข้าวปลาอาหารนี้ยังไม่จำเป็นต้องเตรียมอะไรมากมาย เพราะในการที่จะไปโอมสาวนี้ญาติ ๆ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะมีร่วมกันไม่เกิน 20 คน ในส่วนการเตรียมนี้นอกจากเตรียมเพื่อเลี้ยงคนแล้วจะต้องมีการเตรียมเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษของตนเอง อาหารที่เลี้ยงผีชาวผู้ไทยเรียกว่า “พาหวาน” อาหารจะประกอบไปด้วย ข้าว เหลือ น้ำตาล ทั้ง 3 อย่างจะใส่ถ้วยใบเล็ก ๆ วางไว้บนถาด แล้วผู้ใหญ่จะเอาไปเลี้ยงผี เพื่อเป็นการบอกกล่าวว่าจะมี

การไปโอมสาวให้กับลูกหลานแล้ว ส่วนการเตรียมอาหารเพื่อเลี้ยงดูญาติ ๆ นั้นจะเตรียมพวกไก่ มากกว่าอย่างอื่น

3. การเตรียมหาพ่อล่ำม การเตรียมพ่อล่ำมเป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะ หลีกเลี้ยงไม่ได้ เพราะในการไปโอมสาวนี้พ่อล่ำมจะต้องเป็นผู้นำผู้ใหญ่ฝ่ายชายไป และเป็น การที่ ดำเนินการโอมสาวทั้งหมด คนที่จะเป็นพ่อล่ำมนั้นจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ มีภรรยาคน เดียว เป็นสามีภรรยาที่ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คู่บ่าวสาวได้ เป็น ที่นับถือและศรัทธาของชาวบ้านโดยทั่วไป และมีอายุห่างจากคนที่จะมาเป็นลูกล่ำมพอที่จะเป็นพ่อลูก กันได้โดยไม่น่าเกลียด

การหาพ่อล่ำมนี้พ่อแม่ฝ่ายชายจะเป็นผู้ไปทาบถาม โดยการนำดอกไม้ธูปเทียน หรือแต่งงาน 5 ไปหาบุคคลที่พากันเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่จะเป็นพ่อล่ำมให้แก่ลูกชายของตนเอง การไปหาพ่อล่ำมนี้ไม่ใช่ว่าผู้ถูกไปหาจะรับไว้ทันทีทันใด เหตุผลนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้ถูกทาบถามว่า พอใจที่จะเป็นล่ำมให้หรือไม่ ถ้าพอใจเป็นล่ำมให้ก็จะตอบตกลงทันที แต่ถ้ายังไม่มีความตั้งใจอยู่ผู้ถูก ทาบถามเองก็จะขอผลัดวันไปก่อน เพื่อขอเวลาในการเล็งเห็นว่า การรับหนุ่มคนนี้เป็นลูกล่ำม นั้นจะเป็นสิริมงคลหรือไม่ การเล็งเห็นผู้ถูกทาบถามจะเล็งเห็นด้วยวิธีการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่า ถ้าการรับหนุ่มคนนี้เป็นลูกล่ำมแล้วจะเป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว ก็ ขอให้เข้าฝันในทางที่ดี แต่ถ้าการรับไว้เป็นลูกล่ำมจะไม่ใช่สิริมงคลให้ฝันไม่ดี การรับลูกล่ำมก็จะ ตัดสินใจตามความฝัน ถ้าฝันดีก็จะตอบผู้ทาบถามว่าตกลงจะเป็นล่ำมให้ ถ้าฝันไม่ดีก็จะปฏิเสธไป แล้วให้ไปหาคนใหม่แทน เมื่อรับปากเป็นพ่อล่ำมให้แล้วงานแรกที่พ่อล่ำมจะต้องทำก็คือการไปโอม สาว การโอมสาวนี้ฝ่ายชายจะต้องเสียค่า “ไขความปาก” (เงินค่าไขความปาก คือ เงินค่าประเพณีให้ ฝ่ายหญิงพูดจากตกลงด้วย) ค่าไขความปากจะประกอบไปด้วย หมาก พลู และเงิน ผู้ไทยเรียกว่า “พลู ไขปาก หมากไขคอ” เงินนั้นแต่ละครั้งจะเสียไม่เท่ากันแล้วแต่ฝ่ายหญิงจะเรียนร้องเอา พ่อล่ำม จะต้องเตรียมหมากพลูไปให้พร้อม เพื่อมอบให้แก่เจ้าโคตรลุงตาของฝ่ายหญิง เจ้าโคตรลุงตาผู้ไทย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ลุงตาพาข้าว” เมื่อลุงตาพาข้าวรับค่าไขความปากแล้ว หมากพลูแจกจ่ายกันใน ขณะนั้นเลย ส่วนเงินก็จะไว้แบ่งกันทีหลัง

ในการโอมสาวนี้จะมีการตกลงค่าสินสอดทองหมั้นกัน ค่าสินสอดจะเป็นเงิน ส่วนของหมั้นอาจจะเป็นสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย นำมาให้ฝ่ายหญิงเป็นเครื่องประกันว่า ฝ่ายชายจะไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ฝ่ายหญิงเสียหาย การจะเรียกค่าสินสอดทองหมั้นนี้ชาวผู้ไทยจะมี การ “เน่งฮืด” เสียก่อน

หลังจากมีการเน่งฮืดคงไปแล้วนั้น ก็จะมีการตกลงค่าสินสอดหรือค่าดองและ หากฤกษ์งานยามดีเป็นวันทำปะชุกกัน และนอกจากนี้ฝ่ายชายยังต้องเตรียมสร้างเรือนหอหรือ “เฮินชู” ที่

บ้านพ่อแม่แม่เต่า (พ่อตาแม่ยาย) ถ้าไม่สร้างเฮนชูแต่จะอยู่รวมบ้านกับพ่อแม่แม่เต่าก็จะมี การ “ซื้อห้อง” เพื่อเป็นเรือนหอ

วันเวลาในการจัดงานปะชุนั้น จะต้องอาศัยผู้หลักผู้ใหญ่ที่สามารถทำนายทายทักลักษณะ โชคชะตาวิชาได้ รู้จักวันดีวันไม่ดี วันในการจะจัดปะชุนั้นจะไม่นิยมให้เป็นวันเดียวกับวันโอม จะทิ้งช่วงไว้สักกระยะหนึ่ง อาจจะเป็น 4-5 เดือน หรือมากกว่านั้น เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายมีการเตรียมตัว การจัดงานปะชุนของชาวผู้ไทยนั้นจะต้องมีการเตรียมตัวของทั้ง 2 ฝ่าย คือ การเตรียมตัวของฝ่ายหญิง และการเตรียมตัวของฝ่ายชาย การเตรียมตัวของฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมการสิ่งต่าง ๆ คือ เตรียมทำเครื่องสมมา เตรียมที่นอน การเตรียมหมอนสูตรขวัญ การเตรียมกาน้ำหรือขวดน้ำ การเตรียมไขไก่ การเตรียมสีเทียน การเตรียมใบดอกกรัก ส่วนการเตรียมการของฝ่ายชายต้องเตรียมดังต่อไปนี้ คือ การเตรียมสร้างเฮนชู การเตรียมการซื้อห้อง ซื้อบันได การเตรียมหาพ่อล่าม การเตรียมพาขวัญ การเตรียมดอกไม้ประดับพาขวัญ การเตรียมฝ่ายผูกแขน การเตรียมข้าวต้มมัด การเตรียมพาข้าว การเตรียมบอกกล่าวญาติพี่น้อง (การเตรียมการบอกกล่าวญาติพี่น้อง จะต้องเตรียมทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง)

การเตรียมทำเครื่องสมมา การเตรียมการทำเครื่องสมมาญาติฝ่ายชายนั้นฝ่ายหญิงจะต้องสืบมาให้แน่ชัดว่าญาติของฝ่ายชายที่จะต้องสมมานั้นมีใครบ้าง จำนวนเท่าใด จะได้เตรียมและจัดไว้ให้ถูกต้อง สิ่งของที่สมมานั้นก็ขึ้นอยู่กับฐานะของฝ่ายหญิงอีกเช่นกัน ถ้าฝ่ายหญิงฐานะดีก็จะมีของสมมามาก ความสวยงามและราคาก็จะมากตามไปด้วย ของสมมานี้ฝ่ายหญิงก็ต้องช่วยกันทำ แต่ถ้างานปะชุนยังอยู่อีกไกล เวลาในการจัดหาจัดทำมีมาก ก็อาจจะช่วยกันทำเฉพาะครอบครัวได้ คือ แม่ พี่สาว และว่าที่เจ้าสาวเท่านั้นก็ได้ การทำเครื่องสมมาส่วนมากจะทำที่นอนพับได้ ผ้าห่ม นวม ผ้าห่มเหยียบ ผ้าแพรวา ผ้าขาวม้า ผ้าแพร หมอน หมอนจืด ผ้าโสร่ง ผ้าจีน ดอกไม้รูปเทียน ผ้าจีนและผ้าโสร่งอาจจะทำจากใหม่ก็ได้

การจัดของเพื่อสมมาญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายนั้นจะสมมาไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่ว่าเป็นญาติที่ใกล้ชิดและสนิทสนมมากน้อยเพียงใด การจัดเครื่องสมมาส่วนมากมักจะจัดไว้เป็นชุด ๆ คือ ชุดของพ่อแม่ฝ่ายชาย ชุดของลุงป้า ชุดของนุ้ยตายาย ชุดสำหรับพี่สาวพี่ชายของฝ่ายชาย

ชุดของพ่อแม่ฝ่ายชาย จะจัดที่นอน หมอน ผ้าห่มนวม ผ้าห่มเหยียบ ผ้าโสร่ง ผ้าจีน ผ้าแพรหรือผ้าแพรวา และดอกไม้รูปเทียน

ชุดของลุงป้า ไม่ว่าจะผ่านทางพ่อหรือทางแม่ จะจัดไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ ที่นอน หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าจีน ผ้าแพร ผ้าขาวม้า หรือผ้าห่ม หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าจีน ผ้าแพร ผ้าขาวม้า

ชุดของปุ๋ยตายาย ถ้าเป็นฝ่ายชายนั้นยังมีปุ๋ยตายายที่มีชีวิตอยู่ ฝ่ายหญิงจะต้องจัดไว้เพื่อเป็นชุด คือ ถ้าเป็นปุ๋ย ตา จะให้ผ้าโสร่ง ผ้าห่มนวม ถ้าเป็นย่า ยาย ก็จะจัดผ้าชิ้น ผ้าแพร หรือผ้าแพรวาและผ้าห่มนวมให้

ชุดสำหรับพี่สาวพี่ชายของฝ่ายชาย ถ้าฝ่ายชายมีพี่สาว พี่ชาย ก็จะจัดให้ซึ่งส่วนมากถ้าเป็นพี่สาวจะจัดผ้าชิ้น กับหมอน แต่ถ้าเป็นพี่ชายจะจัดผ้าขาวม้าและหมอน

เตรียมที่นอน หมอน มุ้ง สำหรับหนุ่มสาว ในชุดนี้จะมีหมอน 2 ใบ ที่นอนพับได้หรือที่นอนเล็ก 2 ที่ มุ้ง 1 หลัง เสื้อ 1 ผืน สิ่งของพวกนี้จะเป็นของใช้ส่วนตัวของหนุ่มสาว หรือคู่สามี - ภรรยา หลังจากการจัดงานปะชูปะแล้ว

หมอสวดขวัญ (ผู้ไทยเรียกว่า “หมอสวดวัน”) เมื่อใกล้วันนัดที่จะทำปะชูปะแล้วญาติผู้ใหญ่จะต้องหาดอกไม้รูปเทียนไปบอกกล่าวหมอสวด เพื่อให้มาสวดขวัญให้กับคู่บ่าวสาวในวันนั้น

กาน้ำหรือขวดน้ำ ถ้าเป็นกาน้ำนั้นจะมีที่สำหรับหิ้วได้ แต่ถ้าเป็นขวดน้ำจะต้องหาที่รองรับเพื่อใช้หิ้วในวันปะชูปะ น้ำในกาน้ำนั้นจะไว้ใช้ดื่มหลังจากป้อนข้าวคู่บ่าวสาว

ไข่มุก สำหรับถือไปพร้อมกับกาน้ำ ความหมายของไข่มุกนี่ก็คือที่คู่ซิมเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะเข้าพิธีปะชูปะกับเจ้าบ่าว ไข่มุกนี้เจ้าสาวจะต้องนำไปวางไว้ที่ใดที่หนึ่งให้เห็นสมควร ก่อนที่จะเข้าพาขวัญกับเจ้าบ่าว

การเตรียมการตีเทียน เพื่อนำไปเป็นเครื่องสมมาแขกที่มาช่วยงานปะชูปะ การตีเทียนนี้จะทำให้เทียนก่อนโดยการนำเอาฝ้ายที่เจ็ดยี่เป็นป็นเป็นเส้นแล้ว ทำให้เป็นใจเล็ก ๆ ขนาดเท่าเทียนเล่มเล็กที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป ขนาดยาวเส้นละประมาณ 1.5 เมตร แล้วนำขี้ผึ้งที่ลงไปอ่อน ๆ ขอบที่จะนำมาหุ้มใจฝ้ายที่เตรียมไว้แล้ว วิธีทำจะทำใจฝ้ายไปผูกไว้ แล้วคนหนึ่งต้องดึงปลายฝ้ายอีกด้านที่ไม่ได้ผูกไว้ แล้วอีกคนหนึ่งนำขี้ผึ้งที่ลงไปให้อ่อนแล้วมาเสียบกับใจฝ้ายที่เตรียมไว้ โดยให้ใจฝ้ายนั้นอยู่ระหว่างกลางฝ้ายมือทั้งสองข้าง เอามือถูระหว่างขี้ผึ้งกับใจฝ้ายตั้งแต่โคนที่ผูกไว้ลงไปเรื่อย ๆ จนถึงปลายที่อีกคนหนึ่งดึงไว้ สีเทียนนี้จะทำมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความจำเป็นที่จะต้องใช้

การเตรียมใบดอกกรัก ใบดอกกรักนี้จะเตรียมก่อนงานวันปะชูปะเพียง 1 วัน เพราะถ้าเตรียมไว้นานกว่านั้นจะเหี่ยว ใบดอกกรักจะเตรียมไว้สำหรับสมมาแขกที่มาช่วยงานปะชูปะคู่กับเทียนที่ตีไว้ โดยจะพันใบดอกกรัก 2 ใบ กับเทียนที่ตัดยาวขนาดเทียนเล็กตามท้องตลาด แล้วใช้ฝ้ายมัดติดกัน ทำจำนวนประมาณเท่ากับคนที่มาช่วยงาน

การเตรียมการของฝ่ายชายจะจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ คือ การสร้างเฮินชู (เรื่อนหอ) การเตรียมการซื้อห้องนอนและการซื้อบันได การเตรียมหาพ่อล้าม การเตรียมหาพาขวัญ การเตรียมดอกไม้ การเตรียมฝ้ายผูกแขน การเตรียมข้าว การเตรียมบอกกล่าวญาติพี่น้อง

การสร้างเรือนหอ ซึ่งผู้ไทยจะเรียกว่า “เฮินชู” จะต้องเตรียมไว้พร้อมที่จะปลูกสร้างให้ทันกับวันงาน โดยการขอความร่วมมือจากญาติพี่น้องช่วยกันทำ ลักษณะของบ้านจะเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ใต้ถุนสูง ในสมัยที่ผ่านมาจะมุงด้วยหญ้าที่นำมาสาน เรียกว่า “โพหญ้า” ทำเป็นชานยื่นออกมาพอเป็นที่ตั้งคุ่มน้ำคั้นน้ำไอ้ และที่ทำครัว บันไดเป็นขั้น ๆ ปีนขึ้นสู่ตัวบ้าน

กรณีที่ไม่สร้างเฮินชุนั้น ถ้าฝ่ายชายจะไปอยู่ที่บ้านฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเงินไปซื้อบันได และซื้อห้องที่บ้านพ่อเต่าแม่เต่า (พ่อตาแม่ยาย) โดยทำพิธีซื้อในวันทำพิธีปะชู บันไดซื้อ 3 บาท ห้องนอนซื้อ 6 บาท

การเตรียมพาวัว ผู้ไทยเรียกว่า “พาวัว” โดยใช้ใบตองมาเย็บใส่พานการทำพาวัวนี้จะต้องเตรียมล่วงหน้า 1 วัน มีขั้นตอนในการทำดังต่อไปนี้

ดอกไม้ประดับพาวัว ส่วนมากจะหาดอกกรัก เพราะถือเอาเสียงของคำว่า “รัก” เป็นสิริมงคลนั่นเอง แต่ถ้าหาไม่ได้ก็จะหาดอกบานไม่รู้โรย เอามาร้อยเป็นช่อใช้ไม้ไผ่มาเหลาเป็นเส้นเล็ก ๆ หรือใช้ทางมะพร้าวเสียบดอกกรักไว้เป็นช่อ ๆ ละประมาณ 6 – 7 ดอก แล้วแต่ว่าจะมีดอกกรักมากหรือน้อยเพียงใด เมื่อได้เป็นช่อแล้วจะนำไปเสียบไว้ตามช่องว่างเล็ก ๆ ที่เกิดจากการเย็บใบตองเป็นพาวัว

ฝ้ายผูกแขน จะทำเป็นเส้นเล็ก ๆ ไว้โดยนำไปเกี่ยวไว้กับก้านมะยมแล้วนำไปเสียบไว้เหมือนกับช่อดอกกรัก

ข้าวต้มมัด ฝ้ายที่ปั่นเป็นเส้นแล้ว 1 ฝอย เหล้า 1 ขวด ไก่ต้มสุก 1 ตัว ใสลงไป
ในพาวัว

พาวัว จะมีถ้วยเป็นข้าวสาร ถ้วยเกลือ ถ้วยลาบ เตรียมไว้เพื่อป้อนข้าวบ่าวสาวหลังจากสูตรขวัญเรียบร้อยแล้ว

การบอกเล่าญาติพี่น้องให้มาร่วมงาน จะมีการบอกกันอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการบอกกล่าวพี่น้องทางไกลด้วย

เอ็ดปะชู (การแต่งงาน)

สามารถแบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว เมื่อได้ฤกษ์แล้วขบวนขันหมากก็เริ่มออกจากบ้านฝ่ายชาย โดยการนำของพ่อล่ำม ถึงที่นัดคิดตัวไปด้วยนั้นพ่อล่ำมจะสะพายย่าม 1 ใบ ตะปู 1 ดอก จีบหมาก จีบพลู ค้อนตีตะปู คาบ เจ้าบ่าวจะต้องถือไข่มือซ้าย มือขวาดือกาน้ำ สำหรับไข่มือนำไปถือที่ที่เหมาะสม (ที่ที่เหมาะสมหมายถึงที่ที่คิดว่าเป็นที่ที่จะให้ความร่มรื่นอยู่เย็นเป็นสุขแก่สิ่งมีชีวิตได้) จะต้องเอาไข่มือขวาวางไว้ ไข่มือนี้มีความหมายว่าได้คู่ดูซึมเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งชั่วร้ายออกจากตัวตนของผู้ชายที่เป็นเจ้าบ่าวออกหมดก่อนที่จะไปเข้าพาวัวทำพิธีปะชู นอกจากนี้ผู้ร่วมขบวนไป

ด้วยจะต้องพากันถือเสื้อ ถือที่นอน หมอนมุ้งต่าง ๆ ร่วมขบวนไปด้วยเมื่อไปถึงบริเวณบ้านของ
เจ้าสาวจะต้องไปบ้านทางทิศใต้หรือทิศตะวันตกของบ้าน

2. การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องเข้าบ้านและขึ้นบ้านทาง
ทิศตะวันตกหรือทิศใต้ แต่ไม่ใช่ว่าจะขึ้นไปบนบ้านได้เลยในทันทีทันใด เพราะข้างบนหัวบันไดนั้น
จะมีเต่าแก่ของฝ่ายหญิงยืนขวางบันไดอยู่ ฝ่ายเต่าแก่และล่ามฝ่ายชายจะต้องมีการเจรจาขอขึ้นบ้าน
ฝ่ายหญิงจะถามว่าพวกนี้มาทำอะไรกันให้บอกจุดประสงค์ของการมาในครั้งนี้ ฝ่ายชายก็จะบอกไป
ฝ่ายหญิงจะเรียนค่าผ่านประตูขึ้นบันไดไป ค่าขึ้นบ้านในจุดนี้จะเป็นหล้ามากกว่าอย่างอื่น

3. การล้างเท้าขย หลังจากเรียกค่าขึ้นบ้านแล้ว คนอื่น ๆ ที่มากับขบวนจะพากัน
เดินขึ้นไปบนบ้านได้เลย แต่เจ้าบ่าวจะต้องผ่านการล้างเท้าจากญาติพี่น้องของฝ่ายเจ้าสาวเสียก่อน
การล้างเท้านี้มีความเชื่อว่าการล้างเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งสกปรกออกจากตัวของฝ่ายชายก่อนที่จะก้าวขึ้นไป
บ้าน น้ำที่นำมาล้างเท้านี้จะเป็นน้ำอบน้ำหอม ที่นำมาจากของหอม เช่น การฝนขมิ้นผสมกับน้ำ
หรือการเอาแป้งลงผสมกับน้ำ ฝ่ายชายจะยืนบนก้อนหิน (ผู้ไทยเรียกว่า “หินลับ” เพราะเป็นหินก้อน
ใหญ่ ๆ ซึ่งชาวผู้ไทยมักจะมีไว้ใช้ลับมีดหรือฝนมีดไว้ใช้ในครัวเรือน) มีใบตอง ใบยอหรือใบตมรอง
ไว้อีกทีหนึ่ง การล้างเท้านี้เจ้าบ่าวจะต้องเตรียมเงินไว้เป็นค่าตอบแทนคนที่ล้างเท้าให้ เมื่อเสร็จพิธี
การล้างเท้าแล้วจึงตามขบวนขึ้นไปบนบ้าน

4. การปูที่นอน เมื่อขึ้นไปบนบ้านแล้วเจ้าบ่าวจะต้องไปนั่งรอเจ้าสาวที่พาขวัญ
ฝ่ายพ่อล่ามก็จะไปที่ห้องของบ่าวสาว แล้วเลือกที่เหมาะสม ๆ ดอกตะปูห้อยข่ามและดาบไว้ ส่วนทางแม่
ล่ามก็จะนำขบวนที่ถือเครื่องนอนไปปูที่นอน คนที่จะช่วยในการปูที่นอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีสามีไม่
เป็นแม่ร้างหรือแม่ม่ายแต่อย่างใด ครอบครัวยจะต้องอยู่เย็นเป็นสุข เพื่อให้เป็นเคล็ดสำหรับคู่สามี –
ภรรยาใหม่นี้

5. การผูกแขนพี่สาว เจ้าสาวและการผูกแขนเจ้าสาว ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าพาขวัญ
ร่วมกับเจ้าบ่าว ถ้าฝ่ายเจ้าสาวมีพี่สาวที่ยังไม่ได้แต่งงานทางญาติ ๆ จะต้องมีการผูกแขนให้พี่สาว
เจ้าสาวก่อน เพราะการที่น้องสาวแต่งงานก่อนถือว่าการผิดประเพณี ทำให้คนที่พี่ขวัญหนีดี
ฝ่อ จึงมีการแก้ไขโดยการผูกแขนเป็นการปลอบขวัญไว้ก่อน และเพื่อการเป็นสิริมงคล ไม่ให้
น้องสาวข่มขวัญพี่สาว เมื่อผูกแขนให้พี่สาวเรียบร้อยแล้วก็จะทำการผูกแขนให้ตัวเจ้าสาว ผู้ผูกจะ
เป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ๆ การผูกแขนเจ้าสาวนี้เป็นการผูกเพื่ออบรมสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติ
ในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการทำปะชูแล้ว นอกจากการอบรมสั่งสอนแล้วยังเป็นการผูกเพื่อ
ความเป็นสิริมงคล ความผูกพันจากญาติ ๆ ก่อนที่จะไปสู่การเริ่มต้นชีวิตใหม่นั้นเอง

6. การมอบค่าทองหรือค่าสินสอด การมอบค่าทองหรือค่าสินสอดนี้จะกระทำต่อ
หน้าลูกตาทั้งสองฝ่าย เพื่อไม่มีปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย

7. การนำเจ้าสาวสู่พวงวัญ จะต่อเนื่องมาจากการมอบค่าดองค่าสินสอด การนำเจ้าสาวออกจากห้องไปสู่พวงวัญนั้น ผู้ทำหน้าที่ไปรับออกมาคือแม่ลำนั่นเอง การออกจากห้องนั้นเจ้าสาวจะถือกาน้ำและไข่ 1 ฟอง เหมือนกับเจ้าบ่าว ไข่นั้นจะต้องหาที่ซ่อนหรือที่วางก่อนจะถึงพวงวัญ ความเชื่อเกี่ยวกับไข่ฟองนั้นก็เหมือนกับฝ่ายชาย คือเชื่อว่าไข่ฟองนั้นจะดูเอาที่ไม่ดีไม่งามออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะไปนั่งร่วมพวงวัญกับเจ้าบ่าว แม่ลำนจะเป็นผู้ที่จูงมือเจ้าสาวเดินออกจากห้อง แล้วนำไปนั่งล้อมพวงวัญโดยนั่งทางซ้ายมือของฝ่ายชายที่นั่งรออยู่ก่อนแล้ว

8. การสู่ขวัญ เมื่อพร้อมแล้วจะมีการสู่ขวัญคู่บ่าวสาว โดยเริ่มจากการผูกแขนให้แก่หมอสู่ขวัญเสียก่อน โดยผู้เฒ่าผู้แก่ฝ่ายใดก็ได้ผูกแขนให้หมอสู่ขวัญ ต่อจากนั้นแล้วหมอสู่ขวัญจะเริ่มโดยการจุ่มรูปไหว้ครูของหมอสู่ขวัญก่อน แล้วต่อด้วยการไหว้พระ การสู่ขวัญนั้นต้องใช้เวลานานเพราะข้อความที่ใช้สั้นยาวมาก บ่าวสาวจะต้องนั่งพับเพียบพนมมือ ในระหว่างการสู่ขวัญนั้นจะมีการเรียกขวัญด้วยในบางช่วง

การสู่ขวัญนี้จะกล่าวถึงแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาว นอกจากนั้นก็จะเป็นการสั่งสอนฝ่ายที่มาเป็นเขยและเป็นสามี ว่าการทำตนเป็นเขยนั้นพึงปฏิบัติอย่างไร และฝ่ายหญิงในการที่จะเป็นเมียและเป็นสะใภ้จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเองอย่างไรจึงจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมไม่ถูกติฉินนินทาจากผู้อื่น

9. การผูกข้อต่อแขน หลังจากสู่ขวัญเสร็จแล้วจะมีการผูกแขนเอาเขยเอาสะใภ้กัน ญาติ ๆ แต่ละฝ่ายจะผูกแขนเอา การผูกแขนจะผูกไปพร้อมกับคำอวยพรให้อยู่เย็น เป็นการอวยพรให้ความเป็นสิริมงคลเกิดแก่คู่บ่าวสาว

10. การจ้ำหวน การดูไข่ การดูกระดูกกลางไก่ เมื่อผูกข้อต่อแขนกันเรียบร้อยแล้วหมอสู่ขวัญจะทำการจ้ำหวนให้กับคู่บ่าวสาว การจ้ำหวนนั้นหมอสู่ขวัญจะปั้นข้าวเหนียว 1 ปั้น ไข่ 1 ฟอง หรือข้าวเหนียวกับไก่ต้มสุก ทำให้เป็นก้อนนพอค่าแล้วนำไปใส่มือให้คู่บ่าวสาวสลับกันไปมาพร้อมกับพุดอวยพรให้มีความสุข

เมื่อการจ้ำหวนเรียบร้อยแล้ว ล่ามหรือหมอสู่ขวัญนำเอาหัวไก่ตัวที่นำมาจ้ำหวนออกมาแล้วจะถอดเอากระดูกอ่อนเส้นเล็ก ๆ ออกมาแล้วจะทำนายทายทักอนาคตของบ่าวสาวว่า จะอยู่ด้วยกันด้วยความสุขหรือมีอุปสรรค ถ้ากระดูกกลางไก่เป็นเส้นเล็ก ๆ นั้น ปลายม้วนงอลงข้างล่างทั้ง 2 เส้น เจ้าโคตรหรือเฒ่าแก่ที่ช่วยกันจะทำนายว่าหนุ่มสาวทั้ง 2 คน จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ถ้ากระดูกกลางไก่ทั้ง 2 เส้น ม้วนงอไม่สวยหรือม้วนงอในลักษณะอื่น ๆ แล้วการทำนายทายทักจะออกในลักษณะที่ตรงข้าม เมื่อดูกลางไก่เสร็จเรียบร้อยแล้วจะหันมาดูไข่ไก่ต้มกัน โดยให้ใครก็ได้ปลอกเปลือกไข่ต้มออก เพื่อดูจอมขวัญของไข่ (วงแหวนของไข่ต้มนั่นเอง) ว่าอยู่ในลักษณะใด จะอยู่ด้านข้างหรือด้านบนของไข่ฟองนั้น และลักษณะของวงแหวนนั้นจะดูเรียบสวยงาม หรืออยู่ใน

ลักษณะที่ไม่เรียบ ถ้าอยู่ในลักษณะที่ดีก็จะทำนายออกมาดี แต่ออกมาในลักษณะที่ไม่ดีชีวิตคู่ของ บ่าวสาวก็จะไม่ราบเรียบมากนัก

11. การป้อนข้าวพาวัวให้บ่าวสาว หลังจากผูกแขนและจ้ำหวนเรียบร้อยแล้ว จะมีการ “ป้อนข้าวไข่ม้วน” ให้บ่าวสาว ผู้ป้อนข้าวคือพ่อล่ำมใช้ไข่ต้มที่ทำนายทายทักอนาคตให้เส้น ผมงของผู้หญิงผ่าครึ่งไข่ต้ม (ที่ไข่เส้นผมนั้นเพื่อความเรียบของผิวไข่) ปั้นเข้าเหนียวพอคำแล้วเอาไข่ ผ่าครึ่งซีกใส่ การป้อนพ่อล่ำมจะนั่งตรงหน้าบ่าวสาวแล้วผู้ชายจะนั่งอยู่ทางซ้ายมือของพ่อล่ำม ส่วน หญิงจะนั่งอยู่ทางขวามือ แต่การป้อนนั้นมักกล่าวไว้ว่า “มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง” ฉะนั้นการป้อนนี้พ่อล่ำมจึงต้องไขว้มือเพื่อให้มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง จากนั้นก็จะนำ ข้าวเหนียวมาจิ้มเกลือกับข้าวสาวที่เตรียมไว้ แล้วมีคำสั่งสอนคู่บ่าวสาวไปด้วยในตัว หลังจากนั้น ก็จะเป็นการค้ำน้ำร่วมขันกัน เป็นอันว่าเสร็จพิธีป้อนข้าว

12. การเข็นเขย การเข็นเขยหมายถึงการอบรมสั่งสอนผู้ที่จะมาเป็นเขย โดยเจ้า ลูกดาพาข้าวฝ้ายหญิงเป็นผู้เข็น และพ่อล่ำมเป็นผู้รับเข็นแทนตัวผู้เป็นเขย

13. การสมมา การสมมาญาติ ๆ ฝ่ายชายนี้จะทำต่อจากการเข็นเขย เจ้าบ่าว เจ้าสาวจะต้องนำสิ่งของต่อไปนี้ไปสมมาญาติ ๆ (การสมมาหมายถึงการขอขมาต่อญาติผู้ใหญ่) ที่นอน เล็กที่พับได้ ผ้าห่มนวม หมอน ผ้าขาวม้า ผ้าแพรหรือผ้าแพรขาว ผ้าซิ่น ผ้าโสร่ง ดอกไม้ รูปเทียน การสมมานี้ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามจะต้องมีดอกไม้รูปเทียนเป็นองค์ประกอบจะขาด เสียไม่ได้ การสมมานี้คล้าย ๆ การไปไหว้ญาติ ๆ ของฝ่ายชาย ผู้รับสมมาเองก็ต้องให้เงินเป็น ค่าตอบแทน สิ่งของที่นำมาสมมาเป็นการรับไหว้ เงินเหล่านี้จะนำไปเป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิต ของคู่ตัวเมีย นอกจากนี้เครื่องสมมาเหล่านี้ไปสมมาญาติ ๆ ฝ่ายชายแล้วฝ่ายหญิงจะต้องนำ ดอกไม้รูปเทียนที่ได้เตรียมไว้แจกผู้ที่มาช่วยงานทุกคน คล้าย ๆ กันเป็นของฝากหรือของชำร่วย นั้นเอง

14. การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาข้าวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นหมายถึงการเลี้ยงคนที่ มีศักดิ์เป็นเขยของตระกูลนี้ มากินข้าวพร้อมกัน เขยในที่นี้หมายถึงลูกเขย หลานเขยของตระกูล การ กินข้าวนี้จะเป็นการกินพอเป็นพิธีหรือจะกินจนอ้มเลยก็ได้

15. การไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าของสะใภ้ เมื่อเสร็จจากการเลี้ยงข้าวเขย ญาติ ๆ ฝ่ายหญิงจะเตรียมตัวพาสะใภ้ไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าจะไปเป็นขบวน มีพ่อล่ำมแม่ล่ำมเป็นผู้นำไป ทางฝ่ายชายก็ต้องเตรียมอาหารไว้คอยต้อนรับฝ่ายหญิงด้วย เมื่อกินข้าวปลาอาหารอ้มหน้าสำราญ แล้ว สะใภ้จะต้องไปตักน้ำใส่ตุ่มบ้านปูบ้านย่าให้แล้วจึงไปผ่าฝืนนำมาเตรียมไว้ให้ย่าไว้ก่อไฟใน ตอนเย็น ธรรมเนียมการไปบ้านย่านี้จะมีการล้างเท้าลูกสะใภ้ก่อนขึ้นบ้านย่า จะทำเหมือนการล้างเท้า เขยทุกประการ กล่าวคือ ผู้ที่จะล้างให้จะต้องเป็นญาติผู้น้อยและยังไม่แต่งงาน โดยการนำหินลับมีด

มาวางไว้ที่หัวบันได วางทับด้วยใบตองกล้วย ใบยอหรือใบตุม เพื่อเป็นการชะล้างสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ออกจากตัวลูกสะใภ้ก่อนที่จะก้าวขึ้นไปบนบ้านปูบ้านย่า

1.5 ประเพณีในการแต่งงานของชาวยู่อ

การเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครองของชาวไทยยู่อั้น แต่เดิมพ่อแม่จะเป็นคนเลือกให้โดยจะเลือกคนดีมีฐานะเพราะต้องการให้ลูกตนได้รับความสุขสบาย แต่ปัจจุบันนี้มีเพียงบางคู่เท่านั้นที่พ่อแม่เลือกให้บ้างแต่ก็น้อยมาก ส่วนมากหนุ่มสาวจะเป็นผู้เลือกคู่ครองด้วยตนเองตามความพอใจ คู่ครองบางคู่จะพบและรู้จักกันตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน บางคู่พบและรู้จักกันโดยที่ไปทำงานในท้องถิ่นอื่น ส่วนบางคู่ก็พบและรักกันโดยการชักนำจากเพื่อนพ้อง แต่การเลือกคู่ครองนี้พ่อแม่ผู้ใหญ่จะเป็นผู้อบรม และแนะนำว่าควรเลือกคู่อย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขกันไปตลอดรอดฝั่งหลังจากแต่งงานกันแล้ว ลักษณะของคู่ครองที่ดีดังเช่นลักษณะของผู้ชายจะต้องประกอบไปด้วยรูปสมบัติคือ รูปร่างสมประกอบ ไม่พิการพิการ มีความรู้ความสามารถ กิริยามารยาทดี มีศีลธรรม โอบอ้อมอารี ขยันทำมาหากินมีงานทำและมีที่อยู่เป็นหลักเป็นฐาน ส่วนลักษณะของผู้หญิงนั้นต้องมีคุณสมบัติของแม่บ้านแม่เรือน เป็นหญิงประเภท “เรือนสามน้ำสี่” เพราะเชื่อว่าชายใดได้มาเป็นคู่ครองแล้วจะนำความสุขความเจริญมาให้ครอบครัวตามคติชาวยู่อทั่วไป

เรือนสาม หมายถึง

1. เรือนนอน ต้องรักษาบ้านเรือน เครื่องอุปโภคต่างๆ ให้สะอาดหมดจด ไม่ให้บกพร่อง
2. เรือนครัว ต้องรักษาเครื่องอุปโภคบริโภคให้สะอาด รวมถึงมีความสามารถทำอาหารการกินให้อร่อย ถูกรสนิยมของสามีและครอบครัว
3. เรือนกาย ต้องรู้จักรักษาเรือนร่างทรวดทรงให้สวยงามสะอาดหมดจด ตลอดทั้งอวัยวะทุกส่วน ตั้งแต่ผมถึงเท้าให้เหมาะสมกับวัยอยู่เสมอ

น้ำสี่ หมายถึง

1. น้ำกินต้องจัดหาน้ำสะอาดไว้ไม่ให้ขาดโอง
2. น้ำใช้ ต้องมีไว้ไม่ให้ขาดโอง
3. น้ำใจ คือมีน้ำใจดีต่อคนและสัตว์ทั่วไป
4. น้ำคำ ต้องพูดจาไพเราะอ่อนหวาน พูดแต่สิ่งเป็นจริงมีประโยชน์และรู้จักกาลเทศะในการพูด

การเลือกคู่นี้ นอกจากจะเลือกบุคคลที่ตนพอใจแล้ว ควรเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตนเองในด้านต่างๆ เช่น ทัศนคติ รสนิยม และบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกัน เพื่อง่ายต่อการปรับตัวเข้าหากัน

การทาบทาม

ในการทาบทามนั้น เมื่อหนุ่มสาวชาวไทยผู้อยู่พึงพอใจซึ่งกันและกันและมีความประสงค์จะแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะไปปรึกษาหารือพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของตนก่อน เมื่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่พิจารณาเห็นว่าสมควรที่ฝ่ายหญิงที่จะเป็นลูกแก้ว(ลูกสะใภ้) ก็จะแต่งตั้งผู้หญิงปลอด คือไม่เป็นม่าย มีครอบครัวที่สมบูรณ์พูนสุขทุกประการเป็นผู้ไปติดต่อครั้งแรกซึ่งชาวไทยผู้อยู่เรียกว่า “ไปอ่วมสาว” คือไปขอสาว โดยแม่สื่อจะไปติดต่อกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ในการไปทาบทามนี้ไม่ต้องดูฤกษ์ยาม เพียงแต่ดูความสะดวกทั้งสองฝ่ายก็จะไปทาบทามในวันนั้น โดยไม่ต้องเตรียมสิ่งของใดๆไปด้วย เมื่อหญิงปลอดหรือแม่สื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว ก็จะพูดกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่า “พ่อแม่ฝ่ายชายคือนาย.....(บอกชื่อจริง นามสกุลจริง) ให้มาติดต่อขอลูกสาวชื่อ.....ไปเป็นลูกแก้ว(ลูกสะใภ้) เมื่อบอกความประสงค์กับพ่อแม่ฝ่ายหญิงรับทราบแล้ว แม่สื่อจะถามพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่า “ตกลงยินยอมพอใจรับฝ่ายชายคือนาย .....เป็นลูกเขยหรือไม่” พ่อแม่ฝ่ายหญิงยังไม่ตกลงทันทีเพราะยังไม่ได้ถามลูกสาวของตนเองแล้วว่าตกลงยินยอมจะแต่งงานด้วย พ่อแม่ผู้หญิงจะแต่งตั้งผู้หญิงปลอดไปบอกให้ฝ่ายชายทราบ ซึ่งชาวไทยผู้อยู่เรียก “สัง” คือไปบอกฝ่ายชายว่า ทางฝ่ายหญิงยินดีจะแต่งงานด้วยและเมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรับทราบแล้วก็จะส่งข้อความไปบอกพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าจะไปสู้ออเร็วๆนี้ โดยจะกำหนดวันเวลาไปสู้ออด้วย ” ชาวไทยผู้อยู่นิยมให้หญิงปลอดไปทาบทามเพราะเห็นว่าผู้หญิงมีศิลปะในการพูดดีกว่าผู้ชาย และยังเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเป็นการเป็นงานมากกว่าผู้ชาย

การสู้ออ

ชาวไทยผู้อยู่ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในภาคอีสานนั้น ก่อนที่ชายจะไปสู้ออหญิง ฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากมี หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวดกับเงิน 2 บาท 4 บาทตามฐานะนุรูปและมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาผู้อยู่เรียกว่า “เหล้าไขตู พลูไขปาก หมากไขคอ” เมื่อฝ่ายชายพูดสู้ออฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตามภาษาผู้อยู่เรียกว่า “คาด่านางวางค่าเท่า” ถ้าเป็นคนมีหลักฐานหรือมีตระกูล มักกำหนดสินสอด 12 ตำลึง ทองคำ หนึ่งเบี้ย(หนักสองบาท) และช้างกับควาย ถ้าไม่มีช้างกับควายต้องคิดเป็นเงิน 30 ตำลึง(หอสมุดแห่งชาติ.2506:383) การสู้ออนี้ส่วนมากจะจะต้องดูฤกษ์ยามก่อน ตามในการสู้ออนี้ถ้า

แก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มีความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้

ในการไปสู่ขอจะต้องดูฤกษ์และวันดีก่อนแต่ฤกษ์นี้ไม่จำกัดเดือนและวัน ฤกษ์ดีวันใดก็จะไปสู่ขอวันนั้น เมื่อถึงกำหนดวันสู่ขอฝ่ายชายจะต้องเตรียมการดังนี้

1. หาพ่อล่ำ 2 คน คือล่ำใหญ่และล่ำน้อย ล่ำใหญ่คือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเขยของพ่อแม่ทางฝ่ายชาย เช่น ลุงเขย น้าเขย ส่วนล่ำน้อยจะเป็นใครก็ได้ตามความเหมาะสมล่ำทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการสู่ขอและต่อรองสินสอดทองหมั้นด้วย ผู้เป็นพ่อล่ำจะทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของคู่แต่งงานตลอดไปด้วย

2. ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ งาน 1 ใบ คือขันขอ ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้

3. เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว คือค่าจ้างถามสินสอดทองหมั้น ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้เช่นกัน

4. เงินสำหรับไขคำปาก คือเงินจ้างถามสินสอดทองหมั้น ถ้าคนในหมู่บ้านเดียวกันประมาณ 100-200 บาท แต่ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านอื่นหรือคนต่างถิ่นจะเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสม

5. เจ้าแก่ฝ่ายชาย (ชาย-หญิง) เพื่อจะมาเป็นสักขีพยานในการสู่ขอ ถ้าไม่มีขันขอและเงินไขคำปากมา เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะไม่เจรจาด้วย เพราะถือว่าไม่ถูกต้องตามประเพณี

เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว จะมีเจ้าแก่ฝ่ายหญิงนั่งคอยอยู่ ฝ่ายชายจะให้ล่ำใหญ่เป็นผู้ถือขันขอไปวางตรงหน้าเจ้าแก่ฝ่ายหญิง ล่ำใหญ่จะพูดว่า “วันนี้เป็นวันดีวันปลอดจะมาขอ นางสาว.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) ให้แก่นาย.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะรับขันขอ แล้วจะหยิบดอกไม้มือและเทียนไว้ แล้วส่งงานคืนให้ฝ่ายชายและจะพูดกับล่ำว่า ขอถามฝ่ายหญิงก่อนโดยพูดว่า “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ผู้ตามใจผู้นอน” จะถามพ่อถามแม่และถามตัวเจ้าสาว เมื่อถามแล้วทุกคนตอบรับว่า “เอา” จึงดำเนินขึ้นตอนต่อไป

เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะถามล่ำว่า “อยากได้ไวอยู่หะ”(อยากแต่งงานเร็วหรือไม่) ล่ำฝ่ายชายตอบว่า “ไวทอเลอแห่งดี”(เร็วเท่าไรยิ่งดี) ต่อจากนั้นจะพูดต่อเรื่องสินสอดทองหมั้น โดยล่ำใหญ่จะส่งไก่ต้ม 1 ตัว สุรา 1 ขวด วางให้เจ้าแก่ฝ่ายหญิง และล่ำจะพูดต่อเป็นภาษาญ้อว่า “ขอเบิกบานทานสุข อยากู้ค่าสินสอด ลักนางว่าค่าราคาข้าละอะ” (ค่าสินสอดทองหมั้นเท่าไร)

ในช่วงนี้เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะพูดว่า “ไก่ต้มเหล้านี้ขอได้หรือไม่หรือไม่ได้ก็จะไม่ส่งคืน”(เป็นคำขอเพื่อต้องการอาหารนี้ไว้กินร่วมกัน) และจะพูดต่อไปอีกว่า “นักเฮอหาบยาบเฮอดิงเว้าเอานางถางเอาเก้อ”(หนักเอาเบาสู่การพูดจาเอาลูกสะใภ้)

เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะบอกพ่อล่ำเกี่ยวกับสินสอด คือจำนวนเงินและสิ่งของอื่นๆอีก ตามข้อตกลงเช่น สร้อยคอ หรือแหวนทองคำตามสมควร และจะพูดต่อว่า “ซุมเจ้าจะเอาอยู่หะ”(จะ

ตกลงเอาไหม) ค่าสินสอนถ้าเป็นชาวบ้านในปัจจุบันนี้จะเป็นเงินประมาณ 2-3 หมื่นบาท จำพวกทองรูปพรรณนั้นแล้วแต่จะเรียกร้อยกันเองตามเห็นสมควรกับฐานะ ถ้าเป็นข้าราชการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานจะเป็นประมาณ 3-5 หมื่นบาท ส่วนทองรูปพรรณแล้วแต่จะเรียกร้อยกันเองสมควรกับฐานะเช่นกัน เงินค่าสินสอนนี้เมื่อเสร็จจากพิธีแต่งงานแล้วพ่อแม่ของเจ้าสาวจะให้ลูกสาวลูกเขยไปเป็นสินสมรส แต่บางคนจะเก็บไว้ เพื่อสังเกตความประพฤติของลูกเขย ถ้าเห็นว่าลูกเขยปฏิบัติตัวดีจึงจะคืนให้ในภายหลังและจะสมทบให้อีกตามสมควร

ล่ามฝ่ายชายตอบว่า “ตกลงเอา” จะเป็นการเสร็จพิธีสู่ขอสาวชาวญ้อตามประเพณี เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเรียกร้อยค่าสินสอดแล้ว เจ้าแม่ฝ่ายหญิงก็จะได้รับเงิน “ค่าไขคำปาก” เงินไขคำปากนี้เมื่อได้รับแล้วจะนำไปซื้อสิ่งของมาแจก เจ้าแม่ฝ่ายชายและเจ้าแม่ฝ่ายหญิงที่เป็นสักขีพยานในวันนั้นทันที เช่น จะนำไปซื้อบุหรี่ปริศหรือไม้ขีดไฟ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็จะพูดจกันเรื่องการเตรียมการในวันแต่งงานทั้งสองฝ่าย

ฮีดของชาวไทยญ้อ

ฮีด คือ จารีตประเพณีในการแต่งงานนั้น สิ่งที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมหามาให้เจ้าแม่ฝ่ายหญิงในวันแต่งงานตามประเพณีจะขาดหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้คือเงิน 13 บาท 50 สตางค์ เรียกว่า “เงินตาย” เงินจำนวนนี้จะให้มากกว่านี้หรือน้อยกว่านี้ไม่ได้ เพราะถือว่าไม่ถูกต้องตามประเพณี เงินตายแยกออกได้ดังนี้

1. สัจจะ 3 บาท คือคำพูดของเจ้าแม่ฝ่ายชาย ที่ทำสัญญาเรื่องการสู่ขอ แต่งงาน ถ้าผิดคำพูดจะปรับ 3 บาท
2. แห่ลูกทอง 2 บาท คือ แห่จับปลาเล็กๆ ลูกแหเป็นสีทองโดยการข้อมสี ถ้าไม่มีมาต้องใช้เงิน 2 บาทแทน
3. มองลูกลอด 2 บาท (มองคือตาข่ายเป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งมีลูกตุ้มตะกั่วผูกติดข้างใต้ของมอง) ถ้าไม่มีมาต้องใช้เงิน 2 บาทแทน
4. ขอดกันหม้อ 3 บาท เป็นชื่อหม้อถ้าไม่มีมาต้องใช้เงิน 3 บาทแทน
5. ขันคาย 2 บาท คือขันขอหรือขันหมั้นแทนเครื่องหมั้น
6. พาห้อมาก ประกอบด้วยพาห้อมากใหญ่ พาห้อมากน้อย อยู่บนผ้าขาวยาวประมาณ 6 ศอก ผืนเดียวกัน พาห้อมากใหญ่อยู่ริมผ้าด้านหนึ่ง ประกอบด้วยเงิน 1 บาท มีด 1 เล่ม พลุ 2 คัด รวม 6 ใบ ผ้าห้อมากน้อย อยู่ริมผ้าอีกด้านหนึ่ง ประกอบด้วยเงิน 50 สตางค์ พลุ 2 คัด รวม 6 ใบ ริมผ้าทั้งสองด้าน จะพับเข้าหากัน รวมเรียกว่า พาห้อมาก
7. มีด 1 เล่ม (ขนาดใดก็ได้) แต่เดิมมีดนี้จะหามาให้ลูกสะใภ้ไว้แกะซี่ใหม่

8. พลุ 4 คัด (คัดละ 3 ใบ) คือใบพลุที่นำมากลัดติดกัน คัดละ 3 ใบ รวมใช้ใบพลุทั้งหมด 12 ใบ

9. หับไข 2 หับ หับไขนี้ทำด้วยชะลอมเล็กๆ 2 ชะลอม ใส่ไขไก่ชะลอมละ 2 ฟอง

10. ไถ้งา 2 ถุง ทำด้วยถุงเล็กๆใส่งาขาวหรืองาคั่วได้

11. เหล้า 30 ไห ไก่ 30 ตัว ถ้าหาไม่ได้ใช้เงินแทนตามสมควรแล้วแต่จะเห็นสมควร

นอกจากนั้นฝ่ายชายยังต้องเตรียมหาสิ่งของ เครื่องมือทำมาหากินตามที่จำเป็น เช่น จอบ เสียม มีด แห มอ (ตาข่ายดักปลา) เป็นต้น เครื่องมือเหล่านี้ไม่ต้องนำมาไว้ในพิธีวันแต่งงาน แต่ต้องเตรียมไว้ที่บ้านฝ่ายชายให้พร้อม

ส่วนฝ่ายหญิงจะเตรียมที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าขาวม้า ผ้าห่ม เพื่อสมมา(ขอขมา) ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายสามีให้ครบถ้วน ส่วนพิธีแต่งงานนั้นจะทำที่บ้านฝ่ายหญิง

การสู่ขอนี้ส่วนมากจะขอลูกสะใภ้มาเลี้ยงพ่อแม่ย่า และมีสิทธิรับมรดกของฝ่ายสามีด้วยจึงไม่มีการสร้างเรือนหอ ถ้าขอลูกสะใภ้มาอยู่บ้านสามีนั้นจะต้องเพิ่มเหล้าอีก 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว เพื่อนำไปลาออกจากผีบรรพบุรุษมาอยู่บ้านสามีให้ถูกต้องตามประเพณีเรียกว่า “ย้ายดินนาง”

การหาฤกษ์แต่งงานทั้งสองฝ่ายจะช่วยกันหา กำหนดวันแต่งงานไว้ล่วงหน้าอย่างน้อยเป็นเวลา 2-3 เดือน เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมการในพิธีวันแต่งงาน การสู่ขอนี้ชายและหญิงจะไปมาหาสู่ได้สะดวกมากขึ้น พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายไม่รังเกียจหรือระแวงสงสัย ถ้าสู่ขอแล้วยังไม่ต้องการแต่งงานเร็วจะขอหมั้นไว้ก็ได้

การหมั้น

การหมั้นก็คือสัญญาว่าจะแต่งงานกันไม่ว่าจะเป็นชาติภาษาใด การหมั้นจึงเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน เมื่อหมั้นกันแล้วเป็นคู่หมั้นกันยอมใกล้ชิดสนิทสนมกันศึกษานิสัยใจคอซึ่งกันและกันโดยไม่ถือว่าเสียหาย เมื่อถึงวันฤกษ์ดีที่ได้กำหนดตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายจัดขันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก 8 ผล พลุ 4 เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันใบหนึ่งมีขนาดเล็กกว่าบรรจุกองหมั้นหรือเงินหมั้นของหมั้นแล้วแต่จะได้ตกลงกันบางรายแยกขันหมากเป็นคู่บางรายไม่แยกแต่เพิ่มขันใบเงินใบทอง ถุงข้าวเปลือก ถั่วงาเป็นอีกขันหนึ่งไม่ปนอยู่ในขันทองหมั้นเครื่องขันหมากนอกนั้นจัดขนมและผลไม้ใส่ถาดจะเป็นจำนวนมากน้อยหรือถาดหรือจะไม่มีก็สุดแต่จะเรียกร้อยตกลงกันก่อนโดยมากเป็นจำนวนคู่ พิธีหมั้นก็เท่ากับไปวางมัดจำ เพื่อความแน่นอนไม่กลับถ้อยคินคำ ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ได้ทำพิธีแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะเรียกขันหมากคืนไม่ได้ต้องเสียเปล่า เพราะหญิงเป็นหม้ายขันหมากถือว่าเสียหาย ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะด้วยอย่างไรก็ตามที่

ต้องคืนขันหมากแก่ฝ่ายชายจนครบ เป็นเรื่องชดเชยค่าเสียหาย (พระยาอนุমানราชชน.2525:168-199) ส่วนมากการเรียกร้องนี้จะดูตามความเหมาะสมของฐานะฝ่ายชายด้วย บางรายก็ไม่มีการหมั้น เมื่อคู่ขอเมื่อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็นัดวันแต่งงานทีเดียว เพื่อไม่เป็นการยุ่งยาก และเสียเวลา ถ้าคู่ขอแล้วไม่ต้องการแต่งงานเร็ว ก็จะขอหมั้นไว้ก่อนในวันคู่ขอ ในสมัยโบราณใช้ขันคายหมั้นในขันคายมีเงิน 2 บาท ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ แต่ในปัจจุบันนี้นิยมใช้ทองคำรูปพรรณต่างๆ เช่น สายสร้อยหรือแหวนเพิ่มตามสมัยนิยม การหมั้นนี้จะหมั้นนานไม่เกิน 3 เดือน ถ้าหมั้นกันนานถือว่าชะล่าคือต้องห้าม เชื่อกันว่าจะมีมารทำให้ไม่ได้แต่งงานกัน และตามประเพณี ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญา นั้น ของหมั้นฝ่ายหญิงจะไม่คืนให้กับฝ่ายชาย” การหมั้นนั้นนอกจากจะแสดงฐานะความมั่นคงสมบูรณ์ของฝ่ายชายแล้ว ยังเป็นการทำเพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเปลี่ยนใจและผิดสัญญาเลิกการแต่งงานได้ อีกทั้งยังทำให้คู่หมั้นหมั้นหมายมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดเตรียมงานแต่งงาน การหมั้นจึงเป็นข้อผูกมัดและเป็นข้อผูกพันที่ดีให้กับหนุ่มสาวที่เป็นคู่หมั้นกันอีกด้วย

ฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน

ชาวไทยผู้นิยมแต่งงานในเดือนคู่ เชื่อว่าเดือนคู่เป็นเดือนสิริมงคลของคู่บ่าวสาว จะแต่งงานในเดือน 2, 4, 6, 9 และ 12 เดือนคู่ที่ไม่นิยมแต่งงานคือ เดือน 8 เพราะเป็นเดือนแห่งการเข้าพรรษา ส่วนเดือน 9 เป็นเดือนดีหมายถึงความก้าวหน้า เมื่อกำหนดจะแต่งงานในเดือนใดยังจะต้องเลือกวันดีภายในเดือนนั้นว่าจะตรงกับวัน เวลาใด ตามความเชื่อถือว่าแต่งงานเดือนดี วันดี เวลาดี จะทำให้เป็นสิริมงคลตลอดชีวิต

หนุ่มสาวชาวไทยผู้ก่อนจะแต่งงานจะต้องมาตรวจดู “ยามประจำวัน” เพื่อต้องการให้พิธีการแต่งงานได้ฤกษ์ที่เป็นสิริมงคล ยามประจำวันนี้จะดูทั้งวัน และเวลาที่เป็ฤกษ์ดี และไม่ดี ยามประจำวันมีดังนี้

ยามประจำวัน

วัน	ยามเช้า	ยามกองหงาย	ยามใกล้เที่ยง	เที่ยง	ตูดซ้าย	กองแดง	แถวใกล้ค่ำ	ฟ้าลั่น, ค่ำ
	06:00 – 07:30 น.	07:31 – 09:00 น.	09:01 – 10:30 น.	10:31 – 12:00 น.	12:01 – 13:30 น.	13:31 – 15:00 น.	15:01 – 16:30 น.	16:31 – 18:00 น.
อาทิตย์	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง
จันทร์	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง
อังคาร	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว
พุธ	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง
พฤหัสบดี	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา
ศุกร์	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง
เสาร์	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง	อัทโธหิณัง	อุทธังราชา	ปาน โภชนัง	กัณ्हังภาเว	มัชฌेमรณัง

ความหมายชื่อยาม อัทโธหิณัง กัณ्हังภาเว มัชฌेमรณัง ยามนี้จะไม่ดี อุทธังราชา ปาน โภชนัง ยามนี้ดี

ภาพประกอบ 2 ยามประจำวัน

พิธีการแต่งงาน

ก่อนทำพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวชาวไทยผู้น้อยจะทำการสู่ขวัญน้อยก่อน โดยจะคู่ฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายชาย และบ้านฝ่ายหญิงหรือจะมาสู่ขวัญร่วมกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็ได้ โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ การเชิญหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์มาสู่ขวัญนี้ต้องมีดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ ใสนางาน พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของคู่บ่าวสาวจะเป็นผู้ไปเชิญการสู่ขวัญน้อย

การสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวเจ้าสาว และเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะต้องมานั่งลงกระทำพิธีที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญเมื่อทุกคนนั่งที่เรียบร้อยแล้ว หมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์จะให้คู่บ่าวสาวจุดเทียนและเริ่มพิธีสู่ขวัญน้อย เมื่อสู่ขวัญเรียบร้อยแล้ว หมอสู่ขวัญจะพรมน้ำมนต์ให้คู่บ่าวสาว และเพื่อนบ่าวสาว

การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกัน การแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว หนีบหูกระต่ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว ถุงเท้าสีขาว เมื่อพรมน้ำมนต์ในมือจะถือไม้เท้ารูปงูประกอบพิธีสู่ขวัญ สำหรับผ้าพาดบ่าหรือผ้าเบี่ยงนี้ ใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณี

เมื่อสู่ขวัญน้อยเรียบร้อยแล้ว ถ้าได้ฤกษ์ที่กำหนดไว้ขบวนแห่ขันหมากจะเริ่มแห่ไปยังบ้านเจ้าสาวแต่ถ้าติดด้วยฤกษ์ดาวเพดาน เชื่อดาวผลคูณี เพดานตอนหน้า คือ ฤกษ์บูรพผลคูณี อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าดาวแรดตัวผู้ มี ดวง เพดานตอนหลัง คือ ดาวฤกษ์อุดรผลคูณี อีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ดาวแรดตัวเมียมี ดวง ซึ่งขบวนแห่นั้นจะหันหน้าตรงกับดาวเพดานไม่ได้ จะต้องเลื่อนวันแต่งงานออกไปอีก แต่ถ้ายังฝืนแห่ต่อไปเรียกว่าชะล่า เชื่อว่าจะมีการตายเกิดขึ้น ถ้าจำเป็นต้องแต่งงานในวันนั้นจะต้องแก้เคล็ดโดยตั้งขบวนแห่หันหลังให้ดาวเพดาน หรือเอียงข้างเข้าหาดาวเพดาน

ฤกษ์ดาวเพดานที่จะโคจรมาในรอบเดือนแต่ละปีมี ดังนี้

เดือน 1, 2, 3	อยู่ที่ศตะวันตก
เดือน 4, 5, 6	อยู่ที่ศเหนือ
เดือน 7, 8, 9	อยู่ที่ศตะวันออก
เดือน 10, 11, 12	อยู่ที่ศใต้

ขบวนแห่ขันหมาก พิธีการแต่งงานของชาวไทยผู้น้อยจะมีขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าว เพื่อไปกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวจะมีพิธีการดังนี้

1. เจ้าบ่าวแต่งตัวนุ่งผ้าเชิญ คลุมเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว (ผ้าเงิน คือ ผ้าทอด้วยไหม)

2. ยอดกล้วย ยอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ให้เจ้าบ่าวถือมาในขบวนแห่ ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคียงข้างร่วมให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว (ยอดกล้วย ยอดอ้อยที่ถือมานั้นเมื่อขึ้นบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องนำไปเหน็บไว้ที่ข้อใต้หลังคาบ้าน)

3. ถ่ามน้อยคัดข้อง (ข้องมัดใส่เอา) ถือขวานผ่าฝืน ในข้อมมีฝักสดเพื่อนำไปนึ่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงาน

4. ถ่ามใหญ่ถือพาห้อมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว

เมื่อขบวนแห่ไปถึงบ้านเจ้าสาว ถ่ามฝ่ายหญิงจะถามเป็นภาษาญ้อ ดังนี้
ถ่ามฝ่ายหญิงถาม “พาเคียวมาแต่กะเลอะน้อ” (พวกท่านพากันมาจากที่ไหนนะ)

ถ่ามฝ่ายชายตอบ “มาแต่เมืองหมั้นคาทอง มามั่งมามี มาค้ำมาคูน” (มาจากเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มั่งมีศรีสุข มาช่วยค้ำ)

ถ่ามฝ่ายหญิงถาม “ฉ้องเก้ากำเจอมาอยู่บ้อ ค่าเก้าหมั้นเจ้าได้อยู่บ้อ หมั้นท้าวมาเอี้ยเมียเทียมข้าง เจ้าได้มาบ้อ” (นำข้อมที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 9 กำมือมาหรือไม่ นำทองคำจำนวนเก้าหมั้นบาทพร้อมข้าทาสบริวารมาด้วยหรือไม่)

ถ่ามฝ่ายชายตอบ “ได้มาชู่แนว” (ได้มาทุกอย่าง)

ถ่ามฝ่ายหญิงถาม “ซุมเจ้ามีหมอล่าอยู่บ้อ” (มีหมอล่ามาด้วยหรือไม่)

ถ่ามฝ่ายชายตอบ “มี” (ถ้าไม่มีหมอล่าก็เรียกสุรา 1 ขวดแทน)

พิธีการแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ถ่ามฝ่ายหญิงเตรียมพิธีรับแขกที่เชิงบันไดบ้านโดยจะเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารีหรือหญิงปลด(ผู้ที่ไม่มีหมั้นหรือหมั้นแล้วแต่ไม่มีครอบครัวสมบูรณ์พูนสุขทุกประการ) เตรียมอุปกรณ์ล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบันไดบ้านดังนี้

1. ก้อนหิน 1 ก้อน
2. ใบคูณ
3. ใบยอ
4. ชันน้ำหอม

ญาติฝ่ายเจ้าสาวจะนำใบคูณ ใบยอวางทับบนก้อนหินให้เจ้าบ่าวขึ้นเหยียบ เด็กสาวพรหมจารีหรือหญิงปลดจะเป็นคนล้างเท้าเจ้าบ่าว เมื่อล้างเท้าเสร็จเจ้าบ่าวจะให้เงินหญิงที่ล้างเท้า ตามประเพณีเดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะจูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน นำเจ้าบ่าวไปนั่งคอยเจ้าสาวอยู่ที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ ซึ่งเป็นบริเวณกระทำพิธีสู่ขวัญบ่าวสาว

ในการกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานของชาวไทยญ้อ จะต้องมีพานขวัญเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพิธี พานขวัญในพิธีสู่ขวัญแต่งงานประกอบด้วย

1. พาวัว 2 สำหรับ
  - 1.1 พาวัวเจ้าบ่าว 1 สำหรับ
  - 1.2 พาวัวเจ้าสาว 1 สำหรับ
2. ไก่ต้ม 1 ตัว
3. ไช้ไก่ต้ม 1 ฟอง
4. เหล้าขาว 1 ขวด
5. เทียน 1 คู่
6. อาหาร 4 อย่าง
7. ข้าวเหนียว 2 กระจิบ
8. แก้วน้ำ 1 ใบ
9. ฝ้ายผูกแขน
10. ชั้นห้าของหมอสู่ขวัญ

ก่อนจะเริ่มพิธีสู่ขวัญแต่งงาน เมื่อญาติทั้งสองฝ่ายมาพร้อมเพรียงกันแล้ว ล่าม
น้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวจูมมือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ ต่อจากนั้นหมอสู่ขวัญจะทำ
พิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานจนเสร็จพิธี หญิงปลอดคนที่จูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพาข้าวรับ
เขยมาป้อนเขย พาข้าวรับเขยจะมี

1. พริก
2. เกลือ
3. ข้าวเหนียว
4. น้ำดื่ม

หญิงปลอดจะป้อนเขยด้วยพริกและเกลือ หมายความว่า เป็นเขยจะต้องอดทนต่อผู้
ล่ามใหญ่จะป้อนไช้โดยจะไปอยู่ด้านหลังระหว่างกลางคู่บ่าวสาว ไช้แว่นขาวทับแขนซ้ายถือ ไช้ต้ม
ข้างละครึ่งฟองป้อนคู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเอามือจับหัวคู่บ่าวสาวชนกันเพื่อบอกว่าให้เป็นคู่เมีย
กัน แล้วจึงให้ญาติทั้งสองฝ่ายเข้ามาผูกข้อมือกล่าวคำอวยพรให้คู่บ่าวสาว เมื่อผูกข้อมือเรียบร้อย
แล้วคู่บ่าวสาว นำเทียนคณะ คือ เทียนแจกเต้าแก่ทั้งสองฝ่ายมาวางต่อหน้าเต้าแก่ เมื่อเต้าแก่รับ
เทียนคณะแล้วจะสอนจารีตประเพณีแก่เขยให้ถือปฏิบัติเรียกว่า “สอนเขย” จะกล่าวเป็นภาษาญ้อ

เมื่อสอนจารีตประเพณีแก่เขยให้ปฏิบัติแล้ว พ่อล่ามจะขอเจ้าสาวไปอยู่บ้าน
เจ้าบ่าว ฝ่ายชายต้องนำไก่ต้ม 1 ตัว เหล้า 1 ขวด ไปลาผีบรรพบุรุษ เพื่อบอกกล่าวว่าจะขอเจ้าสาว
คือ....(บอกชื่อ – นามสกุล).... ไปอยู่บ้านสามีคือ .....(บอกชื่อ – นามสกุล)..... ผู้ที่ไปลาผีบรรพ
บุรุษคือลูกชายของผีที่ตายเช่นพ่อของเจ้าสาว ถ้าไม่มีพ่อก็จะเป็นลุงหรืออาของเจ้าสาวก็ได้ให้
ลูกต้องตามประเพณีเรียกว่า “ย้ายดินนาง”

เสร็จจากพิธีการสอนเขยคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน
ผ้าขาวม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนสมควร เมื่อ
สมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมาพ่อ
แม่สามี เป็นการเสร็จพิธี

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานแต่ละชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน สังเกตประเพณีแต่งงาน และสนทนากลุ่ม (Focused Group) กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ในประเด็นความเปลี่ยนแปลงของประเพณีแต่งงานในแต่ละชาติพันธุ์ ได้ผลการวิจัยดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร

ชาติพันธุ์เขมร ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังผลต่อไปนี้

การเลือกคู่ครอง

ในอดีต พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นคนช่วยดู และแนะนำผู้ที่มีความเหมาะสมให้กับลูก การเลือกคู่ครองถ้าเป็นผู้ชายก็ต้องเป็นคนรักลูกรักเมีย พ่อแม่สามารถบอกสอนได้ ดูจากฐานะทางครอบครัว ความขยันขันแข็งรู้จักทำมาหากิน มีอวัยวะครบ 32 ถ้าเป็นผู้หญิงต้องรักลูกรักสามี พ่อแม่บอกสอนได้ เป็นแม่ศรีเรือน ทำกับข้าวหุงหาอาหารเป็น ฐานะทางครอบครัว ซึ่งจะดูตั้งแต่บรรพบุรุษหรือ โศครุแห่งนั้นเอง หรือ ชายหญิงบางคนเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเมื่อไปตักน้ำ หาฟืน ต่ำข้าว หรือเมื่อไปชมหมอลำตามงานวัดต่าง ๆ ตอนกลางคืนฝ่ายชายก็จะ จูคได้ไปยังบ้านที่ตนเองเกิดความรักใคร่ชอบพอ โดยจะขึ้นไปบ้านอย่างถูกต้อง พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะรู้เห็นและทราบเรื่องราวตลอด ซึ่งตอนนั้นไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน เพราะถือว่าเป็นการผิดผีบรรพบุรุษ ชายหญิงต้องเข้าพิธีแต่งงานก่อน และตอนนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนากันจึงทำให้คนส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน

ปัจจุบัน ชายหญิงเป็นผู้เลือกคู่ครองเอง เมื่อเกิดความรักใคร่ชอบพอ จากที่เดินทางไปทำงาน หรือไปศึกษาต่อที่ต่างจังหวัด ชายหญิงหลายคนที่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน โดยไม่ได้เข้าพิธีแต่งงานตามประเพณี ทั้งที่ยังเรียน หรือทำงานอยู่ ซึ่งพ่อแม่ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการเลือกคู่ครองเหมือนแต่ก่อนมากนัก หลายคู่ที่อยู่ด้วยกันแล้วจนกระทั่งมีลูกก็ไม่ได้จัดพิธีแต่งงาน หรือบางคู่มีการทำพิธีขอมาพ่อแม่ ญาติพี่น้องเพื่อให้เหมาะสมและถูกต้องมากขึ้น และมีหลายคนที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย พอเลิกแล้วก็คบคนใหม่เรื่อย ๆ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามประเพณีดั้งเดิม ไม่เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ไม่รักษานวลสงวนตัวและทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ จากอดีตพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นคนช่วยดู และแนะนำผู้ที่มีความเหมาะสมให้กับลูก แต่ปัจจุบันชายหญิงเป็นผู้เลือกคู่ครองเอง จากอดีตจะไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวกันระหว่างชายหญิง เพราะถือว่าเป็นการผิดผีบรรพบุรุษ ชายหญิงต้องเข้าพิธีแต่งงานก่อน แต่ปัจจุบันชายหญิงหลายคนที่ตัดสินใจใช้ชีวิต

ร่วมกันโดยไม่ได้เข้าพิธีแต่งงานตามประเพณี ทั้งที่ยังเรียน หรือทำงานอยู่ หลายคู่ที่อยู่ด้วยกันแล้ว จนกระทั่งมีลูกก็ไม่ได้จัดพิธีแต่งงาน หรือบางคู่มีการทำพิธีขอมาพ่อแม่ ญาติพี่น้องเพื่อให้เหมาะสมและถูกต้องมากขึ้น และมีหลายคนที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย พอเลิกแล้วก็คบคนใหม่เรื่อย ๆ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามประเพณีดั้งเดิม ไม่เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ไม่รักนวลสงวนตัว

การทาบทาม

ในอดีต มีเจ้าแก่หรือ นายไซ ประมาณ 4-5 คน ไปบ้านฝ่ายหญิงเพื่อไปทาบทามหรือสอบถาม ว่าฝ่ายหญิงจะแต่งงานกับฝ่ายชายของตนหรือไม่ ถ้าฝ่ายหญิงบอกว่า ตกลง เจ้าแก่ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามที่จะมาสู่ขอและจัดวันหมั้น

ปัจจุบัน เหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม

การสู่ขอและวันหมั้น (ปั้งสตางค์)

ในอดีต เจ้าแก่ไปด้วยประมาณ 4-5 คน และมีการจัดเตรียมขันหมาก 1 คู่ พลุ 1 คู่ เหล้าสาโท 1 ขวด ไก่ตัวเมีย 1 ตัว เพื่อดูกลางไก่อ่าสาวหรือไม่ (หมายถึง เมื่อฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงแต่งงานไปแล้วจะใช่เนื้อคู่กันหรืออยู่กันได้นานหรือไม่) เงินที่เตรียมไปหมั้นอีก 10 บาท จากนั้นก็จะมีการตกลงค่าสินสอด ซึ่งค่าสินสอดในตอนนั้นประมาณ 400-500 บาท หรือบางคนที่มีฐานะก็มีสร้อยทองด้วย และสิ่งที่ฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมมาให้ฝ่ายหญิงในวันแต่งงาน และเจ้าแก่ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามวันแต่งงานกับอาจารย์ หรือ พราหมณ์เพื่อดูวันเวลาที่เหมาะสม

ปัจจุบัน เจ้าแก่ไปด้วยประมาณ 4-5 คน หรือมากกว่านี้เป็นสิบหรือยี่สิบคน และมีการจัดเตรียมขันหมาก 1 คู่ พลุ 1 คู่ เหล้าหรือเบียร์ 1 ขวด ไก่ตัวเมีย 1 ตัว เพื่อดูกลางไก่อ่าสาวหรือไม่ (หมายถึง เมื่อฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงแต่งงานไปแล้วจะใช่เนื้อคู่กันหรืออยู่กันได้นานหรือไม่) เงินที่เตรียมไปหมั้นหรืออาจจะหมั้นด้วยแหวนทอง หรือสร้อยทอง หรือแหวนเพชรซึ่งแล้วแต่ฐานะของฝ่ายชาย จากนั้นก็จะมีการตกลงค่าสินสอด ซึ่งค่าสินสอดประมาณ หลายหมื่นหรือหลายแสนบาท และสิ่งที่ฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมมาให้ฝ่ายหญิงในวันแต่งงาน และเจ้าแก่ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามวันแต่งงานกับอาจารย์ หรือ พราหมณ์เพื่อดูวันเวลาที่เหมาะสม

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ จากเดิมในการสู่ขอและวันหมั้น จะต้องมีการเตรียมเหล้าสาโท 1 ขวด แต่ในปัจจุบันมีการเตรียมเหล้าหรือเบียร์แทน และนอกจากนี้ส่วนที่เปลี่ยนแปลงคือจำนวนเงินและมูลค่าของสินสอดที่ใช้ในการสู่ขอและการหมั้น จะเพิ่มมากขึ้นจาก 10 บาท เป็นหลายหมื่นหลายแสนบาท

วันแต่งงาน (เทอกรา)

ในอดีต ผ่านพิธีหมั้นแล้ว เมื่อเจ้าแก่ฝ่ายชายหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมที่จะจัดงานแต่งงาน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือน 2 เดือน 4 หรือเดือน 12 ในวันแต่งงานฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้องเตรียมมาในวันแต่งงานได้แก่

1. หมู 1 หาบ (หมูมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและ ขา เครื่องใน หันมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด เพื่อเซ่นผี บรรพบุรุษ
2. เหล้า 1 เท (1 ไห สมัยก่อนเป็นเหล้าสาโท) นำไปเซ่นผีบรรพบุรุษที่บ้านเจ้าสาว
3. ขบวนขันหมากประกอบด้วย
  - 3.1 ผลไม้ มะม่วง 3 – 4 ผล กล้วย 3 หวี (กล้วยมหาไทรย)
  - 3.2 อ้อย มะพร้าว
  - 3.3 ขนมนางเล็ด ขนมโกรจ 3 ถาด ซึ่งจัดกล้วย มะม่วง มะพร้าวใส่รวมกันในถาดขนมใส่จนเต็มถาด
  - 3.4 ขันหมาก เป็นหมากแห้ง (ใช้เมล็ด) 5 ลูก ขันพลู ใช้พลู 5 ใบ คุณ (กัลปพฤกษ์) เป็นแท่งยาวเล็ก ๆ 5 อัน สราจिरเวียไว้กินกับหมากพลู (ชื่อมาจากพ่อค้าที่เป็นคนจีน มีลักษณะเป็นก้อนสีดำขนาดเท่าหัวแม่มือ) ใส่ประมาณ 5 ก้อนนำไปมอบให้ฝ่ายพ่อแม่ หรือเจ้าแก่ฝ่ายหญิง และมียาเส้นพอกำ
  - 3.5 งาน ชาม เลื้อ หมอน ขวาน มีด ที่จะเตรียมมาสู่ฝ่ายหญิง(เจ้าสาว)

ปัจจุบัน ฤกษ์ยามที่จัดงานแต่งงานเหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม ในวันแต่งงานฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้องเตรียมมามีจำนวนมากขึ้น ได้แก่

1. หมู 1 หาบ (หมูมีน้ำหนัก 60 - 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและ ขา เครื่องใน หันมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด ไก่ต้มสุก 5 ตัว ไช้ไก่ต้มสุก 5 ฟอง เหล้า 1 ขวด เพื่อเซ่นผีบรรพบุรุษวางด้านหน้าปะรำพิธี
2. เหล้า 1 ลัง เบียร์ 1 ลัง หรือ อาจจะมากกว่านี้แล้วแต่ตกลงกันในวันสู่ขอ
3. น้ำอัดลม 1 ลัง หรือ อาจจะมากกว่านี้แล้วแต่ตกลงกันในวันสู่ขอ (นำมาเซ่นผี และเลี้ยงแขกที่มาในงาน)
4. ขบวนขันหมาก ประกอบด้วย
  - 4.1 ผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะม่วง กล้วยเป็นหวี แอปเปิ้ล สับปะรด ฯลฯ
  - 4.2 อ้อย มะพร้าวเป็นลูกหรือเป็นทะเลาย
  - 4.3 ขนมต่าง ๆ ที่ขนมแห้ง ๆ เช่น ขนมนางเล็ด ถั่วตัด ใส่ให้เต็มถาด 8 ถาด
  - 4.4 ขันหมาก หมากคิบ 5 ลูก พลูใส่ปูนกินหมาก 5 ใบ คุณ (กัลปพฤกษ์) เป็นแท่งยาว ๆ 5 อัน และมียาเส้นพอกำ

5. ฝ่ายชายจัดเตรียมเครื่องเรือน เครื่องครัว อย่างเช่น ถ้วย จาน ชาม ขวาน มีด เลื่อ หรือฟูก เพื่อเตรียมมาสร้างครอบครัว

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ในวันแต่งงานฝ่ายชายจะต้องเตรียมของมามากขึ้น

บายสีสู่ขวัญ

ในอดีต จัดทำทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวคนละ 1 พานใหญ่ ในบายสีจะทำจากใบตอง ทำเป็นสวय หรือ ลอย มีลักษณะคล้ายรูปกรวย ประดับด้วย ดอกรักขาว ดอกดาวเรือง ฝ่ายที่ทาด้วยขมิ้น (ด้วยสายสิญจน์)ผูกใส่ก้านมะพร้าวเสียบในบายสี สำหรับผูกข้อมือเจ้าบ่าว เจ้าสาว จัดชั้น 5 ชั้น 8 (ดอกไม้ ฐูป เทียน) ไขไก่ต้มสุก 1 ฟอง แม่ไก่ต้มสุก 1 ตัว ข้าวเหนียว 1 ปั้น ซึ่งเจ้าแก่จะนำไปวางตรงกลางของปะรำพิธี

ปัจจุบัน ปฏิบัติเหมือนประเพณีแบบดั้งเดิม แต่ปัจจุบันก็จะทำบายสีที่ขนาดใหญ่ขึ้น ทำ 5 ชั้น ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สวयงาม (ทำตามฐานะครอบครัว)

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ปัจจุบันจะทำบายสีที่ขนาดใหญ่ขึ้น

ชุดเจ้าบ่าว – เจ้าสาว

ในอดีต สมัยก่อนเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งซึ่งทำมาจากผ้าไหมสวयงาม และใส่เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาว และมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ ส่วนเจ้าสาวจะนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากเส้นด้ายหรือผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นเอง มีการเก็บลายซิดสวयงาม เสื้อสีขาวหรือสีชมพูตามที่หาได้

ปัจจุบัน ปัจจุบันมีการเช่าหรือสั่งตัดที่ร้านในเมือง เป็นชุดตามสมัยนิยมสวयงาม ที่เรียกว่าชุดวิวาห์แบบตะวันตก บางคนเปลี่ยน 2 – 3 ชุด ตามแต่ละขั้นตอนของงานแต่งงาน เช่น ชุดวันหมั้น ชุดวันแต่งงานเช้า และชุดวันแต่งงานเย็น (งานเลี้ยง) ซึ่งถ้าเป็นฝ่ายหญิงก็จะสวมชุดไทย หรือชุดวิวาห์ที่เป็นลักษณะเกาะอกหรือสายเดี่ยว มีการแต่งหน้า ทำผมที่สวयงาม ส่วนฝ่ายชายก็จะสวมชุดที่มีสีที่เข้ากับชุดฝ่ายหญิงที่ทางร้านจัดเตรียมไว้ให้ เป็นสูท ชุดไทย มีสีขาว สีครีม ในราคาที่หลายพันบาท

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ชุดสำหรับใส่ในพิธีแต่งงาน โดยในสมัยก่อนเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งซึ่งทำมาจากผ้าไหมสวयงาม และใส่เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาว และมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ แต่ในปัจจุบันจะสวมชุดที่มีสีที่เข้ากับชุดฝ่ายหญิง อาจเป็นสูทหรือชุดไทยสีขาวหรือสีครีม ส่วนเจ้าสาวในอดีตจะนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากเส้นด้ายหรือผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นเอง มีการเก็บลายซิดสวयงาม เสื้อสีขาวหรือสีชมพูตามที่หาได้ แต่ปัจจุบันจะมีการเช่า

หรือสั่งตัดเป็นชุดตามสมัยนิยมสวยงาม โดยอาจจะเป็นชุดไทย หรือชุดวิวาห์ที่เป็นลักษณะเกาะอก หรือสายเดี่ยว มีการแต่งหน้า ทำผมที่สวยงาม

ขบวนแห่ขันหมาก

ในอดีต เริ่มแห่จากบ้านมาประมาณ เวลา 3 โมงเช้า เมื่อขบวนขันหมากฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) มาถึงบ้านฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) หน้าบ้านเจ้าสาวจะมีญาติของเจ้าสาว อาจจะเป็นพี่น้อง 2 คน นำผ้าขาวม้ามาถักันประตูทางเข้าบ้าน และจะไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าไปได้ง่าย ๆ นอกจากจะมีของ แลกเปลี่ยน ก็คือ เหล้า 1 ขวด จ้างเข้าบ้าน (เข้าสู่ปะรำพิธี, ปะรำพิธีทำจากก้านมะพร้าวซึ่งมุงทำเป็น หลังคาทำต่อออกมาจากตัวบ้าน ใต้เสาจากไม้ 9 ต้น) พิธีแต่งงานจะเริ่มจัดทำที่ปะรำพิธี เมื่อ เจ้าบ่าวสามารถเข้าสู่ปะรำพิธีได้แล้ว เจ้าบ่าวจะเข้าไปนั่งตรงบริเวณที่มีบายสี ซึ่งบายสีนี้จะวางไว้เสา ที่ตรงกลางของปะรำพิธีรวมทั้งข้าวของต่าง ๆ ในขบวนขันหมาก จากนั้นญาติหรือเถ้าแก่ทางฝ่าย เจ้าสาวก็จะนำตัวเจ้าสาวเข้ามายังปะรำพิธี ต่อจากนั้นทั้งเถ้าแก่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายและแขกที่มา ร่วมงานจะนั่งในปะรำพิธี เถ้าแก่ทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะมอบสินสอดให้เถ้าแก่ฝ่ายเจ้าสาว จากนั้น พรานหมัน (อาจารย์สูดขวัญ) ก็จะเริ่มทำพิธีบายสี สวดคู่ขวัญ (ภาษาเขมรเรียกว่า ฮาวปลิง) ซึ่งเป็นการเรียกขวัญของคู่บ่าวสาวว่าไปอยู่ที่ใดก็ให้กลับเข้าสู่รูปร่าง และเป็นคำสั่งสอนที่พูดภาษาเขมร จากนั้นพ่อแม่ เถ้าแก่ ญาติพี่น้อง ก็จะนำฝ่ายมาผูกแขนเจ้าบ่าว เจ้าสาว เป็นการรับเขยเข้าบ้าน ก็จะมีบางคนนำเงินผูกในฝ่าย ซึ่งแต่ก่อนเป็นเงิน 1 สลึง หรือมากกว่านี้ ที่มีลักษณะเป็นรู หรือบางคน ผูกเฉพาะฝ่ายเท่านั้น

ปัจจุบัน ก่อนที่ทางเจ้าบ่าวจะแห่ขบวนขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาว จะมีพิธีการช่วงเช้า ก็คือ เจ้าบ่าวจะต้องไปร่วมทำบุญตักบาตรและถวายสังฆทานที่บ้านเจ้าสาวเสร็จแล้ว เจ้าบ่าว เพื่อน เจ้าบ่าว 2 คน พร้อมเถ้าแก่ ญาติพี่น้องเตรียมตัวแห่ขบวนขันหมากไปบ้านเจ้าสาว เวลา ประมาณ 09.00 น. ที่พรานหมันหาฤกษ์ยามที่เหมาะสม ในขบวนแห่ขันหมากก็จะมีกรรองเพลง โห่ร้อง ฟ้อน รำ มีดนตรี เครื่องเสียง หรือเครื่องดนตรี อย่างเช่น กลองยาว ขบวนแห่เจ้าบ่าวจะสนุกสนาน ครึกครื้นมาก พอขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวจะมีญาติพี่น้องทางเจ้าสาว ยืนกั้นประตูเงิน ประตูทอง (ซึ่งจะใช้เข็มขัดเงิน เข็มขัดทอง หรือสร้อยทอง) กั้นประตูไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน หรือบางบ้านเข้าสู่ปะรำพิธีได้ง่าย ๆ ต้องมีอะไรแลกเปลี่ยน นั่นคือ ซองเงินสี่หมพอจะใส่เงินไม่ต่ำกว่า 100 บาท หรือเหล่า เบียร์ ฝ่ายญาติ(เจ้าสาว)ก็จะออกมารับข้าวของในขบวนขันหมากรวมทั้งบายสี ฝ่ายชาย นำเข้าไปวางในปะรำพิธี (ปะรำพิธีทำจากเต็นท์ ส่วนพื้นนั่งปูด้วยเสื่อ) เจ้าบ่าวจะเข้าไปนั่งที่ ปะรำพิธี เถ้าแก่ฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำตัวเจ้าสาวมาที่ปะรำพิธี จากนั้นฝ่ายเถ้าแก่เจ้าบ่าวจะมอบสินสอด

ที่เตรียมมาให้ญาติ ถ้าแก่ฝ่ายเจ้าสาวจะช่วยกันนับเงินสินสอด และมีพานดอกไม้ เช่น ดอกดาวเรือง วางตรงกลางผ้าที่สำหรับวางเงินสินสอด ถ้ามีสร้อยทองเจ้าบ่าวก็จะเป็นคนใส่ทองให้ จากนั้น พราหมณ์ (อาจารย์) ทำพิธีสู่ขวัญบ่าวสาวซึ่งสวดนานประมาณ 2 ชั่วโมง พ่อแม่ญาติพี่น้องทำการผูก ข้อมือให้บ่าวสาว

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ พิธีการช่วงเช้า เจ้าบ่าวจะต้องไปร่วมทำบุญตักบาตรและถวายสังฆทานที่บ้านเจ้าสาวเสร็จแล้วจึงจะมีการแห่ขบวน ขันหมากไปบ้านเจ้าสาวซึ่งในอดีตไม่มีพิธีการนี้ พอขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวจะมีญาติพี่น้อง ทางเจ้าสาว ยืนกั้นประตูเงิน ประตูทอง โดยจะใช้เข็มขัดเงิน เข็มขัดทอง หรือสร้อยทองกั้นประตู แต่ในอดีตจะเป็นผ้าขาวม้า และค่าผ่านประตูจะเปลี่ยนจากหล้าเป็นซองเงินสีชมพู หล้าหรือเบียร์

การส่งตัวเข้าห้องหอ

ในอดีต เมื่อเสร็จพิธีบายสีที่ปะรำพิธี ก็จะเป็นพิธีการส่งตัวบ่าวสาวเข้าห้องหอที่บ้าน เจ้าสาว เรียกว่า ฝ่ายชายแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง ก่อนที่มีการส่งตัวนั้น พ่อแม่ และคนแก่คนเฒ่าที่มี ครอบครัวยุหรือเป็นผู้ที่มีประสบความสำเร็จในการแต่งงานเป็นผู้จัดเตรียมห้องหอ ด้วยการมาปูที่นอน สมัยก่อน ปู่เถื่อที่ฝ่ายเจ้าสาวเป็นคนทอและเย็บเอง จากนั้นผู้ที่มีครอบครัว เป็นผู้หญิงสองคนจะลง ไปนอนบนที่นอน หรือนบนเสื่อเพื่อเป็นสิริมงคล พอถึงเวลาส่งตัวบ่าวสาวในวันแต่งงาน พราหมณ์ หรืออาจารย์จะนำบ่าวสาวสวด นะโม 3 จบ เจ้าบ่าวเจ้าสาวพูดตาม ก่อนที่จะเข้าห้องหอบ่าวสาวก็จะ กราบพ่อแม่ และพ่อแม่จะพรมน้ำมนต์และอวยพรให้ จากนั้นจึงเดินเข้าห้องหอ ข้าง ๆ ที่นอนจะมี ถาด ใส่ข้าว กับข้าว (พาข้าว) และมีหล้า 1 ขวด จากนั้นก็จะกราบพราหมณ์ พราหมณ์จะป้อนข้าว ป้อนน้ำ ซึ่งพราหมณ์จะป้อนข้าวเจ้าบ่าวก่อน แล้วจึงป้อนเจ้าสาว อวยพร แล้วพรมน้ำมนต์ให้ เสร็จ พิธีการส่งตัวแล้วแก่ พราหมณ์เป็นคนทำพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

ปัจจุบัน เมื่อเสร็จพิธีบายสีที่ปะรำพิธี ก็จะมีการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว โดยเจ้าสาวจะมีผ้า ผืนหนึ่ง (ผ้าเช็ดตัวผืนเล็ก) ให้เจ้าบ่าวจับอีกปลายด้านหนึ่ง (ปัจจุบันถ้าเจ้าบ่าวไม่ใช่คนในหมู่บ้าน ถ้าอยู่ไกลก็จะทำพิธีให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว) ก่อนเดินขึ้นบันไดบ้านจะมีกระบุงข้าวที่พ่อแม่ และญาติ ทางเจ้าบ่าวใส่ข้าวเปลือกที่เป็นข้าวเจ้าและมีหิน (หินลับมีด) หรือ ขวานที่ใส่ไข่ไก่แล้วนูน (นูน ภาษา เขมรเรียกว่า ดั่ง) เสียบลงในกระบุงข้าว ซึ่งพราหมณ์จะนำสวด นะโม 3 จบ เจ้าบ่าวเจ้าสาวพูดตาม จากนั้นพราหมณ์จะนำ เจ้าบ่าวเจ้าสาวขึ้นเรือนก็จะเหยียบตรงหินเพื่อเดินขึ้นบันไดบ้าน เมื่อเดิน ขึ้นมาก่อนที่จะเข้าห้องหอบ่าวสาวก็จะกราบพ่อแม่ และพ่อแม่จะพรมน้ำมนต์ให้ จากนั้นจึงเดินเข้า ห้องหอ ข้าง ๆ ที่นอนจะมีถาด ใส่ข้าว กับข้าว (พาข้าว) และมีหล้า 1 ขวด จากนั้นก็จะกราบ

พราหมณ์ พราหมณ์จะป้อนข้าวป้อนน้ำ ซึ่งพราหมณ์จะป้อนข้าวเจ้าบ่าวก่อน แล้วจึงป้อนเจ้าสาว
อวยพร แล้วพรมน้ำมนต์ให้ เสร็จพิธีการส่งตัว

การสมมาปุ๋ย

ในอดีต เมื่อเสร็จพิธีส่งตัวที่บ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว
เครื่องสมมาประกอบด้วย เสื้อ หมอนจิด ผ้าขาวม้า ผ้าถุงทอจากเส้นไหมซึ่งสมัยก่อนจะทอเอง ซึ่ง
เครื่องสมมานี้จะจัดเตรียมให้ครบทั้งญาติพี่น้องทางฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เจ้าบ่าว พอไปถึงบ้านเจ้าบ่าว
เจ้าสาวและญาติพี่น้อง ตรงบันไดบ้าน แม่เจ้าบ่าวจะใส่น้ำอุ่นในหม้อดินใส่ขมิ้น ข้างในหม้อดินจะมี
หอมเงิน และใช้ใบตองปิดไว้ เจ้าสาวจะล้างเอาของข้างใน เป็นการรับขวัญเจ้าสาว (ลูกสะใภ้) ซึ่ง
สมัยนั้นเป็นเงินสิ่งไม่มีทอง จากนั้นเจ้าสาวมอบเครื่องสมมาให้พ่อแม่ และญาติ ๆ ทางเจ้าบ่าว ก็
จะมีการผูกข้อมือและให้เงินค่าเครื่องสมมา ซึ่งประมาณ 10 – 20 บาท เงินที่ผูกข้อมือได้ พราหมณ์จะ
ห่อให้เจ้าสาว และบอกให้ซื้อหมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ ก็ให้ซื้อไก่ตัวเมียเพื่อจะได้ออกลูกออกลูก
ต่อไป

ปัจจุบัน ถ้าเจ้าบ่าวเป็นคนในหมู่บ้าน หรืออยู่หมู่บ้านใกล้เคียง ฝ่ายเจ้าสาวจะเดินทางและ
เตรียมเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว แต่ปัจจุบันถ้าเจ้าบ่าวอยู่บ้านไกล จะทำพิธีให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว
ถ้าเสร็จพิธีการส่งตัว เจ้าบ่าวเจ้าสาว ก็จะเดินลงมาจากบ้านมาสู่ปะรำพิธี แล้วพราหมณ์จะให้คู่บ่าว
สาวยกดาบที่จุดเทียน 2 เล่ม 3 ครั้ง จากนั้นเจ้าสาวจะล้างหม้อดิน หรือถ้าหาไม่ได้ก็จะใช้ขันเงินใส่
น้ำอุ่นผสมขมิ้น ซึ่งในหม้อนั้นฝ่ายแม่เจ้าบ่าวจะหอมเงิน หรือ ห่อทองรับขวัญลูกสะใภ้ ต่อจากนั้น
เจ้าสาวมอบเครื่องสมมามี เสื้อ (ที่นอน) หรือฟูก หมอนจิด หรือหมอนที่มีลวดลายสวยงามตามสมัย
ปัจจุบัน ผ้าขาวม้า ใช้ฝ่ายมัธยมกันจัดเตรียมไว้ให้ญาติพี่น้องทางพ่อ และแม่ทุกคน เมื่อทำพิธีมอบ
เครื่องสมมา ฝ่ายพ่อแม่ ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวก็จะผูกข้อมือและให้เงินค่าเครื่องสมมาเป็นเงินหลายร้อย
บาท หรือ หลายพันบาทตามฐานะครอบครัว เงินที่ผูกแขนได้ พราหมณ์จะห่อให้เจ้าสาว และบอก
ให้ซื้อ หมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ ก็ให้ซื้อไก่ตัวเมียเพื่อจะได้ออกลูกออกลูกต่อไป

พิธีอาบน้ำให้ปุ๋ย (พ่อแม่เจ้าบ่าว)

ในอดีต เมื่อมอบเครื่องสมมาแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะช่วยกันอาบน้ำให้พ่อแม่ ปะแป้ง และ
ผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าทั้งเสื้อข้างใน เสื้อตัวนอกนั้นจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ส่วนใหญ่นิยมเป็นผ้าไหม พอเสร็จ
แล้ว ก็มีการเลี้ยงข้าวญาติพี่น้อง แขกหรือที่มาร่วมงานเป็นการเสร็จพิธี

ปัจจุบัน เมื่อมอบเครื่องสมมาแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะช่วยกันอาบน้ำให้พ่อแม่ ปะแป้ง และผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าทั้งเสื้อข้างใน เสื้อตัวนอกนั้นจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ พอเสร็จแล้ว ก็มีการเลี้ยงอาหารญาติพี่น้อง แยกหรือที่มาร่วมงาน เป็นการเสร็จพิธีตอนเช้า

งานเลี้ยงตอนเย็น (โต๊ะจีน) จะจัดเฉพาะคนที่มีเงินมาก ประกอบอาชีพที่มีหน้ามีตาในสังคม เพื่อเลี้ยงเพื่อนฝูง หรือญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ มีวงดนตรีร้องเพลงขับกล่อม และเจ้าบ่าวเจ้าสาวมอบของขวัญ และถ่ายรูปพร้อมกับแขกหรือที่มาร่วมงาน ซึ่งงานจะสนุกสนานครึกครื้น จากนั้นพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่จะทำพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าห้องหอเป็นการเสร็จพิธี

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ งานเลี้ยงตอนเย็น (โต๊ะจีน)

ชาติพันธุ์เขมร ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังปรากฏผลในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การเลือกคู่ครอง</p> <p>พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นคนช่วยดู และแนะนำผู้ที่มีความเหมาะสมให้กับลูก</p> <p>การถูกเนื้อต้องตัวกันระหว่างชายหญิง จะถือว่าเป็นการผิดผีบรรพบุรุษ ซึ่งชายหญิงต้องเข้าพิธีแต่งงานก่อน</p>	<p>การเลือกคู่ครอง</p> <p>ชายหญิงเป็นผู้เลือกคู่ครองเอง</p> <p>ชายหญิงหลายคนที่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน โดยไม่ได้เข้าพิธีแต่งงานตามประเพณี ทั้งที่ยังเรียน หรือทำงานอยู่ หลายคู่ที่อยู่ด้วยกันแล้วจนกระทั่งมีลูกก็ไม่ได้จัดพิธีแต่งงาน หรือบางคู่มีการทำพิธีขอมาพ่อแม่ ญาติพี่น้องเพื่อให้เหมาะสมและถูกต้องมากขึ้น และมีหลายคนที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย พอเลิกแล้วก็คบคนใหม่เรื่อย ๆ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องตามประเพณีดั้งเดิม ไม่เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ไม่รักษานวลสงวนตัว</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การทาบตาม</p> <p>-</p>	<p>การทาบตาม</p> <p>-</p>

ตาราง 1 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การสู่ขอและวันหมั้น (บั้งตางค์)</p> <p>ในการสู่ขอและวันหมั้นจะต้องมีการเตรียมเหล่าสาโท 1 ขวด</p> <p>จำนวนเงินและมูลค่าของสินสอดที่ใช้ในการสู่ขอและการหมั้นใช้จำนวนเงิน 10 บาท</p>	<p>การสู่ขอและวันหมั้น</p> <p>ในการสู่ขอและวันหมั้นจะมีการเตรียมเหล่าหรือเบียร์แทนการเตรียมเหล่าสาโท</p> <p>จำนวนเงินและมูลค่าของสินสอดที่ใช้ในการสู่ขอและการหมั้นใช้จำนวนเงินหลายหมื่นหลายแสนบาท</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>วันแต่งงาน (เทอกรา)</p> <p>หาฤกษ์ยามที่เหมาะสมที่จะจัดงานแต่งงาน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือน 2 เดือน 4 หรือเดือน 12 ในวันแต่งฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้องเตรียมมาในวันแต่ง ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หมู 1 หาบ (หมูมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและขาเครื่องใน หั่นมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด เพื่อเซ่นผีบรรพบุรุษ 2. เหล้า 1 เท (1 ไห สมัยก่อนเป็นเหล่าสาโท) (นำไปเซ่นผีบรรพบุรุษที่บ้านเจ้าสาว) 3. ขบวนขันหมากประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ผลไม้ มะม่วง 3-4 ผลกล้วย 3 หวี (กล้วยมหาไทรย) 3.2 อ้อย มะพร้าว 	<p>วันแต่งงาน (เทอกรา)</p> <p>ฤกษ์ยามที่จัดงานแต่งงานเหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม ในวันแต่งฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้องเตรียมมามีจำนวนมากขึ้น ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หมู 1 หาบ (หมูมีน้ำหนัก 60 - 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและขา เครื่องใน หั่นมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด ไม้ต้มสุก 5 ตัว ไข่ไก่ต้มสุก 5 ฟอง เหล้า 1 ขวด เพื่อเซ่นผีบรรพบุรุษวางด้านหน้าปะรำพิธี 2. เหล้า 1 ลัง เบียร์ 1 ลัง หรือ อาจจะมากกว่านี้แล้วแต่ที่ตกลงกันในวันสู่ขอ 3. น้ำอัดลม 1 ลัง หรือ อาจจะมากกว่านี้แล้วแต่ตกลงกันในวันสู่ขอ (นำมาเซ่นผี และเลี้ยงแขกที่มาในงาน)

ตาราง 1 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>วันแต่งงาน (เทอกรา) (ต่อ)</p> <p>3.3 ขนมนางเล็ด ขนมโกรจ 3 ถาด ซึ่งจัดกล้วย มะม่วง มะพร้าว ใส่รวมกันในถาดขนมใส่จนเต็มถาด</p> <p>3.4 ขันหมาก เป็นหมากแห้ง (ใช้เมล็ด) 5 ลูก ขันพลู ไข่พลู 5 ใบ ถุน (กล้วยพฤษ) เป็นแท่งยาวเล็ก ๆ 5 อัน สราจิริเวียไว้กินกับหมากพลู (ซื้อมาจากพ่อค้าที่เป็นคนจีน มีลักษณะเป็นก้อนสีดำขนาดเท่าหัวแม่มือ) ใส่ประมาณ 5 ก้อนนำไปมอบให้ฝ่ายพ่อแม่ หรือเจ้าแม่ฝ่ายหญิง และมียาเส้นพอคำ</p> <p>3.5 จาน ชาม เสื้อ หมอน ขวาน มีด ที่จะเตรียมมาสู่ฝ่ายหญิง (เจ้าสาว)</p>	<p>วันแต่งงาน (เทอกรา) (ต่อ)</p> <p>4. ขวานขันหมาก ประกอบด้วย</p> <p>4.1 ผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะม่วง กล้วยเป็นหวี แอปเปิ้ล สับปะรด ฯลฯ</p> <p>4.2 อ้อย มะพร้าวเป็นลูกหรือเป็นทะเลาย</p> <p>4.3 ขนมต่าง ๆ ที่ขนมแห้ง ๆ เช่น ขนมนางเล็ด ถั่วตัด ใส่ให้เต็มถาด 8 ถาด</p> <p>4.4 ขันหมาก หมากดิบ 5 ลูก พลูใส่ปูนกินหมาก 5 ใบ ถุน (กล้วยพฤษ) เป็นแท่งยาว ๆ 5 อัน และมียาเส้นพอคำ</p> <p>5. ฝ่ายชายจัดเตรียมเครื่องเรือน เครื่องครัว อย่างเช่น ถ้วย จาน ชาม ขวาน มีด เสื้อหรือฟูก เพื่อเตรียมมาสร้างครอบครั</p>

ตาราง 1 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>บายสีคู่ขวัญ</p> <p>ทำบายสีตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สวยงาม (ทำตามฐานะครอบครัว)</p>	<p>บายสีคู่ขวัญ</p> <p>ปัจจุบันก็จะทำบายสีที่ขนาดใหญ่ขึ้น ทำ 5 ชั้น ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สวยงาม (ทำตามฐานะครอบครัว)</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>ชุดเจ้าบ่าว – เจ้าสาว</p> <p>ชุดสำหรับใส่ในพิธีแต่งงาน โดยในสมัยก่อนเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งซึ่งทำมาจากผ้าไหมสวยงาม และใส่เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาว และมีผ้าขาวม้าคาดไหล่</p> <p>เจ้าสาวในอดีตจะนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากเส้นด้ายหรือผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นเอง มีการเก็บลายซิดสวยงาม เสื้อสีขาวหรือสีชมพูตามที่หาได้</p>	<p>ชุดเจ้าบ่าว – เจ้าสาว</p> <p>เจ้าบ่าวจะสวมชุดที่มีสีที่เข้ากับชุดฝ่ายหญิง อาจเป็นสูทหรือชุดไทยสีขาวหรือสีครีม</p> <p>เจ้าสาวจะมีการเช่าหรือสั่งตัดเป็นชุดตามสมัยนิยมสวยงาม โดยอาจจะเป็นชุดไทย หรือชุดวิวาห์ที่เป็นลักษณะเกาะอกหรือสายเดี่ยว มีการแต่งหน้า ทำผมที่สวยงาม</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>ขบวนแห่ขันหมาก</p> <p>ในอดีตไม่มีพิธีการช่วงเช้า</p> <p>เมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวจะมีญาติพี่น้องทางเจ้าสาว ยืนกั้นประตูเงิน ประตูทอง โดยจะใช้ผ้าขาวม้า และค่าน่านประตูจะเป็นหลัก</p>	<p>ขบวนแห่ขันหมาก</p> <p>พิธีการช่วงเช้าเจ้าบ่าวจะต้องไปร่วมทำบุญตักบาตรและถวายสังฆทานที่บ้านเจ้าสาวเสร็จแล้วจึงจะมีการแห่ขบวนขันหมากไปบ้านเจ้าสาว</p> <p>เมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวจะมีญาติพี่น้องทางเจ้าสาว ยืนกั้นประตูเงิน ประตูทอง โดยจะใช้เข็มขัดเงิน เข็มขัดทอง หรือสร้อยทองกั้นประตู และค่าน่านประตูจะเปลี่ยนจากหลักเป็นซองเงินสีชมพู เหล้าหรือเบียร์</p>

ตาราง 1 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
การส่งตัวเข้าห้องหอ -	การส่งตัวเข้าห้องหอ -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
การสมมาปู้ย่า -	การสมมาปู้ย่า -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
พิธีอาบน้ำให้ปู้ย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว) ไม่มีงานเลี้ยงตอนเย็น (โต๊ะจีน)	พิธีอาบน้ำให้ปู้ย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว) มีงานเลี้ยงตอนเย็น (โต๊ะจีน)

2.2 การเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

ชาติพันธุ์ส่วย ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังผลต่อไปนี้

การเลือกคู่ครอง

ในอดีต มีทั้งพ่อแม่เป็นคนเลือกคู่ครองให้ เมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรักชอบลูกสาวบ้านใดก็จะส่งเจ้าแก่ซึ่งเป็นทีนับหน้าถือตา หรือเป็นผู้อาวุโสในหมู่บ้านไปเจรจาทาบทามให้ลูกชายของตน ลูกจะเชื่อฟังพ่อแม่มาก คุณสมบัติที่พ่อแม่ดู ก็คือ มีอวัยวะครบ 32 ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือน ว่านอนสอนง่าย กิริยามารยาทเรียบร้อย ถ้าเป็นผู้ชายก็ดูว่ามีอวัยวะครบ 32 ขยันขันแข็งทำมาหากิน บอกสอนง่าย คู่ตั้งแต่โคตรเหง้าวงศ์ตระกูล หรือถ้าพ่อแม่ไม่หาให้ ชายหญิงเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเอง ซึ่งผู้ใหญ่รับรู้และให้คำแนะนำลูกเรื่องการมีคู่ครอง ส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน

ปัจจุบัน ชายหนุ่มเป็นคนเลือกคู่ครองเอง จากที่มีโอกาสเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด หรือเพื่อไปศึกษาต่อ จึงเกิดความรักใคร่ชอบพอกัน บางคนตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน โดยยังไม่เข้าพิธีแต่งงาน บางคนอยู่ด้วยกันจนตั้งท้องจึงกลับมาจัดงานแต่งงานด้วยการขอขมาพ่อแม่ บางคนก็บอกให้พ่อแม่รับรู้ แต่ก่อนนั้นส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ปัจจุบันชายหรือหญิงแต่งงานกับคนที่อื่นมากขึ้นหรือแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในการเลือกคู่ครองคือจะมีการแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมากขึ้น

การทาบทาม

ในอดีต การทาบทามและหมั้น ถ้าผู้หญิงรักหรือชอบพอผู้ชายคนใดก็จะเล่าให้พ่อแม่ฟัง การสู่ขอจะเริ่มขึ้นเมื่อลูกสาวบอกให้พ่อแม่ของตนว่ารักใคร่ชอบพอกับชายใด พ่อแม่จะไปติดต่อกับผู้เป็นเจ้าแก่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่านายไซ 2 – 3 คน และมีความสุขประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ จะให้ช่วยติดต่อกับชายหนุ่มที่มาชอบพอรักใคร่กับลูกสาวของตน การติดต่อนี้เรียกว่า “กระโปนใด” หมายถึง ตามหนุ่มในการไปติดต่อกับทาบทามของนายไซนั้น นายไซจะจุดได้ซึ่งเป็นเครื่องให้แสงสว่างที่ทำด้วยเชื้อเพลิงห่อด้วยใบไม้ แล้วมัดด้วยดอที่ทำจากไม้ไผ่ เมื่อถึงบ้านฝ่ายหญิงก็จะดับได้ที่เชิงบันไดบ้าน จากนั้นจะขึ้นไปเจรจากับฝ่ายหญิงบนบ้าน ถ้าเจรจากันตกลงถามฝ่ายหญิงว่าจะตกลงเอาไหม ถ้าตกลงว่าเอา ก็จะมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษให้รับทราบ

ปัจจุบัน บางคนก็ยังยึดประเพณีเดิม ถ้าเป็นผู้ชายผู้หญิงในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ทางฝ่ายชายก็จะส่งนายไซ ไปเจรจากับฝ่ายหญิง ถ้าชายที่แต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็จะให้

เจ้าแก้ว หรือนายไซไปทาบตาม แต่ถ้าหญิงแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ทางฝ่ายผู้ชายก็จะนำเจ้าแก้วของตนไปเจรจาทาบตาม

วันสู่ขอ

ในอดีต เจ้าแก้วฝ่ายชายเตรียมไก่ตัวเมียมาเพื่อดูคางไก่ว่าสวยหรือไม่สวย ถ้าคางสวยก็แปลว่าไซเนื้อคู่กัน ถ้าคางไก่ไม่สวยถ้าผู้หญิงผู้ชายรักใคร่กันก็จะเลื่อนวันสู่ขอออกไป นำไก่ตัวใหม่มา ดอกไม้ 5 คู่ ขันหมาก 5 คู่ ขันพลู 5 คู่ เทียน 5 คู่ เหล้า 1 ขวด เงินที่จะมาหมั้น 12 บาท เพื่อนำมาเช่นผี จากนั้นเจ้าแก้วก็จะมีการตกลงเรื่องค่าสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมมาในวันแต่งและหาฤกษ์ยามที่จะแต่งงาน คือ เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และ เดือน 12 ขึ้น 1 ค่ำ, ขึ้น 2 ค่ำ, ขึ้น 3 ค่ำ, วันขึ้น 6 ค่ำ หรือ ขึ้น 13 ค่ำ และได้มีการจัดทำสัญญากัน โดยทำเป็นหนังสือสัญญามีการระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ในสัญญาจะประกอบด้วยเรื่องเงินสินสอดของหมั้นในการแต่งงาน วันเดือนปีที่จะแต่งงานและเรื่องโทษของการผิดสัญญา จากนั้นจะมีการลงชื่อผู้ทำสัญญาและพยานไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบให้ทั้งสองฝ่ายเก็บไว้คนละฉบับ เมื่อทำสัญญาเรื่องสินสอดของหมั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถ้าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา ตามประเพณีหากทางฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ทำตามข้อตกลง ฝ่ายหญิงก็จะรับสินสอดที่ฝ่ายชายมอบไว้ให้ แต่ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญาจะต้องชดใช้สินสอดของหมั้นตามที่ตกลงไว้เป็นจำนวนสองเท่า

ปัจจุบัน เจ้าแก้วฝ่ายชายเตรียมไก่ตัวเมียมาเพื่อดูคางไก่ว่าสวยหรือไม่สวย ถ้าคางไก่สวยก็แปลว่าไซเนื้อคู่กัน ถ้าคางไก่ไม่สวยแต่หญิงชายรักใคร่กันก็จะเลื่อนวันสู่ขอออกไปแล้วให้นำไก่ตัวใหม่มา ดอกไม้ 5 คู่ ขันหมาก 5 คู่ ขันพลู 5 คู่ เทียน เงินที่จะมาหมั้น 12 บาท นำมาเช่นผี จากนั้นเจ้าแก้วก็จะมีการตกลงเรื่องค่าสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมมาในวันแต่งและหาฤกษ์ยามที่จะแต่งงาน คือ เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และ เดือน 12 ขึ้น 1 ค่ำ, ขึ้น 2 ค่ำ, ขึ้น 3 ค่ำ, วันขึ้น 6 ค่ำ หรือ ขึ้น 13 ค่ำ และได้มีการจัดทำสัญญากัน โดยทำเป็นหนังสือสัญญามีการระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ในสัญญาจะประกอบด้วยเรื่องเงินสินสอดของหมั้นในการแต่งงาน วันเดือนปีที่จะแต่งงานและเรื่องโทษของการผิดสัญญา จากนั้นจะมีการลงชื่อผู้ทำสัญญาและพยานไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบให้ทั้งสองฝ่ายเก็บไว้คนละฉบับ เมื่อทำสัญญาเรื่องสินสอดของหมั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถ้าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา ตามประเพณีหากทางฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ทำตามข้อตกลง ฝ่ายหญิงก็จะรับสินสอดที่ฝ่ายชายมอบไว้ให้ แต่ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญาจะต้องชดใช้สินสอดของหมั้นตามที่ตกลงไว้เป็นจำนวนสองเท่า

วันแต่งงาน

ในอดีต การแต่งกายเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งทำเป็นโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ส่วนฝ่ายเจ้าสาวจะใส่ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากไหม ใส่เสื้อสีขาวหรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น ซึ่งสถานที่จัดงานจะจัดทั้งบ้านฝ่ายเจ้าบ่าวและบ้านเจ้าสาวเป็นพิธีการที่เรียบง่าย ไม่หรูหรา ไม่มีการแต่งหน้าทำผม เมื่อถึงฤกษ์ยามที่เหมาะสมตามที่เจ้าแก่ (นายไซ) ตกลงไว้ ทั้งฝ่ายบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะมีการจัดงาน ซึ่งก่อนที่จะถึงวันแต่ง พ่อแม่ ญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายก็ได้บอกงานให้ชาวบ้านได้รับทราบว่ามีงานแต่ง รับลูกเขย ลูกสะใภ้ ให้มาช่วยงานก่อนวันแต่ง ญาติพี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่จะมาช่วยกันทำบายศรี เพื่อนฝูงมาช่วยกันหอบน้ำ หาพื้นที่ที่จะใช้ในงาน ก็จะมีการเลี้ยงด้วยข้าวปลาอาหาร เหล้ายา หม่าหมูหม่าวัว เลี้ยงแขกเลี้ยงชาวบ้าน พอวันรุ่งขึ้น พิธีการต่าง ๆ นั้นจะเริ่มตั้งแต่ฝ่ายชายจะแห่ขบวนขันหมากมาที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งในขบวนขันหมากจะประกอบด้วย พานบายศรี ขันหมาก ขันพลู หมู 1 ตัว หรือไก่ 1 ตัวมาให้ฝ่ายเจ้าสาวเป็นการนำมาเลี้ยงเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ให้ออกลูกออกผล เหล้าแต่ก่อนเป็นเหล้าสาโท ต้นอ้อยต้กกด้วยจำนวนไม่จำกัดและเงินสินสอดที่ตกลงกันไว้ ซึ่งแต่ก่อนค่าสินสอดประมาณ 200 – 300 บาท ไม่มีทอง ซึ่งจะจัดเตรียมไว้ให้นายไซเป็นคนจัดการให้ พอขบวนขันหมากมาถึงหน้าบ้านเจ้าสาว ก็จะมีประตูกั้น แต่ก่อนใช้ไม้ยาว มีคนถือสองคนกั้นประตู ไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวจะให้เหล่า 1 ขวดเป็นค่าจ้าง เมื่อเจ้าบ่าวสามารถผ่านประตูได้แล้ว ญาติฝ่ายเจ้าสาวก็จะมารับข้าวของจากฝ่ายเจ้าบ่าวและเชื้อเชิญให้เข้าไปนั่งในปะรำพิธีที่ทำจากก้านมะพร้าวซึ่งจัดทำไว้หน้าบ้าน พอเจ้าบ่าวเข้ามานั่งในปะรำพิธีหรือเจ้าสาว ญาติเจ้าสาวจะนำตัวเจ้าสาวออกมานั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว เจ้าสาวจะไหว้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับไหว้ตอบ จากนั้นนายไซ (เจ้าแก่) จะส่งมอบสินสอดให้ผู้เฒ่าผู้แก่ และญาติพี่น้องหลายคนทางฝ่ายเจ้าสาวรับทราบ และประกาศให้แขกที่มาร่วมงานรับทราบ จากนั้นจะเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ก่อนนั้นพ่อแม่จะนำเงินประมาณ 10 บาทเป็นค่าครู ผูกกับฝ่ายให้พราหมณ์ จากนั้นพราหมณ์ ทำพิธีสู่ขวัญ ซึ่งเจ้าบ่าวจะนั่งทางขวามือของพราหมณ์ เจ้าสาวจะนั่งซ้ายมือของเจ้าบ่าว จะมีการจัดข้าว กับข้าว น้ำเปล่า เหล้า ใส่ถาดวางหน้าพราหมณ์ เป็นการบูชา พราหมณ์จะเริ่มสู่ขวัญส่วนใหญ่ชาติพันธุ์ส่วยบ้านกระแจะจะนับถือศาสนาพุทธจึงเริ่มต้นด้วยการกล่าวบูชาพระรัตนตรัย โดยการตั้งนะโม 3 จบ และกล่าวอันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ยักษ์ทั้งหลายมาร่วมพิธีด้วยจากนั้นก็ทำพิธีสู่ขวัญ เรียกขวัญบ่าวสาว แล้วพราหมณ์เป็นคนนำฝ่ายผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ให้คำอวยพร จากนั้นเจ้าแก่จะร้องเรียกว่า ให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาผูกแขกที่มาร่วมงานก็ผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ซึ่งสมัยนั้นก็จะผูกแขนให้เงินเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้ให้เลย ซึ่งจะน้อยกว่าสมัยนี้มาก พอเสร็จแล้ว พราหมณ์ก็จะตรวจดูไขในบายสิว่าสวงามหรือไม่ ก็จะปอกเปลือกไขป้อนกับข้าวสุกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกินคนละ 3 คำ แล้วให้ดื่มน้ำตามเพื่อเป็นสิริมงคล

ปัจจุบัน การแต่งกายเจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ชุดแต่งงานตามสมัยนิยม ประเพณีนิยม บางคนมี 2 – 3 ชุด แล้วแต่ฐานะทางบ้านและทางสังคม หรือตามลำดับขั้นตอนของพิธีการ ซึ่งชุดที่เจ้าบ่าว

เจ้าสาวใส่ก็จะมียี่ของผ้าที่เหมือนกัน มีความสวยงาม เช่น ใส่ชุดไทยในพิธีการช่วงเช้า ตอนเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญอาจจะเปลี่ยนอีกชุด และใส่ชุดราตรีในพิธีการช่วงเย็นที่มีการ จัดเลี้ยง โต๊ะจีนที่เป็นแขกหรือคนสำคัญ บางคนก็จัดงานที่โรงแรม ปัจจุบันคู่บ่าวสาวต้องสวยและสง่างามที่สุดในวันงาน จึงมีการแต่งหน้า ทำผมให้เข้ากับยุคนี้ นั่นก็คือ จะมีร้านที่รับจัดงาน รับตัดชุดบ่าวสาว หรือให้เช่าชุดแต่งงานซึ่งมีความสะดวกสบายแต่สิ้นเปลืองพอสมควรจากนั้นเมื่อถึงฤกษ์ยามเวลาที่เหมาะสมที่ตามที่ได้แก่ (นายไช) ตกลงไว้ ทั้งฝ่ายบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะมีการจัดงาน ซึ่งก่อนที่จะถึงวันแต่งงาน พ่อแม่ ญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายก็ได้บอกงาน ปัจจุบันมีการจัดทำการ์ดที่มีสีสันสวยงามแจกให้ชาวบ้านได้รับทราบที่บ้านตนจะมีการแต่งรับลูกเขย หรือ ลูกสะใภ้ ให้มาร่วมงาน ก่อนถึงวันแต่งงานญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง แขกหรือบางคนก็ได้มาช่วยเตรียมสถานที่ เตรียมอาหาร ผู้เฒ่าผู้แก่มาจัดเตรียมทำพานบายศรี ซึ่งก็จะมีการเลี้ยงข้าวปลา อาหาร เหล้า เบียร์ น้ำอัดลม ฆ่าหมูฆ่าวัวเป็นอาหารเลี้ยงแขกที่มาในงาน วันรุ่งขึ้นพิธีการต่าง ๆ นั้นจะเริ่มต้นที่ฝ่ายชายจะแห่ขบวนขันหมากมาที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งในขบวนขันหมากจะประกอบด้วย พานบายศรี ขันหมาก ขันพลู ไข่ 2 ตัวเพราะหมูไม้ค่อยมี เพราะราคาแพงกว่าแต่ก่อนมากมาให้ฝ่ายเจ้าสาวเป็นการนำมาเลี้ยงเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ให้ออกลูกออกผล เหล้าขาว เบียร์ น้ำอัดลม ต้นอ้อยต้นกล้วยจำนวนไม่จำกัด และเงินสินสอดที่ตกลงกันไว้ ประมาณหลายหมื่นหลายแสนบาท และมีสร้อยทองคำ แหวนทอง แล้วแต่ฐานะ และตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งจะจัดเตรียมให้นายไชเป็นคนจัดการให้ ขบวนขันหมากจะสนุกสนานมาก มีการร้องเพลง ฟ้อนรำ โห่ร้อง มีการเล่นกลองยาว เมื่อขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว จะมีประตูดเงิน ประตูทอง กัน จะเป็นญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาว เป็นคนถือเข็มขัดเงินหรือเข็มขัดนาค และสร้อยทอง มากั้นประตูไม่ให้ขบวนเข้าบ้าน จะเข้าได้ต้องมีการจ้างด้วยเงินที่มากพอสมควร จากนั้นญาติฝ่ายเจ้าสาว ออกมารับข้าวของที่ฝ่ายเจ้าบ่าวเตรียมมาและเชื้อเชิญเข้าบ้าน ปัจจุบันจะมีการกางเต็นท์หน้าบ้านหรือข้างบ้าน แทนการทำปะรำพิธีจากก้านมะพร้าว มีการตั้งโต๊ะพร้อมเก้าอี้สำหรับให้แขกที่มาร่วมงานนั่งรับประทานอาหาร พ่อเจ้าบ่าวเข้ามานั่งในบ้าน ญาติฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำตัวเจ้าสาวออกมานั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าวเจ้าสาวไหว้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวจะรับไหว้ตอบ จากนั้นนายไช (เจ้าแก่) ก็จะส่งมอบสินสอด ก็จะมีผู้เฒ่าผู้แก่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาช่วยกันนับสินสอดและประกาศให้แขกหรือที่มาในงานได้รับทราบ ถ้ามีสร้อยทอง เจ้าบ่าวก็จะสวมใส่ให้เจ้าสาว เจ้าสาวจะไหว้ จากนั้นขั้นตอนต่อไปเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ก่อนทำพิธีพ่อแม่ก็จะนำเงินที่ผูกด้วยฝ้ายผูกแขน ให้พราหมณ์ประมาณ 100 บาท หรือมากกว่านี้เพื่อเป็นค่าครู เจ้าบ่าวจะนั่งทางขวามือของพราหมณ์ เจ้าสาวจะนั่งซ้ายมือของเจ้าบ่าว พราหมณ์จะสวมด้ายมงคลบนศีรษะให้คู่บ่าวสาว จะมีการจัดข้าวกับข้าว น้ำเปล่า เหล้า ใส่ถาดวางหน้าพราหมณ์เป็นการบูชา พราหมณ์จะเริ่มสวดขวัญส่วนใหญ่อาติ พันธุ์ส่วยบ้านกระแซงจะนับถือศาสนาพุทธจึงเริ่มต้นด้วยการกล่าวบูชาพระรัตนตรัย โดยการตั้งนะโม 3 จบ และกล่าวอันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ยักษ์ทั้งหลายมาร่วมพิธีด้วยจากนั้นก็ทำพิธีสูตร

ขวัญ เรียกขวัญบ่าวสาว แล้วพราหมณ์เป็นคนนำฝ่ายผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ให้คำอวยพร จากนั้น
เจ้าแม่จะร้องเรียกว่า ให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาผูกแขนที่มาร่วมงานก็ผูกข้อมือเจ้าบ่าว
เจ้าสาว การผูกข้อมือรับเอาเขย แต่ก็ผูกข้อมือด้วยฝ่าย (ค้ายสายสิญจน์) ทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาว จะผูก
ข้อมือให้เงินหลายพันบาทสำหรับคนที่มิฐานะ ซึ่งจะมากกว่าแต่ก่อนพอเสร็จแล้ว พราหมณ์ก็จะ
ตรวจดูไขในบายศรีว่าสวยงามหรือไม่ ก็จะปอกเปลือกไขป้อนกับข้าวสุกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกินคนละ
3 คำ แล้วให้ดื่มน้ำตามเพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นพราหมณ์จะถอดค้ายมงคลออกจากศีรษะเจ้าบ่าว
เจ้าสาว เป็นอันเสร็จพิธีบายศรี

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การแต่งกายของ
เจ้าบ่าวเจ้าสาวซึ่งในอดีตการแต่งกายเจ้าบ่าวจะนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ส่วนฝ่าย
เจ้าสาวจะใส่ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากไหม ใส่เสื้อสีขาวหรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น ไม่มีการ
แต่งหน้าทำผม แต่ในปัจจุบันใส่ชุดแต่งงานตามสมัยนิยม ประเพณีนิยม บางคนมี 2-3 ชุด แล้วแต่
ฐานะทางบ้านและทางสังคม หรือตามลำดับขั้นตอนของพิธีการ ซึ่งชุดที่เจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ก็จะมีสี
ของผ้าที่เหมือนกัน มีความสวยงาม เช่น ใส่ชุดไทยในพิธีการช่วงเช้า ตอนเช้าพิธีบายศรีสู่ขวัญอาจจะ
เปลี่ยนอีกชุด และใส่ชุดราตรีในพิธีการช่วงเย็นที่มีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีน การจัดงานก็มีการ
เปลี่ยนแปลงไปโดยในอดีตสถานที่จัดงานจะจัดทั้งบ้านฝ่ายเจ้าบ่าวและบ้านเจ้าสาวเป็นพิธีการที่เรียบ
ง่าย ไม่หรูหราแต่ในปัจจุบันบางคนก็จัดงานที่โรงแรม การบอกกล่าวญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายก็ได้
เปลี่ยนแปลงไปคือในอดีตจะเป็นการบอกกล่าวด้วยวาจา แต่ปัจจุบันมีการจัดทำการ์ดที่มีสีสัน
สวยงามแจกให้ชาวบ้านได้รับทราบแทน การกั้นประตูเงินประตูทอง ในอดีตจะกั้นด้วยไม้ยาว มีคน
ถือสองคนกั้นประตู ไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวจะให้เหล่า 1 ขวดเป็นค่าจ้าง ส่วนปัจจุบัน
จะเป็นญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาว เป็นคนถือเข็มขัดเงินหรือเข็มขัดนาค และสร้อยทอง มากั้นประตูไม่
ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน จะเข้าได้ต้องมีการจ้างด้วยเงินที่มากพอสมควร

การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาว

ในอดีต เมื่อเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้ว พราหมณ์และ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็นำเจ้าบ่าว
เจ้าสาวขึ้นบนห้องหอ ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวขึ้นไปก็จะไปเปิดไต้หมอนเปิดไต้ที่นอนก็จะเห็นมวนยาเส้น
หมาก พลุวางอยู่ไต้หมอนหรือไต้ที่นอน ก็จะพูดขึ้นว่า เอะนางคนนี้มีซุ้่นีหว่า ซึ่งเป็นประเพณี ฝ่าย
เจ้าสาวก็จะให้เหล่าหนึ่งขวด ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะลงมากลับบ้าน

ปัจจุบัน เมื่อเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้ว พราหมณ์และ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาว

ก็นำเจ้าบ่าวเจ้าสาวขึ้นบนห้องหอ ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวขึ้นไปก็จะไปเปิดไต้หมอนเปิดไต้ที่นอนก็จะเห็น มวนยาเส้น หมาก พลุวางอยู่ไต้หมอนหรือไต้ที่นอน ก็จะพูดกันว่า เอ็งนางคนนี้มีชู้นี้หว่า ซึ่งเป็น ประเพณี ฝ่ายเจ้าสาวก็จะให้เหล้า 1 ขวด ญาติฝ่ายเจ้าบาวก็จะลงมากลับบ้าน

การขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า

ในอดีต เมื่อทำพิธีส่งตัวแล้ว จากนั้นฝ่ายเจ้าสาวจะไปสมมาปู้ย่า เครื่องสมมาประกอบด้วย เลื่อ หมอน ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ซึ่งเครื่องสมมานี้จะต้องให้ญาติทุกคนของฝ่ายชาย ก่อนที่เจ้าสาวจะขึ้น ข้างบนบ้านเจ้าบ่าว ทางขึ้นบันไดจะมีกระบุงข้าวเปลือกมีหินลับมีดหรือขวานใส่ไข่แล้วใช้ขันปิด ด้านบน เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะเหยียบกระบุงข้าวขึ้นบนบ้าน พอขึ้นไปถึงหัวบันไดบ้านจะมีเครื่องครัว อย่างเช่น ครก สาก ถ้วยชามวางอยู่ เจ้าสาวจะจัดเก็บวางใหม่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พ่อแม่เจ้าบ่าว จะจัดเตรียมหม้อดินใส่น้ำขมิ้น ใส่อุงเงิน อุงทองหรือแล้วแต่ขึ้นอยู่กับฐานะทางบ้าน เจ้าสาวก็จะ ล้วงเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะไปนั่งบริเวณที่จัดไว้มีหมอน 2 ลูก วางอยู่ ด้านหน้าเจ้าบ่าวเจ้าสาว ถ้าแก่ก็จะร้องเรียกว่าปู้ยามาผูกแขนเอาลูกสะใภ้ สมัยก่อนผูก 10 – 20 บาท พอเสร็จก็มีการเลี้ยงข้าว เหล้ายาแล้วฝ่ายเจ้าสาวก็ลากลับบ้าน

ปัจจุบัน การขึ้นบ้าน หรือการสมมาปู้ย่าปัจจุบันยังมีการปฏิบัติตามประเพณีแบบดั้งเดิม แต่เงินที่ผูกข้อมือรับลูกสะใภ้บางคนจะผูกหลายร้อยบาท บางคนผูกหลายพันบาท ประมาณ 3,000 – 4,000 บาท แล้วแต่ฐานะทางครอบครัว และเครื่องสมมาก็นิยมซื้อจากท้องตลาด ประกอบด้วย เลื่อ หรือฟูก หมอนอาจเป็นหมอนชนิด หรือหมอนที่มีลวดลายสวยงามหาซื้อตามท้องตลาด ผ้าถุง ผ้าขาวม้าที่ทำจากเส้นไหม พอเสร็จพิธีแล้วก็มีการเลี้ยงข้าว อาหาร เหล้ายา แยกหรือที่มาร่วมงาน ฝ่ายเจ้าสาวก็เดินทางกลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าว

ในอดีต เวลาประมาณ ทูมหนึ่ง หรือสองทูม ผู้เฒ่าผู้แก่จะไปส่งตัวไว้ที่บ้านเจ้าสาว พอ ตอนเช้า เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะลุกขึ้นแต่เช้าเพื่อมาก่อไฟต้มน้ำ เตรียมน้ำอุ่นใส่น้ำอบน้ำหอม น้ำขมิ้น ไว้ ให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงล้างหน้าล้างตา หรือไว้อาบ จากนั้นลูกสะใภ้จะหวนน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าว เพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบเป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้นปู้ย่าจะผูกข้อมือและให้เงินเป็นการรับ ลูกสะใภ้

ปัจจุบัน เวลาประมาณ ทูมหนึ่ง หรือสองทูม ผู้เฒ่าผู้แก่จะไปส่งตัวไว้ที่บ้านเจ้าสาว พอ ตอนเช้า เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะลุกขึ้นแต่เช้าเพื่อมาก่อไฟต้มน้ำ เตรียมน้ำอุ่นใส่น้ำอบน้ำหอม น้ำขมิ้น ไว้ ให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงล้างหน้าล้างตาหรือไว้อาบ จากนั้นลูกสะใภ้จะหวนน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อ

ไปเตรียมน้ำให้ปุ๋ยกับยาอาบเป็นเวลา 1 วัน หรือบางคนก็ไปตักน้ำเป็นการเตรียมน้ำใส่โอ่งน้ำหรือใส่
ตุ่มให้เต็มที่บ้านปุ๋ยเลย ทำเพื่อเป็นพิธีตามประเพณี หลังจากนั้น ปุ๋ยจะผูกข้อมือและให้เงินเป็นการ
รับลูกสะใภ้

งานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน) หลังจากพิธีแต่งงานตอนกลางวันเสร็จแล้ว ตอนเย็นจะมี
พิธีแต่งงานซึ่งเชิญแขกผู้มีเกียรติทั้งฝ่ายเจ้าสาวและฝ่ายเจ้าบ่าว มีการจัดงานเลี้ยงหรือที่เรียกว่า โต๊ะ
จีน และมีดนตรีขับกล่อมครึกครื้นสนุกสนาน เจ้าบ่าวเจ้าสาวร่วมถ่ายรูปและมอบของขวัญเป็นที่
ระลึกแก่แขกหรือที่มาร่วมงาน

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ระยะเวลาในการตัก
น้ำของลูกสะใภ้โดยจะหาน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปุ๋ยกับยาอาบในอดีตจะทำ
เป็นเวลา 3 วัน แต่ในปัจจุบันจะทำแค่ 1 วัน และการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน) นั้นจะมี
เฉพาะในปัจจุบันในอดีตจะไม่ปรากฏพิธีการนี้

ชาติพันธุ์ช่วย ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังปรากฏผลในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ช่วย

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
การเลือกคู่ครอง การแต่งงานกับคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน	การเลือกคู่ครอง การแต่งงานกับคนในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมากขึ้น
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
การทาบทาม -	การทาบทาม -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
วันสู่ขอ -	วันสู่ขอ -

ตาราง 2 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>วันแต่งงาน</p> <p>การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวซึ่งในอดีตการแต่งกายเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งทำเป็นโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ส่วนฝ่ายเจ้าสาวจะใส่ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากไหม ใส่เสื้อสีขาวหรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น ไม่มีการแต่งหน้าทำผม</p> <p>สถานที่จัดงานจะจัดทั้งบ้านฝ่ายเจ้าบ่าวและบ้านเจ้าสาวเป็นพิธีการที่เรียบง่าย ไม่หรูหรา</p> <p>การบอกกล่าวญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายจะเป็นการบอกกล่าวด้วยวาจา</p> <p>การกินประตูกินประตูกอง จะกินด้วยไม้ยาว มีคนถือสองคนกินประตูกินไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวจะให้เหล่า 1 ขวดเป็นค่าจ้าง</p>	<p>วันแต่งงาน</p> <p>การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะใส่ชุดแต่งงานตามสมัยนิยม ประเพณีนิยม บางคนมี 2-3 ชุด แล้วแต่ฐานะทางบ้านและทางสังคม หรือตามลำดับขั้นตอนของพิธีการ ซึ่งชุดที่เจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ก็จะมีสีของผ้าที่เหมือนกัน มีความสวยงาม เช่น ใส่ชุดไทยในพิธีการช่วงเช้า ตอนเช้าพิธีบายศรีสู่ขวัญอาจจะเปลี่ยนอีกชุด และใส่ชุดราตรีในพิธีการช่วงเย็นที่มีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีน</p> <p>บางคนก็จัดงานที่โรงแรม</p> <p>การบอกกล่าวญาติพี่น้องจะใช้การ์ดที่มีสีสันสวยงามแจกให้ชาวบ้าน</p> <p>ได้รับทราบแทน</p> <p>การกินประตูกินประตูกองญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาว จะเป็นคนถือเข็มขัดเงินหรือเข็มขัดนาค และสร้อยทอง มากันประตูกินไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน จะเข้าได้ต้องมีการจ้างด้วยเงินที่มากพอสมควร</p>

ตาราง 2 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาว</p> <p>-</p>	<p>การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาว</p> <p>-</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การขึ้นบ้านปู่ย่า หรือการสมมาปู่ย่า</p> <p>-</p>	<p>การขึ้นบ้าน หรือการสมมาปู่ย่า</p> <p>-</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานปัจจุบัน
<p>การส่งตัวเจ้าบ่าว</p> <p>ระยะเวลาในการตักน้ำของลูกสะใภ้โดยจะหามน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าว เพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบจะใช้เวลา 3 วัน</p> <p>ไม่มีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน)</p>	<p>การส่งตัวเจ้าบ่าว</p> <p>ระยะเวลาในการตักน้ำของลูกสะใภ้โดยจะหามน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบจะใช้เวลา 1 วัน</p> <p>มีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน)</p>

2.3 การเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ

ชาติพันธุ์เยอ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังผลต่อไปนี้

การเลือกคู่ครอง

ในอดีต ชาวเยอจะไม่ยอมแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะเชื่อกันว่าคนที่อยู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่แตกต่างจากตนจะไม่ซื่อสัตย์และจริงใจกับพวกของตน ชาวเยอจึงนิยมแต่งงานกับชาวเยอด้วยกัน ส่วนคุณสมบัติของชายและหญิงที่ชาวเยอเชื่อว่าเหมาะในการเลือกเป็นคู่ครองของตน นอกจากจะเป็นชาวเยอแล้ว ฝ่ายชายต้องมีคุณสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เคารพต่อจารีตประเพณี ผ่านการบวชเรียน เป็นคนขยันขันแข็งในการทำไร่ทำนา ไม่ดื่มเหล้า ไม่เป็นนักเลง รักครอบครัว บอกสอนได้ ไม่เล่นการพนัน เป็นหนุ่มโสด มีสมบัติคิดตัวมายังเป็นการดี มีความอดทน เคารพต่อกฎหมายและเคารพต่อบ้านเมือง และสังคมผู้ตั้งแต่วังศ์ตระกูล ส่วนคุณสมบัติฝ่ายหญิง ก็คือ มีรูปสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เป็นแม่บ้านแม่เรือน เก่งในเรื่องการทำครัว ขยันขันแข็ง พุดจาไพเราะ ใจเย็นสุ่มรอบคอบ มีอัธยาศัย รู้จักประหยัคอดออม เป็นสาวโสด และถ้ามีบ้านเรือนหรือมีสมบัติคิดตัวมายังเป็นการดี ในการเลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ฝ่ายชายจะพิจารณาคู่ฝ่ายหญิงอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนทุกขั้นตอนตั้งแต่วังศ์ตระกูล กิริยาท่าทาง เช่น การเดิน การพุดจา และสิ่งสำคัญคือการเป็นแม่บ้านแม่เรือน พ่อแม่จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการเลือกคู่ครองให้ลูก เพราะว่าลูก ๆ จะมีความเชื่อฟังและเคารพพ่อแม่อย่างมาก แต่ถ้ามีกรณีที่หนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกันเอง ก็จะบอกให้พ่อแม่รับรู้ และถ้าพ่อแม่ทราบทีหลังก็จะบอกสอนว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งลูกจะกลัวพ่อกับแม่มาก และพ่อแม่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องการเลือกคู่ครองต้องเลือกคนดี เมื่อแต่งงานไปแล้วถึงจะมีความสุข และเมื่อชายหนุ่มคนใดรักใคร่ชอบพอหญิงสาวคนใดพอตอนกลางคืนจะจุดไฟไปที่บ้านหญิงสาวที่ตนชอบเพื่อไปพุดคุย หรือที่เรียกว่า จีบ ส่วนหญิงสาวจะเตรียมขันหมากขันพลู และมวนยาเส้น ซึ่งการพุดคุยกันนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็จะรับรู้และจะสั่งสอนในการดูคน การเลือกคู่ครองให้ลูก ชาวเยอมักจะแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันเพราะในสมัยนั้นการเดินทางต่าง ๆ ยังไม่สะดวกสบาย และชาวบ้านก็ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ทำนา จึงไม่นิยมไปทำงานต่างจังหวัด

ปัจจุบัน ชายหนุ่มหญิงสาวสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวกสบาย และการเดินทางไปศึกษาต่อ หรือทำงานต่างจังหวัดมากขึ้น จึงทำให้ชายหนุ่มหญิงสาวพบรักกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ประเพณีบางอย่างจึงเริ่มเปลี่ยนไปตามผู้รักต่างชาติพันธุ์ และเมื่อชายหนุ่ม หรือ หญิงสาวคนใดที่รักใคร่ชอบพอกันแล้ว บางคู่ก็ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่ผ่านพิธีการแต่งงาน บางคู่มิ

เพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย พอเลิกกันไป แล้วก็มีคนรักใหม่ จึงทำให้มีคนรักหลายคน นั่นคือ ไม่สนใจ ไม่เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ในอดีตชาวเขานิยมแต่งงานกับชาวเขด้วยกัน แต่ในปัจจุบันจะมีการเลือกคู่ครองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมากขึ้น และในอดีตผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการเลือกคู่ครองมากเนื่องจากชาวเขจะมีการเชื่อฟังพ่อแม่มาก แต่ในปัจจุบันหนุ่มสาวชาวเขจะเป็นผู้ตัดสินใจเองในการเลือกคู่ครอง

การทาบตาม

ในอดีต เมื่อหญิงชายรักใคร่ชอบพอกันกัน เก้าแก่ 2 คน ฝ่ายหญิงจะไปส่งข่าวให้ญาติพี่น้องฝ่ายชายทราบ ถ้าฝ่ายชายตกลงว่าเอา ก็จะมีพิธีคู่ของหมั้นหมายต่อไป แต่ถ้าฝ่ายชายตอบว่าไม่ตกลง การแต่งงานก็ยกเลิกจากนั้น เก้าแก่ ญาติพี่น้องฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าวว่าตกลงฝ่ายชายจะทำชวยจากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์ สิ่งเหล่านี้จัดทำขึ้นเพื่อทำตามประเพณี ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา จากฝ่ายชายว่าตกลงที่จะแต่งงานด้วย

ปัจจุบัน ถ้ากรณีที่ชายหนุ่มหญิงสาวแต่งงานกับคนบ้านเดียวกัน ปัจจุบันยังมีการทาบตามตามประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม แต่จำนวนเงินเปลี่ยนแปลงไปตามฐานะสภาพเศรษฐกิจและสังคม

การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน

ในอดีต เก้าแก่ฝ่ายชายจะให้หมอดำราในหมู่บ้านคว้น เวลาที่จะไปสู่ขอ โดยการนำวันเดือนปีทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายไปดูว่าใช่เนื้อคู่กันหรือไม่ จะอยู่ด้วยกันยั่งยืนไหม ถ้าดูแล้วเป็นเนื้อคู่กันก็จะไปสู่ขอ แต่ถ้าดูแล้วว่าไม่ใช่เนื้อคู่ ถ้าแต่งงานแล้วจะอยู่ด้วยกันไม่ยืนยาว แต่ถ้าทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังยืนยันว่ารักกันและจะแต่งงานกัน ก็จะหาวัน เดือน ปีเพื่อที่จะไปสู่ขอในวันใหม่ เมื่อดูฤกษ์ยามแล้วว่าเป็นเนื้อคู่กัน ฝ่ายชายก็จะส่งเก้าแก่ 2 คน หรือพ่อแม่เป็นคนไปบอกฝ่ายหญิงว่าหาฤกษ์ยามวันแต่งงานได้แล้ว และจะตกลงค่าสินสอด และข้าวของที่ต้องเตรียมมาในวันแต่ง จากนั้นพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะบอกญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงและชาวบ้านว่าลูกหลานจะแต่งงานให้มาช่วยงานในวัน เวลาใด

ปัจจุบัน ปฏิบัติเหมือนประเพณีแบบดั้งเดิม แต่ก่อนที่จะถึงวันงานพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะจัดพิมพ์การ์ดแต่งงานและเดินบอกงานเพื่อเป็นการบอกให้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้านรู้ว่าลูกหลานจะแต่งงานและให้มาช่วยงานในวันใด เวลาใด และบางคนก็จะมีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็นก็จะเชิญแขกคนสำคัญเป็นกรณีพิเศษ

วันแต่งงาน

ในอดีต ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาน้ำ หาฟืน ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ มีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายา ตอนเช้าพอถึงวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากที่จะแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากประกอบด้วย

1. กระบุง
2. กระด้ง
3. ขันหมาก 1 พาน
4. ขันพลู 1 พาน
5. มีดสนาก
6. ไม้คาน
7. ถังน้ำ
8. ถาด
9. พาช้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร)
10. ดัน อ้อย มะพร้าวจำนวนไม่จำกัด
11. ขวาน
12. หีบเสื้อผ้า หมอน
13. พานใส่สินสอด 4 ตำลึง

14. หมู หรือ ไก่ 1 ตัวหรือ เป็นหัวหมู และอวัยวะทุกส่วนของหมูที่ต้มสุกแล้วตัดออกมาเพียงเล็กน้อยเพื่อนำมาเช่น ไหว้ผีที่บ้านเจ้าสาว ขึ้นอยู่กับว่าบ้านเจ้าสาวเช่นอะไร

พอเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว ตามฤกษ์ยามที่หมอ หรือ พรหมณ์ดูให้ เวลาประมาณ เก้าโมงเช้า ขบวนแห่ก็จะเริ่มออกจากบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปยังบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขายาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ส่วนเจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำจากเงินก้อน บางคนก็สวมก้องแขน (กำไลข้อมือ) ที่ทำจากเงินก้อน ใส่ผ้าชั้นมัดหมี่ (ผ้าถุง) พอขบวนแห่ขันหมากไปถึงบ้านเจ้าสาวจะมีสาวกวนหนึ่งอันที่สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้ตำข้าววางกั้นประตู ถ้าฝ่ายเจ้าบ่าวนำหมู หรือ ไก่เป็น ๆ ไป เขาก็จะตีให้หมูหรือไก่ร้องเพื่ออยากให้อินอาหาร เป็นการส่งสัญญาณให้รู้ว่า ฝ่ายเจ้าบ่าวมาถึงแล้วให้เตรียมอาหารการกินออกมาต้อนรับ ยกพาช้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร) ออกมาต้อนรับ ฝ่ายเจ้าสาวจะเตรียมเหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก 1 พาน ขันพลู 1 พาน เพื่อนำมาแลกหมูไป จากนั้นก็จะเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาในขบวนขันหมากเข้าบ้าน ฝ่ายชายจะเข้าไปในบ้านได้ก็ต้องใช้เหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก ขันพลูแลกเข้าไป ญาติพี่น้องก็จะยกสากออก เจ้าบ่าวก็จะเข้าไปในบ้านได้

ปัจจุบัน ข้าวของต่าง ๆ ที่ใช้ในวันแต่งงานยังจัดเตรียมเหมือนประเพณีแบบดั้งเดิม เพียงแต่ว่าก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาอาหาร ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ กางเต็นท์ จัดโต๊ะเก้าอี้ แล้วก็มีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายา ตอนเช้าพอถึงวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากที่จะแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว ซึ่งก็ยังปฏิบัติเหมือนแบบดั้งเดิม แต่ปัจจุบันจะมีความสุขสนุกสนานเพราะมีการใช้เสียงเพลง ใช้กลองยาว จะมีความครึกครื้น ส่วนชุดเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็เปลี่ยนไปมาก เจ้าบ่าวจะใส่สูทสีขาว มีสไบเฉียง ส่วนเจ้าสาวใส่ชุดไทยหรือเป็นชุดตามนิยม ตามยุคสมัย ซึ่งบางคนที่มีความฐานะก็จะผลัดเปลี่ยน 2-3 ชุดเพื่อร่วมพิธีการในแต่ละขั้นตอน

เพื่อร่วมพิธีตอนเช้า ตอนเช้าพิธีบายศรีสู่ขวัญซึ่งเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์มาก และร่วมงานเลี้ยงตอนเย็นซึ่ง
สั่งตัดจากร้าน หรือเช่าตามร้าน ส่วนการกินประตุงเงินประตุงทอง ซึ่งคนที่กินจะเป็นญาติพี่น้อง
ลูกหลานฝ่ายเจ้าสาวประตุงเงินประตุงทองจะใช้เข็มขัดเงิน สร้อยคอทองคำกัน และจะไม่ยอมให้
เจ้าบ่าวเข้าบ้านได้จนกว่าจะมีของแลกเปลี่ยน ซึ่งฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะเตรียมของบรรจุงเงินไว้ให้คนกิน
ประตุง

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การแต่งกายของคู่
บ่าวสาว โดยในอดีตเจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็น
สไบเฉียง ส่วนเจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำจากเงินก้อน บางคนก็สวมก้องแขน
(กำไลข้อมือ) ที่ทำจากเงินก้อน ใส่ผ้าชิ้นมัดหมี่ (ผ้าถุง) แต่ในปัจจุบันเจ้าบ่าวจะใส่สูทสีขาว มีสไบ
เฉียง ส่วนเจ้าสาวใส่ชุดไทยหรือเป็นชุดตามนิยม ตามยุคสมัย ซึ่งบางคนที่มีฐานะก็จะผลัดเปลี่ยน 2 –
3 ชุด การกินประตุงเงินประตุงทอง ปัจจุบันคนที่กินจะเป็นญาติพี่น้องลูกหลานฝ่ายเจ้าสาวประตุงเงิน
ประตุงทองจะใช้เข็มขัดเงิน สร้อยคอทองคำกัน และจะไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้านได้จนกว่าจะมีของ
แลกเปลี่ยนซึ่งในอดีตไม่ปรากฏ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

ในอดีต เมื่อเจ้าบ่าวเข้ามาในบ้านก็จะนั่งติดกับพานบายศรี ถ้าแก่ ก็จะมอบสินสอดให้
ทางเจ้าสาว ผู้เฒ่าผู้แก่ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็ประกาศบอกให้รับทราบทั่วกัน ฝ่ายเจ้าสาวนั้นญาติพี่
น้องจะเป็นคนไปรับมาก็จะนั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว ถ้าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะเรียกหาพ่อแม่ ญาติฝ่ายหญิงให้
มาแสดงตน เพื่อให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวทำพิธีไหว้พ่อแม่ การไหว้นี้จะใช้หมาก พลุ คนละหนึ่งกำมอบให้
พ่อแม่แล้วก็มลงกราบ จากนั้นก็จะเป็นพิธีบายศรีสู่ขวัญทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาวและเพื่อนเจ้าบ่าวเพื่อน
เจ้าสาวมานั่งล้อมพานบายศรี ในพานบายศรีนั้นจะประกอบด้วยของที่ทำจากใบกล้วย ข้าวต้มมัด 2 มัด
กล้วย 2 หวี ไข่ต้ม 2 ฟอง ด้ายสำหรับผูกข้อมือ ดอกธูปขาว ผ้าชิ้นผิ (ผ้าขาว ผ้าผืนแพรวา) เงิน 1
ตำลึงเพื่อนำไปซื้อเกลือแจกฝ่ายหญิง และมีพราหมณ์ หนึ่งคนทำพิธีสู่ขวัญ ถ้าแก่ก็จะร้องบอกให้
ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวเจ้าสาวมาผูกแขนพราหมณ์ จะใช้ด้ายพร้อมกับเงิน 20 – 30 บาท เมื่อพราหมณ์
ทำพิธีสู่ขวัญเสร็จแล้วพราหมณ์จะผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว และปอกเปลือกไข่คว่ำสวยงามหรือไม่
ถ้าไข่สวยหมายความว่า จะอยู่กันยาวนาน จากนั้นก็จะป้อนข้าวกับไข่ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกินพร้อมกับ
ให้ดื่มน้ำ พราหมณ์จะสั่งสอนว่า ยามไปให้ ไปนา กะให้กับบ้าน กับต๋อง ให้คิดไม้ติดมือ ไปป่าให้
มีพินอย่ามาเดียดคาย ยามนอนหงายให้เหลียวเหม็งขึ้นเทิงฟ้า ยามนอนคว่ำให้เหลียวเหม็งตะกลางให้
ทั่ว คำสั่งสอนเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาเท่านั้นจากนั้นถ้าแก่จะเรียกพ่อแม่
ญาติพี่น้องว่า มาผูกเอาแขนเขยเค้อ พ่อแม่ญาติพี่น้องก็มาผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาวเงินผูกแขนใส่

ประมาณ 10 – 20 บาท หรือไม่ผูกด้วยเงินผูกด้วยด้ายเพียงอย่างเดียว เงินผูกแขนยกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว
ทั้งหมด

ปัจจุบัน ปฏิบัติเหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม แต่เงินที่ผูกข้อมือมีจำนวน
เปลี่ยนแปลงไปตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของจำนวนเงินที่ใช้ในการผูก
ข้อมือซึ่งในปัจจุบันจะมีมูลค่าหรือจำนวนเงินมากขึ้น

พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

ในอดีต หลังจากบายศรีสู่ขวัญเสร็จแล้วก็จะเป็นการส่งตัวเข้าห้องหอ ซึ่งก่อนที่จะถึงวัน
งาน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตจะช่วยกันปูที่นอน
จัดที่นอน และผู้เฒ่าผู้แก่สองคนจะนอนบนที่นอนเพื่อเป็นสิริมงคลกับเจ้าบ่าวเจ้าสาว พอถึงเวลาส่ง
ตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะจูงแขนเจ้าบ่าวเข้าห้องนอน ที่จัดเป็นห้องหอ ทั้งสองคนจะกราบพ่อ
แม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งจะส่งสอนในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ ก็เสร็จพิธี จากนั้นมีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายาแก้ญาติ
พี่น้อง ชาวบ้านที่มาร่วมงาน รับประทานอาหารเสร็จแล้วฝ่ายเจ้าบ่าวก็กลับบ้าน เพื่อไปเตรียม
ต้อนรับฝ่ายเจ้าสาว ส่วนเจ้าบ่าวอาจจะกลับไปด้วยหรือ อาจจะไปพร้อมกับฝ่ายเจ้าสาว ถ้าเจ้าบ่าว
กลับบ้านก็ให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายเอาไว้ เช่น ให้ผ้าสไบเบี่ยงกับเจ้าสาว

ปัจจุบัน ปฏิบัติเหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม

การขึ้นบ้านปู่ย่า หรือการสมมาปู่ย่า

ในอดีต หลังจากเสร็จพิธีที่บ้านเจ้าสาวแล้ว ต่อไปก็จะเป็นฝ่ายเจ้าสาวที่นำขบวนแห่เครื่อง
สมมาไปขึ้นบ้านปู่ย่า ฝ่ายพ่อแม่เจ้าสาวก็จะจัดเตรียมเครื่องสมมา ดังนี้ เสื้อ ผ้าขึ้น หมอน ผ้าขาวม้า
ผ้าขึ้นผี หรือเนื้อขึ้นผีตามแต่ประเพณีหมู่บ้านนั้น ๆ ถ้าบ้านไหน ขึ้นผีด้วยเนื้อก็ให้จัดเตรียมไป
ตามนั้น คือ กล้วย วัว ไก่ หมู ฟืน 3 – 4 อัน ผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยแบกหามไป น้ำ 1 ถัง นั่นก็คือ หาบ
ฟืนหนึ่งข้างหาบน้ำหนึ่งข้าง เตรียมเหล้าสาโท หมาก พลุ อย่างละ 1 คู่ พอฝ่ายเจ้าสาวมาถึงบ้าน
เจ้าบ่าว ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวก็จะออกมาต้อนรับ และรับของสมมาไปวางไว้ในบ้านที่จัดเตรียมไว้
เจ้าสาวขึ้นบ้านตรงบันไดบ้านจะมีหม้อดินที่ใส่น้ำขมิ้นและพ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะใส่เงินก้อนลงใน
หม้อ เจ้าสาวจะก้มลงกราบสามครั้ง แล้วล้วงเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นก็จะเป็นการผูกข้อมือรับ
ลูกสะใภ้ แล้วเฒ่าแก่ก็จะเรียกพ่อแม่ญาติพี่น้องมาผูกแขนผูกข้อมือและรับมอบเครื่องสมมา ฝ่ายพ่อ
แม่ก็จะผูกเงินด้วยเป็นค่าเครื่องสมมาที่ได้รับในวันนั้น ซึ่งอาจจะ ผูกเพียง 10 – 20 บาท หรือมากกว่า
นี้ก็ได้ เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็มีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารแขกที่มาร่วมงานแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ปัจจุบัน ปฏิบัติเหมือนประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม เพียงแต่เครื่องสมมาจะเปลี่ยนไปบ้าง นั่นก็คือ อาจจะใช้ฟูก ผ้าห่มเพิ่มเข้ามา หมอนก็อาจไม่ใช่หมอนจิด ซึ่งอาจจะเป็นหมอนที่มีลวดลายสวยงาม ขึ้นอยู่กับค่าทองและฐานะครอบครัวทั้งสองฝ่ายและถ้าฝ่ายเจ้าบ่าวอยู่บ้านไกล ก็จะจัดงานให้พิธีการต่าง ๆ เสร็จสิ้นที่บ้านเจ้าสาว

การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น

ในอดีต เวลาประมาณ หนึ่งทุ่มถึงสองทุ่ม เจ้าแก่ออย่างน้อย 4 คน ก็จะจัดเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้าสาโท 1 ขวดเพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาวตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ลูกเขยจะตักน้ำให้พ่อตาแม่ยายล้างหน้าล้างตาและยกขันหมากขันพลูให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาลูกสะใภ้ไปบ้านตนเองเพื่อไปตักน้ำใส่ตุ่มไว้ให้ปู่ย่าอาบเป็นเวลา 3 วัน

ปัจจุบัน ถ้าเจ้าบ่าวเจ้าสาวเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันก็ยังมี การส่งตัวเจ้าบ่าวเหมือนแบบดั้งเดิม แต่แตกต่างกันที่เหล้า ซึ่งแต่ก่อนนิยมเหล้าสาโท ปัจจุบันเป็นเหล้าขาว หรือ เบียร์ และพอตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นลูกสะใภ้จะไปตักน้ำใส่ตุ่มแต่ปัจจุบันอาจจะไม่ได้ตักน้ำเหมือนแต่ก่อน แต่ว่าลูกสะใภ้ก็ไปดูแลเตรียมน้ำ ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน เป็นเวลา 1 วัน เพราะบางคนต้องรีบเดินทางกลับไปทำงานตามต่างจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ตามที่ตนพักอาศัยอยู่

พิธีแต่งงานตอนเย็น (การจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีน) การจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีนนั้น มีการจัดเป็นบางงาน งานแต่งงานบางคนจัดงานเลี้ยงจะขึ้นอยู่กับฐานะทางครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม หน้าที่อาชีพ การงาน หรือเป็นครอบครัวที่มีหน้ามีตา เป็นที่นับถือในสังคม ซึ่งงานเลี้ยงนี้จะนิยมจัดตอนกลางคืน จะมีแขกหรือมากมาชมร่วมอวยพร เป็นเกียรติ และร่วมถ่ายรูปคู่กับเจ้าบ่าวเจ้าสาว และมีการมอบของขวัญในงาน พอเสร็จพิธีในงานเลี้ยงแล้ว ฝ่ายพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่จะทำพิธีส่งตัวบ่าวสาวอีกครั้ง

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ ในอดีต ส่วนประกอบของขันหมากจะมี เหล้าสาโท แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นเหล้าขาว หรือเบียร์แทน ระยะเวลาในการตักน้ำของลูกสะใภ้โดยจะหาบน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบในอดีตจะทำเป็นเวลา 3 วัน แต่ในปัจจุบันจะทำแค่ 1 วัน และการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน) นั้นจะมีเฉพาะในปัจจุบันในอดีตจะไม่ปรากฏพิธีการนี้มีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน)

ชาติพันธุ์เยอ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังปรากฏผลในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การเลือกคู่ครอง</p> <p>ชาวเยอนิยมแต่งงานกับชาวเยอด้วยกัน</p> <p>ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการเลือกคู่ครองมากเนื่องจากชาวเยอจะมีการเชื่อฟังพ่อแม่มาก</p>	<p>การเลือกคู่ครอง</p> <p>การเลือกคู่ครองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมากขึ้น</p> <p>หนุ่มสาวชาวเยอจะเป็นผู้ตัดสินใจเองในการเลือกคู่ครอง</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การทาบทาม</p> <p>-</p>	<p>การทาบทาม</p> <p>-</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน</p> <p>-</p>	<p>การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน</p> <p>-</p>

ตาราง 3 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>วันแต่งงาน</p> <p>การแต่งกายของคู่บ่าวสาว โดยในอดีตเจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขาวยาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเบี่ยง ส่วนเจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำจากเงินก้อน บางคนก็สวมก๊อ้งแขน (กำไลข้อมือ) ที่ทำจากเงินก้อน ใส่ผ้าซิ่นมัดหมี่ (ผ้าถุง)</p> <p>ในอดีตไม่ปรากฏการกั้นประตูเงินประตูทอง</p>	<p>วันแต่งงาน</p> <p>เจ้าบ่าวจะใส่สูทสีขาว มีสไบเบี่ยง ส่วนเจ้าสาวใส่ชุดไทยหรือเป็นชุดตามนิยม ตามยุคสมัย ซึ่งบางคนที่มีฐานะก็จะผลัดเปลี่ยน 2 – 3 ชุด</p> <p>การกั้นประตูเงินประตูทอง คนที่กั้นจะเป็นญาติพี่น้องลูกหลานฝ่ายเจ้าสาวประตูเงินประตูทองจะใช้เข็มขัดเงิน สร้อยคอทองคำกั้น และจะไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้านได้จนกว่าจะมีของแลกเปลี่ยนซึ่ง</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>พิธีบายศรีสู่ขวัญ</p> <p>พ่อแม่ญาติพี่น้องก็มาผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาวเงินผูกแขนใส่ประมาณ 10 – 20 บาท หรือไม่ผูกด้วยเงินผูกด้วยด้ายเพียงอย่างเดียว</p>	<p>พิธีบายศรีสู่ขวัญ</p> <p>เงินที่ผูกข้อมือมีจำนวนเปลี่ยนแปลงไปตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว</p> <p>-</p>	<p>พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว</p> <p>-</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า</p> <p>-</p>	<p>การขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า</p> <p>-</p>

ตาราง 3 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น</p> <p>ส่วนประกอบของขันหมากจะมี เหล้าสาโท</p> <p>ระยะเวลาในการตักน้ำของลูกสะใภ้โดยจะหามน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าว</p> <p>เพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบจะใช้เวลา 3 วัน</p> <p>ไม่มีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน)</p>	<p>การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น</p> <p>ส่วนประกอบของขันหมากจะมี เหล้าสาโทเป็นเหล้าขาว หรือเบียร์</p> <p>แทน</p> <p>ระยะเวลาในการตักน้ำของลูกสะใภ้โดยจะหามน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้าน</p> <p>เจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่าอาบจะใช้เวลา 1 วัน</p> <p>มีการจัดงานเลี้ยงตอนเย็น (เลี้ยงโต๊ะจีน)</p>

2.4 การเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ชาติพันธุ์ผู้ไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังผลต่อไปนี้

การเกี่ยวพาราสี

ในอดีต ด้วยลักษณะหมู่บ้านของชาวผู้ไทยเป็นลักษณะชนบท ทำให้ชาวผู้ไทยรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี นับแต่วัยเด็กจนถึงวัยหนุ่มสาว และแม้จะอยู่คนละหมู่บ้านก็ตาม ชายหนุ่มที่ผูกสมักรักใคร่ในตัวหญิงสาว ก็จะไปมาหาสู่ถึงคนรักของตนอยู่เสมอ แต่ก็เทียบชายหนุ่มที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับหญิงสาว

ทั้งนี้ชาวผู้ไทยให้โอกาสหนุ่มสาวเลือกคู่ครอง บิดามารดาของหญิงสาวจะไม่กีดกันชายหนุ่มที่มาพุดจาเกี่ยวพาราสีบุตรสาว เพียงแต่ขอให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่ผิดศีลคองหรือจารีตซึ่งสังคมตนยึดมั่นเท่านั้น ในกรณีที่ชายหนุ่มหลายคนมาติดพันบุตรสาว บิดามารดาจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการตัดสินใจของบุตรสาว หรืออาจช่วยชี้ช่องทางที่ถูกต้องดังงามแก่บุตรสาว เมื่อทราบว่ายายหนุ่มผู้นั้นมีความประพฤติเสียหาย ไม่คู่ควรเป็นสามี ประเพณีการเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มได้รู้จักมักคุ้นสนิทสนมกับหญิงสาวเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการ “กำลังผู้คน” เพื่อการประกอบอาชีพในสังคมเกษตรกรรม ความต้องการผู้ชายที่จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยของครอบครัวทรัพย์สินสมบัติ และค่านิยมของสังคมชนบทที่มุ่งให้บุตรสาวของตนได้มีเหย้าเรือนมีลูกหลาน หากสตรีใดแม้มีรูปโฉมงดงามตามวัยสาวแล้ว ยังหาสามีหรือชายหนุ่มมาเกี่ยวพันมิได้บ้านเรือนนั้นอาจถูกคำครหานินทาต่าง ๆ นานาได้

ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวชาวผู้ไทยในลักษณะเกี่ยวพาราสีแต่เดิม และที่ยังหลงเหลืออยู่บ้าง ในครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมก็คือการเกี่ยวสาว ซึ่งหนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานประเพณีต่าง ๆ งานบุญของเพื่อนบ้าน และการชมภาพยนตร์เร่ ซึ่งเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวพบปะพูดคุยกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการไปพบปะสาวที่ตนสนใจที่บ้านของฝ่ายหญิงเองในยามค่ำคืน

โดยลักษณะของชนบทที่ครอบครัวจะต้องพึ่งตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ ชาวผู้ไทยจะใช้เวลาวางยามค่ำคืนปั่นฝ้ายเพื่อให้ทอฝ้ายนุ่ม ห่ม ไซ้ทำที่นอน หมอน หรือตำข้าวให้เป็นข้าวสาร เพื่อเก็บไว้หุงอาหาร หน้าที่ดังกล่าวถือกันเป็นหน้าที่เป็นงานอดิเรกของหญิงสาว โดยอาจถือกองไฟพ้อมีแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบนร้านที่ยกพื้นจากดิน การทำงานอดิเรกเช่นนี้เรียกว่า “การลงช่วง” ในคืนเดือนหงายหญิงสาวจะตำข้าวกลางแสงเดือน ส่วนการทำงานอดิเรกบนเรือน โดยจุดไฟหรือตะเกียงให้มีแสงสว่างเช่นนี้ว่า “การอยู่ค่า” ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็น โอกาสดีที่บรรดาเด็กหนุ่มในละแวกหมู่บ้านเดียวกันจะมาพบปะหญิงสาวตามบ้านเรือนในยามค่ำคืน เด็กหนุ่มที่เป็น

หนุ่มเป็นเพื่อนจะรวมเป็นกลุ่ม ๆ เดินผ่านหน้าบ้านสาวที่คนหมายปอง บางคนที่มีความสามารถทางดนตรีก็จะเล่นเปียโน เล่นแคน หรือกระจำปี ตามความถนัด ส่วนผู้ที่เล่นดนตรีไม่ได้ก็จะร้องเพลงหรือขับลำเข้ากับเสียงพิณ เสียงแคน อย่างน้อยที่สุดก็ปรบมือเป็นจังหวะสนุกสนานไปด้วย เสียงดนตรีเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความหมายและรู้จักกันระหว่างหนุ่มสาวเป็นอย่างดี

เป็นธรรมเนียมของหญิงสาวชาวไทย เมื่อชายหนุ่มถึงบ้านเรือนแล้ว พอเจียบเสียงดนตรีหญิงสาวจะเชื่อเชิญขึ้นบนเรือน หรือเชิญนั่งที่ร้านปั้นฝ้าย พร้อมทั้งนำหมากพลู บุหรือน้ำดื่มที่เตรียมไว้มาต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี โดยมารยาทของชายหนุ่มที่ยังไม่สนิทสนมกับหญิงสาว จะขึ้นไปนั่งใกล้หัวบันไดบ้าน เมื่อฝ่ายหญิงสาวเชื่อเชิญหรือได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเข้าไปนั่งในที่อันควร ซึ่งหญิงสาวจัดปูเสื่อสาธิตไว้ และต้องนั่งในที่ทางที่เป็นได้จากแสงได้ ตะเกียง ตรงข้ามกับหญิงสาวซึ่งมักนั่งหลบแสงไฟ เมื่อสนิทสนมกันมากขึ้นจึงนั่งใกล้หญิงสาวได้ ในระยะผูกไมตรีชายหนุ่มจะไม่นั่งคุยนานจนเกินไป จนกว่าจะสังเกตว่าฝ่ายหญิงพึงพอใจจึงอยู่ต่ออีกคืนก่อนคืนแล้วจึงกลับเรือนตน

หญิงสาวมักจะไม่นั่งทำงานในบ้านเรือนหรือลงช่วงคนเดียว อาจมีเพื่อนนั่งทำงานพูดคุยกันไป ถ้าเป็นบนเรือนจะมีบิดามารดาหรือญาติพี่น้องนั่งเป็นเพื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ชายหนุ่มจะต้องทักทายพ่อหรือแม่ของหญิงสาวก่อน และโดยธรรมเนียมเช่นเดียวกัน หลังจากทักทายแขกแล้ว สักครู่หนึ่งพ่อหรือแม่ของหญิงสาวจะขอตัวเข้าไปพักผ่อนในห้องนอน เปิดโอกาสให้ชายหนุ่มและหญิงสาวพูดคุยกันตามประสาคนรักชาวไทยนอกจากจะใช้ถ้อยคำหยอกล้อกันตามประสาคนรักแล้ว ยังมีการใช้บทกลอนที่เป็นปฏิภาณโวหารเกี่ยวพาราสีที่เรียกว่า “ผญา” การเอ่ยคำผญาจะพูดโต้ตอบกันเบา ๆ พอได้ยินสองคน คำพูดของฝ่ายชายจะเป็นเชิงอ้อนวอนฝากเนื้อฝากตัวกับหญิงสาว ส่วนคำผญาของฝ่ายหญิงมักจะซักไซ้ไล่เลียงว่าชายหนุ่มมีความรักจริงใจเพียงใด จากนั้นจึงปฏิเสธหรือตอบรับเป็นความนัย ถ้าตอบรับแล้วอาจขอให้ฝ่ายชายสาบานว่าจะจริงจัง ไม่ทอดทิ้งให้เป็นที่ครหานินทาของเพื่อนบ้าน หลังจากฝ่ายหญิงตอบรับรักแล้วฝ่ายชายจะต้องหมั่นไปพูดคุยอยู่เสมอเพื่อเป็นการกระชับเกลียวสัมพันธ์ก่อนถึงขั้นส่งผู้ใหญ่ไปทาบทามสู่ขอ

ปัจจุบัน การเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวไทยได้เปลี่ยนไป โดยการพบปะของชายหญิงจะเป็นในช่วงตอนกลางวันมากกว่าตอนกลางคืน เช่นการพบกันในห้องเรียน สถานที่ทำงาน หรือถ้าเป็นเวลากลางคืนก็จะเป็นตามงานบุญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

เนื่องจากปัจจุบันยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปกิจกรรมยามค่ำคืนของหญิงสาวชาวไทยจึงเปลี่ยนจากการลงช่วงหรือการอยู่ค้ำเป็นการอ่านตำราเรียน การเกี่ยวพาราสีการร้องผญาเกี่ยวกับจึงได้ลดเลือนไปจนในทุกวันนี้มีคนที่ยังรู้ผญาและรู้จักผญาน้อยลงตามไปด้วย และนอกจากนี้ หนุ่มสาวบางคนก็ไปทำงานในต่างจังหวัดการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมก็จะลดเลือนไป เพราะบางคู่ก็จะรู้จักและตกลงปลงใจกันเองก่อน ก่อนที่จะบอกพ่อแม่ด้วยซ้ำไป ซึ่งการกระทำเช่นนี้

แต่ก่อนจะเรียกว่าผิดศี แต่ในปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาและไม่ถือว่าเป็นผิด เนื่องจากอาจจะมีเหตุผลด้านภาระงานต่าง ๆ

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การเกี่ยวพาราสิทธิของหนุ่มสาวชาวไทยได้เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวชาวไทยในลักษณะการเกี่ยวพาราสิทธิแบบดั้งเดิมค่อนข้างลบเลือนหายไป ซึ่งในอดีตพ่อแม่ของฝ่ายหญิงสาวจะเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มมาพบปะพูดคุยกับบุตรสาวได้ตามสมควร แต่ในปัจจุบันไม่นิยมให้ชายหนุ่มมาพบปะและพูดคุยกับบุตรสาวของตนถึงในบ้านเช่นแต่ก่อน ถ้ามีลักษณะการเข้ามาพูดคุยถึงในบ้านเช่นนั้นก็จะเป็นที่กล่าวติฉินนินทาของชาวบ้านได้

จากในอดีตหญิงสาวชาวไทยจะใช้เวลาว่างยามค่ำคืนปั่นฝ้ายเพื่อใช้ทอผ้าถุงห่ม ใช้ทำที่นอน หมอน หรือตำข้าวให้เป็นข้าวสาร เพื่อเก็บไว้หุงอาหาร โดยอาจก่อกองไฟพอมิแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอยู่บนร้านที่ยกพื้นจากดินใต้ถุนบ้านนั้น ในปัจจุบันกิจกรรมเหล่านี้ได้ลบเลือนหายไปเนื่องจากสาวชาวไทยในปัจจุบันก็จะได้รับการศึกษาและมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานบ้านงานเรือนอย่างอื่น และกิจกรรมดังกล่าวจะกลายเป็นงานอดิเรกของผู้เฒ่าผู้แก่มากกว่า

เนื่องจากเหตุผลข้างต้นทำให้การเกี่ยวพาราสิทธิการร้องผลญาเกี่ยวกันจึงได้ลบเลือนไปจนในทุกวันนี้มีคนที่ร้องผลญาและรู้จักผลญาน้อยลงตามไปด้วย และนอกจากนี้ผู้ให้สัมภพายังได้กล่าวอีกว่า หนุ่มสาวบางคนก็ไปทำงานในต่างจังหวัดการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมก็จะลบเลือนไป เพราะบางคู่ก็จะรู้จักและตกลงปลงใจกันเองก่อนก่อนที่จะบอกพ่อแม่ด้วยซ้ำไป ซึ่งการกระทำเช่นนี้แต่ก่อนจะเรียกว่าผิดศี แต่ในปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาและไม่ถือว่าเป็นผิด เนื่องจากอาจจะมีเหตุผลด้านภาระงานต่าง ๆ

การทาบทาม

ในอดีต เมื่อหญิงสาวมีความรักใคร่ต่อกัน และปรารถนาจะแต่งงานเป็นคู่ครองกันแล้ว ฝ่ายชายจะบอกพ่อแม่ของตนเพื่อให้ส่งผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และรู้จักกับพ่อแม่ครอบครัวของฝ่ายหญิงไปพูดจาทาบทาม เป็นการหยั่งท่าทีเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะถึงขั้นสู่ขอ หลังจากที่ฝ่ายชายหาผู้ใหญ่ได้แล้ว ชายหนุ่มมักจะเป็นผู้บอกหรือนัดแนะกับคนรักว่าจะส่งผู้ใหญ่มากเมื่อไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเตรียมตัวต้อนรับตามสมควรแก่ฐานะ

ก่อนที่ผู้ใหญ่ว่างสองฝ่ายจะทาบทามเพื่อการสู่ขอซึ่งกันและกัน ญาติผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะสืบข่าวหาข้อมูล เช่น ลักษณะนิสัย ฐานะ พี่น้อง การศึกษา การบวชเรียน เพื่อช่วยฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายตัดสินใจ การสืบประวัติฝ่ายหญิงมักจะไม่ละเอียดเท่าฝ่ายชาย หากปรากฏว่ามีนิสัยและความประพฤติเสื่อมเสีย พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะตักเตือนบุตรสาวให้ระมัดระวังหรือเลิกชชาย

หนุ่มคนอื่นที่ดีกว่า และหากมีชายหนุ่มที่มีฐานะดี ความประพฤติดี เป็นที่กล่าวขวัญของทุกคนในหมู่บ้าน พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะสนับสนุน ต้อนรับจับคู่ เร่งวันเร่งคืนให้ถึงวันแต่งงานของลูกสาวตน

สำหรับชายหนุ่มที่มีความสัมพันธ์กับฝ่ายหญิงไม่นานนัก ยังไม่ทราบแน่นอนว่าฝ่ายหญิงจะรักชอบคนหรือไม่ ตลอดจนผู้ปกครองฝ่ายหญิงจะสนับสนุนเพียงใด ในวันทาบทามคู่จะจะเป็นวันรู้ผล หากบิดามารดาฝ่ายหญิงผิดผ่อนและอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานาแล้ว ย่อมหมายถึงการปฏิเสธโดยมารยาท

ปัจจุบัน การทาบทามนั้นชาวผู้ไทยยังให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้เช่นเดิมและยังยึดถือความเชื่อแบบเดิมอยู่

การโอม

ในอดีต ความสำคัญของการโอมสาวก็คือ การทำความตกลงระหว่างผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงและผู้ใหญ่ของฝ่ายชายในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของคู่สมรส สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะดีจะตกลงเรื่องการปลูกเรือนหอ กำหนดวันแต่งงาน นอกจากนี้ยังอาจตกลงกันในเรื่องการจัดงานในวันแต่งงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะและความนิยมในท้องถิ่น ซึ่งถึงแม้จะเป็นชาวผู้ไทยด้วยกันก็มีความแตกต่างกันไป

ในวันนั้นซึ่งผู้ไทยถือว่าเป็นวันสู่ขอ จะดึงผู้ใหญ่หรือเต่าแก่ หรือพ่อลามาไปสู่ขอ ชาวผู้ไทยเรียกว่า “ไปโอม” กับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ซึ่งเรียกว่า “ลุงตาพาข้าว” สิ่งที่จะนำไปในวันนั้นคือเงินจำนวนหนึ่งหรือสิ่งของบางอย่าง เพื่อประกอบพิธีการในวันสู่ขอมีขั้นตอนดังนี้

1. **ไขคำปาก** ชาวผู้ไทยนิยมจัดหมากพลูใส่ภาชนะเงิน พานตกแต่งอย่างดี เรียกหมากพลูนี้ว่า “พลูไขปาก หมากไขคอ” และเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อให้พ่อลามาไปมอบให้ลุงตาพาข้าวผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงไม่รังเกียจก็จะมารับหมากพลูแจกกันกินทันที ส่วนเงินนั้นลุงตาพาข้าวจะเก็บส่วนของฝ่ายหญิง นอกจากนี้ยังแต่งขันห้าซึ่งมี เทียนไข 5 คู่ ดอกไม้ 5 คู่ และเหล้าขวด สำหรับฝ่ายชายที่ยากจนไม่อาจจัดหาเงินทองสิ่งของดังกล่าวได้ ก็ยินยอมให้ผูกข้อต่อแขนกัน ถ้าไม่รับไว้เป็นดองก็จะคืนเทียนสักจะถูนั่นคืนไป แสดงว่าเลิกร้างกันไป

การเจรจาต่อรองในเรื่องเงินค่าสินสอดเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างหาทางเจรจาให้ฝ่ายตนได้รับประโยชน์มากที่สุด ในการเจรจางานคนใช้คำพญาเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และหากคำที่เป็นสิริมงคลมาพูดจาหวานล่อมให้อีกฝ่ายหนึ่งยินยอม

สำหรับครอบครัวของฝ่ายหญิงที่ยังนับถือผีเรือน จะนำหมู ไก่ เหล้า ที่ฝ่ายชายนำมาไปไหว้ผีเรือนเสียก่อน เพื่อให้ผีบ้านผีเรือนรับรู้ ชาวผู้ไทยมีความเชื่อและยึดถือเป็นประเพณี

บางประการ คือ ถ้าหากมีการหมั้นน้องสาวในกรณีที่ว่าพี่สาวยังไม่มีครอบครัว จะต้องนำเงินจำนวนหนึ่งมาผูกแขนรับขวัญพี่สาวด้วย เพื่อมิให้พี่สาวเสียชีวิตกว่าจะต้องครองตนเป็นโสดตลอดไป

2. ตกลงค่าสินสอด เงินค่าสินสอดนั้นเป็นการยากที่จะทราบได้แน่นอน ขึ้นอยู่กับยุคสมัยหนึ่ง ๆ ฐานะของฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ เมื่อตกลงกันแล้วฝ่ายหญิงจะยึดเงินค่าสินสอดไว้ บางคู่จะจัดงานกินดองหรือแต่งงานต่อไปก็ได้

ปัญหาประการหนึ่งที่มีมักจะตกลงกันในวันหมั้น คือ การตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านฝ่ายใด โดยธรรมเนียมภาคอีสานแต่เดิมเจ้าบ่าวต้องไปอยู่กินบ้านเจ้าสาวดังมีภาษิตว่า “เอาลูกเขมาเลี้ยงพ่อแม่ ปานได้ข้าวมาใส่เกล้าใส่เขย ถ้าเอาลูกสะใภ้มาเลี้ยงปู่เลี้ยงย่า ปานเอาผีหามาใส่เอือนใส่ชาน” การที่โบราณนิยมเช่นนี้เป็นเพราะต้องการกำลังคนไปทำอะไรไถ่ไร่ไถ่นาในพื้นที่ ๆ ยังว่างเปล่าอีกมาก โดยทั่วไปแล้วพ่อแม่ของฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงจะแบ่งเรือนส่วนหนึ่งให้เป็นเรือนหอที่อยู่หลับนอน ชาวผู้ไทยเรียกว่า “โซ่ม” ซึ่งหมายถึงห้องที่กั้นฝาจากห้องโถงในเรือนหอให้มืดชิด ไซ้เป็นห้องนอนโดยเฉพาะของคู่สมรส ซึ่งเป็นครอบครัวที่เพิ่มขึ้นมาในเรือนเดิม หลังจากที่แต่งงานมาเป็นเวลาหลายปี มีบุตร และมีฐานะพอที่จะปลูกบ้านเรือนได้ จึงได้แยกครัวเรือนไปอยู่บ้านของตน

3. นัดวันแต่งงาน ปัญหาประการสุดท้ายที่จะพุดกันในวันสู่ขอก็คือ กำหนดวันจัดพิธีแต่งงานโดยหลักทั่วไป คือ นิยมแต่งงานในเดือนที่เป็นเลขคู่ เช่น เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 8 ข้างขึ้น ในช่วงเข้าพรรษาไม่นิยมแต่งงาน และมาเริ่มอีกเดือน 12

สำหรับวันที่จะกำหนดจัดงาน ได้ยึดถือวันที่เป็นสิริมงคล ฤกษ์งานยามดีมาแต่สมัยโบราณ และยังยึดถืออยู่แม้ในปัจจุบัน โดยจะหาผู้ที่มีความรู้ทางโหราศาสตร์ เป็นผู้หาวันที่ดีที่สุด เช่น หมอสูด หมอคู เจ้าอาวาส ญาติผู้ใหญ่ เพื่อขอฤกษ์แต่งงาน

หลังจากวันสู่ขอหมั้นหมายผ่านพ้นไปแล้ว ถ้าคู่สมรสยังไม่ต้องการจะจัดพิธีแต่งงาน หรืองานกินดองติดต่อกันไป ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายก็จะใช้เวลาเพื่อเตรียมจัดงาน เช่น ที่นอนหมอนมุ้งในการขึ้นเรือนหอ ตลอดจนเรื่องข้าวปลาอาหาร หมู วัว และเครื่องดื่มประเภทมีนเมา ให้พร้อมก่อนถึงวันทำพิธีการ

การจัดหาข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนข้าวปลาอาหารเพื่อใช้ต้อนรับแขกหรือญาติมิตร เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าในขบวนแห่ขันหมาก ฝ่ายเจ้าบ่าวจะนำที่นอนหมอนมุ้งมาด้วยในขบวนแห่ แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าฝ่ายเจ้าบ่าวจะเป็นผู้จัดหาเสียทั้งหมด ในช่วงเวลาหลังจากการหมั้นแล้วเจ้าสาวมักใช้เวลาเย็บที่นอน ทำหมอน ซึ่งอาจใช้เป็นของตอบแทนรับไหว้จากญาติพี่น้อง ดังนั้นอาจสันนิษฐานได้ว่าข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เหล่านี้ บ่าวสาวได้ช่วยกันทำหรือจัดหา แต่ถ้าเป็นการลืมหูลืมหู หรือฆ่าวัว ฆ่าหมู สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะปานกลางแล้ว ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายจัดหามาให้ประกอบอาหาร

ปัจจุบัน การโอมสาวของชาวผู้ไทยนั้นยังเป็นไปตามขั้นตอนการถือปฏิบัติเช่นแต่ก่อน เนื่องจากว่าการโอมเป็นการทำข้อตกลงระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงในเรื่องต่าง ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของกลุ่มสมรส กำหนดวันแต่งงาน นอกจากนี้ยังอาจตกลงกันในเรื่องการจัดงานในวันแต่งงาน

การไปโอมสาวจะต้องมีพ่อล่ำ ไปดำเนินการในวันนั้นซึ่งผู้ไทยถือว่าเป็นวันสู่ขอ ซึ่งพ่อล่ำจะต้องประกอบพิธีการในวันสู่ขอขั้นตอนดังนี้

1. ไขคำปากจากลูกตาพาข้าว ในพิธีการส่วนนี้ปัจจุบันเป็นเพียงการพูดคุยตกลงกันธรรมดา

2. ตกลงค่าสินสอด การตกลงค่าสินสอดเป็นไปตามประเพณีเดิมจะแตกต่างกันเพียงจำนวนเงินที่ใช้ในการตกลงจะมีมูลค่าสูงขึ้นตามสมัยหรือยังเป็นบุตรสาวที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็จะมีเรียกค่าสินสอดสูง ปัจจุบันเนื่องจากภาระหน้าที่การงานที่บางครั้ง เจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็จะแยกออกไปอยู่กันเพียงลำพัง การตกลงว่าฝ่ายใดจะอยู่บ้านฝ่ายใดจึงไม่เน้นมากนัก

3. นัดวันแต่งงาน การนัดวันแต่งงานก็ยังคงต้องมีการดูฤกษ์ยามกันให้ดีเหมือนเช่นในอดีต ซึ่งในปัจจุบันจะนิยมหาฤกษ์ยามที่ตรงกับวันหยุด เพื่อให้สะดวกกับการมาร่วมงานของแขก

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การไขคำปากจากลูกตาพาข้าว ในพิธีการส่วนนี้ส่วนที่ลบลื่อนหายไปก็จะเป็นส่วนที่มีการใช้พญามาตกลงพูดคุยกัน ซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงการพูดคุยตกลงกันธรรมดา การตกลงค่าสินสอดเป็นไปตามประเพณีเดิมจะแตกต่างกันเพียงจำนวนเงินที่ใช้ในการตกลงจะมีมูลค่าสูงขึ้นตามสมัยหรือยังเป็นบุตรสาวที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็จะมีเรียกค่าสินสอดสูง และในอดีตจะมีปัญหาในการตกลงว่าจะให้ใครไปอยู่บ้านใครแต่ปัจจุบันได้ลดลงแล้ว เนื่องจากภาระหน้าที่การงานที่บางครั้ง เจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็จะแยกออกไปอยู่กันเพียงลำพัง การนัดวันแต่งงานก็ยังคงต้องมีการดูฤกษ์ยามกันให้ดีเหมือนเช่นในอดีต ซึ่งในปัจจุบันจะนิยมหาฤกษ์ยามที่ตรงกับวันหยุด เพื่อให้สะดวกกับการมาร่วมงานของแขก

ขั้นเตรียมการ

ในอดีต ประเพณีการแต่งงานหรือ “เฮ็ดปะชู” นั้นจะมีการเตรียมการดังนี้ เมื่อลูกชายบ้านใดเกิดความสมัครรักใคร่กับลูกสาวบ้านใดแล้ว หนุ่มสาวจะตกลงกันว่าให้ฝ่ายชายไปเจรจากับลูกตาพาข้าวของฝ่ายหญิง ซึ่งฝ่ายชายจะต้องเตรียมตัวดังนี้

1. การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ การบอกกล่าวผู้ใหญ่ให้รับทราบและดำเนินการนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก ชาวผู้ไทยมีการนับถือเครือญาติกันอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงเวลาที่จะมีงานสำคัญเกิดขึ้น จึงถือเป็นเรื่องจำเป็นในการบอกกล่าวกัน ญาติผู้ใหญ่ที่จำเป็นในการบอกกล่าวในขั้นนี้

ได้แก่ ปู ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องของปู ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้ำ อา เมื่อมีการบอกกล่าวกันแล้วญาติในส่วนนี้จะต้องหารื้อกันในการที่จะเลือกคนมาเป็นพ่อล่ำ เพื่อให้ได้เป็นผู้ดำเนินการแทนในขั้นตอนต่อไป

2. การเตรียมข้าวปลาอาหาร การเตรียมข้าวปลาอาหารนี้ยังไม่จำเป็นต้องเตรียมอะไรมากมาย เพราะในการที่จะไปโอมสาวนี้ญาติ ๆ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะมีร่วมกันไม่เกิน 20 คน ในส่วนการเตรียมนั้นนอกจากเตรียมเพื่อเลี้ยงคนแล้วจะต้องมีการเตรียมเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษของตนเอง อาหารที่เลี้ยงผีชาวผู้ไทยเรียกว่า “พาหวาน” อาหารจะประกอบไปด้วย ข้าว เกลือ น้ำตาล ทั้ง 3 อย่างจะใส่ถ้วยใบเล็ก ๆ วางไว้บนถาด แล้วผู้ใหญ่จะเอาไปเลี้ยงผี เพื่อเป็นการบอกกล่าวว่าจะมีการไปโอมสาวให้กับลูกหลานแล้ว ส่วนการเตรียมอาหารเพื่อเลี้ยงดูญาติ ๆ นั้นจะเตรียมพวกไก่มากกว่าอย่างอื่น

3. การเตรียมหาพ่อล่ำ การเตรียมพ่อล่ำเป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในการไปโอมสาวนี้พ่อล่ำจะต้องเป็นผู้นำผู้ใหญ่ฝ่ายชายไป และเป็นการที่ดำเนินการโอมสาวทั้งหมด คนที่จะเป็นพ่อล่ำนั้นจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ มีภรรยาคนเดียว เป็นสามีภรรยาที่ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คู่บ่าวสาวได้ เป็นที่นับถือและศรัทธาของชาวบ้านโดยทั่วไป และมีอายุห่างจากคนที่จะมาเป็นลูกล่ำพอที่จะเป็นพ่อลูกกันได้โดยไม่น่าเกลียด

การหาพ่อล่ำนี้พ่อแม่ฝ่ายชายจะเป็นผู้ไปทาบถาม โดยการนำดอกไม้ธูปเทียนหรือแต่งขัน 5 ไปหาบุคคลที่พากันเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่จะเป็นพ่อล่ำให้แก่ลูกชายของตนเอง การไปหาพ่อล่ำนี้ไม่ใช่ว่าผู้ถูกไปหาจะรับไว้ทันทีทันใด เหตุผลนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้ถูกทาบถามว่าพอใจที่จะเป็นล่ำให้หรือไม่ ถ้าพอใจเป็นล่ำให้ก็จะตอบตกลงทันที แต่ถ้ายังไม่มีความล่งเลใจอยู่ผู้ถูกทาบถามเองก็จะขอผัดวันไปก่อน เพื่อขอเวลาในการเสียดายว่าการรับหนุ่มคนนี้ไว้เป็นลูกล่ำนั้นจะเป็นสิริมงคลหรือไม่ การเสียดายผู้ถูกทาบถามจะเสียดายด้วยวิธีการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่า ถ้าการรับหนุ่มคนนี้เป็นลูกล่ำแล้วจะเป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว ก็ขอให้เข้าฝันในทางที่ดี แต่ถ้าการรับไว้เป็นลูกล่ำจะไม่เป็นสิริมงคลให้ฝันไม่ดี การรับลูกล่ำก็จะตัดสินใจตามความฝัน ถ้าฝันดีก็จะตอบผู้ทาบถามว่าตกลงจะเป็นล่ำให้ ถ้าฝันไม่ดีก็จะปฏิเสธไปแล้วให้ไปหาคนใหม่แทน เมื่อรับปากเป็นพ่อล่ำให้แล้วงานแรกที่พ่อล่ำจะต้องทำก็คือการไปโอมสาว การโอมสาวนี้ฝ่ายชายจะต้องเสียค่า “ไขความปาก” (เงินค่าไขความปาก คือ เงินค่าประเพณีให้ฝ่ายหญิงพูดจากตกลงด้วย) ค่าไขความปากจะประกอบไปด้วย หมาก พลุ และเงิน ผู้ไทยเรียกว่า “พลุไขปาก หมากไขคอ” เงินนั้นแต่ละครั้งจะเสียไม่เท่ากันแล้วแต่ฝ่ายหญิงจะเรียนร้องเอา พ่อล่ำจะต้องเตรียมหมากพลุไปให้พร้อม เพื่อมอบให้แก่เจ้าโคตรลุงตาของฝ่ายหญิง เจ้าโคตรลุงตาผู้ไทย

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ลุงตาพาช้าว” เมื่อลุงตาพาช้าวรับค่าไขความปากแล้ว หมากพลูแจกจ่ายกันในขณะนั้นเลย ส่วนเงินก็จะไว้แบ่งกันทีหลัง

ในการโอมสาวนี่จะมีการตกลงค่าสินสอดทองหมั้นกัน ค่าสินสอดจะเป็นเงิน ส่วนของหมั้นอาจจะเป็นสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย นำมาให้ฝ่ายหญิงเป็นเครื่องประกันว่าฝ่ายชายจะไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ฝ่ายหญิงเสียหาย การจะเรียกค่าสินสอดทองหมั้นนี้ชาวผู้ไทยจะมีการ “เน่งฮีต” เสียก่อน

หลังจากมีการเน่งฮีตคงไปแล้วนั้น ก็จะมีการตกลงค่าสินสอดหรือค่าดองและหาฤกษ์งานยามดีเป็นวันทำปะชูกัน และนอกจากนี้ฝ่ายชายยังต้องเตรียมสร้างเรือนหอหรือ “เฮินชู” ที่บ้านพ่อเฒ่าแม่เฒ่า (พ่อตาแม่ยาย) ถ้าไม่สร้างเฮินชูแต่จะอยู่ร่วมบ้านกับพ่อเฒ่าแม่เฒ่าก็จะมี การ “ซื้อห้อง” เพื่อเป็นเรือนหอ

วันเวลาในการจัดงานปะชูนั้น จะต้องอาศัยผู้หลักผู้ใหญ่ที่สามารถทำนายทายทักลักษณะโชคชะตาราศีได้ รู้จักวันดีวันไม่ดี วันในการจะจัดปะชูนั้นจะไม่นิยมให้เป็นวันเดียวกับวันโอม จะทิ้งช่วงไว้สักกระยะหนึ่ง อาจจะเป็น 4 – 5 เดือน หรือมากกว่านั้น เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายมีการเตรียมตัว การจัดงานปะชูของชาวผู้ไทยนั้นจะต้องมีการเตรียมตัวของทั้ง 2 ฝ่าย คือ การเตรียมตัวของฝ่ายหญิง และการเตรียมตัวของฝ่ายชาย การเตรียมตัวของฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมการสิ่งต่าง ๆ คือ เตรียมทำเครื่องสมมา เตรียมที่นอน การเตรียมหมอสวดธรวัญ การเตรียมกาน้ำหรือขวดน้ำ การเตรียมไข่ไก่ การเตรียมสีเทียน การเตรียมใบดอกกรัก ส่วนการเตรียมการของฝ่ายชายต้องเตรียมดังต่อไปนี้ คือ การเตรียมสร้างเฮินชู การเตรียมการซื้อห้อง ซื้อบันได การเตรียมหาพ่อล่าม การเตรียมพาขวัญ การเตรียมดอกไม้ประดับพาขวัญ การเตรียมฝ่ายผูกแขน การเตรียมข้าวต้มมัด การเตรียมพาช้าว การเตรียมบอกกล่าวญาติพี่น้อง (การเตรียมการบอกกล่าวญาติพี่น้อง จะต้องเตรียมทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง)

การเตรียมทำเครื่องสมมา การเตรียมการทำเครื่องสมมาญาติฝ่ายชายนั้นฝ่ายหญิงจะต้องสืบมาให้แน่ชัดว่าญาติของฝ่ายชายที่จะต้องสมมานั้นมีใครบ้าง จำนวนเท่าใด จะได้เตรียมและจัดไว้ให้ถูกต้อง สิ่งของที่ต้องสมมานั้นก็ขึ้นอยู่กับฐานะของฝ่ายหญิงอีกเช่นกัน ถ้าฝ่ายหญิงฐานะดีก็จะมีของสมมามาก ความสวยงามและราคาก็จะมากตามไปด้วย ของสมมานี้ฝ่ายหญิงก็ต้องช่วยกันทำ แต่ถ้างานปะชูยังอยู่อีกไกล เวลาในการจัดหาจัดทำมีมาก ก็อาจจะช่วยกันทำเฉพาะครอบครัวได้ คือ แม่ พี่สาว และว่าที่เจ้าสาวเท่านั้นก็ได้ การทำเครื่องสมมาส่วนมากจะทำที่นอนพับได้ ผ้าห่มนวม ผ้าห่มเหยียบ ผ้าแพรขาว ผ้าขาวม้า ผ้าแพร หมอน หมอนจิต ผ้าโสร่ง ผ้าจีน ดอกไม้รูปเทียน ผ้าจีนและผ้าโสร่งอาจจะทำจากไหมก็ได้

การจัดของเพื่อสมมาญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายนั้นจะสมมาไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่ว่าเป็นญาติที่ใกล้ชิดและสนิทสนมมากน้อยเพียงใด การจัดเครื่องสมมาส่วนมากมักจะจัดไว้เป็นชุด ๆ คือ ชุดของพ่อแม่ฝ่ายชาย ชุดของลุงป้า ชุดของป้าตายาย ชุดสำหรับพี่สาวพี่ชายของฝ่ายชาย

ชุดของพ่อแม่ฝ่ายชาย จะจัดที่นอน หมอน ผ้าห่มนวม ผ้าห่มเหยียบ ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพรหรือผ้าแพรวา และดอกไม้รูปเทียน

ชุดของลุงป้า ไม่ว่าจะป็นทางพ่อหรือทางแม่ จะจัดไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ ที่นอน หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพร ผ้าขาวม้า หรือผ้าห่ม หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพร ผ้าขาวม้า

ชุดของป้าตายาย ถ้าเป็นฝ่ายชายนั้นยังมีป้าตายายที่มีชีวิตอยู่ ฝ่ายหญิงจะต้องจัดไว้เพื่อเป็นชุด คือ ถ้าเป็นป้า ตา จะให้ผ้าโสร่ง ผ้าห่มนวม ถ้าเป็นย่า ยาย ก็จะจัดผ้าซิ่น ผ้าแพร หรือผ้าแพรวาและผ้าห่มนวมให้ ชุดสำหรับพี่สาวพี่ชายของฝ่ายชาย ถ้าฝ่ายชายมีพี่สาว พี่ชาย ก็จะจัดให้ซึ่งส่วนมากถ้าเป็นพี่สาวจะจัดผ้าซิ่น กับหมอน แต่ถ้าเป็นพี่ชายจะจัดผ้าขาวม้าและหมอน

เตรียมที่นอน หมอน มุ้ง สำหรับหนุ่มสาว ในชุดนี้จะมีหมอน 2 ใบ ที่นอนพับได้หรือที่นอนเล็ก 2 ที่ มุ้ง 1 หลัง เสื้อ 1 ผืน สิ่งของพวกนี้จะเป็นของใช้ส่วนตัวของหนุ่มสาว หรือคู่สามี-ภรรยา หลังจากการจัดงานปะชูไปแล้ว

หมอสวดขวัญ (ผู้ไทยเรียกว่า “หมอสวดหัว”) เมื่อใกล้วันนัดที่จะทำปะชูแล้ว ญาติผู้ใหญ่จะต้องหาดอกไม้รูปเทียนไปบอกกล่าวหมอสวด เพื่อให้มาสวดขวัญให้กับคู่บ่าวสาวในวันนั้น กาน้ำหรือขวดน้ำ ถ้าเป็นกาน้ำนั้นจะมีที่สำหรับหิ้วได้ แต่ถ้าเป็นขวดน้ำจะต้องหาที่รองรับเพื่อใช้หิ้วในวันปะชู น้ำในกาน้ำนั้นจะไว้ใช้ดื่มหลังจากป้อนข้าวคู่บ่าวสาว

ไขไก่ สำหรับถือไปพร้อมกับกาน้ำ ความหมายของไขฟองนี้ก็คือที่คู่ซิมเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะเข้าพิธีปะชูกับเจ้าบ่าว ไขนี้เจ้าสาวจะต้องนำไปวางไว้ที่ใดที่หนึ่งให้เห็นสมควร ก่อนที่จะเข้าพาขวัญกับเจ้าบ่าว

การเตรียมการตีเทียน เพื่อนำไปเป็นเครื่องสมมาแขกที่มาช่วยงานปะชู การตีเทียนนี้จะทำใส่เทียนก่อนโดยการนำเอาฝ้ายที่เจ็ญเป็นป็นเป็นเส้นแล้ว ทำให้เป็นใจเล็ก ๆ ขนาดเท่าเทียนเล่มเล็กที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป ขนาดยาวเส้นละประมาณ 1.5 เมตร แล้วนำจี๊ฟี่ที่ลนไปอ่อน ๆ ขอที่จะนำมาหุ้มใจฝ้ายที่เตรียมไว้แล้ว วิธีที่จะทำใจฝ้ายไปผูกไว้ แล้วคนหนึ่งต้องดึงปลายฝ้ายอีกด้านที่ไม่ได้ผูกไว้ แล้วอีกคนหนึ่งนำจี๊ฟี่ที่ลนไฟให้อ่อนแล้วมาเสียบเข้ากับใจฝ้ายที่เตรียมไว้ โดยให้ใจฝ้ายนั้นอยู่ระหว่างกลางฝ้ามือทั้งสองข้าง เอามือถูระหว่างจี๊ฟี่กับใจฝ้ายตั้งแต่โคนที่ผูกไว้ลงไปเรื่อย ๆ จนถึงปลายที่อีกคนหนึ่งดึงไว้ สตีเทียนนี้จะทำมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความจำเป็นที่จะต้องใช้

การเตรียมใบดอกกรัก ใบดอกกรักนี้จะเตรียมก่อนงานวันปะชูเพียง 1 วัน เพราะถ้าเตรียมไว้นานกว่านั้นจะเหี่ยว ใบดอกกรักจะเตรียมไว้สำหรับสมมาแขกที่มาช่วยงานปะชูคู่กับเทียนที่ตีไว้

โดยจะพันใบดอกกรัก 2 ใบ กับเทียนที่ตัดขยายขนาดเทียนเล็กตามท้องตลาด แล้วใช้ฝ้ายมัดติดกันทำจำนวนประมาณเท่ากับคนที่จะมาช่วยงาน

การเตรียมการของฝ่ายชายจะจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ คือ การสร้างเฮินชู (เรือนหอ) การเตรียมการซื้อห้องนอนและการซื้อบันได การเตรียมหาพ่อล่ำม

การเตรียมหาพาวัว การเตรียมดอกไม้ การเตรียมฝ้ายผูกแขน การเตรียมข้าว การเตรียมบอกกล่าวญาติพี่น้อง

การสร้างเรือนหอ ซึ่งผู้ไทยจะเรียกว่า “เฮินชู” จะต้องเตรียมไว้พร้อมที่จะปลูกสร้างให้ทันกับวันงาน โดยการขอความร่วมมือจากญาติพี่น้องช่วยกันทำ ลักษณะของบ้านจะเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ใต้ถุนสูง ในสมัยที่ผ่านมามองด้วยหญ้าที่นำมาสาน เรียกว่า “ไผหญ้า” ทำเป็นชานยื่นออกมาพอเป็นที่ตั้งตุ่มน้ำดื่มน้ำใช้ และที่ทำครัว บันไดเป็นขั้น ๆ ปีนขึ้นสู่ตัวบ้าน

กรณีที่ไม่สร้างเฮินชูนั้น ถ้าฝ่ายชายจะไปอยู่ที่บ้านฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเงินไปซื้อบันได และซื้อห้องที่บ้านพ่อเต่าแม่เต่า (พ่อตาแม่ยาย) โดยทำพิธีซื้อในวันทำพิธีปะชู บันไดซื้อ 3 บาท ห้องนอนซื้อ 6 บาท

การเตรียมพาวัว ผู้ไทยเรียกว่า “พาวัว” โดยใช้ใบตองมาเย็บใส่พานการทำพาวัวนี้จะต้องเตรียมล่วงหน้า 1 วัน มีขั้นตอนในการทำดังต่อไปนี้

ดอกไม้ประดับพาวัว ส่วนมากจะหาดอกกรัก เพราะถือเอาเสียงของคำว่า “รัก” เป็นสิริมงคลนั่นเอง แต่ถ้าหาไม่ได้ก็จะหาดอกบานไม่รู้โรย เอามาร้อยเป็นช่อใช้ไม้ไผ่มาเหลาเป็นเส้นเล็ก ๆ หรือใช้ทางมะพร้าวเสียบดอกกรักไว้เป็นช่อ ๆ ละประมาณ 6 – 7 ดอก แล้วแต่ว่าจะมีดอกกรักมากหรือน้อยเพียงใด เมื่อได้เป็นช่อแล้วจะนำไปเสียบไว้ตามช่องว่างเล็ก ๆ ที่เกิดจากการเย็บใบตองเป็นพาวัว

ฝ้ายผูกแขน จะทำเป็นเส้นเล็ก ๆ ไว้โดยนำไปเกี่ยวไว้กับก้านมะยมแล้วนำไปเสียบไว้เหมือนกับช่อดอกกรัก

ข้าวต้มมัด ฝ้ายที่ปั่นเป็นเส้นแล้ว 1 ฝอย เหล้า 1 ขวด ไก่ต้มสุก 1 ตัว ใส่งไปในพาวัว

พาวัว จะมีถ้วยเป็นข้าวสาร ถ้วยเกลือ ถ้วยลาบ เตรียมไว้เพื่อป้อนข้าวบ่าวสาว หลังจากสูตรขวัญเรียบร้อยแล้ว

การบอกกล่าวญาติพี่น้องให้มาร่วมงาน จะมีการบอกกันอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการบอกกล่าวพี่น้องทางไกลด้วย

ปัจจุบัน การเตรียมตัวของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก่อนที่จะถึงวันแต่งงานจะต้องเตรียมตัวดังนี้

1. การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากที่ในปัจจุบันยังคงรักษาขนบธรรมเนียมนี้ไว้เป็นอย่างดี แต่จะมีเพิ่มขึ้นมาเป็นการใช้บัตรเชิญเพื่อเชิญแขกมาร่วมงานด้วย

2. การเตรียมข้าวปลาอาหาร จะเป็นการเตรียมวางแผนว่าจะใช้อะไรหรือหาอะไร เช่น จะต้องใช้วัวกี่ตัว หรือใช้หมูกี่ตัว เป็นต้น

3. การเตรียมหาพ่อล้าม การเตรียมพ่อล้ามเป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งชาวผู้ไทยจะให้พ่อล้ามดำเนินพิธีการเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งของกลุ่มสาวสาวเลยก็ว่าได้ ซึ่งธรรมเนียมในการหาหรือเลือกพ่อล้ามนั้นก็ยังคงเน้นคุณสมบัติเดิม และพิธีการไปขอให้มาเป็นพ่อล้ามแบบเดิมไม่แตกต่างจากเมื่อในสมัยอดีต

ในปัจจุบันการสร้างบ้านเช่นเดิมนี่ได้หายไปแล้วไม่มีการสร้างบ้านเช่นนี้อีกเลย ซึ่งในปัจจุบันการสร้างบ้านต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากไม่เหมือนในอดีต จึงทำให้ในปัจจุบันธรรมเนียมปฏิบัตินี้จึงได้หายไป

นอกจากฝ่ายชายต้องสร้างบ้านแล้วฝ่ายหญิงก็ต้องมีการเตรียมทำเครื่องสมมาญาติ ๆ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาเองส่วนมากจะนิยมซื้อสำเร็จมาเลยซึ่งสะดวกและได้สิ่งของตามที่ตนต้องการและใช้เวลาน้อยกว่าการมาทอเอง แต่ธรรมเนียมปฏิบัตินี้ก็ไม่ได้หายไปเลยทีเดียว เพราะยังมีบางบ้านที่ยังคงทำเครื่องสมมาเองอยู่

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ซึ่งทั้งในอดีตและปัจจุบันยังถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากและยังคงรักษาขนบธรรมเนียมนี้ไว้เป็นอย่างดี แต่จะมีเพิ่มขึ้นมาเป็นการใช้บัตรเชิญเพื่อเชิญแขกมาร่วมงานด้วย การสร้างเฮนชูในปัจจุบันการสร้างบ้านเช่นเดิมนี่ได้หายไปแล้ว การเตรียมทำเครื่องสมมาญาติ ๆ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาเองส่วนมากจะนิยมซื้อสำเร็จมาเลย โดยในอดีตฝ่ายเจ้าสาวจะมีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาเอง

เอ็ดปะชู (การแต่งงาน)

ในอดีต สามารถแบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว เมื่อได้ฤกษ์แล้วขบวนขันหมากก็เริ่มออกจากบ้านฝ่ายชาย โดยการนำของพ่อล้าม สิ่งที่น่าคิดตัวไปด้วยนั้นพ่อล้ามจะสะพายย่าม 1 ใบ ตะปู 1 ดอก จีบหมาก จีบพลู ค้อนตีตะปู ดาบ เจ้าบ่าวจะต้องถือไข่มือซ้าย มือขวาถือกาน้ำ สำหรับไข่มือนำไปถือที่ที่เหมาะสม (ที่ที่เหมาะสมหมายถึงที่ที่คิดว่าเป็นที่ที่จะให้ความร่มรื่นอยู่เย็นเป็นสุขแก่สิ่งมีชีวิตได้) จะต้องเอาไข่มือขวามือไปวางไว้ ไข่มือนี้มีความหมายว่าได้คู่คิมเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งชั่วร้ายออกจากตัวตนของผู้ชายที่เป็นเจ้าบ่าวออกหมดก่อนที่จะไปเข้าพาวัวทำพิธีปะชู นอกจากนี้ผู้ร่วมขบวนไปด้วยจะต้องพากันถือเสื้อ ถือที่นอน หมอนมุ้งต่าง ๆ ร่วมขบวนไปด้วยเมื่อไปถึงบริเวณบ้านของเจ้าสาวจะต้องไปบ้านทางทิศใต้หรือทิศตะวันตกของบ้าน

2. การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องเข้าบ้านและขึ้นบ้านทางทิศตะวันตกหรือทิศใต้ แต่ไม่ใช่ว่าจะขึ้นไปบนบ้านได้เลยในทันทีทันใด เพราะข้างบนหัวบันไดนั้นจะมีเต่าแก่ของฝ่ายหญิงยืนขวางบันไดอยู่ ฝ่ายเต่าแก่และล่ามฝ่ายชายจะต้องมีการเจรจาขอขึ้นบ้าน ฝ่ายหญิงจะถามว่าพวกนี้มาทำอะไรกันให้บอกจุดประสงค์ของการมาในครั้งนี้ ฝ่ายชายก็จะบอกไป ฝ่ายหญิงจะเรียนค่าผ่านประตูขึ้นบันไดไป ค่าขึ้นบ้านในจุดนี้จะเป็นหล้ามากกว่าอย่างอื่น

3. การล้างเท้าขย หลังจากเรียกค่าขึ้นบ้านแล้ว คนอื่น ๆ ที่มากับขบวนจะพากันเดินขึ้นไปบนบ้านได้เลย แต่เจ้าบ่าวจะต้องผ่านการล้างเท้าจากญาติพี่น้องของฝ่ายเจ้าสาวเสียก่อน การล้างเท้านี้มีความเชื่อว่าล้างเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งสกปรกออกจากตัวของฝ่ายชายก่อนที่จะก้าวขึ้นไปบ้าน น้ำที่นำมาล้างเท้านี้จะเป็นน้ำอบน้ำหอม ที่นำมาจากของหอม เช่น การฝนขมิ้นผสมกับน้ำ หรือการเอาแป้งลงผสมกับน้ำ ฝ่ายชายจะยืนบนก้อนหิน (ผู้ไทยเรียกว่า “หินลับ” เพราะเป็นหินก้อนใหญ่ ๆ ซึ่งชาวผู้ไทยมักจะมีไว้ใช้ลับมีดหรือฝนมีดไว้ใช้ในครัวเรือน) มีใบตอง ใบยอหรือใบตุมรองไว้อีกทีหนึ่ง การล้างเท้านี้เจ้าบ่าวจะต้องเตรียมเงินไว้เป็นค่าตอบแทนคนที่ล้างเท้าให้ เมื่อเสร็จพิธีการล้างเท้าแล้วจึงตามขบวนขึ้นไปบนบ้าน

4. การปูที่นอน เมื่อขึ้นไปบนบ้านแล้วเจ้าบ่าวจะต้องไปนั่งรอเจ้าสาวที่พาขวัญ ฝ่ายพ่อล่ามก็จะไปที่ห้องของบ่าวสาว แล้วเลือกที่เหมาะ ๆ ตอกตะปูห้อยยามและคาบไว้ ส่วนทางแม่ล่ามก็จะนำขบวนที่ถือเครื่องนอนไปปูที่นอน คนที่จะช่วยในการปูที่นอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีสามีไม่เป็นแม่ร้างหรือแม่ม้ายแต่อย่างใด ครอบครัวจะต้องอยู่เย็นเป็นสุข เพื่อให้เป็นเคล็ดสำหรับคู่สามี – ภรรยาใหม่นี้

5. การผูกแขนพี่สาว เจ้าสาวและการผูกแขนเจ้าสาว ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าพาขวัญร่วมกับเจ้าบ่าว ถ้าฝ่ายเจ้าสาวมีพี่สาวที่ยังไม่ได้แต่งงานทางญาติ ๆ จะต้องมีการผูกแขนให้พี่สาวเจ้าสาวก่อน เพราะการที่น้องสาวแต่งงานก่อนถือว่าเป็นการผิดประเพณี ทำให้คนที่เป็พี่ขวัญหนีดีฝ่อ จึงมีการแก้ไขโดยการผูกแขนเป็นการปลอบขวัญไว้ก่อน และเพื่อการเป็นสิริมงคล ไม่ให้น้องสาวข่มขวัญพี่สาว เมื่อผูกแขนให้พี่สาวเรียบร้อยแล้วก็จะทำการผูกแขนให้ตัวเจ้าสาว ผู้ผูกจะเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ๆ การผูกแขนเจ้าสาวนี้เป็นการผูกเพื่ออบรมสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการทำปะชูแล้ว นอกจากการอบรมสั่งสอนแล้วยังเป็นการผูกเพื่อความเป็นสิริมงคล ความผูกพันจากญาติ ๆ ก่อนที่จะไปสู่การเริ่มต้นชีวิตใหม่นั้นเอง

6. การมอบค่าดองหรือค่าสินสอด การมอบค่าดองหรือค่าสินสอดนี้จะกระทำต่อหน้าลูกดาทั้งสองฝ่าย เพื่อไม่มีปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย

7. การนำเจ้าสาวสู่พาขวัญ จะต่อเนื่องมาจากการมอบค่าดองค่าสินสอด การนำเจ้าสาวออกจากห้องไปสู่พาขวัญนั้น ผู้ทำหน้าที่ไปปรับออกมาคือแม่ล่ามนั่นเอง การออกจากห้องนั้นเจ้าสาว

จะถือกาน้ำและไข่ 1 ฟอง เหมือนกับเจ้าบ่าว ไข่นั้นจะต้องหาที่ซ่อนหรือที่วางก่อนจะถึงพาวัว ความเชื่อเกี่ยวกับไข่ฟองนั้นก็เหมือนกับฝ่ายชาย คือเชื่อว่าไข่ฟองนั้นจะดูแลที่ไม่ดีไม่งามออกจาก ร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะไปนั่งร่วมพาวัวกับเจ้าบ่าว แม่ล่อมจะเป็นผู้ที่หิ้วมือเจ้าสาวเดินออกมา จากห้อง แล้วนำไปนั่งล้อมพาวัวโดยนั่งทางซ้ายมือของฝ่ายชายที่นั่งรออยู่ก่อนแล้ว

8. การสู่ขวัญ เมื่อพร้อมแล้วจะมีการสู่ขวัญคู่บ่าวสาว โดยเริ่มจากการผูกแขนให้แก่ หมอสูตรขวัญเสียก่อน โดยผู้เฒ่าผู้แก่ฝ่ายใดก็ได้ผูกแขนให้หมอสูตร ต่อจากนั้นแล้วหมอสูตรจะเริ่ม โดยการจุดธูปไหว้ครูของหมอสูตรก่อน แล้วต่อด้วยการไหว้พระ การสู่ขวัญนั้นต้องใช้เวลานาน เพราะข้อความที่ใช้นั้นยาวมาก บ่าวสาวจะต้องนั่งพับเพียบพนมมือ ในระหว่างการสู่ขวัญนั้นจะมีการเรียกขวัญด้วยในบางช่วง

การสู่ขวัญนี้จะกล่าวถึงแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาว นอกจากนั้นก็จะเป็นการ สั่งสอนฝ่ายที่มาเป็นเขยและเป็นสามี ว่าการทำตนเป็นเขยนั้นพึงปฏิบัติอย่างไร และฝ่ายหญิงในการ ที่จะเป็นเมียและเป็นสะใภ้กันนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเองอย่างไรจึงจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมไม่ถูกติ ฉินนินทาจากผู้อื่น

9. การผูกข้อต่อแขน หลังจากสู่ขวัญเสร็จแล้วจะมีการผูกแขนเอาเขยเอาสะใภ้กัน ญาติ ๆ แต่ละฝ่ายจะผูกแขนเอา การผูกแขนจะผูกไปพร้อมกับคำอวยพรให้อยู่เย็น เป็นการอวยพรให้ ความเป็นสิริมงคลเกิดแก่คู่บ่าวสาว

10. การจ้ำหวน การดูไข่ การดูกระดูกกลางไก่ เมื่อผูกข้อต่อแขนกันเรียบร้อยแล้ว หมอสูตร จะทำการจ้ำหวนให้กับคู่บ่าวสาว การจ้ำหวนนั้นหมอสูตรจะปั้นข้าวเหนียว 1 ปั้น ไข่ 1 ฟอง หรือ ข้าวเหนียวกับไก่ต้มสุก ทำให้เป็นก้อนพอคำแล้วนำไปใส่มือให้คู่บ่าวสาวสลับกันไปมา พร้อมกับ พุดอวยพรให้มีความสุข

เมื่อการจ้ำหวนเรียบร้อยแล้ว ล่อมหรือหมอสูตรนำเอาหัวไก่ตัวที่นำมาจ้ำหวน ออกมาแล้วจะถอดเอากระดูกอ่อนเส้นเล็ก ๆ ออกมาแล้วจะทำนายทายทักอนาคตของบ่าวสาวว่า จะ อยู่ด้วยกันด้วยความสุขหรือมีอุปสรรค ถ้ากระดูกกลางไก่เป็นเส้นเล็ก ๆ นั้น ปลายม้วนงอลงข้างล่าง ทั้ง 2 เส้น เจ้าโคตรหรือเฒ่าแก่ที่ช่วยกันจะทำนายว่าหนุ่มสาวทั้ง 2 คน จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ถ้ากระดูกกลางไก่ทั้ง 2 เส้น ม้วนงอไม่สวยหรือม้วนงอในลักษณะอื่น ๆ แล้วการทำนายทายทักจะ ออกในลักษณะที่ตรงข้าม เมื่อดูกลางไก่เสร็จเรียบร้อยแล้วจะหันมาดูไข่ไก่ต้มกัน โดยให้ใครก็ได้ ปลอกเปลือกไข่ต้มออก เพื่อดูจอมขวัญของไข่ (วงแหวนของไข่ต้มนั่นเอง) ว่าอยู่ในลักษณะใด จะอยู่ ด้านข้างหรือด้านบนของไข่ฟองนั้น และลักษณะของวงแหวนนั้นจะดูเรียบสวยงาม หรืออยู่ใน ลักษณะที่ไม่เรียบ ถ้าอยู่ในลักษณะที่ดีก็จะทำนายออกมาดี แต่ออกมาในลักษณะที่ไม่ดีชีวิตคู่ของ บ่าวสาวก็จะไม่ราบเรียบมากนัก

11. การป้อนข้าวพาวัญญ์ให้บ่าวสาว หลังจากผูกแขนและจำหวันเรียบร้อยแล้ว จะมี การ “ป้อนข้าวไข่นอย” ให้บ่าวสาว ผู้ป้อนข้าวคือพ่อล่ำมใช้ไข่ต้มที่ทำนายทายทักอนาคตให้เส้นผม ของผู้หญิงผ่าครึ่งไข่ต้ม (ที่ไข่เส้นผมผ่านั้นเพื่อความเรียบของผิวไข่) ปั้นข้าวเหนียวพอลำแล้วเอาไข่ ผ่าครึ่งซีกใส่ การป้อนพอลำจะนั่งตรงหน้าบ่าวสาวแล้วผู้ชายจะนั่งอยู่ทางซ้ายมือของพอลำ ส่วน หญิงจะนั่งอยู่ทางขวามือ แต่การป้อนนั้นมีคำกล่าวไว้ว่า “มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง” ฉะนั้นการป้อนนี้พอลำจึงต้องไขว้มือเพื่อให้มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง จากนั้นก็จะนำ ข้าวเหนียวมาจิ้มเกลือกับข้าวสารที่เตรียมไว้ แล้วมีคำสั่งสอนคู่บ่าวสาวไปด้วยในตัว หลังจากนั้น ก็จะเป็นการค้ำน้ำร่วมขันกัน เป็นอันว่าเสร็จพิธีป้อนข้าว

12. การเขียนเขย การเขียนเขยหมายถึงการอบรมสั่งสอนผู้ที่จะเป็นเขย โดยเจ้าลุง ตาพาท้าวฝ่ายหญิงเป็นผู้เขียน และพอลำเป็นผู้รับเขียนแทนตัวผู้เป็นเขย

13. การสมมา การสมมาญาติ ๆ ฝ่ายชายนี้จะทำต่อจากการเขียนเขย เจ้าบ่าวเจ้าสาว จะต้องนำสิ่งของต่อไปนี้ไปสมมาญาติ ๆ (การสมมาหมายถึงการขอขมาต่อญาติผู้ใหญ่) ที่นอนเล็กที่ พบได้ ผ้าห่มนวม หมอน ผ้าขาวม้า ผ้าแพรหรือผ้าแพรขาว ผ้าซิ่น ผ้าโสร่ง ดอกไม้ รูปเทียน

การสมมานี้ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามจะต้องมีดอกไม้รูปเทียนเป็นองค์ประกอบจะขาดเสีย ไม้ได้ การสมมานี้คล้าย ๆ การไปไหว้ญาติ ๆ ของฝ่ายชาย ผู้รับสมมาเองก็ต้องให้เงินเป็น ค่าตอบแทน สิ่งของที่นำมาสมมาเป็นการรับไหว้ เงินเหล่านี้จะนำไปเป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิต ของคู่หัวตัวเมีย นอกจากนำเครื่องสมมาเหล่านี้ไปสมมาญาติ ๆ ฝ่ายชายแล้วฝ่ายหญิงจะต้องนำ ดอกไม้รูปเทียนที่ได้เตรียมไว้แจกผู้ที่มาช่วยงานทุกคน คล้าย ๆ กันเป็นของฝากหรือของชำร่วย นั้นเอง

14. การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาท้าวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นหมายถึงการเลี้ยงคนที่มีศักดิ์ เป็นเขยของตระกูลนี้ มากินข้าวพร้อมกัน เขยในที่นี้หมายถึงลูกเขย หลานเขยของตระกูล การกิน ข้าวนี้จะเป็นการกินพอเป็นพิธีหรือจะกินจนอิ่มเลยก็ได้

15. การไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าของสะใภ้ เมื่อเสร็จจากการเลี้ยงข้าวเขย ญาติ ๆ ฝ่าย หญิงจะเตรียมตัวพาสะใภ้ไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าจะไปเป็นขบวน มีพอลำแม่ล่ำมเป็นผู้นำไป ทาง ฝ่ายชายก็ต้องเตรียมอาหารไว้คอยต้อนรับฝ่ายหญิงด้วย เมื่อกินข้าวปลาอาหารอิ่มหน้าสำราญแล้ว สะใภ้จะต้องไปตักน้ำใส่ตุ่มบ้านปูบ้านย่าให้แล้วจึงไปผ่าฝืนนำมาเตรียมไว้ให้ยาไว้ก่อนไฟในตอนเย็น ธรรมเนียมการไปบ้านย่านี้จะมีการล้างเท้าลูกสะใภ้ก่อนขึ้นบ้านย่า จะทำเหมือนการล้างเท้าเขยทุก ประการ กล่าวคือ ผู้ที่จะล้างให้จะต้องเป็นญาติผู้น้อยและยังไม่แต่งงาน โดยการนำหินลับมีดมาวาง ไว้ที่หัวบันได วางทับด้วยใบตองกล้วย ใบยอหรือใบตุม เพื่อเป็นการชะล้างสิ่งที่ไม่ดีไม่งามออกจาก ตัวลูกสะใภ้ก่อนที่จะก้าวขึ้นไปบนบ้านปูบ้านย่า

ปัจจุบัน การแต่งงานในปัจจุบันของชาวผู้ไทยค่อนข้างจะมีลักษณะอนุรักษ์ไว้ให้คงเดิม ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยดังสามารถแบ่งการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว ในการแห่ขบวนขันหมากของเจ้าบ่าวก็ยังคงเป็นการถือปฏิบัติเช่นเดิมตามแบบฉบับในสมัยอดีตทุกอย่าง คือเมื่อได้ฤกษ์แล้วขบวนขันหมากก็เริ่มออกจากบ้านฝ่ายชาย โดยการนำของพ่อล่ำม

2. การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าบ่าวการขอขึ้นบ้านก็จะยังคงมีการอนุรักษ์ไว้เหมือนเดิม

3. การล้างเท้าข่อย การล้างเท้าข่อยถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติและยังคงรักษากันไว้เป็นอย่างดี ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรมีการใส่รองเท้า ถุงเท้าแต่เมื่อถึงพิธีล้างเท้าก็ต้องถอดและล้างเท้าก่อนขึ้นบ้านเจ้าสาวอย่างเช่นอดีตที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งความเชื่อในการล้างเท้าก่อนขึ้นบ้านก็ยังคงยึดความเชื่อแบบดั้งเดิม ผู้ล้างเท้าและองค์ประกอบในพิธีนี้ก็ยังคงเป็นการคงเดิมทุกประการไม่ว่าจะต้องให้หญิงพรมจรรย์ล้างให้หรือให้หญิงปลดล้างให้ก็ยังคงเป็นเช่นเดิม

4. การปูที่นอน ยังคงถือเคล็ดที่ว่าจะต้องให้ครอบครัวที่อยู่กันเป็นคู่ไม่เคยมีปัญหาหันมาปูให้เช่นเดิม

5. การผูกแขนพี่สาว การผูกแขนพี่สาวก็ยังคงเป็นเช่นเดิม

6. การมอบค่าดองหรือค่าสินสอด การมอบค่าดองหรือค่าสินสอดนี้จะกระทำต่อหน้าลูกตาทองสองฝ่าย เพื่อไม่มีปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งก็เป็นไปตามในอดีต

7. การนำเจ้าสาวสู่พาวัว ในขั้นตอนนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย โดยฝ่ายเจ้าสาวจะไม่ต้องให้พ่อล่ำมไปพาออกมาจากห้องแต่ฝ่ายเจ้าสาวจะออกมาเองเมื่อเห็นว่าเจ้าบ่าวได้นั่งที่พาวัวแล้ว

8. การสู่ขวัญ การสู่ขวัญจะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากการสูตรขวัญของหมอสุนทรนั้นจะสั้นลงและเลือกเอาเฉพาะบทที่สำคัญ ๆ ซึ่งในอดีตจะเป็นการสูตรที่ยาวมากและใช้เวลานาน

9. การผูกข้อต่อแขน การผูกข้อต่อแขนนั้นจะทำหลังจากสูตรขวัญเสร็จแล้ว ซึ่งผู้ที่ผูกแขนให้เป็นคนแรกคือหมอสุนทร หลังจากนั้นก็จะเป็นการผูกแขนเอาเขยเอาสะใภ้กัน ของญาติ ๆ แต่ละฝ่าย ซึ่งก็มีลักษณะใกล้เคียงกับสมัยอดีต

10. การจ้ำหวน การจ้ำหวนก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ยังพบเห็นได้จากพิธีการแต่งงานของชาวผู้ไทยในปัจจุบัน ซึ่งการเสี่ยงทายและความเชื่อต่าง ๆ ยังเป็นไปตามความเชื่อเดิมที่มีมา

11. การป้อนข้าวพาวัวให้บ่าวสาว การป้อนข้าวพาวัวให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั้นก็ยังคงมีและคงอนุรักษ์ไว้เช่นดังเดิมทุกประการ

12. การเขียนเขย การเขียนเขยนั้นในปัจจุบันก็ยังมีปฏิบัติกันเช่นเดิมและคงไว้เพื่อจุดประสงค์เดิม

13. การสมมา การสมมาญาติ ๆ เป็นการขอมมาญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่ายซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในการแต่งงานของชาวผู้ไทยในปัจจุบัน

14. การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาข้าวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นในปัจจุบันจะเป็นการกินไปพร้อม ๆ กับการเลี้ยงแขกที่มาในงานด้วยเลย ซึ่งจะแตกต่างจากในอดีต

15. การไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าของสะใภ้ เมื่อเสร็จจากการเลี้ยงข้าวเขย ญาติ ๆ ฝ่ายหญิงจะเตรียมตัวพาสะใภ้ไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าจะไปเป็นขบวน มีพ่อล่ำแม่ล่ำเป็นผู้นำไป ซึ่งจะมีการจัดงานต้อนรับจากฝ่ายชายเช่นเดียวกับที่บ้านฝ่ายหญิง ในปัจจุบันอาจจะมีหลายคู่ที่ไม่มีการจัดพิธีกรรมต่อในส่วนของการเลี้ยงต้อนรับแขก แต่บางคู่ก็ยังคงมีการจัดพิธีที่คล้ายกับการจัดงานในบ้านเจ้าสาว

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ คือ การนำเจ้าสาวสู่พาวัว ในอดีตเจ้าสาวจะต้องให้พ่อล่ำไปพาออกมาจากห้อง แต่ในปัจจุบันเจ้าสาวจะออกมาเองเมื่อเห็นว่าเจ้าบ่าวได้นั่งที่พาวัวแล้ว การสู่ขัว ในอดีตจะใช้เวลาในการสูตรนานแต่ในปัจจุบันการสูตรขัวของหมอสูตรนั้นจะสั้นลงและเลือกเอาเฉพาะบทที่สำคัญ ๆ การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาข้าวเขยในอดีตจะมีการเลี้ยงข้าวเฉพาะเขยต่างหากก่อนจะมีการเลี้ยงแขก แต่ปัจจุบันจะเป็นการกินไปพร้อม ๆ กับการเลี้ยงแขกที่มาในงานด้วยเลย

ชาติพันธุ์ผู้ไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังปรากฏผลในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การเกี่ยวพาราสี</p> <p>พ่อแม่ของฝ่ายหญิงสาวจะเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มมาพบปะพูดคุยกับบุตรสาวได้ตามสมควร</p> <p>หญิงสาวผู้ไทยจะใช้เวลาร่วมยามค่ำกินบั้นฝ้ายเพื่อใช้ทอผ้านุ่มห่ม ใช้ทำที่นอน หมอน หรือตำข้าวให้เป็นข้าวสาร เพื่อเก็บไว้หุงอาหาร โดยอาจก่อกองไฟพอมีแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอยู่บนร้านที่ยกพื้นจากดินใต้ถุนบ้านนั้น</p> <p>การเกี่ยวพาราสีด้วยการร้องเพลงเกี่ยวกับ</p> <p>การตกลงปลงใจกันของหนุ่มสาวจะต้องอยู่ในการควบคุมของผู้ใหญ่</p>	<p>การเกี่ยวพาราสี</p> <p>ไม่นิยมให้ชายหนุ่มมาพบปะและพูดคุยกับบุตรสาวของตนถึงในบ้าน ถ้ามีลักษณะการเข้ามาพูดคุยถึงในบ้านเช่นนั้นก็จะเป็นที่กล่าวติฉินนินทาของชาวบ้านได้</p> <p>หญิงสาวชาวผู้ไทยในปัจจุบันก็จะได้รับการศึกษาและมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานบ้านงานเรือนอย่างอื่น</p> <p>ไม่มีการร้องเพลงในการเกี่ยวพาราสี</p> <p>หนุ่มสาวบางคู่จะรู้จักและตกลงปลงใจกันเองก่อนก่อนที่จะบอกพ่อแม่</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การทาบทาม</p> <p>-</p>	<p>การทาบทาม</p> <p>-</p>

ตาราง 4 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>การโอม</p> <p>การไขคำปากจากลูกตาพาท้าว ในพิธีการส่วนนี้จะมีการใช้ผญามาตกลงพูดคุยกัน</p> <p>การตกลงค่าสินสอด จะมีการตกลงกันด้วยค่าสินสอดที่ไม่มากเพียงจำนวนเงินที่ใช้ในการตกลงจะมีมูลค่าสูงขึ้นตามสมัยหรือยังเป็นบุตรสาวที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็จะไม่เรียกค่าสินสอดสูง</p> <p>การตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านฝ่ายใด แต่เดิมเจ้าบ่าวต้องไปอยู่กับบ้านเจ้าสาว</p> <p>การนัดวันแต่งงานก็ยังคงต้องมีการดูฤกษ์ยามกันให้ดี</p>	<p>การโอม</p> <p>การไขคำปากจากลูกตาพาท้าวเป็นเพียงการพูดคุยตกลงกันธรรมดา</p> <p>การตกลงค่าสินสอดจะมีมูลค่าสูงขึ้นตามสมัยหรือยังเป็นบุตรสาวที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็จะไม่เรียกค่าสินสอดสูง</p> <p>การตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านฝ่ายใดนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญมากเหมือนในอดีต</p> <p>นิยมหาฤกษ์ยามที่ตรงกับวันหยุด เพื่อให้สะดวกกับการมาร่วมงานของแขก</p>
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>ขั้นเตรียมการ</p> <p>การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากและยังคงรักษาขนบธรรมเนียมนี้ไว้เป็นอย่างดี</p> <p>มีการสร้างเฮินชู</p> <p>การเตรียมทำเครื่องสมมาญาติ ๆ ฝ่ายเจ้าสาวจะมีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาเอง</p>	<p>ขั้นเตรียมการ</p> <p>การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากและยังคงรักษาขนบธรรมเนียมนี้ไว้เป็นอย่างดี แต่จะมีเพิ่มขึ้นมาเป็นการใช้บัตรเชิญเพื่อเชิญแขกมาร่วมงานด้วย</p> <p>ไม่การสร้างเฮินชู</p> <p>การเตรียมทำเครื่องสมมาญาติ ไม่มีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาเองส่วนมากจะนิยมซื้อสำเร็จมาเลย</p>

ตาราง 4 ต่อ

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
<p>เอ็ดปะชู (การแต่งงาน)</p> <p>การนำเจ้าสาวสู่พาทขัวญเจ้าสาวจะต้องให้พ่อล่ำมไปพาออกมาจากห้อง</p> <p>การสู่ขัวญจะใช้เวลาในการสูตรนาน</p> <p>การเลี้ยงขัวเขยหรือพาทขัวเขยจะมีการเลี้ยงขัวเฉพาะเขยต่างหากก่อน</p> <p>จะมีการเลี้ยงแขก</p>	<p>เอ็ดปะชู (การแต่งงาน)</p> <p>การนำเจ้าสาวสู่พาทขัวญเจ้าสาวจะออกมาเองเมื่อเห็นว่าเจ้าบ่าวได้นั่งที่พาทขัวญแล้ว</p> <p>การสูตรขัวญของหมอสูตรนั้นจะสั้นลงและเลือกเอาเฉพาะบทที่สำคัญ ๆ</p> <p>การเลี้ยงขัวเขยหรือพาทขัวเขยจะเป็นการกินไปพร้อม ๆ กับการเลี้ยงแขกที่มาในงานด้วยเลย</p>

2.5 การเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์อู๋

ชาติพันธุ์อู๋ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังผลต่อไปนี้

การเลือกคู่ครอง

ในอดีต การเลือกคู่ครองของชาวไทยอู๋นั้น แต่เดิมพ่อแม่จะเป็นคนเลือกให้โดยจะเลือกคนดีมีฐานะเพราะต้องการให้ลูกคนใดมีความสุขสบาย คู่ครองบางคู่จะพบและรู้จักกันตั้งแต่ยังเด็กเนื่องจากเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน บางคู่พบและรู้จักกันโดยที่ไปทำงานในท้องถิ่นอื่น ส่วนบางคู่นั้นพบและรักกันโดยการชักนำจากเพื่อนพ้อง แต่การเลือกคู่ครองนี้พ่อแม่ผู้ใหญ่จะเป็นผู้อบรม และแนะนำว่าควรจะเลือกคู่อย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขกันไปตลอดรอดฝั่งหลังจากแต่งงานกันแล้ว ลักษณะของคู่ครองที่ดีดังเช่นลักษณะของผู้ชายจะต้องประกอบไปด้วยรูปสมบัติคือรูปร่างสมประกอบ ไม่พิกลพิการ มีความรู้ความสามารถ กิริยามารยาทดี มีศีลธรรม โอบอ้อมอารี ขยันทำมาหากินมีงานทำและมีที่อยู่เป็นหลักเป็นฐาน ส่วนลักษณะของผู้หญิงนั้นต้องมีคุณสมบัติของแม่บ้านแม่เรือน เป็นหญิงประเภท “เรือนสามน้ำสี่” เพราะเชื่อว่าชายใดได้มาเป็นคู่ครองแล้วจะนำความสุขความเจริญมาให้ครอบครัวตามคติชาวไทยทั่วไป

เรือนสาม หมายถึง

1. เรือนนอน ต้องรักษาบ้านเรือน เครื่องอุปโภคต่างๆ ให้สะอาดหมดจดไม่ให้เกิดพร่อง
2. เรือนครัว ต้องรักษาเครื่องอุปโภคบริโภคให้สะอาด รวมถึงมีความสามารถทำอาหารการกินให้อร่อย ถูกรสนิยมของสามีและครอบครัว
3. เรือนกาย ต้องรู้จักรักษาเรือนร่างทรวดทรงให้สวยงามสะอาดหมดจด ตลอดทั้งอวัยวะทุกส่วน ตั้งแต่ผมถึงเท้าให้เหมาะสมกับวัยอยู่เสมอ

น้ำสี่ หมายถึง

1. น้ำกินต้องจัดหาน้ำสะอาดไว้ไม่ให้ขาดโอง
2. น้ำใช้ ต้องมีไว้ไม่ให้ขาดโอง
3. น้ำใจ คือมีน้ำใจดีต่อคนและสัตว์ทั่วไป
4. น้ำคำ ต้องพูดจาไพเราะอ่อนหวาน พูดแต่สิ่งเป็นจริงมีประโยชน์และรู้จัก

กาลเทศะในการพูด

การเลือกคู่นี้ นอกจากจะเลือกบุคคลที่ตนพอใจแล้ว ควรเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตนเองในด้านต่างๆ เช่น ทัศนคติ รสนิยม และบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกัน เพื่อง่ายต่อการปรับตัวเข้าหากัน

ปัจจุบัน การเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวชาวญ้อนั้นเป็นการเลือกคู่ครองตามความชอบของคู่บ่าวสาวเอง ไม่มีการบังคับหรือการเลือกคู่ครองให้จากพ่อแม่เหมือนในอดีต การเลือกคู่บางครั้งก็ไม่ได้มีการเลือกตามความเชื่อในอดีต เป็นการเลือกเพราะความชอบ บางคนเลือกไม่ดีก็มีการหย่าร้างในภายหลังก็มี

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเลือกคู่ครองโดยในอดีตพ่อแม่จะเป็นคนหาให้แต่ในปัจจุบันหนุ่มสาวจะเป็นคนเลือกกันเอง

การทาบถาม

ในอดีต ในการทาบถามนั้น เมื่อหนุ่มสาวชาวไทยญ้อพึงพอใจซึ่งกันและกันและมีความประสงค์จะแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะไปปรึกษาหารือพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของตนก่อน เมื่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ พิจารณาเห็นว่า สมควรที่ฝ่ายหญิงที่จะเป็นลูกแก้ว (ลูกสะใภ้) ก็จะแต่งตั้งผู้หญิงปลอด คือไม่เป็นม่าย มีครอบครัวที่สมบูรณ์พูนสุขทุกประการเป็นผู้ไปติดต่อครั้งแรกซึ่งชาวไทยญ้อเรียกว่า “ไปอ่วมสาว” คือไปขอสาว โดยแม่สื่อจะไปติดต่อกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ในการไปทาบถามนี้ไม่ต้องดูฤกษ์ยาม เพียงแต่ดูความสะดวกทั้งสองฝ่ายก็จะไปทาบถามในวันนั้น โดยไม่ต้องเตรียมสิ่งของใด ๆ ไปด้วย เมื่อหญิงปลอดหรือแม่สื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว ก็จะพูดกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่า “พ่อแม่ฝ่ายชายคือนาย.....(บอกชื่อจริง นามสกุลจริง) ให้มาติดต่อกับลูกสาวชื่อ.....ไปเป็นลูกแก้ว(ลูกสะใภ้) เมื่อบอกความประสงค์กับพ่อแม่ฝ่ายหญิงรับทราบแล้ว แม่สื่อจะถามพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่า “ตกลงยินยอมพอใจรับฝ่ายชายคือนาย .....เป็นลูกเขยหรือไม่” พ่อแม่ฝ่ายหญิงยังไม่ตกลงทันทีเพราะยังไม่ได้ถามลูกสาวของตนว่าจะยินยอมหรือไม่จึงนัดเวลาออกไปอีก และเมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงถามความสมัครใจลูกสาวตนเองแล้วว่าตกลงยินยอมจะแต่งงานด้วย พ่อแม่ผู้หญิงจะแต่งตั้งผู้หญิงปลอดไปบอกให้ฝ่ายชายทราบ ซึ่งชาวไทยญ้อเรียก “สัง” คือไปบอกฝ่ายชายว่า ทางฝ่ายหญิงยินดีจะแต่งงานด้วยและเมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรับทราบแล้วก็จะสั่งข้อความไปบอกพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าจะไปสู่ขอเร็ว ๆ นี้ โดยจะกำหนดวันเวลาไปสู่ขอด้วย ชาวไทยญ้อนิยมให้หญิงปลอดไปทาบถามเพราะเห็นว่าผู้หญิงมีศิลปะในการพูดดีกว่าผู้ชาย และยังเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเป็นการเป็นงานมากกว่าผู้ชาย

ปัจจุบัน การทาบถามของชาวญ้อนั้นยังคงอนุรักษ์กัน โดยยังนิยมให้หญิงปลอดไปทำการทาบถามเพราะเชื่อว่าผู้หญิงจะมีทักษะในการต่อรองดีกว่า ซึ่งก็เป็นไปเช่นเดียวกับเมื่อในอดีต

การสู่ขอ

ในอดีต ชาวไทยผู้อยู่ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในภาคอีสานนั้น ก่อนที่ชายจะไปสู่ขอหญิง ฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากมี หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวดกับเงิน 2 บาท 4 บาท ตามฐานะรูปและมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาญ้อเรียกว่า “เหล้าไขตุ พลูไขปาก หมากไขคอ” เมื่อฝ่ายชายพูดสู่ขอฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตามภาษาญ้อเรียกว่า “คาด่านางวางค่าเท่า” ถ้าเป็นคนมีหลักฐานหรือมีตระกูล มักกำหนดสินสอด 12 ตำลึง ทองคำ หนึ่งเบี่ย(หนักสองบาท) และช้างกับควาญ ถ้าไม่มีช้างกับควาญต้องคิดเป็นเงิน 30 ตำลึง การสู่ขอนี้ส่วนมากจะต้องดูฤกษ์ยามก่อน ตามในการสู่ขอนี้ถ้าแก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มีความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้

ในการไปสู่ขอจะต้องดูฤกษ์และวันดีก่อนแต่ฤกษ์นี้ไม่จำกัดเดือนและวัน ฤกษ์ดีวันใดก็จะไปสู่ขอวันนั้น เมื่อถึงกำหนดวันสู่ขอฝ่ายชายจะต้องเตรียมการดังนี้

1. หาพ่อล่ำม 2 คน คือล่ำมใหญ่และล่ำมน้อย ล่ำมใหญ่คือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเขยของพ่อแม่ทางฝ่ายชาย เช่น ลุงเขย น้ำเขย ส่วนล่ำมน้อยจะเป็นใครก็ได้ตามความเหมาะสมล่ำมทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการสู่ขอและต่อรองสินสอดทองหมั้นด้วย ผู้เป็นพ่อล่ำมจะทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของกลุ่มแต่งงานตลอดไปด้วย

2. ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ จาน 1 ใบ คือขันขอ ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้

3. เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว คือค่าจ้างถามสินสอดทองหมั้น ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้เช่นกัน

4. เงินสำหรับไขคำปาก คือเงินจ้างถามสินสอดทองหมั้น ถ้าคนในหมู่บ้านเดียวกัน ประมาณ 100-200 บาท แต่ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านอื่นหรือคนต่างถิ่นจะเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสม

5. ถ้าแก่ฝ่ายชาย (ชาย-หญิง) เพื่อจะมาเป็นสักขีพยานในการสู่ขอ ถ้าไม่มีขันขอและเงินไขคำปากมา ถ้าแก่ฝ่ายหญิงจะไม่เจรจาด้วย เพราะถือว่าไม่ถูกต้องตามประเพณี

เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว จะมีถ้าแก่ฝ่ายหญิงนั่งคอยอยู่ ฝ่ายชายจะให้ล่ำมใหญ่เป็นผู้ถือขันขอไปวางตรงหน้าถ้าแก่ฝ่ายหญิง ล่ำมใหญ่จะพูดว่า “วันนี้เป็นวันดีวันปลอดภัยจะมาขอ นางสาว.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) ให้แก่นาย.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) ถ้าแก่ฝ่ายหญิงจะรับขันขอ แล้วจะหยิบดอกไม้และเทียนไว้ แล้วส่งจานครินให้ฝ่ายชายและจะพูดกับล่ำมว่า ขอถามฝ่ายหญิงก่อนโดยพูดว่า “ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ผูกอยู่ตามใจผู้นอน” จะถามพ่อถามแม่และถามตัวเจ้าสาว เมื่อถามแล้วทุกคนตอบรับว่า “เอา” จึงดำเนินขั้นตอนต่อไป

ถ้าแก่ฝ่ายหญิงจะถามล่ำมว่า “อยากได้ไวอยู่หะ”(อยากแต่งงานเร็วหรือไม่) ล่ำมฝ่ายชายตอบว่า “ไวทอเลอแห่งดี”(เร็วเท่าไรยิ่งดี) ต่อจากนั้นจะพูดต่อเรื่องสินสอดทองหมั้น โดยล่ำมใหญ่

จะส่งไก่ต้ม 1 ตัว สุรา 1 ขวด วางให้เจ้าแก่ฝ่ายหญิง และถามจะพูดต่อเป็นภาษาญ้อว่า “ขอเบิกบานทานสุข อยากซื้อค่าสินสอด ลักนางว่าค่าราคาชำละอะ” (ค่าสินสอดทองหมั้นเท่าไร)

ในช่วงนี้เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะพูดว่า “ไก่ต้มเหล่านี้ขอได้หรือไม่หรือไม่ได้ก็จะไม่ส่งคืน”(เป็นคำขอเพื่อต้องการอาหารนี้ไว้กินร่วมกัน) และจะพูดต่อไปอีกว่า “นักเฮอหาบยาบเฮอดิงเว้าเอานางถางเอาเก้อ”(หนักเอาเบาสู่การพูดจาเอาลูกสะใภ้)

เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะบอกพ่อถามเกี่ยวกับสินสอด คือจำนวนเงินและสิ่งของอื่นๆอีกตามข้อตกลงเช่น สร้อยคอ หรือแหวนทองคำตามสมควร และจะพูดต่อว่า “ซุมเจ้าจะเอาอยู่หะ”(จะตกลงเอาไหม) ค่าสินสอดถ้าเป็นชาวบ้านในปัจจุบันนี้จะเป็นเงินประมาณ 2-3 หมื่นบาท จำพวกทองรูปพรรณนั้นแล้วแต่จะเรียกร้อยกันเองตามเห็นสมควรกับฐานะ ถ้าเป็นข้าราชการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานจะเป็นประมาณ 3-5 หมื่นบาท ส่วนทองรูปพรรณแล้วแต่จะเรียกร้อยกันเองสมควรกับฐานะเช่นกัน เงินค่าสินสอดนี้เมื่อเสร็จจากพิธีแต่งงานแล้วพ่อแม่ของเจ้าสาวจะให้ลูกสาวลูกเขยไปเป็นสินสมรส แต่บางคนจะเก็บไว้ เพื่อสังเกตความประพฤติของลูกเขย ถ้าเห็นว่าลูกเขยปฏิบัติตัวดีจึงจะคืนให้ในภายหลังและจะสมทบให้อีกตามสมควร

ถามฝ่ายชายตอบว่า “ตกลงเอา” จะเป็นการเสร็จพิธีสู่ขอสาวชวญ้อตามประเพณี

เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเรียกร้อยค่าสินสอดแล้ว เจ้าแก่ฝ่ายหญิงก็จะได้รับเงิน “ค่าไขคำปาก” เงินไขคำปากนี้เมื่อได้รับแล้วจะนำไปซื้อสิ่งของมาแจก เจ้าแก่ฝ่ายชายและเจ้าแก่ฝ่ายหญิงที่มาเป็นสักขีพยานในวันนั้นทันที เช่น จะนำไปซื้อบุหรี่ปริศหรือไม้ขีดไฟ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็พูดจากันเรื่องการเตรียมการในวันแต่งงานทั้งสองฝ่าย

ปัจจุบัน การคู่ของของชวญ้อจะมีการเตรียมพิธีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแบบฉบับเดิม เพียงแค่ค่าสินสอดนั้นจะเพิ่มขึ้นตามฐานะของเจ้าสาว หรือฐานะของเจ้าบ่าวเป็นหลักการคู่ของของชวญ้อ

การหมั้น

ในอดีต การหมั้นก็คือสัญญาว่าจะแต่งงานกันไม่ว่าจะเป็นชาติภาษาใด การหมั้นจึงเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน เมื่อหมั้นกันแล้วเป็นคู่หมั้นกันยอมใกล้ชิดสนิทสนมกันศึกษานิสัยใจคอซึ่งกันและกันโดยไม่ถือว่าเสียหาย เมื่อถึงวันฤกษ์ดีที่ได้กำหนดตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายจัดขันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก 8 ผล พลู 4 เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันใบหนึ่งมีขนาดเล็กกว่าบรรจุทองหมั้นหรือเงินหมั้นของหมั้นแล้วแต่จะได้ตกลงกันบางรายแยกขันหมากเป็นคู่บางรายไม่แยกแต่เพิ่มขันใบเงินใบทอง ถูงข้าวเปลือก ถั่วงาเป็นอีกขันหนึ่งไม่ปนอยู่ในขันทองหมั้นเครื่องขันหมากนอกนั้นจัดขนมและผลไม้ใส่ถาดจะเป็นจำนวนมากน้อยหรือถาดหรือจะไม่มีก็สุดแต่

จะเรียกร้องตกลงกันก่อน โดยมากเป็นจำนวนคู่ พิธีหมั้นก็เท่ากับไปวางมัดจำ เพื่อความแน่นอนไม่กลับถ้อยคินคำ ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ได้ทำพิธีแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะเรียกขันหมากคืนไม่ได้ต้องเสียเปล่า เพราะหญิงเป็นหม้ายขันหมากถือว่าเสียหาย ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะด้วยอย่างไรก็ตามก็ต้องคืนขันหมากแก่ฝ่ายชายจนครบ เป็นเรื่องชดเชยค่าเสียหาย ส่วนมากการเรียกร้องนี้จะดูตามความเหมาะสมของฐานะฝ่ายชายด้วย บางรายก็ไม่มีหมั้นเมื่อสู่ขอเมื่อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็นัดวันแต่งงานทีเดียว เพื่อไม่เป็นการยุ่งยาก และเสียเวลา ถ้าสู่ขอแล้วไม่ต้องการแต่งงานเร็ว ก็จะขอหมั้นไว้ก่อนในวันสู่ขอ ในสมัยโบราณใช้ขันคายนหมั้นในขันคายนมีเงิน 2 บาท ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ แต่ในปัจจุบันนี้นิยมใช้ทองคำรูปพรรณต่างๆ เช่น สายสร้อยหรือแหวนเพิ่มตามสมัยนิยม การหมั้นนี้จะหมั้นนานไม่เกิน 3 เดือน ถ้าหมั้นกันนานถือว่าจะต้องห้าม เชื่อกันว่าจะมีมารทำให้ไม่ได้แต่งงานกัน และตามประเพณี ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญานั้น ของหมั้นฝ่ายหญิงจะไม่คืนให้กับฝ่ายชาย” การหมั้นนั้นนอกจากจะแสดงฐานะความมั่นคงสมบูรณ์ของฝ่ายชายแล้ว ยังเป็นการทำเพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเปลี่ยนใจและผิดสัญญาเลิกสมการแต่งงานได้ อีกทั้งยังทำให้คู่หมั้นหมยมีกำลังใจในการจัดเตรียมงานแต่งงาน การหมั้นจึงเป็นข้อผูกมัดและเป็นข้อผูกพันที่ดีให้กับหนุ่มสาวที่เป็นคู่หมั้นกันอีกด้วย

ปัจจุบัน การหมั้นของชาวญ้อก็มีลักษณะคล้ายเดิมแต่ไม่ได้มีการกำหนดว่าต้องแต่งภายใน 3 เดือนเหมือนในอดีต คือแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่าย

ฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน

ในอดีต ชาวไทยญ้อนิยมแต่งงานในเดือนคู่ เชื่อว่าเดือนคู่เป็นเดือนสิริมงคลของคู่บ่าวสาว จะแต่งงานในเดือน 2, 4, 6, 9 และ 12 เดือนคู่ที่ไม่นิยมแต่งงานคือ เดือน 8 เพราะเป็นเดือนแห่งการเข้าพรรษา ส่วนเดือน 9 เป็นเดือนดีหมายถึงความก้าวหน้า เมื่อกำหนดจะแต่งงานในเดือนใดยังจะต้องเลือกวันดีภายในเดือนนั้นว่าจะตรงกับวัน เวลาใด ตามความเชื่อถือว่าแต่งงานเดือนดี วันดี เวลาดี จะทำให้เป็นสิริมงคลตลอดชีวิต

หนุ่มสาวชาวไทยญ้อก่อนจะแต่งงานจะต้องมาตรวจดู “ยามประจำวัน” เพื่อต้องการให้พิธีการแต่งงานได้ฤกษ์ที่เป็นสิริมงคล ยามประจำวันนี้จะดูทั้งวัน และเวลาที่เป็นฤกษ์ดี และไม่ดี

ปัจจุบัน การการฤกษ์ยามของชาวญ้อนั้นยังคงถือเอาตามแบบดั้งเดิมโดยจะถือฤกษ์ยามดีในการกระทำพิธีมงคล ถ้าหากมีฤกษ์ไม่ดีก็จะมีการผลัดไปเป็นฤกษ์อื่นที่เหมาะสมกว่า

พิธีการแต่งงาน

ในอดีต ก่อนทำพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวชาวไทยจะทำการสู่ขวัญน้อยก่อน โดยจะคู่ฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายชาย และบ้านฝ่ายหญิงหรือจะมาสู่ขวัญร่วมกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็ได้ โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ การเชิญหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์มาสู่ขวัญนี้ต้องมีดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ ใส่ในงาน พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของคู่บ่าวสาวจะเป็นผู้ไปเชิญการสู่ขวัญน้อย

การสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวเจ้าสาว และเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะต้องมานั่งลงกระทำพิธีที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญเมื่อทุกคนนั่งที่เรียบร้อยแล้ว หมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์จะให้คู่บ่าวสาวจุดเทียนและเริ่มพิธีสู่ขวัญน้อย เมื่อสู่ขวัญเรียบร้อยแล้ว หมอสู่ขวัญจะพรมน้ำมนต์ให้คู่บ่าวสาว และเพื่อนบ่าวสาว

การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าอีกด้วยด้วยผ้าสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าอีกด้วยด้วยผ้าสีขาวเช่นกัน การแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว เหน็บหูกระต่ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว ถุงเท้าสีขาว เมื่อพรมน้ำมนต์ในมือจะถือไม้เท้ารูปงูประกอบบพิธีสู่ขวัญ สำหรับผ้าพาดบ่าหรือผ้าเบี่ยงนี้ ใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณีเมื่อสู่ขวัญน้อย

เรียบร้อยแล้ว ถ้าได้ฤกษ์ที่กำหนดไว้ขบวนแห่ขันหมากจะเริ่มแห่ไปยังบ้านเจ้าสาวแต่ถ้าติดด้วยฤกษ์ดาวเพดาน เชื่อดาวผลคุณิ เพดานตอนหน้า คือ ฤกษ์บูรพผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าดาวแรดตัวผู้ มีดวง เพดานตอนหลัง คือ ดาวฤกษ์อุดรผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ดาวแรดตัวเมียมี ดวง ซึ่งขบวนแห่นั้นจะหันหน้าตรงกับดาวเพดานไม่ได้ จะต้องเลื่อนวันแต่งงานออกไปอีก แต่ถ้ายังฝืนแห่ต่อไปเรียกว่าชะล่า เชื่อว่าจะมีการตายเกิดขึ้น ถ้าจำเป็นต้องแต่งงานในวันนั้นจะต้องแก้เคล็ดโดยตั้งขบวนแห่หันหลังให้ดาวเพดาน หรือเอียงข้างเข้าหาดาวเพดาน

ฤกษ์ดาวเพดานที่จะโคจรมาในรอบเดือนแต่ละปีมี ดังนี้

เดือน 1, 2, 3	อยู่ที่ศตะวันตก
เดือน 4, 5, 6	อยู่ที่ศเหนือ
เดือน 7, 8, 9	อยู่ที่ศตะวันออก
เดือน 10, 11, 12	อยู่ที่ศใต้

ขบวนแห่ขันหมาก พิธีการแต่งงานของชาวไทยจะมิขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวเพื่อไปกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวจะมีพิธีการดังนี้

1. เจ้าบ่าวแต่งตัวนุ่งผ้าเชิญ คลุมเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว (ผ้าเงิน คือ ผ้าทอด้วยไหม)
2. ขอดกล้วย ขอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ให้เจ้าบ่าวถือมาในขบวนแห่ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคียงร่วมให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว (ขอดกล้วย ขอดอ้อยที่ถือมานั้นเมื่อขึ้นบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องนำไปเหน็บไว้ที่ข้อใต้หลังคาบ้าน)

3. ล่ามน้อยคัดข้อ (ข้อมัดใส่เอว) ถือขวานผ่าฝืน ในช่องมีฝักสอดเพื่อนำไปนั่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงาน

4. ล่ามใหญ่ถือพาห้อมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว เมื่อขบวนแห่ไปถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าแก่ฝ่ายหญิงจะถามเป็นภาษาชู้ ดังนี้

เจ้าแก่ฝ่ายหญิงถาม “พาเดียวมาแต่กะเลอะน้อ” (พวกท่านพากันมาจากที่ไหนนะ)

เจ้าแก่ฝ่ายชายตอบ “มาแต่เมืองหมั้นคาทอง มามังมามี มาค้ำมาคุณ” (มาจากเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มังมีศรีสุข มาช่วยค้ำ)

เจ้าแก่ฝ่ายหญิงถาม “ฉ้องเก้ากำเจอามาอยู่บ้อ ค่าเก้าหมั้นเจ้าได้ออยู่บ้อ หมั้นท้าวมาเอี้ยเมียเทียมข้าง เจ้าได้มาบ้อ” (นำฉ้องที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 9 กำมือมาหรือไม่ นำทองคำจำนวนเก้าหมื่นบาทพร้อมข้าทาสบริวารมาด้วยหรือไม่)

พิธีการแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว เจ้าแก่ฝ่ายหญิงเตรียมพิธีรับแขกที่เชิงบันไดบ้าน โดยจะเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารีหรือหญิงปอด(ผู้ที่ไม่มีหมั้นมิครอบครัวยุคสมัยนั้น) เตรียมอุปกรณ์ล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบันไดบ้านดังนี้

1. ก้อนหิน 1 ก้อน
2. ใบคูณ
3. ใบยอ
4. ชันน้ำหอม

ญาติฝ่ายเจ้าสาวจะนำใบคูณ ใบยอวางทับบนก้อนหินให้เจ้าบ่าวขึ้นเหยียบ เด็กสาวพรหมจารีหรือหญิงปอดจะเป็นคนล้างเท้าเจ้าบ่าว เมื่อล้างเท้าเสร็จเจ้าบ่าวจะให้เงินหญิงที่ล้างเท้า ตามประเพณีเดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะจูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน นำเจ้าบ่าวไปนั่งคอยเจ้าสาวอยู่ที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ ซึ่งเป็นบริเวณกระทำพิธีสู่ขวัญบ่าวสาว

ในการกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานของชาวไทยชู้ จะต้องมีพานขวัญเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพิธี พานขวัญในพิธีสู่ขวัญแต่งงานประกอบด้วย

1. พานขวัญ 2 สำหรับ
  - 1.1 พานขวัญเจ้าบ่าว 1 สำหรับ
  - 1.2 พานขวัญเจ้าสาว 1 สำหรับ
2. ไก่ต้ม 1 ตัว
3. ไข่ไก่ต้ม 1 ฟอง
4. เหล้าขาว 1 ขวด
5. เทียน 1 คู่
6. อาหาร 4 อย่าง

7. ข้าวเหนียว 2 กระติบ
8. แก้วน้ำ 1 ใบ
9. ฝ้ายผูกแขน
10. ชั้นห้าของหมอลู่ขวัญ

ก่อนจะเริ่มพิธีลู่ขวัญแต่งงาน เมื่อญาติทั้งสองฝ่ายมาพร้อมเพรียงกันแล้ว ล่ามน้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวจูงมือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ ต่อจากนั้นหมอลู่ขวัญจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานจนเสร็จพิธี หญิงพลอดคนทีจูงมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพาข้าวรับแขกมาป้อนแขกพาข้าวรับแขกจะมี

1. พริก
2. เกลือ
3. ข้าวเหนียว
4. น้ำคั้น

หญิงพลอดจะป้อนแขกด้วยพริกและเกลือ หมายความว่า เป็นแขกจะต้องอดทนต่อผู้ ล่ามใหญ่จะป้อนไข่โดยจะป้อนอยู่ด้านหลังระหว่างกลางคู่บ่าวสาวไขว้แขนขวาทับแขนซ้ายถือไข่ต้มข้างละครึ่งฟองป้อนคู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเอามือจับหัวคู่บ่าวสาวชนกันเพื่อบอกว่าเป็นคู่หมั้นกัน แล้วจึงให้ญาติทั้งสองฝ่ายเข้ามาผูกข้อมือกล่าวคำอวยพรให้คู่บ่าวสาว เมื่อผูกข้อมือเรียบร้อยแล้วคู่บ่าวสาว นำเทียนคณะ คือ เทียนแจกเก้าเก้าทั้งสองฝ่ายมาวางต่อหน้าเก้าเก้า เมื่อเก้าเก้ารับเทียนคณะแล้วจะสอนจาริตประเพณีแก่แขกให้ถือปฏิบัติเรียกว่า “สอนแขก” จะกล่าวเป็นภาษาญ้อ

เมื่อสอนจาริตประเพณีแก่แขกให้ปฏิบัติแล้ว พ่อล่ามจะขอเจ้าสาวไปอยู่บ้านเจ้าบ่าว ฝ่ายชายต้องนำไก่ต้ม 1 ตัว เหล้า 1 ขวด ไปลาผีบรรพบุรุษ เพื่อบอกกล่าวว่าจะขอเจ้าสาวคือ.....(บอกชื่อ – นามสกุล).... ไปอยู่บ้านสามีคือ .....(บอกชื่อ – นามสกุล)..... ผู้ที่ไปลาผีบรรพบุรุษคือลูกชายของผีที่ตายเช่นพ่อของเจ้าสาว ถ้าไม่มีพ่อก็จะเป็นลุงหรืออาของเจ้าสาวก็ได้ให้ลูกต้องตามประเพณีเรียกว่า “ย้ายดินนาง”

เสร็จจากพิธีการสอนแขกคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน ผ้าขาวม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนสมควร เมื่อสมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมาพ่อแม่สามี เป็นการเสร็จพิธี

ปัจจุบัน การแต่งงานของชาวญ้อนั้นจะมีการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนของการแต่งงานแบบชาวญ้อดั้งเดิม ซึ่งพิธีการแต่งงานในปัจจุบัน

1. การสู่ขวัญน้อยก่อน จะเป็นพิธีการก่อนเริ่มสิ่งอื่นใดในพิธีการแต่งงาน โดยจะดูฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญจะจัดที่ใดก็ได้เหมือนเช่นเดียวกับการสู่ขวัญน้อยแบบในอดีต โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ

การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกันซึ่งไม่แตกต่างจากรูปแบบเดิม แต่จะมีบางรายที่ไม่มีผ้าพาดบ่าซึ่งก็แล้วแต่ความสมัครใจของทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวว่าจะใส่แบบใด ซึ่งต่างจากสมัยอดีตซึ่งการใส่ผ้าพาดบ่าจะใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณี

2. ขบวนแห่ขันหมาก พิธีการแต่งงานของชาวญ้อจะมีขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวเพื่อไปกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวจะมีพิธีการที่เหมือนและต่างกับเมื่ออดีต ดังนี้

2.1 ในอดีตเจ้าบ่าวจะแต่งตัวนุ่งผ้าเชีญ คลุมเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว แต่ในปัจจุบันจะเป็นชุดตามสมัยนิยม

2.2 ยอดกล้วย ยอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ให้เจ้าบ่าวถือมาในขบวนแห่ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคียงกร่มให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว ในส่วนของพิธีกรรมนี้มีลักษณะเหมือนเดิมทุกประการกับในเมื่อสมัยอดีต

2.3 ในอดีตลำน้อยจะต้องทำการมัดข้อ (ข้อมัดใส่เอา) ถือขวานผ่าฝืน ในห้องมีฝักสัดเพื่อนำไปนั่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานและในปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่

2.4 ล่ามใหญ่ถือพาห่อหมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่

3. พิธีการแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว

ในปัจจุบันยังมีการล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบ้าน โดยเลือกเด็กหญิงสาวพรมาจารย์หรือหญิงปอดมาเป็นผู้ล้างให้ซึ่งต้องเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแบบเดิมอย่างเช่นในอดีต ตามประเพณีเดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะจู่มือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการให้เงินในจำนวนที่มากขึ้น หลังจากที่นำเจ้าบ่าวขึ้นไปบนบ้านแล้วเจ้าสาวก็จะเดินออกมานั่งข้างเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ ซึ่งเป็นบริเวณกระทำพิธีสู่ขวัญบ่าวสาว ซึ่งต่างจากเมื่ออดีตที่ลำน้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวจู่มือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ

ต่อจากนั้นหมอสู่ขวัญจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานจนเสร็จพิธี หญิงปอดคนที่จู่มือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพานข้าวรับแขกมาป้อนแขกและทำการสอนแขกเหมือนในอดีต

เสร็จจากพิธีการสอนแขกคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน ผ้าขาวม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนสมควร เมื่อสมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมาพอ

แม่สามี เป็นการเสร็จพิธี ซึ่งส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือ เครื่องสมมาจะเป็นเครื่องสมมาที่ซื้อ
มามิได้เป็นของที่เจ้าสาวจัดทำขึ้นมาเอง แต่มิได้เป็นการผิดแต่อย่างใด

จากในอดีตมาจนถึงปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาว
ในอดีตจะพาดบ่าด้วยด้ายสีขาว แต่ในปัจจุบันจะมีบางรายที่ไม่มีผ้าพาดบ่า

ชาติพันธุ์อู๋ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละขั้นตอนของประเพณีแต่งงาน ดังปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์อู๋

ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
การเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองพ่อแม่จะเป็นคนหาให้	การเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองหนุ่มสาวจะเป็นคนเลือกกันเอง
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
การทาบทาม -	การทาบทาม -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
การสู่ขอ -	การสู่ขอ -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
การหมั้น -	การหมั้น -
ประเพณีแต่งงานแบบดั้งเดิม	ประเพณีแต่งงานในปัจจุบัน
พิธีการแต่งงาน การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว	พิธีการแต่งงาน การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวบางรายที่ไม่มีผ้าพาดบ่า

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนแต่ละชาติพันธุ์

จากการเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของเยาวชนในแต่ละชาติพันธุ์ ตามขั้นตอนในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เยาวชนตอบในแบบสอบถามเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยที่จะยังคงให้มีประเพณีและขั้นตอนเหล่านี้ในอนาคต จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง ตาราง 6 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
1. อดีต : บิดามารดาเป็นคนเลือกคู่ครองให้ ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวเป็นคนเลือกคู่ครองเอง	$\chi^2 = .260$ Sig = .610	$\chi^2 = 11.820$ Sig = .001
2. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา	$\chi^2 = 2.394$ Sig = .122	$\chi^2 = 5.538$ Sig = .019
3. อดีต : บิดามารดาจะเลือกชายหนุ่มที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันเป็นคนขยันขันแข็ง อดทน และเป็นคนโสดให้ลูกสาว ปัจจุบัน : ชายหนุ่มมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด	$\chi^2 = .692$ Sig = .406	$\chi^2 = .000$ Sig = 1.00
4. อดีต : บิดามารดาจะเลือกหญิงสาวที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันและเป็นแม่บ้าน แม่เรือน กิริยามารยาท	$\chi^2 = .237$	$\chi^2 = .102$

งาม อ่อนนุ่มต่อมตนให้ลูกชาย ปัจจุบัน : หญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด	Sig = .626	Sig = .749
5. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนแต่งงานไม่ได้เกิดจากความรักใคร่ชอบพอกัน ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่อตนเองมีความรักใคร่ชอบพอกัน	$\chi^2 = .601$ Sig = .438	$\chi^2 = 9.058$ Sig = .003
6. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่ออายุน้อย ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวแต่งงานเมื่ออายุมากขึ้นกว่าในอดีต	$\chi^2 = .043$ Sig = .835	$\chi^2 = .846$ Sig = .358
7. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์หลังแต่งงาน ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน	$\chi^2 = 3.617$ Sig = .057	$\chi^2 = 4.327$ Sig = .038

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 1. ในอดีตบิดามารดาเป็นคนเลือกคู่ครองให้ แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวจะเป็นคนเลือกคู่ครองเอง และข้อ 5. ในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนแต่งงานไม่ได้เกิดจากความรักใคร่ชอบพอกัน แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่อตนเองมีความรักใคร่ชอบพอกัน และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 2 ในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และข้อ 7. ในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์หลังแต่งงาน แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม
 ตาราง 7 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
8. อดีต : เมื่อหนุ่มสาวรักกันแล้ว ฝ่ายชายจะให้ผู้ใหญ่หรือเจ้าแก่ไปสู้ออกกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ปัจจุบัน : ชายหญิงบางส่วนเมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วมักจะใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน	$\chi^2 = 4.598$ Sig = .032	$\chi^2 = 3.064$ Sig = .080
9. อดีต : พ่อแม่เห็นว่าหญิงใดมีความเหมาะสมจะส่งเจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทาม และสู้ออกให้กับลูกชายของตน ปัจจุบัน : ชายหญิงเมื่อตกลงจะแต่งงานจะบอกพ่อแม่และให้เจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทามสู้ออก	$\chi^2 = .009$ Sig = .924	$\chi^2 = 3.997$ Sig = .046
10. อดีต : เมื่อเจ้าแก่ฝ่ายชายทาบทามหรือเจรจาแล้ว ฝ่ายหญิงตกลงเจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นผู้กำหนดฤกษ์ยามวันสู้ออกและวันแต่ง ปัจจุบัน : การทาบทามจะมีขึ้นเมื่อชายหญิงรักกันและตกลงที่จะแต่งงาน	$\chi^2 = 1.897$ Sig = .168	$\chi^2 = 15.385$ Sig = .000
11. อดีต : การกำหนดวันแต่ง นิยมกำหนดในวันข้างขึ้น และเป็นเดือนคู่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .192$ Sig = .661	$\chi^2 = 8.726$ Sig = .330
12. อดีต : พรานหมัน หรืออาจารย์ในหมู่บ้านเป็นคนหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมตามที่ฝ่ายชายบอก ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .121$ Sig = .728	$\chi^2 = .869$ Sig = .351

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการทาบทามไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 10. ในอดีตเมื่อเจ้าแก๊ฝ่ายชายทาบทามหรือเจรจาแล้ว ฝ่ายหญิงตกลงเจ้าแก๊ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นผู้กำหนดฤกษ์ยามวันสู่ขอและวันแต่งงานแต่ปัจจุบันการทาบทามจะมีขึ้นเมื่อชายหญิงรักกันและตกลงที่จะแต่งงาน และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 9. ในอดีตพ่อแม่เห็นว่าหญิงใดมีความเหมาะสมจะส่งเจ้าแก๊ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทาม และสู่ขอให้กับลูกชายของตน แต่ปัจจุบันชายหญิงเมื่อตกลงจะแต่งงานจะบอกพ่อแม่และให้เจ้าแก๊ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทามสู่ขอ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการทาบทามของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 8. ในอดีตเมื่อหนุ่มสาวรักกันแล้ว ฝ่ายชายจะให้ผู้ใหญ่หรือเจ้าแก๊ ไปสู่ขอกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง แต่ปัจจุบันชายหญิงบางส่วนเมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วมักจะใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู่ขอและการหมั้น ตาราง 8 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู่ขอและการหมั้น

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
13. อดีต : การสู่ขอต้องเตรียมขันดอกไม้ หมากพลู เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อญาติฝ่ายหญิงและผีบ้านผีเรือน ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .127$ Sig = .721	$\chi^2 = .068$ Sig = .794
14. อดีต : การนำไก่ไปในวันสู่ขอ เพื่อเป็นการดูกลางไก่ หมายถึง ชายหญิงคู่นี้เป็นเนื้อคู่กัน ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.430$ Sig = .119	$\chi^2 = 5.602$ Sig = .018

15. อดีต : การหมั้นหมายจะทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญาก็ได้ ปัจจุบัน : การหมั้นหมายส่วนใหญ่มีการทำสัญญาทั้งสองฝ่ายเพราะค่าสินสอดแพงกว่าแต่ก่อน	$\chi^2 = .478$ Sig = .490	$\chi^2 = 9.382$ Sig = .002
16. อดีต : ค่าสินสอดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน : ค่าสินสอดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม	$\chi^2 = .635$ Sig = .425	$\chi^2 = 4.125$ Sig = .042
17. อดีต : หลังทำพิธีหมั้นแล้วต้องมีการเซ่นผี ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .889$ Sig = .346	$\chi^2 = .000$ Sig = 1.00
18. อดีต : การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเป็นการบอกกล่าวให้ทราบเกี่ยวกับการแต่งงานของลูกหลานเพื่อให้อยู่ดีมีสุข ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 1.126$ Sig = .289	$\chi^2 = 9.137$ Sig = .003

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการสู่ขอและการหมั้นแตกต่างกันเป็นจำนวนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 15. ในอดีตการหมั้นหมายจะทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญาก็ได้ แต่ปัจจุบันการหมั้นหมายส่วนใหญ่มีการทำสัญญาทั้งสองฝ่ายเพราะค่าสินสอดแพงกว่าแต่ก่อน และข้อ 18. ในอดีตการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเป็นการบอกกล่าวให้ทราบเกี่ยวกับการแต่งงานของลูกหลานเพื่อให้อยู่ดีมีสุขและในปัจจุบันยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 14. ในอดีตการนำไก่ไปในวันสู่ขอเพื่อเป็นการดูดวงไก่ หมายถึง ชายหญิงคู่นี้เป็นเนื้อคู่กัน และปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อ 16. ในอดีตค่าสินสอดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม แต่ปัจจุบันค่าสินสอดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสู่ขอและการหมั้นของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน
 ตาราง 9 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
19. อดีต : ก่อนวันแต่ง ทั้งพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเดินบอกงานให้ชาวบ้านมาช่วยงาน ปัจจุบัน : ส่วนใหญ่พิมพ์การ์ดแต่งงาน	$\chi^2 = 3.402$ Sig = .065	$\chi^2 = 1.946$ Sig = .163
20. อดีต : ก่อนถึงวันงาน ชาวบ้าน ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมาช่วยจัดเตรียมสถานที่และช่วยตักน้ำ หาดิน ตำข้าว และทำปะรำพิธี ปัจจุบัน : ก่อนถึงวันงาน ชาวบ้าน ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมาช่วยจัดเตรียมสถานที่ กางเต็นท์ และจัดโต๊ะเก้าอี้	$\chi^2 = 1.126$ Sig = .289	$\chi^2 = 2.820$ Sig = .093
21. อดีต : การจัดทำบายศรีสู่ขวัญต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีคูครอง และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เป็นคนทำเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .008$ Sig = .927	$\chi^2 = 12.245$ Sig = .000
22. อดีต : ชายหญิงจะไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเด็ดขาดเพราะเป็นการผิดต่อจารีตประเพณี ปัจจุบัน : ชายหญิงบางส่วนจะมีเพศสัมพันธ์ หรือ อยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน	$\chi^2 = 1.225$ Sig = .268	$\chi^2 = 4.762$ Sig = .029
23. อดีต : จัดพิธีแต่งงานอย่างประหยัด ปัจจุบัน : ส่วนใหญ่จัดพิธีแต่งงานอย่างสิ้นเปลือง	$\chi^2 = 1.033$ Sig = .309	$\chi^2 = 3.687$ Sig = .055
24. อดีต : การที่ชายหนุ่มหญิงสาวมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจะถูกตำหนิและได้รับการดูถูกเหยียดหยาม	$\chi^2 = 1.226$	$\chi^2 = 7.615$

จากคนในหมู่บ้านมาก ปัจจุบัน : เมื่อชายหนุ่มหญิงสาวหมั้นหมายกันแล้วมักใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยาเพื่อเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน	Sig = .268	Sig = .006
25. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่เลือกคู่ครองต่างชาติพันธุ์ได้	$\chi^2 = 6.079$ Sig = .014	$\chi^2 = .357$ Sig = .550
26. อดีต : เจ้าบ่าวแต่งกายด้วยการนุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนยาวสีขาว มีผ้าขาวม้าเป็นผ้าเปี่ยงไหล่ ปัจจุบัน : เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย	$\chi^2 = 2.450$ Sig = .118	$\chi^2 = 14.644$ Sig = .000
27. อดีต : เจ้าสาวนุ่งผ้าถุงทำจากไหม สวมเสื้อสีขาว แบบเรียบง่าย หรือที่มีในสมัยนั้น ปัจจุบัน : เจ้าสาวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย	$\chi^2 = .362$ Sig = .548	$\chi^2 = 4.125$ Sig = .042
28. อดีต : ใช้ผ้าขาวม้ากั้นประตูเงินประตูทอง ปัจจุบัน : ใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทองกั้นประตู	$\chi^2 = .006$ Sig = .938	$\chi^2 = 3.989$ Sig = .046
29. อดีต : พิธีการแต่งงานจัดในปะรำพิธี ปัจจุบัน : พิธีการแต่งงานจัดในปะรำพิธี หรือในบ้านเจ้าสาว หรือสถานที่อื่น เช่น โรงแรม หรือ หอประชุม	$\chi^2 = .229$ Sig = .632	$\chi^2 = 2.035$ Sig = .154
30. อดีต : พ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือรับแขกหรือลูกสะใภ้ตามความผูกพันของแต่ละคน หรือตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน : พ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือรับแขกหรือลูกสะใภ้ตามความผูกพันของแต่ละคน หรือตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในยุคนี้	$\chi^2 = .017$ Sig = .897	$\chi^2 = 11.111$ Sig = .001
31. อดีต : พ่อแม่ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาด้วยการทอผ้า เย็บปักถักร้อย เพื่อมอบให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายชาย	$\chi^2 = .403$ Sig = .526	$\chi^2 = .081$ Sig = .775

ปัจจุบัน : ส่วนใหญ่พ่อแม่ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาด้วยการซื้อจากท้องตลาดเพื่อมอบให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายชาย		
32. อดีต : ไม่มีการนิมนต์พระมาที่บ้าน มีการจัดงานเรียบง่าย ปัจจุบัน : บางส่วนพิธีช่วงเช้าในวันงาน ฝ่ายหญิงมีการนิมนต์พระมาฉันอาหารเช้าที่บ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะร่วมทำบุญตักบาตร	$\chi^2 = 6.323$ Sig = .012	$\chi^2 = .613$ Sig = .434
33. อดีต : การจัดเตรียมข้าวของเช่น ไหว้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานะครอบครัว ปัจจุบัน : การจัดเตรียมข้าวของเช่น ไหว้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานะครอบครัว	$\chi^2 = 1.390$ Sig = .238	$\chi^2 = .024$ Sig = .877
34. อดีต : ฝ่ายชายเป็นคนจัดเตรียมข้าวของต่างๆ มาในวันแต่งตามที่ตกลงกันในวันสู่ขอ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 7.927$ Sig = .005	$\chi^2 = 14.141$ Sig = .000
35. อดีต : ฝ่ายชายนำหมูที่มีน้ำหนักตัว 1 หาบ หรือหมูมีน้ำหนักตัว 100 กิโลกรัมเพื่อนำมาเช่น ไหว้ผี และเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน ปัจจุบัน : ฝ่ายชายนำหมูที่มีน้ำหนักตัว 60 - 100 กิโลกรัม หรือแล้วแต่จะหาได้ตาม สภาพเศรษฐกิจและสังคม	$\chi^2 = .055$ Sig = .814	$\chi^2 = 16.162$ Sig = .000

จากตาราง 9 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการแต่งงานแตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 21. ในอดีตการจัดทำบายศรีสู่ขวัญต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีคู่ครอง และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เป็นคนทำเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาวและปัจจุบันยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต ข้อ 24. ในอดีตการที่ชายหนุ่มหญิงสาวมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจะถูกตำหนิและได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากคนในหมู่บ้านมาก แต่ในปัจจุบันเมื่อชายหนุ่มหญิงสาวหมั้นหมายกันแล้วมักใช้ชีวิตอยู่

ด้วยกันฉันท์สามิภรรยาเพื่อเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน ข้อ 26. ในอดีตเจ้าบ่าวแต่งกายด้วยการนุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนยาวสีขาว มีผ้าขาวม้าเป็นผ้าเบี่ยงไหล่ แต่ปัจจุบันเจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย ข้อ 30. ในอดีตพ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือรับแขกหรือลูกสะใภ้ตามความผูกพันของแต่ละคน หรือตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม แต่ปัจจุบันพ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือรับแขกหรือลูกสะใภ้ตามความผูกพันของแต่ละคน หรือตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในยุคนี้ ข้อ 34. ในอดีตฝ่ายชายเป็นคนจัดเตรียมข้าวของต่าง ๆ มาในวันแต่งตามที่ตกลงกันในวันสู่ขอและในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อ 35. ในอดีตฝ่ายชายนำหมที่มีน้ำหนักตัว 1 หาบ หรือหมมีน้ำหนักตัว 100 กิโลกรัมเพื่อนำมาเช่น ไหว้ผี และเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน แต่ในปัจจุบันฝ่ายชายนำหมที่มีน้ำหนักตัว 60 - 100 กิโลกรัม หรือแล้วแต่จะหาได้ตาม สภาพเศรษฐกิจและสังคม และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 22. ในอดีตชายหญิงจะไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเด็ดขาดเพราะเป็นการผิดต่อจารีตประเพณี แต่ในปัจจุบันชายหญิงบางส่วนจะมีเพศสัมพันธ์ หรือ อยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน ข้อ 27. ในอดีตเจ้าสาวนุ่งผ้าถุงทำจากไหม สวมเสื้อสีขาว แบบเรียบง่าย หรือที่มีในสมัยนั้น แต่ในปัจจุบันเจ้าสาวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย และข้อ 28. ในอดีตใช้ผ้าขาวม้ากั้นประตูเงินประตูทอง แต่ปัจจุบันใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทองกั้นประตู

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 34. ในอดีตฝ่ายชายเป็นคนจัดเตรียมข้าวของต่าง ๆ มาในวันแต่งตามที่ตกลงกันในวันสู่ขอและในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 25. ในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่เลือกคู่ครองต่างชาติพันธุ์ได้ และข้อ 32. ในอดีตไม่มีการนิมนต์พระมาที่บ้าน มีการจัดงานเรียบง่าย แต่ในปัจจุบันบางส่วนในพิธีช่วงเช้าในวันงาน ฝ่ายหญิงมีการนิมนต์พระมาฉันอาหารเช้าที่บ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะร่วมทำบุญต่อกับบุตร

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเข้าหอ
 ตาราง 10 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเข้าหอ

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
36. อดีต : ส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง ปัจจุบัน : ชายหญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านของตนเอง หรืออยู่ต่างจังหวัดที่ตนทำงานอยู่	$\chi^2 = .223$ Sig = .637	$\chi^2 = 5.602$ Sig = .018
37. อดีต : การจัดเตรียมห้องหอ เป็นสิ่งสำคัญจึงต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีคูครองหรือประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เป็นคนปูที่นอน ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .260$ Sig = .610	$\chi^2 = 4.255$ Sig = .039

จากตาราง 10 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเข้าหอไม่แตกต่างกัน หากเปรียบเทียบในระดับการศึกษาพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเข้าหอแตกต่างกัน โดยข้อคำถามทั้งหมดเยาวชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 36. ในอดีตส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง แต่ในปัจจุบันชายหญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านของตนเอง หรืออยู่ต่างจังหวัดที่ตนทำงานอยู่ และข้อ 37. ในอดีตการจัดเตรียมห้องหอ เป็นสิ่งสำคัญจึงต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีคูครองหรือประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เป็นคนปูที่นอน และในปัจจุบันยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งตัวเข้าหอของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสมมาปู้ย่า
 ตาราง 11 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสมมาปู้ย่า

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
38. อดีต : ส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจัดเตรียมเครื่องสมมาและแห่ขบวนไปมอบเครื่อง สมมาที่บ้านเจ้าบ่าว ปัจจุบัน : ถ้าชายหญิงอยู่หมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้กัน ฝ่ายหญิงจะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว หรืออยู่ไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด จะทำพิธีมอบเครื่องสมมาให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว	$\chi^2 = 2.825$ Sig = .093	$\chi^2 = 6.877$ Sig = .009
39. อดีต : ส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจัดเตรียมเครื่องสมมาและแห่ขบวนไปมอบเครื่อง สมมาที่บ้านเจ้าบ่าว ปัจจุบัน : ถ้าชายหญิงอยู่หมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้กัน ฝ่ายหญิงจะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว หรืออยู่ไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด จะทำพิธีมอบเครื่องสมมาให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว	$\chi^2 = .017$ Sig = .897	$\chi^2 = 2.778$ Sig = .096
40. อดีต : ก่อนเจ้าสาวขึ้นบ้านปู้ย่า (บ้านเจ้าบ่าว) ต้องเหยียบขวานซึ่งใส่ในกระบุงข้าวเปลือก ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .109$ Sig = .742	$\chi^2 = 1.344$ Sig = .246
41. อดีต : เจ้าสาวล้างหม้อดินซึ่งใส่น้ำเปล่าหรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่เงินสลึงในน้ำ ปัจจุบัน : เจ้าสาวล้างหม้อดิน หรือขันเงิน ซึ่งใส่น้ำเปล่า หรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่ถุงเงิน ถุงทอง หรือ แหวน หรือสร้อย หรือ นาฬิกาเพื่อรับลูกสะใภ้	$\chi^2 = 3.402$ Sig = .065	$\chi^2 = 4.060$ Sig = .044

<p>42. อดีต : พ่อแม่ญาติพี่น้องเจ้าบ่าว ผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยฝ้ายหรือเงินตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน : พ่อแม่ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยเงินที่เปลี่ยนแปลงไปตามฐานะเศรษฐกิจและสังคมหรือตามยุคสมัย</p>	<p>$\chi^2 = .478$ Sig = .490</p>	<p>$\chi^2 = 26.975$ Sig = .000</p>
<p>43. อดีต : เงินผูกข้อมือ พรหมณ์เป็นคนมอบให้กับเจ้าสาว และสอนให้รู้จักการใช้เงินทองด้วยการซื้อหมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ตัวเมียเพื่อให้ออกคอกออกผล ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต</p>	<p>$\chi^2 = .648$ Sig = .421</p>	<p>$\chi^2 = 11.336$ Sig = .001</p>

จากตาราง 11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการแต่งงานแตกต่างกันเป็นจำนวนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 38. ในอดีตส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจัดเตรียมเครื่องสมมาและแห่ขบวนไปมอบเครื่องสมมาที่บ้านเจ้าบ่าว แต่ในปัจจุบันถ้าชายหญิงอยู่หมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้กัน ฝ่ายหญิงจะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว หรืออยู่ไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด จะทำพิธีมอบเครื่องสมมาให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว ข้อ 42. ในอดีตพ่อแม่ญาติพี่น้องเจ้าบ่าว ผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยฝ้ายหรือเงินตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม แต่ในปัจจุบันพ่อแม่ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยเงินที่เปลี่ยนแปลงไปตามฐานะเศรษฐกิจและสังคมหรือตามยุคสมัย และข้อ 43. ในอดีตเงินผูกข้อมือ พรหมณ์เป็นคนมอบให้กับเจ้าสาว และสอนให้รู้จักการใช้เงินทองด้วยการซื้อหมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ตัวเมียเพื่อให้ออกคอกออกผลและในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 41. ในอดีตเจ้าสาวล้างหม้อดินซึ่งใส่น้ำเปล่าหรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่เงินสลึงในน้ำ แต่ในปัจจุบันเจ้าสาวล้างหม้อดิน หรือขันเงิน ซึ่งใส่น้ำเปล่า หรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่ถุงเงิน ถุงทอง หรือ แหวน หรือสร้อย หรือ นาฬิกา เพื่อรับลูกสะใภ้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสมมาปูย่าของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการอาบน้ำให้ปู่ย่า
 ตาราง 12 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เขมร จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการอาบน้ำให้ปู่ย่า

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
44. อดีต : เจ้าบ่าวเจ้าสาวช่วยกันอาบน้ำให้พ่อแม่ ผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าถุงตัวใหม่ เป็นการแสดงความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตน ปัจจุบัน : ปฏิบัติเป็นบางคน	$\chi^2 = 2.014$ Sig = .156	$\chi^2 = .520$ Sig = .471
45. อดีต : หลังผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าเรียบร้อยแล้ว พ่อแม่จะมอบเงินและผูกข้อมือให้ลูกสะใภ้ ปัจจุบัน : บางคนปฏิบัติเหมือนในอดีต จำนวนเงินผูกข้อมือเปลี่ยนแปลงตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม	$\chi^2 = 0.55$ Sig = .815	$\chi^2 = 11.336$ Sig = .001
46. อดีต : ไม่มีพิธีแต่งงานตอนเย็น หรืองานเลี้ยงโต๊ะจีน ปัจจุบัน : บางงานมีพิธีแต่งงานตอนเย็น หรืองานเลี้ยงโต๊ะจีนซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะครอบครัวและฐานะทางสังคม	$\chi^2 = .260$ Sig = .610	$\chi^2 = 17.021$ Sig = .000

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการอาบน้ำให้ปู่ย่าแตกต่างกันเป็น
 ส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 45. ในอดีตหลังผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าเรียบร้อยแล้ว พ่อแม่จะ
 มอบเงินและผูกข้อมือให้ลูกสะใภ้ แต่ในปัจจุบันบางคนปฏิบัติเหมือนในอดีต จำนวนเงินผูกข้อมือเปลี่ยนแปลงตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม และข้อ 46. ใน
 อดีตไม่มีพิธีแต่งงานตอนเย็น หรืองานเลี้ยงโต๊ะจีน แต่ปัจจุบันบางงานมีพิธีแต่งงานตอนเย็น หรืองานเลี้ยงโต๊ะจีนซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะครอบครัวและฐานะทาง
 สังคม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอาบน้ำให้ปู่ย่าของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์เขมร พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง ตาราง 13 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
1. อดีต : บิดามารดาเป็นคนเลือกคู่ครองให้ หรือบางคนเป็นคนเลือกเอง ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวเป็นคนเลือกคู่ครองเอง	$\chi^2 = 3.29$ Sig = .057	$\chi^2 = .115$ Sig = .734
2. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา	$\chi^2 = .858$ Sig = .354	$\chi^2 = 6.151$ Sig = .013
3. อดีต : บิดามารดาจะเลือกชายหนุ่มที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันเป็นคนขยันขันแข็ง อดทน และเป็นคนโสดให้ลูกสาว ปัจจุบัน : ชายหนุ่มมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด	$\chi^2 = .079$ Sig = .778	$\chi^2 = 3.777$ Sig = .052
4. อดีต : บิดามารดาจะเลือกหญิงสาวที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันและแม่บ้านแม่เรือน กิริยามารยาทงาม อ่อนน้อม ถ่อมตนให้ลูกชาย ปัจจุบัน : หญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด	$\chi^2 = 5.015$ Sig = .025	$\chi^2 = .913$ Sig = .339
5. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนแต่งงานไม่ได้เกิดจากความรักใคร่ชอบพอกัน ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่อตนเองมีความรักใคร่ชอบพอกัน	$\chi^2 = 1.338$ Sig = .247	$\chi^2 = .671$ Sig = .413
6. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่ออายุยังน้อย	$\chi^2 = 1.299$	$\chi^2 = .167$

ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวแต่งงานเมื่ออายุมากขึ้นกว่าในอดีต	Sig = .254	Sig =.682
7. อดีต : เมื่อหญิงสาวรักใคร่ชอบพอกับ ใครจะเล่าให้พ่อแม่ฟัง ปัจจุบัน : เมื่อชายหนุ่มหญิงสาวรักใคร่ชอบพอกับใครส่วนใหญ่จะไม่บอกให้พ่อแม่รู้	$\chi^2 = 1.46$ Sig =.702	$\chi^2 = 1.353$ Sig =.245
8. อดีต : ฝ่ายหญิงจะส่งนายไซ (เจ้าแก่) ไปบอกข่าวให้พ่อแม่ฝ่ายชายทราบ ปัจจุบัน : ถ้าชายหนุ่มหญิงสาวเป็นคนหมู่บ้านเดียวกันชาติพันธุ์เดียวกันก็ยังมีปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 1.407$ Sig = .235	$\chi^2 = 2.875$ Sig =.090
9. อดีต : นายไซ (เจ้าแก่) จะต้องเป็นผู้มีความสุขและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ ปัจจุบัน : นายไซ หรือเจ้าแก่จะต้องเป็นผู้มีความสุขและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เหมือนในอดีต	$\chi^2 = .570$ Sig = .450	$\chi^2 = 5.683$ Sig =.017
10. อดีต : เมื่อฝ่ายชายทราบแล้วก็จะส่งนายไซกลับมาเจรจาตามทามกับฝ่ายหญิง ปัจจุบัน : ถ้าชายหนุ่มหญิงสาวเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน ชาติพันธุ์เดียวกันก็ยังมีปฏิบัติเหมือนอดีต ขึ้นอยู่กับว่าเป็นชาติพันธุ์ใด	$\chi^2 = 1.360$ Sig = .244	$\chi^2 = 1.858$ Sig =.173
11. อดีต : นายไซ (เจ้าแก่) จะจุดไฟเพื่อไปทามทามกับฝ่ายหญิง ปัจจุบัน : ไม่ได้จุดไฟเหมือนอดีต	$\chi^2 = 1.217$ Sig = .270	$\chi^2 = 4.971$ Sig =.026
12. อดีต : เมื่อฝ่ายหญิงตอบตกลง ก็จะมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ปัจจุบัน : การเซ่นไหว้ผียังปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.540$ Sig = .111	$\chi^2 = 9.698$ Sig =.002
13. อดีต : หลังจากเซ่นผีแล้วเจ้าแก่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงเรื่องสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายต้องเตรียมมาในวันแต่ง ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 1.045$ Sig =.307	$\chi^2 = 3.854$ Sig =.050
14. อดีต : เมื่อหาฤกษ์ยามวันแต่งและตกลงค่าสินสอดได้แล้วทั้งสองฝ่ายจะทำสัญญาขึ้น 2 ฉบับ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.030$ Sig =.154	$\chi^2 = .444$ Sig =.505

15. อดีต : ในสัญญาจะระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย และค่าสินสอด วันเดือนปีที่จะแต่ง และโทษของการทำผิดสัญญา ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 9.178$ Sig = .002	$\chi^2 = 1.101$ Sig = .294
16. อดีต : ถ้าฝ่ายชายทำผิดสัญญาจะต้องมอบค่าสินสอดทั้งหมดให้ฝ่ายหญิง ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 7.387$ Sig = .007	$\chi^2 = 3.481$ Sig = .062
17. อดีต : ถ้าฝ่ายหญิงทำผิดสัญญาต้องชดใช้สินสอดของหมั้นเป็นจำนวนสองเท่า ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 3.229$ Sig = .072	$\chi^2 = 6.768$ Sig = .009
18. อดีต : เมื่อชายหนุ่มหญิงสาวหมั้นกันแล้วจะไม่ใช้ชีวิตร่วมกันจนกว่าจะเข้าพิธีแต่งงาน ปัจจุบัน : เมื่อชายหนุ่มหญิงสาวหมั้นกันแล้วบางคนใช้ชีวิตร่วมกันจนกว่าจะเข้าพิธีแต่งงาน	$\chi^2 = .244$ Sig = .622	$\chi^2 = 2.875$ Sig = .090

จากตาราง 13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกัน เป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 12. ในอดีตเมื่อฝ่ายหญิงตอบตกลง ก็จะมีการเซ่นไหว้ พิบรรพบุรุษ และในปัจจุบันการเซ่นไหว้ผียังปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อ 17. ในอดีตถ้าฝ่ายหญิงทำผิดสัญญาต้องชดใช้สินสอดของหมั้นเป็นจำนวนสองเท่า และในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 2 ในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ข้อ 9. ในอดีต นายไซ (เจ้าแก้ว) จะต้องเป็นผู้มีความสุขและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่และในปัจจุบันนายไซ หรือเจ้าแก้วยังคงต้องมีคุณสมบัติเหมือนในอดีต ข้อ 11. อดีตนายไซ (เจ้าแก้ว) จะจุดไฟเพื่อไปทาบทามกับฝ่ายหญิง แต่ในปัจจุบันไม่ได้มีการจุดไฟเหมือนกับอดีต และข้อ 13. ในอดีตหลังจากเซ่นผีแล้วเจ้าแก้วทั้งสองฝ่ายจะตกลงเรื่องสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายต้องเตรียมมาในวันแต่งและในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ส่วย พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15. เมื่ออดีตในสัญญาจะระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ค่าสินสอด วันเดือนปีที่จะแต่ง และโทษของการทำผิดสัญญา และในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อ 16. ในอดีตถ้าฝ่ายชายทำผิดสัญญาจะต้องมอบค่าสินสอดทั้งหมดให้ฝ่ายหญิงและในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 4. ในอดีตบิดามารดาจะเลือกหญิงสาวที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันและแม่บ้านแม่เรือน กิริยามารยาทงาม อ่อนน้อมถ่อมตนให้ลูกชายแต่ในปัจจุบันหญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัดได้

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน ตาราง 14 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
19. อดีต : ก่อนถึงวันงานฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมเครื่องสมมา ซึ่งหญิงสาวจะทอและเย็บที่นอน โสร่ง ผ้าขาวม้าเอง ปัจจุบัน : ก่อนถึงวันงานฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมเครื่องสมมา ซึ่งพ่อแม่จะซื้อที่นอนหรือฟูก โสร่ง ผ้าขาวม้าจากร้านค้า	$\chi^2 = 1.282$ Sig = .258	$\chi^2 = 5.683$ Sig = .017
20. อดีต : ก่อนถึงวันแต่งพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเดินบอกงานเพื่อให้ชาวบ้านมาช่วยงาน ปัจจุบัน : ก่อนถึงวันแต่งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะพิมพ์การ์ดแต่งงานเพื่อแจกให้ชาวบ้านมาช่วยงาน	$\chi^2 = 1.003$ Sig = .317	$\chi^2 = 1.589$ Sig = .207
21. อดีต : ก่อนถึงวันแต่งงานชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน ด้วยการตักน้ำ หาฟืน ตำข้าว และจัดทำปะรำพิธี ปัจจุบัน : ก่อนถึงวันแต่งงานชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน กางเต็นท์และจัดโต๊ะเก้าอี้	$\chi^2 = 2.579$ Sig = .108	$\chi^2 = .521$ Sig = .616
22. อดีต : เจ้าสาวแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าถุงไหม ใส่เสื้อสีขาวหรือสีชมพู หรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น	$\chi^2 = 1.469$	$\chi^2 = 11.781$

ปัจจุบัน : เจ้าสาวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย	Sig = .225	Sig =.001
23. อดีต : วันงานเจ้าบ่าวจะแต่งกายด้วยการนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ใช้ผ้าขาวม้าเฉียงไหล่ เป็นชุดที่หาได้ง่ายและนิยมกันในสมัยนั้น ปัจจุบัน : เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือตามยุคสมัย	$\chi^2= 8.238$ Sig = .004	$\chi^2 = .181$ Sig =.670
24. อดีต : การทำพานบายศรีเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่มีครอบครัว ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2=5.714$ Sig = .017	$\chi^2 = 5.682$ Sig =.017
25. อดีต : เจ้าบ่าวเจ้าสาวส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ปัจจุบัน : เจ้าบ่าวเจ้าสาวสามารถมีคู่ครองต่างหมู่บ้าน และต่างชาติพันธุ์ได้	$\chi^2= 3.629$ Sig = .057	$\chi^2 = 1.196$ Sig =.274
26. อดีต : เมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว ญาติพี่น้องจะใช้ไม้ยาว ๆ อันหนึ่งเพื่อกั้นประตูเงินประตูทอง ปัจจุบัน : เมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว ญาติพี่น้องจะใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทอง กั้นประตูเงินประตูทอง	$\chi^2= 6.793$ Sig = .009	$\chi^2 = 1.804$ Sig =.179
27. อดีต : เป็นการแต่งงานที่ประหยัด ปัจจุบัน : บางส่วนเป็นการแต่งงานที่สิ้นเปลือง	$\chi^2= .033$ Sig = .055	$\chi^2 = .783$ Sig =.376
28. อดีต : ค่าสินสอดตามฐานะเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบัน : ค่าสินสอดเปลี่ยนแปลงตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม หรือตามยุคสมัย	$\chi^2= 1.310$ Sig = .252	$\chi^2 = .449$ Sig =.503
29. อดีต : การผูกข้อมือ เป็นฝ่ายสีขาว หรือฝ่ายชุบน้ำขมิ้นสีเหลือง ปัจจุบัน : ยังปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2= 2.428$ Sig = .119	$\chi^2 = .331$ Sig =.577

<p>30. อดีต : พ่อแม่และญาติพี่น้องจะผูกข้อมือรับเขยและลูกสะใภ้ด้วยฝ้าย หรือเงินตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน : พ่อแม่และญาติพี่น้องจะผูกข้อมือรับเขยและลูกสะใภ้ด้วยฝ้าย หรือเงินตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือยุคสมัย</p>	<p>$\chi^2 = 2.428$ Sig = .119</p>	<p>$\chi^2 = .311$ Sig = .577</p>
---	---	--

จากตาราง 14 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการแต่งงาน ไม่แตกต่างกันเป็นจำนวนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 22. ในอดีตเจ้าสาวแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าถุงไหม ใส่เสื้อสีขาวหรือสีชมพู หรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น แต่ปัจจุบันเจ้าสาวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือ ตามยุคสมัย และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 19. ในอดีตก่อนถึงวันงานฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมเครื่องสมมา ซึ่งหญิงสาวจะทอและเย็บที่นอน โสร่ง ผ้าขาวม้าเอง แต่ปัจจุบันพ่อแม่เจ้าสาวจะซื้อที่นอนหรือฟูก โสร่ง ผ้าขาวม้าจากร้านค้า และข้อ 24. ในอดีตการทำพานบายศรีเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่มีครอบครัว ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่และปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ส่วย พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพียง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 23. ในอดีตวันงานเจ้าบ่าวจะแต่งกายด้วยการนุ่งโสร่งทำเป็นโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ใช้ผ้าขาวม้าเย็บไหล่ เป็นชุดที่หาได้ง่ายและนิยมกันในสมัยนั้น ๆ แต่ปัจจุบันเจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากล หรือตามยุคสมัย และข้อ 26. ในอดีตเมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวญาติพี่น้องจะใช้ไม้ยาว ๆ อันหนึ่งเพื่อกันประตูเงินประตูทอง แต่ปัจจุบันเมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว ญาติพี่น้องจะใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทอง กันประตูเงินประตูทอง

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว ตาราง 15 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
31. อดีต : การจัดเตรียมห้องหอเป็นหน้าที่ของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ เป็นผู้หญิงที่มีครอบครัว มีความสุขและประสบความสำเร็จในการมีชีวิตคู่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 6.793$ Sig = .009	$\chi^2 = .423$ Sig =.515
32. อดีต : การปูที่นอนต้องให้หญิงที่มีครอบครัวเป็นคนปูเพื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะได้มีชีวิตที่ดีและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.102$ Sig = .147	$\chi^2 = .077$ Sig =.782
33. อดีต : พรหมณ์ เถ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ และชาวบ้านเพื่อนฝูงเป็นคนเข้าไปส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวห้องหอ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 3.884$ Sig = .049	$\chi^2 = 4.143$ Sig =.042
34. อดีต : เรือนหอจะอยู่บ้านฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานแล้วชายหนุ่มหญิงสาวจะอาศัยอยู่บ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิงก่อนที่จะสร้างบ้านใหม่ ปัจจุบัน : เรือนหอจะอยู่บ้านฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานแล้วชายหนุ่มหญิงสาวจะอาศัยอยู่บ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิงหรือบางคนก็อยู่ต่างจังหวัดที่ทำงานของตน	$\chi^2 = .638$ Sig = .425	$\chi^2 = .242$ Sig =.623
35. อดีต : เพื่อนหรือญาติฝ่ายชายจะนำมวนยาเส้น หมากพลูใส่ไว้ใต้หมอนตามประเพณีเป็นการหยอกล้อเจ้าสาวว่า เจ้าสาวมีชู้ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .087$ Sig = .768	$\chi^2 = .719$ Sig =.396

จากตาราง 15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 33. ในอดีตพราหมณ์ เถ้าแก่หรือญาติผู้ใหญ่ และชาวบ้านเพื่อนฝูงเป็นคนเข้าไปส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวห้องหอและปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ส่วย พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 31. ในอดีตการจัดเตรียมห้องหอเป็นหน้าที่ของผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นผู้หญิงที่มีครอบครัว มีความสุขและประสบความสำเร็จในการมีชีวิตคู่ และในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 33. ในอดีตพราหมณ์ เถ้าแก่หรือญาติผู้ใหญ่ และชาวบ้านเพื่อนฝูงเป็นคนเข้าไปส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวห้องหอและปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือ การสมมาปู้ย่า

ตาราง 16 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
36. อดีต : การให้เครื่องสมมาต้องให้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวครบทุกคนตามที่ฝ่ายเจ้าบ่าวบอกทางฝ่ายหญิงมา ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 1.147$ Sig = .284	$\chi^2 = 6.768$ Sig = .009
37. อดีต : ก่อนเจ้าสาวจะขึ้นบ้านจะเหยียบกระบุงข้าว ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 6.416$ Sig = .011	$\chi^2 = .062$ Sig = .804

38. อดีต : เมื่อถึงบนบ้านจะมีเครื่องครัวต่าง ๆ วางไว้ระเกะระกะ เพื่อให้เจ้าสาวรู้จักเก็บข้าวของสอนการเป็นแม่บ้านแม่เรือน ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .392$ Sig = .531	$\chi^2 = .634$ Sig = .426
39. อดีต : เจ้าสาวล้างเอาข้าวของในหม้อดิน เช่น ถุงเงินถุงทอง แหวน หรือสร้อยทอง ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .000$ Sig = .992	$\chi^2 = .764$ Sig = .382
40. อดีต : พ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือด้วยฝ้าย หรือ เงินตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในสมัยนั้น ปัจจุบัน : พ่อแม่ ญาติพี่น้องผูกข้อมือด้วยฝ้าย หรือ เงินที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือตามยุคสมัย	$\chi^2 = 2.188$ Sig = .139	$\chi^2 = 3.294$ Sig = .070

จากตาราง 16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปูย่า หรือการสมมาปูย่าไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 36. ในอดีตการให้เครื่องสมมาต้องให้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวครบทุกคนตามที่ฝ่ายเจ้าบ่าวบอกทางฝ่ายหญิงมา และปัจจุบันยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปูย่า หรือการสมมาปูย่าของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ร่วม พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 37. ในอดีตก่อนเจ้าสาวจะขึ้นบ้านจะเหยียบกระบุงข้าวซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็น การส่งตัวเจ้าบ่าว
 ตาราง 17 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ส่วย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการการส่งตัวเจ้าบ่าว

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
41. อดีต : ตอนกลางคืนเจ้าแก็ และเพื่อนฝูงจะเป็นคนไปส่งเขที่บ้านเจ้าสาว ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .941$ Sig = .332	$\chi^2 = 1.116$ Sig = .291
42. อดีต : ตอนเช้าเจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องตื่นนอนแต่เช้าเพื่อเตรียมน้ำอุ่นไว้ให้พ่อแม่ล้างหน้าล้างตา ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.514$ Sig = .113	$\chi^2 = 1.489$ Sig = .222
43. อดีต : ลูกสะใภ้จะหาบน้ำอุ่นเพื่อเตรียมให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 3 วัน ปัจจุบัน : ลูกสะใภ้จะจัดเตรียมน้ำอุ่นเพื่อให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 1 วัน	$\chi^2 = .128$ Sig = .720	$\chi^2 = 4.783$ Sig = .029

จากตาราง 17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 43. ในอดีตลูกสะใภ้จะหาบน้ำอุ่นเพื่อเตรียมให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 3 วัน แต่ปัจจุบันลูกสะใภ้จะจัดเตรียมน้ำอุ่นเพื่อให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 1 วัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ส่วย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.3 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง ตาราง 18 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
1. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวจะไม่ยอมแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะเชื่อกันว่าคนที่อยู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่แตกต่างจากตนจะไม่ซื่อสัตย์และจริงใจกับพวกของตน ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวสามารถแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้	$\chi^2 = .000$ Sig = .996	$\chi^2 = 2.224$ Sig = .136
2. อดีต : ในการเลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัดเพราะเกิดจากความรักรักใคร่ชอบพอกันเอง	$\chi^2 = 1.158$ Sig = .560	$\chi^2 = 27.032$ Sig = .000
3. อดีต : การเลือกชายหนุ่มที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันมีคุณสมบัติครบ 32 ขันขันแข็ง อดทน และเป็นคนโสดให้ลูกสาว ปัจจุบัน : ชายหนุ่มมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด ต่างชาติพันธุ์ และบางคู่ก็ใช้ชีวิตร่วมกันฉันท์สามีภรรยา	$\chi^2 = .571$ Sig = .450	$\chi^2 = .936$ Sig = .333
4. อดีต : การเลือกหญิงสาวที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันและแม่บ้านแม่เรือน กิริยามารยาทงาม อ่อนน้อมถ่อมตนให้ลูกชาย	$\chi^2 = 3.585$ Sig = .058	$\chi^2 = .130$ Sig = .718

ปัจจุบัน : หญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัดต่างชาติพันธุ์ และบางคู่ก็ใช้ชีวิตร่วมกันฉันท์สามีภรรยา		
5. อดีต : ชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำตักเตือนและคำสั่งสอนของบิดามารดาในเรื่องการเลือกคู่ครองมาก ปัจจุบัน : ชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ตัดสินใจรักใคร่ชอบพอกันก่อนบอกบิดามารดา	$\chi^2 = 1.380$ Sig = .240	$\chi^2 = 2.619$ Sig = .106

จากตาราง 18 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 2 อดีต ในการเลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก ปัจจุบัน ชายหนุ่มหญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัดเพราะเกิดจากความรักรักใคร่ชอบพอกันเอง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม ตาราง 19 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
6. อดีต : เมื่อหญิงรักชอบอยู่กับใครจะบอกให้บิดามารดา รู้ และจะส่งเงินไปเเจรจา ปัจจุบัน : ขึ้นอยู่กับว่าชายหญิงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด ถ้าเป็นชาวเยอก็ยังคงทำอยู่ ถ้าชายเป็นชาติพันธุ์อื่นจะส่งญาติผู้ใหญ่ไปเเจรจาสุขอ	$\chi^2 = .635$ Sig = .426	$\chi^2 = 2.136$ Sig = .144

7. อดีต : ฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าว่าตกลงที่จะแต่งงาน ฝ่ายชายจะทำชวย(กรวย)จากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์เป็นการให้คำมั่นสัญญา ปัจจุบัน : ยังปฏิบัติเหมือนอดีต แต่จำนวนเงินที่ใช้เปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม	$\chi^2 = .562$ Sig = .453	$\chi^2 = 15.601$ Sig = .000
--	-------------------------------	---------------------------------

จากตาราง 19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการทาบทามไม่แตกต่างกันในข้อคำถามที่ 6 อดีต เมื่อหญิงรักชอบอยู่กับใครจะบอกให้บิดามารดา รู้ และจะส่งเจ้าแก่ไปเจรจา ปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับว่าชายหญิงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด ถ้าเป็นชาย เขาก็ยังทำอยู่ ถ้าเป็นชาติพันธุ์อื่นจะส่งญาติผู้ใหญ่ไปเจรจาสู่ขอ ส่วนข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 7 อดีต ฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าว่าตกลงที่จะแต่งงาน ฝ่ายชายจะทำชวย(กรวย)จากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์เป็นการให้คำมั่นสัญญา ปัจจุบัน ยังปฏิบัติเหมือนในอดีต แต่จำนวนเงินเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการทาบทามของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน

ตาราง 20 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
8. อดีต : เจ้าแก่ฝ่ายชายจะให้หมอดำราในหมู่บ้านคว้น เวลาที่จะไปสู่ขอโดยการนำวัน เดือน ปีทั้งฝ่ายหญิงและ	$\chi^2 = .046$	$\chi^2 = .578$

ฝ่ายชายไปดูว่าใช่เนื้อคู่กันหรือไม่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	Sig =.830	Sig =.447
9. อดีต : ถ้าชายหญิงเป็นเนื้อคู่กันก็จะไปสู่ขอ แต่ถ้าดูแล้วไม่ใช่เนื้อคู่ ถ้าทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังยืนยันว่ารักกันและจะแต่งงานกันก็จะหาวัน เดือน ปีเพื่อที่จะไปสู่ขอในวันใหม่ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 2.578$ Sig = .108	$\chi^2 = .185$ Sig =.667
10. อดีต : เมื่อคู่ภรรยาแล้วว่าเป็นเนื้อคู่กัน ฝ่ายชายก็จะส่งเจ้าแก่ 2 คนหรือพ่อแม่เป็นคนไปบอกฝ่ายหญิงว่าหาภรรยาได้แล้ว และจะตกลงคำสินสอดกัน ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .071$ Sig =.789	$\chi^2 = .032$ Sig =.857
11. อดีต : พ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะเดินบอกงานญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้าน ปัจจุบัน : ส่วนใหญ่จัดพิมพ์การ์ดแต่งงาน	$\chi^2 = 2.890$ Sig =.089	$\chi^2 = 6.653$ Sig =.010
12. อดีต : ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาเอง คือ ที่นอน หมอนซิด โสร่ง ผ้าถุง (ผ้าไหม) และ ผ้าขาวม้า ปัจจุบัน : ส่วนใหญ่ฝ่ายหญิงซื้อเครื่องสมมาจากท้องตลาด คือ ที่นอน หรือ พูก โสร่งไหม ผ้าถุงไหม หมอนซิด หรือหมอนที่มีลวดลายสวยงาม และผ้าขาวม้า	$\chi^2 = 4.719$ Sig =.030	$\chi^2 = 4.170$ Sig =.041

จากตาราง 20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการหาภรรยาในวันสู่ขอและวันแต่งงานไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 11 อดีต พ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะเดินบอกงานญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้าน ปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดพิมพ์การ์ดแต่งงาน และข้อ 12 อดีต ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาเอง คือ ที่

นอน หมอนชิด โสร่ง ผ้าถุง(ผ้าไหม) และผ้าขาวม้า ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผ้าหญิงซื้อเครื่องสมมาจากท้องตลาด คือ ที่นอน หรือฟูก โสร่งไหม ผ้าถุงไหม หมอนชิดหรือหมอนที่มีลวดลายสวยงาม และผ้าขาวม้า

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการหาฤกษ์ยามในวันสู้อและวันแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก ส่วนในข้อคำถามที่ 12 อดีต ผ้าหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาเอง คือ ที่นอน หมอนชิด โสร่ง ผ้าถุง(ผ้าไหม) และผ้าขาวม้า ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผ้าหญิงซื้อเครื่องสมมาจากท้องตลาด คือ ที่นอน หรือฟูก โสร่งไหม ผ้าถุงไหม หมอนชิดหรือหมอนที่มีลวดลายสวยงาม และผ้าขาวม้า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน ตาราง 21 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
13. อดีต : ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาน้ำ หาฟืน จัดทำปะรำพิธี ปัจจุบัน : ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน เตรียมอาหาร กางเต็นท์ และจัดโต๊ะเก้าอี้	$\chi^2= 3.606$ Sig =.058	$\chi^2 =11.469$ Sig =.001
14. อดีต : ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2= .622$ Sig =.430	$\chi^2 =4.507$ Sig =.034
15. อดีต : ในวันแต่งฝ่ายเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว อย่างเรียบง่าย ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต แต่ขบวนขันหมากจะมีเสียงเพลง กลองยาว สนุกสนานครึกครื้น	$\chi^2= 4.514$ Sig =.034	$\chi^2 =9.743$ Sig =.002

16. อดีต : เจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขายาว หรือนุ่งโสร่งใหม่ ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ปัจจุบัน : เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวม ชุดวิวาห์แบบสากล หรือตามยุคสมัย	$\chi^2 = 7.169$ Sig = .007	$\chi^2 = 7.187$ Sig = .007
17. อดีต : เจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำจากเงินก้อน บางคนก็สวมก้องแขน (กำไลข้อมือ) ที่ทำ จากเงินก้อน ใส่ผ้าชิ้นมัดหมี่ ปัจจุบัน : เจ้าสาวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบตะวันตก หรือตามยุคสมัย	$\chi^2 = .909$ Sig = .340	$\chi^2 = 1.269$ Sig = .260
18. อดีต : พอขบวนแห่ขันหมากไปถึงบ้านเจ้าสาว จะมีสาวกวนหนึ่งอันที่สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้ตำข้าววางกัน ประตู ปัจจุบัน : ใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทองกันประตูเงินประตูทอง	$\chi^2 = 3.643$ Sig = .056	$\chi^2 = 3.465$ Sig = .063
19. อดีต : คำสินสอดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบัน : คำสินสอดเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือตามที่เจรจา	$\chi^2 = .562$ Sig = .453	$\chi^2 = .142$ Sig = .706
20. อดีต : มีการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เป็นเบ็ด โกว่ หมู หรือ วัว แล้วแต่ว่าบรรพบุรุษฝ่ายหญิงจะกินอะไร ปัจจุบัน : ยังปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .491$ Sig = .481	$\chi^2 = 7.958$ Sig = .005
21. อดีต : เจ้าบ่าวจะเข้าไปในบ้านเจ้าสาวได้ก็ต้องใช้เหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก ขันพลูแลกเข้าไป ปัจจุบัน : เจ้าบ่าวจะเข้าบ้านเจ้าสาวได้ต้องใช้เหล้า เบียร์ หรือซองบรรจุเงินแลกเข้าไป	$\chi^2 = .035$ Sig = .852	$\chi^2 = 2.206$ Sig = .137

จากตาราง 21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการแต่งงานแตกต่างกันเป็น
ส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อ 13 อดีต ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วย
จัดเตรียมหาน้ำ หาดิน จัดทำปะรำพิธี ปัจจุบัน ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน เตรียมอาหาร กางเต็นท์ และจัดโต๊ะเก้าอี้ ข้อ 15
อดีต ในวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว อย่างเรียบง่าย ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนในอดีต แต่ขบวนขันหมากจะมี

เสียงเพลง กลองยาว สนุกสนานครึกครื้น ข้อ 16 อดีต เจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขายาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ปัจจุบัน เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากลหรือตามยุคสมัย และข้อ 20 อดีต มีการชนไหว้ผิบรรพบุรุษ เป็นเป็ด ไก่ หมู หรือวัว แล้วแต่บรรพบุรุษฝ่ายหญิง จะกินอะไร ปัจจุบัน ยังปฏิบัติเหมือนอดีต ส่วนข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือข้อ 14 อดีต ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ก็จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก มีเพียงบางข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 16 อดีต เจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขายาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ปัจจุบัน เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากลหรือตามยุคสมัย และข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 15 อดีต ในวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว อย่างเรียบง่าย ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนในอดีต แต่ขบวนขันหมากจะมีเสียงเพลง กลองยาว สนุกสนานครึกครื้น

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีบายศรีสู่ขวัญ ตาราง 22 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีบายศรีสู่ขวัญ

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
22. อดีต : เริ่มต้นด้วยเจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวมอบสินสอดที่เหลือให้ฝ่ายเจ้าสาว ปัจจุบัน : เจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวเอาสินสอดที่เหลือซึ่งประกอบด้วยเงิน และทอง ให้ฝ่ายหญิง	$\chi^2= 9.715$ Sig =.002	$\chi^2 =22.361$ Sig =.000
23. อดีต : เมื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวมานั่งด้านหน้าพานบายศรี เจ้าแก่ฝ่ายชายก็ร้องบอกให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาว มาแสดงตน	$\chi^2= .099$ Sig =.754	$\chi^2 =1.875$ Sig =.171

ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต		
24. อดีต : เจ้าบ่าวเจ้าสาวทำพิธีไหว้พ่อแม่ การไหว้นี้จะใช้หมาก พลู คนละหนึ่งกำมอบให้พ่อแม่แล้วก้มลงกราบ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = .071$ Sig = .789	$\chi^2 = 8.981$ Sig = .003
25. อดีต : การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ หรืออาจารย์ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 7.522$ Sig = .006	$\chi^2 = 17.002$ Sig = .000

จากตาราง 22 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อพิธีบายศรีสู่ขวัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นส่วนมาก มีเพียงข้อ 23 อดีต เมื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวมานั่งด้านหน้าพานบายศรี เจ้าแก่ฝ่ายชายก็ร้องบอกให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาแสดงตน ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต ที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อพิธีบายศรีสู่ขวัญของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 22 อดีต เริ่มต้นด้วยเจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวมอบสินสอดที่เหลือให้ฝ่ายเจ้าสาว ปัจจุบัน เจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวมอบสินสอดที่เหลือซึ่งประกอบด้วยเงิน และทองให้ฝ่ายหญิง และข้อ 25 อดีต การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ หรืออาจารย์ ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต ส่วนข้อคำถามที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ข้อ 23 อดีต เมื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวมานั่งด้านหน้าพานบายศรี เจ้าแก่ฝ่ายชายก็ร้องบอกให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวมาแสดงตน ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต และข้อ 24 อดีต เจ้าบ่าวเจ้าสาวทำพิธีไหว้พ่อแม่ การไหว้นี้จะใช้หมาก พลู คนละหนึ่งกำมอบให้พ่อแม่แล้วก้มลงกราบ ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว
 ตาราง 23 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
26. อดีต : ก่อนที่จะถึงวันงาน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตจะ ช่วยกันปูที่นอน จัดที่นอน และผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นผู้หญิงสองคนจะนอนบนที่นอนเพื่อเป็นสิริมงคลกับเจ้าบ่าว เจ้าสาว ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2=0.007$ Sig =.933	$\chi^2 =1.042$ Sig =.307
27. อดีต : เมื่อเสร็จพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวอาจจะกลับบ้านหรือ อาจจะไปพร้อมกับฝ่ายเจ้าสาว ถ้าเจ้าบ่าวกลับบ้านก็ ให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายเอาไว้ เช่น ให้ผ้าสไบเบี่ยงกับเจ้าสาว ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2= 3.867$ Sig = .049	$\chi^2 =1.283$ Sig =.257

จากตาราง 23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 27 อดีต เมื่อเสร็จพิธีส่งตัวเจ้าบ่าว อาจจะกลับบ้านหรือ อาจจะไปพร้อมกับฝ่ายเจ้าสาว ถ้าเจ้าบ่าวกลับบ้านก็ให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายเอาไว้ เช่น ใช้ผ้าสไบเบี่ยงกับเจ้าสาว ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต ส่วนข้อคำถามที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ

ข้อ 26 อดีต ก่อนที่จะถึงวันงาน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่จะช่วยกันปูที่นอน จัดที่นอน และผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นผู้หญิงสองคนจะนอนบนที่นอนเพื่อเป็นสิริมงคลกับเจ้าบ่าวเจ้าสาว

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปูย่า หรือ การสมมาปูย่า

ตาราง 24 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการขึ้นบ้านปูย่า หรือการสมมาปูย่า

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
28. อดีต : หลังทำพิธีส่งตัวฝ่ายเจ้าสาวจะนำเครื่องสมมาเป็นขึ้นบ้านปูย่า ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2=0.015$ Sig =.903	$\chi^2 = 5.576$ Sig =.018
29. อดีต : ถ้าบ้านไหนขึ้นผีด้วยเนื้อก็ให้จัดเตรียมไปตามนั้น คือ ควาย วัว ไก่ หรือหมู ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2 = 3.970$ Sig =.137	$\chi^2 =13.611$ Sig =.001
30. อดีต : ผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยกันแบกหาม น้ำ 1 ถัง และฟืน 1 มัด ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2=4.391$ Sig =.036	$\chi^2 =1.105$ Sig =.293
31. อดีต : พ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะใส่เงินก้อนลงในหม้อดินที่ผสมน้ำมันเพื่อให้ เจ้าสาวล้วงเอาข้าวของในหม้อ ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต	$\chi^2= .334$ Sig =.563	$\chi^2 =.002$ Sig =.966
32. อดีต : พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าบ่าวผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยฝ่าย หรือด้วยเงินตามความผูกพัน หรือตาม	$\chi^2=.064$	$\chi^2 =.061$

สภาพเศรษฐกิจและสังคม	Sig =.800	Sig =.805
ปัจจุบัน : พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าบ่าวผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยฝ้าย หรือด้วยเงินตามความผูกพัน หรือตามการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือตามยุคสมัย		

จากตาราง 24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปูย่า หรือการสมมาปูย่าไม่แตกต่างกัน เป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 29 อดีต ถ้าบ้านไหนขึ้นฝ้ายเนื้อก็ให้จัดเตรียมไปตามนั้น คือ ควาย วัว ไก่ หรือหมู ปัจจุบัน ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต ส่วนข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 28 อดีต หลังทำพิธีส่งตัวฝ่ายเจ้าสาวจะนำเครื่องสมมาเป็นขึ้นบ้านปูย่า ปัจจุบัน ยังปฏิบัติเหมือนอดีต

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปูย่า หรือการสมมาปูย่าของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก มีเพียงข้อคำถามที่ 30 อดีต ผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยกันแบกหาม น้ำ 1 ถัง และฟืน 1 มัด ปัจจุบัน ยังปฏิบัติเหมือนอดีต ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืน

ตาราง 25 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์เยอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
-----------------	-------------------------	-----------------------------------

<p>33. อดีต : เวลาประมาณ หนึ่งทุ่มถึงสองทุ่ม ถ้าแก่อายุ 4 คน ก็จะจัดเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้า 1 ขวด เพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาว</p> <p>ปัจจุบัน : ยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต</p>	<p>$\chi^2 = 4.150$ Sig = .042</p>	<p>$\chi^2 = 2.224$ Sig = .136</p>
<p>34. อดีต : ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ลูกเขยจะต้มน้ำให้พ่อตาแม่ยายล้างหน้าล้างตาและยกขันหมากขันพลูให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาลูกสะใภ้ไปบ้านตนเองเพื่อไปต้มน้ำใส่ตุ่มไว้ให้ปู่ย่าอาบเป็นเวลา 3 วัน</p> <p>ปัจจุบัน : ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ลูกเขยจะต้มน้ำให้พ่อตาแม่ยายล้างหน้าล้างตาและยกขันหมากขันพลูให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาลูกสะใภ้ไปบ้านตนเองเพื่อไปเตรียมน้ำใส่ตุ่มไว้ให้ปู่ย่าอาบเป็นเวลาเพียง 1 วัน</p>	<p>$\chi^2 = 4.112$ Sig = .128</p>	<p>$\chi^2 = 5.247$ Sig = .073</p>
<p>35. อดีต : ไม่มีการจัดพิธีตอนเย็น</p> <p>ปัจจุบัน : มีบางบ้านจัดพิธีตอนเย็น (การเลี้ยงโต๊ะจีน) ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางครอบครัว และฐานะทางสังคมของเจ้าบ่าวเจ้าสาว</p>	<p>$\chi^2 = .770$ Sig = .380</p>	<p>$\chi^2 = .164$ Sig = .686</p>

จากตาราง 25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืนไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืนของเพศชายและเพศหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เยอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงข้อคำถามที่ 33 อดีต เวลาประมาณ 1 ทุ่ม ถึงสองทุ่ม ถ้าแก่อายุ 4 คน ก็จะเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้า 1 ขวด เพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาว ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเกี่ยวพาราสี ตาราง 26 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเกี่ยวพาราสี

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
<p>1. อดีต : ชาวผู้ไทยจะเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเลือกคู่ครองเอง โดยบิดามารดาของหญิงสาวจะไม่กีดกันชายหนุ่มที่มาพุดจาเกี่ยวพาราสีบุตรสาว เพียงแต่ขอให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี</p> <p>ปัจจุบัน : ชาวผู้ไทยจะเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเลือกคู่ครองเอง โดยบิดามารดาของหญิงสาวจะไม่กีดกันชายหนุ่มที่มาพุดจาเกี่ยวพาราสีบุตรสาว เพียงแต่ขอให้อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี</p>	<p>$\chi^2 = 2.567$ Sig = .109</p>	<p>$\chi^2 = 1.900$ Sig = .168</p>
<p>2. อดีต : หากหญิงสาวชาวผู้ไทยคนใดที่มีรูปโฉมงามตามวัยสาวแล้ว แต่ยังหาสามีหรือชายหนุ่มมาเกี่ยวพันธ์ไม่ได้บ้านเรือนนั้นจะถูกคำครหานินทาต่าง ๆ นานาได้</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันหญิงสาวชาวผู้ไทยที่ยังไม่มีคู่ครองนั้น ก็จะมีการกล่าวนินทากันบ้างแต่ไม่มากเหมือนในอดีต</p>	<p>$\chi^2 = .008$ Sig = .930</p>	<p>$\chi^2 = 1.035$ Sig = .309</p>
<p>3. อดีต : เกี่ยวพาราสีหรือการเกี่ยวสาว ซึ่งหนุ่มสาวจะมีโอกาสพบปะสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานประเพณีต่าง ๆ งานบุญของเพื่อนบ้าน ซึ่งเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวพบปะพูดคุยกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการไปพบปะสาวที่ตนสนใจที่บ้านของฝ่ายหญิงเองในยามค่ำคืน โดยกิจกรรมที่ฝ่ายหญิงทำเรียกว่า การลงช่วง การอยู่ค่า</p> <p>การลงช่วง คือ การที่ก่อกองไฟพอมิแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบนร้านที่ยกพื้นจากดิน</p> <p>การอยู่ค่า คือ การดำข้าวกลางแสงเดือนในคืนเดือนหงายบนเรือนของหญิงสาวชาวผู้ไทยโดยจะจุดไฟหรือตะเกียงให้มีแสงสว่าง</p>	<p>$\chi^2 = .001$ Sig = .977</p>	<p>$\chi^2 = 2.412$ Sig = .120</p>

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันการเกี่ยวพาราสีของชาย - หญิงชาวไทยนั้นมีโอกาสพบปะกันมากขึ้น และกิจกรรมบางอย่าง เช่นการลงช่วง การอยู่ค้ำก็ได้อายไป เนื่องจากภาระหน้าที่ของฝ่ายหญิงก็เปลี่ยนแปลงไป และการพูดคุยกันใน ปัจจุบันก็ได้ใช้โทรศัพท์พูดคุยกันแทนการมาพบเจอกันในยามค่ำคืน เนื่องจากมีความสะดวกและง่ายต่อการติดต่อ		
4. อดีต : การเกี่ยวพาราสีของชายหนุ่มชาวไทยจะมีการเล่นดนตรี เช่น เล่นปี่ เล่นแคน หรือกระจับปี่ เพื่อเป็น สื่อที่มีความหมายและรู้กันระหว่างหนุ่มสาว ปัจจุบัน : การเกี่ยวพาราสีด้วยการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชายหนุ่มชาวไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเป็นการ เล่นกีตาร์ หรืออาจเป็นการพูดคุยโดยตรงแทนการสื่อสารด้วยการใช้ดนตรี	$\chi^2 = .861$ Sig = .353	$\chi^2 = 3.337$ Sig = .068
5. อดีต : ชาวผู้ไทยนอกจากจะใช้ถ้อยคำหยอกล้อกันตามประสาคนรักแล้ว ยังมีการใช้บทกลอนที่เป็นปฏิภาณ โวหารเกี่ยวพาราสีที่เรียกว่า “ผญา” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันไม่มีการใช้ “ผญา” พูดคุยตอบโต้กันแล้ว โดยมากจะเป็นการพูดคุยกันโดยตรง	$\chi^2 = .080$ Sig = .778	$\chi^2 = .531$ Sig = .466

จากตาราง 26 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเกี่ยวพาราสีไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเกี่ยวพาราสีของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ผู้ไทย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม ตาราง 27 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
-----------------	-------------------------	-----------------------------------

<p>6. อดีต : เมื่อชายหญิงชาวไทยมีความรักใคร่ต่อกัน และปรารถนาจะแต่งงานเป็นคู่ครองกันแล้ว ฝ่ายชายจะบอกพ่อแม่ของตนเพื่อให้ส่งผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และรู้จักกับพ่อแม่ครอบครัวของฝ่ายหญิง ไปพุดจา ทาบทาม</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันก็มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับในอดีต</p>	<p>$\chi^2 = 2.477$ Sig = .116</p>	<p>$\chi^2 = .950$ Sig = .330</p>
<p>7. อดีต : ก่อนที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะทาบทามเพื่อการสู่ขอซึ่งกันและกัน ญาติผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะสืบข่าวหาข้อมูล เช่น ลักษณะนิสัย ฐานะ พี่น้อง การศึกษา การบวชเรียน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันการสืบประวัติของทั้งสองฝ่ายจะไม่เคร่งครัดเหมือนในอดีต ถ้าหากชาย - หญิงรักใคร่กันก็จะทำการสู่ขอกันเลย</p>	<p>$\chi^2 = .461$ Sig = .497</p>	<p>$\chi^2 = .115$ Sig = .735</p>

จากตาราง 27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการทาบทามไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการทาบทามของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ชาวไทย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการโอม

ตาราง 28 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการโอม

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
<p>8. อดีต : การโอมสาว คือ การทำความตกลงระหว่างผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงและผู้ใหญ่ของฝ่ายชายในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของกลุ่มสมรส สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะดีจะตกลงเรื่องการปลูกเรือนหอและ</p>	<p>$\chi^2 = .021$ Sig = .884</p>	<p>$\chi^2 = .059$ Sig = .808</p>

กำหนดวันแต่งงาน ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังมีการโหมสาวเช่นเดียวกับในอดีต		
9. อดีต : ไขคำปาก ชาวผู้ไทยนิยมจัดหมากพลูใส่ภาชนะเงิน พานตกแต่งอย่างดี เรียกหมากพลูนี้ว่า “พลูไขปากหมากไขคอ” และเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อให้พ่อลำนนำไปมอบให้ลูกตาพาว้าวผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงไม่รังเกียจก็จะมารับหมากพลูแจกกันกินทันที ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .415$ Sig = .519	$\chi^2 = 1.981$ Sig = .159
10. อดีต : ในการสู่ขอของชาวผู้ไทยจะใช้คำผญาในการเจรจา เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และหาคำที่เป็นสิริมงคลมาพูดจาหวานล่อมให้อีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ปัจจุบัน : ในปัจจุบันไม่มีการใช้คำผญาในขั้นตอนนี้แล้ว	$\chi^2 = .094$ Sig = .759	$\chi^2 = .542$ Sig = .462
11. อดีต : ชาวผู้ไทยมีความเชื่อและยึดถือเป็นประเพณีบางประการ คือ ถ้าหากมีการหมั้นน้องสาวในกรณีที่พี่สาวยังไม่มีครอบครัว จะต้องนำเงินจำนวนหนึ่งมาผูกแขนรับขวัญพี่สาวด้วย เพื่อมิให้พี่สาวเสียชีวิตกว่าจะต้องครองตนเป็นโสดตลอดไป ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .082$ Sig = .775	$\chi^2 = .160$ Sig = .690
12. อดีต : ตกลงค่าสินสอด เงินค่าสินสอดนั้นเป็นการยากที่จะทราบได้แน่นอน ขึ้นอยู่กับยุคสมัยหนึ่ง ๆ ฐานะของฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ เมื่อตกลงกันแล้วฝ่ายหญิงจะยึดเงินค่าสินสอดทองหมั้นไว้ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .1.095$ Sig = .295	$\chi^2 = .021$ Sig = .884
13. อดีต : การตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านฝ่ายใด โดยธรรมเนียมภาคอีสานเจ้าบ่าวต้องไปอยู่กินบ้านเจ้าสาวคงมีภายิตวา “เอาลูกเขมาเลี้ยงพ่อแม่ ปานได้ข้าวมาใส่เกล้าใส่เขย ถ้าเอาลูกสะใภ้มาเลี้ยงปู่เลี้ยงย่า ปานเอาผีหามาใส่เฮือนใส่ชาน”	$\chi^2 = .376$ Sig = .540	$\chi^2 = .886$ Sig = .347

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้		
14. อดีต : นัดวันแต่งงาน ชาวผู้ไทยนิยมแต่งงานในเดือนที่เป็นเลขคู่ เช่น เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 8 ข้างขึ้น ในช่วงเข้าพรรษาไม่นิยมแต่งงาน และมาเริ่มอีกเดือน 12 ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = 1.095$ Sig = .295	$\chi^2 = 3.622$ Sig = .057
15. อดีต : ชาวผู้ไทยจะให้ผู้ที่มีความรู้ทางโหราศาสตร์ เป็นผู้หาวันที่ดีที่สุด เช่น หมอสูด หมอคู เจ้าอาวาส ญาติผู้ใหญ่ เพื่อขอฤกษ์แต่งงาน ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .088$ Sig = .767	$\chi^2 = 1.449$ Sig = .229

จากตาราง 28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการโอมไม่แตกต่างกัน
เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการโอมของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ผู้ไทย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นขึ้นเตรียมการ
ตาราง 29 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นขึ้นเตรียมการ

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
16. อดีต : การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ชาวผู้ไทยมีการนับถือหรือญาติกันอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงเวลาที่จะมี งานสำคัญเกิดขึ้น จึงถือเป็นเรื่องจำเป็นในการบอกกล่าว ปัจจุบัน : ในปัจจุบันนอกจากการบอกกล่าวด้วยวาจาแล้วนั้น ยังมีการมอบบัตรเชิญให้ญาติมาร่วมเป็นสักขีพยาน	$\chi^2 = .602$ Sig = .438	$\chi^2 = .247$ Sig = .619

<p>ในพิธีด้วย</p>		
<p>17. อดีต : การเตรียมข้าวปลาอาหาร การเตรียมอาหารของชาวผู้ไทยนั้นนอกจากจะเตรียมเพื่อเลี้ยงคนแล้วจะต้องมีการเตรียมเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษของตนเองด้วย อาหารที่เลี้ยงผีชาวผู้ไทยเรียกว่า “พาหวาน” อาหารจะประกอบไปด้วย ข้าว เหลือ น้ำตาล</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่</p>	<p>$\chi^2 = .770$ Sig = .380</p>	<p>$\chi^2 = .019$ Sig = .889</p>
<p>18. อดีต : การเตรียมหาพ่อล่อม เป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในการไปโอมสาวนี้พ่อล่อมจะต้องเป็นผู้นำผู้ใหญ่ฝ่ายชายไป และเป็นผู้ดำเนินการโอมสาวทั้งหมด คนที่จะเป็นพ่อล่อมนั้นจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ มีภรรยาคนเดียว เป็นสามีภรรยาที่ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คู่บ่าวสาวได้ เป็นที่นับถือและศรัทธาของชาวบ้านโดยทั่วไป และมีอายุห่างจากคนที่จะมาเป็นลูกล่อมพอที่จะเป็นพ่อลูกกันได้โดยไม่น่าเกลียด</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่</p>	<p>$\chi^2 = 2.477$ Sig = .116</p>	<p>$\chi^2 = .950$ Sig = .330</p>
<p>19. อดีต : การเสี่ยงทายผู้ถูกทาบตามจะเสี่ยงทายด้วยวิธีการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่า ถ้าการรับหนุ่มคนนี้เป็นลูกล่อมแล้วจะเป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว ก็ขอให้เข้าฝันในทางที่ดี แต่ถ้าการรับไว้เป็นลูกล่อมจะไม่เป็นสิริมงคลให้ฝันไม่ดี การรับลูกล่อมก็จะตัดสินใจตามความฝัน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่</p>	<p>$\chi^2 = .742$ Sig = .389</p>	<p>$\chi^2 = .013$ Sig = .908</p>
<p>20. อดีต : การโอมสาวนี้จะมีการตกลงค่าสินสอดทองหมั้นกัน ค่าสินสอดจะเป็นเงิน ส่วนของหมั้นอาจจะเป็นสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย นำมาให้ฝ่ายหญิงเป็นเครื่องประกันว่าฝ่ายชายจะไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ฝ่ายหญิงเสียหาย การจะเรียกค่าสินสอดทองหมั้นนี้ชาวผู้ไทยจะมีการ “เน่งฮืด” เสียก่อน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่ แต่ในปัจจุบันไม่นิยมนำสัตว์เลี้ยงไปหมั้นแต่จะเน้นเป็นเงินหรือทอง</p>	<p>$\chi^2 = 1.430$ Sig = .232</p>	<p>$\chi^2 = 3.989$ Sig = .046</p>

<p>21. อดีต : หลังจากเน่งสืดคองแล้วฝ่ายชายต้องเตรียมสร้างเรือนหอหรือ “เฮินชู” ที่บ้านพ่อเต่าแม่เต่า (พ่อตาแม่ยาย) ถ้าไม่สร้างเฮินชูแต่ละจะอยู่ร่วมบ้านกับพ่อเต่าแม่เต่าก็จะมี การ “ซื้อห้อง” เพื่อเป็นเรือนหอ</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันจะไม่มีขั้นตอนนี้แล้ว</p>	<p>$\chi^2 = .263$ Sig = .608</p>	<p>$\chi^2 = 1.540$ Sig = .215</p>
<p>22. อดีต : วันในการจะจัดปะชุนั้นจะไม่นิยมให้เป็นวันเดียวกับวันโอม จะทิ้งช่วงไว้สักกระยะหนึ่ง อาจจะเป็น 4 – 5 เดือน หรือมากกว่านั้น เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายมีการเตรียมตัว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่</p>	<p>$\chi^2 = .147$ Sig = .701</p>	<p>$\chi^2 = .000$ Sig = 1.000</p>
<p>23. อดีต : การเตรียมตัวของฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมทำเครื่องสมมา เตรียมที่นอน การเตรียมหมอสูตรขวัญ การเตรียมน้ำหรือขวดน้ำ การเตรียมไขไก่ การเตรียมสีเทียน การเตรียมใบดอกกรัก</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันเครื่องสมมาส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจะจัดซื้อมากกว่าการทำด้วยตนเอง แต่ยังคงประกอบยังครอบถ้วนเช่นเดิม</p>	<p>$\chi^2 = .147$ Sig = .701</p>	<p>$\chi^2 = .000$ Sig = 1.000</p>
<p>24. อดีต : การเตรียมการของฝ่ายชายต้องเตรียมดังต่อไปนี้ คือ การเตรียมสร้างเฮินชู การเตรียมการซื้อห้อง ซื้อบันได การเตรียมหาพ่อล่าม การเตรียมพาขวัญ การเตรียมดอกไม้เพื่อประดับพาขวัญ การเตรียมฝ่ายผูกแขน การเตรียมข้าวต้มมัด การเตรียมพาค้าว การเตรียมบอกกล่าวญาติพี่น้อง</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันนอกจากการเตรียมสร้างเฮินชู การเตรียมการซื้อห้อง ซื้อบันได แล้วนั้นส่วนอื่น ๆ ยังคงมีเช่นเดิม</p>	<p>$\chi^2 = .066$ Sig = .797</p>	<p>$\chi^2 = .409$ Sig = .522</p>
<p>25. อดีต : การเตรียมการทำเครื่องสมมาญาติฝ่ายชายนั้นฝ่ายหญิงจะต้องสืบมาให้แน่ชัดว่าญาติของฝ่ายชายที่จะต้องสมมานั้นมีใครบ้าง จำนวนเท่าใด จะได้เตรียมและจัดไว้ให้ถูกต้อง สิ่งของที่ต้องสมมานั้นก็ขึ้นอยู่กับฐานะของฝ่ายหญิงอีกเช่นกัน ถ้าฝ่ายหญิงฐานะดีก็จะมีของสมมา มาก</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่</p>	<p>$\chi^2 = .828$ Sig = .363</p>	<p>$\chi^2 = 3.337$ Sig = .068</p>

<p>26. อดีต : การจัดของเพื่อสมมาญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายนั้นจะสมมาไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่ว่าเป็นญาติที่ใกล้ชิดและสนิทสนมมากน้อยเพียงใด การจัดเครื่องสมมาส่วนมากมักจะจัดไว้เป็นชุด ๆ</p> <p>ชุดของพ่อแม่ฝ่ายชาย จะจัดที่นอน หมอน ผ้าห่มนวม ผ้าห่มเหยียบ ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพรหรือผ้าแพรวา และดอกไม้รูปเทียน</p> <p>ชุดของลูกป้า ไม่ว่าจะเส้นทางพ่อหรือทางแม่ จะจัดไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ ที่นอน หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพร ผ้าขาวม้า หรือผ้าห่ม หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพร ผ้าขาวม้า</p> <p>ชุดของป้าตายาย ถ้าเป็นฝ่ายชายนั้นยังมีป้าตายายที่มีชีวิตอยู่ ฝ่ายหญิงจะต้องจัดไว้เพื่อเป็นชุด คือ ถ้าเป็นป้าตา จะให้ผ้าโสร่ง ผ้าห่มนวม ถ้าเป็นย่า ยาย ก็จะจัดผ้าซิ่น ผ้าแพร หรือผ้าแพรวาและผ้าห่มนวมให้ชุดสำหรับพี่สาวพี่ชายของฝ่ายชาย ถ้าฝ่ายชายมีพี่สาว พี่ชาย ก็จะจัดให้ซึ่งส่วนมากถ้าเป็นพี่สาวจะจัดผ้าซิ่น กับหมอน แต่ถ้าเป็นพี่ชายจะจัดผ้าขาวม้าและหมอน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.586$ Sig = .208</p>	<p>$\chi^2 = 1.891$ Sig = .169</p>
<p>27. อดีต : เตรียมที่นอน หมอน มุ้ง สำหรับหนุ่มสาว ในชุดนี้จะมีหมอน 2 ใบ ที่นอนพับได้หรือที่นอนเล็ก 2 ที่ มุ้ง 1 หลัง เสื้อ 1 ผืน สิ่งของพวกนี้จะเป็นของใช้ส่วนตัวของหนุ่มสาว หรือคู่สามี - ภรรยา หลังจากการจัดงานปะชูไปแล้ว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = .907$ Sig = .341</p>	<p>$\chi^2 = 3.880$ Sig = .049</p>
<p>28. อดีต : หมอสูตรขวัญ (ผู้ไทยเรียกว่า “หมอสูตรหวัน”) เมื่อใกล้วันนัดที่จะทำปะชูแล้ว ญาติผู้ใหญ่จะต้องหาดอกไม้รูปเทียนไปบอกกล่าวหมอสูตร เพื่อให้มาสูตรขวัญให้กับคู่บ่าวสาวในวันนั้น</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = .352$ Sig = .553</p>	<p>$\chi^2 = 1.263$ Sig = .261</p>
<p>29. อดีต : กาน้ำหรือขวดน้ำ ถ้าเป็นกาน้ำนั้นจะมีที่สำหรับหิ้วได้ แต่ถ้าเป็นขวดน้ำจะต้องหาที่รองรับเพื่อใช้หิ้ว</p>	<p>$\chi^2 = .220$</p>	<p>$\chi^2 = .613$</p>

<p>ในวันประชุม น้ำในกาน้ำนั้นจะไว้ใช้ดื่มหลังจากป้อนข้าวคู่บ่าวสาว ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>Sig = .639</p>	<p>Sig = .434</p>
<p>30. อดีต : "ไขไก่" สำหรับถือไปพร้อมกับกาน้ำ ความหมายของไขฟองนี้ก็คือที่ดูชิมเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะเข้าพิธีปะชูกับเจ้าบ่าว ไขนี้เจ้าสาวจะต้องนำไปวางไว้ที่ใดที่หนึ่งที่เห็นสมควร ก่อนที่จะเข้าพาวัวคู่กับเจ้าบ่าว ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 2.477$ Sig = .116</p>	<p>$\chi^2 = 4.362$ Sig = .037</p>
<p>31. อดีต : การเตรียมการสีเทียน เพื่อนำไปเป็นเครื่องสมมาแขกที่มาช่วยงานประชุม การสีเทียนนี้จะทำใส่เทียนก่อน โดยการนำเอาฝ้ายที่เช็ดเป็นป็นเป็นเส้นแล้ว ทำให้เป็นใจเล็ก ๆ ขนาดเท่าเทียนเล่มเล็กที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป ขนาดยาวเส้นละประมาณ 1.5 เมตร แล้วนำขี้ผึ้งที่ลนไปอ่อน ๆ ของที่จะนำมาหุ้มใจฝ้ายที่เตรียมไว้แล้ว วิธีทำจะทำใจฝ้ายไปผูกไว้ แล้วคนหนึ่งต้องดึงปลายฝ้ายอีกด้านที่ไม่ได้ผูกไว้ แล้วอีกคนหนึ่งนำขี้ผึ้งที่ลนไฟให้อ่อนแล้วมาสีเข้ากับใจฝ้ายที่เตรียมไว้ สีเทียนนี้จะทำมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .744$ Sig = .388</p>	<p>$\chi^2 = .296$ Sig = .586</p>
<p>32. อดีต : การเตรียมใบดอกกรัก ใบดอกกรักนี้จะเตรียมก่อนงานวันประชุมเพียง 1 วัน เพราะถ้าเตรียมไว้นานกว่านั้นจะเหี่ยว ใบดอกกรักจะเตรียมไว้สำหรับสมมาแขกที่มาช่วยงานประชุมคู่กับเทียนที่สีไว้ โดยจะพันใบดอกกรัก 2 ใบ กับเทียนที่ตัดยาวขนาดเทียนเล็กตามท้องตลาด แล้วใช้ฝ้ายมัดติดกันทำจำนวนประมาณเท่ากับคนที่จะมาช่วยงาน ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 3.660$ Sig = .056</p>	<p>$\chi^2 = 3.509$ Sig = .061</p>
<p>33. อดีต : การสร้างเรือนหอ ซึ่งผู้ไทยจะเรียกว่า "เฮินชู" จะต้องเตรียมไว้พร้อมที่จะปลูกสร้างให้ทันกับวันงาน โดยการขอความร่วมมือจากญาติพี่น้องช่วยกันทำ ลักษณะของบ้านจะเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ใต้ถุนสูง ในสมัยที่ผ่านมามะม่วงด้วยหญ้าที่นำมาสาน เรียกว่า "ไผหญ้า" ทำเป็นชานยื่นออกมาพอเป็นที่ตั้งคุ่มน้ำดื่มน้ำใช้ และที่ทำคร่าว</p>	<p>$\chi^2 = 1.607$ Sig = .205</p>	<p>$\chi^2 = .935$ Sig = .334</p>

<p>บันไดเป็นขั้น ๆ ปีนขึ้นสู่ตัวบ้าน ปัจจุบัน : ในขั้นตอนนี้ไม่มีในพิธีแล้ว</p>		
<p>34. อดีต : กรณีที่ไม่สร้างเฮนชูนั้น ถ้าฝ่ายชายจะไปอยู่ที่บ้านฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเงินไปซื้อบันได และซื้อห้องที่บ้านพ่อเต่าแม่เต่า (พ่อตาแม่ยาย) โดยทำพิธีซื้อในวันทำพิธีปะชู บันไดซื้อ 3 บาท ห้องนอนซื้อ 6 บาท ปัจจุบัน : ในขั้นตอนนี้ไม่มีในพิธีแล้ว</p>	<p>$\chi^2 = .461$ Sig = .497</p>	<p>$\chi^2 = .318$ Sig = .573</p>
<p>35. อดีต : การเตรียมพาวัว ผู้ไทยเรียกว่า “พาวัววัน” โดยใช้ใบตองมาเย็บใส่พานการทำพาวัวนี้จะต้องเตรียมล่วงหน้า 1 วัน ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = .215$ Sig = .643</p>	<p>$\chi^2 = .601$ Sig = .438</p>
<p>36. อดีต : ดอกไม้ประดับพาวัว ส่วนมากจะหาดอกรัก เพราะถือเอาเสียงของคำว่า “รัก” เป็นสิริมงคลนั่นเอง แต่ถ้าหาไม่ได้ก็จะหาดอกบานไม่รู้โรย เอามาร้อยเป็นช่อใช้ไม้ไผ่มาเหลาเป็นเส้นเล็ก ๆ หรือใช้ทางมะพร้าวเสียบดอกรักไว้เป็นช่อ ๆ ละประมาณ 6 – 7 ดอก ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = 2.477$ Sig = .116</p>	<p>$\chi^2 = .174$ Sig = .676</p>
<p>37. อดีต : ฝ่ายผูกแขน จะทำเป็นเส้นเล็ก ๆ ไว้โดยนำไปเกี่ยวไว้กับก้านมะยมแล้วนำไปเสียบไว้เหมือนกับช่อดอกรัก ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.020$ Sig = .313</p>	<p>$\chi^2 = .224$ Sig = .877</p>
<p>38. อดีต : ข้าวต้มมัด ฝ่ายที่ปั่นเป็นเส้นแล้ว 1 ฟอย เหล้า 1 ขวด ไก่ต้มสุก 1 ตัว ใส่ลงไปในพาวัว ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.672$ Sig = .196</p>	<p>$\chi^2 = .362$ Sig = .547</p>
<p>39. อดีต : พาวัว จะมีถ้วยเป็นข้าวสาร ถ้วยเกลือ ถ้วยลาบ เตรียมไว้เพื่อป้อนข้าวป่าวสาว หลังจากสูตรพาวัวเรียบร้อยแล้ว</p>	<p>$\chi^2 = 3.982$ Sig = .046</p>	<p>$\chi^2 = .694$ Sig = .405</p>

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้		
---	--	--

จากตาราง 29 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อขั้นเตรียมการไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 20. ในอดีตการโอมสาวนี่จะมีการตกลงค่าสินสอดทองหมั้นกัน ค่าสินสอดจะเป็นเงิน ส่วนของหมั้นอาจจะเป็นสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย นำมาให้ฝ่ายหญิงเป็นเครื่องประกันว่าฝ่ายชายจะไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ฝ่ายหญิงเสียหาย การจะเรียกค่าสินสอดทองหมั้นนี้ชาวผู้ไทยจะมีการ “เน่งฮีต” เสียก่อน แต่ในปัจจุบันยังมีพิธีการเดิมนี้อยู่ แต่ในปัจจุบันไม่นิยมนำสัตว์เลี้ยงไปหมั้นแต่จะเน้นเป็นเงินหรือทอง ข้อ 27. ในอดีตจะต้องเตรียมที่นอน หมอน มุ้ง สำหรับหนุ่มสาว ในชุดนี้จะมีหมอน 2 ใบ ที่นอนพับได้หรือที่นอนเล็ก 2 ที่ มุ้ง 1 หลัง เสื้อ 1 ผืน สิ่งของพวกนี้จะเป็นของใช้ส่วนตัวของหนุ่มสาว หรือคู่สามี – ภรรยา หลังจากการจัดงานปะชูไปแล้ว และในปัจจุบันก็ยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ และข้อ 30. ในอดีตต้องมีขี้ไก่ สำหรับถือไปพร้อมกับกาน้ำ ความหมายของไข่ฟองนี้ก็คือที่คู่ช้มีเอาสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะเข้าพิธีปะชูกับเจ้าบ่าว ไข่นี้เจ้าสาวจะต้องนำไปวางไว้ที่ใดที่หนึ่งที่เห็นสมควร ก่อนที่จะเข้าพาขวัญกับเจ้าบ่าว และในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อขั้นเตรียมการของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ผู้ไทย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 39. ในอดีตพาช้าว จะมีถ้วยเป็นข้าวสาร ถ้วยเกลือ ถ้วยลาบ เตรียมไว้เพื่อป้อนข้าวบ่าวสาว หลังจากสูตรขวัญเรียบร้อยแล้ว และในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นเอ็ดปะซู (การแต่งงาน)

ตาราง 30 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นเอ็ดปะซู (การแต่งงาน)

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับ การศึกษา)
40. อดีต : การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว เมื่อได้ฤกษ์แล้วขบวนขันหมากก็เริ่มออกจากบ้านฝ่ายชาย โดยการนำของพ่อล่าม สิ่งที่นำติดตัวไปด้วยนั้นพ่อล่ามจะสะพายย่าม 1 ใบ ตะปู 1 ดอก จีบหมาก จีบพลู ค้อนตีตะปู ดาบ เจ้าบ่าวจะต้องถือไข่มือ ซ้าย มือขวาถือกาน้ำ สำหรับไข่มือนำไปถึงที่ที่ที่เหมาะสม (ที่ที่เหมาะสมหมายถึงที่ที่คิดว่าเป็นที่ที่จะให้ความร่มรื่นอยู่เย็นเป็น สุขแก่สิ่งมีชีวิตได้) จะต้องเอาไข่มือไปวางไว้ ไข่มือนี้มีความหมายว่าได้ดูชิมเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งชั่วร้ายออกจากตัวคนของผู้ชายที่เป็น เจ้าบ่าวออกหมดก่อนที่จะไปเข้าพาววิญญาทำพิธีปะซู ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .074$ Sig = .786	$\chi^2 = .113$ Sig = .737
41. อดีต : การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องเข้าบ้านและขึ้นบ้านทางทิศตะวันตกหรือทิศใต้ แต่ไม่ใช่ว่าจะ ขึ้นไปบนบ้านได้เลยในทันทีทันใด เพราะข้างบนหัวบันไดนั้นจะมีเต่าแก่ของฝ่ายหญิงยืนขวางบันไดอยู่ ฝ่ายเต่าแก่และล่าม ฝ่ายชายจะต้องมีการเจรจาขอขึ้นบ้าน ฝ่ายหญิงจะเรียนค่าผ่านประตูขึ้นบันได ค่าขึ้นบ้านในจุดนี้จะเป็นหล้ามากกว่าอย่างอื่น ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .046$ Sig = .830	$\chi^2 = .970$ Sig = .325
42. อดีต : การล้างเท้าเขย หลังจากเรียกค่าขึ้นบ้านแล้ว คนอื่น ๆ ที่มากับขบวนจะพากันเดินขึ้นไปบนบ้านได้เลย แต่เจ้าบ่าว จะต้องผ่านการล้างเท้าจากญาติพี่น้องของฝ่ายเจ้าสาวเสียก่อน การล้างเท้านี้มีความเชื่อว่าล้างเอาสิ่งที่ไม่ดี สิ่งสกปรกออกจาก	$\chi^2 =$ 3765	$\chi^2 = .068$ Sig = .794

<p>ตัวของฝ่ายชายก่อนที่จะก้าวขึ้นไปบ้าน น้ำที่นำมาล้างเท้านี้จะเป็นน้ำอบน้ำหอม ที่นำมาจากของหอม เช่น การฝนขมิ้นผสมกับน้ำ หรือการเอาแป้งลงผสมกับน้ำ ฝ่ายชายจะขึ้นบนก้อนหิน (ผู้ไทยเรียกว่า “หินลับ” เพราะเป็นหินก้อนใหญ่ ๆ ซึ่งชาวผู้ไทยมักจะมีไว้ใช้ลับมีดหรือฝนมีดไว้ใช้ในครัวเรือน) มีใบตอง ใบยอหรือใบตุมรองไว้อีกทีหนึ่ง เมื่อเสร็จพิธีการล้างเท้าแล้วจึงตามขบวนขึ้นไปบนบ้าน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>Sig = .382</p>	
<p>43. อดีต : การปูที่นอน ฝ่ายพ่อล่ำก็จะไปที่ห้องของบ่าวสาว แล้วเลือกที่เหมาะ ๆ ตอกตะปูห้อยยามและคาบไว้ ส่วนทางแม่ล่ำก็จะนำขบวนที่ถือเครื่องนอนไปปูที่นอน คนที่จะช่วยในการปูที่นอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีสามีไม่เป็นแม่ร้างหรือแม่ม้ายแต่อย่างใด ครอบครัวจะต้องอยู่เย็นเป็นสุข เพื่อให้เป็นเคล็ดสำหรับคู่สามีภรรยาใหม่นี้</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .004$ Sig = .947</p>	<p>$\chi^2 = 3.509$ Sig = .068</p>
<p>44. อดีต : การผูกแขนพี่สาวเจ้าสาวและการผูกแขนเจ้าสาว ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าพวงวัญร่วมกับเจ้าบ่าว ถ้าฝ่ายเจ้าสาวมีพี่สาวที่ยังไม่ได้แต่งงานทางญาติ ๆ จะต้องมีการผูกแขนให้พี่สาวเจ้าสาวก่อน เพราะการที่น้องสาวแต่งงานก่อนถือว่าการผิดประเพณี ทำให้คนที่เป็พี่ขวัญหนีดีฝ่อ จึงมีการแก้ไขโดยการผูกแขนเป็นการปลอบขวัญไว้ก่อน และเพื่อการเป็นสิริมงคลไม่ให้น้องสาวข่มขวัญพี่สาว เมื่อผูกแขนให้พี่สาวเรียบร้อยแล้วก็จะทำการผูกแขนให้ตัวเจ้าสาว ผู้ผูกจะเป็นพ่อ แม่ พี่ น้องญาติ ๆ การผูกแขนเจ้าสาวนี้เป็นการผูกเพื่ออบรมสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการทำปะชูแล้ว นอกจากการอบรมสั่งสอนแล้วยังเป็นการผูกเพื่อความเป็นสิริมงคล</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 =$ 4.581 Sig = .032</p>	<p>$\chi^2 = 4.635$ Sig = .031</p>
<p>45. อดีต : การมอบค่าทองหรือค่าสินสอด การมอบค่าทองหรือค่าสินสอดนี้จะกระทำต่อหน้าลูกตาทั้งสองฝ่าย เพื่อไม่มีปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 =$ 2.466 Sig =</p>	<p>$\chi^2 = .289$ Sig = .591</p>

	.116	
<p>46. อดีต : การนำเจ้าสาวสู่พวงวัญ จะต่อเนื่องมาจากการมอบค่าดองค่าสินสอด การนำเจ้าสาวออกจากห้องไปสู่พวงวัญนั้น ผู้ทำหน้าที่ไปรับออกมาคือแม่ลำนั่นเอง การออกจากห้องนั้นเจ้าสาวจะถือกาน้ำและไข่ 1 ฟอง เหมือนกับเจ้าบ่าว ไข่นั้น จะต้องหาที่ซ่อนหรือที่วางก่อนจะถึงพวงวัญ ความเชื่อเกี่ยวกับไข่ฟองนั้นก็เหมือนกับฝ่ายชาย คือเชื่อว่าไข่ฟองนั้นจะดูแลที่ไม่ดีไม่งามออกจากร่างกายของเจ้าสาว ก่อนที่จะไปนั่งร่วมพวงวัญกับเจ้าบ่าว แม่ลำนจะเป็นผู้ที่จูงมือเจ้าสาวเดินออกจากห้อง แล้วนำไปนั่งล้อมพวงวัญโดยนั่งทางซ้ายมือของฝ่ายชายที่นั่งรออยู่ก่อนแล้ว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	$\chi^2 = .504$ Sig = .478	$\chi^2 = .922$ Sig = .337
<p>47. อดีต : การสู่ขวัญ เมื่อพร้อมแล้วจะมีการสู่ขวัญคู่บ่าวสาว โดยเริ่มจากการผูกแขนให้แก้หมอสู่ขวัญเสียก่อน โดยผู้เฒ่าผู้แก่ฝ่ายใดก็ได้ผูกแขนให้หมอสู่ขวัญ ต่อจากนั้นแล้วหมอสู่ขวัญจะเริ่มโดยการจุดธูปไหว้ครูของหมอสู่ขวัญก่อน แล้วต่อด้วยการไหว้พระ การสู่ขวัญนั้นต้องใช้เวลาานเพราะข้อความที่ใช้นั้นยาวมาก บ่าวสาวจะต้องนั่งพับเพียบพนมมือ ในระหว่างการสู่ขวัญนั้นจะมีการเรียกขวัญด้วยในบางช่วง</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ เพียงแต่หมอสู่ขวัญจะสู่ขวัญสั้นลงตัดเอาเนื้อหาที่สำคัญ ๆ บางตอนเท่านั้น เพื่อกระชับเวลา</p>	$\chi^2 = .153$ Sig = .696	$\chi^2 = .686$ Sig = .408
<p>48. อดีต : การผูกข้อต่อแขน หลังจากสู่ขวัญเสร็จแล้วจะมีการผูกแขนเอาเขยเอาสะใภ้กัน ญาติ ๆ แต่ละฝ่ายจะผูกแขน การผูกแขนจะผูกไปพร้อมกับคำอวยพรให้อยู่เย็น เป็นการอวยพรให้ความเป็นสิริมงคลเกิดแก่คู่บ่าวสาว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	$\chi^2 = .095$ Sig = .757	$\chi^2 = 0.32$ Sig = .858
<p>49. อดีต : การจ้ำหวน คือ การดูไข่ การดูกระดูกกลางไก่อ เมื่อผูกข้อต่อแขนกันเรียบร้อยแล้ว หมอสู่ขวัญจะทำการจ้ำหวนให้กับคู่</p>	$\chi^2 = 1.672$	$\chi^2 = .362$

<p>บ่าวสาว การจำหวนนั้นหอมสูตรจะปั้นข้าวเหนียว 1 ปั้น ไข่ 1 ฟอง หรือข้าวเหนียวกับไก่ต้มสุก ทำให้เป็นก้อนพอคำแล้วนำไปใส่มือให้คู่บ่าวสาวสลับกันไปมา พร้อมกับพูดอวยพรให้มีความสุข</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>Sig = .196</p>	<p>Sig = .547</p>
<p>50. อดีต : เมื่อการจำหวนเรียบร้อยไปแล้ว ล่ามหรือหอมสูตรนำเอาหัวไก่ตัวที่นำมาจำ หวนออกมาแล้วจะถอดเอากระดูกอ่อนเส้นเล็ก ๆ ออกมาแล้วจะทำนายทายทักอนาคตของบ่าวสาวว่า จะอยู่ด้วยกันด้วยความสุขหรือมีอุปสรรค ถ้ากระดูกคางไก่เป็นเส้นเล็ก ๆ นั้น ปลายมันงอลงข้างล่างทั้ง 2 เส้น เจ้าโคตรหรือเต่าแก่ที่ช่วยกันจะทำนายว่าหนุ่มสาวทั้ง 2 คน จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ถ้ากระดูกคางไก่ทั้ง 2 เส้น มันงอไม่สวยหรือมันงอในลักษณะอื่น ๆ แล้วการทำนายทายทักจะออกในลักษณะที่ตรงข้าม เมื่อกระดูกไก่เสร็จเรียบร้อยแล้วจะหันมาดูไข่ไก่ต้มกัน โดยให้ใครก็ได้ปลอกเปลือกไข่ต้มออกเพื่อดูจอมขวัญของไข่ (วงแหวนของไข่ต้มนั่นเอง) ว่าอยู่ในลักษณะใด</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.020$ Sig = .313</p>	<p>$\chi^2 = 2.907$ Sig = .088</p>
<p>51. อดีต : การป้อนข้าวพาวัวให้บ่าวสาว หลังจากผูกแขนและจำหวนเรียบร้อยแล้ว จะมีการ “ป้อนข้าวไข่นอย” ให้บ่าวสาว ผู้ป้อนข้าวคือพ่อล่ามใช้ไข่ต้มที่ทำนายทายทักอนาคตให้เส้นผมของผู้หญิงผ่าครึ่งไข่ต้ม (ที่ใช้เส้นผมผ้านั้นเพื่อความเรียบของผิวไข่) ปั้นข้าวเหนียวพอคำแล้วเอาไข่ผ่าครึ่งซีกใส่ การป้อนพ่อล่ามจะนั่งตรงหน้าบ่าวสาวแล้วผู้ชายจะนั่งอยู่ทางซ้ายมือของพ่อล่าม ส่วนหญิงจะนั่งอยู่ทางขวามือ แต่การป้อนนั้นมีคำกล่าวไว้ว่า “มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง” ฉะนั้นการป้อนนี้พ่อล่ามจึงต้องไข่มือเพื่อให้มือขวาป้อนไข่อ้าย มือซ้ายป้อนไข่นาง จากนั้นก็จะนำข้าวเหนียวมาจิ้มเกลือกับข้าวสาวที่เตรียมไว้แล้วมีคำสั่งสอนคู่บ่าวสาวไปด้วยในตัว หลังจากนั้นก็จะเป็นการดื่มน้ำร่วมกัน เป็นอันว่าเสร็จพิธีป้อนข้าว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.592$ Sig = .207</p>	<p>$\chi^2 = .694$ Sig = .405</p>
<p>52. อดีต : การเขียนเขย การเขียนเขยหมายถึงการอบรมสั่งสอนผู้ที่จะมาเป็นเขย โดยเจ้าลูกตาพาวัวฝ่ายหญิงเป็นผู้เขียน และพ่อล่ามเป็นผู้รับเขียนแทนตัวผู้เป็นเขย</p>	<p>$\chi^2 = .781$ Sig =</p>	<p>$\chi^2 = .049$ Sig = .824</p>

<p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>.377</p>	
<p>53. อดีต : การสมมา การสมมานี้ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามจะต้องมีดอกไม้รูปเทียนเป็นองค์ประกอบจะขาดเสียไม่ได้ ผู้รับสมมาเองก็ต้องให้เงินเป็นค่าตอบแทน สิ่งของที่นำมาสมมาเป็นการรับไหว้ เงินเหล่านี้จะนำไปเป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวเมีย</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .825$ Sig = .364</p>	<p>$\chi^2 = .970$ Sig = .325</p>
<p>54. อดีต : การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาข้าวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นหมายถึงการเลี้ยงคนที่มีศักดิ์เป็นเขยของตระกูลนี้ มากินข้าวพร้อมกัน เขยในที่นี้หมายถึงลูกเขย หลานเขยของตระกูล การกินข้าวนี้จะเป็นการกินพอเป็นพิธีหรือจะกินจนอ้มเลยก็ได้</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 3.982$ Sig = .04</p>	<p>$\chi^2 = .694$ Sig = .405</p>
<p>55. อดีต : การไปเหยียบบ้านปู่บ้านย่าของสะใภ้ เมื่อเสร็จจากการเลี้ยงข้าวเขย ญาติ ๆ ฝ่ายหญิงจะเตรียมตัวพาสะใภ้ไปเหยียบบ้านปู่บ้านย่าจะไปเป็นขบวน มีพ่อล่อมแม่ล่อมเป็นผู้นำไป ทางฝ่ายชายก็ต้องเตรียมอาหารไว้คอยต้อนรับฝ่ายหญิงด้วย เมื่อกินข้าวปลาอาหารอ้มหน้าสำราญแล้ว สะใภ้จะต้องไปตักน้ำใส่ตุ่มบ้านปู่บ้านย่าให้แล้วจึงไปผ่าฝืนนำมาเตรียมไว้ให้ย่าไว้ก่อไฟในตอนเย็น ธรรมเนียมการไปบ้านย่านี้จะมีการล้างเท้าลูกสะใภ้ก่อนขึ้นบ้านย่า จะทำเหมือนการล้างเท้าเขยทุกประการ</p> <p>ปัจจุบัน : การเหยียบบ้านปู่บ้านย่าในปัจจุบันจะมีพิธีการคล้ายเดิม แต่จะไม่มีการตักน้ำหรือก่อไฟในตอนเย็น และขั้นตอนสุดท้ายของการแต่งงานของบางคู่จะมีการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ในยามค่ำคืนซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากประเพณีเดิมที่เพิ่มขึ้นมา</p>	<p>$\chi^2 = .074$ Sig = .7866</p>	<p>$\chi^2 = .113$ Sig = .737</p>

จากตาราง 30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเอื้อปะชู (การแต่งงาน) ไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 44. ในอดีตการผูกแขนพี่สาวเจ้าสาวและการ

ผูกแขนเจ้าสาว ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าพาทักษะร่วมกับเจ้าบ่าว ถ้าฝ่ายเจ้าสาวมีพี่สาวที่ยังไม่ได้แต่งงานทางญาติ ๆ จะต้องมีการผูกแขนให้พี่สาวเจ้าสาวก่อน เพราะ การที่น้องสาวแต่งงานก่อนถือว่าการผิดประเพณี ทำให้คนที่เป็นพี่ขวัญหนีดีฝ่อ จึงมีการแก้ไขโดยการผูกแขนเป็นการปลอบขวัญไว้ก่อน และเพื่อการเป็น สิริมงคล ไม่ให้น้องสาวข่มขวัญพี่สาว เมื่อผูกแขนให้พี่สาวเรียบร้อยแล้วก็จะทำการผูกแขนให้ตัวเจ้าสาว ผู้ผูกจะเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ๆ การผูกแขน เจ้าสาวนี้เป็นการผูกเพื่ออบรมสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการทำปะชูแล้ว นอกจากการอบรมสั่งสอนแล้วยังเป็นการผูกเพื่อ ความเป็นสิริมงคล และในปัจจุบันยังคงพิธีการนี้ไว้เช่นเดิม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเอ็ดปะชู (การแต่งงาน) ของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ผู้ไทย พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็น ส่วนมาก โดยข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 44. ในอดีตการผูกแขนพี่สาวเจ้าสาวและการผูกแขนเจ้าสาว ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าพาทักษะร่วมกับเจ้าบ่าว ถ้าฝ่ายเจ้าสาวมีพี่สาวที่ยังไม่ได้แต่งงานทางญาติ ๆ จะต้องมีการผูกแขนให้พี่สาวเจ้าสาวก่อน เพราะการที่น้องสาว แต่งงานก่อนถือว่าการผิดประเพณี ทำให้คนที่เป็นพี่ขวัญหนีดีฝ่อ จึงมีการแก้ไขโดยการผูกแขนเป็นการปลอบขวัญไว้ก่อน และเพื่อการเป็นสิริมงคล ไม่ให้ น้องสาวข่มขวัญพี่สาว เมื่อผูกแขนให้พี่สาวเรียบร้อยแล้วก็จะทำการผูกแขนให้ตัวเจ้าสาว ผู้ผูกจะเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ ๆ การผูกแขนเจ้าสาวนี้เป็นการผูก เพื่ออบรมสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการทำปะชูแล้ว นอกจากการอบรมสั่งสอนแล้วยังเป็นการผูกเพื่อความเป็นสิริมงคล และในปัจจุบันยังคงพิธีการนี้ไว้เช่นเดิม และข้อ 54. ในอดีตการเลี้ยงข้าวเขยหรือพาข้าวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นหมายถึงการเลี้ยงคนที่มีศักดิ์เป็นเขยของตระกูล นี้ มากินข้าวพร้อมกัน เขยในที่นี้หมายถึงลูกเขย หลานเขยของตระกูล การกินข้าวนี้จะเป็นการกินพอเป็นพิธีหรือจะกินจนอ้มเลยก็ได้และในปัจจุบันยังคงพิธี การเดิมนีไว้

3.5 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง

ตาราง 31 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการเลือกคู่ครอง

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
1. อดีต : การเลือกคู่ครองของชาวไทยผู้อยู่ใน แต่เดิมพ่อแม่จะเป็นคนเลือกให้โดยจะเลือกคนดีมีฐานะเพราะต้องการให้ลูกคนได้รับความสุขสบาย ปัจจุบัน : ปัจจุบันชาวไทยผู้อยู่จะเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเลือกคู่ครองเอง	$\chi^2 = .285$ Sig = .593	$\chi^2 = 2.062$ Sig = .151
2. อดีต : ลักษณะของผู้ชายที่จะมาเป็นคู่ครองที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยรูปสมบัติคือ รูปร่างสมประกอบ ไม่พิการ พิการ มีความรู้ความสามารถ กิริยามารยาดี มีศีลธรรม โอบอ้อมอารี ขยันทำมาหากินมีงานทำและมีที่อยู่เป็นหลักเป็นฐาน และลักษณะของผู้หญิงที่จะมาเป็นคู่ครองที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของแม่บ้านแม่เรือน เป็นหญิงประเภท “เรือนสามน้ำสี่” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันการเลือกคู่ครองจะให้ความสำคัญกับการพึงพอใจของคู่หนุ่มสาวมากกว่า	$\chi^2 = 1.983$ Sig = .159	$\chi^2 = .193$ Sig = .661

จากตาราง 31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ผู้้อ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม
ตาราง 32 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ผู้้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการทาบทาม

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
3. อดีต : เมื่อหนุ่มสาวชาวญ้อพึงพอใจซึ่งกันและกันและมีความประสงค์จะแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะไป ปรึกษาหารือพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของตนก่อน เมื่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ พิจารณาเห็นว่า สมควรที่ฝ่ายหญิงที่จะ เป็นลูกแก้ว(ลูกสะใภ้) ก็จะแต่งตั้งผู้หญิงปลอดเป็นผู้ไปติดต่อกับครั้งแรก ซึ่งชาวญ้อ เรียกว่า “ไปอ่วมสาว” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันก็มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับในอดีต	$\chi^2 = .728$ Sig = .393	$\chi^2 = .289$ Sig = .591
4. อดีต : เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงถามความสมัครใจลูกสาวตนเองแล้วว่าตกลงยินยอมจะแต่งงานด้วย พ่อแม่ผู้หญิงจะ แต่งตั้งผู้หญิงปลอดไปบอกให้ฝ่ายชายทราบ ซึ่งชาวญ้อเรียก “สั่ง” เมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรับทราบแล้วก็จะสั่งข้อความ ไปบอกพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าจะไปสู้อเร็วๆนี้ โดยจะกำหนดวันเวลาไปสู้อด้วย ปัจจุบัน : ในปัจจุบันก็มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับในอดีต	$\chi^2 = .014$ Sig = .906	$\chi^2 = .694$ Sig = .405
5. อดีต : ชาวญ้อนิยมให้หญิงปลอดไปทาบทามเพราะเห็นว่าผู้หญิงมีศิลปะในการพูดดีกว่าผู้ชาย และยังเป็นผู้มี กิริยามารยาทเรียบร้อยเป็นการเป็นงานมากกว่าผู้ชาย ปัจจุบัน : ในปัจจุบันก็มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับในอดีต	$\chi^2 = .146$ Sig = .702	$\chi^2 = 1.844$ Sig = .175

จากตาราง 32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการทาบทามไม่แตกต่างกัน
เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการทาบทามของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ญ้อ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ญ้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู้อ
ตาราง 33 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ญ้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการสู้อ

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
6. อดีต : ก่อนที่ชายจะไปสู่ขอหญิง ฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากมี หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวดกับเงิน 2 บาท 4 บาทตามฐานะนรูปและมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาญ้อเรียกว่า “เหล้าไขตู พลูไขปาก หมากไขคอ” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .398$ Sig = .528	$\chi^2 = 3.509$ Sig = .061
7. อดีต : เมื่อฝ่ายชายพูดสู่ขอฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตามภาษาญ้อเรียกว่า “คาด่านางวางค่าเท่า” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .285$ Sig = .593	$\chi^2 = 2.062$ Sig = .151
8. อดีต : ในการสู่ขอนี้ถ้าแก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มีความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = 1.845$ Sig = .174	$\chi^2 = .000$ Sig = 1.000
9. อดีต : ในการไปสู่ขอจะต้องดูฤกษ์และวันดีก่อนแต่ฤกษ์นี้ไม่จำกัดเดือนและวัน ฤกษ์ดีวันใดก็จะไปสู่ขอวันนั้น ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนีไว้	$\chi^2 = .733$ Sig = .392	$\chi^2 = .000$ Sig = 1.00
10. อดีต : เมื่อกำหนดวันสู่ขอแล้วฝ่ายชายจะต้องหาพ่อล่ำม 2 คน คือล่ำมใหญ่และล่ำมน้อย ล่ำมใหญ่คือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเขยของพ่อแม่ทางฝ่ายชาย เช่น ลุงเขย น้ำเขย ส่วนล่ำมน้อยจะเป็นใครก็ได้ตามความเหมาะสมล่ำมทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการสู่ขอและต่อรองสินสอดทองหมั้นด้วย ผู้เป็นพ่อล่ำมจะทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของคู่แต่งงานตลอดไปด้วย	$\chi^2 = 1.017$ Sig = .313	$\chi^2 = .970$ Sig = .325

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้		
11. อดีต : เมื่อกำหนดวันคู่ขอแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียม ข้าว 1 ถ้วย กล้วย 1 ถ้วย ไข่ 1 ใบ เป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้ในพิธีคู่ขอ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = 2.838$ Sig = .092	$\chi^2 = .032$ Sig = .858
12. อดีต : เมื่อกำหนดวันคู่ขอแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียม เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว เพื่อเป็นค่าจ้างถามสินสอดทองหมั้น ซึ่งจะขาดในพิธีคู่ขอไม่ได้ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .443$ Sig = .505	$\chi^2 = 1.344$ Sig = .246
13. อดีต : เมื่อกำหนดวันคู่ขอแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียมเงินสำหรับไขคำปาก คือเงินจ้างถามสินสอดทองหมั้น ถ้าคนในหมู่บ้านเดียวกันประมาณ 100-200 บาท แต่ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านอื่นหรือคนต่างถิ่นจะเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสม ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .006$ Sig = .937	$\chi^2 = .247$ Sig = .619
14. อดีต : เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว จะมีเจ้าแม่ฝ่ายหญิงนั่งคอยอยู่ ฝ่ายชายจะให้ล่ามใหญ่เป็นผู้ถือขันขอไปวางตรงหน้าเจ้าแม่ฝ่ายหญิงแล้วทำการเจรจา ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .486$ Sig = .486	$\chi^2 = 1.263$ Sig = .261
15. อดีต : เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเรียกร่องคำสินสอดแล้ว เจ้าแม่ฝ่ายหญิงก็จะได้รับเงิน “คำไขคำปาก” เงินไขคำปากนี้เมื่อได้รับแล้วจะนำไปซื้อสิ่งของมาแจก เจ้าแม่ฝ่ายชายและเจ้าแม่ฝ่ายหญิงที่มาเป็นสักขีพยานในวันนั้นทันที ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .258$ Sig = .612	$\chi^2 = .027$ Sig = .868

จากตาราง 33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการคู่ขอไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ชวอ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชวอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหมั้น
 ตาราง 34 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชวอ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการหมั้น

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
16. อดีต : การหมั้นเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน เมื่อหมั้นกันแล้วเป็นคู่หมั้นกันยอมใกล้ชิดสนิทสนมกันศึกษานิสัยใจคอซึ่งกันและกัน โดยไม่ถือว่าเสียหาย ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .034$ Sig = .853	$\chi^2 = .444$ Sig = .505
17. อดีต : ชันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก 8 ผล พลู 4 เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันใบหนึ่งมีขนาดเล็กกว่า บรรจุทองหมั้นหรือเงินหมั้นของหมั้นแล้วแต่จะได้ตกลงกันบางรายแยกขันหมากเป็นคู่ ถูข้าวเปลือก ถ่วงว่าเป็นขันอีกใบหนึ่งไม่ปนอยู่ในขันทองหมั้น ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .096$ Sig = .756	$\chi^2 = .039$ Sig = .844
18. อดีต : ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ได้ทำพิธีแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะเรียกขันหมากคืนไม่ได้ต้องเสียเปล่า เพราะหญิงเป็นหม้ายขันหมากถือว่าเสียหาย ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะด้วยอย่างไรก็ตามที ต้องคืนขันหมากแก่ฝ่ายชายจนครบ เป็นการชดเชยค่าเสียหาย ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .001$ Sig = .974	$\chi^2 = .140$ Sig = .708
19. อดีต : สมัยโบราณใช้ขันคายนหมั้นในขันคายนมีเงิน 2 บาท ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ การหมั้นนี้จะหมั้นนานไม่	$\chi^2 = 1.569$	$\chi^2 = .247$

เกิน 3 เดือน ถ้าหมั่นกันนานถือว่าละค่าคือต้องห้าม ปัจจุบัน : ในปัจจุบันนี้นิยมใช้ทองคำรูปพรรณต่างๆ เช่นสายสร้อยหรือแหวนเพิ่มตามสมัยนิยม	Sig = .210	Sig = .619
20. อดีต : การหมั่นนั้นนอกจากจะแสดงฐานะความมั่นคงสมบูรณ์ของฝ่ายชายแล้ว ยังเป็นการทำเพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเปลี่ยนใจและผิดสัญญาเลิกสมการแต่งงานได้ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .048$ Sig = .862	$\chi^2 = 2.820$ Sig = .093

จากตาราง 34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการหมั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการหมั้นของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ชื้อ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชื้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นฤกษ์และวันเดือน เกี่ยวกับการแต่งงาน

ตาราง 35 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ชื้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นการฤกษ์และวันเดือน เกี่ยวกับการแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
21. อดีต : ชาวชื้อนิยมแต่งงานในเดือนคู่ เชื่อว่าเดือนคู่เป็นเดือนสิริมงคลของกลุ่มสาว จะแต่งงานในเดือน 2, 4, 6, 9 และ 12 เดือนคู่ที่ไม่นิยมแต่งงานคือ เดือน 8 เพราะเป็นเดือนแห่งการเข้าพรรษา ส่วนเดือน 9 เป็นเดือนดี หมายถึงความก้าวหน้า ตามความเชื่อถือว่าแต่งงานเดือนดี วันดี เวลาดี จะทำให้เป็นสิริมงคลตลอดชีวิต	$\chi^2 = 1.349$ Sig = .245	$\chi^2 = .229$ Sig = .632

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้		
22. อดีต : หนุ่มสาวชาวญ้อก่อนจะแต่งงานจะต้องมาตรวจดู “ยามประจำวัน” เพื่อต้องการให้พิธีการแต่งงานได้ฤกษ์ที่เป็นสิริมงคล ยามประจำวันนี้จะดูทั้งวัน และเวลาที่เป็นฤกษ์ดี และไม่ดี ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .733$ Sig = .392	$\chi^2 = .000$ Sig = 1.000

จากตาราง 35 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์ญ้อ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ญ้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีแต่งงาน ตาราง 36 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีงานแต่งงานของเยาวชนชาติพันธุ์ญ้อ จำแนกตามระดับการศึกษาและเพศ ในประเด็นพิธีแต่งงาน

ประเด็นคำถามที่	χ^2 , Sig (เพศ)	χ^2 , Sig (ระดับการศึกษา)
23. อดีต : ก่อนทำพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวชาวญ้อจะทำการสู่ขวัญน้อยก่อน โดยจะดูฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายชาย และบ้านฝ่ายหญิงหรือจะมาสู่ขวัญรวมกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็ได้ โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = 1.349$ Sig = .245	$\chi^2 = .229$ Sig = .632
24. อดีต : การเชิญหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์มาสู่ขวัญนี้ต้องมีดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ ใส่ในงาน พ่อแม่หรือญาติ	$\chi^2 = .285$	$\chi^2 = .229$

<p>ผู้ใหญ่ของกลุ่มสาวจะเป็นผู้ไปเชิญการสู่ขวัญน้อย</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>Sig = .593</p>	<p>Sig = .632</p>
<p>25. อดีต : การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกัน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันการแต่งกายของกลุ่มสาวบางกลุ่มจะไม่ได้สนใจถึงการมีผ้าพาดบ่าสีขาว จะแต่งตัวตามความชอบของทั้งคู่</p>	<p>$\chi^2 = 5.750$</p> <p>Sig = .016</p>	<p>$\chi^2 = 2.412$</p> <p>Sig = .120</p>
<p>26. อดีต : การแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว เหน็บหูกระต่ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว กุ้งเท้าสีขาว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันการแต่งกายจะเป็นสีขาวแต่ไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นโจงกระเบน</p>	<p>$\chi^2 = 1.123$</p> <p>Sig = .289</p>	<p>$\chi^2 = 11.820$</p> <p>Sig = .001</p>
<p>27. อดีต : ผ้าพาดบ่าหรือผ้าเบี่ยงนี้ใส่เพื่อการระเจ้าโคตรตามประเพณี</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่ากับในอดีต</p>	<p>$\chi^2 = 5.305$</p> <p>Sig = .021</p>	<p>$\chi^2 = 1.449$</p> <p>Sig = .229</p>
<p>28. อดีต : ขบวนแห่ขันหมากจะเริ่มแห่ไปยังบ้านเจ้าสาวแต่ถ้าติดด้วยฤกษ์ดาวเพดาน เชื่อดาวผลคุณิ เพดานตอนหน้า คือ ฤกษ์บูรพผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าดาวเรดตัวผู้ มี ดวง เพดานตอนหลัง คือ ดาวฤกษ์อุดรผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ดาวเรดตัวเมียมี ดวง ซึ่งขบวนแห่นั้นจะหันหน้าตรงกับดาวเพดานไม่ได้ จะต้องเลื่อนวันแต่งงานออกไปอีก แต่ถ้ายังฝืนแห่ต่อไปเรียกว่าชะล่า เชื่อว่าจะมีการตายเกิดขึ้น ถ้าจำเป็นต้องแต่งงานในวันนั้นจะต้องแก้เคล็ดโดยตั้งขบวนแห่หันหลังให้ดาวเพดาน หรือเอียงข้างเข้าหาดาวเพดาน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .188$</p> <p>Sig = .664</p>	<p>$\chi^2 = 1.361$</p> <p>Sig = .243</p>
<p>29. อดีต : เจ้าบ่าวแต่งตัวนุ่งผ้าเชีญ คลุมเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว (ผ้าจีน คือ ผ้าทอด้วยไหม)</p> <p>ปัจจุบัน : แต่งกายตามสมัยนิยม</p>	<p>$\chi^2 = 2.471$</p> <p>Sig = .116</p>	<p>$\chi^2 = .081$</p> <p>Sig = .775</p>

<p>30. อดีต : ในขบวนแห่ขันหมากเจ้าบ่าวจะถือขอดกล้วย ขอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคียงขบวนให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว (ขอดกล้วย ขอดอ้อยที่ถือมานั้นเมื่อขึ้นบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องนำไปเหน็บไว้ที่ข้อใต้หลังคาบ้าน)</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .656$ Sig = .418</p>	<p>$\chi^2 = .335$ Sig = .563</p>
<p>31. อดีต : ล่ามน้อยคัดข้อง (ข้องมัดใส่เอา) ถือขวานผ่าฝืน ในห้องมีฝักศคเพื่อนำไปนั่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงาน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = 1.569$ Sig = .210</p>	<p>$\chi^2 = .247$ Sig = .619</p>
<p>32. อดีต : ล่ามใหญ่ถือพาห่อหมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .398$ Sig = .528</p>	<p>$\chi^2 = 3.509$ Sig = .061</p>
<p>33. อดีต : พิธีรับแขกที่เชิงบันไดบ้าน จะเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารีหรือหญิงปอด(ผู้ที่ไม่เป็นม้ายมีครอบครัวสมบูรณ์พูนสุขทุกประการ) เตรียมอุปกรณ์ล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบันไดบ้าน</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .014$ Sig = .906</p>	<p>$\chi^2 = .694$ Sig = .405</p>
<p>34. อดีต : เมื่อล้างเท้าเสร็จเจ้าบ่าวจะให้เงินหญิงที่ล้างเท้า ตามประเพณีเดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะจูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน นำเจ้าบ่าวไปนั่งคอยเจ้าสาวอยู่ที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ แต่จำนวนเงินที่เจ้าบ่าวให้กับผู้ที่ล้างเท้าให้นั้นขึ้นอยู่กับเจ้าบ่าวว่าจะให้เท่าไร</p>	<p>$\chi^2 = .285$ Sig = .593</p>	<p>$\chi^2 = 2.062$ Sig = .151</p>
<p>35. อดีต : องค์ประกอบที่สำคัญของพิธี พาชขวัญในพิธีสู่ขวัญแต่งงานประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พาชขวัญ 2 สำหรับ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 พาชขวัญเจ้าบ่าว 1 สำหรับ 	<p>$\chi^2 = .093$ Sig = .366</p>	<p>$\chi^2 = .673$ Sig = .412</p>

<p>1.2 พาวัญญูเจ้าสาว 1 สำรับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ไก่ต้ม 1 ตัว 3. ไข่ไก่ต้ม 1 ฟอง 4. เหล้าขาว 1 ขวด 5. เทียน 1 คู่ 6. อาหาร 4 อย่าง 7. ข้าวเหนียว 2 กระจิบ 8. แก้วน้ำ 1 ใบ 9. ฝ้ายผูกแขน 10. ขันห้าของหมอสู่ขวัญ <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>		
<p>36. อดีต : ถ้ามื้อนี้จะเข้าไปในห้องเจ้าสาวงู่มือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ</p> <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .816$ Sig = .366</p>	<p>$\chi^2 = 3.350$ Sig = .067</p>
<p>37. อดีต : เมื่อเสร็จพิธีหญิงปลดคนที่งู่มือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพารับเขมาป้อนเข พารับเขจะมี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พริก 2. เกลือ 3. ข้าวเหนียว 4. น้ำดื่ม <p>ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>	<p>$\chi^2 = .363$ Sig = .547</p>	<p>$\chi^2 = .049$ Sig = .824</p>
<p>38. อดีต : หญิงปลดจะป้อนเขด้วยพริกและเกลือ หมายความว่าป้อนเขจะต้องอดทนต่อสู้ ถ้ามื้อใหญ่จะป้อนไข โดยจะไปอยู่ด้านหลังระหว่างกลางคู่บ่าวสาวไขว้แขนขวาทับแขนซ้ายถือไข่ต้มข้างละครึ่งฟองป้อนคู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเอามือจับหัวคู่บ่าวสาวชนกันเพื่อบอกว่าให้เป็นผัวเมียกัน</p>	<p>$\chi^2 = 2.665$ Sig = .103</p>	<p>$\chi^2 = 1.361$ Sig = .243</p>

ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้		
39. อดีต : แจกเทียนคณะ คือ เทียนแจกเจ้าแก้วทั้งสองฝ่ายมาวางต่อหน้าเจ้าแก้ว เมื่อเจ้าแก้วรับเทียนคณะแล้วจะสอนจาริตประเพณีแก่เขยให้ถือปฏิบัติเรียกว่า “สอนเขย” ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้	$\chi^2 = .093$ Sig = .760	$\chi^2 = .673$ Sig = .412
40. อดีต : เสร็จจากพิธีการสอนเขยคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน ผ้าขาวม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนตามสมควร เมื่อสมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมาพ่อแม่สามี เป็นการเสร็จพิธี ปัจจุบัน : ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ และขั้นตอนสุดท้ายของการแต่งงานของบางคู่จะมีการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ในยามค่ำคืนซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากประเพณีเดิมที่เพิ่มขึ้นมา	$\chi^2 = .384$ Sig = .535	$\chi^2 = .694$ Sig = .405

จากตาราง 36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อพิธีแต่งงานไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 26. ในอดีตการแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว เหน็บหูกระต่ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว ถุงเท้าสีขาว แต่ในปัจจุบันการแต่งกายจะเป็นสีขาวแต่ไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นโจงกระเบน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อพิธีแต่งงานของเพศชายและเพศหญิงชาติพันธุ์อู๋ พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ข้อ 25. ในอดีตการแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกัน แต่ในปัจจุบันการแต่งกายของคู่บ่าวสาวบางคู่จะไม่ได้สนใจถึงการมีผ้าพาดบ่าสีขาว จะแต่งตัวตามความชอบของทั้งคู่ และข้อ 27. ในอดีตผ้าพาดบ่าหรือผ้าเบี่ยงนี้ใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณีและในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่ากับในอดีต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทย และญ้อ ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุป อภิปรายผลการวิจัย
  - 2.1 ประเพณีการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์
  - 2.2 ความคิดเห็นของเยาวชนต่อประเพณีการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์
3. ข้อเสนอแนะ
  - 3.1 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้
  - 3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทยและญ้อ
2. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทย และญ้อ ในอดีตและปัจจุบัน
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อประเพณีแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วย เยอ ผู้ไทย และญ้อ มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

เยาวชนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีระดับการศึกษาและเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อประเพณีการแต่งงานแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ประเพณีการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์

1.1 ชาติพันธุ์เขมร ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การเลือกคู่ครอง การทาบทาม การสู่ขอและวันหมั้น (ปิ้งสตาจค์) พิธีการแต่งงาน (เทอกรา) การสมมาปู้ย่า (พ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าว) การอาบน้ำให้ปู้ย่า

การเลือกคู่ครอง

พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นคนช่วยดู และแนะนำผู้ที่มีความเหมาะสมให้กับลูก การเลือกคู่ครองถ้าเป็นผู้ชายก็ต้องเป็นคนรักลูกรักเมีย พ่อแม่สามารถบอกสอนได้ ดูจากฐานะทางครอบครัว ความขยันขันแข็งรู้จักทำมาหากิน มีอวัยวะครบ 32 ถ้าเป็นผู้หญิงต้องรักลูกรักสามี พ่อแม่บอกสอนได้ เป็นแม่ศรีเรือน ทำกับข้าวหุงหาอาหารเป็น ดูฐานะทางครอบครัว ซึ่งจะดูตั้งแต่บรรพบุรุษหรือ โศครเหง้านั่นเอง หรือ ชายหญิงบางคนเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเมื่อไปตักน้ำ หาฟืน ต่ำข้าว หรือเมื่อไปชมหมอลำตามงานวัดต่าง ๆ ตอนกลางคืนฝ่ายชายก็จะ จุดไฟไปยังบ้านที่ตนเองเกิดความรักใคร่ชอบพอ โดยจะขึ้นไปบ้านอย่างถูกต้อง พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะรู้เห็นและทราบเรื่องราวตลอด ซึ่งตอนนั้นไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน เพราะถือว่าเป็นการผิดผีบรรพบุรุษ ชายหญิงต้องเข้าพิธีแต่งงานก่อนและตอนนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนาจนถึงทำให้คนส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน

การทาบทาม

มีเจ้าแก่หรือ นายไซ ประมาณ 4-5 คน ไปบ้านฝ่ายหญิงเพื่อไปทาบทามหรือ สอบถาม ว่าฝ่ายหญิงจะแต่งงานกับฝ่ายชายของตนหรือไม่ ถ้าฝ่ายหญิงบอกว่า ตกลง เจ้าแก่ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามที่จะมาสู่ขอและจัดวันหมั้น

การสู่ขอและวันหมั้น (ปิ้งสตาจค์)

เจ้าแก่ไปด้วยประมาณ 4-5 คน และมีการจัดเตรียมขันหมาก 1 คู่ พลุ 1 คู่ เหล้าสาโท 1 ขวด ไก่ตัวเมีย 1 ตัว เพื่อดูคงไก่อ้วสวยหรือไม่ (หมายถึง เมื่อฝ่ายชายกับฝ่ายชายแต่งงานไปแล้วจะใช้เนื้อคู่กันหรืออยู่กันได้นานหรือไม่) เงินที่เตรียมไปหมั้นอีก 10 บาท จากนั้นก็ จะมีการตกลงค่าสินสอด ซึ่งค่าสินสอดในตอนนั้นประมาณ 400 - 500 บาท หรือบางคนที่มีฐานะทางครอบครัวค่าสินสอดจะแพงมากขึ้นและมีสร้อยทองด้วย และ สิ่งที่ฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมมาให้ฝ่ายหญิงในวันแต่งงาน และเจ้าแก่ฝ่ายชายก็จะไปหาฤกษ์ยามวันแต่งกับอาจารย์ หรือ พราหมณ์เพื่อดูวันเวลาที่เหมาะสม

วันแต่งงาน (เทอกรา)

ผ่านพิธีหมั้นแล้ว เมื่อเจ้าแก่ฝ่ายชายหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมที่จะจัดงานแต่งงาน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือน 2 เดือน 4 หรือเดือน 12 ในวันแต่งงานฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) จะต้องเตรียมมาในวันแต่งงานได้แก่

1. หมู 1 หาบ (หมูมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม) ซึ่งจะนำหัวหมูและ ขา เครื่องใน หั่นมาเป็นชิ้นเล็ก ๆ แต่ให้ครบทุกส่วนต้มสุกใส่ในถาด เพื่อเซ่นผีบรรพบุรุษ
2. เหล้า 1 เท (1 ไห สมัยก่อนเป็นเหล้าสาโท)(นำไปเซ่นผีบรรพบุรุษที่บ้านเจ้าสาว)

3. ขบวนขันหมากประกอบด้วย

- 3.1 ผลไม้ มะม่วง 3-4 ผลกล้วย 3 หวี (กล้วยมหาไทรย)
- 3.2 อ้อย มะพร้าว และผลไม้อื่น ๆ
- 3.3 ขนมนางเล็ด ขนมโกรจ 3 ถาด ซึ่งจัดกล้วย มะม่วง มะพร้าวใส่รวมกันในถาดขนมใส่จนเต็มถาด
- 3.4 ขันหมาก เป็นหมากแห้ง (ใช้เมล็ด) 5 ลูก ขันพลู ไข่พลู 5 ใบ กวน (กล้วยพฤษ) เป็นแท่งยาวเล็ก ๆ 5 อัน สราจิริเวียไว้กินกับหมากพลู (ซื้อมาจากพ่อค้าที่เป็นคนจีน มีลักษณะเป็นก้อนสีดำขนาดเท่าหัวแม่มือ) ใส่ประมาณ 5 ก้อนนำไปมอบให้ฝ่ายพ่อแม่ หรือเจ้าแก่ฝ่ายหญิง และมียาเส้นพอกำ

- 3.5 งาน ชาม เสื้อ หมอน ขวาน มีด ที่จะเตรียมมาสู่ฝ่ายหญิง (เจ้าสาว)

การบายศรีสู่ขวัญ

จัดทำทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวคนละ 1 พานใหญ่ ในบายศรีจะทำจากใบตองทำเป็นสวดย หรือ ลออ มีลักษณะคล้ายรูปกรวย ประดับด้วย ดอกกรักขาว ดอกดาวเรือง ฟ้ายที่ทำด้วยขมิ้น (ด้ายสายสิญจน์)ผูกใส่ก้านมะพร้าวเสียบในบายศรี สำหรับผูกข้อมือเจ้าบ่าว เจ้าสาว จัดขัน 5 ขัน 8 (ดอกไม้ รูป เทียน) ไข่ไก่ต้มสุก 1 ฟอง แม่ไก่ต้มสุก 1 ตัว ข้าวเหนียว 1 ปั้น ซึ่งเจ้าแก่จะนำไปวางตรงกลางของปะรำพิธี

ชุดเจ้าบ่าว – เจ้าสาว

สมัยก่อนเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งซึ่งทำมาจากผ้าไหมสวยงาม และใส่เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาว และมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ ส่วนเจ้าสาวจะนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากเส้นด้ายหรือผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นเอง มีการเก็บลายจิตสวยงาม เสื้อสีขาวหรือสีชมพูตามที่หาได้

ขบวนแห่ขันหมาก

ฝ่ายเจ้าบ่าวเริ่มแห่จากบ้านมาประมาณ เวลา 3 โมงเช้า เมื่อขบวนขันหมากฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) มาถึงบ้านฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) หน้าบ้านเจ้าสาวจะมีญาติของเจ้าสาว อาจจะเป็นพี่น้อง 2 คน นำผ้าขาวม้ามากั้นประตูทางเข้าบ้าน และจะไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าไปได้ง่าย ๆ นอกจากจะมีของแลกเปลี่ยน ก็คือ เหล้า 1 ขวด แลกเพื่อเข้าไปในบ้านเจ้าสาว (เข้าสู่ปะรำพิธี, ปะรำพิธีทำจากก้านมะพร้าวซึ่งมุงทำเป็นหลังคาทำต่อออกมาจากตัวบ้าน ใช้เสาจากไม้ 9 ต้น) พิธีแต่งงานจะเริ่มจัดทำที่ปะรำพิธี เมื่อเจ้าบ่าวสามารถเข้าสู่ปะรำพิธีได้แล้ว เจ้าบ่าวจะเข้าไปนั่งตรงบริเวณที่มีบายศรี ซึ่งบายศรีนี้จะวางไว้เสากลางของปะรำพิธีรวมทั้งข้าวของต่าง ๆ ในขบวนขันหมาก จากนั้นญาติหรือเจ้าแม่ทางฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำตัวเจ้าสาวเข้ามายังปะรำพิธี ต่อจากนั้นทั้งเจ้าแม่ ญาติผู้ใหญ่ ทั้งสองฝ่ายและแขกที่มาร่วมงานจะนั่งในปะรำพิธี เจ้าแม่ทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะมอบสินสอดให้เจ้าแม่ฝ่ายเจ้าสาว จากนั้น พรหมณ์ (อาจารย์สูตขวัณ) ก็จะเริ่มทำพิธีบายศรี สวดคู่ขวัณ (ภาษาเขมรเรียกว่า ฮาวปลิง) ซึ่งเป็นการเรียกขวัญของคู่บ่าวสาวว่าไปอยู่ที่ใดก็ให้กลับเข้ารูปร่าง และเป็นคำสั่งสอนที่พูดภาษาเขมร จากนั้นพ่อแม่ เจ้าแม่ ญาติพี่น้อง ก็จะฝ่ายมาผูกแขนเจ้าบ่าว เจ้าสาว เป็นการรับเขยเข้าบ้าน ก็จะมีบางคนนำเงินผูกในฝ่าย ซึ่งแต่ก่อนเป็นเงิน 1 สลึง หรือมากกว่านี้ ที่มีลักษณะเป็นรู หรือบางคนผูกเฉพาะฝ่ายเท่านั้น

การส่งตัวเข้าห้องหอ

เมื่อเสร็จพิธีบายศรีที่ปะรำพิธี ก็จะเป็นพิธีการส่งตัวบ่าวสาวเข้าห้องหอที่บ้านเจ้าสาว เรียกว่า ฝ่ายชายแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง ก่อนที่มีการส่งตัวนั้น พ่อแม่ และคนแก่คนเฒ่าที่มีครอบครัวหรือเป็นผู้ที่มีประสบความสำเร็จในการแต่งงานเป็นผู้จัดเตรียมห้องหอ ด้วยการมาปูที่นอนสมัยก่อน ปูเสื่อที่ฝ่ายเจ้าสาวเป็นคนทอและเย็บเอง จากนั้นผู้ที่มีครอบครัว เป็นผู้หญิงสองคนจะลงไปนอนบนที่นอน หรือบนเสื่อเพื่อเป็นสิริมงคล พอถึงเวลาส่งตัวบ่าวสาวในวันแต่งงาน พรหมณ์ หรืออาจารย์จะนำบ่าวสาวสวด นะโม 3 จบ เจ้าบ่าวเจ้าสาวพูดตาม ก่อนที่จะเข้าห้องหอบ่าวสาวก็จะกราบพ่อแม่ และพ่อแม่จะพรมน้ำมนต์และอวยพรให้ จากนั้นจึงเดินเข้าห้องหอ ข้าง ๆ ที่นอนจะมี ถาด ใส่ข้าว กับข้าว (พาสั่ว) และมีเหล้า 1 ขวด จากนั้นก็จะกราบพรหมณ์ พรหมณ์จะป้อนข้าวป้อนน้ำ ซึ่งพรหมณ์จะป้อนข้าวเจ้าบ่าวก่อน แล้วจึงป้อนเจ้าสาว อวยพร แล้วพรมน้ำมนต์ให้เสร็จพิธีการส่งตัว เจ้าแม่ พรหมณ์เป็นคนทำพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

การสมมาปูย่า

เมื่อเสร็จพิธีส่งตัวที่บ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวก็จะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว เครื่องสมมาประกอบด้วย เสื่อ หมอนขิด ผ้าขาวม้า ผ้าถุงทอจากเส้นไหมซึ่งสมัยก่อนจะทอเอง ซึ่งเครื่องสมมานี้จะจัดเตรียมให้ครบทั้งญาติพี่น้องทางฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เจ้าบ่าว พอไปถึงบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาวและญาติพี่น้อง ตรงบันไดบ้าน แม่เจ้าบ่าวจะใส่น้ำอุ่นในหม้อดินใส่ขมิ้น ข้างในหม้อดินจะ

มีห่อเงิน และใช้ใบตองปิดไว้ เจ้าสาวจะล้างเอาของข้างใน เป็นการรับขวัญเจ้าสาว (ลูกสะใภ้) ซึ่งสมัยนั้นเป็นเงินสลึง ไม่มีทอง จากนั้นเจ้าสาวมอบเครื่องสมมาให้พ่อแม่ และญาติ ๆ ทางเจ้าบ่าว ก็จะมีการผูกข้อมือและให้เงินค่าเครื่องสมมา ซึ่งประมาณ 10 – 20 บาท เงินที่ผูกข้อมือได้ พรหมณ์ จะห่อให้เจ้าสาว และบอกให้ซื้อ หมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ ก็ให้ซื้อไก่ตัวเมียเพื่อจะได้ออกคอกออกผลต่อไป

พิธีอาบน้ำให้ปู่ย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว)

เมื่อมอบเครื่องสมมาแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะช่วยกันอาบน้ำให้พ่อแม่ ปะแป้ง และผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าทั้งเสื้อข้างใน เสื้อตัวนอกนั้นจะเป็นเสื้อผ้าใหม่ พอเสร็จแล้ว ก็มีการเลี้ยงข้าวญาติพี่น้อง แยกหรือที่มาร่วมงานเป็นการเสร็จพิธี

1.2 ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ส่วย จะเริ่มต้นจากการเลือกคู่ครอง การทาบทาม วันคู่ขอ วันแต่งงาน

การขึ้นบ้านปู่ย่า หรือการสมมาปู่ย่า การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาวเข้าห้องหอ และการส่งตัวเจ้าบ่าว

การเลือกคู่ครอง

มีทั้งพ่อแม่เป็นคนเลือกคู่ครองให้ เมื่อพ่อแม่ฝ่ายชายรักชอบลูกสาวบ้านใดก็จะส่งเถ้าแก่ซึ่งเป็นพี่น้องญาติหรือเป็นผู้อาวุโสในหมู่บ้านไปเจรจาทาบทามให้ลูกชายของตน ลูกจะเชื่อฟังพ่อแม่มาก คุณสมบัติที่พ่อแม่ดู ก็คือ มีอวัยวะครบ 32 ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือน ว่างนอน สอนง่าย กิริยามารยาทเรียบร้อย ถ้าเป็นผู้ชายก็ดูว่ามีอวัยวะครบ 32 ขยันขันแข็งทำมาหากิน บอกสอนง่าย คู่ตั้งแต่โคตรเหง้าวงศ์ตระกูล หรือถ้าพ่อแม่ไม่หาให้ ชายหญิงเกิดความรักใคร่ชอบพอกันเอง ซึ่งผู้ใหญ่รับรู้และให้คำแนะนำลูกเรื่องการมีคู่ครอง ส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน

การทาบทาม

และหมั้น ซึ่งประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติสืบทอดกันมากก็คือ ถ้าผู้หญิงรักหรือชอบพอผู้ชายคนใดก็จะเล่าให้พ่อแม่ฟัง การคู่ขอจะเริ่มขึ้นเมื่อลูกสาวบอกให้พ่อแม่ของตนว่ารักใคร่ชอบพอกับชายใด พ่อแม่จะไปติดต่อหาผู้เป็นเถ้าแก่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่านายไซ 2 – 3 คนและมีความสุขประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ จะให้ช่วยติดต่อกับชายหนุ่มที่มาชอบพอรักใคร่กับลูกสาวของตน การติดต่อนี้เรียกว่า “กระโปนใด” หมายถึง ตามหนุ่มในการไปติดต่อทาบทามของนายไซนั้น นายไซจะจุดได้ซึ่งเป็นเครื่องให้แสงสว่างที่ทำด้วยเชื้อเพลิงห่อด้วยใบไม้ แล้วมัดด้วยดอกที่ทำจากไม้ไผ่ เมื่อถึงบ้านฝ่ายหญิงก็จะดับได้ที่เชิงบันไดบ้าน จากนั้นจะขึ้นไปเจรจากับฝ่ายหญิงบนบ้าน ถ้าเจรจากันตกลงถามฝ่ายหญิงว่าจะตกลงเอาไหม ถ้าตกลงว่าเอา ก็จะมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษให้รับทราบ

วันคู่ขอ

เจ้าแก่ฝ่ายชายเตรียมไก่ตัวเมียมาเพื่อคู่คางไก่อ่าสวยหรือไม่สวย ถ้าคางสวยก็แปลว่า ไช้เนื้อคู่กัน ถ้าคางไก่อ่าสวยถ้าผู้หญิงผู้ชายรักใคร่กันก็จะเลื่อนวันคู่ขอออกไป นำไก่ตัวใหม่มา ดอกไม้ 5 คู่ขันหมาก 5 คู่ ขันพลู 5 คู่ เทียน 5 คู่ เหล้า 1 ขวด เงินที่จะมาหมั้น 12 บาท เพื่อนำมาเช่นผี จากนั้นเจ้าแก่ก็จะมีการตกลงเรื่องค่าสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายจะต้องเตรียมมาในวันแต่งและหาฤกษ์ยามที่จะแต่งงาน คือ เดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 และ เดือน 12 ขึ้น 1 ค่ำ, ขึ้น 2 ค่ำ, ขึ้น 3 ค่ำ, วันขึ้น 6 ค่ำ หรือ ขึ้น 13 ค่ำ และได้มีการจัดทำสัญญากัน โดยทำเป็นหนังสือสัญญามีการระบุชื่อผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ในสัญญาจะประกอบด้วยเรื่องเงินสินสอดของหมั้นในการแต่งงาน วันเดือนปีที่จะแต่งงานและเรื่องโทษของการผิดสัญญา จากนั้นจะมีการลงชื่อผู้ทำสัญญาและพยานไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบให้ทั้งสองฝ่ายเก็บไว้คนละฉบับ เมื่อทำสัญญาเรื่องสินสอดของหมั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถ้าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา ตามประเพณี หากทางฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ทำตามข้อตกลง ฝ่ายหญิงก็จะรับสินสอดที่ฝ่ายชายมอบไว้ให้ แต่ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะต้องชดใช้สินสอดของหมั้นตามที่ตกลงไว้เป็นจำนวนสองเท่า

พิธีการแต่งงาน

การแต่งกายเจ้าบ่าวจะนุ่งโสร่งทำเป็นโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ส่วนฝ่ายเจ้าสาวจะใส่ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ที่ทำจากไหม ใส่เสื้อสีขาว หรือแล้วแต่จะหาได้ในตอนนั้น ซึ่งสถานที่จัดงานจะจัดทั้งบ้านฝ่ายเจ้าบ่าวและบ้านเจ้าสาวเป็นพิธีการที่เรียบง่าย ไม่หรูหรา ไม่มีการแต่งหน้าทำผมเมื่อถึงฤกษ์ยามที่เหมาะสมตามที่เจ้าแก่ (นายไช้) ตกลงไว้ ทั้งฝ่ายบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะมีจัดงาน ซึ่งก่อนที่จะถึงวันแต่ง พ่อแม่ ญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายก็ได้บอกงานให้ชาวบ้านได้รับทราบว่ามีงานแต่งรับลูกเขย ลูกสะใภ้ ให้มาช่วยงานก่อนวันแต่ง ญาติพี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่จะมาช่วยกันทำบายศรี เพื่อนฝูงมาช่วยกันหาน้ำ หาพื้นที่จะใช้ในงาน ก็จะมีการเลี้ยงด้วยข้าวปลาอาหาร เหล้า ยา หม่าหมูฆ่าวัวเลี้ยงแขกเลี้ยงชาวบ้าน พอวันรุ่งขึ้น พิธีการต่าง ๆ นั้นจะเริ่มต้นที่ฝ่ายชายจะแห่ขบวนขันหมากมาที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งในขบวนขันหมากจะประกอบด้วย พานบายศรี ขันหมาก ขันพลู หมู 1 ตัว หรือ ไก่ 1 ตัวมาให้ฝ่ายเจ้าสาวเป็นการนำมาเลี้ยงเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ให้ออกลูกออกผล เหล้า แต่ก่อนเป็นเหล้าสาโท ดันอ้อยดันกล้วยจำนวนไม่จำกัด และเงินสินสอดที่ตกลงกันไว้ ซึ่งแต่ก่อนค่าสินสอดประมาณ 200 – 300 บาท ไม่มีทอง หรือขึ้นอยู่กับฐานะครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะจัดเตรียมไว้ให้นายไช้เป็นคนจัดการให้ พอขบวนขันหมากมาถึงหน้าบ้านเจ้าสาว ก็จะมีประตูกัน แต่ก่อนใช้ไม้ยาว มีคนถือสองคนกั้นประตู ไม่ยอมให้เจ้าบ่าวเข้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวจะให้เหล้า 1 ขวดเป็นค่าจ้าง เมื่อเจ้าบ่าวสามารถผ่านประตูได้แล้ว ญาติฝ่ายเจ้าสาวก็จะมารับข้าวของจากฝ่ายเจ้าบ่าวและเชื้อเชิญให้เข้าไปนั่งในปะรำพิธีที่ทำจากก้านมะพร้าวซึ่งจัดทำไว้หน้าบ้าน พอเจ้าบ่าวเข้ามานั่งในปะรำพิธีหรือเจ้าสาว ญาติเจ้าสาวจะนำตัวเจ้าสาวออกมานั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว

เจ้าสาวจะไหว้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับไหว้ตอบ จากนั้นนายไซ (เถ้าแก่)จะส่งมอบสินสอด ให้ผู้แต่ผู้แก่ และญาติพี่น้องหลายคนทางฝ่ายเจ้าสาวรับทราบ และประกาศให้แขกที่มาร่วมงานรับทราบ จากนั้นจะเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ก่อนนั้นพ่อแม่จะนำเงินประมาณ 10 บาทเป็นค่าครู ผูกกับฝ่ายให้พราหมณ์ จากนั้นพราหมณ์ ทำพิธีสู่ขวัญ ซึ่งเจ้าบ่าวจะนั่งทางขวามือของพราหมณ์ เจ้าสาวจะนั่งซ้ายมือของเจ้าบ่าว จะมีการจัดข้าว กับข้าว น้ำเปล่า เหล้า ใส่ถาดวางหน้าพราหมณ์ เป็นการบูชาบูชา พราหมณ์จะเริ่มสู่ขวัญส่วนใหญ่มหาชาติพันธุ์ส่วยบ้านกระแซงจะนับถือศาสนาพุทธจึงเริ่มต้นด้วยการกล่าวบูชาพระรัตนตรัย โดยการตั้งนะโม 3 จบ และคำกล่าวอันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ยักษ์ทั้งหลายมาร่วมพิธีด้วยจากนั้นก็ทำพิธีสู่ขวัญ เรียกขวัญบ่าวสาว แล้วพราหมณ์เป็นคน นำฝ่ายผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ให้คำอวยพร จากนั้นเถ้าแก่จะร้องเรียกว่า ให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องฝ่าย เจ้าสาวมาผูกแขกที่มาร่วมงานก็ผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว ซึ่งสมัยนั้นก็จะผูกแขนให้เงินเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้ให้เลย ซึ่งจะน้อยกว่าสมัยนี้มาก พอเสร็จแล้ว พราหมณ์ก็จะตรวจดูไข่ในบายศรีว่า สวยงามหรือไม่ ก็จะปอกเปลือกไข่ป้อนกับข้าวสุกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกินคนละ 3 คำ แล้วให้ดื่มน้ำ ตามเพื่อเป็นสิริมงคล

การขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า

เมื่อทำพิธีส่งตัวแล้ว จากนั้นฝ่ายเจ้าสาวจะไปสมมาปู้ย่า เครื่องสมมา ประกอบด้วย เสือ หมอน ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ซึ่งเครื่องสมมานี้จะต้องให้ญาติทุกคนของฝ่ายชาย ก่อนที่เจ้าสาวจะขึ้นข้างบนบ้านเจ้าบ่าว ทางขึ้นบันไดจะมีกระบุงข้าวเปลือกมีหินลับมีดหรือขวานใส่ ไข่แล้วใช้นุ่นปิดค้ำบนบน เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะเหยียบกระบุงข้าวขึ้นบนบ้าน พอขึ้นไปถึงหัวบันได บ้านจะมีเครื่องครัว อย่างเช่น ครก สาก ถ้วยชามวางอยู่ เจ้าสาวจะจัดเก็บวางใหม่ให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย พ่อแม่เจ้าบ่าวจะจัดเตรียมหม้อดินใส่น้ำขมิ้น ใส่ถุงเงิน ถุงทองหรือแล้วแต่ฝ่ายพ่อแม่ เจ้าบ่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางบ้าน เจ้าสาวก็จะล้วงเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะ ไปนั่งบริเวณที่จัดไว้มีหมอน 2 ลูกวางอยู่ด้านหน้าเจ้าบ่าวเจ้าสาว เถ้าแก่ก็จะร้องเรียกว่าปู้ยามาผูก แขนเอาลูกสะไภ้ สมัยก่อนผูก 10-20 ซึ่งผูกตามฐานะครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม พอเสร็จก็มีการเลี้ยงข้าว เหล้ายาแล้วฝ่ายเจ้าสาวก็ลากลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าว เจ้าสาวเข้าห้องหอ

เมื่อเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้ว พราหมณ์และ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็นำเจ้าบ่าว เจ้าสาวขึ้นบนห้องหอ ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวขึ้นไปก็จะไปเปิดใต้หมอนเปิดใต้ที่นอนก็จะเห็นมวนยาเส้น มาก พลุวางอยู่ใต้หมอนหรือใต้ที่นอน ก็จะพูดขึ้นว่า “เอ๊ะนางคนนี้มีขี้หนูหว่า” ซึ่งเป็นประเพณี ฝ่ายเจ้าสาวก็จะให้เหล้าหนึ่งขวด ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะลงมาเพื่อกลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าว

เวลาประมาณ ทุ่มหนึ่ง หรือสองทุ่ม ผู้เฒ่าผู้แก่จะไปส่งตัวไว้ที่บ้านเจ้าสาว พอตอนเช้า เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะถูกขึ้นแต่เช้าเพื่อมาก่อนไฟต้มน้ำ เตรียมน้ำอุ่นใส่น้ำอบน้ำหอม น้ำมัน ไว้ให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงล้างหน้าล้างตา หรือไว้อาบ จากนั้นตอนเช้าลูกสะใภ้จะหาวน้ำอุ่นใส่ถังไปบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปเตรียมน้ำให้ปู่กับย่า (พ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าว) อาบเป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้น ปู่ย่าจะผูกข้อมือและให้เงินเป็นการรับลูกสะใภ้

1.3 ประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์เยอ จะเริ่มต้นจากการเลือกคู่ครอง การทาบทาม การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน วันแต่งงาน พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว การขึ้นบ้านปู่ย่า หรือการสมมาปู่ย่า (พ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าว) การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น

การเลือกคู่ครอง

ในอดีตชาวเยอจะไม่ยอมแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะเชื่อกันว่าคนที่อยู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่แตกต่างจากตนจะไม่ซื่อสัตย์และจริงจังกับพวกของตน ชาวเยอจึงนิยมแต่งงานกับชาวเยอด้วยกัน ส่วนคุณสมบัติของชายและหญิงที่ชาวเยอเชื่อว่าเหมาะในการเลือกเป็นคู่ครองของตน นอกจากจะเป็นชาวเยอแล้ว ฝ่ายชายต้องมีคุณสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เคารพต่อจารีตประเพณี ผ่านการบวชเรียน เป็นคนขยันขันแข็งในการทำไร่ทำนา ไม่ดื่มเหล้า ไม่เป็นนักเลง รักครอบครัว บอกสอนได้ ไม่เล่นการพนัน เป็นหนุ่มโสด มีสมบัติคิดตัวมั่งเป็นกรณี มีความอดทน เคารพต่อกฎหมายและเคารพต่อบ้านเมือง และสังคมตั้งแต่วงศ์ตระกูล ส่วนคุณสมบัติฝ่ายหญิง ก็คือ มีรูปสมบัติครบ 32 ประการ สุขภาพดี มีความประพฤติดี เป็นแม่บ้านแม่เรือน เก่งในเรื่องการทำครัว ขยันขันแข็ง พุดจาไพเราะ ใจเย็นสุ่มรอบคอบ มีอัธยาศัย รู้จักประหยัดอดออม เป็นสาวโสด และถ้ามีบ้านเรือนหรือมีสมบัติคิดตัวมั่งเป็นกรณี ในการเลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ฝ่ายชายจะพิจารณาคู่ฝ่ายหญิงอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนทุกขั้นตอนตั้งแต่วงศ์ตระกูล กิริยาท่าทาง เช่น การเดิน การพุดจา และสิ่งสำคัญคือการเป็นแม่บ้านแม่เรือน พ่อแม่จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการเลือกคู่ครองให้ลูก เพราะว่าลูก ๆ จะมีความเชื่อฟังและเคารพพ่อแม่อย่างมาก แต่ถ้ามีกรณีที่หนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกันเอง ก็จะบอกให้พ่อแม่รับรู้ และถ้าพ่อแม่ทราบทีหลังก็จะบอกสอนว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งลูกจะกลัวพ่อกับแม่มาก และพ่อแม่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องการเลือกคู่ครองต้องเลือกคนดี เมื่อแต่งงานไปแล้วถึงจะมีความสุข และเมื่อชายหนุ่มคนใดรักใคร่ชอบพอหญิงสาวคนใดพอตอนกลางคืนจะจุดไฟไปที่บ้านหญิงสาวที่ตนชอบเพื่อไปพุดคุย หรือที่เรียกว่า จีบ ส่วนหญิงสาวจะเตรียมขันหมากขันพลู และมวนยาเส้น ซึ่งการพุดคุยกันนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็จะรับรู้ และจะสั่งสอนในการดูคน การเลือกคู่ครองให้ลูก ชาวเยอมักจะแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันเพราะใน

สมัยนั้นการเดินทางต่าง ๆ ยังไม่สะดวกสบาย และชาวบ้านก็ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำสวน ทำนา จึงไม่นิยมไปทำงานต่างจังหวัด

การทาบทาม

เมื่อหญิงชายรักใคร่ชอบพอกันกัน เก้าแก่ 2 คน ฝ่ายหญิงจะไปส่งข่าวให้ญาติพี่น้องฝ่ายชายทราบ ถ้าฝ่ายชายตกลงว่าเอา ก็จะมีพิธีสู่ขอหมั้นหมายต่อไป แต่ถ้าฝ่ายชายตอบว่าไม่ตกลง การแต่งงานก็ยกเลิกจากนั้น เก้าแก่ ญาติพี่น้องฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าวว่าตกลงฝ่ายชายจะทำชวยจากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์ สิ่งเหล่านี้จัดทำขึ้นเพื่อทำตามประเพณี ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา จาก ฝ่ายชายว่าตกลงที่จะแต่งงานด้วย

การหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน

เก้าแก่ฝ่ายชายจะให้หมอดำราในหมู่บ้านคว้น เวลาที่จะไปสู่ขอ โดยการนำวัน เดือน ปีทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายไปดูว่าใช่เนื้อคู่กันหรือไม่ จะอยู่ด้วยกันยั่งยืนไหม ถ้าดูแล้วเป็นเนื้อคู่กันก็จะไปสู่ขอ แต่ถ้าดูแล้วไม่ใช่เนื้อคู่ ถ้าแต่งแล้วจะอยู่ด้วยกันไม่ยืนยาว แต่ถ้าทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังยืนยันว่ารักกันและจะแต่งงานกันก็จะหาวัน เดือน ปีเพื่อที่จะไปสู่ขอในวันใหม่ เมื่อดูฤกษ์ยามแล้วว่าเป็นเนื้อคู่กัน ฝ่ายชายก็จะส่งเก้าแก่ 2 คน หรือพ่อแม่เป็นคนไปบอกฝ่ายหญิงว่าหาฤกษ์ยามวันแต่งงานได้แล้ว และจะตกลงค่าสินสอด และ ข้าวของที่ต้องเตรียมมาในวันแต่ง จากนั้นพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะบอกญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้านว่าลูกหลานจะแต่งงานให้มาช่วยงานในวัน เวลาใด

วันแต่งงาน

ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาน้ำ หาฟืน ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ มีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายา ตอนเช้าพอถึงวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากที่จะแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากประกอบด้วย

1. กระบุง
2. กระด้ง
3. ขันหมาก 1 พาน
4. ขันพลู 1 พาน
5. มีดสแนก
6. ไม้คาน
7. ถังน้ำ
8. ถาด
9. พาข้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร)
10. ดันอ้อย มะพร้าวจำนวนไม่จำกัด

11. ขวาน
12. หีบเสื้อผ้า หมอน
13. พานใส่สินสอด 4 คำลึง

14. หมู หรือ ไก่ 1 ตัวหรือ เป็นหัวหมู และอวัยวะทุกส่วนของหมูที่ต้มสุกแล้วตัดออกมาเพียงเล็กน้อยเพื่อนำมาเช่น ไหว้ที่บ้านเจ้าสาว ขึ้นอยู่กับว่าบ้านเจ้าสาวเช่นอะไร พอเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว ตามฤกษ์ยามที่หมอ หรือ พราหมณ์ดูให้ เวลาประมาณ เก้าโมงเช้า ขบวนแห่ขันหมากก็จะเริ่มออกจากบ้านเจ้าบ่าวเพื่อไปยังบ้านเจ้าสาว ซึ่งเจ้าบ่าวจะสวมใส่กางเกงขา ยาว หรือนุ่งโสร่งใหม่ ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเบี่ยง ส่วนเจ้าสาวใส่เสื้อแขนยาวสีดำ ใส่สร้อยคอที่ทำจากเงินก้อน บางคนก็สวมก่องแขน (กำไลข้อมือ) ที่ทำจากเงินก้อน ใส่ผ้าชั้นมัดหมี่ (ผ้าถุง) พอขบวนแห่ขันหมากไปถึงบ้านเจ้าสาว จะมีสาวกวนหนึ่งอันที่สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้ตำข้าว วางก้นประตู ถ้าฝ่ายเจ้าบ่าวนำหมู หรือ ไก่เป็น ๆ ไป เขาก็จะตีให้หมูหรือไก่ร้องเพื่ออยากให้อิน อาหาร เป็นการส่งสัญญาณให้รู้ว่าฝ่ายเจ้าบ่าวมาถึงแล้วให้เตรียมอาหารการกินออกมาต้อนรับ ยกพา ข้าว (ถาดใส่สำหรับอาหาร) ออกมาต้อนรับ ฝ่ายเจ้าสาวจะเตรียมเหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก 1 พาน ขันพลู 1 พาน เพื่อนำมาแลกหมูไป จากนั้นก็จะเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาในขบวนขันหมากเข้าบ้าน ฝ่าย ชายจะเข้าไปในบ้านได้ก็ต้องใช้เหล้าสาโท 1 ขวด ขันหมาก ขันพลูแลกเข้าไป ญาติพี่น้องก็จะยก สากออก เจ้าบ่าวก็จะเข้าไปในบ้านได้

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

เมื่อเจ้าบ่าวเข้ามาในบ้านก็จะนั่งติดกับพานบายศรี ถ้าแก่ ก็จะมอบสินสอดให้ ทางเจ้าสาว ผู้เฒ่าผู้แก่ ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็ประกาศบอกให้รับทราบทั่วกัน ฝ่ายเจ้าสาวนั้นญาติพี่น้องจะเป็นคนไปรับมาก็จะนั่งข้าง ๆ เจ้าบ่าว ถ้าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะเรียกหาพ่อแม่ ญาติฝ่ายหญิงให้ มาแสดงตน เพื่อให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวทำพิธีไหว้พ่อแม่ การไหว้นี้จะใช้หมาก พลู คนละหนึ่งกำมือให้ พ่อแม่แล้วก็มลงกราบ จากนั้นก็จะเป็นพิธีบายศรีสู่ขวัญทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาวและเพื่อนเจ้าบ่าวเพื่อน เจ้าสาวมานั่งล้อมพานบายศรี ในพานบายศรีนั้นจะประกอบด้วยชวยที่ทำจากใบกล้วย ข้าวต้มมัด 2 มัด กล้วย 2 หวี ไข่ต้ม 2 ฟอง ค้ายสำหรับผูกข้อมือ ดอกธูปขาว ผ้าชิ้นสี่ (ผ้าขาว ผ้าผืนแพรวา) เงิน 1 คำลึงเพื่อนำไปซื้อเกลือแจกฝ่ายหญิง และมีพราหมณ์ หนึ่งคนทำพิธีสู่ขวัญ ถ้าแก่ก็จะร้อง บอกให้ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวเจ้าสาวมาผูกแขนพราหมณ์ จะใช้ค้ายพร้อมกับเงิน 20-30 บาท เมื่อ พราหมณ์ทำพิธีสู่ขวัญเสร็จแล้วพราหมณ์จะผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาว และปอกเปลือกไข่ดูว่าสวยงาม หรือไม่ ถ้าไข่สวยหมายความว่า จะอยู่กันยาวนาน จากนั้นก็จะป้อนข้าวกับไข่ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวกิน พร้อมกับให้ดื่มน้ำ พราหมณ์จะตั้งสอนว่า ยามไปให้ ไปนา กะให้กับบ้าน กับสอง ให้ติดไม้ติดมือ ไปป่าให้มีพินอย่ามาเดียดาย ยามนอนหงายให้เหลียวเหม็งขึ้นเทิงฟ้า ยามนอนคว่ำให้เหลียวเหม็งตะ ลางให้ทั่ว คำสั่งสอนเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาเท่านั้นจากนั้นถ้าแก่จะเรียกพ่อ

แม่ ญาติพี่น้องว่า มาผูกเอาแขนเขยคือ พ่อแม่ญาติพี่น้องก็มาผูกข้อมือเจ้าบ่าวเจ้าสาวเงินผูกแขนใส่ ประมาณ 10–20 บาท หรือไม่ผูกด้วยเงินผูกด้วยด้ายเพียงอย่างเดียว เงินผูกแขนยกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว ทั้งหมด

พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว

หลังจากบายศรีสู่ขวัญเสร็จแล้วก็จะเป็นการส่งตัวเข้าห้องหอ ซึ่งก่อนที่จะถึงวันงาน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่จะช่วยกันปูที่นอน จัดที่นอน และผู้เฒ่าผู้แก่สองคนจะนอนบนที่นอนเพื่อเป็นสิริมงคลกับเจ้าบ่าวเจ้าสาว พอถึงเวลาส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะจูงแขนเจ้าบ่าวเข้าห้องนอน ที่จัดเป็นห้องหอ ทั้งสองคนจะกราบพ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งจะตั้งสอนในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ ก็เสร็จพิธี จากนั้นมีการเลี้ยงอาหาร เหล้ายาแก่ญาติ พี่น้อง ชาวบ้านที่มาร่วมงาน รับประทานอาหารเสร็จแล้วฝ่ายเจ้าบ่าวก็นกลับบ้าน เพื่อไปเตรียมต้อนรับฝ่ายเจ้าสาว ส่วนเจ้าบ่าวอาจจะกลับไปด้วยหรือ อาจจะไปพร้อมกับฝ่ายเจ้าสาว ถ้าเจ้าบ่าวกลับบ้านก็ให้นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายเอาไว้ เช่น ให้ผ้าสไบเบี่ยงกับเจ้าสาว

การขึ้นบ้าน หรือการสมมาปุ๋ย (พ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าว)

หลังจากเสร็จพิธีที่บ้านเจ้าสาวแล้ว ต่อไปก็จะเป็นฝ่ายเจ้าสาวที่นำขบวนแห่เครื่องสมมาไปขึ้นบ้านปุ๋ย ฝ่ายพ่อแม่เจ้าสาวก็จะจัดเตรียมเครื่องสมมา ดังนี้ เสื้อ ผ้าชิ้น หมอน ผ้าขาวม้า ผ้าขึ้นผี หรือเนื้อขึ้นผีตามแต่ประเพณีหมู่บ้านนั้น ๆ ถ้าบ้านไหนขึ้นผีด้วยเนื้อก็ให้จัดเตรียมไปตามนั้น คือ ควาย วัว ไก่ หมู ฟืน 3–4 อัน ผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยแบกหามไป น้ำ 1 ถัง นั่นก็คือ หาบฟืนหนึ่งข้างหามน้ำหนึ่งข้าง เตรียมเหล้าสาโท หมาก พลุ อย่างละ 1 คู่ พอฝ่ายเจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าบ่าว ญาติพี่น้องเจ้าบ่าวก็นำออกมาต้อนรับ และรับของสมมาไปวางไว้ในบ้านที่จัดเตรียมไว้ เจ้าสาวขึ้นบ้านตรงบันไดบ้านจะมีหม้อดินที่ใส่น้ำขมิ้นและพ่อแม่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะใส่เงินก้อนลงในหม้อ เจ้าสาวจะก้มลงกราบสามครั้ง แล้วล้างเอาข้าวของในหม้อ จากนั้นก็จะมีการผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ แล้วเฒ่าแก่ก็จะเรียกพ่อแม่ญาติพี่น้องมาผูกแขนผูกข้อมือและรับมอบเครื่องสมมา ฝ่ายพ่อแม่ก็จะผูกเงินด้วยเป็นค่าเครื่องสมมาที่ได้รับในวันนั้น ซึ่งอาจจะ ผูกเพียง 10–20 บาท หรือมากกว่านี้ก็ได้ตามฐานะครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็มีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารแขกที่มาร่วมงานแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

การส่งตัวเจ้าบ่าวในตอนเย็น

เวลาประมาณ หนึ่งทุ่มถึงสองทุ่ม เฒ่าแก่อย่างน้อย 4 คน ก็จะจัดเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้าสาโท 1 ขวดเพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาวตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ลูกเขยจะตักน้ำให้พ่อตาแม่ยายล้างหน้าล้างตาและยกขันหมากขันพลูให้ จากนั้นฝ่ายชายก็จะพาลูกสะใภ้ไปบ้านตนเองเพื่อไปตักน้ำใส่ตุ่มไว้ให้ปุ๋ย (พ่อแม่เจ้าบ่าว) อาบน้ำเป็นเวลา 3 วัน

ลักษณะของพิธีแต่งงานของชาวเขมร ส่วย และเยอในปัจจุบันนี้ ยังคงลักษณะเช่นเดิมไว้ได้ค่อนข้างมาก มีขั้นตอนของการเลือกคู่ครอง ชุดแต่งงานของเจ้าบ่าวเจ้าสาว คำสินสอด และงานแต่งงานบางส่วนมีการจัดพิธีแต่งงานตอนเย็น (การเลี้ยงโต๊ะจีน) ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และจากการที่พ่อแม่ของหนุ่มสาวจะเป็นผู้พิจารณาเลือกคู่ครองให้ มาเป็นการที่หนุ่มสาวพิจารณาเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามพ่อแม่ของหนุ่มสาวก็ยังถือว่ามืบทบาทสำคัญอยู่ในขั้นตอนนี้ โดยจะเป็นผู้กลั่นกรองและให้คำแนะนำในการพิจารณาเลือกคู่ครอง ถ้าพิจารณาถึงสาเหตุของการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานของชาวเขมรให้คงอยู่ได้นั้น จากการพิจารณาถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตในอดีตแล้วจะพบว่า ชาวเขมรมีวิถีดำเนินชีวิตที่ค่อนข้างเรียบง่ายและเป็นสังคมค่อนข้างปิด ชาวเขมรจะไม่ค่อยมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในสังคมภายนอกมากนัก ดังนั้นการแลกเปลี่ยนและรับเอาวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาจึงเกิดขึ้นน้อย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจึงยังคงมีสะท้อนให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนากิ่งแก้ว (2543 : 134-135) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสด็จ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะประเพณี โคนตา ประเพณีแต่งงาน และประเพณีการบวชนาค ซึ่งมี ลักษณะเฉพาะของชุมชนเช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ซึ่งจะยังคงยึดถือแนวปฏิบัติที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด

เมื่อพิจารณาถึงในส่วนของขนบธรรมเนียมประเพณีในบางส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความต้องการความสะดวกสบาย และความรวดเร็ว โดยให้คงไว้ซึ่งขั้นตอนและแนวปฏิบัติให้ครบขั้นตอนดั้งเดิม เช่น การเตรียมเครื่องสมมาของฝ่ายหญิงสาวที่เคยลงมือทำเอง แต่ในปัจจุบันจะจัดซื้อ ลักษณะของการปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม แต่การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของแต่ละสังคมไว้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำควบคู่กัน เพราะถ้าวัฒนธรรมประเพณีเดิมถูกลบหายไปจนหมดสิ้น ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอาจก่อให้เกิดความเสียหายตามมาอย่างมากมาย ดังนั้นลักษณะของประเพณีการแต่งงานของชาวเขมร ส่วย และชาวเยอ จึงมีลักษณะที่คล้ายกัน คือต้องการรักษาความเป็นดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุดควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน จนบีบบังคับให้วิถีการดำเนินชีวิตต้องเต็มไปด้วยความรีบเร่ง สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนทางสังคมของนักสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา (Popenoe 1993 : 542-544) ที่กล่าวว่า กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes)

เมื่อเกิดการค้นพบ (Discovery) และมีการประดิษฐ์ (Invention) จนเกิดเป็นนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง ไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอานวัตกรรมไว้ใช้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้น ดังนั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) ทำให้เกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรม (Preindustrial society) ไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและแบบเมือง ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงานมนุษย์ไปสู่การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกล ใช้ระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรม และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงทางฐานะ เศรษฐกิจและสังคม หรือจากการรับวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับอิวีเรทท์ ฮีเฮเกน (Everett E. Hagen) มีแนวความคิดสอดคล้องกับเวเบอร์ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการเริ่มต้นมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และเสนอว่า การเปลี่ยนจากสังคมดั้งเดิม (Traditional) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern) จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพของบุคคล (Personality) โดยเสนอว่า บุคลิกภาพของคนในสังคมดั้งเดิมมีลักษณะตายตัวที่ถูกกำหนดโดยกลุ่มสังคม เป็นบุคลิกของคนที่ต้องมีการสั่งการด้วยบังคับบัญชา ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่มีการประดิษฐ์คิดค้น เพราะคนเหล่านั้นมองโลกยถากรรมมากกว่าที่จะมองโลกแบบวิเคราะห และต้องการควบคุมให้เป็นไปตามที่คิด ซึ่งเป็นผลทำให้สังคมแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนในสังคมสมัยใหม่เฮเกนเสนอว่า บุคลิกภาพของคนที่มีความสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น และเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ มองโลกที่อยู่รอบตัวเขาอย่างมีเหตุมีผล บุคลิกภาพของคนในสังคมสมัยใหม่จึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามเฮเกน ได้เสนอว่า บุคลิกของคนในสังคมดั้งเดิมสามารถที่จะเปลี่ยนไปสู่บุคลิกของในสังคมสมัยใหม่ได้โดยใช้วิธีการถอดถอนสถานภาพ (Status withdrawal) ด้วยการนำเอาปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจจากสังคมสมัยใหม่เข้าไปแทรกหรือแทนที่ในสังคมดั้งเดิม

1.4 ชาติดั้งเดิมของไทย ประเพณีการแต่งงานของชาติดั้งเดิมของไทย จะเริ่มต้นจากการเกี่ยวพาราสี การทาบทาม การโอมสาว และการเอ็ดปะชู (การแต่งงาน) ดังนี้

การเกี่ยวพาราสี

ในสมัยอดีตชายหนุ่มชาวผู้ไทยจะเกี่ยวพาราสีหญิงสาวโดยการไปพบปะกับหญิงสาวที่บ้าน โดยที่ผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะไม่กีดกันแต่ก็จะคอยกั้นกรองว่าชายหนุ่มที่มาเกี่ยวพาราสีบุตรสาวของตนนั้นเป็นคนดีหรือไม่ และชายหนุ่มก็จะไม่ประพฤติดีชั่วตีผิดคลองหรือจารีตประเพณี หญิงสาวจะทำกิจกรรมรอที่บ้านในยามค่ำคืน เรียกว่า “การลงช่วง” หรือ “การอยู่ค่ำ”

ชายหนุ่มกับหญิงสาวจะไม่นั่งใกล้กันจนกว่าจะสนิทสนมกันมากขึ้น ลักษณะการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวอาจจะพูดเป็น “ผญา” แต่ในปัจจุบันการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวผู้ไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือไม่มีการยอมให้ชายหนุ่มเข้าไปเกี่ยวพาราสีบุตรสาวของตนเองถึงที่บ้าน เพราะกลัวการติฉินนินทาจากเพื่อนบ้าน อีกทั้งงานอดิเรกที่หญิงสาวเคยทำที่บ้านในยามค่ำคืนมักจะถูกลบหายไปเป็นภาระหน้าที่ของคนแก่ชราไปเสียแล้ว เนื่องจากหญิงสาวชาวผู้ไทยก็จะได้รับฝึคชอบภาระอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย ด้วยเหตุผลนี้การเกี่ยวพาราสีด้วยการพูดผญาจึงได้เลือนหายไปจากประเพณีของชาวผู้ไทยด้วย และในปัจจุบันนี้บางครั้งการเกี่ยวพาราสีของชายหนุ่มมักจะเกิดขึ้นตอนที่หนุ่มสาวไปทำงานในต่างถิ่น ซึ่งดูเหมือนจะกลายเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้วในปัจจุบัน

การทาบทาม

ในอดีตเมื่อหนุ่มสาวรู้สึกชอบพอกันแล้ว ฝ่ายชายจะให้ผู้ใหญ่ฝ่ายตนไปทาบทามก่อนที่จะสู่ขอ โดยจะนัดแนะวันกับฝ่ายหญิงเพื่อเตรียมการต้อนรับให้สมกับฐานะ แต่ก่อนถึงวันที่จะสู่ขอนั้นผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจะมีการสืบข้อมูลของฝ่ายตรงข้าม เพื่อตรวจสอบว่าหนุ่มสาวที่จะมาเป็นคู่ครองของลูกนั้นเป็นคนดี เหมาะสมกันหรือไม่ วันทาบทามจะทำให้รู้ว่าผู้ใหญ่ของแต่ละฝ่ายชอบพอ สนับสนุนให้บุตรสาวหรือบุตรชายของตนคบกันต่อไปหรือไม่ ถ้าผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงพยายามคัดค้านอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา แสดงว่าไม่ค่อยพอใจหรือยอมรับฝ่ายชาย แต่ถ้าต้อนรับขบขัน รุ่งวันรุ่งคืนให้ถึงวันแต่งงานเร็ว ๆ แสดงว่าพึงพอใจและให้การยอมรับฝ่ายชาย ซึ่งประเพณีนี้ยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

การโอม

การโอมสาวในอดีตนั้นชาวผู้ไทยถือว่าเป็นวันสู่ขอ จะดึงผู้ใหญ่หรือเต้าแก่หรือพ่อล้ามไปสู่ขอซึ่งเรียกว่า “ไปโอม” กับญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ซึ่งเรียกว่า “ลุงตาพาข้าว” มีความสำคัญคือ การทำความตกลงระหว่างผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงและผู้ใหญ่ของฝ่ายชายในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของคู่สมรส สำหรับคู่สมรสที่มีฐานะดีจะตกลงเรื่องการปลูกเรือนหอ กำหนดวันแต่งงาน การโอมสาวมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. การไขคำปาก ชาวผู้ไทยนิยมจัดหมากพลูใส่ภาชนะเงิน พานตักแต่งอย่างดี เรียกหมากพลูนี้ว่า “พลูไขปาก หมากไขคอ” เงินจำนวนหนึ่ง และขันห้า เพื่อให้พ่อล้ามนำไปมอบให้ลุงตาพาข้าวผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงไม่รังเกียจก็จะมารับหมากพลูแจกกันกินทันที ถ้าไม่รับไว้เป็นดองก็จะคืนเทียนสังจะคืนนั้นคืนไป
2. การตกลงค่าสินสอด และการตกลงว่าเมื่อแต่งงานแล้วทั้งคู่จะไปอยู่บ้านฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง
3. การกำหนดวันแต่งงาน โดยทั่วไปนิยมเดือนที่เป็นเลขคู่ และวันช่วงเข้าพรรษา อีกทั้งมีการหาวันที่ถือเป็นวันฤกษ์ยามดี

ปัจจุบันการโอมสาวของชาวผู้ไทย ยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตรงที่ค่าสินสอดที่ตกลงมีค่าสูงขึ้น เมื่อหนุ่มสาวแต่งงานกันแล้วมักจะแยกออกไปไปอยู่กันตามลำพัง และการกำหนดวันแต่งงานมักจะถูกกำหนดให้เป็นวันหยุด เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าพิธีแต่งงานของหนุ่มสาวที่ต้องมีภาระหน้าที่การงานมากขึ้น

การเ็ดปะชู (การแต่งงาน) ในอดีตจะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่ตนนับถือ การเตรียมข้าวปลาอาหาร การหาพ่อล่ำโดยฝ่ายชายเป็นผู้ดำเนินการ การเตรียมเครื่องสมมาโดยฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมให้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชาย การเตรียมหมอสวดหัววัน (หมอสวดขวัญ) การเตรียมสืเขียนสำหรับสมมาแขก การเตรียมเ็นชู (เรือนหอ)

การเตรียมการแต่งงานในปัจจุบัน การเตรียมเ็นชู (เรือนหอ) มักจะถูกกลบเลื่อนออกไป เนื่องจากเป็นการยุ่งยากและใช้เงินจำนวนมาก และการเตรียมเครื่องสมมาของฝ่ายหญิงก็มักจะซื้อทั้งหมดแทนการลงมือทำเอง เนื่องจากสะดวกเร็วขึ้น

2. ขั้นเ็ดปะชู ประกอบด้วย การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว การล้างเท้าเขย การปูที่นอนให้คู่บ่าวสาว การผูกแขนพี่สาวของฝ่ายเจ้าสาว (ในกรณีที่มีน้องสาวแต่งงานก่อนพี่สาว) การมอบค่าทองหรือสินสอด การนำเจ้าสาวสู่พาวขวัญ การสู่ขวัญ การผูกข้อต่อแขน การจำหัววัน การป้อนข้าวพาวขวัญให้บ่าวสาว การเขียนเขย การสมมา การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาวเขย และการไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าของลูกสะใภ้

ในปัจจุบัน การเ็ดปะชูของชาวผู้ไทยยังคงอนุรักษ์ขั้นตอนไว้ให้คงอยู่เหมือนในอดีต แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย เช่น การสูตรของหมอสวดขวัญจะใช้เวลาสั้นลง การจัดงานเ็ดปะชูทั้งที่บ้านเจ้าบ่าวและเจ้าสาว เป็นต้น

หากพิจารณาถึงประเพณีการแต่งงานของชาวผู้ไทยนั้นพบว่า ลักษณะการดำเนินการในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยส่วนใหญ่จะยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมไว้ได้เกือบทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะพื้นฐานของชาวผู้ไทยนั้นเป็นคนที่รักสงบ ยึดหลักพอเพียงในการดำเนินชีวิต ไม่ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกมากเกินไป สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ (2517 : 35) ที่ได้กล่าวถึงชาวผู้ไทยว่าเป็นกลุ่มชนที่รักสงบกลุ่มหนึ่ง เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง ที่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปตามความเจริญของโลก แต่ประเพณีดั้งเดิมก็ยังคงเหลืออยู่ สอดคล้องกับผลสรุปของ โทมัส เกสซ์ (2518 : 14 – 19) ได้ศึกษาการพัฒนาและเขยิบฐานะทางสังคมของชาวผู้ไทย ในเขตตำบลหนองสูง อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม ระหว่าง พ.ศ. 2505 – 2506 ซึ่งสรุปได้ว่า ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตส่วนใหญ่ติดอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสังคมแบบชานา รักถิ่นฐานบ้านเกิด แม้ว่ากลุ่มชนชาวผู้ไทยจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจเหมือนกับชนกลุ่มอื่น ๆ ก็ตาม สำหรับในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้นส่วนใหญ่จะเกิด

จากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่ต้องมีการแข่งขันตลอดเวลา ทำให้เวลาถือเป็นเรื่องสำคัญและมีคุณค่าต่อการทำภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตของคนทุกชาติพันธุ์ ดังนั้นขั้นตอนประเพณีในการแต่งงานของชาวผู้ไทยจึงได้ค่อย ๆ เลื่อนหายไป เช่น การสูตรของหมอสสูตรที่ใช้เวลาให้สั้นลง การเตรียมของสมมาโดยการซื้อแทนการลงมือทำเอง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการใช้ชีวิตภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคที่ต้องแข่งขันและพร้อมที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งต่าง ๆ ที่ดูเหมือนไม่มีความจำเป็นจึงถูกลบเลือนออกไปจากวิถีชีวิต ทั้งที่เมื่อก่อนสิ่งเหล่านี้เคยเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเจริญด้านวัฒนธรรมและประเพณีของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยได้รับอิทธิพลทางสังคม (Attitude Change: Social Influence) อิทธิพลทางสังคมมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการตัดสินใจ เพราะในขณะที่ตัดสินใจย่อมมี กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับยังมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของทัศนคติในส่วนของ การรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่นจะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย (McGuire and Millman, 1965) สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 51 – 54) ซึ่งได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่จะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอเพื่อการอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุทั่วไป 2 ประการ คือ ประการแรกเกิดจากภายในวัฒนธรรม และอีกประการหนึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยภายนอกวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจเกิดจาก ความตึงเครียด ความขัดแย้ง และการพัฒนาใหม่ ๆ ภายในสังคม

สรุปได้ว่า ลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวผู้ไทย ที่เดิมยึดถือหลักแห่งความพอเพียง ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและสงบ จึงส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมน้อยมาก ประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ยังคงอนุรักษ์สืบทอดมาจนถึงชนรุ่นหลัง ดังจะเห็นได้จากประเพณีการแต่งงานของชาวผู้ไทย ที่ยังคงมีลักษณะคล้ายเดิม แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงย่อมมีความจำเป็นและต้องเกิดขึ้นกับทุกสังคม เช่นเดียวกับชาวผู้ไทย ถึงแม้จะมีลักษณะประเพณีวัฒนธรรมที่คล้ายเดิม แต่ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นให้เห็นอยู่บ้าง พฤติกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ถูกมองว่าเกินความจำเป็น หรือไม่มีประโยชน์ จึงถูกปรับเปลี่ยน แก้ไข ให้เหมาะสมกับสถานะของโลกในยุคปัจจุบันที่ต้องมีการแข่งขัน ติดต่อกันตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากประเพณีการแต่งงานของชาวผู้ไทย ที่พยายามจะลดขั้นตอนที่อาจจะต้องใช้เวลาดำเนินการมากจนเกินไป ให้เหลือเพียงขั้นตอนที่ครบถ้วนแต่ใช้เวลาน้อยลง เช่น การซื้อเครื่องสมมาแทนการลงมือทำเอง การ

ลดเวลาในการทำพิธีสูตรขวัญ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความจำเป็นจะต้องเกิดขึ้นจากสภาวะของโลกที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.5 ชาติพันธุ์ยื้อ ประเพณีการแต่งงานของชาติพันธุ์ยื้อ ประกอบด้วย การเลือกคู่ครอง การทาบทาม การสู่ขอ การหมั้น การเลือกฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน พิธีการแต่งงาน โดยมีแนวปฏิบัติในอดีตและปัจจุบันของแต่ละขั้นตอน มีรูปแบบดังต่อไปนี้

การเลือกคู่ครอง

ชาวไทยยื้อนั้น แต่เดิมพ่อแม่จะเป็นคนเลือกให้โดยจะเลือกคนดีมีฐานะ เพราะต้องการให้ลูกตนได้รับความสุขสบาย แต่ปัจจุบันนี้มีเพียงบางคู่เท่านั้นที่พ่อแม่เลือกให้บ้างแต่ก็น้อยมาก ส่วนมากหนุ่มสาวจะเป็นผู้เลือกคู่ครองด้วยตนเองตามความพอใจ แต่การเลือกคู่ครองนี้พ่อแม่ผู้ใหญ่มักจะเป็นผู้บรรม และแนะนำว่าควรจะต้องเลือกคู่อย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขกันไปตลอดรอดฝั่งหลังจากแต่งงานกันแล้ว

การทาบทาม

เมื่อหนุ่มสาวชาวไทยยื้อพึงพอใจซึ่งกันและกันและมีความประสงค์จะแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะไปปรึกษาหารือพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของตนก่อน เมื่อพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่พิจารณาเห็นสมควรว่าฝ่ายหญิงเหมาะสมที่จะเป็นลูกแก้ว (ลูกสะใภ้) ก็จะแต่งตั้งผู้หญิงปลอดคือไม่เป็นม่าย มีครอบครัวที่สมบูรณ์พูนสุขทุกประการเป็นผู้ไปติดต่อครั้งแรกซึ่งชาวไทยยื้อ เรียกว่า “ไปอ่วมสาว” หมายถึง ไปขอสาว

การสู่ขอ

ก่อนที่ชายจะไปสู่ขอหญิง ฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากประกอบด้วย หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวด เงิน 2 บาท 4 บาทตามฐานะ และมีผ้าขาวปิดปากขันตามภาษายื้อ เรียกว่า “เหล้าไขตู พลูไขปาก หมากไขคอ” เมื่อฝ่ายชายพูดสู่ขอฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตามภาษายื้อ เรียกว่า “คาดค่านางวางค่าเท่า” การสู่ขอนี้ส่วนมากจะต้องดูฤกษ์ยามก่อน ในการสู่ขอนี้ถ้าแก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติกของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มีความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้

การหมั้น

เมื่อถึงวันฤกษ์ดีที่ได้กำหนดตกลงกันแล้ว ฝ่ายชายจัดขันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก 8 ผล พลู 4 เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันใบหนึ่งมีขนาดเล็กกว่าบรรจุทองหมั้นหรือเงินหมั้นของหมั้นแล้วแต่จะได้ตกลงกันบางรายแยกขันหมากเป็นคู่ บางรายไม่แยกแต่เพิ่มขัน

ใบเงินใบทอง ถูข้าวเปลือก ถั่วงาเป็นอีกชั้นหนึ่งไม่ปนอยู่ในชั้นทองหมั้น เครื่องชั้นหมากนอกนั้น จัดขนมและผลไม้ใส่ถาดจะเป็นจำนวนมากน้อยหรือที่ถาดหรือจะไม่มีก็สุดแต่จะเรียก ร้องตกลงกัน ก่อนโดยมากเป็นจำนวนคู่ พิธีหมั้นก็เท่ากับไปวางมัดจำ เพื่อความแน่นอนไม่กลับถ้อยคินคำ ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ได้ทำพิธีแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะเรียกชั้นหมากคืนไม่ได้ต้องเสียเปล่า เพราะหญิงเป็นหม้ายชั้นหมากถือว่าเสียหาย ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะด้วยอย่างไรก็ตามก็ต้องคืนชั้นหมากแก่ฝ่ายชายจนครบ เป็นเรื่องชดเชยค่าเสียหาย ส่วนมากการเรียกร้องนี้จะดูตามความเหมาะสมของฐานะฝ่ายชายด้วย

พิธีการแต่งงาน

ก่อนทำพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวชาวไทยผู้น้อยจะทำการสู่ขวัญน้อยก่อน โดยจะดูฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายชาย และบ้านฝ่ายหญิงหรือจะมาสู่ขวัญร่วมกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็ได้ โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ การเชิญหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์มาสู่ขวัญนี้ต้องมีดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ ใสในงาน พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของคู่บ่าวสาวจะเป็นผู้ไปเชิญการสู่ขวัญน้อย

การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอดด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกัน การแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว เหน็บหูกระต่ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว ถูง่าสีขาว เมื่อพรมน้ำมนต์ในมือจะถือไม้เท้ารูปงูประกอบบพิธีสู่ขวัญ สำหรับผ้าพาดบ่าหรือผ้าเบี่ยงนี้ ใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณี แต่ในปัจจุบันจะมีบางรายที่ไม่มีผ้าพาดบ่าซึ่งก็แล้วแต่ความสมัครใจของทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวว่าจะใส่แบบใด ซึ่งต่างจากสมัยอดีต

พิธีการแต่งงานของชาวไทยผู้น้อยจะมีขบวนแห่ชั้นหมากพร้อมเจ้าบ่าว เพื่อไปกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว

พิธีการแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ถ้าแก่ฝ่ายหญิงเตรียมพิธีรับแขกที่เชิงบันไดบ้าน โดยจะเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารีหรือหญิงปอด (ผู้ที่ไม่มีหม้ายมีครอบครัวสมบูรณ์พูนสุขทุกประการ) เตรียมอุปกรณ์ล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบันไดบ้าน

ก่อนจะเริ่มพิธีสู่ขวัญแต่งงาน เมื่อญาติทั้งสองฝ่ายมาพร้อมเพรียงกันแล้ว ล่ามน้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวจูมมือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ ต่อจากนั้นหมอสู่ขวัญจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานจนเสร็จพิธี หญิงปอดคนที่จูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพาข้าวรับแขกมาป้อนแขก หญิงปอดจะป้อนแขกด้วยพริกและเกลือ หมายความว่าป้อนแขกจะต้องอดทนต่อผู้ล่ามใหญ่จะป้อนไขโดยจะไปอยู่ด้านหลังระหว่างกลางคู่บ่าวสาวไขว้แขนขาทับแขนซ้ายถือไข่ต้มข้างละครึ่งฟองป้อนคู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเอามือจับหัวคู่บ่าวสาวชนกันเพื่อบอกว่าให้เป็นสามีเมียกัน

แล้วจึงให้ญาติทั้งสองฝ่ายเข้ามาผูกข้อมือกล่าวคำอวยพรให้คู่บ่าวสาว เมื่อผูกข้อมือเรียบร้อยแล้วคู่บ่าวสาว นำเทียนคณะ คือ เทียนแจกเต้าแก่ทั้งสองฝ่ายมาวางต่อหน้าเต้าแก่ เมื่อเต้าแก่รับเทียนคณะแล้วจะสอนจารีตประเพณีแก่เขยให้ถือปฏิบัติเรียกว่า “สอนเขย” จะกล่าวเป็นภาษาญ้อ

เสร็จจากพิธีการสอนเขยคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน ผ้าขาม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนสมควร เมื่อสมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมาพ่อแม่สามีเป็นการเสร็จ แต่ในปัจจุบันพิธีส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือ การเตรียมเครื่องสมมาจะเป็นเครื่องสมมาที่ซื้อมาได้เป็นของที่เจ้าสาวจัดทำขึ้นมาเอง แต่มิได้เป็นการผิดแต่อย่างใด

ลักษณะของพิธีแต่งงานของชาวญ้อในปัจจุบันนี้ ยังคงลักษณะเช่นเดิมไว้ได้ค่อนข้างมาก มีเพียงขั้นตอนของการเลือกคู่ครองเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการทำพ่อแม่ของหนุ่มสาวจะเป็นผู้พิจารณาเลือกคู่ครองให้ มาเป็นการที่หนุ่มสาวพิจารณาเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามพ่อแม่ของหนุ่มสาวก็ยังถือว่ามืบทบาทสำคัญอยู่ในขั้นตอนนี้ โดยจะเป็นผู้กลั่นกรองและให้คำแนะนำในการพิจารณาเลือกคู่ครอง ถ้าพิจารณาถึงสาเหตุของการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานของชาวญ้อให้คงอยู่ได้นั้น จากการพิจารณาถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตแล้วจะพบว่า ชาวญ้อมีวิถีดำเนินชีวิตที่ค่อนข้างเรียบง่ายและเป็นสังคมค่อนข้างปิด ชาวญ้อจะไม่ค่อยมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในสังคมภายนอกมากนัก ดังนั้นการแลกเปลี่ยนและรับเอาวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาจึงเกิดขึ้นน้อย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจึงยังคงมีสะท้อนให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมิทธิ์ สระอุบล (2531 : 76) ซึ่งได้ศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยญ้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษากรณีบ้านโพธิ์นิม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ และได้สรุปว่า ประชาชนชาวไทยญ้อยังคงยึดมั่นในแบบแผนประเพณีอย่างมั่นคง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ซึ่งจะยังคงยึดถือแนวปฏิบัติที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด

เมื่อพิจารณาถึงในส่วน of ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการร้องการความสะดวกสบาย และความรวดเร็ว โดยให้คงไว้ซึ่งขั้นตอนและแนวปฏิบัติให้ครบขั้นตอนดังเดิม เช่น การเตรียมเครื่องสมมาของฝ่ายหญิงสาวที่เคยลงมือทำเอง แต่ในปัจจุบันจะจัดซื้อ ลักษณะของการปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม แต่การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของแต่ละสังคมไว้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำควบคู่กัน เพราะถ้าวัฒนธรรมประเพณีเดิมถูกลบหายไปจนหมดสิ้น ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอาจก่อให้เกิดความเสียหายตามมามากมาย ดังนั้นลักษณะของประเพณีการแต่งงานของชาวญ้อและชาวไทยจึงมีลักษณะที่คล้ายกัน คือต้องการ

รักษาความเป็นดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุดควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน จนบีบบังคับให้วิถีการดำเนินชีวิตต้องเต็มไปด้วยความรีบเร่ง สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนทางสังคมของนักสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา (Popenoe 1993 : 542-544) ที่กล่าวว่า กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) เมื่อเกิดการค้นพบ (Discovery) และมีการประดิษฐ์ (Invention) จนเกิดเป็นนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง ไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอานวัตกรรมไว้ใช้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้น ดังนั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) ทำให้เกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรม (Preindustrial society) ไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและแบบเมือง ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงานมนุษย์ไปสู่การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกล ใช้ระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรม

2. ความคิดเห็นของเยาวชนต่อประเพณีการแต่งงาน

2.1 ชาติพันธุ์เขมร

2.1.1 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงของชาติพันธุ์เขมร

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมากโดยมีความคิดเห็นว่าเป็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนต้องการอิสระในการเลือกคู่ครอง มีเพียงบางส่วนที่มีความคิดเห็นต่างกัน คือ การเลือกคู่ครองซึ่งในอดีตส่วนใหญ่แล้วบิดามารดาเป็นคนเลือกคู่ครอง หรือให้คำแนะนำ แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่จะเป็นคนเลือกคู่ครองเองตามที่ตนเองเกิดความรักใคร่ชอบพอกันกับคนในหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัด หรือจากสถานที่ทำงาน และในอดีตเมื่อหนุ่มสาวรักกันแล้ว ฝ่ายชายจะให้ผู้ใหญ่หรือเจ้าแก้มไปสู่ขอกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง แตกต่างกับปัจจุบันชายหญิงบางส่วนเมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วมักจะใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยา เรียงไธสง (2545 : 79-80) ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และวัย พบว่า วัยทำงานและวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านการทาบทาม เยาวชนเพศชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งระดับช่วงชั้น
ที่ 4 และอุดมศึกษามี

ความคิดเห็นต่อการทาบทามส่วนมากไม่แตกต่างกัน โดยมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าอดีตเมื่อหนุ่มสาวรักกันแล้ว ฝ่ายชายจะให้ผู้ใหญ่หรือเจ้าแก่ไปคู่อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายหญิง แตกต่างกับปัจจุบันมีชายหญิงบางส่วนเมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วที่ใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรยา เรียนไธสง (2545 : 79-80) ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และวัย พบว่า วัยทำงานและวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมต่อคามมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านการสู่ขอและการหมั้น เยาวชนเพศชายและหญิงทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และ
อุดมศึกษา มีความ

คิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ในอนาคตเมื่อชายหนุ่มหญิงสาวรักใคร่ชอบพอกันแล้วเยาวชนยังอยากให้มีการสู่ขอ และหมั้นหมายเพื่อให้ถูกต้องตามประเพณีและให้มีการทำสัญญาระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

- ด้านพิธีการแต่งงาน เยาวชนเพศชายและหญิงระดับช่วงชั้นที่ 4 และ
อุดมศึกษา มีความคิดเห็นในอดีตและปัจจุบันฝ่ายชายเป็นคนจัดเตรียมข้าวของต่าง ๆ มาในวันแต่งงานที่ตกลงกันในวันสู่ขอ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในอดีตชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่เลือกคู่ครองต่างชาติพันธุ์ได้ และในอดีตไม่มีการนิมนต์พระมาที่บ้าน มีการจัดงานเรียบง่าย แต่ในปัจจุบันบางส่วนในวันงาน ฝ่ายหญิงมีการนิมนต์พระมาฉันอาหารเช้าที่บ้าน ซึ่งเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะร่วมทำบุญตักบาตรพิธีช่วงเช้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของพิชญ์ สมพอง. (2522 : 215) ได้กล่าวว่า ได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทนั้นมีสาเหตุจาก 2 ทางใหญ่ๆ คือ สาเหตุจากภายในสังคมชนบท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การรู้จักนำของใหม่มาใช้ การเบียดเบียนในวัฒนธรรมเก่า เป็นต้น ส่วนสาเหตุภายนอกสังคมชนบท เช่น การผสมผสานและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทดังกล่าวส่วนหนึ่งนั้น เป็นผลมาจากคมนาคมขนส่ง ถนน ไฟฟ้า ประปา และการติดต่อกับสังคมอื่น ๆ

- ด้านการส่งตัวเข้าหอ เยาวชนเพศชายและหญิงระดับช่วงชั้นที่ 4 และ
อุดมศึกษา มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

- ด้านการสมมาปุ๋ย (พ่อแม่เจ้าป่า) เยาวชนเพศชายและหญิงระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา

ส่วนมากมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนในระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นว่าในอดีตส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจัดเตรียมเครื่องสมมาและแห่ขบวนไปมอบเครื่องสมมาที่บ้านเจ้าป่า แต่ในปัจจุบันถ้าชายหญิงอยู่หมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง ฝ่ายหญิงจะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าป่า หรืออยู่ไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด จะทำพิธีมอบเครื่องสมมาให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2523 : 25) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นปกติธรรมดาในสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบางอย่างอาจเป็นไปได้ บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสมัยปัจจุบันจึงเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีผลเกี่ยวเนื่องกันไปในลักษณะของลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อระบบสังคมทั้งหมด จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวงแคบเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต และปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจนคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกระทบกระเทือนต่อสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นตามมาด้วยแต่การเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ก็มีส่วนทำให้ภาวะหรือสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

- ด้านการอาบน้ำให้ปุ๋ย (พ่อแม่เจ้าป่า) เยาวชนเพศชายและหญิงระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเป็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามฐานะครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบัน

2.1.2 เปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาของชาติพันธุ์เขมร

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นคนเลือกคู่ครองให้ แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวจะเป็นคนเลือกคู่ครองเอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนแต่งงานไม่ได้เกิดจากรักใคร่ชอบพอกัน แตกต่างกับปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่แต่งงานเมื่อตนเองมีความรักใคร่ชอบพอกัน ชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา แตกต่างกับปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และอดีตชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์หลังแต่งงาน แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวบางส่วนมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของพิชญ์ สมพอง. (2522 : 215) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทนั้นมีสาเหตุ

จาก 2 ทางใหญ่ๆ คือ สาเหตุจากภายในสังคมชนบท ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การรู้จักนำของใหม่มาใช้ การเบียดเบียนในวัฒนธรรมเก่า เป็นต้น ส่วนสาเหตุภายนอกสังคมชนบท เช่น การผสมผสานและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทดังกล่าวส่วนหนึ่งนั้น เป็นผลมาจากคมนาคมขนส่ง ถนน ไฟฟ้า ประปา และการติดต่อกับสังคมอื่น การเปลี่ยนแปลงสังคมชนบทดังกล่าวสอดคล้องกับ สุวิทย์ ชีรสอวดี และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสานกรณีบ้านโนนตะแบก พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมี 5 ประการ คือ การเพิ่มประชากรภาวะน้ำท่วมที่นาบ่อยๆ อำนาจรัฐ การคมนาคมที่สะดวกขึ้น และการนำพืชเศรษฐกิจ คือ ปอและมันสำปะหลังเข้ามาปลูก

- ด้านการทาบทาม เยาวชนส่วนมาก มีความคิดเห็นต่อการทาบทามไปในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เยาวชนมีความคิดเห็นไว้ในอดีตเมื่อได้แก่ฝ่ายชาย ทาบทามหรือเจรจาฝ่ายหญิงแล้ว เมื่อฝ่ายหญิงตกลงได้แก่ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นผู้กำหนด ฤกษ์ยามวันสู่ขอและวันแต่ง แตกต่างกับปัจจุบันการทาบทามจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อชายหญิงรักกันและตกลงที่จะแต่งงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในอดีตพ่อแม่เห็นว่าหญิงใดมีความเหมาะสมจะส่งได้แก่ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทาม และสู่ขอให้กับลูกชายของตน แตกต่างกับปัจจุบัน เมื่อชายหญิงตกลงจะแต่งงานจะบอกพ่อแม่และให้ได้แก่ หรือญาติผู้ใหญ่ไปทาบทามสู่ขอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ พัทธา สายหู (2529 : 206-207) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ด้วยกัน อันเป็นผลมาจากระเบียบที่กำหนดการกระทำ และความสัมพันธ์ของคน เช่น สิทธิและหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี บทบาทและสถานภาพ

- ด้านการสู่ขอและการหมั้น เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการสู่ขอและการหมั้นมีความคิดเห็นต่อการสู่ขอและการหมั้นแตกต่างกันเป็นจำนวนมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในอดีตบางคนทำสัญญาหรือบางคนไม่ทำเพราะมีความไว้ใจ แต่ต่างกับปัจจุบันส่วนใหญ่มีการทำสัญญาเนื่องจากค่าสินสอดแพงมากขึ้น นั่นคือ ค่าสินสอดในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามฐานะครอบครัว ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม และในอดีตการหมั้นหมายจะทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญาก็ได้ แตกต่างกับปัจจุบันการหมั้นหมายส่วนใหญ่มีการทำสัญญาทั้งสองฝ่ายเพราะค่าสินสอดแพงกว่า แต่ก่อนตามฐานะครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ทฤษฎีสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ

วัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจนั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านพิธีการแต่งงาน ชาวชนส่วนมากมีความคิดเห็นต่อพิธีการแต่งงานแตกต่างกัน เพราะ

เปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจและสังคม หรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของสมคักดี ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจนั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น และเขายังมีความคิดเห็นว่า ในอดีตการที่ชายหนุ่มหญิงสาวมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจะถูกตำหนิและได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากคนในหมู่บ้านมาก มีความแตกต่างกับปัจจุบันเมื่อชายหนุ่มหญิงสาวหมั้นหมายกันแล้วมักใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยาเพื่อเป็นเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจรรยาเรียนไชสง (2545 : 79-80) ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และวัย พบว่า วัยทำงานและวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านการส่งตัวเข้าหอ ชาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเข้าหอแตกต่างกัน เขายังมีความคิดเห็นว่าในอดีตส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิง แต่ในปัจจุบันชายหญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะอยู่บ้านของตนเอง หรืออยู่ต่างจังหวัดที่ตนทำงานอยู่ และในอดีตกับปัจจุบันการจัดเตรียมห้องหอ เป็นสิ่งสำคัญจึงต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มี

คู่ครองหรือประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่เป็นคนปุ่ที่นอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการสมมาปุ่ย่า (พ่อแม่เจ้าบ่าว) เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษาส่วนมาก มีความคิดเห็นต่อการแต่งงานแตกต่างกัน เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตส่วนใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจัดเตรียมเครื่องสมมาและแห่ขบวนไปมอบเครื่องสมมาที่บ้านเจ้าบ่าว แต่ในปัจจุบันถ้าชายหญิงอยู่หมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้กัน ฝ่ายหญิงจะนำเครื่องสมมาไปบ้านเจ้าบ่าว หรืออยู่ไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด จะทำการมอบเครื่องสมมาให้เสร็จที่บ้านเจ้าสาว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในปัจจุบันยังคงปฏิบัติเหมือนอดีต พ่อแม่ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าบ่าว ผูกข้อมือรับลูกสะใภ้ด้วยฝ้ายหรือเงินตามฐานะเศรษฐกิจและสังคม หรือตามยุคสมัย ส่วนเงินจากการผูกข้อมือ พรหมณ์เป็นคนมอบให้กับเจ้าสาว และสอนให้รู้จักการใช้เงินทองด้วยการซื้อหมูตัวเมีย หรือซื้อไก่ตัวเมียเพื่อให้ออกดอกออกผล และเจ้าสาวล้างหม้อดินซึ่งใส่น้ำเปล่าหรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่น้ำสลิกลงในน้ำ แต่ในปัจจุบันเจ้าสาวล้างหม้อดิน หรือขันเงิน ซึ่งใส่น้ำเปล่าหรือน้ำอุ่น พ่อแม่เจ้าบ่าวจะใส่น้ำเงิน ถูทอง หรือ แหวน หรือสร้อย หรือ นาฬิกา เพื่อรับลูกสะใภ้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของประดิษฐ์ มัชฌิมา. (2523 : 25) สังคมทุกสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมอาจจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกาลเวลาเป็นตัวกำหนด ไม่มีสังคมใดหยุดนิ่งอยู่กับที่ การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ เพราะสังคมมนุษย์มีลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและเป็นลักษณะการดำรงอยู่ที่ไม่คงที่ตลอดไปจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปกติธรรมดาในสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบางอย่างอาจเป็นไปอย่างมีระเบียบและอาจคาดคะเนได้ บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสมัยปัจจุบันจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีผลเกี่ยวเนื่องกันไปในลักษณะของลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อระบบสังคมทั้งหมด จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวงแคบเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกระทบกระเทือนต่อสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นตามมาด้วยแต่การเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ก็มีส่วนทำให้ภาวะหรือสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

2.2 ชาติพันธุ์ส่วย

2.2.1 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงของชาติพันธุ์ส่วย

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมากโดยมีความคิดเห็น

ว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธา สายหู (2529 : 206-207) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ด้วยกัน อันเป็นผลมาจากระเบียบที่กำหนดการกระทำ และความสัมพันธ์ของคน เช่น สิทธิและหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี บทบาทและสถานภาพ มีการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนช่วงชั้นที่ 4 มีความคิดเห็นว่าบิดามารดาจะเลือกหญิงสาวที่เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันและเป็นแม่บ้านแม่เรือน กิริยามารยาทงาม อ่อนน้อมถ่อมตนให้ลูกชาย แตกต่างกับปัจจุบันหญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองต่างหมู่บ้านและเกิดจากความรักรื้อของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติรัช พงษ์สิทธิศักดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบุญขอธาตุของไทยไ้ยบ้านเตื่อ ศรีคันไชย อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ผลของการศึกษาว่าการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบุญขอธาตุเกิดจากสาเหตุการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม การหิบบิยมวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงเกิดจากได้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ

- ด้านการทาบทาม เยาวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา

มีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก โดยมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

- ด้านพิธีการแต่งงาน เยาวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์ส่วยทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการแต่งงานไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 มีความคิดเห็นในการทำพานบายศรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่มีครอบครัว ที่ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากว่าปัจจุบันบางคนมีการจ้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำพานบายศรี และมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตเมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว ญาติพี่น้องจะใช้ไม้ยาว ๆ อันหนึ่งเพื่อกั้นประตูเงินประตูทอง ซึ่งในปัจจุบันเมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว ญาติพี่น้องจะใช้เข็มขัดเงินเข็มขัดทอง หรือสร้อยทอง กั้นประตูเงินประตูทองแทน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เยาวชนเพศชายและหญิงในระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นในอดีตก่อนถึงวันงานฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมเครื่องสมมา ซึ่งหญิงสาวจะทอและเย็บที่นอน โสร่ง ผ้าขาวม้าเอง แต่ปัจจุบันพ่อแม่เจ้าสาวจะซื้อที่นอนหรือฟูก โสร่ง ผ้าขาวม้าจากร้านค้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทาลคอตท์ พาร์สัน (Talcott Parsons) มีแนวความคิดว่า สังคมเป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนต่าง ๆ (Part) มีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่คงที่ของ

แต่ละส่วนจะเป็นปัจจัยทำให้ระบบสังคมเกิดความสมดุล (Equilibrium) ส่วนในด้าน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม พาร์สันเสนอว่า เกิดจากความสมดุลถูกทำลายลง เพราะองค์ประกอบของสังคมคือ บุคลิกภาพ (Personality) อินทรีย์ (Organism) และวัฒนธรรม (Culture) เกิดความแตกกร้าว โดยมีสาเหตุมาจากทั้งสาเหตุภายนอกในระบบสังคม เช่น การเกิดสงคราม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม เป็นต้น และสาเหตุจากภายในระบบสังคม ที่เกิดจากความตึงเครียด (Strain) เพราะความสัมพันธ์ของโครงสร้างบางหน่วย (Unit) หรือหลาย ๆ หน่วย ทำงานไม่ประสานกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลง จะเป็นสาเหตุทำให้ส่วนอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเฉพาะส่วนใดหนึ่งหรืออาจเกิดขึ้นทั้งระบบก็ได้ พาร์สันเน้นความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคม คือ ตัวยึดเหนี่ยวให้สังคมมีการรวมตัวเข้าด้วยกัน และเป็นตัวต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม และเขายังมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตวันงานเจ้าบ่าวจะแต่งกายด้วยการนุ่งโสร่งแบบโจงกระเบน ใส่เสื้อสีขาว ใช้ผ้าขาวม้าเบี่ยงไหล่ เป็นชุดที่ทำได้ง่ายและนิยมกันในสมัยนั้น ๆ แต่ปัจจุบันเจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาท์แบบสากล หรือตามยุคสมัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับฌอมมาลย์ ราชภัฏวาริชย์ (2541 : 16) ซึ่งคล้ายคลึงกับของไพบลีย์ ช่างเรียน กล่าวไว้ว่าวัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ วิธีการต่างๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นมาสามารถสร้างทำให้เห็นเป็นรูปร่างขึ้นมาได้ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รถยนต์ เครื่องบิน เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางวัตถุเป็นการถ่ายทอดวิธีการทำอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า วิธีการสร้างบ้าน วิธีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้เพราะวัตถุทั้งหลายย่อมเสื่อมสลายไปจะเหลืออยู่ก็เพียงรูปแบบและวิธีการประดิษฐ์ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป

- ด้านการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว เขวชนชายและหญิงกลุ่มชาติพันธุ์สวยทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และ

อุดมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการแต่งงานไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เขวชนชายและหญิงในระดับช่วงชั้นที่ 4 มีความคิดเห็นในการจัดเตรียมห้องหอเป็นหน้าที่ของผู้แต่ผู้แก่ที่เป็นผู้หญิงที่มีครอบครัว มีความสุขและประสบความสำเร็จในการมีชีวิตคู่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเขวชนมีความคิดเห็นว่าการพราหมณ์ เถ้าแก่หรือญาติผู้ใหญ่ และชาวบ้านเพื่อนฝูงเป็นคนเข้าไปส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวห้องหอทั้งในอดีตและปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการขึ้นบ้านปู้ย่า (การสมมาปู้ย่า หรือ การสมมาพ่อแม่เจ้าบ่าว) เขวชนชายและหญิงทั้งระดับ

ช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นมาก่อนเข้าสาวจะขึ้นบ้านจะเหยียบกระบุงข้าวซึ่งในปัจจุบันและอดีตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการส่งตัวเข้าป่า พบว่าเยาวชนชายและหญิงทั้งระดับช่วงชั้นที่ 4 และอุดมศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมากโดยมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

2.2.2 เปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาของชาติพันธุ์ส่วย

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเยาวชนมีความคิดเห็นในการเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ในอดีตและปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตชายหนุ่มหญิงสาวจะเชื่อฟังคำสั่งสอนและกลัวบิดามารดา แต่ในปัจจุบันชายหนุ่มหญิงสาวส่วนใหญ่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยา เรียนไธสง (2545 : 79-80) ได้ศึกษาความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศอาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และวัย พบว่า วัยทำงานและวัยรุ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานอยู่ในระดับปานกลาง

- ด้านการทาบทาม เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการทาบทามหรือเจรจาส่วนมากไม่แตกต่างกัน และเยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตและปัจจุบัน นายไซ (ถ้าแก่) จะต้องเป็นผู้มีความสุขและประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตนายไซ (ถ้าแก่) จะจุคได้เพื่อไปทาบทามกับฝ่ายหญิง แต่ในปัจจุบันไม่ได้มีการจุคได้ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตหลังจากเช่นผีบรรพบุรุษแล้วถ้าแก่ทั้งสองฝ่ายจะมีการตกลงเรื่องสินสอดและสิ่งของที่ฝ่ายชายต้องเตรียมมาในวันแต่งงานมีความแตกต่างกับปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีตันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเครือญาตินั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และ

บทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว พบว่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวส่วนมากไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าในอดีตนั้นพราหมณ์ เถ้าแก่หรือญาติผู้ใหญ่ และชาวบ้าน เพื่อนฝูงเป็นคนเข้าไปส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวในห้องหอซึ่งแตกต่างกับปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการขึ้นบ้านปู้ย่า (การสมมาปู้ย่า หรือ การสมมาพ่อแม่เจ้าบ่าว) เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่าไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าในอดีตการให้เครื่องสมมาต้องให้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวครบทุกคนตามที่ฝ่ายเจ้าบ่าวบอกเล่ามาทางฝ่ายหญิงมา แตกต่างกับปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

- ด้านการส่งตัวเจ้าบ่าว เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าในอดีตลูกสะใภ้จะหาบน้ำอุ่นเพื่อเตรียมให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 3 วัน แตกต่างกับปัจจุบันลูกสะใภ้จะจัดเตรียมน้ำอุ่นเพื่อให้พ่อแม่สามีล้างหน้าล้างตา หรืออาบน้ำเป็นเวลา 1 วัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ชาติพันธุ์เยอ

2.3.1 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงของชาติพันธุ์เยอ

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมากโดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

- ด้านการทาบตาม เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าบ่าวไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมากโดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

- ด้านการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่า อดีต ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาเอง คือ ที่นอน หมอนจิด โสร่ง ผ้าถุง (ผ้าไหม) และผ้าขาวม้า แตกต่างกับ ปัจจุบัน ส่วนใหญ่ฝ่ายหญิงซื้อเครื่องสมมาจากท้องตลาด คือ ที่นอน หรือฟูก โสร่งไหม ผ้าถุงไหม หมอนจิดหรือหมอนที่มีลวดลายสวยงาม และผ้าขาวม้า อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเครือญาตินั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านพิธีการแต่งงาน ชาวชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชาวชนมีความคิดเห็นว่าในอดีตเจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขาขาว หรือนุ่งโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ซึ่งแตกต่างกับปัจจุบัน เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวาห์แบบสากลหรือตามยุคสมัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และชาวชนมีความคิดเห็นว่า อดีตในวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว อย่างเรียบง่าย แตกต่างจากปัจจุบัน ขบวนขันหมากจะมีเสียงเพลงจากกลองยาว มีความสนุกสนานครึกครื้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเครือญาตินั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชาวชนมีความคิดเห็นส่วนมากไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชาวชนมีความคิดเห็นว่า อดีตพิธีบายศรีสู่ขวัญ เริ่มต้นด้วยธำมรงค์ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวมอบสินสอดที่เหลือให้ฝ่ายเจ้าสาว แตกต่างกับ ปัจจุบัน ธำมรงค์ หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวมอบสินสอดที่เหลือซึ่งประกอบด้วยเงิน และทองให้ฝ่ายหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ และชาวชนมีความคิดเห็นว่าอดีต การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นหน้าที่ของพราหมณ์

หรืออาจารย์ แตกต่างกับปัจจุบัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องผลการวิจัยของ ทวีศักดิ์ บุญสูง (2537 : 194-196) ได้ศึกษาความเชื่อของชาวเขม : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองระเวียง หมู่ที่ 4 ตำบลเวียงชัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อของชาวเขมหมู่บ้านหนองระเวียงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ไปสู่การควบคุมธรรมชาติและแข่งขันกันและกันชาวเขมจึงนิยมทำพิธีสู่ขวัญในพิธีการแต่งงาน พิธีบวช และเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม โชคดวงและพรหมลิขิต

- ด้านพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวไม่แตกต่างกัน

- ด้านการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า เยาวชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่า อดีตผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยกันแบกหาม น้ำ 1 ถัง และฟืน 1 มัด แตกต่างกับ ปัจจุบัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มีความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของทุก ๆ สังคม จะมีขั้นตอนของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นจะมีวิธีการผลิต (Mode of Production) ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของ อำนาจของการผลิต (Forces of production) ซึ่งได้แก่ การจัดการด้านแรงงาน ที่ดิน หุ่น และเทคโนโลยี กับ ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต (Social relation of production) ซึ่งได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต และคนงานที่ทำหน้าที่ผลิต แต่ในระบบการผลิตแต่ละระบบจะมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้แรงงานในการผลิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงสร้างส่วนล่างของสังคม (Substructure) และเมื่อโครงสร้างส่วนล่างมีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้เกิดการผันแปรและเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างส่วนบนของสังคม (Superstructure) ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม เช่น รัฐบาล ครอบครัว การศึกษา ศาสนา และรวมถึง ค่านิยม ทัศนคติ และบรรทัดฐานของสังคม

- ด้านการส่งตัวเจ้าบ่าวตอนกลางคืน เยาวชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเป็น ส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าอดีต เวลาประมาณ 1 ทุ่ม ถึงสองทุ่ม เจ้าแก่ หรือญาติผู้ใหญ่อย่างน้อย 4 คน จะจัดเตรียมขันหมาก ขันพลู เหล้า 1 ขวด เพื่อไปส่งตัวเจ้าบ่าวที่บ้านเจ้าสาว แตกต่างกับปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.2 เปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาของชาติพันธุ์เขม

- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เลือกคู่ครองของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะให้ความสำคัญแก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของตนเป็นอย่างมาก แตกต่างกับปัจจุบัน ชายหนุ่มหญิงสาวมีโอกาสเลือกคู่ครองเองจากต่างหมู่บ้าน หรือต่างจังหวัดซึ่งเกิดจากความรักรักใคร่ชอบพอกันเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการทบทวน เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการเลือก

คู่ครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอดีต ฝ่ายชายก็จะมีการบอกข่าวว่าตกลงที่จะแต่งงาน ฝ่ายชายจะทำชวย(กรวย)จากใบตอง 2 คู่ หมากพลู 2 คู่ สตางค์แดง 1 สตางค์เป็นการให้คำมั่นสัญญา แตกต่างจาก ปัจจุบันซึ่ง พิธีการยังปฏิบัติเหมือนในอดีต แต่จำนวนเงินเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับทฤษฎีของ ประดิษฐ์ มัชฌิมา. 2523 : 25 ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นปกติธรรมดาในสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบางอย่างอาจเป็นไปอย่างมีระเบียบและอาจคาดคะเนได้ บางอย่างคาดคะเนไม่ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสมัยปัจจุบันจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีผลเกี่ยวเนื่องกันไปในลักษณะของลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อระบบสังคมทั้งหมด จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวงแคบเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต และปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกระทบกระเทือนต่อสังคมและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

- ด้านการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงาน เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการหาฤกษ์ยามในวันสู่ขอและวันแต่งงานไม่แตกต่างกันเป็นส่วนมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอดีต พ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็จะเดินบอกงานญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และชาวบ้าน แตกต่างกับปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดพิมพ์การ์ดแต่งงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะปัจจุบันบางส่วนมีทั้งการเดินบอกงานและแจกจ่ายการ์ด อดีต และเยาวชนมีความคิดเห็นว่า อดีต ฝ่ายหญิงจัดเตรียมเครื่องสมมาเอง คือ ที่นอน หมอนขิด โสร่ง ผ้าถุง(ผ้าไหม) และผ้าขาวม้า แตกต่างกับปัจจุบัน ส่วนใหญ่ฝ่ายหญิงซื้อเครื่องสมมาจากท้องตลาด คือ ที่นอน หรือฟูก โสร่งไหม ผ้าถุงไหม หมอนขิดหรือหมอนที่มีลวดลายสวยงาม และผ้าขาวม้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเครือญาตินั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านพิธีการแต่งงาน เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการแต่งงานส่วนมากแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นจากอดีตก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยจัดเตรียมหาน้ำ หาดิน จัดทำปะรำพิธี แตกต่างกับปัจจุบัน ก่อนวันแต่งงานญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน เตรียมอาหาร กางเตียง และจัดโต๊ะเก้าอี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เยาวชนมีความคิดเห็นในอดีตในวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะจัดเตรียมขบวนขันหมากเพื่อแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว อย่างเรียบง่าย แตกต่างกับปัจจุบัน พิธีการยังคงปฏิบัติเหมือนในอดีต แต่ขบวนขันหมากจะมีเสียงเพลงจากกลองยาว สนุกสนานครึกครื้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตเจ้าบ่าวจะใส่กางเกงขาวหรือถุงโสร่งไหม ใส่เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมเป็นสไบเฉียง ซึ่งแตกต่างกับปัจจุบัน เจ้าบ่าวส่วนใหญ่สวมชุดวิวหีแบบสากลหรือตามยุคสมัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นอดีตและปัจจุบัน ผู้หญิงที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีครอบครัว และประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตคู่ก็จะมาจัดทำพานบายศรีสู่ขวัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะปัจจุบันเยาวชนคิดเห็นว่าการทำบายศรีสู่ขวัญไม่จำเป็นต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่จัดทำบายศรีสู่ขวัญแต่คนที่มีความรู้ความสามารถทำ และสามารถที่จะจ้างให้คนอื่นทำให้ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2525 : 164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น คือ หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนหมู่บ้าน ทั้งสองแห่งนั้น การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบเครือญาตินั้นปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความแน่นแฟ้น ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในระบบกลุ่มทางสังคมนั้น หัวหน้าครอบครัว ทั้งสองหมู่บ้านเริ่มมีสถานภาพ และบทบาทเพิ่มขึ้นบ้าง และการเปลี่ยนแปลงในระบบการพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่างๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น

- ด้านพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาว เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวไม่แตกต่างกัน

- ด้านการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่า เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการขึ้นบ้านปู้ย่า หรือการสมมาปู้ย่าส่วนมากไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นจากอดีต ถ้าบ้านไหนขึ้นผีด้วยเนื้อก็ให้จัดเตรียมไปตามนั้น คือ ควาย วัว ไก่ หรือหมู แตกต่างจากปัจจุบัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และเยาวชนมีความคิดเห็นในอดีตกับปัจจุบัน หลังทำพิธีส่งตัวฝ่ายเจ้าสาวจะนำเครื่องสมมาเป็นขึ้นบ้านปู้ย่า ปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านการส่งตัวเจ้าสาวตอนกลางคืน เยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อการส่งตัวเจ้าสาวตอนกลางคืนไม่แตกต่างกัน

2.4 ชาติพันธุ์ผู้ไทย

2.4.1 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงของชาติพันธุ์ผู้ไทย

- ด้านการเกี่ยวพาราสิ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการเกี่ยวพาราสิไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนต้องการอิสระในการเลือกคู่ครอง
- ด้านการทาบทาม เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการทาบทามไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
- ด้านการโอม เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการโอมไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
- ด้านขันเตรียมการ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อขันเตรียมการไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
- ด้านเอ็ดปะชู (การแต่งงาน) เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการเอ็ดปะชู (การแต่งงาน) ไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

2.4.2 เปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาของชาติพันธุ์ผู้ไทย

- ด้านการเกี่ยวพาราสิ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการเกี่ยวพาราสิไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
- ด้านการทาบทาม เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการทาบทามไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

- ด้านฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการหาฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงานไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านพิธีแต่งงาน เยาวชนมีความคิดเห็นต่อพิธีแต่งงานไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
- 2.5.3 เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงของชาติพันธุ์ผู้
- ด้านการเลือกคู่ครอง เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการเลือกคู่ครองไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านการทาบทาม เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการทาบทามไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านการสู่ขอ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการสู่ขอไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านการหมั้น เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการหมั้นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการหาฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงานไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
  - ด้านพิธีแต่งงาน เยาวชนมีความคิดเห็นต่อพิธีแต่งงานไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับประเพณีการแต่งงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพื่อให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันเยาวชนทั้งชายและหญิงมีความต้องการอิสระในการเลือกคู่ครองเอง ต้องการเลือกคบคนที่ตนเองชอบหรืออาจจะต้องการอยู่กินกันก่อนแต่งงาน ซึ่งใน

เรื่องนี้ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในสังคมตามมาภายหลังไม่ว่าจะเป็นปัญหาการอย่าร้าง หรือการท้องก่อนแต่ง ดังนั้นผู้ที่คอยให้ความรู้และเตือนสติเยาวชนเหล่านี้คือผู้ปกครอง และผู้ที่ใกล้ชิดกับเยาวชนอาจจะเป็นครูหรือใครก็ตามที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจ ปลุกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่เยาวชนเหล่านั้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมบางอย่างที่แฝงไปด้วยคติ คำสอนที่น่าสนใจในประเพณีการแต่งงานได้ลบลือนหายไป ซึ่งในปัจจุบันมีการปฏิบัติโดยไม่เข้าใจความหมายโดยแท้จริง หลายกระบวนการที่ตัดทอนลดลงเพราะคิดว่าไม่สำคัญ ดังนั้นทางกระทรวงวัฒนธรรมหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรมีการให้ความร่วมมือกันหรือฟื้นฟูขนบประเพณีเดิมกลับคืนมา หรือให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแต่งงานให้มากขึ้น เช่น การเพิ่มเป็นบทเรียนในหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

1. ในการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสังเกตเกี่ยวกับพิธีการแต่งงานในแต่ละชาติพันธุ์เพียงชาติพันธุ์ละหนึ่งหมู่บ้าน จึงอาจจะได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ถ้าหากได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับพิธีการแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์จำนวนหลายหมู่บ้านก็จะได้รับความรู้และรายละเอียดครบสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์มีน้อยมาก จึงทำให้ผู้วิจัยขาดหลักฐานเอกสารและงานวิจัยเพื่อใช้อ้างอิง จึงควรที่จะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มากกว่านี้

3. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะประเพณีแต่งงานของแต่ละชาติพันธุ์เท่านั้น จึงน่าที่จะได้ศึกษาเกี่ยวกับประเพณีอื่น ๆ เช่น การบวช การตายของแต่ละชาติพันธุ์ เพื่อบันทึกเป็นรายลักษณ์อักษรต่อไป

4. ในแต่ละชาติพันธุ์มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตน จึงควรที่จะมีผู้ศึกษาวิจัยเพื่ออนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อไป

บรรณานุกรม

- กัญจนา ศิริวัฒนานนท์. ประเพณีงานแต่งงานของชาวไทย. ปริญญาโท ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2526.
- กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : อรุณสภา, 2520.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิศ, 2509.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ, 2544.
- จรรยา เรียงไธสง. ความคิดเห็น ความเชื่อและค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ของ
วัยทำงาน และวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาโท ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- จรัส ทองเกษม. ปรัชญาและทฤษฎีทางวัฒนธรรม : สังคมและวัฒนธรรม. วารสารวัฒนธรรมไทย
ปีที่ 33, ฉบับที่ 6 (มี.ค. 2539), หน้า 20-26.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้าน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,
2530.
- จิตร ภูมิศักดิ์. ความเป็นมาของคำว่า สยาม ไทย ลาวและขอม และลักษณะสังคมชื่อชนชาติ.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, 2535.
- จิตร เสนาะ. การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพทอเสื่อ : ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม. ปริญญาโท ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 2534.
- เจือ สะตะเวทิน. ภาษาไทยอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2517.
- เฉลิมพล ศรีหงส์และเสถียร. เหลืองอร่าม. (2521) ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ใจหาญ. การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยเญอกับชาวไทยลาวบ้านหัวหมู
ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาโท ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2538.
- ชื่น ศรีสวัสดิ์. “การเลี้ยงช้างของชาวส่วยในเขตอีสานใต้” ใน ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้. กรุงเทพฯ
: จุฬาลงกรณ์ฯ, 2526.
- ดำเนิน เลชะกุล. สุรินทร์ในอดีต. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์. ม.ป.ป.
- เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- เต็มศิริ บุญยสิงห์. “วันรุ่นและการปรับตัว” ใน เพศศึกษา : สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการพิมพ์, 2526.

- ธงชัย สันติวงษ์. การตลาดโลกาภิวัตน์ = Marketing under globalization. กรุงเทพฯ :
 ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ธวัช ปุณโณทก. “ความเชื่อพื้นฐานอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน” ใน วัฒนธรรม
 พื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย. กทม. : ประสานการพิมพ์,
 2551.
- ทวีศักดิ์ บุญสุ. ความเชื่อของชาวเขมร : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองระเวียง หมู่ที่ 4 ตำบลเวียง
 เขมร อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม.
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537.
- โทมัส เคิสซ์ เอ. “การพัฒนาและเขยิบฐานะทางสังคมของชาวผู้ไทย” จุลสารโครงการ
 ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 4 : 14 – 19 ; กรกฎาคม, 2518.
- นิคม วงเวียน. วัฒนธรรมช่วย (กยศ.) ด้านความเชื่อจังหวัดสุรินทร์.
 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. 2526.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาติไทยเมืองไทยแบบเรียนและอนุสาวรีย์ ว่าด้วยวัฒนธรรม, รัฐ และรูปการ
 จิตสำนึก. กรุงเทพฯ : งานดี, 2547
- นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ. วารสารการศึกษาพยาบาล “ทารุณกรรมและความรุนแรงทางเพศ : ภัย
 เยี่ยงที่ลูกความเด็กและเยาวชน”. หน้า 75. 2545
- นำชัย อุปัญญา. บทบาทของพ่อค้าชาวผู้ไทยตำบลคำชะอี อำเภอกำชะอี จังหวัดมุกดาหาร.
 ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2538.
- บุญชม ศรีสะอาด. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,
 2546.
- บุญยงค์ เกศเทศ. วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์. อุลตราธานี : ยงสวัสดิ์การพิมพ์, 2536.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. สังคมวิทยาชนบทและการสหกรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- ประถม คนเजर. ประชุมพงศาวดารภาค 4. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้าการพิมพ์. 2507.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : เคสิดไทย, 2531.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์พีระพชานา. 2526.
- ประสาทร สีทธิเลิศ. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระบัวกับการมีส่วนร่วม
 ของประชาชน : การสืบทอดวัฒนธรรมการปั้นหม้อดินเผา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
 วารสาร มจร.วิชาการ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 5,10 (ม.ค.-มิ.ย. 2545) 3-17.

- ประสาธ อิศรปริดา. ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. 2518.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ผิวผ่อง กัณฑ์พิทักษ์. การสักรายอีสาน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านศรีสุข ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. 2535.
- พระราชกิตติโสภณ. การบายศรีสู่ขวัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2526.
- พระอริยวัตร เขมจารี. “ความเชื่อของชาวบ้าน.” ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542
- พัทธา สายหู. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์นิเทศ, 2516.
- พิชญ์ สมพอง. สังคมชาวบ้านนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. ม.ป.ท., 2513.
- ไพฑูรย์ มีกุล. การศึกษาภาคพื้นดินในประเทศไทย (ไทยกาย). กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2531.
- ไพฑูรย์ สุนทรารักษ์. การปกครองหัวเมืองภาคอีสานกับเมืองสุรินทร์. พิมพ์เป็นงานอนุสรณ์ในงานศพของอำมาตย์เอกหลวงพิศิษฐ์สุรินทร์รัฐ, 2515.
- มนัสกมล ทองสมบัติ. ประเพณีพะซุของชาวผู้ไทยบ้านหนองหญ้าไซ ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอสามหมอก จังหวัดอุดรธานี. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2536.
- มปป.. ประวัติศาสตร์มหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. 2526.
- มารยาท กิจสุวรรณ. “ความเชื่อดั้งเดิมของไทย” วัฒนธรรมไทย. 22(11) : 11 – 20 ; พฤศจิกายน 2526.
- รัตนา กิ่งแก้ว. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรศึกษาเฉพาะกรณีบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2543.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2531.

- วันชัย คำพวงศ์. ประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกูย บ้านอาโพน อำเภอบัวเขร จังหวัดสุรินทร์. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2538.
- วันทนี วาสิกะสิน. ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์กับงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. คุยกับนักจิตวิทยา 3 วัลลภ ปิยะมโนธรรม คลายปัญหาทุกวัยรุ่น 12-21 ปี. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2544.
- ศศิธร ทองชัย. “วิเคราะห์ประเพณีการแต่งงานของชาวไทย” อีสานศึกษา. 3(1) : 63 – 70 ; กันยายน 2529.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. เจตคติ. กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คสโตร, 2531.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนชาติพันธุ์สองแห่ง ของจังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.
- สนิท สมักรการ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม = Cultural change and societal development. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. “ความเชื่อและมนุษย์” ร่วมพลทุก. 2 (9) : 14 – 19 : เมษายน 2527.
- สะอาด ขันอาษา. “ชนกลุ่มน้อยในภาคอีสานกับการพัฒนาตนเอง” แอลอดฟ้า. 1(1) : 14 – 16 ; มกราคม – มีนาคม 2530.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สมิทธิ สระอุบล. วัฒนธรรมไทยย้อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษากรณีบ้านโพนสิม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2531.
- สุดฤทัย มุขยวงศา. ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยแนวความคิดแบบพิจารณาความเป็นจริงที่มีต่อนิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- สุทธิพงษ์ พงษ์ไพบูลย์. รายงานการวิจัยพุทธศาสนาแถบกลุ่มทะเลสาบสงขลา ผังตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2525.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. “โครงสร้างสังคมของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” ในสังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์. 2511.

- สุนัย อยู่สุข. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2526 ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2529.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- สุวิทย์ วงษาไฉ. การศึกษาเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต การศึกษา 10. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. นิทรรศการเรื่องความเป็นมาของชนชาติไทย “ เอกสารประกอบนิทรรศการถาวรเรื่องความเป็นมาของชนชาติไทย โครงการหอไทย นิทัศน์เรื่อง ชนชาติไทย”. กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2538.
- หอสมุดแห่งชาติ. จดหมายเหตุ ร.3 จ.ศ. 1206 (พ.ศ.2387) เล่มที่ 58 สารตราเจ้าพระยาจักรี. 1 – 5 ; 2387.
- อนุমানราชชน, พระยา. ปลูกเรือน – แต่งงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. โลกทัศน์อีสาน. กอพลินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์. 2534.
- อมรมา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยในแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ. “ยะจู้ฮ์” ในเอกสารประกอบการอบรมการวิจัยทางวัฒนธรรม. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. 2537.
- อรุณดิษฐ์ วิริยะบุรณะ. ประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา, 2513.
- Good, Carter. V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw – Hill, Inc., 1973.
- Rokeach, Milton. Beliefs Attitudes and Values. San Francisco : Jossey Bass Inc., 1970.
- Thurstone, L.L. Reading in Attitude Theory and Measurement. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1967.

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....
 สถานที่สัมภาษณ์ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....

ผู้ร่วมสนทนา

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

ผู้สัมภาษณ์

.....

บันทึกรายละเอียด

.....
 .....

สรุป - ข้อสังเกต

.....
 .....

ผู้สัมภาษณ์.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....
.....
4.ชาติพันธุ์เขมรตำบลกระแซงมีประวัติความเป็นมาอย่างไร.....

.....
.....
5.สภาพพื้นที่ตำบลกระแซงมีลักษณะอย่างไร.....

.....
.....
6.การปกครองภายในหมู่บ้านเป็นอย่างไร.....

.....
.....
7.การศึกษาภายในหมู่บ้านเป็นอย่างไร.....

.....
.....
8.ประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้านเป็นอย่างไร.....

.....
.....
9.ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างไร.....
.....
.....

.....
และมีความเชื่ออย่างไร.....
.....
.....

4. พิธีหมั้นมีวิธีการอย่างไร.....
.....
.....

เหตุใดจึงทำเช่นนั้น.....
.....
.....

และมีความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับการหมั้น.....
.....
.....

5. การหาฤกษ์ยามและวันเดือนปี มีความสำคัญต่อการแต่งงานอย่างไร.....
.....
.....

6. ท่านมีความเชื่ออย่างไรต่อการกำหนดฤกษ์ยามในการแต่งงาน.....
.....
.....

7. ขันหมากในพิธีการแต่งงานมีอะไรบ้าง.....
.....
.....

และท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขันหมากอย่างไร.....
.....
.....

ตอนที่ 3 องค์ประกอบ และขั้นตอนของพิธีกรรมขณะแต่งงาน

1. พิธีกรรมการสูขวัญคู่บ่าวสาวมีวิธีการอย่างไร.....

.....
.....
.....

ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับการสูขวัญอย่างไร.....

.....
.....
.....

2. การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษมีวิธีการอย่างไรบ้าง.....

.....
.....
.....

เพราะเหตุใดจึงต้องทำอย่างนั้น.....

.....
.....
.....

3. การสมมามีวิธีการอย่างไร.....

.....
.....
.....

เพราะเหตุใดจึงต้องทำเช่นนั้น.....

.....
.....
.....

4. ให้ท่านเล่าพิธีกรรมการแต่งงานว่ามีวิธีการอย่างไรบ้าง.....

.....
.....
.....

เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น.....

.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการสนทนากลุ่ม (Focused Group)

การนำเสนอการสนทนากลุ่ม (Focused Group)

ข้อมูลของชาติพันธุ์ผู้ไทย

การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นของสถาบันครอบครัว การแต่งงานมิได้มีความหมายถึงการสืบพันธุ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการยอมรับทางสังคม สวัสดิภาพของกลุ่มสมรสและลูกหลาน และก่อให้เกิดการอบรมทางสังคมสืบต่อไปด้วย ถ้าพิจารณาในด้านระบบเครือญาติ การแต่งงานไม่เพียงแต่เกี่ยวพันระหว่างผู้แต่งงานกันเท่านั้น แต่ทว่ายังเกี่ยวพันระหว่างครอบครัวของผู้ที่แต่งงานกันอีกด้วย ดังนั้นเมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้นจึงมีญาติพี่น้องของแต่ละฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องในพิธีกรรม และถือว่าเป็นการมาทำสัญญาร่วมกันระหว่างลูกหลานของตน กับลูกหลานของอีกครอบครัวหนึ่ง

พิธีกรรมในการแต่งงานเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นสังคัมของกลุ่มชาติพันธุ์ใด เพียงแต่แตกต่างกันในด้านการจัดพิธีกรรมและค่านิยมเท่านั้น พิธีกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและคำสอน ซึ่งอาจเป็นคำพูด คำกลอน หรือแสดงด้วยกิริยาท่าทางก็ได้ เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ของการแต่งงาน เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ของหนุ่มสาวไปจนถึงการแต่งงาน

ความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว

จากการสัมภาษณ์นายแก้ว สุนทรธ และคนอื่น ๆ ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวผู้ไทยได้เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวชาวผู้ไทยในลักษณะการเกี่ยวพาราสีแบบดั้งเดิมค่อนข้างลบลบเลือนหายไป ซึ่งในอดีตพ่อแม่ของฝ่ายหญิงสาวจะเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มมาพบปะพูดคุยกับบุตรสาวได้ตามสมควร แต่ในปัจจุบันไม่นิยมให้ชายหนุ่มมาพบปะและพูดคุยกับบุตรสาวของตนถึงในบ้านเช่นแต่ก่อน ถ้ามีลักษณะการเข้ามาพูดคุยถึงในบ้าน เช่นนั้นก็จะเป็นที่กล่าวติฉินนินทาของชาวบ้านได้

จากในอดีตหญิงสาวผู้ไทยจะใช้เวลาว่างยามค่ำคืนปั่นฝ้ายเพื่อใช้ทอผ้าถุงห่ม ใช้ทำที่นอน หมอน หรือตำข้าวให้เป็นข้าวสาร เพื่อเก็บไว้หุงอาหาร โดยอาจก่อกองไฟพอมิแสงสว่างที่ข้างบ้าน แล้วนั่งทำงานอยู่บนร้านที่ยกพื้นจากดินใต้ถุนบ้านนั้น ในปัจจุบันกิจกรรมเหล่านี้ได้ลบลบเลือนหายไปเนื่องจากสาวชาวผู้ไทยในปัจจุบันก็จะได้รับการศึกษาและมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานบ้านงานเรือนอย่างอื่น และกิจกรรมดังกล่าวจะกลายเป็นงานอดิเรกของผู้เฒ่าผู้แก่มากกว่า

เนื่องจากเหตุผลข้างต้นทำให้การเกี่ยวพาราสีการร้องผญาเกี่ยวกันจึงได้ลบลบเลือนไปจนในทุกวันนี้มีคนที่ร้องผญาและรู้จักผญาน้อยลงตามไปด้วย และนอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้

กล่าวอีกว่า หนุ่มสาวบางคนก็ไปทำงานในต่างจังหวัดการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมก็จะลบล้างไป เพราะบางคูก็จะรู้จักและตกลงปลงใจกันเองก่อนก่อนที่จะบอกพ่อแม่ด้วยซ้ำไป ซึ่งการกระทำเช่นนี้แต่ก่อนจะเรียกว่าผิดผี แต่ในปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาและไม่ถือว่าเป็นผิด เนื่องจากอาจจะมีเหตุผลด้านภาระงานต่าง ๆ

นักเรียนคิดว่าการเลือกคู่ครองของชายหญิงในปัจจุบันควรจะเป็นอย่างไร ?

“...การเลือกคู่ครองควรที่จะเป็นการตัดสินใจของคู่หนุ่มสาว ควรเลือกเองตามความชอบของตนเอง จะได้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...การเลือกคู่ครองด้วยตนเองนั้นก็ดี แต่ควรที่ให้ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ช่วยเลือกด้วยเพื่อจะได้มีคู่ครองที่ดี...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดอย่างไรกับการอยู่ก่อนแต่ง ?

“...ไม่ดี การคบหากันไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยกัน...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าอะไรที่ในปัจจุบันประเพณีเก่า ๆ ได้ลบล้างไป ?

“...เทคโนโลยี...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...โลกปัจจุบันอะไร ๆ ก็เปลี่ยน ไม่ว่าจะเทคโนโลยี คนที่ต้องแข่งขันกันมากขึ้น...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ตัวคนนี่แหละที่ทำให้เลิกเปลี่ยนมากที่สุด กล้าขึ้น ทำอะไรอิสระมากขึ้น...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

การพูดคุยของชายหญิงในตอนกลางคืนในปัจจุบันเป็นแบบใด ?

“...ใช้การคุยโทรศัพท์แทนการพบปะกันในตอนกลางคืน เนื่องจากมีความสะดวกและง่ายต่อการติดต่อและยังปลอดภัย...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนเคยได้ยินคำว่า “ผญา” บ้างไหม แล้วรู้ไหมว่าเป็นอย่างไร ?

“...เคยเห็นในหนังสือ เหมือน ๆ กลอน...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

เคยใช้คำพญาในการพูดคุย/จิบกันบ้างไหม แล้วคิดว่าถ้าใช้คำพญาจิบกันจะดีไหม ?

“...ไม่เคย มันแปลก ๆ ครับ ถ้าคุยก็คุยกันธรรมดา...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ไม่เคย แต่น่าจะมีการอนุรักษ์ไว้วันนะ จะได้ไม่หายไปเป็นวัฒนธรรมที่ดี แต่ถ้าให้ใช้จิบกัน มันก็อาย...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

เมื่อหญิงสาวมีความรักใคร่ต่อกัน และปรารถนาจะแต่งงานเป็นคู่ครองกันแล้ว ฝ่ายชายจะบอกพ่อแม่ของตนเพื่อให้ส่งผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และรู้จักกับพ่อแม่ครอบครัวของฝ่ายหญิงไปพูดจาทาบทาม เป็นการหยั่งท่าทีเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะถึงขั้นสู่ขอ หลังจากที่ฝ่ายชายหาผู้ใหญ่ได้แล้ว ชายหนุ่มมักจะเป็นผู้บอกหรือนัดแนะกับคนรักว่าจะส่งผู้ใหญ่มากเมื่อไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเตรียมตัวต้อนรับตามสมควรแก่ฐานะ

ก่อนที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะทาบทามเพื่อการสู่ขอซึ่งกันและกัน ญาติผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะสืบข่าวหาข้อมูล เช่น ลักษณะนิสัย ฐานะ พี่น้อง การศึกษา เพื่อช่วยฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายตัดสินใจ หากปรากฏว่ามีนิสัยและความประพฤติเสื่อมเสีย พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะตักเตือนบุตรสาวให้ระมัดระวังหรือเลือกชายหนุ่มคนอื่นที่ดีกว่า

การที่เราตกลงจะแต่งงานกับใครจำเป็นไหมที่จะต้องให้พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่สืบประวัติของอีกฝ่าย ?

“...ไม่จำเป็นเพราะเราได้เลือกแล้วพ่อแม่ก็ควรจะเห็นด้วย...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...จำเป็น เพราะคนที่เราเลือกก็ต้องเข้ามาอยู่ร่วมกับพ่อแม่เรา และจะได้ดูด้วยว่าคนนี้เหมาะสมหรือไม่...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ถ้าแต่งงานกันไปแล้วเกิดการเลิกกันจะทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข เพราะฉะนั้นจะรักใคร่ชอบใครก็ต้องรู้ถึงนิสัยของคนนั้นก่อน ก่อนที่จะแต่งงานกัน...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

จากการสัมภาษณ์นายแก้ว สุนทรธรรพ์ และคนอื่น ๆ เช่น นางอุทัย แสนสุข นางไบบด จันทร์เต็ม นางคำตา ไตรวงษ์ ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าการโอมสาวของชาวผู้ไทยนั้นยังเป็นไปตามขั้นตอนการถือปฏิบัติเช่นแต่ก่อนเนื่องจากว่าการโอมเป็นการทำข้อตกลงระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงในเรื่องต่าง ๆ เช่น เงินค่าสินสอด การอยู่อาศัยของคู่สมรส กำหนดวันแต่งงาน นอกจากนี้ยังอาจตกลงกันในเรื่องการจัดงานในวันแต่งงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่าการไปโอมสาวจะต้องมีพ่อล่ำ ไปดำเนินการในวันนั้นซึ่งผู้ไทยถือว่าเป็นวันสู่ขอ ซึ่งพ่อล่ำจะต้องประกอบพิธีการในวันสู่ขอขั้นตอนดังนี้

1. ไขคำปากจากลูกตาพาช้าว ในพิธีการส่วนนี้ส่วนที่ลบลื่อนหายไปก็จะเป็นส่วนที่มีการใช้พญา มาตกลงพูดคุยกัน ซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงการพูดคุยตกลงกันธรรมดา
2. ตกลงค่าสินสอด การตกลงค่าสินสอดเป็นไปตามประเพณีเดิมจะแตกต่างกันเพียงจำนวนเงินที่ใช้ในการตกลงจะมีมูลค่าสูงขึ้นตามสมัยหรือยังเป็นบุตรสาวที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็จะต้องเรียกค่าสินสอดสูง แต่ในอดีตจะมีปัญหาในการตกลงว่าจะให้ใครไปอยู่บ้านใครแต่ปัจจุบันได้ลดลงแล้วเนื่องจากภาระหน้าที่การทำงานที่บางครั้ง เจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็จะแยกออกไปอยู่กันเพียงลำพัง
3. นัดวันแต่งงาน การนัดวันแต่งงานก็ยังคงต้องมีการดูฤกษ์ยามกันให้ดีเหมือนเช่นในอดีต ซึ่งในปัจจุบันจะนิยมหาฤกษ์ยามที่ตรงกับวันหยุด เพื่อให้สะดวกกับการมาร่วมงานของแขก

นักเรียนรู้จักคำว่า “การโอม” หรือไม่ และมีความสำคัญอย่างไร ?

“...ไม่รู้จัก...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

ถ้าบอกว่าการสู่ขอของนักเรียนรู้จักหรือไม่ และมีวิธีขั้นตอนอย่างไร ?

“...รู้จัก เป็นการตกลงระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

จากการสัมภาษณ์นายแก้ว สุนทรธรรพ์ และคนอื่น ๆ เช่น นางเถอด แสนสุข นางไบบด จันทร์เต็มและนางพรเทวัน รัตนคำ ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าการเตรียมตัวของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก่อนที่จะถึงวันแต่งงานจะต้องเตรียมตัวดังนี้

1. การบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากที่ในปัจจุบันยังคงรักษาขนบธรรมเนียมเดิมไว้เป็นอย่างดี
2. การเตรียมข้าวปลาอาหาร

3. การเตรียมหาพ่อล่อม การเตรียมพ่อล่อมเป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งชาวผู้ไทยจะให้พ่อล่อมดำเนินพิธีการเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งของกลุ่มว่าสาวเลขี่ว่าได้ ซึ่งธรรมเนียมในการหาหรือเลือกพ่อล่อมนั้นก็ยังคงเน้นคุณสมบัติเดิม และพิธีการไปขอให้มาเป็นพ่อล่อมแบบเดิมไม่แตกต่างจากเมื่อในสมัยอดีต

นอกจากการเตรียมตามขั้นตอนข้างต้นแล้ว ฝ่ายชายในสมัยอดีตจะต้องสร้างบ้านในบริเวณพื้นที่ของบ้านเจ้าสาวด้วยเพื่อเป็นหลักเป็นฐานที่แสดงให้ญาติฝ่ายหญิงเห็นว่าตนเป็นคนขยันหมั่นเพียร แต่ในปัจจุบันการสร้างบ้านเช่นเดิมนี้อาจได้หายไปแล้วไม่มีการสร้างบ้านเช่นนี้อีกเลย ผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่าอาจจะเป็นเพราะความยากลำบากในการสร้างบ้าน ซึ่งในปัจจุบันการสร้างบ้านต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากไม่เหมือนในอดีต จึงทำให้ในปัจจุบันธรรมเนียมปฏิบัตินี้จึงได้หายไป

ฝ่ายหญิงจะต้องมีการเตรียมทำเครื่องสมมาญาติ ๆ ซึ่งในอดีตจะเป็นการช่วยกันทำในบ้านของฝ่ายเจ้าสาวแต่ปัจจุบัน ไม่มีการทำเครื่องสมมาขึ้นมาจากส่วนมาจะนิยมซื้อสำเร็จมาเลยซึ่งสะดวกและได้สิ่งของตามที่ตนต้องการและใช้เวลาน้อยกว่าการมาทอเอง แต่ธรรมเนียมปฏิบัตินี้ก็ไม่ได้หายไปเลยทีเดียวเพราะยังมีบางบ้านที่ยังคงทำเครื่องสมมาเองอยู่

นักเรียนรู้จักคำว่า “พ่อล่อม” หรือไม่ มีความสำคัญอย่างไร และจำเป็นไหมว่าต้องมีพ่อล่อม ?

“...รู้จัก เป็นเหมือนพ่ออีกคนหนึ่งของเรา จะคอยช่วยเหลือในระหว่างการจัดพิธีแต่งงาน คล้าย ๆ เฒ่าแก่...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

“...จำเป็นนะ เพราะเห็นทุกคนเขาก็มี มันเป็นประเพณี...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

นักเรียนรู้จักเครื่องสมมาหรือไม่ และจำเป็นไหมที่จะต้องทำเอง ?

“...รู้จัก เป็นของที่นำไปให้ญาติของฝ่ายชาย เพื่อเป็นการขอขมา...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

“...ไม่ต้องทำเองก็ได้ เพราะปัจจุบันมีขายตามท้องตลาดทั่วไป...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

“...แต่หนูคิดว่าน่าจะทำเองก็ได้ เป็นการประหยัดและช่วยรักษาประเพณีเก่าไว้ด้วย...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สนทนา)

จากการสัมภาษณ์นายแก้ว สุพรรณรส และคนอื่น ๆ เช่น นางอุทัย แสนสุข นางไบบค จันทร์เต็ม นางคำตา ไตรวงษ์ ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การแต่งงานในปัจจุบันของชาวผู้ไทยค่อนข้างจะมีลักษณะอนุรักษย์ไว้ให้คงเดิม ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยดังสามารถแบ่งการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว ในการแห่ขบวนขันหมากของเจ้าบ่าวก็ยังคงเป็นการถือปฏิบัติเช่นเดิมตามแบบฉบับในสมัยอดีตทุกอย่าง คือเมื่อได้ฤกษ์แล้วขบวนขันหมากก็เริ่มออกจากบ้านฝ่ายชาย โดยการนำของพ่อล่ำ

2. การขอขึ้นบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าบ่าวการขอขึ้นบ้านก็จะยังคงมีการอนุรักษย์ไว้เหมือนเดิม

3. การล้างเท้าเขย การล้างเท้าเขยถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติและยังคงรักษากันไว้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรมีการใส่รองเท้า ถูเท้าแต่เมื่อถึงพิธีล้างเท้าก็จะต้องถอดและล้างเท้าก่อนขึ้นบ้านเจ้าสาวอย่างเช่นอดีตที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งความเชื่อในการล้างเท้าก่อนขึ้นบ้านก็ยังคงยึดความเชื่อแบบดั้งเดิม ผู้ล้างเท้าและองค์ประกอบในพิธีนี้ก็ยังคงเป็นการคงเดิมทุกประการไม่ว่าจะต้องให้หญิงพรมจรรย์ล้างให้หรือให้หญิงปลดล้างให้ก็ยังคงเป็นเช่นเดิม

4. การปูที่นอน ยังคงถือเคล็ดที่ว่าจะต้องให้ครอบครัวที่อยู่กันเป็นคู่ไม่เลยมีปัญหา กันมาปูให้เช่นเดิม

5. การผูกแขนพี่สาว การผูกแขนพี่สาวก็ยังคงเป็นเช่นเดิม

6. การมอบค่าทองหรือค่าสินสอด การมอบค่าทองหรือค่าสินสอดนี้จะกระทำต่อหน้าลูกตาทั้งสองฝ่าย เพื่อไม่มีปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งก็เป็นไปตามในอดีต

7. การนำเจ้าสาวสู่พวงวัญ ในขั้นตอนนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย โดยฝ่ายเจ้าสาวจะไม่ต้องให้พ่อล่ำไปพาออกมาจากห้องแต่ฝ่ายเจ้าสาวจะออกมาเองเมื่อเห็นว่าเจ้าบ่าวได้นั่งที่พวงวัญแล้ว

8. การสู่ขวัญ การสู่ขวัญจะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากการสูตรขวัญของหมอสุนทรนั้นจะสั้นลงและเลือกเอาเฉพาะบทที่สำคัญ ๆ ซึ่งในอดีตจะเป็นการสูตรที่ยาวมากและใช้เวลานาน

9. การผูกข้อต่อแขน การผูกข้อต่อแขนนั้นจะทำหลังจากสูตรขวัญเสร็จแล้ว ซึ่งผู้ที่ผูกแขนให้เป็นคนแรกคือหมอสุนทร หลังจากนั้นก็จะเป็นการผูกแขนเอาเขยเอาสะใภ้กัน ของญาติ ๆ แต่ละฝ่าย ซึ่งก็มีลักษณะใกล้เคียงกับสมัยอดีต

10. การจ้ำหวน การจ้ำหวนก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ยังพบเห็นได้จากพิธีการแต่งงานของชาวผู้ไทยในปัจจุบัน ซึ่งการเสี่ยงทายและความเชื่อต่าง ๆ ยังเป็นไปตามความเชื่อเดิมที่มีมา

11. การป้อนข้าวพาวัวให้บ่าวสาว การป้อนข้าวพาวัวให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั้นก็ยังคงมีและคงอนุรักษ์ไว้เช่นดั้งเดิมทุกประการ

12. การเขียนเขย การเขียนเขยนั้นในปัจจุบันก็ยังมีปฏิบัติกันเช่นเดิมและคงไว้เพื่อจุดประสงค์เดิม

13. การสมมา การสมมาญาติ ๆ เป็นการขอมาญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่ายซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในการแต่งงานของชาวไทยในปัจจุบัน

14. การเลี้ยงข้าวเขยหรือพาวัวเขย การเลี้ยงข้าวเขยนั้นในปัจจุบันจะเป็นการกินไปพร้อม ๆ กับการเลี้ยงแขกที่มาในงานด้วยเลย ซึ่งจะแตกต่างจากในอดีต

15. การไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าของสะใภ้ เมื่อเสร็จจากการเลี้ยงข้าวเขย ญาติ ๆ ฝ่ายหญิงจะเตรียมตัวพาสะใภ้ไปเหยียบบ้านปูบ้านย่าจะไปเป็นขบวน มีพ่อล่อมแม่ล่อมเป็นผู้นำไป ซึ่งจะมีการจัดงานต้อนรับจากฝ่ายชายเช่นเดียวกับที่บ้านฝ่ายหญิง ในปัจจุบันอาจจะมีหลายคู่ที่ไม่มีการจัดพิธีกรรมต่อในส่วนของการเลี้ยงต้อนรับแขก แต่บางคู่ก็ยังคงมีการจัดพิธีที่คล้ายกับการจัดงานในบ้านเจ้าสาว

นักเรียนรู้จักคำว่า “ปะชู” หรือไม่ ?

“...ไม่รู้จัก...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนรู้จักพิธีแต่งงานใหม่ และมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ?

“...รู้จัก มีการแห่ขันหมาก...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...การผู้แขน การสู่ขวัญ การกินประตูกินประตูกอง...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...มีการล้างเท้าเจ้าบ่าวด้วย...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนอยากให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ชุดแบบใดในพิธีแต่งงาน ?

“...แบบพื้นบ้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...แต่งชุดที่คิดว่าสวยที่สุด ชุดไทย...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ชุดที่สวยงาม ไม่จำเป็นต้องเป็นชุดที่แพงมาก...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าจำเป็นจะต้องมีการแต่งงานใหม่ ?

“...จำเป็นนะ เพราะเป็นอะไรที่หลายคนก็รอคอย...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...จำเป็นนะ เพราะมันเป็นประเพณีของเรา...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...มันก็จำเป็น เพราะจะได้ทำให้คนอื่น ๆ รู้ว่าเราอยู่ด้วยกัน ผู้หญิงก็จะได้ไม่โดยนินทา...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าประเพณีการแต่งงานของอดีตกับปัจจุบันอันไหนดีกว่า ?

“...มันก็แล้วแต่นะ ขึ้นอยู่กับว่าสมัยนั้น ๆ มันเป็นอย่างไง...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ก็ดีทั้งสองอย่างเพราะมันเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในพิธีการแต่งงานของชาวไทยในปัจจุบันนั้นยังมีส่วนที่ปลีกย่อยออกมาอีก จากการที่ได้สัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์นายแก้ว สุนทรธส เล่าว่า การไปส่งพ่อล่ามในอดีตไม่ได้เป็นการไปกินข้าวหรือจัดเลี้ยงกันอย่างยิ่งใหญ่ในบ้านของพ่อล่ามเหมือนปัจจุบัน หากแต่การไปส่งพ่อล่ามที่บ้านจะเป็นเพียงเพื่อการป้องกันการได้รับอันตรายจากสัตว์ป่าที่จะมาทำร้ายพ่อล่ามระหว่างการเดินทางกลับเท่านั้นเมื่อถึงบ้านก็จะมีการหาสำหรับอาหารมาเลี้ยงเพียงแค่อิ่มท้องผู้ไปส่งก็จะเดินทางกลับทันที แต่ในปัจจุบันการไปส่งพ่อล่ามจะไปส่งกันหลายคนและมีการจัดพิธีต่าง ๆ ที่ใหญ่ไม่น้อยหน้าไปกว่างานพิธีที่บ้านคู่บ่าวสาวเลย มีการจัดเลี้ยง ร้องรำทำเพลงกันอย่างยิ่งใหญ่ และนอกจากนี้ที่พบเห็นการแต่งกายในการแต่งงานของคู่บ่าวสาวในปัจจุบันก็มีบางคู่ที่ไม่ได้ยึดตอบแบบแผนเดิม ซึ่งในอดีตการแต่งกายของคู่บ่าวสาวก็ไม่ได้มีแบบกำหนดที่ตายตัวนัก เพียงแต่จะมีผ้าสีขาวพาดบ่าของทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาว แต่ในปัจจุบันการแต่งกายก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นชุดไทยประยุกต์บ้าง ชุดพื้นเมืองบ้าง แล้วแต่ก็ความชอบไม่ได้ให้ความสำคัญหรือมีความเชื่อแบบดั้งเดิมเท่าที่ควร

ในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ยังได้ข้อสรุปอีกอย่างหนึ่งว่างานพิธีที่จัดเลี้ยงอย่างยิ่งใหญ่ในสมัยปัจจุบันมีการเลี้ยงโต๊ะจีนนั้นไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมการแต่งงานของชาวไทย คู่บ่าวสาวจะ

จัดขึ้นหรือไม่ก็ไม่เป็นการผิดใจ ๆ การจัดกิจกรรมตอนกลางคืนเหล่านี้เป็นเพียงการแสดงถึงความมีฐานะทางสังคมในปัจจุบันเท่านั้น

และการได้สนทนากลุ่มกับนักเรียนทั้งชายและหญิง ช่วงชั้นที่ 4 นั้นได้ข้อสรุปว่า นักเรียนบางส่วนยังอยากที่จะให้มีการจัดประเพณีการแต่งงานตามรูปแบบเดิมและต้องการให้มีการนำประเพณีเดิมในอดีต ซึ่งในปัจจุบันนั้นไม่มีแล้วกลับมาใช้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้

การนำเสนอข้อมูลของชาติพันธุ์ผู้เฒ่า

จากการสัมภาษณ์นายบ่ง ดวงดงสันและคนอื่น ๆ เช่น นางจันทร์ เอกสวรรค์ นายบันดา นนเหล่าคน และนายไหว สนมศรี ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวชาวผู้นั้นเป็นการเลือกคู่ครองตามความชอบของคู่บ่าวสาวเอง ไม่มีการบังคับหรือการเลือกคู่ครองให้จากพ่อแม่เหมือนในอดีต การเลือกคู่บางครั้งก็ไม่ได้มีการเลือกตามความเชื่อในอดีต เป็นการเลือกเพราะความชอบ บางคนเลือกไม่ดีก็มีการอย่าล้างในภายหลังก็มี

นักเรียนคิดว่าการเลือกคู่ครองของชายหญิงในปัจจุบันควรจะเป็นอย่างไร ?

“...การเลือกคู่ครองต้องเลือกคนที่เรารัก ไม่ใช่ให้คนอื่นมาเลือกให้...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...เลือกเองก็ต้องดูแลให้ดี...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...การอยู่ร่วมกันของหนุ่มสาวจะมีความสุขถ้าได้อยู่กับคนที่ตัวเองรัก...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดอย่างไรกับการอยู่ก่อนแต่ง ?

“...การคบหากันไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ด้วยกัน...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าอะไรที่ให้อายุปัจจุบันประเพณีเก่า ๆ ได้ลบลหายไป ?

“...โลกมีการพัฒนาทางเทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ มากมายทำให้ต้องปรับตัวให้เข้ากับปัจจุบันให้มากที่สุด จึงทำให้ประเพณีเดิม ๆ ลบลหายไป...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

จากการสัมภาษณ์นายบ่ง ดวงคุณสันและคนอื่นๆ เช่น นางหนูบั้ง ไพราดสูง นางจะ มะสุ ใส และนายไหว สนมศรี ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าการทาบทามของชาวญ้อนั้นยังคง อนุรักษ์กัน โดยยังนิยมใช้หญิงปลอมไปทำการทาบทามเพราะเชื่อว่าผู้หญิงจะมีทักษะในการต่อรอง ดีกว่า ซึ่งก็เป็นไปเช่นเดียวกับเมื่อในอดีต

จำเป็นไหมที่จะต้องให้ผู้หญิงเป็นคนไปอ้วมสาว (ทาบทาม)?

“...ไม่จำเป็นจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สันทนา)

“...จำเป็น เพราะมันเป็นประเพณี และผู้หญิงจะพูดได้ดีกว่าผู้ชาย...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4, 2552 : สันทนา)

จากการสัมภาษณ์นายบ่ง ดวงคุณสันและคนอื่นๆ เช่น นางจันทจร เอกสวรรค์ นาย บันดา นนเหล่าคน และนายไหว สนมศรี ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การสู่ขอของ ชาวญ้อจะมีการเตรียมพิธีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแบบฉบับเดิม คือก่อนที่ชายจะไปสู่ขอหญิง ฝ่าย ชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ในขันหมากมี หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวดกับเงิน 2 บาท 4 บาทตาม ฐานะนุรูปและมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาญ้อเรียกว่า “เหล้าไขตุ พลูไขปาก หมากไขคอ” เมื่อ ฝ่ายชายพูดสู่ขอฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตาม ภาษาญ้อเรียกว่า “คาด่านางวางค่าเท่า” การสู่ขอนี้ส่วนมากจะต้องดูฤกษ์ยามก่อน ตามในการสู่ ขอนี้ถ้าแก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มี ความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้

ในการไปสู่ขอจะต้องดูฤกษ์และวันดีก่อนแต่ฤกษ์นี้ไม่จำกัดเดือนและวัน ฤกษ์ดีวันใดก็จะ ไปสู่ขอวันนั้น เมื่อถึงกำหนดวันสู่ขอฝ่ายชายจะต้องเตรียมการดังนี้

1. หาพ่อล่ำ 2 คน คือล่ำใหญ่และล่ำน้อย ล่ำใหญ่คือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเขย ของพ่อแม่ทางฝ่ายชาย เช่น ลูกเขย น้ำเขย ส่วนล่ำน้อยจะเป็นใครก็ได้ตามความเหมาะสมล่ำทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการสู่ขอและต่อรองสินสอดทองหมั้นด้วย ผู้เป็นพ่อล่ำจะทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของคู่แต่งงานตลอดไปด้วย

2. ดอกไม้ 1 กุ้ เทียน 1 กุ้ งาน 1 ใบ คือขันขอ ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้

3. เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว คือค่าจ้างถามสินสอดทองหมั้น ซึ่งจะขาดในพิธีสู่ขอไม่ได้เช่นกัน

4. เงินสำหรับไขคำปาก คือเงินจ้างถามสินสอดทองหมั้น

5. เจ้าแม่ฝ่ายชาย (ชาย-หญิง) เพื่อจะมาเป็นสักขีพยานในการสู้ขอ ถ้าไม่มีขันขอ และเงินไขคำปากมา เจ้าแม่ฝ่ายหญิงจะไม่เจรจาด้วย เพราะถือว่าไม่ถูกต้องตามประเพณี

เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว จะมีเจ้าแม่ฝ่ายหญิงนั่งคอยอยู่ ฝ่ายชายจะให้ล่ามใหญ่เป็นผู้ถือขันขอไปวางตรงหน้าเจ้าแม่ฝ่ายหญิง ล่ามใหญ่จะพูดว่า “วันนี้เป็นวันดีวันปลอดจะมาขอ นางสาว.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) ให้แก่นาย.....(บอกชื่อจริงและนามสกุลจริง) เจ้าแม่ฝ่ายหญิงจะรับขันขอ แล้วจะหยิบดอกไม้และเทียนไว้ แล้วส่งจานครินให้ฝ่ายชายและจะพูดกับล่ามว่า ขอถามฝ่ายหญิงก่อนโดยพูดว่า “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ผูกคู่ตามใจผู้นอน” จะถามพ่อถามแม่และถามตัวเจ้าสาว เมื่อถามแล้วทุกคนตอบรับว่า “เอา” จึงดำเนินขั้นตอนต่อไป

เจ้าแม่ฝ่ายหญิงจะถามล่ามว่า “อยากได้ไวอยู่หะ”(อยากแต่งงานเร็วหรือไม่) ล่ามฝ่ายชายตอบว่า “ไวทอเลอแห่งดี”(เร็วเท่าไรยิ่งดี) ต่อจากนั้นจะพูดต่อเรื่องสินสอดทองหมั้น โดยล่ามใหญ่จะส่งไก่ต้ม 1 ตัว สุรา 1 ขวด วางให้เจ้าแม่ฝ่ายหญิง และล่ามจะพูดต่อเป็นภาษาญ้อว่า “ขอเบิกบานทานสุข อยากสู้อ่าสินสอด ลักนางว่าค่าราคาข้าละอะ” (ค่าสินสอดทองหมั้นเท่าไร)

ในช่วงนี้เจ้าแม่ฝ่ายหญิงจะพูดว่า “ไก่ต้มเหล่านี้ขอได้หรือไม่หรือไม่ได้ก็จะไม่ส่งคืน”(เป็นคำขอเพื่อต้องการอาหารนี้ไว้กินร่วมกัน) และจะพูดต่อไปอีกว่า “นักเฮอหาบยาบเฮอดึงเว้าเอานางถางเอาเก้อ”(หนักเอาเบาสู่การพูดจาเอาลูกสะใภ้)

เจ้าแม่ฝ่ายหญิงจะบอกพ่อล่ามเกี่ยวกับสินสอด คือจำนวนเงินและสิ่งของอื่นๆอีกตามข้อตกลงเช่น สร้อยคอ หรือแหวนทองคำตามสมควร เงินค่าสินสอดนี้เมื่อเสร็จจากพิธีแต่งงานแล้ว พ่อแม่ของเจ้าสาวจะให้ลูกสาวลูกเขยไปเป็นสินสมรส แต่บางคนจะเก็บไว้ เพื่อสังเกตความประพฤติของลูกเขย ถ้าเห็นว่าลูกเขยปฏิบัติตัวดีจึงจะคืนให้ในภายหลังและจะสมทบทให้อีกตามสมควร

เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเรียกร้องค่าสินสอดแล้ว เจ้าแม่ฝ่ายหญิงก็จะได้รับเงิน “คำไขคำปาก” เงินไขคำปากนี้เมื่อได้รับแล้วจะนำไปซื้อสิ่งของมาแจก เจ้าแม่ฝ่ายชายและเจ้าแม่ฝ่ายหญิงที่มาเป็นสักขีพยานในวันนั้นทันที เช่น จะนำไปซื้อบุหรืหรือไม้ขีดไฟ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็พูดจากันเรื่องการเตรียมการในวันแต่งงานทั้งสองฝ่าย เพียงแค่ค่าสินสอดนั้นจะเพิ่มขึ้นตามฐานะของเจ้าสาวหรือฐานะของเจ้าบ่าวเป็นหลัก

จากการสัมภาษณ์นายบ่ง ดวงคงสันและคนอื่นๆ เช่น นางหนูบึง ไพราดสูง นางจะ มะสุไส และนายไหว สนมศรี ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การหมั้นของชาวญ้อก็มีลักษณะคล้ายเดิมแต่ไม่ได้มีการกำหนดว่าต้องแต่งภายใน 3 เดือนเหมือนในอดีต คือแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่าย

การการฤกษ์ยามของชาวญ้อนั้นยังคงถือเอาตามแบบดั้งเดิมโดยจะถือฤกษ์ยามดีในการกระทำพิธีมงคล ถ้าหากมีฤกษ์ไม่ดีก็จะมีผลลัดไปเป็นฤกษ์อื่นที่เหมาะสมกว่า

การหมั้นชาวญ้อจะมีการดูฤกษ์ยามก่อนการไปสู่ขอนักเรียนมีความเห็นอย่างไร ?

“...เป็นสิริมงคลให้แก่คู่บ่าวสาว จะได้ทำให้ชีวิตคู่อยู่อย่างมีความสุข...”

(นักเรียนชาย หนึ่ง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

จากการสัมภาษณ์นายบ่ง ดวงคุณสันและคนอื่นๆ เช่น นางจันทร์ เอกสวรรค์ นาย บันดา นนเหล่าคน และนายไหว สนมศรี ทุกคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การแต่งงานของ ชาวญ้อนั้นจะมีการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนของการแต่งงานแบบชาวญ้อดั้งเดิม จะมีการ เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งพิธีการแต่งงานในปัจจุบัน

1. การสู่ขวัญน้อยก่อน จะเป็นพิธีการก่อนเริ่มสิ่งอื่นใดในพิธีการแต่งงาน โดยจะดู ฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อยนี้จะสู่ขวัญจะจัดที่ใดก็ได้เหมือนเช่นเดียวกับการสู่ ขวัญน้อยแบบในอดีต โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ

การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัย นิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่า ถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกันซึ่งไม่แตกต่างจากรูปแบบเดิม แต่จะมีบางรายที่ไม่มีผ้าพาดบ่าซึ่งก็แล้วแต่ ความสมัครใจของทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวว่าจะใส่แบบใด ซึ่งต่างจากสมัยอดีตซึ่งการใส่ผ้าพาดบ่าจะ ใส่เพื่อคารวะเจ้าโคตรตามประเพณี

2. ขบวนแห่ขันหมาก พิธีการแต่งงานของชาวญ้อจะมีขบวนแห่ขันหมากพร้อม เจ้าบ่าว เพื่อไปกระทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว ขบวนแห่ขันหมากพร้อมเจ้าบ่าวจะมีพิธีการที่ เหมือนและต่างกับเมื่ออดีต ดังนี้

2.1 ในอดีตเจ้าบ่าวจะแต่งตัวนุ่งผ้าเช็ดู กลุ่มเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว แต่ใน ปัจจุบันจะเป็นชุดตามสมัยนิยม

2.2 ยอดกล้วย ยอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ให้เจ้าบ่าวถือมาในขบวนแห่ ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคียงกางร่มให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว ใน ส่วนของพิธีกรรมนี้มีลักษณะเหมือนเดิมทุกประการกับในเมื่อสมัยอดีต

2.3 ในอดีตลำน้อยจะต้องทำการคัดข้อง (ข้องมัดใส่เอา) ถือขวานผ่าฝืน ในข้องมีฝักสดเพื่อนำไปนึ่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานและในปัจจุบันก็ยังคงเป็น เช่นนั้นอยู่

2.4 ล่ามใหญ่ถือพาห่อหมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงเป็น เช่นนั้นอยู่

3. พิธีการแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว

ในปัจจุบันยังมีการล้างเท้าเขยก่อนขึ้นบ้าน โดยเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารี หรือหญิงปอดมาเป็นผู้ล้างให้ซึ่งต้องเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามแบบเดิมอย่างเช่นในอดีต ตามประเพณี เดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะงอมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน แต่ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการให้เงินในจำนวนที่มากขึ้น

หลังจากที่นำเจ้าบ่าวขึ้น ไปบนบ้านแล้วเจ้าสาวก็จะเดินออกมาล้างข้างเจ้าบ่าว ด้านซ้ายมือที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ ซึ่งเป็นบริเวณกระทำพิธีสู่ขวัญบ่าวสาว ซึ่งต่างจากเมื่ออดีตที่ล้าง น้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวงอมือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ

ต่อจากนั้นหมอสู่ขวัญจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานจนเสร็จพิธี หญิง ปอดคนที่จะงอมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพานมารับพานมาป้อนเขยกและทำการสอนเขยกเหมือนในอดีต

เสร็จจากพิธีการสอนเขยกคู่บ่าวสาวจะสมมาญาติสามีด้วยผ้าห่ม หมอน ที่นอน ผ้าขาวม้า แล้วแต่ความเหมาะสมของญาติผู้ใหญ่ ๆ จะรับและตอบแทนด้วยเงินจำนวนสมควร เมื่อสมมาเสร็จแล้วทางฝ่ายชายจะแห่เจ้าสาวกลับบ้านของตน เมื่อถึงบ้านของสามีแล้วจะต้องสมมา พ่อแม่สามี เป็นการเสร็จพิธี ซึ่งส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือ เครื่องสมมาจะเป็นเครื่องสมมาที่ ซ้อมมาได้เป็นของที่เจ้าสาวจัดทำขึ้นมาเอง แต่มิได้เป็นการผิดแต่อย่างใด

การล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นบ้านเจ้าสาวเป็นสิ่งที่จำเป็นหรือไม่ ?

“...เป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพราะจะได้เป็นการล้างสิ่งที่ไม่ดีออกไป...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนอยากให้มีการจัดพิธีแต่งงานขึ้นที่ใด ?

“...บ้าน...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนอยากให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ชุดแบบใดในพิธีแต่งงาน ?

“...แบบพื้นบ้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ชุดที่สวยงาม ไม่จำเป็นต้องเป็นชุดที่แพงมาก...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าจำเป็นจะต้องมีการแต่งงานไหม ?

“...มันเป็นการบอกให้คนอื่นรู้ว่าเราทำตามประเพณี เข้าตามตรอกออกตามประตูนะ จะได้ไม่โดนนิทา...”

(นักเรียนชาย หญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...ยังงัยก็ได้...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

นักเรียนคิดว่าประเพณีการแต่งงานของอดีตกับปัจจุบันอันไหนดีกว่า ?

“...ดีเท่ากัน...”

(นักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

“...เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไป ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การทำอะไรก็เปลี่ยนไปด้วย แม้กระทั่งประเพณีดั้งเดิมก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลง...”

(นักเรียนชาย ช่วงชั้นที่ 4. 2552 : สนทนา)

การเปลี่ยนแปลงในพิธีการแต่งงานของชาวญ้อในปัจจุบันนั้นยังมีส่วนที่ปรับเปลี่ยนอีก จากการที่ได้สัมภาษณ์นางสุภา นนเหล่าคน เล่าว่า ในปัจจุบันยุคสมัยมันเปลี่ยนไป หญิงสาวชายหนุ่มมีความกล้ามากขึ้น บางคนไปเรียนต่างจังหวัดก็มีการอยู่กินกันเช่นสามี – ภรรยา กันตั้งแต่ยังเรียนอยู่ บางคนมีลูกแล้วค่อยพากลับมาบ้าน การถือปฏิบัติตามประเพณีในปัจจุบันก็มีการหย่อนยานกัน ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร แต่ถ้าหากมีการจัดพิธีก็ต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชาติพันธุ์อย่างเคร่งครัด

การจัดงานฉลองในเย็นวันเดียวกันหลังจากทำพิธีแต่งงานตามประเพณีเสร็จก็แล้วแต่ว่าคู่บ่าวสาวคู่ไหนจะจัดซึ่งเป็นการจัดที่นอกเหนือจากประเพณีที่ถือปฏิบัติกันในอดีต

จากการได้สนทนากลุ่มกับนักเรียนทั้งชายและหญิง ช่วงชั้นที่ 4 นั้นได้ข้อสรุปว่า นักเรียนบางส่วนยังอยากที่จะให้มีการจัดประเพณีการแต่งงานตามรูปแบบเดิม ส่วนที่ต้องการปรับเปลี่ยนคือการเลือกคู่ครอง นักเรียนต้องการเลือกเอง ตามความพึงพอใจของตนเอง แต่นอกเหนือจากนั้นนักเรียนก็ยังมีความเห็นว่ามันจะเป็นรูปแบบเดิมเช่นในอดีต เพราะเป็นการรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามไว้

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติต่อประเพณีแต่งงาน

แบบวัดสำหรับการวิจัย

เรื่อง ทักษะคิดของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์อู๋

คำชี้แจงในการตอบแบบวัด

1. แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบวัด

ตอนที่ 2 แบบวัดสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ทักษะคิดของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์อู๋ จำนวน 40 ข้อ

2. ให้ผู้ตอบแบบวัดอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วเติมเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งเพียงช่องเดียว ซึ่งมีระดับความคิดเห็น 2 ระดับ คือ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบวัดต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงของประเพณีการแต่งงานจากอดีตจนมาเป็นรูปแบบในปัจจุบัน และเหตุผลที่เลือกตอบข้อนั้นว่า เพราะเหตุใดลงในช่องเหตุผล

3. ขอให้ตอบตรงตามความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ตอบแบบวัด คำตอบของผู้ตอบแบบวัดจะเป็นความลับ และไม่มีผลใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบวัด

4. หากทำแบบวัดไม่เสร็จภายในหนึ่งวันสามารถนำส่งภายหลังได้

5. ถ้าผู้ตอบแบบวัดต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้กากบาท (X) ทับคำตอบเดิม แล้วจึงเลือกคำตอบใหม่ตามที่คุณตอบแบบวัดต้องการ

ตัวอย่าง

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการ เช่นเดียวกับปัจจุบัน		เหตุผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
0. การเลือกคู่ครองจะเป็นลักษณะการ คลุมถุงชน	1. ปัจจุบันหนุ่มสาวเลือก คู่ครองเอง	√		
00. การเลือกคู่ครองต้องดูฐานะ	2. เลือกตามความพึงพอใจ		√	ควรมีการดูฐานะและ ความพึงพอใจร่วมกัน

จากข้อ 0. แสดงว่าผู้ตอบแบบวัดมีความคิดเห็นเห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองเอง

จากข้อ 00. แสดงว่าผู้ตอบแบบวัดมีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองตามความพึงพอใจและมีความเห็นว่าควรมีการดูที่ฐานะและความพึงพอใจร่วมกัน

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

ตอนที่ 1 สถานภาพหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบวัดเอง

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. ระดับการศึกษา

( ) ช่วงชั้นที่ 4

( ) อุดมศึกษา

3. การมีส่วนร่วมในการจัด/ร่วมพิธีแต่งงาน

( ) เคย

( ) ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบวัดสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ทักษะคิดของเยาวชนต่อประเพณีแต่งงานของชาติพันธุ์ผู้ จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

การเลือกคู่ครอง

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการ เช่นเดียวกับปัจจุบัน		เหตุผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. การเลือกคู่ครองของชาวไทยผู้นั้น แต่เดิมพ่อแม่จะเป็นคนเลือกให้โดยจะเลือกคนดีมีฐานะเพราะต้องการให้ลูกตนได้รับความสุขสบาย	1. ปัจจุบันชาวไทยผู้นั้นจะเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเลือกคู่ครองเอง			....

<p>รับทราบแล้วก็จะสั่งซื้อความไปบอกพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าจะไปสู้อขอ เร็วๆนี้ โดยจะกำหนดวันเวลาไปสู้อขอด้วย</p>				<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>5. ชาวผู้นิยมให้หญิงปลอดภัยไปทาบตามเพราะเห็นว่าผู้หญิงมี ศิลปะในการพูดดีกว่าผู้ชาย และยังเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เป็นการเป็นงานมากกว่าผู้ชาย</p>	<p>5. ในปัจจุบันก็มีการปฏิบัติ เช่นเดียวกันกับในอดีต</p>			<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

การสู้อขอ

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการ เช่นเดียวกับปัจจุบัน		เหตุผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
<p>6. ก่อนที่ชายจะไปสู้อขอหญิง ฝ่ายชายต้องจัดขันหมากไปด้วย ใน ขันหมากมี หมาก พลู บุหรี่ สุรา 1 ขวดกับเงิน 2 บาท 4 บาท ตามฐานะนรูปและมีผ้าขาวปิดปากขัน ตามภาษาผู้อเรียกกว่า “เหล้าไขตู พลูไขปาก หมากไขคอ”</p>	<p>6. ในปัจจุบันยังคงพิธีการ เดิมนี้ไว้</p>			<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p>7. เมื่อฝ่ายชายพูดสู่ขอฝ่ายหญิงตกลงยินยอมแล้วก็เปิดเอาของในขัน แล้วกำหนดสินสอดทองหมั้น ตามภาษาญ้อเรียกว่า “ลาดค่านางวางค่าเท่า”</p>	<p>7. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>8. ในการสู่ขอนี้ถ้าแก่จะต้องเป็นคนรับรองความประพฤติของฝ่ายชายด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองของฝ่ายหญิงจะได้มีความมั่นใจและสบายใจในการที่ตนยอมยกบุตรสาวให้</p>	<p>8. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>9. ในการไปสู่ขอจะต้องดูฤกษ์และวันดีก่อนแต่ฤกษ์นี้ไม่จำกัดเดือนและวัน ฤกษ์ดีวันใดก็จะไปสู่ขอวันนั้น</p>	<p>9. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>10. เมื่อกำหนดวันสู่ขอแล้วฝ่ายชายต้องหาพ่อล่ำ 2 คน คือ ล่ำใหญ่และล่ำน้อย ล่ำใหญ่คือญาติผู้ใหญ่ที่เป็นเขยของพ่อแม่ทางฝ่ายชาย เช่น ลุงเขย น้ำเขย ส่วนล่ำน้อยจะเป็นใครก็ได้ตามความเหมาะสมล่ำทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการสู่ขอและต่อรองสินสอดทองหมั้นด้วย ผู้เป็นพ่อล่ำจะทำหน้าที่ดูแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของคู่แต่งงานตลอดไปด้วย</p>	<p>10. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			

<p>11. เมื่อกำหนดวันสู้อแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียม ขันขอ คือ ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ จาน 1 ใบ เป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้ในพิธีสู้อ</p>	<p>11. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>12. เมื่อกำหนดวันสู้อแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียม เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว เพื่อเป็นค่าจ้างถามสินสอดทองหมั้น ซึ่งจะขาดในพิธีสู้อไม่ได้</p>	<p>12. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>13. เมื่อกำหนดวันสู้อแล้วฝ่ายชายจะต้องเตรียมเงินสำหรับไขคำปาก คือเงินจ้างถามสินสอดทองหมั้น ถ้าคนในหมู่บ้านเดียวกัน ประมาณ 100-200 บาท แต่ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านอื่นหรือคนต่างถิ่นจะเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสม</p>	<p>13. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			

<p>14. เมื่อไปถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว จะมีเจ้าแม่ฝ่ายหญิงนั่งคอยอยู่ ฝ่ายชายจะให้ล่ามใหญ่เป็นผู้ถือขันขอไปวางตรงหน้าเจ้าแม่ฝ่ายหญิงแล้วทำการเจรจา</p>	<p>14. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>15. เมื่อเสร็จสิ้นพิธีเรียกร้องคำสินสอดแล้ว เจ้าแม่ฝ่ายหญิงก็จะได้รับเงิน “ค่าไขคำปาก” เงินไขคำปากนี้เมื่อได้รับแล้วจะนำไปซื้อสิ่งของมาแจก เจ้าแม่ฝ่ายชายและเจ้าแม่ฝ่ายหญิงที่มาเป็นสักขีพยานในวันนั้นทันที</p>	<p>15. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			

การหมั้น

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการเช่นเดียวกับปัจจุบัน		เหตุผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
<p>16. การหมั้นเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน เมื่อหมั้นกันแล้วเป็นคู่หมั้นกันข่อมโกสัชิตสนิทสนมกันศึกษานิสัยใจคอซึ่งกันและกัน โดยไม่ถือว่าเสียหาย</p>	<p>16. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>17. ชันหมากหมั้น มีหมากดิบทั้งลูก 8 ผล พลุ 4 เรียง บรรจุลงในขันใบหนึ่ง อีกขันใบหนึ่งมีขนาดเล็กกว่าบรรจุทองหมั้นหรือเงินหมั้นของหมั้นแล้วแต่จะได้อดกลกันบางรายแยกชันหมากเป็นคู่ ถูงข้าวเปลือก ถ่วงว่าเป็นขันอีกใบหนึ่งไม่ปนอยู่ในขันทองหมั้น</p>	<p>17. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			

<p>18. ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาไม่ได้ทำพิธีแต่งงานด้วย ฝ่ายชายจะเรียกชั้หมากคั้นไม่ได้ต้องเสียเปล่า เพราะหญิงเป็นหม้าย ชั้หมากถือว่าเสียหาย ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญา จะด้วยอย่างไรก็ตามที่ ต้องคืนชั้หมากแก่ฝ่ายชายจนครบ เป็นการชดเชยค่าเสียหาย</p>	<p>18. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี่ไว้</p>			<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>19. สมัยโบราณใช้ชั้คายน้ในชั้คายน้เงิน 2 บาท ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ การหมั้นนี้จะหมั้นนานไม่เกิน 3 เดือน ถ้าหมั้นกันนานถือว่าละคือต้องห้าม</p>	<p>19. ในปัจจุบันนิยมใช้ทองคำรูปพรรณต่างๆ เช่นสายสร้อยหรือแหวนเพิ่มตามสมัยนิยม</p>			<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>20. การหมั้นนั้นนอกจากจะแสดงฐานะความมั่นคงสมบูรณ์ของฝ่ายชายแล้ว ยังเป็นการทำเพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเปลี่ยนใจและผิดสัญญาเลิกสมการแต่งงานได้</p>	<p>20. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี่ไว้</p>			<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ฤกษ์และวันเดือนเกี่ยวกับการแต่งงาน

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการ	เหตุผล
------	----------	------------------------	--------

		เช่นเดียวกับปัจจุบัน		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
21. ชาวผู้นิยมแต่งงานในเดือนคู่ เชื่อว่าเดือนคู่เป็นเดือนสิริมงคลของกลุ่มสาวสาว จะแต่งงานในเดือน 2, 4, 6, 9 และ 12 เดือนคู่ที่ไม่นิยมแต่งงานคือ เดือน 8 เพราะเป็นเดือนแห่งการเข้าพรรษา ส่วนเดือน 9 เป็นเดือนดีหมายถึงความก้าวหน้า ตามความเชื่อถือว่าแต่งงานเดือนดี วันดี เวลาดี จะทำให้เป็นสิริมงคลตลอดชีวิต	21. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่			....
22. หนุ่มสาวชาวชวก่อนจะแต่งงานจะต้องมาตรวจดู “ขามประจำวัน” เพื่อต้องการให้พิธีการแต่งงานได้ฤกษ์ที่เป็นสิริมงคล ขามประจำวันนี้จะดูทั้งวัน และเวลาที่เป็นฤกษ์ดี และไม่ดี	22. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่			....

พิธีแต่งงาน

อดีต	ปัจจุบัน	อนาคตยังคงให้มีพิธีการเช่นเดียวกับปัจจุบัน		เหตุผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
23. ก่อนทำพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวชาวชวจะทำการสู่ขวัญน้อยก่อน โดยจะดูฤกษ์ยามดีว่าจะสู่ขวัญน้อยเวลาใด การสู่ขวัญน้อย	23. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้อยู่			....

<p>นี้จะสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายชาย และบ้านฝ่ายหญิงหรือจะมาสู่ขวัญร่วมกันที่บ้านฝ่ายหญิงก็ได้ โดยมีหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีสู่ขวัญ</p>				
<p>24. การเชิญหมอสู่ขวัญหรือพราหมณ์มาสู่ขวัญนี้ต้องมีดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ ใสในงาน พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ของกลุ่มบ่าวสาวจะเป็นผู้ไปเชิญการสู่ขวัญน้อย</p>	<p>24. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>25. การแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในพิธีสู่ขวัญน้อย เจ้าบ่าวจะแต่งกายสุภาพตามสมัยนิยมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาว เจ้าสาวจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม โดยนุ่งผ้าถุงทอด้วยไหมมีผ้าพาดบ่าถักด้วยด้ายสีขาวเช่นกัน</p>	<p>25. ในปัจจุบันการแต่งกายของกลุ่มบ่าวสาวบางคู่จะไม่ได้สนใจถึงการมีผ้าพาดบ่าสีขาว จะแต่งตัวตามความชอบของทั้งคู่</p>			
<p>26. การแต่งกายของหมอสู่ขวัญใส่เสื้อแขนยาวสีขาว หนึ่บหู กระด้ายสีดำที่คอเสื้อ มีผ้าพาดบ่าสีขาว นุ่งโจงกระเบนสีขาว ถักแท้สีขาว</p>	<p>26. ในปัจจุบันการแต่งกายจะเป็นสีขาวแต่ไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นโจงกระเบน</p>			

<p>27. ผ้าพาดบ่าหรือผ้าเย็บนี้ใส่เพื่อการระเจ้าโคตรตามประเพณี</p>	<p>27. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่ากับในอดีต</p>			
<p>28. ขบวนแห่ขันหมากจะเริ่มแห่ไปยังบ้านเจ้าสาวแต่ถ้าติดด้วยฤกษ์ดาวเพดาน เชื่อดาวผลคุณิ เพดานตอนหน้า คือ ฤกษ์บุรพผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าดาวเรดตัวผู้ มี ดวง เพดานตอนหลัง คือ ดาวฤกษ์อุครผลคุณิ อีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ดาวเรดตัวเมียมี ดวง ซึ่งขบวนแห่นั้นจะหันหน้าตรงกับดาวเพดานไม่ได้ จะต้องเลื่อนวันแต่งงานออกไปอีก แต่ถ้ายังฝืนแห่ต่อไปเรียกว่าจะล่า เชื่อว่าจะมีการตายเกิดขึ้น ถ้าจำเป็นต้องแต่งงานในวันนั้นจะต้องแก้เคล็ดโดยตั้งขบวนแห่หันหลังให้ดาวเพดาน หรือเอียงข้างเข้าหาดาวเพดาน</p>	<p>28. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>29. เข้าบ่าวแต่งตัวนุ่งผ้าเชีญ คลุมเบี่ยงด้วยผ้าแพรสีขาว (ผ้าเงิน คือ ผ้าทอด้วยไหม)</p>	<p>29. แต่งกายตามสมัยนิยม</p>			

<p>30. ในขบวนแห่ขันหมากเจ้าบ่าวจะถือขอดกล้วย ขอดอ้อย มัดรวมกับเทียน 1 คู่ ส่วนคู่บ่าว 1 คน (เพื่อนเจ้าบ่าว) แต่งตัวเรียบร้อยเคยกางร่มให้เจ้าบ่าวขณะเดินแห่ไปบ้านเจ้าสาว (ขอดกล้วย ขอดอ้อยที่ถือมานั้นเมื่อขึ้นบ้านเจ้าสาวแล้วจะต้องนำไปเหน็บไว้ที่ข้อใต้หลังคาบ้าน)</p>	<p>30. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>31. ล่ามน้อยคัดข้อง (ข้องมัดใส่เอว) ถือขวานผ่าฝืน ในห้องมีผักสดเพื่อนำไปนึ่งให้เจ้าโคตรกินก่อนทำพิธีสู่ขวัญแต่งงาน</p>	<p>31. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>32. ล่ามใหญ่ถือพาห่อหมาก เดินนำหน้าเจ้าบ่าว</p>	<p>32. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>33. พิธีรับแขกที่เชิงบันไดบ้าน จะเลือกเด็กหญิงสาวพรหมจารีย์หรือหญิงปอด(ผู้ที่ไม่เป็นม้ายมีครอบครัวสมบูรณ์พูนสุขทุกประการ) เตรียมอุปกรณ์ล้างเท้าแขกก่อนขึ้นบันไดบ้าน</p>	<p>33. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			
<p>34. เมื่อล้างเท้าเสร็จเจ้าบ่าวจะให้เงินหญิงที่ล้างเท้า ตามประเพณีเดิมเจ้าบ่าวจะให้เงินหนึ่งบาท ต่อจากนั้นหญิงที่ล้างเท้าจะงุมมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้าน นำเจ้าบ่าวไปนั่งคอยเจ้าสาวอยู่ที่บริเวณที่ตั้งพานขวัญ</p>	<p>34. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้ แต่จำนวนเงินที่เจ้าบ่าวให้กับผู้ที่ล้างเท้าให้ขึ้นขึ้นอยู่กับเจ้าบ่าวว่าจะให้เท่าไร</p>			

<p>35. องค์ประกอบที่สำคัญของพิธี พายัพัญในพิธีสู่ขวัญแต่งงาน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พายัพัญ 2 สำหรับ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 พายัพัญเจ้าบ่าว 1 สำหรับ 1.2 พายัพัญเจ้าสาว 1 สำหรับ 2. ไก่ต้ม 1 ตัว 3. ไข่ไก่ต้ม 1 ฟอง 4. เหล้าขาว 1 ขวด 5. เทียน 1 คู่ 6. อาหาร 4 อย่าง 7. ข้าวเหนียว 2 กระจิบ 8. แก้วน้ำ 1 ใบ 9. ฝ้ายผูกแขน 10. ขันห้ำของหมอดูขวัญ 	<p>35. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้</p>			

36. ล่ามน้อยจะเข้าไปในห้องเจ้าสาวจูมมือเจ้าสาวมานั่งคู่กับเจ้าบ่าวด้านซ้ายมือ	36. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้			
37. เมื่อเสร็จพิธีหญิงพลอดคนทั้งมือเจ้าบ่าวขึ้นบันไดบ้านจะหาพาข้าวรับเขมาป้อนเขย พาข้าวรับเขจะมี 1. พริก 2. เกลือ 3. ข้าวเหนียว 4. น้ำดื่ม	37. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้			
38. หญิงพลอดจะป้อนเขยด้วยพริกและเกลือ หมายความว่าป้อนเขยจะต้องอดทนต่อส้อม ล่ามใหญ่จะป้อนไข่โดยจะไปอยู่ด้านหลังระหว่างกลางคู่บ่าวสาวไข่วั้นเขยขาหับเขยซ้ายถือไข่ต้มข้างละครึ่งฟองป้อนคู่บ่าวสาว ต่อจากนั้นจะเอามือจับหัวคู่บ่าวสาวชนกันเพื่อบอกว่าเป็นคู่หมั้นกัน	38. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้			
39. แจกเทียนคณะ คือ เทียนแจกเจ้าแก่ทั้งสองฝ่ายมาวางต่อหน้าเจ้าแก่ เมื่อเจ้าแก่รับเทียนคณะแล้วจะสอนจารีตประเพณีแก่	39. ในปัจจุบันยังคงพิธีการเดิมนี้ไว้			

ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ อายุ 40 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หมายเลขโทรศัพท์ 0 4375 3143 ต่อ 6071 มือถือ 0 81768 8172 โทรสาร 0 4372 1764

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา อายุ 41 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : วิทยาศาสตร์ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หมายเลขโทรศัพท์ 0 4374 3143 ต่อ 6053 มือถือ 0 84263 1115 โทรสาร 0 4372 1764

2. อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน อายุ 35 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หมายเลขโทรศัพท์ 0 4374 3143 ต่อ 6058 มือถือ 0 87872 7151 โทรสาร 0 4372 1764

3. อาจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง อายุ 36 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หมายเลขโทรศัพท์ 0 4374 3142 ต่อ 6044 มือถือ 0 81717 6475 โทรสาร 0 4372 1764

4. อาจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม อายุ 33 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หมายเลขโทรศัพท์ 0 4374 3142 ต่อ 6044 มือถือ 0 81965 5286 โทรสาร 0 4372 1764

5. ว่าที่ ร.ต.สิริศักดิ์ อางวิชัย อายุ 33 ปี

คุณวุฒิการศึกษา : การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นิติตปริญญาเอก สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

หมายเลขโทรศัพท์ 0 87220 7893